

2024

วารสารวิชาการรัตนบุศย์

RATANABUTH JOURNAL

ISSN : 2697-6641 (Print)

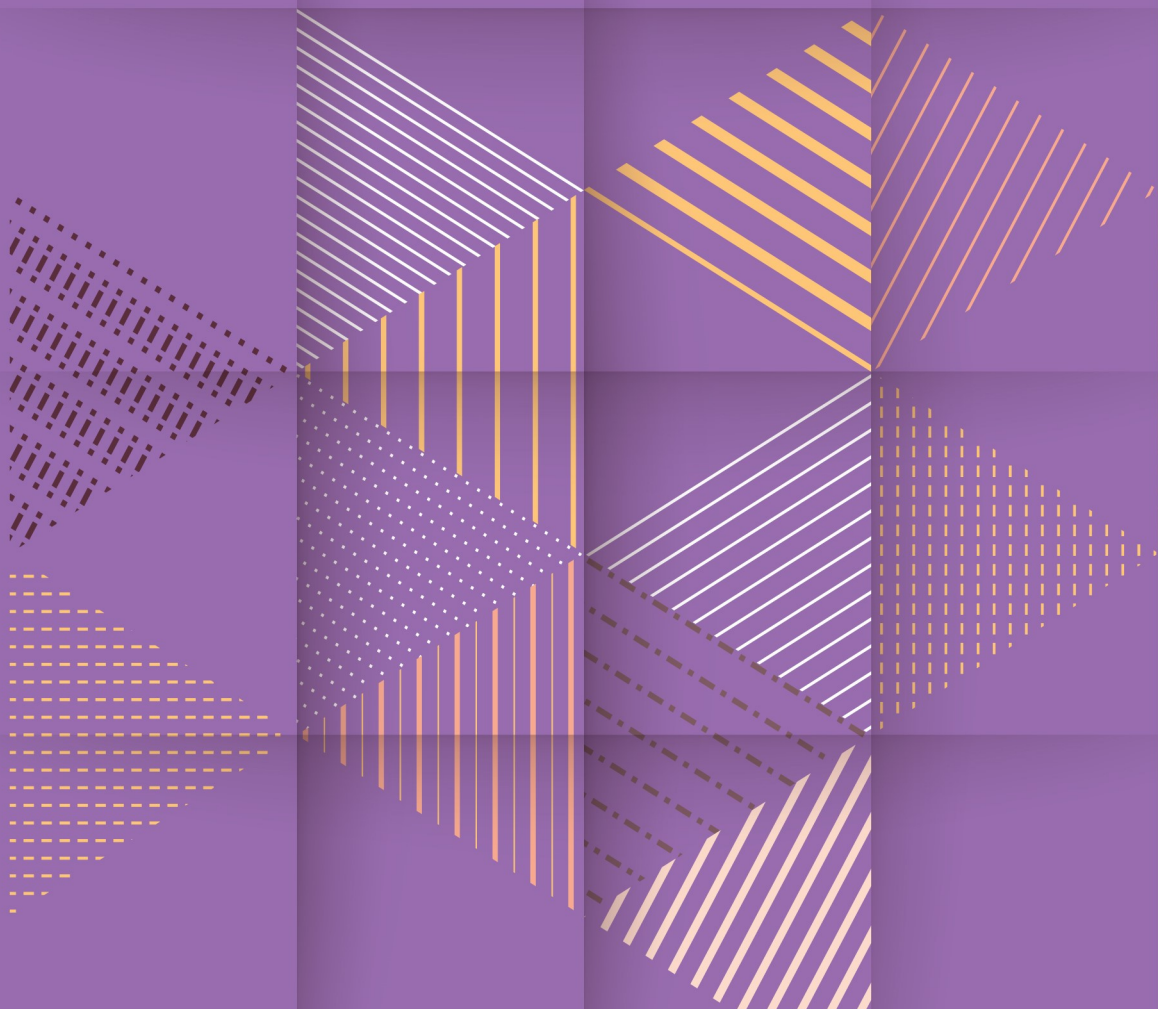
ISSN : 2822-0080 (Online)

วารสารวิชาการรัตนบุศย์ ปีที่ 6 (ฉบับที่ 3)

กันยายน – ธันวาคม 2567

RATANABUTH JOURNAL Vol.6 (No.3)

September – December 2024

วารสารวิชาการรัตนบุศย์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 : กันยายน – ธันวาคม 2567

ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2567

Vol.6 No. 3: September – December 2024

กำหนดการออกเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

จำนวนพิมพ์ 100 เล่ม

ฉบับที่ 1 มกราคม–เมษายน / ฉบับที่ 2 พฤษภาคม–สิงหาคม / ฉบับที่ 3 กันยายน–ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยด้านต่าง ๆ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับชุมชน ในการสนับสนุนบุคคลที่ทำคุณงามความดีกับสังคม ส่งเสริมงานด้านวิชาการและด้านอื่นๆ ของนักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้ที่สนใจทั่วไปในการนำเสนอผลงานวิชาการและผลงานวิจัย เผยแพร่สู่สังคมและเพื่อให้บริการวิชาการเกี่ยวกับการเสนอทางออกในการแก้ปัญหาสังคม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสารรัตนบุศย์

ดร.วิญญู ยุพฤทธิ

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.พิกุล มีมานะ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดร.เมืองแมน ศิริญาณ

กองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.พิกุล มีมานะ

บรรณาธิการ

รศ.ดร.สุเทพ เมย์ไธสง

กรรมการ

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

กรรมการ

รศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์

กรรมการ

ผศ.ดร.สนุก สิงห์มาตร

กรรมการ

ดร.บรรจง ลาวะลี

กรรมการ

ดร.สุดาร์ตน์ โสสุต

กรรมการ

อาจารย์ทองหมื่น น้อยนนท์

กรรมการ

อาจารย์พลอยชนกวรรณ หวังผล

กรรมการ

ดร.เมืองแมน ศิริญาณ

ผ.ช.บรรณาธิการ

เลขานุการ

อาจารย์ทองหมื่น น้อยนนท์

ศิลปกรรม

นายธงชัย บรรจมาตย์

สำนักงาน

ที่ตั้งเลขที่ 202/1 หมู่ที่ 4 ตำบลคูทุ่ง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร 35000 โทร 08-0169-6593

202/1 Moo 4 Duthong subdistrict, Mueang District, Yasothon Province. 35000

จัดพิมพ์โดย

โรงพิมพ์ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป ที่ตั้ง 56 ถนนแก้วเสนา อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี

โทร. 045-324777-9, Fax 045-324788

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รศ.ดร.สุเทพ เมยไธสง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รศ.ดร.ในตะวัน กำห่อม

วิทยาลัยทองสุข

ผศ.ดร.สนุก สิงห์มาตร

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ.ดร.จิณัสมมา ศรีหิรัญ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ดร.ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ดร.วิภาพรรณ อุปนิสากร

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ดร.สุวิมล สมไชย

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

พันจ่าอากาศเอก ดร.วิชัย ศรีสะเกษ

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

ดร.เอกวิชัย เมยไธสง

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

อาจารย์ชัชพงศ์ เทียมพัฒน์นิช

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

อาจารย์เจษฎา จันทนาภรณ์

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น

อาจารย์ณัฐพล จินดารัมย์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

ว่าที่ ร.ต.ดร.พิชิต กันยาวรรณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระเมธีวัชรภรณ์, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
พระครูวาปีจันทคุณ, ผศ.ดร.	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาคมคาย สิริปัญโญ,ดร.	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาพงศ์ทราทิพย์ สุธีโร,ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
รศ.ดร.ศรชัย ท้าวมิตร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สมชัย สีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.วินิจ ฝาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
รศ.ดร.สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ผศ.ดร.จำรัส บุตดาพงษ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.สุทธิพันธ์ อรัญญवास	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สุกานดา จันทวารีย์	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สยามพร พันธไชย	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ประมุข ศรีชัยวงศ์	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผศ.ดร.จิราพร บาร์ศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.เสกสรรค์ สนวา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.บุญมี โททำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผศ.ดร.สินทรัพย์ ยืนยาว	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผศ.ดร.ธนวัฒน์ จงมีสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผศ.ดร.วรเชษฐ์ โตอิน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร
ผศ.กิตติพัทธ์ เทศกำจร	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.อภิขญา พรรณศรี	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ต.ท.ดร.ชัยบัญชา กองทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร
ร.อ.ดร.กิตติพงษ์ พลทิพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ดร.ลำพอง กลมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.ชัยชนพนธ์ จันทวงศ์เดื่อน	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ดร.รุจิระชัย เมืองแก้ว	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ดร.กันต์ ศรีหล้า	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร
ดร.สนั่น ประเสริฐ	วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสารวิชาการรัตนบุศย์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 : กันยายน – ธันวาคม 2567

ดร.เกรียงไกร บุญประจง

วิทยาลัยชุมชนยโสธร

ดร.พีระศักดิ์ กิ่งพุ่ม

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตมหาสารคาม

ดร.บรรณากิจบรรจง ทองจำปา

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตมหาสารคาม

ดร.สุรศักดิ์ วงศ์ษา

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

อาจารย์มาวิน โทแก้ว

วิทยาลัยสงฆ์นครพนม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการเป็นแหล่งเผยแพร่องค์ความรู้เฉพาะทางในหลากหลายสาขาวิชา เพื่อสนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน วารสารฯ ตระหนักถึงความสำคัญนี้ จึงได้รวบรวมบทความวิจัย บทความวิชาการและผลงานอื่น ๆ ที่สะท้อนการสังเคราะห์ทางความคิดของนักวิชาการ เพื่อถ่ายทอดสู่สังคม ในฐานะแหล่งข้อมูลทางวิชาการที่มีคุณภาพ ทั้งยังเป็นเวทีนำเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ สำหรับอนาคต

วารสารวิชาการรัตนบุศย์ (RATANABUTH JOURNAL) ฉบับนี้เป็นปีที่ 6 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน – ธันวาคม 2567 ดำเนินงานภายใต้สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น (สวพท.) เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานทางวิชาการแก่สมาชิก นักวิชาการ อาจารย์ นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่สนใจ ในฉบับนี้ได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายนักวิชาการจากหลายสถาบันและสาขาวิชา นำเสนอ บทความที่มีคุณภาพและหลากหลาย

สำหรับฉบับปัจจุบัน วารสารฯ ได้นำเสนอผลงานทางวิชาการที่ได้รับการคัดเลือกอย่างพิถีพิถัน ประกอบด้วยบทความวิจัยจำนวน 42 เรื่อง และบทความวิชาการจำนวน 8 เรื่อง ซึ่งทุกบทความผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (peer reviewer) ตลอดจนได้รับการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการอย่างละเอียดถี่ถ้วนก่อนตีพิมพ์ เพื่อรับรองคุณภาพและมาตรฐานทางวิชาการ ทั้งนี้ ท่านสามารถเข้าถึงบทความฉบับสมบูรณ์ได้ทางเว็บไซต์ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/rtnb/>

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้เขียนทุกท่านที่ให้ความไว้วางใจและเลือกเผยแพร่ผลงานในวารสารวิชาการรัตนบุศย์ (RATANABUTH JOURNAL) รวมถึงขอขอบพระคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้คำแนะนำอันทรงคุณค่าเพื่อพัฒนาบทความให้มีความสมบูรณ์และน่าอ่านมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงการวิชาการในระยะยาว สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านทุกท่านจะได้รับประโยชน์จากเนื้อหาในวารสารฉบับนี้ หากมีข้อเสนอแนะใด ๆ เพื่อพัฒนาวารสารให้ดียิ่งขึ้นทางกองบรรณาธิการยินดีน้อมรับและขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้ แล้วพบกันใหม่ในฉบับถัดไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิกุล มีมานะ

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย	หน้า
บรรณาธิการ	ก
บทบรรณาธิการ	จ
สารบัญ	ฉ
การสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดร้อยเอ็ด Innovation the Wisdom of the Sufficiency Economy to Enhance the Sustainable Competitiveness of Outstanding Community Enterprises. Product Processing Group, Roi Et Province จิราพร บาร์ศรี, ฝ่องพรรณ มุริกันนท์, เจนรบ พลเดช, กฤติญา สุขเพิ่ม, ธรรมรัตน์ ลินธุเดช.....	1
คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายในส่วนกลาง Quality of Working Life of Personnel of the Central Department of Internal Trade แคอาัย สุวรรณภาน, ภริดา ชัยรัตน์.....	17
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ Factors influencing Recidivism Drug Abuse among Probationers in Kalasin Province อมรเทพ ภูริชนพิทักษ์, สัณญา เคนมาภูมิ, ภักดี โพธิ์สิงห์.....	32
การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) มหาวิทยาลัยธนบุรี Evaluation of Master Education Program in Educational Administration Graduate School (Revised 2019) Thonburi University ปฐมพรรณ อินทรางกูร ณ อยุธยา, นิษฐ์สินี ภู่อะเลิฐ, สุชาติพิทย์ ตรัสสิน.....	46
ภาวะผู้นำไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย Servant Leadership of School Administrators Under Development of Learning Encouragement, Education Ministry, Loei Province ณัฐรดา แสงผล, กรรณิกา ไวโสภา.....	58
ความพึงพอใจของอาจารย์และนักศึกษาต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2564 Lecturer and student satisfaction with learning support at the College of Law and Government, Sisaket Rajabhat University, for the Academic Year 2021 ลือศักดิ์ แสงวงมี.....	72

บทความวิจัย

หน้า

การส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
จังหวัดนครราชสีมา

Promoting Personnel Performance Motivation Nakhon Ratchasima Provincial Local Government Promotion Office

บุญวิภา เมฆา, ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ, สถาพร วิชัยรัมย์..... 87

นวัตกรรมจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงาน
อุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทย

Management Innovation for Fire Safety and Fire Protection of Plastic Industry in Thailand

พงศ์สรร เทพคุ้มกัน, เชาวฤทธิ์ เชาวแสงรัตน์, ศุภวัฒน์ สุขะประเมษฐ์..... 101

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัด
ขอนแก่น

Operational Efficiency of Non Sila Subdistrict Municipality Employees Non Sila District Khon Kaen Province

ธนเดช อาจจำนงค์, ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ, สถาพร วิชัยรัมย์..... 118

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

Factors affecting the Propagation of Buddhism among the Sanghas in Chiangkhan District, Loei Province

ภมร สีสารักษ์, พระมหาพงศ์ทราทิพย์ สุธิโร..... 133

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

Distance Education Management via Satellite of Teachers in Small-sized School Under Pathumthani Primary Educational Service Area Office 2

วนิดา แสงจันทร์, พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์, สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล..... 146

รูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ว่าวจีน : งานฝีมือเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ในหมู่บ้านหยางเจียบู
มณฑลซานตง สาธารณรัฐประชาชนจีน

Chinese Kite Conservation Management Model: Crafts to Promote Identity in Yangjiabu Village Shandong Province, People's Republic of China

ลี ดัน, พิชัย สดภิบาล, ทองเจือ เกียรติธร, เมธาสิทธิ์ อัดดก..... 160

พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่

Retirement Saving Behavior of Employees of the Government Housing Bank, Head Office

วิภาภรณ์ แสงหิรัญพรศิริ, พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์, สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล..... 176

องค์ประกอบของการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Elements of the transition to a circular economy for SMEs

ภัทรพล ชุ่มมี..... 187

บทความวิจัย

หน้า

แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

Work motivation of employees of local government organizations in Kumphawapi District Udon Thani Province

สมร สิ้นทร, ยุภาพร ยุภาศ, สัณญา เคนาภูมิ..... 201

การรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตพื้นที่อำเภอยะหริ่ง จังหวัดนครสวรรค์

Factors Affecting High School Students' Perception of the Impact of Kratom Water Consumption in Phayuhakiri

District Nakhon Sawan Province

ทวีศักดิ์ ทัพทวี, สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล, พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์..... 216

การประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

Application of Sangkhavattudhamma Principles to Enhance the Quality of Public Service of Waengnang

Subdistrict Municipality District Maha Sarakham Province

พระอธิการไพฑูรย์ ฐานวโร, สยามพร พันธไชย, พระครูสุตวรธรรมกิจ..... 230

คุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง

Quality of Service for the Application Line Video Conference Televisit for Prisoners of the Women Correctional

Institutions for Drug Addicts

สุนันทา จันเกษม, สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล, พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์..... 242

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

People's Participation in Waeng Nang Municipality Community Development Mueang Maha Sarakham District,

Maha Sarakham Province

พระพนมพร กลุยาณธโม (จันทะจิต), พระครูสุตวรธรรมกิจ, สยามพร พันธไชย..... 255

แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

Motivation of Thai Generation Y Tourists Towards Gastronomy Tourism In San Sai District Area Chiangmai Province

วรรณภา สิทธาจารย์, สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล, อนันต์ ธรรมชาลัย..... 269

บทความวิจัย

หน้า

การบูรณาการหลักสังคหัตถธรรมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

Integrating the Principles of Sanghawattthutam to Enhance the Effectiveness of the Welfare of the Elderly in Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province

พระอดุลย์ เทวเดโช (ตะนะสอน), พระครูสุตวรธรรมกิจ, สุกานดา จันทวารีย์..... 284

ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

Organizational Commitment of Employee of Kasikornbank Public Company Limited Khet Phra Nakhon, Bangkok

เสาวภา กองแก้ว, พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์, อนันต์ ธรรมชาลัย..... 296

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

Factors affecting the performance of duties of community development volunteers in Sam Chai District Kalasin Province

ศิรินทร์ทิพย์ ยศเฮือง, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, สัญญา เคนาภูมิ..... 309

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่าน

Public Participation in Managing Slow Tourism in the Area of Nan Province

สฤกษ์ ปุกคาม, สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล, พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์..... 325

กลไกการเป็นตัวแปรกลางของความพึงพอใจในงาน ความน่าสนใจในงาน และความพยายามในงาน ที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม : มุมมองของทุนทางจิตวิทยา

Assessing the Mediation Mechanism of Job Satisfaction, Job Attractiveness and Job Effort on Innovative Work Behavior: The Perspective of Psychological Capital

กฤตภาส ศัตร์สุลี, พันธ์กร สิมะขจรบุญ..... 338

ประสิทธิภาพการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี พื้นที่จังหวัดสกลนคร

The Management Effectiveness of Nawatwithi OTOP Tourism Community in Mueang District Area Sakon Nakhon Province

อภิญา พันทะสา, อนันต์ ธรรมชาลัย, สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล..... 350

การจัดการเชิงยุทธศาสตร์รูปแบบชาติพันธุ์ซีในการฟื้นฟูชนบทภายใต้มุมมองการสร้างรูปแบบการส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม

Strategic Management of She Ethnic Patterns in Rural Revitalization under perspective on the Formation of Model for Promotion Cultural Heritage

เจิ้ง จื่อเจีย, พิชัย สดภิบาล, เมธาสีทธิ อัดดก..... 363

บทความวิจัย

หน้า

กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Competency Development Strategies to Enhance Personnel Performance Efficiency Mahamakut Buddhist University

อมร เอื้อกิจ, พระเมธีวชิราภรณ์, บรรจง ลาวะลี, วงศ์ชนก จำเริญสาร,ฉัตรชัย ชมชาวี..... 379

ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล

Factors Affecting on Learning Organization of Strategy and Evaluation Department

กฤตณัย เหลืองอร่าม, พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์, อนันต์ ธรรมชาลัย..... 392

การจัดการเชิงกลยุทธ์ของวิธีการสร้างนวัตกรรมทางสังคม ระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขตเมืองเสิ่นหยาง มณฑลเหลียวหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน

Strategic Management of Social Innovation Method of Public Service Product System in Shenyang City, Liaoning Province, China

เซว่ บัวมู่, พิชัย สดภิบาล, เมธาสีธี อัดดก..... 407

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลยโสธร จังหวัดยโสธร ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ด้วยการใช Google Lens คู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด

Development of English Vocabulary Learning Achievement of Grade 4 Students at Anuban Yasothon School, Yasothon Province During the Covid-19 Outbreak by Using Google Lens with Vocabulary Practice Sets Using Peer Learning Activities

รุ่งระวี พลพวก..... 419

ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสอง

An Analytical Study of the Value of Tradition Merit of Heet Sibsong

พระทวีทรัพย์ อุปสนโต (ชมชายผล), พระครูปริยัติสาทร..... 430

กลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

Mechanisms of Creative Cultural Tourism in Hin Khon Subdistrict,Lam Plai Mat District, Buriram Province

ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ, ภาณุโรจน์ ศิวรังสีรัชต์, จุฑามาศ พรหมทอง..... 444

โมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4

Model for Developing the Performance of Police Stations under of Provincial Police Region 4

ณัฐวิทย์ ราชแก้ว, ภักดี โพธิ์สิงห์, ลัญญา เคนาภูมิ..... 462

บทความวิจัย

หน้า

ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับในยุค
New Normal ในโลกหลัง COVID-19

Strategic Factors That Influence the Operations of the Gem and Jewelry Export Business in the New Normal Era
in the Post-covid-19 World

ณัฐพร ปรางงามเปล่ง, ลัดดาวัลย์ กมลสินธ์..... 482

รูปแบบเชิงนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุสู่มาตรฐานอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา
ผู้สูงอายุตำบลหนองตาด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

Policy Model for Promoting the Health of the Elderly to Sustainable Standards. A Case Study of the Elderly in
Nong Tat Subdistrict. Mueang Buriram District Buriram Province

ธนพัฒน์ จงมีสุข, สากร พรหมสถิต, สถาพร วิชัยรัมย์, ภัทรพล ทศมาศ..... 492

คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

Service quality of the prison welfare shop in Maha Sarakham Provincial Prison

ศิระสิทธิ์ โจยสา, เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, สันญา เคนาภูมิ..... 507

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานฟอกหนังในเขต
ประกอบการฟอกหนังจังหวัดสมุทรปราการ

Factors Influencing Pro-Environmental Behavior of Tanning Factory's Employees in Samut Prakan Province

เขมินท์ สิริสุวรรณกิจ, อมรินทร์ เทวตา..... 520

การบริหารความร่วมมือในมิติใหม่ : ความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษานาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Management Collaboration in a New Dimension: Essential Needs for Enhancing Educational Quality in Medium-
Sized Basic Education Institutions

ดิเรก เตชะมา, เทียน ทองแก้ว, สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์..... 535

A Comparison of Learning Outcomes in Basic Accounting 2: Recording Goods
Transactions in a General Journal with and without VAT Using Problem-Solving
versus Conventional Teaching Methods for First-Year Vocational Certificate
Students

Nunticha Pudjaiyo, Kajornatthapol Pongwiritthon, Suttipong Thumtheang,

Tidarat Samanpan, Pichai Lamanchai, Wadaporn Poolpholamnoey..... 551

The Competencies of Blingo Chinese Platform Novice Teachers in Online
Teaching of Chinese as a Foreign Language

Ruyuan shi, Supinda Lertlit..... 562

บทความวิจัย

หน้า

The Protection and Inheritance of Cuotaiji in Guizhou China and the Integration of Contemporary Drama

Xu Wei, Manusak Reangdet, Chawalit Atipattayakul..... 581

บทความวิชาการ

หน้า

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัล: โอกาสและความท้าทาย

Preservation of Local Arts and Culture in the Digital Age: Opportunities and Challenges

พระเทพวชิรวิมล (สายัญ ปญญาวชิโร)..... 595

เจนเนอเรชันใหม่กับนวัตกรรมการหาเสียง

New Generation and Innovation in Campaigning

กัญญากัทร ชันอาษา, สัญญา เคนาภูมิ..... 608

การออกกำลังกายโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐาน

Wisdom base Exercise

ธัญลักษณ์ ตั้งธรรมพิทักษ์, อติญา โพธิ์ศรี, กิตติพงษ์ พลทิพย์, กิรณนันทน์ สนธิธรรม,
วิวัฒน์ ประณะ..... 621

การจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียวในประเทศไทย

Green Management of Universities in Thailand

พัลลภ ศรีอ่อนคง, สุพัตรา ยอดสุรางค์, จุติมา ไหล่สำอาง..... 631

การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น : แนวคิด ประเด็นสำคัญและอนาคตการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในประเทศไทย

Decentralization and Local Governance: Concepts, Key Issues, and the Future of Provincial Governor Elections in Thailand

สุจิตติกา แก้วนาเหนือ, เวชสุวรรณ อาจวิชัย, พระมหาไถยน้อย ญาณเมธี, ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี..... 643

ศิลปาลัย: อนาคตภาพแห่งสายธารพุทธศิลป์และพุทธศาสตร์

Silpalai: The Scenario of Buddhist Art and Buddhology

สุรศักดิ์ พุทธา, วรเชษฐ์ ไทอิน..... 656

ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดในประเทศไทย

Social Movements of Pride Parade in Thailand

นิพนธ์ณัฏฐ์ เครื่องสนุก, พลอยพัชชา ไคว้สุวรรณกิจ, จักรพันธ์ ลิ้มมังกร, ณัฐพร อินทะกันท์..... 669

การตลาดดิจิทัล: ผลกระทบต่อธุรกิจสปา

Digital Marketing: Impact on Spa Businesses

ปิยาณี บุญเฉลียว, ธนัญชกร ปกิตตาวิจิตร, สุนันทา เสถียรมาศ..... 684

วารสารวิชาการรัตนบุศย์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 : กันยายน – ธันวาคม 2567

ภาคผนวก	696
ขั้นตอนการดำเนินการของวารสารรัตนบุศย์.....	697
หลักเกณฑ์การเสนอบทความ.....	698

การสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของ
วิสาหกิจชุมชนดีเด่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

Innovation the Wisdom of the Sufficiency Economy to Enhance the Sustainable
Competitiveness of Outstanding Community Enterprises.

Product Processing Group, Roi Et Province

จิราพร บาร์ศรี*

ผ่องพรรณ มุริกานนท์**

เจนรบ พลเดช***

กฤติญา สุขเพิ่ม*

ธรรมรัตน์ สินธุเดช*

คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*

เทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม**

กลุ่มงานส่งเสริมธรรมาภิบาลในภาครัฐ กองป้องกันการทุจริตในภาครัฐ สำนักงานป.ท.***

Jirapon Barisri*

Phongpun Murikanon**

Janrob Paladech***

Kritiya Sukperm*

Thammarat Sinthudet*

Faculty of Political Science, Roi Et Rajabhat University, Thailand*

Wang Nang SubdistrictMueangMahaSarakhm District MahaSarakhm Province**

Government Governance Promotion Group Public Sector Anti-Corruption Division, PACC Office***

E-mail: pan111jirapon@gmail.com

วันที่รับบทความ: 21 พฤษภาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 5 มิถุนายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 24 มิถุนายน 2567

Received: May 21, 2024; Revised: June 5, 2024; Accepted: June 24, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่นกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนบ้านโนนสวรรค์ และสมาชิกชุมชนปลาร้าบองสมุนไพร รวม 73 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการพยากรณ์แบบพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก รองลงมา คือ ภาวะผู้นำของประธาน/หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน การจัดการความรู้ การจัดองค์กร การบริหารและพัฒนาบุคลากร การมีส่วนร่วม และ ทูทางสังคม

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่นกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดร้อยเอ็ด มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงที่สุดกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.918 คือ ด้านการมีส่วนร่วม (X_4) และด้านภาวะผู้นำของประธาน/หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน (X_3) โดยตัวแปรทั้ง 2 ตัวสามารถทำนายได้ร้อยละ 88.30

คำสำคัญ : นวัตกรรม; เศรษฐกิจพอเพียง; ศักยภาพในการแข่งขัน

Abstract

This research the objectives are 1) to study the level of innovation creation of Sufficiency Economy wisdom to strengthen the sustainable competitive potential of outstanding community enterprises. Product processing group in Roi Et Province and 2) to study factors affecting the creation of Sufficiency Economy wisdom innovation. To strengthen the sustainable competitiveness of outstanding community enterprises in the product processing group. Roi Et Province. The sample group included community enterprise members of the Ban Non Sawan Community Rice Center. and members of the Pla Ra Bong Herbal community, a total of 73 people, selected specifically Use questionnaires to collect data. Statistics used in the research include analysis of percentages, means, and standard deviations. Statistics used to test hypotheses include Pearson correlation and multiple prediction.

The results showed that

1. The level of innovation in Sufficiency Economy wisdom to strengthen the sustainable competitiveness of outstanding community enterprises. Product processing group In Roi Et Province Overall, it is at a moderate level. Ranked from highest to lowest is support from external networks, followed by leadership of the president/head of the community enterprise

group. Knowledge management, organization, personnel management and development Participation and social capital

2. Factors affecting the creation of Sufficiency Economy wisdom innovation to strengthen the sustainable competitiveness of outstanding community enterprises in the product processing group. Roi Et Province There is a positive relationship at the highest level with the creation of Sufficiency Economy wisdom innovation (Y) with statistical significance at the 0.01 level, with a correlation coefficient of 0.918, namely the participation aspect (X_4) and the condition aspect. Leadership of the president/leader of the community enterprise group (X_3), with both variables being able to predict 88.30 percent.

Keywords: Innovation; Sufficiency Economy; Competitiveness

บทนำ

การพัฒนาประเทศตามแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ผ่านมาทำให้ประเทศไทยมีโครงสร้างเศรษฐกิจไทยมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจและสังคมโลกมากขึ้น เกิดการผันผวนอ่อนไหวตามปัจจัยภายนอกได้ง่าย ประกอบกับความสามารถในการปรับตัวและการแข่งขันยังทำได้ช้านอกจากนี้สังคมไทยยังเกิดความเหลื่อมล้ำสูง ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาการจัดการภาครัฐที่ขาดประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศยังทำได้ล่าช้า (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, น. 2-5) ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 จึงยังคงยึดหลักที่ต่อเนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9-11 เพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยยึดวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ประเด็นการพัฒนาหลักที่สำคัญ ในกระแสโลกาภิวัตน์เผชิญกับ แรงกดดัน และความเสี่ยงรอบด้าน ยังเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมสูงวัยมากขึ้นจำนวนประชากรวัยแรงงานลดลง ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพและแนวโน้มอยู่คนเดียวสูงขึ้น ปัญหาความยากจนยังกระจุกตัวหนาแน่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ รวมทั้งความแตกต่างของรายได้ระหว่างกลุ่มคนรวยที่สุดและกลุ่มคนจนที่สุดมากถึง 34.9 เท่า ในปี 2556 ดังนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่สำคัญมี 10 ประเด็น ในส่วนประเด็นที่สำคัญ คือยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม จะเน้นแนวทางการพัฒนาโดยการเพิ่มโอกาสให้กับประชากร ร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุดสามารถมีรายได้และอาชีพ โดยการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและการสร้างความเข้มแข็งทางการเงินฐานรากตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้

ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้มีสิทธิในการจัดการทรัพยากรภายในชุมชน รวมถึงยุทธศาสตร์การสร้าง ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน เน้นให้ภาคเกษตรกรรมเน้นเกษตรกรรมที่ยั่งยืนและให้เกษตรกรมี รายได้เพิ่มขึ้น มุ่งเน้นการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคผลิตและบริการ เพื่อยกระดับการผลิต สินค้าเกษตรและอาหารเข้าสู่มาตรฐานต่อยอดความเข้มแข็งเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศได้ ทั้งนี้ ประเด็นการพัฒนาหลักที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 มุ่งเน้นการพัฒนาที่ ก่อให้เกิดผลดีต่อระบบเศรษฐกิจฐานราก เสริมสร้างรายได้ต่อภาคเกษตรกรรม ลดการสูญเสียของผลผลิตทาง การเกษตรในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยว ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม คือ การสร้างความเป็นธรรมและลดความ เหลื่อมล้ำ และการพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อมขนาดเล็กและขนาดกลางวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, 2-5) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 จนถึง ฉบับที่ 12 ซึ่งก็คือ ฉบับปัจจุบัน ยังคงเน้นย้ำให้ส่งเสริมรายได้ให้กับเศรษฐกิจ ฐานรากในภาคเกษตรกรรมให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจ ชุมชน นับเป็นการสานต่อนโยบายระดับประเทศที่สำคัญอย่างยิ่งเพื่อลดปัญหาดังกล่าวเนื่องจากวิสาหกิจ ชุมชนเป็นกิจการของชุมชนซึ่งโดยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักได้ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการผลิต สินค้าการให้บริการการค้าหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกันและ รวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ และ เพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ซึ่งจะเป็นรากฐานที่ก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำนำไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่มั่นคงยั่งยืนได้

ในอดีตที่ผ่านมาตั้งแต่พ.ศ. 2548 รัฐบาลไทยได้ส่งเสริมให้เกษตรกรที่มีการรวมกลุ่มกันเองในชุมชน ส่งเสริมให้เกิดการขึ้นทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างรายได้และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ทำให้มี จำนวนวิสาหกิจชุมชนเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนในปี 2560 มีจำนวนมากถึง 83,670 แห่ง (กองส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560) และรัฐบาลก็ยังคงออกนโยบายเพื่อให้มีความพร้อมในการส่งเสริม วิสาหกิจชุมชนที่จะเป็นกำลังสำคัญที่จะนำพาเศรษฐกิจประเทศไทยให้เข้มแข็ง (กลุ่มประชาสัมพันธ์และ เผยแพร่ สำนักโฆษกทำเนียบรัฐบาล, 2561) ปัจจุบันถึงแม้จะมีจำนวนวิสาหกิจชุมชนมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและผู้มีรายได้ต่ำสุดยังคงมีมากขึ้น โดยในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2560 ทางรัฐบาลโดย พลอากาศเอกประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรีได้ประชุมรับทราบสถานการณ์ดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชน โดยมีผลการดำเนินงาน คือ ณ วันที่ 1 มกราคม 2560 มีวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่ ได้รับการอนุมัติขึ้นทะเบียนเป็นจำนวนกว่า 80,000 แห่ง โดยวิสาหกิจชุมชนเกือบร้อยละ 60 หรือประมาณ 50,000 แห่ง ยังคงมีการดำเนินการอยู่และอีกกว่า 30,000 แห่งคิดเป็นกว่าร้อยละ 40 อยู่ระหว่างการเพิกถอน และยกเลิกทะเบียนออกจากระบบ (กลุ่มประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ สำนักโฆษกทำเนียบรัฐบาล, 2561) แสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนยังไม่มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ยังไม่ประสบความสำเร็จ

เท่าที่ควรหรือประสบปัญหาจนถึงขั้นต้องจดทะเบียนเพิกถอนหรือเลิกไป ส่งผลให้ความหวังที่จะให้วิสาหกิจชุมชนนำพาเศรษฐกิจประเทศไทยให้มีความเข้มแข็งยังคงมีน้อยเต็มที

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องศึกษาถึงรูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จังหวัดร้อยเอ็ดเพื่อที่จะทำให้อุตสาหกรรมวิสาหกิจชุมชนดีเด่น มีรูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงนำไปทดลองใช้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการที่จะส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จเป็นกำลังสำคัญ ที่จะนำพาเศรษฐกิจประเทศไทยให้เข้มแข็ง ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนแก่ประเทศไทยต่อไป

เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนบ้านโนนสวรรค์ ปี 2561 เลขที่ 74 หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ดและวิสาหกิจชุมชนปลาร้าบองสมุนไพร ปี 2562 เลขที่ 40 หมู่ที่ 4 ตำบลโนนสง่า อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562, 2563) ได้รับคัดเลือกเป็นวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับจังหวัดในด้าน 1. ความคิดริเริ่ม แนวคิดในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ และการพึ่งตนเอง 2. ความสามารถในการบริหารจัดการสถาบัน 3. บทบาทและการมีส่วนร่วมของสมาชิกต่อสถาบัน 4. ความมั่นคงและฐานะทางเศรษฐกิจของสถาบัน ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อชุมชน 5. การทำกิจกรรมด้านสวัสดิการชุมชน สาธารณประโยชน์ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 6. ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จและทำให้ชนะการประกวด ซึ่งความเข้มแข็งของกลุ่มแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรมจากผลการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนรวมไปถึงการจัดโครงสร้างองค์กรมากกว่ากลุ่มอื่นๆมีการรวมตัวของสมาชิกและมีส่วนร่วมในการทำงานมีการสร้างผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปจากวัตถุดิบและทรัพยากรในท้องถิ่นตลอดจนสร้างกิจกรรมต่างๆให้กับชุมชนเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพเข้าสู่ในระดับมาตรฐานการขยายกิจกรรมต่างๆเชื่อมโยงให้กลายเป็นเครือข่ายแห่งการพัฒนาอย่างแท้จริงทั้งภายในและภายนอกเสริมสร้างระบบการจัดการองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็งตลอดจนการสร้างความร่วมมือสามารถพึ่งพาตนเองและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

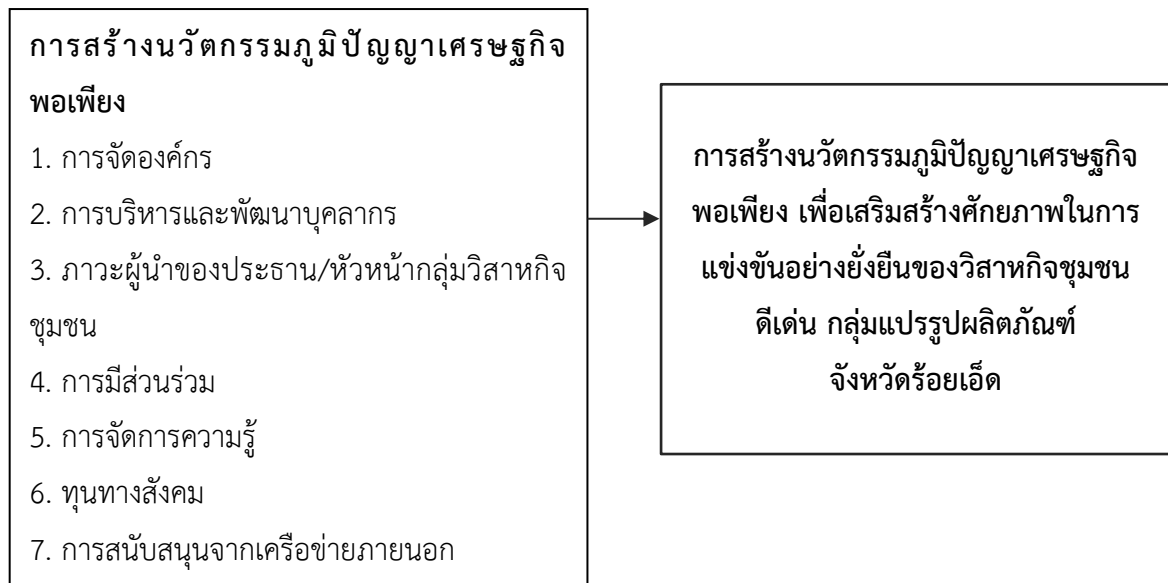
ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาระดับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่นกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่นกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. **ขอบเขตด้านพื้นที่** การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาวิสาหกิจชุมชนดีเด่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดร้อยเอ็ดปี 2561 และ ปี 2562 ประกอบด้วย วิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนบ้านโนนสวรรค์ ปี 2561 เลขที่ 74 หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดร้อยเอ็ด (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) และวิสาหกิจชุมชนปลาร้าบองสมุนไพรมี ปี 2562 เลขที่ 40 หมู่ที่ 4 ตำบลโนนสง่า อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดร้อยเอ็ด (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตร, 2563)

2. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 **เพื่อศึกษาระดับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดร้อยเอ็ด**

2.1.1 **ตัวแปรอิสระ** คือ การสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 7 ปัจจัย

1. ปัจจัยการจัดองค์กร

2. ปัจจัยการบริหารและพัฒนาบุคลากร
3. ปัจจัยภาวะผู้นำของประธาน/หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน
4. ปัจจัยการมีส่วนร่วม
5. ปัจจัยการจัดการความรู้
6. ปัจจัยทุนทางสังคม
7. ปัจจัยการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก

2.1.2 ตัวแปรตาม คือ การสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง คือสมาชิกวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวชุมชนบ้านโนนสวรรค์ จำนวน 53 คน (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) และสมาชิกชุมชนปลาร้าบองสมุนไพร จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 73 คน (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตร, 2563)

4. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้นเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อศึกษาระดับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่นกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดร้อยเอ็ด แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาในการเป็นประธาน มีลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (Checklist)

ส่วนที่ 2 ระดับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่นกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดร้อยเอ็ด แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 83)

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่นกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดร้อยเอ็ด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำหลักสถิติมาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้วิธีหา ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. นำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item-total Correlation) โดยหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

5.1.2 สถิติพื้นฐานการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา

1. ร้อยละ (Percentage)

2. ค่าเฉลี่ย (Mean)

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.1.3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 83.6 มีอายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 42.5 มีระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ 97.3 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 83.6 และ มีระยะเวลาในการเป็นประธาน/หัวหน้า/ตัวแทนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 58.9

2. ระดับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัจจัย ในภาพรวมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 โดยมีปัจจัยการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 รองลงมาคือ ภาวะผู้นำของประธาน/หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนและการจัดการความรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 การจัดองค์กรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44 การบริหารและพัฒนาบุคลากรและการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 และ ทุนทางสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 ตามลำดับ

หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า

2.1 การสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง การได้รับการสนับสนุนทางวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และมีการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ สูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 รองลงมา คือ ได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 และได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก เช่น หน่วยงานราชการหน่วยงานเอกชน วิสาหกิจชุมชนและกลุ่มอื่นๆ เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49

2.2 ภาวะผู้นำของประธาน/หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสามารถในการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่ม

วิสาหกิจชุมชนสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 รองลงมาคือ มีความสามารถในการนำพากลุ่มวิสาหกิจชุมชนไปสู่ความสำเร็จได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 และใช้อำนาจในการบริหารงานได้อย่างเหมาะสม และเป็นผู้จุดประกายความคิดใหม่ๆ ที่จะช่วยพัฒนากระบวนการทำงานหรือสินค้าใหม่ๆ ในชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47

2.3 การจัดการความรู้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าร่วมการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การประชุมการสัมมนาการศึกษาดูงานและการฝึกอบรมสม่ำเสมอสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 รองลงมา คือ คิดค้นวิธีการทำงานใหม่ๆ เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานหรือสินค้าให้ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 และแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการทำงานหรือผลิตสินค้าใหม่ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48

2.4 การจัดองค์กรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงมีกฎระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานอย่างชัดเจนสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 รองลงมา คือ มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งภายในและภายนอกมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 และมีการสนับสนุน การจัดสรรงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44

2.5 การบริหารและพัฒนาบุคลากร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงกำหนดผลตอบแทนในรูปแบบต่างๆ ให้แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรมสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 รองลงมา คือ มีการมอบหมายงานที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของสมาชิกกลุ่ม และสนับสนุนให้สมาชิกเข้าร่วมการประชุมอบรมสัมมนาและการศึกษาดูงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 และ มีการยกย่องชมเชยและให้รางวัลเมื่อสมาชิกทำงานประสบความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42

2.6 การมีส่วนร่วม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถให้ข้อเสนอแนะในการทำงานเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขสูงที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเช่นการตรวจสอบบัญชีรายรับรายจ่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42

2.7 ทุนทางสังคม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านตั้งอยู่ในชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีเหมาะแก่การอยู่อาศัยและการประกอบอาชีพ และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการสร้างและพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ในชุมชนสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 รองลงมา คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านตั้งอยู่ในชุมชนที่มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านตั้งอยู่ในชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติทำให้มีวัสดุท้องถิ่นที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42 และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของท่านประยุกต์ใช้ความรู้ต่างๆ โดยนำมาดัดแปลงให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่นกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงที่สุดกับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.918 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม (X_4) และด้านภาวะผู้นำของประธาน/หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน (X_3) โดยตัวแปรทั้ง 2 ตัวสามารถทำนายได้ร้อยละ 88.30 โดยเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = .075 + .742X_4 + .243X_3$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Y'_Z = .714_{ZX4} + .258_{ZX3}$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ ในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีปัจจัยต่างๆ ในภาพรวมในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก รองลงมา คือ ภาวะผู้นำของประธาน/หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน การจัดการความรู้ การจัดการองค์การบริหารและพัฒนาบุคลากร การมีส่วนร่วม และ ทุนทางสังคม ตามลำดับ สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 การสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการสร้างเครือข่ายภายนอก ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นๆ ได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เช่น หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน วิสาหกิจชุมชนและกลุ่มอื่นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรลดา ตรีสาคร (2561 : 85) ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อศักยภาพการแข่งขันในตลาด AEC สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป มีกลยุทธ์การแข่งขันในตลาดด้านการสร้างความแตกต่างการสร้างเครือข่าย การเป็นผู้นำต้นทุนต่ำและการสร้างลูกค้าสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมทบ แก้วเชื้อ (2562 : 79) ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ในยุคดิจิทัล พบว่าแนวทางสู่การพัฒนาความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ในยุคดิจิทัลโดยการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการในการแข่งขันทางการตลาด สร้างเครือข่ายทางการค้าและนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาธุรกิจออนไลน์

1.2 ภาวะผู้นำของประธาน/หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความสามารถในการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถนำพากลุ่มวิสาหกิจชุมชนไปสู่ความสำเร็จได้มีการใช้อำนาจในการ

บริหารงานได้อย่างเหมาะสม และเป็นผู้จุดประกายความคิดใหม่ๆ ที่จะช่วยพัฒนากระบวนการทำงานหรือสินค้าใหม่ๆ ในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิมล มธุรส (2563 : 89) ปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตพื้นที่ ภาคกลางของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของผู้ประกอบการ คือ การสร้างเครือข่ายพันธมิตรธุรกิจการแข่งขันในตลาด ความเป็นผู้นำที่ดี นวัตกรรมที่ความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์ ศักยภาพในการประกอบธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tidd, Bessant, and Pavitt (2001) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ Managing innovation integrating Technology and organization change อธิบายว่าองค์ประกอบในการสร้างองค์กรนวัตกรรมประกอบไปด้วย การมีวิสัยทัศน์ของผู้นำ โครงสร้างองค์การที่เหมาะสม บุคลากรที่มีความสำคัญการมีส่วนร่วมในนวัตกรรม การมีทีมงานที่มีประสิทธิภาพ บรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และองค์การแห่งการเรียนรู้

1.3 การจัดการความรู้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเข้าร่วมการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การประชุมการสัมมนา การศึกษาดูงาน และการฝึกอบรมสม่ำเสมอ คิดค้นวิธีการทำงานใหม่ๆ เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานหรือสินค้าให้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชาติ กิตติศักดิ์นาวัน (2558 : 256) การพัฒนาตัวแบบความสามารถการจัดการนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงของปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า ปราชญ์ชาวบ้าน จึงค้นคว้าและแสวงหาความรู้ในการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน ด้วยการเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนที่เสนอให้มีการน้อมนำแนวพระราชดำริ หลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงาน โดยการรู้จักการพึ่งตนเอง มีการทดลองทำด้วยตัวเอง ลองผิดลองถูก และศึกษาจากหลักวิชาการ มีการปรับใช้ เพื่อให้เกิดวิธีการที่เหมาะสมกับท้องถิ่นจนเกิดเป็นประสบการณ์

1.4 การจัดองค์กร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีกฎระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานอย่างชัดเจน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งภายในและภายนอก มีการสนับสนุน การจัดสรรงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สำหรับการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพงษ์ นวลชื่น (2560-2561 : 49-51) แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมและจังหวัดสกลนคร พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนนี้มีปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จคือ มีการพึ่งพาตนเองริเริ่มการดำเนินงาน สนับสนุนหรือจัดตั้งให้มีวัตถุดิบในชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนคือ ปัจจัยด้านการเงิน และปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร

1.5 การบริหารและพัฒนาบุคลากร กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกำหนดผลตอบแทนในรูปแบบต่างๆ ให้แก่สมาชิกอย่างเป็นธรรม มีการมอบหมายงานที่สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของสมาชิกกลุ่มและสนับสนุนให้สมาชิกเข้าร่วมการประชุม อบรม สัมมนาและการศึกษาดูงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของธีรศักดิ์ อุณารมย์ และคณะ. (2558 : 88) การพัฒนารูปแบบการสรางนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์กลุ่ม จังหวัดภาคกลางตอนล่าง

พบว่า วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นคนในชุมชนให้มีการประชุมเพื่อการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนวุฒิ พิมพ์กิ และจันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์ (2557) ทำการวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้นวพระราชมติเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี พบว่า การทำธุรกิจอย่างซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการไม่เอาเปรียบผู้ที่เกี่ยวข้อง การใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นเน้นการจ้างงานความประหยัด ซื่อสัตย์และความสามัคคีปรองดองช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

1.6 การมีส่วนร่วม กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถให้ข้อเสนอแนะในการทำงาน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข มีส่วนร่วมในการประเมินผล การตรวจสอบการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น การตรวจสอบบัญชีรายรับรายจ่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธาวิ กลิ่นอุบล (2562 : 93) การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโพน อำเภอบางบาล จังหวัดราชบุรี. พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโพน อำเภอบางบาล จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

1.7 ทูทางสังคม กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตั้งอยู่ในชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การอยู่อาศัย และการประกอบอาชีพ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการสร้างและพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ในชุมชน โดยใช้ความรู้ต่างๆ นำมาดัดแปลงให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรรัตน์ อนันต์วรพงษ์ (2557 อ้างถึงใน จิตพนธ์ ชุมเกตุ, 2560 : 39-40) รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบางหัวเสือจังหวัดสมุทรปราการ ตามแนวคิดพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สมาชิกชุมชนมีความต้องการฝึกอบรมผลิตภัณฑ์ยาหม่องนวดสมุนไพร เพื่อนำไปใช้ในกลุ่มวิสาหกิจนวดสุขภาพ เป็นการลดค่าใช้จ่าย โดยใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น อีกทั้งยังสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปเป็นวิทยากร การศึกษานอกระบบ ถ่ายทอดให้กับชุมชนอื่นที่สนใจ เป็นการแบ่งปันระหว่างชุมชน และสร้างเครือข่ายเพื่อการความยั่งยืนต่อไป

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่นกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดร้อยเอ็ด คือ ด้านการมีส่วนร่วม (X_4) และด้านภาวะผู้นำของประธาน/หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน (X_3) โดยตัวแปรทั้ง 2 ตัวสามารถทำนายได้ร้อยละ 88.30 โดยเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานคือ $Y'_{Z} = .714_{X_4} + .258_{X_3}$ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เพราะปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจชุมชนเนื่องจากการมีส่วนร่วมถือเป็นความเสียสละรับผิดชอบในการปฏิบัติงานสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อธุรกิจอีกทั้งการที่ได้มีการพัฒนาในด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มอย่างต่อเนื่องส่งผลให้การดำเนินธุรกิจชุมชนสามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่วนปัจจัยด้านผู้นำ คือ การเป็นผู้นำเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของบุคคลในอันที่จะก่อให้เกิดการกระทำกิจกรรมหรือการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุประสงค์ที่พึงต้องการและบุคคลที่จะได้ชื่อว่าเป็นผู้นำจะต้องมีความสามารถในการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

ความคิดเห็นความต้องการหรือคำสั่งของตนเองได้และยังสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำของสมคิด บางโม (2560: 234) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ คือ การที่ผู้นำขององค์การใช้อิทธิพลต่างๆ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุถึงจุดประสงค์ขององค์การอิทธิพลดังกล่าวนี้อาจเป็นไปทั้งในทางบวกและทางลบหรือทางใดทางหนึ่งซึ่งในการปฏิบัติงานมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดกับกลุ่มธุรกิจชุมชนมีวิสัยทัศน์ที่จะนำพากลุ่มธุรกิจชุมชนให้สามารถพัฒนาต่อไปได้ก็จะทำให้ธุรกิจชุมชนประสบความสำเร็จเนื่องจากธุรกิจนี้เป็นกลุ่มธุรกิจชุมชนซึ่งเป็นธุรกิจที่มีระบบการบริหารงานในรูปของผู้นำและคณะกรรมการกลุ่มผู้นำจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของธุรกิจที่จะประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้นำต้องมีการเสียสละมีความรับผิดชอบและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มธุรกิจชุมชนได้ดี ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยของสมทบ แก้วเชื้อ (2562 : 79) ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ในยุคดิจิทัลที่พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ประกอบการเทคโนโลยีสารสนเทศกลยุทธ์ทางธุรกิจและนวัตกรรมการจัดการส่งต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ในยุคดิจิทัลอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบประเด็นสำคัญว่าผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ต้องค้นหาความต้องการของลูกค้าและสนองความต้องการเหล่านั้นทันทีเพื่อให้เกิดโอกาสทางการตลาดอย่างรวดเร็วโดยการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัลรวมทั้งปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ทางการตลาดตามภาวะตลาดเพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันและประยุกต์ใช้นวัตกรรมจัดการในการปรับกลยุทธ์ทางธุรกิจเพื่อเพิ่มยอดขายและขยายตลาดให้มากขึ้นสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ธุรกิจตอบสนองความต้องการของลูกค้าและทำให้ลูกค้าพึงพอใจเกิดการสื่อสารทางบวกแบบปากต่อปากมีการบริโภคซ้ำและมีความภักดีต่อแบรนด์ผลงานวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสู่การพัฒนาความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ในยุคดิจิทัลโดยการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการในการแข่งขันทางการตลาดสร้างเครือข่ายทางการค้าและนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการพัฒนาธุรกิจออนไลน์สอดคล้องกับการศึกษาของสุวิมล มรรส (2563 : 89) ได้ศึกษา ปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยพบว่าปัจจัยที่มีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของผู้ประกอบการได้แก่ปัจจัยด้านเครือข่ายและปัจจัยด้านนวัตกรรมนอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยด้านจิตวิทยาและปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลได้มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการด้วยเช่นเดียวกันประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยการสร้างเครือข่ายพันธมิตรธุรกิจการแข่งขันในตลาดความเป็นผู้นำที่ต้นนวัตกรรมที่ความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์ศักยภาพในการประกอบธุรกิจให้ประสบความสำเร็จสอดคล้องกับการศึกษาของจิตรลดา ตรีสาคร (2561 : 85) ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อศักยภาพการแข่งขันในตลาด AEC สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลผลการศึกษาพบว่าปัจจัยความสำเร็จภายนอกด้านสังคมและวัฒนธรรมเศรษฐกิจการเมืองการปกครองและเทคโนโลยีและปัจจัยความสำเร็จภายในด้านการกระจายสินค้าและการตลาดการบริหารการจัดซื้อจัดจ้างโครงสร้างบริษัทและการจัดการทรัพยากรมนุษย์มีผลกระทบต่อกิจกรรมการแข่งขันในตลาด AEC สำหรับ

ผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปนอกจากนี้กลยุทธ์การแข่งขันในตลาดด้านการสร้างความแตกต่างการสร้างเครือข่ายการเป็นผู้นำต้นทุนต่ำและการสร้างลูกค้าสัมพันธ์มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานธุรกิจในตลาด AEC สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารแปรรูปอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่นกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดร้อยเอ็ด คือ ด้านการมีส่วนร่วมและด้านภาวะผู้นำของประธาน/หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนั้นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรให้ความสำคัญกับปัจจัยเหล่านี้ดังนั้นวิสาหกิจชุมชนควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานของพนักงานแต่ละบุคคลอย่างชัดเจนควรมีการกระจายอำนาจให้พนักงานตามระดับต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและควรมีการมอบหมายให้สมาชิกมีส่วนในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น

1.2 ภาครัฐควรสนับสนุนในการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการให้กับวิสาหกิจชุมชนแบบครบวงจร เช่น การทำบัญชี การใช้เทคโนโลยีการผลิตในวิสาหกิจแบบเดียวกัน การออกแบบผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์สินค้าและการจัดการด้านการตลาด โดยให้สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น ซึ่งมีสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเป็นพี่เลี้ยงและฝึกปฏิบัติจริงให้แก่วิสาหกิจชุมชน

1.3 ภาครัฐควรจะเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานให้มีการเชื่อมโยงวิสาหกิจแบบเดียวกันเข้าเป็นเครือข่าย เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนเหล่านี้สามารถที่จะช่วยเหลือดูแล ถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันได้ โดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านการศึกษาดูงาน

1.4 รัฐควรมีการประเมินสถานะของวิสาหกิจชุมชนในทุกปี เพื่อส่งเสริมให้วิสาหกิจที่สามารถดำเนินการธุรกิจได้ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น และให้การช่วยเหลือวิสาหกิจชุมชนที่ประสบปัญหาทั้งด้านงบประมาณ ความรู้ในการจัดการ รวมไปถึงเงินทุน โดยให้การสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในระยะเวลาที่เหมาะสมกับสภาพของวิสาหกิจนั้น ๆ

1.5 รัฐบาลควรจะมีหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียวเป็นผู้สนับสนุนดูแลวิสาหกิจชุมชนโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมไปถึงผู้ประกอบการอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการทำงานที่สัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง และลดการซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน

1.6 ควรมีการลดขั้นตอนต่าง ๆ ที่วิสาหกิจชุมชนต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานราชการลง เช่น การจัดทำเบียนจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน การขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ต่าง ๆ รวมไปถึงลดขั้นตอนแต่เพิ่มช่องทางในการติดต่อขอความช่วยเหลือต่าง ๆ ที่วิสาหกิจชุมชนต้องการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนหรือผู้สนใจควรนำตัวแปรต่างๆที่เกิดขึ้นจากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพแก่ผู้ประกอบการในเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับรายละเอียดของคุณลักษณะในปัจจัยต่างๆ ดังกล่าว

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจชุมชนอื่นๆเช่นกลยุทธ์พัฒนาตลาดกลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์กลยุทธ์การรักษาฐานลูกค้ากลยุทธ์บริการอย่างเฉพาะเจาะจงกลยุทธ์การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายกลยุทธ์โฆษณาประชาสัมพันธ์และกลยุทธ์การเจาะตลาดเป็นต้นเพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจชุมชนต่อไป

2.3 ควรศึกษาแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนดีเด่นกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ จังหวัดร้อยเอ็ดในการจัดการเกี่ยวกับการกระจายสินค้าและการตลาดการบริหารการจัดซื้อจัดจ้างโครงสร้างบริษัทและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อให้ธุรกิจชุมชนได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ สำนักโฆษกทำเนียบรัฐบาล. (2561). **รัฐบาลพร้อมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่จะเป็นกำลังสำคัญที่จะนำพาเศรษฐกิจประเทศไทยให้เข้มแข็ง**.สืบค้นเมื่อ 20 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.ryt9.com/s/govh/2602212>.
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). **คู่มือการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ : กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนกรมส่งเสริมการเกษตร.(2563).**คู่มือการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ : กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร.
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560).**คู่มือการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ : กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร.
- จักรพงษ์ นวลชื่น.(2561).**แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นศึกษากรณีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนมและจังหวัดสกลนคร**. ในรายงานการวิจัยหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60 ลักษณะวิชาการเศรษฐกิจ.กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- จิตรลดา ตรีสาคร และกฤษดา เขียววัฒนสุข.(2561).ปัจจัยความสำเร็จที่มีผลต่อศักยภาพการแข่งขันในตลาด AEC สำหรับผู้ประกอบการ SMEs กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. **วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์**, 13(1),157-175.
- จิตพนธ์ ชุมเกตุ.(2560). **การจัดการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์.เพชรบุรี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร**.

- ธนวุฒิ พิมพ์กีและจันทนา ฤทธิ์สมบูรณ์. (2557). การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับ
วิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัย มสส สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 10(1), 1-21.
- ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ และคณะ. (2558). การพัฒนารูปแบบการสร้างนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ กลุ่ม
จังหวัดภาคกลางตอนล่าง. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 7(2), 79-92.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สมคิด บางโม.(2560). องค์การและการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : วิทย์พัฒน์.
- สมทบ แก้วเชื้อ บัณฑิต ผังนิรันดร์และธนพล ก่อฐานะ.(2562). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ
ออนไลน์ในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรมวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 15(2), 33-44.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.
2560-2579). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุธาวี กลิ่นอุบล.(2562). การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อความสำเร็จในการพัฒนาชุมชนตาม
แนวทางปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง บ้านหัวเขาจีน ตำบลห้วยยางโทน อำเภอบางบาล จังหวัด
ราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิมล มธูรส.(2564). ปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตพื้นที่ภาค
กลางของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยรังสิต.
- อภิชาติ กิตติศักดิ์โนวิน. (2558). การพัฒนาตัวแบบความสามารถการจัดการนวัตกรรมภูมิปัญญาเศรษฐกิจ
พอเพียงของปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์.(2557). รายงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านบางหัวเสือตาม
แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- Tidd,J.,Bessant,J.,& Pavitt, K. (2001). Managing innovation: Integrating technological market
and organizational change. Chicester: Wiley.

คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายในส่วนกลาง

Quality of Working Life of Personnel of the Central Department of Internal Trade

แคอาัย สุวรรณภานุ

ภิรดา ชัยรัตน์

ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Khaeai Suwanphanu

Pirada Chairatana

Political Science and Public Administration, Faculty of Social Sciences kasetsart university

Corresponding Author, E-mail: khaeai.s@ku.th

วันที่รับบทความ: 28 กรกฎาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 30 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 1 พฤศจิกายน 2567

Received: July 28, 2024; Revised: October 30, 2024; Accepted: November 1, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) และเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ บุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) จำนวน 210 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษา พบว่าบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) ในภาพรวมมีคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร อัตราเงินเดือน ที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มี อายุงานต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตในการทำงาน; บุคลากรกรมการค้าภายในส่วนกลาง

Abstract

The objectives of this research were to study the level of quality of working life among personnel at the Department of Internal Trade (Central Office) and to compare the quality of working life based on personal factors. The sample consisted of 210 personnel from the Central Department of Internal Trade (Central Office). The researcher employed a stratified

random sampling method and collected data using questionnaires. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA, with statistical significance set at the .05 level.

The results indicated that the overall quality of working life of personnel at the Department of Internal Trade (Central Office) was at a moderate level. Hypothesis testing revealed that sample groups differentiated by personal factors such as gender, age, marital status, educational level, personnel type, and salary did not show significant differences in quality of working life. However, sample groups with different lengths of work experience exhibited significant differences in quality of working life at the .05 level.

Keywords: Quality of Working Life; Personnel of the Central Department of Internal Trade

บทนำ

คุณภาพในชีวิตการทำงานเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศในแถบยุโรปได้ให้ความสำคัญในตัวผู้ปฏิบัติงานว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดขององค์กร การให้ความสำคัญใส่ต่อทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่ควรกระทำ คุณภาพชีวิตในการทำงานมิใช่เพียงแต่กำหนดเวลาในการทำงานสัปดาห์ละ 40 ชั่วโมง หรือกำหนดเพียงกฎหมายคุ้มครองแรงงาน หรือให้ค่าตอบแทนที่คุ้มค่าเท่านั้น แต่จะต้องคำนึงถึงสถานะของบุคคล หรือสังคมขององค์กรที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ วิธีการปฏิบัติงานและการเพิ่มผลผลิต โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะบรรลุเป้าหมาย 2 ประการ คือ การเพิ่มทุนประสิทธิภาพการผลิตขององค์กร และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่บุคลากร (วรชยา ศิริวัฒน์, 2561: 146)

กรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) เป็นหน่วยงานส่วนราชการ สังกัดกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งทำหน้าที่ดูแลแก้ปัญหาสินค้าขาดแคลนและขึ้นราคา ดูแลราคา ปริมาณสินค้าและบริการให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและมีความเป็นธรรม สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการค้า รวมถึงส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สถาบันเกษตรกร ให้มีศักยภาพในการแข่งขัน เข้าถึงกลไกการส่งเสริมตลาดรูปแบบต่าง ๆ และสนับสนุนให้มีการพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยบุคลากรในกรมการค้าภายในต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเหล่านี้อย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นภาระที่หนักหน่วงบุคลากรกรมการค้าภายในส่วนกลางจึงต้องการมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี

การบริหารทรัพยากรบุคคลและการดูแลเจ้าพนักงานของกรมการค้าภายในนั้นเป็นไปตามมาตรฐานที่กระทรวงแรงงานกำหนดไว้ คุณภาพชีวิตการทำงานและความสุขระหว่างชีวิตกับการทำงานประกอบด้วยสภาพแวดล้อมในการทำงาน และระบบการทำงานที่เอื้อประโยชน์ร่วมกันระหว่างปัจเจกบุคคลกับองค์กร ซึ่งที่ผ่านมาพบว่ากรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) มีการส่งเสริมอุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้บุคลากร มีกิจกรรมตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ครอบคลุมในทุกมิติ อีกทั้งกรมการค้าภายใน

(ส่วนกลาง) มีค่านิยมในการทำงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ ให้โอกาสบุคลากรเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรอย่างมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับ กรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลอย่างสม่ำเสมอ (กรมการค้าภายใน, 2563 : 12-13) ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าคุณภาพของกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 อันส่งผลกระทบต่อความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานเป็นอย่างมาก (สุทธิดา แก่นมีผล, 2563 : 6) เนื่องจากยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานที่องค์กรมีอยู่นั้นได้จัดทำขึ้นก่อนการเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคดังกล่าว จึงส่งผลกระทบต่อความสอดคล้องของยุทธศาสตร์กับการปฏิบัติจริงของบุคลากรที่อาจเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์แวดล้อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้นเพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานส่งผลให้บุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มีคุณภาพชีวิตในการทำงานดี เพื่อจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรในกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) เพื่อกำหนดเป็นนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง)
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือ บุคลากรของกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) จำนวนทั้งสิ้น 402 คน (ข้อมูลจากกองการเจ้าหน้าที่กรมการค้าภายใน ณ วันที่ 14 มีนาคม 2566)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยกำหนดขึ้นตามกรอบแนวคิดและทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. แบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ประเภทบุคลากร อายุงาน อัตราเงินเดือน

2. แบบสอบถามส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายในส่วนกลางที่มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด เป็นแบบ มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วย 1. การได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม 2. สภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3. โอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร 4. ความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน 5. การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน 6. ความยุติธรรมในองค์กร 7. ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว และ 8. ความเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนระดับความเห็นไว้

จากการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนไว้ดังกล่าวข้างต้น หากนำคะแนนของข้อมูลในส่วนมาหาค่าเฉลี่ยจะพบว่ามีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 5.00 คะแนน และค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จะเป็นระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงบันดาลใจประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง จากหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนดังกล่าว ผู้ศึกษาแบ่งอันตรายภาคขึ้นออกเป็น 5 ชั้น และความกว้างของอันตรายภาคขึ้นของค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.8 โดยใช้วิธีการทางคณิตศาสตร์ดังนี้ (Fisher อ้างถึงในชัชวาล เรื่องประพันธ์, 2539)

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อการศึกษาครั้งนี้ไปทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบ แก้ไข และปรับปรุงแบบสอบถามเพื่อให้มีความเที่ยงตรงและรัดกุม ก่อนการทดลองใช้

การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity)

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	112.60	78.80	0.734	0.895
A2	112.80	79.49	0.465	0.899
A3	112.63	77.82	0.839	0.894
A4	112.70	77.45	0.694	0.891

วารสารวิชาการรัตนบุศย์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 : กันยายน – ธันวาคม 2567

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A5	113.10	78.58	0.659	0.896
A6	112.86	78.92	0.474	0.887
A7	111.13	77.55	0.657	0.892
A8	114.87	74.90	0.472	0.881
B1	113.23	82.00	0.061	0.914
B2	113.50	83.22	0.482	0.899
B3	115.43	80.98	0.471	0.897
B4	116.70	79.56	0.497	0.899
B5	111.54	79.28	0.477	0.888
C1	110.67	79.05	0.656	0.898
C2	118.32	78.67	0.537	0.987
C3	112.80	80.80	0.694	0.898
C4	117.54	79.55	0.457	0.896
C5	119.87	80.59	0.535	0.898
C6	120.10	80.04	0.589	0.899
D1	121.30	79.97	0.597	0.897
D2	119.45	79.20	0.390	0.902
D3	115.42	78.51	0.543	0.899
D4	119.65	78.59	0.604	0.897
D5	117.51	77.68	0.575	0.897
E1	118.29	79.44	0.313	0.905
E2	122.80	81.80	0.684	0.899
E3	127.54	79.50	0.447	0.896
E4	119.67	81.59	0.565	0.898
E5	120.10	80.04	0.589	0.899
E6	121.30	79.97	0.597	0.897
F1	119.45	79.20	0.390	0.902
F2	115.42	78.51	0.543	0.899

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
F3	113.50	83.22	0.482	0.899
F4	115.33	81.98	0.451	0.893
F5	116.70	79.56	0.497	0.899
G1	111.54	79.28	0.477	0.838
G2	118.29	79.44	0.313	0.905
G3	110.76	78.79	0.637	0.891
G4	109.87	79.61	0.352	0.913
G5	118.29	79.44	0.313	0.905
G6	100.71	78.79	0.637	0.892
H1	111.87	79.61	0.352	0.913
H2	113.80	78.40	0.389	0.901
H3	118.21	78.67	0.537	0.987
H4	112.80	81.80	0.694	0.895

RELIABILITY ANALYSIS-SCALE(ALPHA)

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 44 Alpha = 0.89

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ (Tryout) โดยเลือกแจกแบบสอบถามให้กับบุคลากรกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ จำนวน 30 คน จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อหาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ โดยใช้สูตร Conbrach (Alpha – Coefficient) จากการทดสอบพบว่า ค่าถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายในส่วนกลาง จำนวน 45 ข้อ ค่าแอลฟาเท่ากับ .963 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่คำนวณได้มีค่ามากกว่า 0.7 จึงยอมรับแบบสอบถามที่ทำการทดสอบ

วิธีการเก็บข้อมูล

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎี เอกสาร ข้อมูล และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและนำมาสร้างแบบสอบถามเพื่อให้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล
2. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรกรมการค้าภายในส่วนกลาง จำนวน 210 คน
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล
4. นำแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) มาดำเนินการวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมการประมวลผลทางการวิจัย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์คือ 1. หาค่าร้อยละ (Percentage) 2. ค่าเฉลี่ย (Mean) 3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) 4. ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากร 2 กลุ่มตามตัวแปรเพศ โดยใช้การทดสอบด้วย t-test 5. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มประชากร ที่มากกว่า 2 กลุ่ม ตามตัวแปร อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร อายุงาน และอัตราเงินเดือน โดยใช้สูตรวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) 6. การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ที่จำแนกตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้วิธี Least-Significant Different (LSD) เป็นรายคู่ กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ไว้ที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) ปรากฏผลดังนี้

1. คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ และด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยลำดับแรก ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม

ตารางที่ 2 แสดงระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร กรมการค้าภายในส่วนกลาง (n = 210)

คุณภาพชีวิตในการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	2.85	0.87	ปานกลาง
2. สภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	3.46	0.63	ดี
3. โอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร	3.42	0.71	ดี
4. ความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน	3.37	0.78	ปานกลาง
5. การบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน	3.40	0.76	ปานกลาง
6. ความยุติธรรมในองค์การ	3.42	0.77	ดี
7. ความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว	3.30	0.86	ปานกลาง
8. ความเป็นประโยชน์ต่อสังคม	3.46	0.77	ดี
ภาพรวม	3.33	0.76	ปานกลาง

2. การเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายในส่วนกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) ที่มีอายุงานต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ข้อเดียว ส่วนปัจจัยอื่นนั้นไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายในส่วนกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตัวแปรอิสระ	ระดับนัยสำคัญSig.	ผลการทดสอบ	
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. เพศ	0.10		✓
2. อายุ	0.61		✓
3. สถานภาพสมรส	0.09		✓
4. ระดับการศึกษา	0.44		✓
5. ประเภทบุคลากร	0.08		✓
6. อายุงาน	0.00*	✓	
7. อัตราเงินเดือน	0.09		✓

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายในส่วนกลาง ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน(ส่วนกลาง)
คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายในส่วนกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

1.1 ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) มีคุณภาพชีวิตในการทำงานระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สิทธิและความคุ้มครองในการปฏิบัติงานไม่ต่ำกว่าสิทธิที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกรมการค้าภายในเป็นหน่วยงานของภาครัฐจึงต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านแรงงานในการรักษาสิทธิและคุ้มครองบุคลากรให้ได้รับการดูแลคุณภาพชีวิตอย่างเหมาะสมตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ เงินเดือนที่ได้รับเพียงพอที่จะเก็บออม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.49 มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะภาระค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตในปัจจุบันและค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้ค่าตอบแทนของบุคลากรไม่เพียงพอหรือมีจำนวนจำกัดแก่การดำรงชีวิตเท่านั้น ไม่เหลือเพียงพอต่อการเก็บออมทำให้บุคลากรไม่มีเงินสำรองในการดำรงชีวิต จึงไม่มีเงินสำรองสำหรับใช้จ่ายเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น

1.2 ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สถานที่ปฏิบัติงานมีความปลอดภัยและสะดวกต่อการทำงาน สะอาด เป็นระเบียบ มีระบบระบายอากาศและแสงสว่างที่เพียงพอและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 มีคุณภาพชีวิตในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่อำนวยความสะดวกทำให้ทำงานได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีสถานที่หรือมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรยังให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงอยู่ในระดับต่ำ และใช้บริการอุปกรณ์อำนวยความสะดวกแก่พนักงานที่องค์กรจัดให้ไม่สม่ำเสมอทำให้สถานที่ในการจัดกิจกรรมไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ตั้งใจไว้

1.3 ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการมอบหมายให้ปฏิบัติงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถที่สูงขึ้นอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 มีคุณภาพชีวิตในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการได้รับมอบหมายงานที่ตรงตามความรู้ความสามารถจะช่วยให้บุคลากรได้พัฒนาทักษะเฉพาะที่ตนเองมีอยู่ทำให้เกิดความเชี่ยวชาญและพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีอิสระที่จะใช้ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ได้อำนาจเต็มที่ ได้ริเริ่มสร้างสรรค์ โดยนำแนวคิดใหม่ ๆ มาพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ และหน่วยงานสนับสนุนให้บุคลากรมีการศึกษาต่อตามหน้าที่ ความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 มีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการปฏิบัติงานของบุคลากรส่วนใหญ่จะมีโครงสร้างหน้าที่การปฏิบัติงานที่ชัดเจนเป็นไปตามหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่ง ทำให้บุคลากรไม่ได้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่ๆ มากนัก อีกทั้งหน่วยงานไม่ได้ให้การสนับสนุนการศึกษาต่อของบุคลากรมากนักเนื่องจากไม่ได้รับความสนใจจากบุคลากรในการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

1.4 ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ งานที่ปฏิบัติเป็นที่ยอมรับของทุกคน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 มีคุณภาพชีวิตในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรในกรมฯ มีความต้องการการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นไปตามลักษณะพื้นฐานที่คนทุกคนล้วนแล้วแต่ต้องการยอมรับจากสังคมเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม การที่ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและผู้อื่นพบเห็นทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การมีความมั่นใจในระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปีและการประเมินเพื่อต่อสัญญาจ้างว่ามีความเหมาะสมและสะท้อนผลการปฏิบัติงานได้

อย่างเที่ยงธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 มีคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานของบุคลากรส่วนใหญ่เป็นพนักงานที่ได้รับการบรรจุแล้วจึงไม่ได้มีความกระตือรือร้นที่จะต้องพัฒนาทักษะการทำงานของตนเองให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกรมฯ และการพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการเปลี่ยนแปลงตนเองไปสู่งานใหม่ที่ดีกว่า จึงทำให้บุคลากรมีการศึกษาและพัฒนาตนเองน้อยลง

1.5 ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การได้รับการสนับสนุนและได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อร่วมงานในส่วนงานอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 มีคุณภาพชีวิตระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติงานที่คนในองค์กรเห็นความสำคัญของกันและกันและผู้บังคับบัญชามีความเห็นอกเห็นใจผู้ใต้บังคับบัญชาถือสิ่งที่ดีที่ควรเกิดขึ้นในองค์กร ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การรับทราบความก้าวหน้าหรือปัญหาขององค์กรและมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในองค์กรร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทำงานร่วมกัน จะทำให้บุคลากรเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จได้ มีการยอมรับและร่วมมือกันทำงานเป็นอย่างดี ซึ่งเป็นการทำงานเกี่ยวข้องกับสังคมขององค์กร ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร มีผลต่อบรรยากาศในการทำงาน

1.6 ด้านความยุติธรรมในองค์กร พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีความเคารพต่อหน้าที่ของตนเองและบุคคลอื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 มีคุณภาพชีวิตระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเคารพสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของตนเองเป็นสิ่งที่ระบุไว้ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่คนไทยทุกคนจะต้องปฏิบัติตามจึงทำให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวอย่างมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายในการปฏิบัติงานต่อผู้บริหารได้อย่างเต็มที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 มีคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากองค์กรเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่มีบุคลากรจำนวนมาก จึงทำให้การรับฟังความคิดเห็นเป็นไปด้วยความยากลำบาก และไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน ข้อมูลที่ได้รับต้องนำมาตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนนำเสนออีกครั้ง

1.7 ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 มีคุณภาพชีวิตระดับดี ทั้งนี้อาจเนื่องจากการออกแบบนโยบายและแนวทางปฏิบัติไปยังบุคลากรในองค์กรต้องมีการวางแผนและจัดทำนโยบายยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับการทำงานก่อนเสมอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ภาระงานที่ท่านต้องรับผิดชอบไม่ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพ ร่างกายและจิตใจ เช่น เครียด นอนไม่หลับ ปวดง่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.07 มีคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง

1.8 ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) เมื่อพิจารณาจากข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ นำความรู้จากการปฏิบัติงานไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 มีคุณภาพชีวิตระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสามารถในการพัฒนาตนเองให้มีความสอดคล้องกันทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันและการทำงานให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันช่วยให้มีความสุขทั้งในการดำรงชีวิตและการทำงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ หน่วยงานมีการจัดกิจกรรมด้านการประหยัดพลังงานหรือทรัพยากรในองค์กร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 มีคุณภาพชีวิตระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประหยัดพลังงานในสำนักงานไม่สามารถทำได้จริงเนื่องจากพนักงานไม่ให้ความร่วมมือ และการประหยัดพลังงานจะต้องให้ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์การช่วยการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้

2. การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) ผลการทดสอบการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายในส่วนกลาง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้ดังนี้

1. เพศ พบว่า บุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) ที่มีเพศแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากคุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกดีต่องานที่ทำ การมีความเป็นอยู่ที่ดี มีงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง โดยการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) นั้น ไม่ได้ใช้ความแตกต่างทางเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานของทั้งสองกลุ่มมีความเท่าเทียมกัน

2. อายุ พบว่า บุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) ที่มีอายุแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากว่าบุคลากรในการปฏิบัติงานในองค์กรนั้นการกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบและลักษณะงานของแต่ละบุคคลไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุของพนักงาน แต่พิจารณาตามความรู้ความสามารถ ดังนั้น พนักงานที่มีอายุที่แตกต่างกันจึงไม่ได้เป็นตัวกำหนดรูปแบบการทำงานอย่างชัดเจนว่าจะต้องปฏิบัติงานแตกต่างกัน ทำให้คุณภาพชีวิตของพนักงานที่มีอายุมากกว่าไม่ได้แตกต่างกันไปมากกับพนักงานที่มีอายุน้อยกว่า

3. สถานภาพสมรส พบว่า บุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) ที่มีสถานภาพการสมรสแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากการสมรสเป็นเพียงการแสดงออกถึงบทบาทความสัมพันธ์ในครอบครัวของพนักงาน ซึ่งในการทำงานในกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) พนักงานทุกคนให้ความสำคัญกับสิทธิของเพื่อนร่วมงานเสมอไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวและความสัมพันธ์ของพนักงานคนอื่น ๆ

4. ระดับการศึกษา พบว่า บุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากการทำงานของ

บุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) มีการกระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบได้สมดุลกับความสามารถของบุคลากร อีกทั้งบุคลากรขององค์การเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการทำงานที่หลากหลายทำให้สามารถปฏิบัติงานได้หลายอย่าง เมื่อได้รับมอบหมายงานใดก็ตามจึงสามารถทำงานนั้นออกมาได้สำเร็จลุล่วง การศึกษาจึงไม่มีผลต่อการใช้ความรู้ความสามารถในการทำงาน

5. ประเภทบุคลากร บุคลากร พบว่า บุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) ที่ประเภทบุคลากรแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากการแบ่งประเภทของบุคลากรของกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) เป็นเพียงการจำแนกกลุ่มของบุคลากรเพื่อความเหมาะสมในการทำงานเท่านั้น ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการทำงานและลักษณะงานของบุคลากรที่ได้รับมอบหมาย การทำงานของบุคลากรทุกคนเป็นไปตามความต้องการของบุคลากรภายใต้กฎระเบียบขององค์การที่ควบคุมอยู่แต่ไม่ได้จำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคลากร ทำให้บุคลากรสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระโดยไม่ต้องคำนึงถึงประเภทงานที่ตนเองรับผิดชอบ

6. อายุงาน พบว่า บุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) ที่มีอายุงานแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากอายุงานจะนับจากการทำงานของบุคลากรแต่ละคนที่เริ่มมาทำงานในกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) ซึ่งบุคลากรบางท่านมีการทำงานในสายงานที่หลากหลาย ผ่านการโยกย้ายตำแหน่งงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถทำให้บุคลากรที่มีอายุงานที่ยาวนานกว่าเกิดการสั่งสมประสบการณ์การทำงานและผ่านปัญหาอุปสรรคในการทำงานมากกว่าบุคลากรรุ่นใหม่การจัดการปัญหาของผู้มีประสบการณ์จะสามารถจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทำให้คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานที่มีอายุงานมากมีความสมดุลยิ่งขึ้น

7. อัตราเงินเดือน พบว่า บุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) ที่มีอัตราเงินเดือนแตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยผลตอบแทนทางการเงินหรืออัตราเงินเดือนเท่านั้น หากแต่ยังคงประกอบด้วยเพื่อนร่วมงาน รูปแบบงาน ภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบ อื่น ๆ โดยส่วนใหญ่บุคลากรของกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) จะไม่ทราบถึงเงินเดือนของเพื่อนร่วมงานทุกคน จึงทำให้การมอบหมายงานใช้เกณฑ์การทำงานในตำแหน่งหน้าที่เป็นตัวแบ่งงาน ทำให้บุคลากรมีบทบาทในสังคมองค์กรไม่แตกต่างกัน เห็นได้จากผลการเปรียบเทียบรายคู่ที่พบว่าบุคลากรที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า 1 ปี จะมีคุณภาพชีวิตในการทำงานน้อยกว่ากลุ่มคนที่ทำงานในสายงานนี้ สะท้อนให้เห็นว่าการที่จะขับเคลื่อนองค์กรไปในทิศทางที่ต้องการ การกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในองค์การบรรลุเป้าหมาย

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายในส่วนกลาง ดังนี้

ด้านลักษณะงานที่เป็น
ประโยชน์ต่อสังคม

ด้านค่าตอบแทนที่
เพียงพอ และยุติธรรม

ด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน
ที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ

ด้านความสมดุลระหว่างงานกับ
ชีวิตส่วนตัว

องค์ประกอบ
ที่สำคัญเกี่ยวกับ
คุณภาพชีวิตในการ
ทำงาน

ด้านโอกาสในการพัฒนา
ความสามารถของบุคลากร

ด้านความยุติธรรมในองค์กร

ด้านการบูรณาการทางสังคม
หรือการทำงานร่วมกัน

ด้านความมั่นคงและ
ก้าวหน้าในงาน

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการสังเคราะห์งานวิจัย
ที่มา: ผู้วิจัยสังเคราะห์

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) โดยผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ และด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยลำดับแรก ส่วนลำดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. หน่วยงานควรส่งเสริมการออมของบุคลากร โดยการที่ กบข.หรือกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ เปิดให้สมาชิกสามารถออมเพิ่มมากขึ้นได้ตามความสมัครใจ เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกมีการวางแผนการออมระยะยาว ที่จะช่วยให้สมาชิกมีคุณภาพชีวิตภายหลังเกษียณอายุราชการที่ดีและมั่นคง

2. กรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างอัตราค่าตอบแทนของบุคลากร และพิจารณาความเหมาะสมระหว่างอัตราค่าตอบแทนกับภาระหน้าที่ที่บุคลากรได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานมีความสมดุลกัน ภาระงานไม่หนักจนเกินความสามารถของบุคลากรและไม่ทำให้บุคลากรต้องสูญเสียเวลาในการดำรงชีวิตมาเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแต่เพียงอย่างเดียว อีกทั้งควรมีการวิเคราะห์ความเหมาะสมของค่าตอบแทนในแต่ละตำแหน่งงานให้มีความชัดเจน มีเกณฑ์ในการพิจารณาปรับเพิ่มเงินเดือนที่บุคลากรทุกคนสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้สามารถเตรียมผลงานและเข้ารับการประเมินปรับค่าตอบแทน

3. หน่วยงานควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีในทุก ๆ ด้าน ประกอบด้วย ด้านผลตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านโอกาสในการพัฒนาความสามารถของบุคลากร ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ด้านความยุติธรรมในองค์กร ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านความเป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อให้บุคลากรมีความสุขในการทำงานและเกิดความผูกพันกับองค์กร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัย คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรกรมการค้าภายในส่วนกลาง ผู้ศึกษาขอเสนอประเด็นในการ ทำวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาตัวแปรอื่นที่อาจจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน เช่น ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยค่าจ้าง ปัจจัยจิตใจ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ได้ตัวแปรที่หลากหลายมากขึ้น และทำให้ทราบว่าตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง)

2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความผูกพันของบุคลากรภายในองค์กร หรือบรรยากาศภายในองค์กร และควรทำรูปแบบวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อคิดเห็นหรือมุมมองที่สำคัญเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เนื่องจากการศึกษาในเชิงคุณภาพ จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์จะมีโอกาสให้ข้อมูลมากกว่าการตอบโดยใช้แบบสอบถาม ดังนั้นในการศึกษาการวิจัยครั้งต่อไป จึงควรศึกษาทั้งสองประเภท ทั้งเชิงปริมาณควบคู่เชิงคุณภาพจะทำให้การวิจัยมีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น

3. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยให้กว้างขึ้น โดยการศึกษาและวิจัยนอกเหนือจากกรมการค้าภายใน (ส่วนกลาง) ซึ่งจะทำให้ได้รับข้อมูลที่เป็นภาพรวมภายในประเทศ และได้ข้อมูลหลากหลายเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าภายใน.(2563).ข้อมูลทั่วไป วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กรของกรมการค้าภายในกระทรวงพาณิชย์ และยุทธศาสตร์กรมการค้าภายใน พ.ศ. 2560 – 2564. สืบค้นเมื่อ 13 พฤษภาคม 2566 จาก www.dit.go.th.
- ชัชวาล เรืองประพันธ์. (2539). สถิติพื้นฐานพร้อมตัวอย่างการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม Minitab spss/pc+ และ sas. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- วรัชยา ศิริวัฒน์. (2561). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการและนวัตกรรมในองค์การ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
- สุทธิดา แก่นมีผล. (2563). ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในรูปแบบ Work from Home ของเจ้าหน้าที่กรมการค้าภายใน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ Factors influencing Recidivism Drug Abuse among Probationers in Kalasin Province

อมรเทพ ภูริชนพิทักษ์

สัญญา เคนาภูมิ

กักติ โพธิ์สิงห์

นักศึกษาปริญญาโท ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Amorntep Purichonpituk

Sanya Kenaphoom

Phakdee Phosing

M.P.A. Student (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

E-mail : amorntep.aun@gmail.com

วันที่รับบทความ: 30 กรกฎาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 17 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 18 กันยายน 2567

Received: July 30, 2024; Revised: September 17, 2024; Accepted: September 18, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ และ (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ถูกคุมความประพฤติที่ศาลพิพากษาให้คุมความประพฤติในคดียาเสพติด ในสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 184 คน โดยการใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า (2) ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำคดี เกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ($\beta = .290$) ปัจจัยด้านฤทธิ์ของยาเสพติด ($\beta = .270$) และปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ($\beta = .164$) สามารถร่วมกันทำนาย ได้ร้อยละ 46.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด รวมถึงการเสริมสร้างการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ในระดับโรงเรียนและหน่วยงานสาธารณสุขเรื่องยาเสพติดซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดในสังคม การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการลดปัญหาที่ เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสังคม การสร้างนโยบายและกฎระเบียบที่เข้มงวดเพื่อควบคุมการผลิต นำเข้า และ จำหน่ายยาเสพติด รวมถึงการออกกฎหมายและการดำเนินการทางกฎหมายยาเสพติด การเสริมสร้างระบบ บริการการปรึกษาและการรักษาที่ให้คำปรึกษาและการรักษาที่เหมาะสมสำหรับผู้ติดยาเสพติด การเสริมสร้าง โครงสร้างระบบบำบัดและการฟื้นฟูที่มีการรักษาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การกระทำผิดซ้ำ; ผู้ถูกคุมความประพฤติ; ยาเสพติด

Abstract

This research aims to (1) study the level of recidivism involving drug abuse among offenders under supervision in Kalasin Province, (2) investigate the factors influencing recidivism involving drug abuse among probationers in Kalasin Province, and (3) propose recommendations for preventing recidivism involving drug abuse among probationers in Kalasin Province. The sample group consists of 184 probationers ordered by the court to undergo supervision for drug-related offenses at the Kalasin Provincial Probation Office. The research utilized Taro Yamane's formula as well as statistical tools including percentages, means, frequencies, standard deviations, and multiple regression analysis.

The research findings indicate that (1) the level of recidivism involving drug abuse among probationers in Kalasin Province is moderate. Upon further examination, (2) factors influencing recidivism include personal factors ($\beta = .290$), drug potency ($\beta = .270$), and socio-environmental factors ($\beta = .164$) which collectively predict 46.80% of the variance significantly at the .05 level. Additionally, and (3) recommendations for preventing recidivism involving drug abuse among probationers include raising awareness about the dangers of drug abuse, enhancing drug education in schools and public health agencies, which are crucial factors in preventing and addressing drug-related issues in society. Family and community support play pivotal roles in reducing drug-related problems in society. Strengthening policies and regulations to control the production, import, and distribution of drugs, as well as law enforcement and legal measures to improve drug control, are essential. Moreover, bolstering counseling and treatment services tailored to drug users' needs and establishing effective rehabilitation and recovery systems are crucial for successful intervention.

Keywords: Recidivism; probationers; Drug Abuse

บทนำ

ปัญหาสารเสพติดเป็นปัญหาสำคัญส่งผลกระทบอย่างกว้างขวาง ทั้งต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้เสพ โดยไปทำลายประสาทสมอง จิตใจเสื่อม ซึมเศร้า กังวล เลื่อนลอย เป็นโรคจิตจากพิษยา ทำให้เสียบุคลิกภาพ ขาดความสนใจตนเอง ขาดสติสัมปชัญญะ ร่างกายซูบซีด อ่อนเพลีย พิษยาทำลายอวัยวะ ให้เสื่อมลง เป็นบ่อเกิดของปัญหาครอบครัว อันมาจากการขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว เสียทรัพย์สินของเสีย มาเสียและรักษาตัว ขยายไปสู่ปัญหาสังคม เป็นภัยอันตรายต่อผู้อื่นและชุมชน จากการไปก่ออาชญากรรม ลักขโมย ฉกชิงวิ่งราว และส่งผลเสียต่อส่วนรวมและประเทศชาติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศรัฐบาลจึงกำหนดให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติที่ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วม ทั้งด้านการป้องกัน การปราบปราม บำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา รวมถึงป้องกันการเสพติดซ้ำ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน (United nations office on drugs and crime: UNODC, 2022)

จากสถานการณ์ยาเสพติดโลก ข้อมูลรายงาน World Drug Report 2022 ของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ พบว่า ในปี 2563 มีจำนวนประชากรกว่า 284 ล้านคนจากทั่วโลก ในช่วงอายุ 15-64 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีการใช้สารเสพติด ซึ่งเทียบได้กับจำนวน 1 ในทุก ๆ 18 คน จากช่วงอายุดังกล่าว อีกทั้งยังพบว่าจำนวนผู้ใช้ยาเสพติดเพิ่มมากขึ้นถึง 26% เมื่อเทียบกับสิบปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ ข้อมูลรายงานดังกล่าว ยังพบว่า กัญชาเป็นยาเสพติดที่ถูกใช้มากที่สุดในโลก โดยในปี 2563 มีจำนวนผู้ใช้กว่า 209 ล้านคน ซึ่งคิดเป็น 4% ของจำนวนประชากรโลกโดยจากรายงานรายงานของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) ประจำปี ค.ศ. 2022 ระบุพื้นที่ปลูกฝิ่นทั่วโลกมีแนวโน้ม ลดลง แต่ด้วยเทคโนโลยีการผลิตช่วยเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ได้มาก ขณะที่ยาเสพติดสังเคราะห์ที่เป็นอนุพันธ์ ของแอมเฟตามีน (Amphetamine) และเมทแอมเฟตามีน (Methamphetamine) เป็นปัญหาที่ทั่วโลกต่างให้ความสำคัญเนื่องจากแพร่ขยายไปในหลายภูมิภาค อีกทั้งเครือข่ายผู้ผลิตยาเสพติดได้ปรับเปลี่ยนไปใช้สารตั้งต้นสารเคมีที่ถูกควบคุมทางกฎหมายระหว่างประเทศน้อยกว่ามาทดแทน นอกจากนี้ภายหลังจากการผ่อนคลายมาตรการควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) การค้ายาเสพติดได้กลับมารุนแรง และการลักลอบขนส่งยาเสพติดระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นในทุกรูปแบบ (United nations office on drugs and crime: UNODC, 2022)

สถานการณ์ยาเสพติดภายในประเทศไทย สถานการณ์การลักลอบนำเข้ายาเสพติดยังคงรุนแรงของกลางที่จับยึดได้มีปริมาณสูง ยาเสพติดจำนวนมากถูกลักลอบ ลำเลียงเข้ามาตามแนวชายแดนของไทย ทั้งพื้นที่ชายแดนภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตก โดยเฉพาะชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยที่ติดกับประเทศลาวที่พบการลักลอบนำเข้ายาเสพติดมากขึ้น แม้ว่าสถิติจำนวนคดีลักลอบนำเข้ายาเสพติดในห้วง 5 ปี ที่ผ่านมาจะมีจำนวนลดลง แต่ปริมาณของกลางที่จับยึด ได้กลับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

โดยเฉพาะยาบ้า (Methamphetamine) และไอซ์ (Ice) แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิธีการ ลักลอบนำเข้าของกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติด ที่เพิ่มปริมาณการลักลอบนำเข้าต่อครั้งมากขึ้น ประเทศไทยยังพบการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก นอกจากปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากแหล่งผลิตในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำแล้วยังพบการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก ที่สำคัญได้แก่การลักลอบนำเข้าโคเคนของกลุ่ม แอฟริกันตะวันตกจากทวีปอเมริกาใต้ ผ่านทางอากาศยานต่าง ๆ และผ่านทางชายแดนทางบก และการลักลอบ นำเข้าเอ็กซ์ตาซี (ยาอี) (Ecstasy) ผ่านทางพัสดุไปรษณีย์ระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น มีประเทศต้นทางส่วนใหญ่มาจากทวีปยุโรป โดยประเทศที่สำคัญ ได้แก่ ประเทศเยอรมนี โปรตุเกส ฝรั่งเศส เบลเยียม และเนเธอร์แลนด์ อิทธิพลของเครือข่ายยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนยังคงเข้มแข็งอิทธิพลของเครือข่ายยาเสพติดในพื้นที่ชายแดนยังคงเข้มแข็ง ปัญหาการค้ายาเสพติด ในพื้นที่ชายแดนยังคงมีโครงสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งนอกเหนือไปจากปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ที่อยู่ใกล้กับแหล่งผลิต ยาเสพติดขนาดใหญ่แล้ว สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากสภาพความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน กลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ชายแดน ทั้งการขาดรายได้ที่มั่นคง ไม่มีที่ดินทำกิน ขาดโอกาสและองค์ความรู้ในการ ประกอบอาชีพ ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาและบริการของภาครัฐได้ จึงถูกชักจูงเข้าสู่วงจรการค้า และการลักลอบลำเลียงยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2566)

การแพร่ระบาดของยาเสพติดในประเทศไทยยังคงไม่ลดระดับความรุนแรงลง อันเป็นผลมาจากการขยายตัวของการผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การค้ายาเสพติดยังมีการลักลอบนำยาเสพติดจำนวนมากเข้ามายังประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ยาเสพติดในประเทศได้มากขึ้น โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีสถิติการจับกุมคดียาเสพติดสูงถึง 341,137 คดี เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ที่มีจำนวน 208,066 คดี คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 64 ในห้วง ระยะเวลา 5 ปี โดยยาเสพติดที่จับกุมได้มากที่สุด คือ ยาบ้า (Methamphetamine) และไอซ์ (Ice) อุปสงค์สูงขึ้นตามการขับเคลื่อนของอุปทานยาเสพติด และการแก้ไขปัญหามัคนครบ วงจรส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเสพยาจากปริมาณยาเสพติดที่มีการลักลอบนำเข้าเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ยาเสพติด กระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2566)

การติดยาเสพติดเสพยาเหมือนกับโรคเรื้อรังอื่น ๆ หรือโรคทางจิตเวช ซึ่งมีโอกาสกลับไปเสพยาได้สูง ส่วนใหญ่ผู้ติดยาเสพติดจะกลับไปเสพยาภายใน 1 ปีแรกพบว่าอัตราการกลับไปเสพยาอยู่ระหว่างร้อยละ 80 ถึง 95 ภายหลังการถอนพิษยา มีอัตราการกลับไปเสพยาของผู้ติดยาเสพติดในเดือนที่ 1 ประมาณร้อยละ 54.57 อัตราการกลับไปเสพยาภายใน 1 ถึง 3 เดือนคิดเป็นร้อยละ 31.76 ในขณะที่ร้อยละ 93.31 พบอัตราการกลับไปเสพยาภายใน 6 เดือนแรกและร้อยละ 96.68 ภายในปีที่ 1 และในประเทศไทยพบว่าอัตราการกลับไปเสพยาสูงถึงร้อยละ 70-90 (วิโรจน์ วีรชัย, ปัญจรัตน์ สว่าง และ ธนุรช ทิพวงษ์, 2553) จากสถิติพบว่า ผู้ป่วยที่ผ่านการดูแลรักษา ยังคงมีอัตราการการกลับไปเสพยาสูง ผู้ติดยาเสพติดที่ไม่ได้รับการบำบัดรักษา มีความ

เสี่ยงต่อกลับไปเสพติดซ้ำมากขึ้น ซึ่งการกลับไปเสพติดซ้ำเป็นปัญหาที่สำคัญที่นักบำบัดจะต้องคำนึงถึงในการแก้ไข ปัญหา

การกระทำความผิดคดียาเสพติดซ้ำและจำนวนคดียาเสพติดไหลทะลักเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพิ่มสูงขึ้นทุกปีส่งผลให้จำนวนนักโทษล้นคุกนำไปสู่แรงกดดันในเชิงนโยบายด้านยาเสพติดทั้งในแง่ของความปลอดภัย ที่จะบัญญัติกฎหมายออกมาใช้บังคับและการพัฒนาศาสตร์และกลยุทธในการแก้ปัญหาดังกล่าว ปี 2564 สถิติจำนวนผู้ต้องหาคดียาเสพติดจำนวน 132,675 คน เป็นผู้ต้องหาที่มีการกระทำความผิดซ้ำในคดี ยาเสพติดมากกว่า 1 ครั้ง จำนวน 6,034 คน ปี 2564 พบคดีการจับกุมสูงสุดในพื้นที่ภาค 9 ซึ่งส่วนใหญ่เป็น ข้อหาเสพติดและครอบครองเพื่อ จำหน่ายยาบ้า (Methamphetamine) รองลงมาในพื้นที่ภาค 4 แต่เมื่อ พิจารณาถึงคดีการจับกุมที่มีปริมาณของกลางจำนวนมาก อาทิ ยาบ้า (Methamphetamine) พบมากในพื้นที่ ภาค 5 (จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแพร่) รองลงมาคือ ภาค 4 (จังหวัดหนองคาย บึงกาฬ และเลย) เฮโรอีน (Ecstasy) พบมากในพื้นที่ ภาค 4 (จังหวัดนครพนม บึงกาฬ และมุกดาหาร) รองลงมาคือ ภาค 5 (จังหวัดแพร่ เชียงใหม่ และเชียงราย) ไอซ์ (Ice) พบมากในพื้นที่ ภาค 4 (จังหวัดหนองคาย บึงกาฬ และกาฬสินธุ์) รองลงมา คือ ภาค 9 (จังหวัดสงขลา ปัตตานี และนราธิวาส) กัญชาแห้ง พบมากในพื้นที่ ภาค 4 (จังหวัดนครพนม มุกดาหาร และขอนแก่น) รองลงมาคือ ภาค 1 (จังหวัดสระบุรี นนทบุรี และสมุทรปราการ) ตามลำดับจาก ฐานข้อมูลสถิติคดีควบคุมและสอดส่อง ของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม ในรูปแบบ จำแนกตามฐาน ความผิดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 - 2563 พบว่า สถิติคดีส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 50 เป็นคดีที่มีฐาน ความผิดเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย (กรมคุมประพฤติ, 2564) สอดคล้องกับบุร ณีตร จันทรแดง, 2560) ได้วิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาเสพติดในปัจจุบัน แนวโน้มสถานการณ์ยาเสพติด ประกอบด้วยการลักลอบผลิตยาเสพติด ซึ่งประเทศที่มีการผลิตยาเสพติด ได้แก่ ประเทศเมียนมาร์ ประเทศ ลาว ประเทศกัมพูชา ด้านพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย ยังคงมีการลักลอบปลูกฝิ่น ซึ่งมีแนวโน้มทรงตัว การ เพิ่มขึ้น หรือลดลงของพื้นที่ปลูกในแต่ละปีมีไม่มากนักสามารถควบคุมปัญหาได้ ส่วนด้านพื้นที่ทั่วไป การ ลักลอบปลูกกัญชาและพืชกระท่อมยังมีการกระจายตัวไปในทุกภูมิภาคของประเทศ 6 เมื่อมีการปราบปราม จับกุมและสกัดกั้นอย่างเข้มงวด องค์การการผลิตยาเสพติด จะพัฒนาตัวเองและกระบวนการสังเคราะห์ทางเคมี ให้มีความซับซ้อนมากขึ้น มีความพยายามแสวงหาเคมีภัณฑ์ ชนิดใหม่ๆ พัฒนาการในกระบวนการสังเคราะห์ ทางเคมีทำให้ศักยภาพในการผลิตยาเสพติดสูงขึ้นตามไปด้วย การลักลอบนำเข้ายาเสพติดทางบกนั้น ประเทศไทยมีพื้นที่ชายแดนทางบกติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นระยะทางยาวมาก ปัจจัยด้านสภาพภูมิประเทศจึง ยังคงเอื้ออำนวยต่อการลักลอบนำเข้ายาเสพติดอยู่ พื้นที่นำเข้าหลัก (เกินกว่าร้อยละ 80) ยังคงเป็นพื้นที่ ชายแดนภาคเหนือ การลักลอบนำเข้ายาเสพติดทางน้ำ ผ่านทางแม่น้ำระหว่างประเทศและน่านน้ำระหว่าง ประเทศมีแนวโน้มยังคงอยู่อย่างต่อเนื่อง

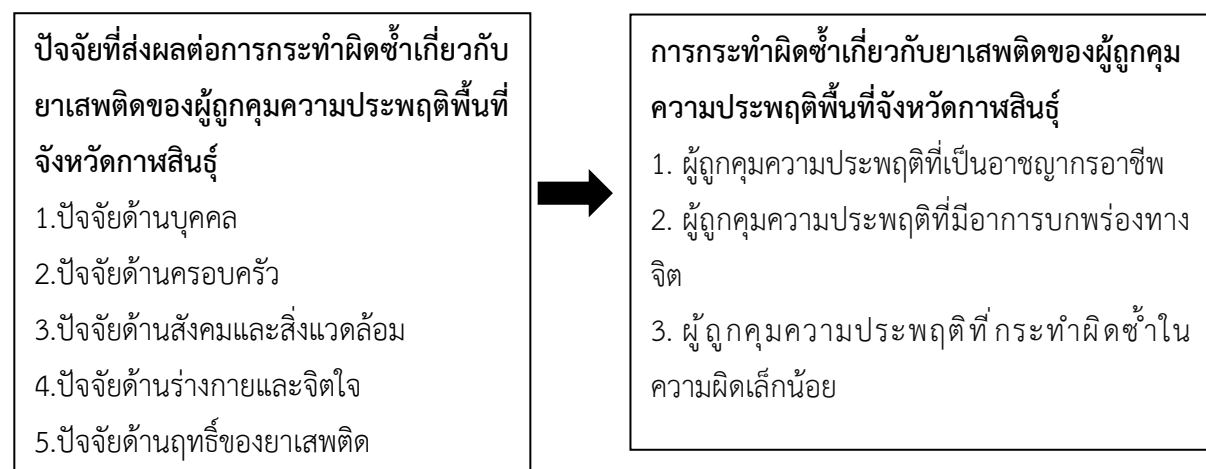
จากสถิติศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมคุมประพฤติ รายงานผลการดำเนินงาน สถิติ คดีควบคุมและสอดส่องจำแนกตามฐานความผิดของสำนักงานคุมประพฤติทั่วประเทศ ปีงบประมาณ พ.ศ

2553 – 2566 พบว่า ในปีงบประมาณ พ.ศ.2565 มีคดี พ.ร.บ.ยาเสพติดทั้งสิ้น 155,650 คดีและในปีงบประมาณ พ.ศ.2566 มีคดี พ.ร.บ.ยาเสพติดทั้งสิ้น 137,374 คดี (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมคุมประพฤติ. 2566) จากสถิติกลุ่มงานยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดกาฬสินธุ์ มีผู้ถูกคุมความประพฤติจำแนกตามฐานความผิดคดียาเสพติด ประจำปี 2566 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2566 สิ้นสุดถึงวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2566 ทั้งสิ้นจำนวน 3,677 รายและในจำนวนนั้นเป็นผู้ที่ศาลพิพากษาและอยู่ในระหว่างการคุมความประพฤติในคดียาเสพติด จำนวน 338 ราย คิดเป็น 9.19 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนผู้ถูกคุมความประพฤติทั้งหมดในคดียาเสพติด (สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดกาฬสินธุ์. 2566) ในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นคือมีผู้กระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติดและศาลพิพากษาให้คุมความประพฤติ จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการกระทำความผิดซ้ำของผู้ถูกคุมความประพฤติในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขเพื่อไม่ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่พ้นระบบคุมประพฤติไปแล้วหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการกระทำความผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำความผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านร่างกายและจิตใจปัจจัยด้านฤทธิ์ของยาเสพติด เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์

ขอบเขตงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่
การศึกษาครั้งนี้ศึกษาในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ครอบคลุมทุกอำเภอ จำนวน 18 อำเภอ
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ถูกคุมความประพฤติในความผิด ตามพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป ในสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดกาฬสินธุ์ในช่วงระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2566 – 15 ธันวาคม 2566 จำนวน 338 คน (สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดกาฬสินธุ์, 2566)
 - 2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ถูกคุมความประพฤติที่ศาลพิพากษาให้คุมความประพฤติซ้ำในคดียาเสพติด ในสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักการกำหนดขนาดการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่าง 184 คน
3. ขอบเขตด้านตัวแปร
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดของผู้ถูกคุมความประพฤติในคดียาเสพติดในสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่
 1. ปัจจัยด้านบุคคล
 2. ปัจจัยด้านครอบครัว
 3. ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม
 4. ปัจจัยด้านร่างกายและจิตใจ
 5. ปัจจัยด้านฤทธิ์ของยาเสพติด
 - 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การกระทำผิดซ้ำของผู้ถูกคุมความประพฤติในคดียาเสพติดในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย
 1. ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นอาชญากรอาชีพ
 2. ผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีอาการบกพร่องทางจิต
 3. ผู้ถูกคุมความประพฤติที่กระทำผิดซ้ำในความผิดเล็กน้อย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ข้อคำถามทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นคำถามแบบสำรวจรายการ (Checklist) เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับระดับการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่วนที่ 3 เป็นคำถามแบบสำรวจรายการ (Checklist) เพื่อสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ในด้านบุคคล ด้านครอบครัว ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ด้านร่างกายและจิตใจ ด้านฤทธิ์ของยาเสพติด ส่วนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) เพื่อสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่า $IOC = 1.00$ และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง .475 - .945 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951, p.274; อ่างในบุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่นมีค่าความเชื่อมั่น 0.895

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติทางวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ระดับการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) การวิเคราะห์เกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธีการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการ (Enter Method) และ 3) การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนาด้วยความแจกแจงความถี่

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ มีผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์

การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติ พื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นอาชญากรอาชีพ	2.32	0.76	น้อย
2. ผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีอาการบกพร่องทางจิต	2.41	0.78	น้อย
3. ผู้ถูกคุมความประพฤติที่กระทำผิดซ้ำในความผิดเล็กน้อย	3.14	0.88	ปานกลาง
รวมทั้งหมด	2.62	0.80	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ผู้ถูกคุมความประพฤติที่กระทำผิดซ้ำในความผิดเล็กน้อย ($\bar{X} = 3.14$) ผู้ถูกคุมความประพฤติที่มีอาการบกพร่องทางจิต ($\bar{X} = 2.41$) ผู้ถูกคุมความประพฤติที่เป็นอาชญากรอาชีพ ($\bar{X} = 2.32$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์

ตัวแปร	b	S.E.	β	t	P-value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.527	.189	-	2.796	.006	-	-
ด้านบุคคล (X1)	.260	.055	.290	4.693	.000*	.761	1.314
ด้านครอบครัว (X2)	.044	.051	.053	.859	.391	.751	1.331
ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (X3)	.162	.070	.164	2.332	.021*	.590	1.694
ด้านร่างกายและจิตใจ (X4)	.101	.063	.131	1.604	.110	.435	2.296
ด้านฤทธิ์ของยาเสพติด (X5)	.201	.063	.270	3.175	.002*	.402	2.488

$$SE_{est} = \pm 0.456$$

$$R = 0.695 ; R^2 = 0.483 ; \text{Adj. } R^2 = 0.468 ; F = 33.227 ; p\text{-value} = 0.000$$

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการเลือกตัวแปรโดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Regression). ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ (Y) เท่ากับ 0.695 ($R = .695$) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร รวมกันมีความสัมพันธ์ต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ (Y) ในระดับสูง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ (Y) เท่ากับ .483 ($R^2 = .483$) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัวแปร สามารถอธิบายการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ (Y) ได้ร้อยละ 48.30 จำนวน 18 อำเภอ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 ตัวแปร เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานจากมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้

3.1 ด้านบุคคล (X1) ($\beta = .290$)

3.2 ด้านฤทธิ์ของยาเสพติด (X5) ($\beta = .270$)

3.3 ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (X3) ($\beta = .164$)

ดังนั้น เมื่อทราบค่าคงที่ (Constant) เท่ากับ .527 ทราบค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนดิบ (β) และทราบน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) จึงสามารถสร้างสมการถดถอย ได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ $Y = .527 + 0.260 (X1) + 0.210 (X5) + 0.162 (X3)$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z = 0.290 (X1) + 0.270 (X5) + 0.164 (X3)$

เมื่อ Y และ Z = ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำคดี เกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ($\beta = .290$) ปัจจัยด้านฤทธิ์ของยาเสพติด ($\beta = .270$) และปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ($\beta = .164$) สามารถร่วมกันทำนาย ได้ร้อยละ 46.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด รวมถึงการเสริมสร้างการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในระดับโรงเรียนและหน่วยงานสาธารณสุขเรื่องยาเสพติดซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดในสังคม การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการลดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสังคม การสร้างนโยบายและกฎระเบียบที่

เข้มงวดเพื่อควบคุมการผลิต นำเข้า และจำหน่ายยาเสพติด รวมถึงการออกกฎหมายและการดำเนินการทางกฎหมายยาเสพติด การเสริมสร้างระบบบริการการปรึกษาและการรักษาที่ให้คำปรึกษาและการรักษาที่เหมาะสมสำหรับผู้ติดยาเสพติด การเสริมสร้างโครงสร้างระบบบำบัดและการฟื้นฟูที่มีการรักษาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ อภิปรายผลดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ระดับการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย อาจเป็นเพราะว่า เนื่องจากธรรมชาติของผู้ติดยาเสพติดยาเสพติดเปรียบเสมือนกับโรคเรื้อรังหรือในทางการแพทย์เรียกว่าโรคสมองติดยา ประกอบกับมีปัจจัยพื้นฐานดังต่อไปนี้ได้แก่ลักษณะครอบครัวขาดความอบอุ่น รายได้พื้นฐานอยู่ในระดับยากจน การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา อาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งปัจจัยที่กล่าวมาส่งผลทำให้กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสกลับไปกระทำผิดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภาณุวัฒน์ มีเพียร (2565) ที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาระดับสาเหตุการกระทำผิดซ้ำเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคคล ด้านครอบครัว ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และด้านร่างกายและจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ ด้านฤทธิ์ของยาเสพติด โดยรวมอยู่ในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกคุมความประพฤติมีความตระหนักถึงอันตรายและผลเสียของการใช้ยาเสพติด

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านร่างกายและจิตใจ ปัจจัยด้านฤทธิ์ของยาเสพติด เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ ด้านบุคคล ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม และด้านฤทธิ์ของยาเสพติด เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย อาจเป็นเพราะว่า สอดคล้องกับแนวคิดระบาดวิทยา (Principle of Epidemiology) ที่กล่าวว่า “การเกิดโรค” นั้น มีความเกี่ยวข้องกับ ปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ 1. “สิ่งที่ทำให้เกิดโรค” (Agent) 2. “สิ่งที่เชื้อโรคอาศัย อยู่” (Host factor) และ 3. “สิ่งแวดล้อม” (Environment factors) ปัจจัยทั้ง 3 ประการนี้ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีผลโดยตรงต่อการเกิดโรค กล่าวคือ ถ้าปัจจัยทั้งสามตัวอยู่ในภาวะสมดุลกัน จะไม่ก่อให้เกิดความเจ็บป่วย แต่ถ้าปัจจัยทั้งสามตัวอยู่ในภาวะที่ไม่สมดุลกัน จะก่อให้เกิดความเจ็บป่วย ได้

เช่น คนมีภูมิคุ้มกันทางสังคมหรือร่างกายแข็งแรง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดีและสิ่งที่ไม่ทำให้เกิดโรคไม่มากเกินไป จะส่งผลให้คนไม่เกิดความเจ็บป่วย แต่ถ้าเมื่อไรที่ ตัวคน สิ่งแวดล้อม หรือตัวเชื้อโรคขาดความสมดุลเช่นตัวคน อ่อนแอ หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมไม่ดีจะส่งผลให้เกิดความเจ็บป่วย จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าปัจจัยทั้งสามมีความไม่สมดุลกันจึงส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ ส่วนปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านร่างกายและจิตใจไม่เป็นไปตามสมมติฐานนั้นเนื่องจากผู้วิจัยดำเนินการปฐมนิเทศก่อนเก็บข้อมูลแบบกลุ่ม ทำให้กลุ่มตัวอย่างอาจไม่เข้าใจวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนและมีความกังวลในการตอบแบบสอบถามซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา โรจน์ศักดิ์ การุณ (2563) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดสกลนคร พบว่าพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่ต้องโทษ ในเรือนจำจังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดใน เรือนจำจังหวัดสกลนคร ตามคุณลักษณะส่วนบุคคลและการต้องโทษ ด้านอายุ ด้านสถานภาพสมรสก่อนต้องโทษครั้งล่าสุด ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนก่อนต้องโทษ ด้านรวม กำหนดโทษที่ต้องโทษ ทั้งหมดก่อนการต้องโทษครั้งล่าสุด และด้านกำหนดโทษที่ต้องโทษ ครั้งล่าสุด ในภาพรวมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ($B=.338$) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 โดยสามารถทำนายระดับพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดสกลนคร ได้ร้อยละ 20.00 ดังนั้น การป้องกันและแก้ไขปัญหการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติ ควรมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว การปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางสังคม และการส่งเสริมสุขภาพกายและใจ ควบคู่ไปกับการให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติด ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดำเนินการดังกล่าวจะช่วยลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำและส่งเสริมให้ผู้ถูกคุมความประพฤติสามารถกลับมาดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ถูกคุมความประพฤติในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปใช้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ปัจจัยด้านบุคคล ควรมีการเพิ่มความเข้าใจและความรู้เรื่องยาเสพติดเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหเกี่ยวกับยาเสพติดในสังคม การเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเสพติด สร้างความเข้าใจให้บุคคลรับรู้ถึงความรับผิดชอบในการดูแลและป้องกันตนเองและผู้อื่นจากภัยของยาเสพติด ให้ความรู้ในเรื่องของกฎหมายและโทษของยาเสพติด

1.2 ปัจจัยด้านครอบครัว ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้การสนับสนุนและความรักแก่สมาชิกสามารถลดความเสี่ยงที่สมาชิกจะหันไปพึ่งพายาเสพติดเพื่อหนีปัญหาหรือ

ความเครียด ผู้ปกครองและผู้ใหญ่ในครอบครัวที่ไม่ใช่ยาเสพติดสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน ครอบครัวสามารถสังเกตพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของสมาชิก เช่น การหายหน้าออกจากบ้านไปนาน การเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ และการใช้เงินมากขึ้น ซึ่งอาจเป็นสัญญาณของการใช้ยาเสพติด เมื่อสมาชิกในครอบครัวมีปัญหาเสพติด ครอบครัวสามารถให้ความช่วยเหลือทั้งทางกายภาพและจิตใจ ช่วยให้สมาชิกมีโอกาสกลับตัว ครอบครัวสามารถเป็นกำลังใจและสนับสนุนให้สมาชิกมีกำลังใจในการรักษาและเลิกใช้ยา ครอบครัวที่เข้มแข็งและให้การสนับสนุนสามารถเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันและช่วยเหลือสมาชิกที่มีปัญหาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ปัจจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม สังคมเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับชุมชน และสังคมทั้งในมิติทางสังคมและการรับรู้ การสนับสนุนจากสังคมส่งผลให้ผู้ที่เผชิญกับปัญหายาเสพติดรู้สึกว่าได้รับการเข้าใจและสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อมของตน ทำให้มีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองและการเริ่มต้นการรักษา โดยการสนับสนุนจากสังคมทำให้มีความเข้าใจต่อสาเหตุของปัญหา และส่งเสริมให้ผู้ที่เผชิญกับปัญหายาเสพติดมีความมั่นใจและความเชื่อมั่นในการเริ่มต้นรักษาตนเอง การสนับสนุนจากสังคมยังเป็นปัจจัยสำคัญในการลดความเครียดและประสบการณ์ทางสังคมที่ไม่พึงประสงค์ที่อาจเกิดขึ้นกับผู้ที่ปัญหาเสพติด มีการยอมรับและการสนับสนุนจากสังคมช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและเป็นกำลังใจให้กับผู้ที่ต้องการเข้ารับการรักษา ซึ่งมีผลให้การรักษามีประสิทธิภาพมากขึ้นและเสริมสร้างการฟื้นตัวของผู้ป่วยได้ดีขึ้น ในการพัฒนาแผนการดำเนินงานและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดในสังคม การมีการสนับสนุนจากสังคมทำให้นโยบายและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ชุมชนในทุกระดับ

1.4 ปัจจัยด้านร่างกายและจิตใจ การใช้ยาเสพติดที่ผิดกฎหมายเพื่อลดอาการเจ็บป่วยผลกระทบที่รุนแรงทั้งต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ ควรใช้ยาเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยควรอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์เท่านั้น ไม่ควรใช้เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยเนื่องจากมีความเสี่ยงสูงที่จะทำให้เกิดการเสพติดและมีผลกระทบที่ร้ายแรงต่อสุขภาพ ควรพบแพทย์เมื่อมีอาการเจ็บป่วยเพื่อรับการวินิจฉัยและคำแนะนำในการรักษาที่เหมาะสม แพทย์จะสามารถแนะนำยาที่ถูกต้องและวิธีการใช้ที่ปลอดภัย รวมถึงให้คำแนะนำในการจัดการกับอาการเจ็บป่วยการใช้ยาอย่างถูกต้อง กำลังใจในการรักษาอาการเจ็บป่วยอย่างถูกต้องและปลอดภัยการมี การป้องกัน การใช้ยาเสพติดเพื่อลดอาการเจ็บป่วยสามารถทำได้ด้วยการรับคำปรึกษาจากแพทย์ การใช้ยาอย่างถูกต้อง การหาทางเลือกในการรักษา หรือการใช้วิธีอื่นเพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีกำลังใจในการทำงานมากกว่าการใช้ยาเสพติด การเรียนรู้วิธีการจัดการกับความเครียดและอารมณ์ทางลบ เช่น การทำสมาธิ การฝึกหายใจ หรือการออกกำลังกาย สามารถช่วยลดความเสี่ยงในการพึ่งพายาเสพติด ทำให้ผู้ที่มีความต้องการเสพยาต่อไปจะช่วยให้สามารถป้องกันและจัดการกับปัญหาการเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 ปัจจัยด้านฤทธิ์ของยาเสพติด หากร่างกายเกิดความเคยชินและต้องการยามากขึ้นเรื่อย ๆ ควรมียาทางการแพทย์ที่สามารถทำให้รู้สึกไม่อยากใช้ยาเสพติด หรือระงับความอยากให้การใช้ยาเสพติด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดซ้ำของผู้ถูกคุมประพฤติคดียาเสพติดในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษา ควรมีการแยกเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในแต่ละฐานความผิดของผู้ถูกคุมประพฤติ

เอกสารอ้างอิง

กรมคุมประพฤติ. (2564). **วิเคราะห์สถานการณ์ยาเสพติด**. กรุงเทพฯ: กรมคุมประพฤติ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุรฉัตร จันทร์แดง. (2560). บทวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาเสพติดในปัจจุบัน. **วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**, 4(2). 53-54.

ภาณุวัฒน์ มีเพียร. (2565). ปัจจัยที่ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำในคดียาเสพติดของผู้ต้องขังเรือนจำกลางอุดรธานี. **Journal of Roi Kaensarn Academi**, 7(3).

โรจน์ศักดิ์ การณ. (2563). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำจังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วิโรจน์ วีรชัย, ปัญจรัตน์ ศรีสว่าง และ ธนุรช ทิพย์วงษ์. (2553). **หลักสูตร การบริการเมทาโดนระยะยาว (Methadone Maintenance Treatment) สถาบันธัญญารักษ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิโรจน์ วีรชัย, ปัญจรัตน์ ศรีสว่าง และ ธนุรช ทิพย์วงษ์. (2553). **หลักสูตร การบริการเมทาโดนระยะยาว (Methadone Maintenance Treatment) สถาบันธัญญารักษ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมคุมประพฤติ. (2566). **ระบบตรวจสอบข้อมูลและตัวชี้วัด ในสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ**. สืบค้น 17 กันยายน 2567 จาก <http://210.246.159.140/dopkpi/>.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2566). **รายงานสถานการณ์ยาเสพติด**. สืบค้น 17 กันยายน 2567 จาก [https://www.ncccd.go.th/upload/content/suj.pdf\(10\).pdf](https://www.ncccd.go.th/upload/content/suj.pdf(10).pdf).

สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดกาฬสินธุ์. (2566). **รายงานการคุมประพฤติในคดียาเสพติด ปี 2566**. กาฬสินธุ์ : สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดกาฬสินธุ์.

United Nations Office on Drugs and Crime (2002). **World Drug Report 2022**. สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2567 Form <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/world-drug-report-2022.html>.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. New York: Harper & Row.

การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) มหาวิทยาลัยธนบุรี

Evaluation of Master Education Program in Educational Administration Graduate School
(Revised 2019) Thonburi University

ปฐมพรณ์ อินทรางกูร ณ ออยุธยา

นิษฐ์สินี กู้ประเสริฐ

สุธาทิพย์ ตรีสิน

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยธนบุรี

Pathomporn Indrangkura Na Ayudhya

Nitsinee Kuprasert

Suthathip Trisin

Master Education Program in Educational Administration Graduate School, Thonburi University

Email: dr.pathomporn@gmail.com

วันที่รับบทความ: 5 สิงหาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 28 สิงหาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 30 สิงหาคม 2567

Received: August 5, 2024; Revised: August 28, 2024; Accepted: August 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) มหาวิทยาลัยธนบุรี ด้วยการใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST ประชากรทั้งหมดจำนวน 212 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ บัณฑิต นักศึกษา อาจารย์ผู้สอน ผู้บริหารหลักสูตร และผู้ใช้บัณฑิต เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) มหาวิทยาลัยธนบุรี ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.64) โดยการประเมินบริบท ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.52) และการประเมินกระบวนการ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.55) มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การประเมินผลกระทบ ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.66) การประเมินการถ่ายโยงความรู้ ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.65) การประเมินประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.65) การประเมินความยั่งยืน ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.70) การประเมินผลผลิต ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.69) และการประเมินปัจจัยนำเข้า ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.73) มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งการประเมินปัจจัยนำเข้าเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร; รูปแบบการประเมิน CIPPIEST; การบริหารการศึกษา

Abstract

The purpose of this research is to evaluate the master education program in educational administration graduate school (Revised 2019) Thonburi University By using the CIPPIEST Model. The total curriculum at population is 212 people, divided into 5 groups: such as graduates, students, instructors, administrators, and stakeholders. Collect research data such as a questionnaire. The data analysis used frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation.

From the research results it was found that the overall evaluation results were appropriate at a high level ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.64). The Context Evaluation ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.52) and Process Evaluation ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.55) were at the highest level. The suitability assessment results are followed by the Impact Evaluation ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.66), Transportability Evaluation ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.65), Effectiveness Evaluation ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.65), Sustainability Evaluation ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.70), Product Evaluation ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.69) and Input Evaluation ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.73) were at a high level. The Input Evaluation was the aspect with the lowest average.

Keywords: Curriculum Evaluation; CIPPIEST Model; Educational administration

บทนำ

การจัดการศึกษาในประเทศไทยมีความสำคัญอย่างมากเพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย ปัจจุบันประเทศไทยได้พบกับความท้าทายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ด้านการศึกษา ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างเร่งด่วนเพื่อให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) นอกจากนี้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ที่พลิกผัน เช่น เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในช่องทางต่างๆ ซึ่งแนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดเหล่านี้ก่อให้เกิดความท้าทายต่อการพัฒนาประเทศในหลายมิติ และจะส่งผลกระทบต่ออนาคตของการพัฒนาประเทศอย่างมาก คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา จึงมีนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และปฏิรูประบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาและตอบโจทย์การพัฒนาของโลกอนาคต ดังนั้น การพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ สามารถรู้เท่าทันและปรับตัว

ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงกฎเกณฑ์กติกาใหม่และมาตรฐานที่สูงขึ้น การศึกษาที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตประชาชนและการพัฒนาทักษะฝีมือที่สอดคล้องกับการพัฒนา คน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ซึ่งเป็นองค์กรที่มุ่งมั่นที่จะพัฒนา การศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อเร่งการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างยั่งยืน และ เพื่อทำให้การอุดมศึกษาไทยไปสู่มาตรฐานสากล เพื่อเพิ่มอันดับความสามารถการแข่งขันในระดับนานาชาติ อย่างยั่งยืนภายในปี 2580 จึงได้มีการกำหนดนโยบายการปฏิรูปในหลายๆ มิติ ประกอบด้วย การปฏิรูปการ พัฒนากำลังคนเพื่อความยั่งยืนของเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การปฏิรูปและยกระดับโครงสร้างพื้นฐาน และระบบนิเวศด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน และการปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะด้านการปฏิรูปการพัฒนากำลังคนเพื่อความ ยั่งยืนของเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นการปฏิรูปการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ และพัฒนาบุคลากร ให้มีความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคเศรษฐกิจของประเทศ โดยใช้แนวทาง การปรับทั้งกระบวนการพัฒนา วิธีการ หลักสูตรการเรียนการสอน รูปแบบและกลไกความร่วมมือ ตลอดจนทั้ง การดำเนินงานที่ยึดหยุ่นสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้แข่งขันได้ ในบริบทโลกแห่งอนาคต (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565) ด้วยเหตุนี้จึงมี ความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีศักยภาพ ทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหาร บงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนด ทิศทาง เป็นนักจัดองค์การ เป็นผู้แก้ปัญหา เป็นผู้สร้างแรงจูงใจ และที่สำคัญการพัฒนาหลักสูตรและการเรียน การสอน เพื่อนำพาสถานศึกษาให้พัฒนาไปในทิศทางที่มุ่งหวังและประสบความสำเร็จ (ณรงค์ พิมสารและ คณะ, 2563)

การประเมินหลักสูตรซึ่งเป็นการพิจารณาคุณค่าของหลักสูตร โดยกระบวนการหาข้อมูล เก็บข้อมูล เพื่อนำมาพิจารณาและสรุปว่าหลักสูตรนั้นมีคุณค่าเพียงใด มีคุณภาพดีหรือไม่ หรือได้รับผลตามจุดมุ่งหมาย ที่ตั้งไว้ หรือต้องมีการปรับปรุงแก้ไข (เชษฐ ศิริสวัสดิ์ และคณะ, 2564) เพราะหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญต่อการ พัฒนาการศึกษ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างเหมาะสม และเท่าทันสถานการณ์ในยุค ปัจจุบัน รวมถึงการนำผลการประเมินหลักสูตรมาเพื่อพัฒนาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ให้มีคุณภาพมาก ยิ่งขึ้น ดังนั้นหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562 ซึ่ง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธนบุรีจะได้ใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษามาเป็น เวลาครบรอบ 5 ปี ซึ่งมีการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจน มีแผนการศึกษาให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตาม ความต้องการ และความถนัด มีรายวิชาตามรายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวิชาบังคับ วิชาเลือก กลุ่มวิทยานิพนธ์ และ กลุ่มการศึกษาค้นคว้าอิสระ มีการกำหนดหน่วยกิตโดยรวมในการขอสำเร็จการศึกษาไม่น้อยกว่า 42 หน่วยกิต

สำหรับแผนการรับนักศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2562 ถึง 2563 รุ่นละ 30 คน และปีการศึกษา 2564 ถึง 2566 รับรุ่นละ 60 คน ตามลำดับ

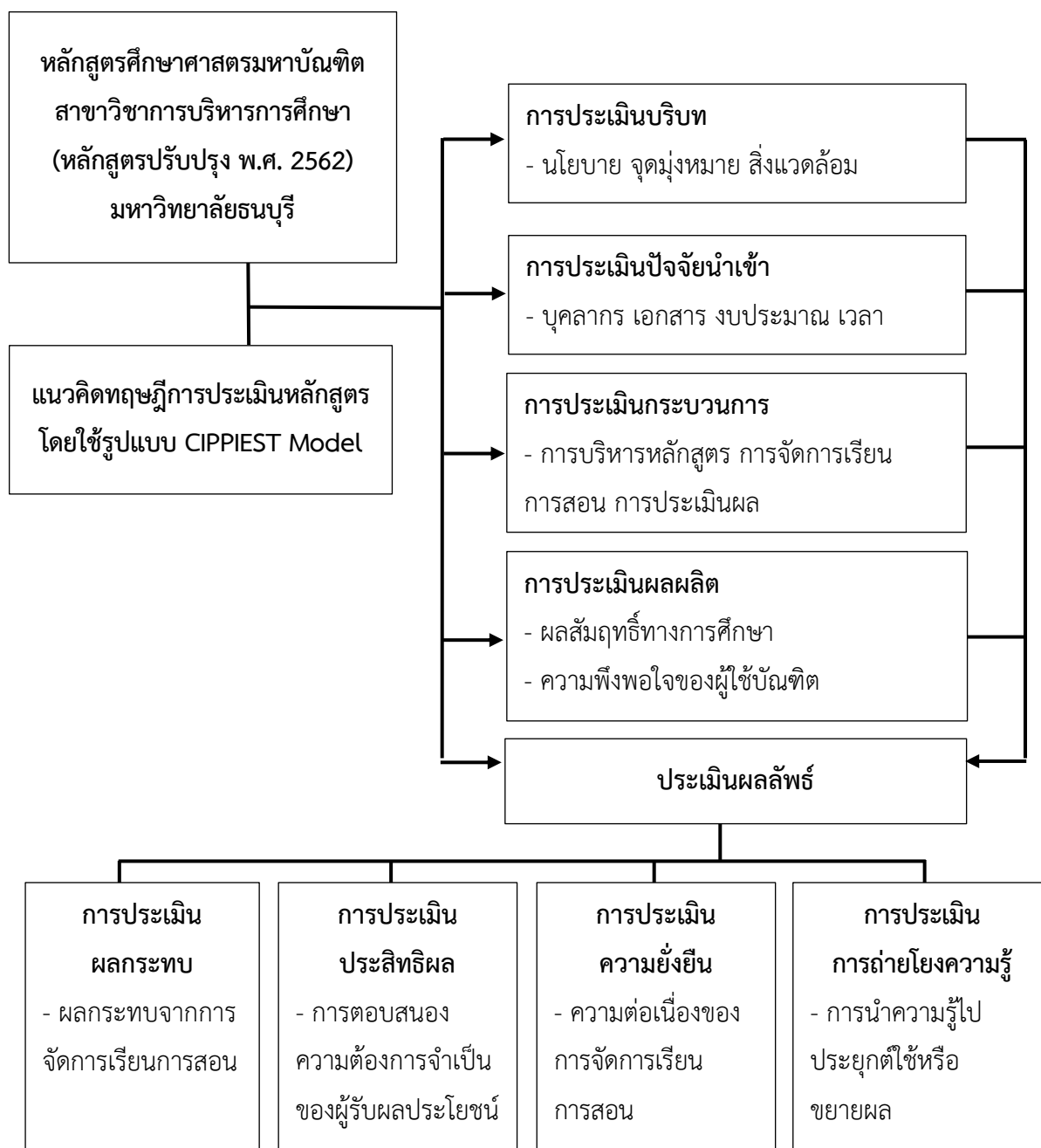
ในปีการศึกษา 2566 การดำเนินงานของหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธนบุรี จะครบรอบระยะ 5 ปี ซึ่งมีความจำเป็นที่ผู้บริหารหลักสูตรจะต้องดำเนินการประเมินหลักสูตร เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์สภาพเศรษฐกิจสังคมและบริบทต่างๆ ของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภาและมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมโดยแนวทางที่ใช้ในการประเมินหลักสูตร จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้พิจารณาใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST ของ Stufflebeam & Zhang (2017) ซึ่งประกอบด้วยการประเมินทั้งหมด 8 ด้าน คือ 1) การประเมินบริบท 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า 3) การประเมินกระบวนการ 4) การประเมินผลผลิต 5) การประเมินผลกระทบ 6) การประเมินประสิทธิผล 7) การประเมินความยั่งยืน และ 8) การประเมินการถ่ายโยงความรู้ เพื่อให้การประเมินหลักสูตรสามารถบอกถึงคุณภาพของหลักสูตร รวมถึงจุดที่ควรปรับปรุงของหลักสูตรได้อย่างละเอียดมากยิ่งขึ้น เพื่อนำผลการประเมินไปสู่การพัฒนาหลักสูตรและใช้ประโยชน์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธนบุรี โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยประเมินหลักสูตรครั้งนี้ ได้นำรูปแบบประเมิน CIPPIEST ตามแนวคิดของ Stufflebeam & Zhang (2017) มาประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการประเมินหลักสูตร ซึ่งรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ 1) การประเมินบริบท 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า 3) การประเมินกระบวนการ 4) การประเมินผลผลิต 5) การประเมินผลกระทบ 6) การประเมินประสิทธิผล 7) การประเมินความยั่งยืน และ 8) การประเมินการถ่ายโยงความรู้ ซึ่งแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและตีความ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยและคณะได้ดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรทั้งหมดในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บัณฑิต นักศึกษา อาจารย์ผู้สอน ผู้บริหารหลักสูตร และผู้ใช้บัณฑิต หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รวมจำนวน 212 คน ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งกลุ่มประชากรดังนี้

1. ผู้บริหาร จำนวน 5 คน ประกอบด้วย รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยธนบุรี จำนวน 2 คน รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ จำนวน 2 คน และคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย จำนวน 1 คน
2. อาจารย์ จำนวน 17 คน ประกอบด้วย อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 9 คน อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์พิเศษ จำนวน 8 คน
3. นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยธนบุรี รุ่นที่ 8 และรุ่นที่ 9 จำนวน 112 คน
4. บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยธนบุรี รุ่นที่ 6 และรุ่นที่ 7 จำนวน 43 คน
5. ผู้ใช้บัณฑิต ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยธนบุรี รุ่นที่ 6 และรุ่นที่ 7 ได้เข้ารับการฝึกปฏิบัติงาน จำนวน 35 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบประเมินหลักสูตร จากการปรับใช้ข้อคำถามการประเมินหลักสูตรด้วยรูปแบบการประเมิน CIPPIEST เป็นการประเมิน 8 ด้าน คือ 1) การประเมินบริบท 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า 3) การประเมินกระบวนการ 4) การประเมินผลผลิต 5) การประเมินผลกระทบ 6) การประเมินประสิทธิผล 7) การประเมินความยั่งยืน และ 8) การประเมินการถ่ายโยงความรู้

แบบประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เป็นการปรับใช้ข้อคำถามจาก สุदारัตน์ อมรชาติ (2564) จำนวน 5 ชุด สำหรับผู้ตอบแบบประเมิน 5 กลุ่ม โดยแบบประเมินชุดที่ 1 – 4 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา และบัณฑิต ที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 33 ข้อ และส่วนของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแบบปลายเปิด (Open Ended Question) จำนวน 1 ข้อ ส่วนแบบประเมินชุดที่ 5 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 18 ข้อ และส่วนของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแบบปลายเปิด (Open Ended Question) จำนวน 1 ข้อ มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน มีค่า IOC อยู่ที่ 0.67 ขึ้นไปทุกข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's Alpha) อยู่ที่ 0.96

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3.2 การวิเคราะห์การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562) 8 ด้าน คือ 1) การประเมินบริบท 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า 3) การประเมิน

กระบวนการ 4) การประเมินผลผลิต 5) การประเมินผลกระทบ 6) การประเมินประสิทธิผล 7) การประเมินความยั่งยืน และ 8) การประเมินการถ่ายทอดความรู้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการแจกแจงความถี่ตามระดับความเหมาะสม 5 ระดับ ตามรูปแบบแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) จำแนกเป็น น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด โดยการแปลความหมายข้อมูลในแบบประเมินหลักสูตรครั้งนี้ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายตามการตอบในระดับความต้องการ 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

1.00 - 1.50 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

1.51 - 2.50 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับน้อย

2.51 - 3.50 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

3.51 - 4.50 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก

4.51 - 5.00 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) มหาวิทยาลัยธนบุรี รวมทั้งหมด จำนวน 212 คน ได้ทำการประเมินหลักสูตรทั้งหมด 8 ด้าน โดยสามารถแสดงสรุปผลการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2562) มหาวิทยาลัยธนบุรี

การประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล	ลำดับที่
การประเมินบริบท	4.69	0.52	มากที่สุด	1
การประเมินปัจจัยนำเข้า	4.35	0.73	มาก	8
การประเมินกระบวนการ	4.67	0.55	มากที่สุด	2
การประเมินผลผลิต	4.37	0.69	มาก	7
การประเมินผลกระทบ	4.49	0.66	มาก	3
การประเมินประสิทธิผล	4.46	0.65	มาก	5
การประเมินความยั่งยืน	4.46	0.70	มาก	6
การประเมินการถ่ายทอดความรู้	4.48	0.65	มาก	4
การประเมินภาพรวม	4.50	0.64	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.50$, S.D. = 0.64) การประเมินด้านที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การประเมินบริบท และการประเมินกระบวนการ ($\bar{x} = 4.69$, S.D. = 0.52) และ ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.55) ตามลำดับ ส่วนการประเมินผล

กระทบ การประเมินการถ่ายโยงความรู้ การประเมินประสิทธิภาพ การประเมินความยั่งยืน การประเมินผลผลิต และการประเมินปัจจัยนำเข้า มีผลการประเมินที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ซึ่งการประเมินปัจจัยนำเข้า เป็นด้านที่มีผลการประเมินความเหมาะสมที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.73)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการประเมินบริบท มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มวิชาพื้นฐาน รองลงมาคือ กลุ่มวิชาบังคับ กลุ่มวิชาเลือก และกลุ่มวิทยานิพนธ์ และความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2565: 40) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์การปฏิรูปการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ การพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคเศรษฐกิจของประเทศ โดยการปรับทั้งกระบวนการพัฒนา วิธีการ หลักสูตร การเรียนการสอน และรูปแบบและกลไกความร่วมมือ รวมทั้งการดำเนินงานที่ยึดหยุ่นสอดคล้องความต้องการของผู้เรียน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้แข่งขันได้ในบริบทโลกแห่งอนาคต โดยทางหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้ดำเนินการประเมินหลักสูตรตามรอบระยะเวลาที่คุรุสภากำหนด ในทุกระยะเวลา 5 ปี

2. ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดของด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมโดยรวม มีความเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาคือ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ห้องเรียน โต๊ะ เก้าอี้ สื่อการสอนและอุปกรณ์ต่าง ๆ มีความเหมาะสมและมีหนังสือ ตำรา เอกสาร บทความวิชาการ งานวิจัยที่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียนตามลำดับ ส่วนฐานข้อมูลที่ใช้ในการสืบค้นทางวิชาการมีความเหมาะสม เป็นข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ สืบพงษ์ ปราบใหญ่ และคณะ (2563) กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่าสถาบันการศึกษาต้องจัดการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตรและเกณฑ์วิชาชีพที่กำหนดเพื่อตอบสนองบริบทสังคมและวัฒนธรรมอันดีงาม โดยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายร่วมกับการสอนและมุ่งเน้นพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองกับบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทยและสังคมโลก โดย ปติวรดา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา และจิตวีร์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา (2563) กล่าวว่า นอกจากสื่อที่ใช้ในการสอนแล้วผู้เรียนยังสามารถเรียนรู้ และเข้าใจเนื้อหาต่าง ๆ ของการเรียนการสอนนั้นจากการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน จนเกิดเป็นการบูรณาการกันระหว่างเทคโนโลยีกับกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน ทำให้เกิดเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถเข้าใจในการเรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้น

3. ผลการประเมินกระบวนการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดของด้านกระบวนการ ได้แก่ การกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับการศึกษามีความเหมาะสม รองลงมาคือ การพัฒนาผลการเรียนด้านทักษะทางปัญญา มีความเหมาะสม สอดคล้องกับ พัทธพร แก้วกฤษฎาพงศ์ และคณะ (2566)

กล่าวถึงการฝึกปฏิบัติงานเป็นการฝึกเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางปัญญาและทักษะทางพฤติกรรม เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้การทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังไว้ ซึ่งทางหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้กำหนดรายวิชา ฝึกปฏิบัติวิชาชีพการบริหารการศึกษา ไว้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านการบริหารแก่ผู้เข้ารับการศึกษ และการจัดอาจารย์ที่ปรึกษาและที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มีความเหมาะสม เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ประกอบกับข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบประเมิน ว่าควรมีการกำหนดแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ในเวลาที่รวดเร็วมากยิ่งขึ้น รวมถึงควรมีเวลาให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มได้พบอาจารย์ที่ปรึกษามากยิ่งขึ้น เพื่อความรวดเร็วในการให้คำปรึกษาและให้นักศึกษาทำการแก้ไขตามคำแนะนำ ซึ่งสอดคล้องกับ สุรยศ ทรัพย์ประกอบ และคณะ (2564) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการให้คำปรึกษา คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ปัญหาจากสถานการณ์จริง การนัดพบเพื่อให้คำปรึกษาแบบตัวต่อตัว การให้ความช่วยเหลืออย่างทันเวลา การหาตัวอย่างที่ดีของงานวิจัย และการแลกเปลี่ยนและแบ่งปัน เพื่อการให้คำปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. ผลการประเมินผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดของด้านผลผลิต ได้แก่ เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ สอดคล้องกับ จุฑามาส ศรีทองคำ (2562) กล่าวว่า การครองตนตามหลักการแห่งความดี คือการมีคุณธรรม จริยธรรม ของผู้บริหาร เป็นการสร้างความศรัทธาที่ก่อให้เกิดการยอมรับ ความร่วมมือ ความสมัครใจ เมื่อประกอบกับการบริหารงานที่ถูกต้องตามหลักการ จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จจุลวงตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน ส่วนความรู้ความเข้าใจทางด้านการบริหารการศึกษา และสามารถดำเนินการบริหารการศึกษา เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ แม้เป็นข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดของด้าน แต่ยังมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.36 และ 4.29 ซึ่งเป็นผลการประเมินความเหมาะสมที่อยู่ในระดับมาก

5. ผลการประเมินผลกระทบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดของด้านผลผลิต ได้แก่ สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนมาไปสร้างผลงานทางวิชาการ หรือการบริหารการศึกษา และการมีความสามารถในการเผยแพร่ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพต่อหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยอังคินันท์ อินทรกำแหง และคณะ (2561) กล่าวถึงปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อผลการพัฒนาหัวข้อและการเผยแพร่ผลงานวิจัย ว่าคุณลักษณะของนักวิจัย การสนับสนุนของหน่วยงานต้นสังกัด การให้ทุนและการใช้เทคโนโลยี เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนางานวิจัยที่ดีและมีคุณภาพสู่การเผยแพร่ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานได้ ทางหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาจึงมีการจัดโครงการพัฒนาอาจารย์และนักศึกษา เขียนบทความ ตีพิมพ์เผยแพร่ในฐานข้อมูล TCI และกิจกรรม “การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยรุ่นใหม่” เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะในการเขียนงานวิจัยได้อย่างมีคุณภาพ

6. ผลการประเมินประสิทธิผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดของด้านประสิทธิผล ได้แก่ การปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความสามารถในด้านการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีได้ และการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความสามารถในด้านการริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สอดคล้อง

กับ ปิยะธิดา ปัญญา (2562) จากการประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ด้านประสิทธิผล พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผลของการเรียนส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความมั่นใจในการประกอบวิชาชีพ รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดหลักสูตรที่ช่วยส่งเสริมทักษะด้านต่างๆ ให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถออกไปประกอบวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. ผลการประเมินความยั่งยืน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดของด้านความยั่งยืน ได้แก่ มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การพัฒนาการทำงาน มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งทางหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีรายวิชาสำหรับฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะนักศึกษาที่ได้เรียนรู้หลักการบริหารสถานศึกษา ได้ทดลองใช้ทักษะความรู้ในสถานการณ์จริงทั้งในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา สอดคล้องกับ พรศักดิ์ สุจริตรักษ์ และคณะ (2564) จากการประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) พบว่า ผลการประเมินด้านความยั่งยืนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และสามารถบ่งชี้ได้ว่า มหาบัณฑิตเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้ว สามารถนำความรู้ที่ได้ จากการศึกษาไปสู่การพัฒนาตนเองและนำสู่การสอบเพื่อเข้ารับตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาหรือศึกษาต่อในระดับดุษฎีบัณฑิตได้

8. ผลการประเมินการถ่ายทอดความรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดของการถ่ายทอดความรู้ ได้แก่ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ด้านการบริหารการศึกษาให้แก่หน่วยงานและบุคคลอื่น และการประชาสัมพันธ์หลักสูตรการบริหารการศึกษาให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สอดคล้องกับพรศักดิ์ สุจริตรักษ์ และคณะ (2564) ที่การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) พบว่า ผลการประเมินด้านการเชื่อมโยงความรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากทางสาขาวิชามีการฝึกทักษะการสื่อสาร การนำเสนอเชิงวิชาการต่อหน้าสาธารณชนบ่อยครั้งจนทำให้เกิดการยอมรับ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีเวลาในการ Home Room ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาประจำกลุ่มเรียน เพื่อพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหา ข้อสงสัยต่างๆ ที่นักศึกษาพบเจอในแต่ละช่วงได้

1.2 ควรมีการกำหนดอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ในเวลาที่รวดเร็วมากขึ้น รวมถึงการมีเวลาให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มได้พบอาจารย์ที่ปรึกษามากยิ่งขึ้น เพื่อความรวดเร็วในการให้คำปรึกษาและให้นักศึกษาทำการแก้ไขตามคำแนะนำได้

2.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตที่จบการศึกษาของหลักสูตรกับความคาดหวังของผู้ใช้บัณฑิตเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางสู่การพัฒนาหลักสูตรต่อไป

2.2 ควรมีการนำผลการประเมินมาจัดการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus Group) เพื่อหาแนวทางพัฒนาร่วมกันภายในหลักสูตร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). 3 ปี อว. กับความสำเร็จการปฏิรูปการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของประเทศ. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวง.การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561 (Education in Thailand 2018). กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- จุฑามาส ศรีทองคำ. (2562). การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2019”. 15 พฤศจิกายน 2562 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 69-77.
- เชษฐ ศิริสวัสดิ์, กิตติมา พันธุ์พุกษา, และ สมศิริ สิงห์หลพ. (2564). การประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ (ฉบับ พ.ศ.2559) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณรงค์ พิมสาร, บังอร โกศลปริญญานันท์, และ พงษ์ศักดิ์ พัวพรพงษ์. (2563). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน, วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 7(2), 315-324.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปติวิธดา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา และจิตวีร์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา. (2563). การเรียนการสอนแบบ E-Learning กับการใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality) เป็นสื่อรูปแบบใหม่ทางด้านการศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 14(1), 17-31.
- ปิยะธิดา ปัญญา. (2562). การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 13(2), 179-193.
- พรศักดิ์ สุจริตรักษ์, ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ, และ ชวน ภารังกุล. (2564). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560) มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 22(1). 338-349.

- พัชรพร แก้วกฤษาพงศ์, สุนิย์รัตน์ เนียรเจริญสุขและปิยะนุช วิริยะนวัตร์. (2566). ความสำคัญของวิชาการฝึกงานต่อการพัฒนาทักษะทางปัญญาและทักษะทางพฤติกรรมนักศึกษาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่น. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**, 23(3), 288-309.
- สืบพงษ์ ปราบใหญ่, รุ่งรัตนา เจริญจิตต์และยศระวี วายทองคำ. (2019). แนวทางการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในศตวรรษที่21. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**, 6(10), 5324-5343.
- สุดารัตน์ อมรชาติ. (2564). การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของโรงเรียนบ้านหินดาน อำเภอศรีรัตนนิคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้รูปแบบชิปเปียสท์. ปรินญาณิพนธ์มหาบัณฑิต, สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุรยศ ทรัพย์ประกอบ, เจนศึก โพธิศาสตร์และประธาน ประจวบโชค. (2564). ลักษณะเด่นสำคัญของรูปแบบการเป็นพี่เลี้ยงและให้คำปรึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะด้านการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์สำหรับนักศึกษาครู. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา**, 18(1), 33-42.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **แผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อังศินันท์ อินทรกำแหง, ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล, วิชุดา กิจธรรม, สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล, อรัญ วาณิชกร, ศรัณย์ พิมพ์ทอง, และพิชชาดา สุทธิแป้น. (2561). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อการพัฒนาหัวข้อวิจัย และการเผยแพร่ผลงานวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยส่งผ่านคุณลักษณะที่ดีของการเป็นนักวิจัยพี่เลี้ยง. **วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา**, 10(1), 42-62.
- Stufflebeam, D. L., & Zhang, G. (2017). **The CIPP evaluation model: How to evaluate for improvement and accountability**. New York: The Guilford Press.

ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย

Servant Leadership of School Administrators Under Development of Learning

Encouragement, Education Ministry, Loei Province

ณัฐรา แสงวงผล

กรรณิกา ไวโสภา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Natrada Sawangphol

Kunnika Vaisopha

Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus

Email: natrada.saw@student.mbu.ac.th

วันที่รับบทความ: 11 สิงหาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 1 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 4 กันยายน 2567

Received: August 11, 2024; Revised: September 1, 2024; Accepted: September 4, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 167 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ทดสอบค่า (t-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way Anova) การหาค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทดสอบความแตกต่าง ค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย 1) ด้านการโน้มน้าวใจ ผู้บริหารควรมีการกระตุ้น สนับสนุน ให้ความร่วมมือ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการทำงาน 2) ด้านการเข้าใจผู้อื่น ผู้บริหารควร รู้ เข้าถึง และเข้าใจในลักษณะพื้นฐานของตัวบุคคลของผู้ใต้บังคับบัญชา 3) ด้านการรับฟัง ผู้บริหารควร มีการรับฟังข้อมูลจากทุกฝ่ายงาน ให้ความสำคัญกับการฟังโดยปราศจากอคติ 4) ด้านการมองการณ์ไกล ผู้บริหารควรเข้าใจสถานการณ์ในอดีต

ปัจจุบัน และสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และ 5) ด้านการรับผิดชอบร่วมกัน ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจในภาระงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

คำสำคัญ ภาวะผู้นำให้บริการ; ผู้บริหารสถานศึกษา; กรมส่งเสริมการเรียนรู้

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the level of service-oriented leadership of educational institution administrators (2) to compare the service-oriented leadership of educational institution administrators classified by gender, age, and work experience (3) to study guidelines for Develop service-minded leadership among school administrators. Under the Department of Learning Promotion Ministry of Education, Loei Province. The sample group for this research included 167 school administrators and teachers. The tool is a 5-level estimation questionnaire with a confidence value of 0.959. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, and standard deviation. and statistics that test t-values (t-Test and one-way synthesis of variance (One way ANOVA) to find statistically significant differences, test differences. Average per pair using Scheffe's method. The research results found that

1. Service-oriented leadership of educational institution administrators Under the Department of Learning Promotion the Ministry of Education, Loei Province, found that the overall level was at a high level.

2. Service-oriented leadership of educational institution administrators Under the Department of Learning Promotion Ministry of Education, Loei Province, classified by gender, age, and work experience. Overall and every aspect is no different.

3. Guidelines for developing service-oriented leadership among school administrators Under the Department of Learning Promotion Ministry of Education Loei Province 1) Persuasion Executives should encourage support and cooperate. and participate in work decisions 2) Understanding others Executives should know access and understand the basic characteristics of their subordinates. 3) Listening Executives should listen to information from every department. Give importance to listening without bias. 4) Foresight Executives should understand the past, present and what will happen in the future and 5) shared responsibility

Executives should create an understanding of the workload assigned by them to achieve the set goals.

Keyword: Servant Leadership; School Administrators; Development of Learning Encouragement

บทนำ

“การศึกษา” เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้า ทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545) การศึกษาในระบบโรงเรียนเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะสนองต่อความต้องการในการเรียนของประชาชนได้อย่างทั่วถึง จำเป็นต้องมีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งจะมีลักษณะยืดหยุ่นมากกว่า สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างหลากหลาย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2544 : 1) “กรมส่งเสริมการเรียนรู้” เป็นองค์กรภาครัฐภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการศึกษาธิการ ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ซึ่งมีหน้าที่ จัด ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ 3 รูปแบบ คือการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเป็นคนดีมีวินัย รู้จักสิทธิควบคู่กับหน้าที่และความรับผิดชอบ เนื่องจากกรมส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่ให้ประชาชนเข้าถึงการเรียนรู้ได้ทุกรูปแบบ ทุกที่ ทุกเวลา โดยการจัดส่งเสริม และสนับสนุนของกรม ซึ่งจะไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการ หรือบุคคลซึ่งมีความต้องการจำเป็นพิเศษ และสามารถรับโอกาสเข้าถึงระบบสะสมความรู้ การเทียบโอน และการเทียบเคียงผลการเรียน (ประวัติ สกร. - กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (nfe.go.th)) ฉะนั้น ในการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพต้องเริ่มจากการพัฒนาคน เพราะคนถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาองค์กรเป็นส่วนในการขับเคลื่อนองค์กร ดังนั้นกระบวนการพัฒนาคน ให้พร้อมสู่การเปลี่ยนแปลงยุคใหม่ สิ่งสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาต้องปรับกระบวนการคิด กระบวนการทำงาน ทักษะและวัฒนธรรมองค์กร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการและรับรองความสำเร็จของสถานศึกษา ซึ่งผู้ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อน คือ “ผู้นำ”

การดำเนินงานในสถานศึกษาภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหารทุกคน กล่าวคือเป็นคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคลที่เป็นผู้นำแต่ละคนที่แสดงออกในพฤติกรรมต่าง ๆ ในการตัดสินใจสั่งการเพื่อที่จะทำให้ผู้ร่วมงานดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้หรืออาจกล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นศิลปะอันจำเป็นและสำคัญยิ่งของนักบริหารในการที่จะนำหน่วยงาน หรือกลุ่มมืองค์การไปสู่ความสำเร็จ (กุลนันท์ อมร

วุฒิกรณ์, 2562 : 38) โดยเฉพาะหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานั้น ปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานภายในองค์กร คือ ผู้บริหารต้องมีพฤติกรรม ความรู้ ความสามารถและทักษะในการบริหารงาน มีการชี้แจงและบุคลากรให้รับรู้แนวทางการปฏิบัติ และเป้าหมายในการดำเนินงาน

ภาวะผู้นำใ้บริการเป็นภาวะผู้นำที่สำคัญและจำเป็นในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ซึ่งภาวะผู้นำใ้บริการเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการปฏิบัติที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานและภาวะผู้นำ ผู้บริหารจะมีพฤติกรรมที่การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน รับฟังความคิดเห็นเห็นพยายามตอบสนองความต้องการของผู้อื่น หุ่่มเทเพื่อองค์กร เน้นการทำงานเป็นทีม อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน สร้างความสัมพันธ์กับผู้ตามบนพื้นฐานของวัฒนธรรมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ริเริ่มการเปลี่ยนแปลง พัฒนาผู้อื่น เน้นการตัดสินใจบนพื้นฐานประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์กรในอนาคต กรีนลีฟ (Greenleaf, 1977 : 13, อ้างถึงใน สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, 2557, : 102)

ในการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเลย ส่วนใหญ่ทำงานร่วมกับชุมชนและให้บริการแก่ชุมชน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ประสบการณ์ และทักษะที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน เช่น ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสำหรับเป็นเครื่องมือจัดการเรียนรู้ แต่ในทางกลับกัน บุคลากรของ สกร. มีภาระงานที่หลากหลายและจำนวนมาก ไม่มีความชัดเจนในแนวทางและคู่มือการปฏิบัติงาน ตลอดจนบุคลากรบางประเภท เช่น ครู ทรช. ครูผู้สอนคนพิการ ได้รับการอบรมพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ในสายงานระดับน้อย จึงทำให้ขาดการพัฒนาในความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ทำให้ส่งผลต่อการขาดขวัญและกำลังใจ ทำให้มีการเปลี่ยนบุคลากรบ่อย มีภารกิจอื่นที่ต้องดำเนินการมากขึ้น ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจหลักได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งขาดการทบทวน MOU ต่าง ๆ ที่ได้ทำมาเป็นระยะเวลานาน (แผนปฏิบัติการ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเลย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567, : 35-38)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยที่ในฐานะผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษา จึงมีความสนใจในการทำการวิจัยศึกษาภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย เพื่อแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

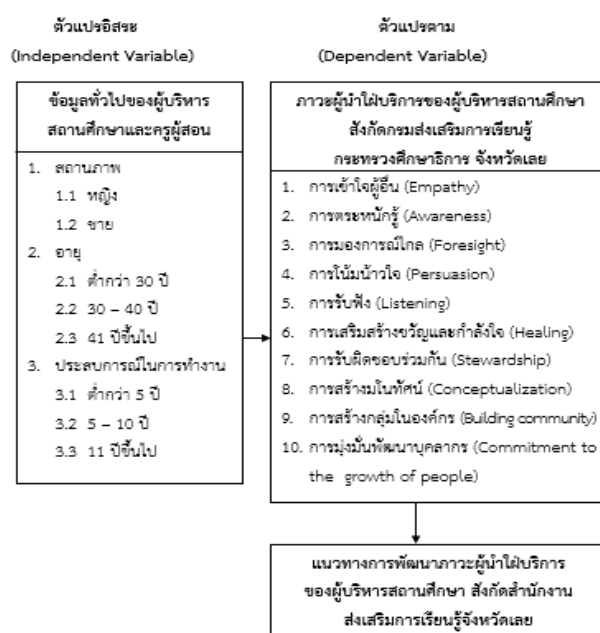
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย จำแนกตาม เพศ อายุและประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ภาวะผู้นำเฝ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลยที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเฝ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ภาวะผู้นำเฝ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเฝ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน
3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ภาวะผู้นำเฝ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลยที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเฝ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเลย ปีการศึกษา 2566 จำนวน 294 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเลย จำนวน 167 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของ

เครจซี่และมอร์แกน (Krejci and Morgan, 1970: 608) และใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอเป็นชั้นในการสุ่มและเก็บข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

3. กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

3.1 ศึกษาในเทศก์ จำนวน 1 คน ที่วุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป และดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศมาไม่น้อยกว่า 3 ปี

3.2 ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน ที่มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป ดำรงตำแหน่งผู้บริหารการศึกษา มาแล้วอย่างน้อยหนึ่งปี และเป็นที่ยอมรับว่าเป็นนักบริหารที่มีความรู้ความสามารถ

3.3 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ที่มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไป ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา มาแล้วอย่างน้อยหนึ่งปี และเป็นที่ยอมรับว่าเป็นนักบริหารที่มีความรู้ความสามารถ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สามารถแบ่งออกเป็น 2 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แบบสอบถาม (Questionnaire) และชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) สอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย ประกอบด้วย 10 ด้าน 1) การเข้าใจผู้อื่น (Empathy) 2) การตระหนักรู้ (Awareness) 3) การมองการณ์ไกล (Foresight) 4) การโน้มน้าวใจ (Persuasion) 5) การรับฟัง (Listening) 6) การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ (Healing) 7) การรับผิดชอบดูแล (Stewardship) 8) การสร้างมโนทัศน์ (Conceptualization) 9) การสร้างชุมชน (Building community) 10) การมุ่งมั่นพัฒนาบุคลากร (Commitment to the growth of people) เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท แบ่งเป็น 5 ระดับ นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมของเนื้อหาและสำนวนภาษาที่ใช้ จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและสมบูรณ์ มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1.1 การตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบ (Format) ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) ของเครื่องมือให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม และมีการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากข้อคำถามทั้งหมด 50 ข้อ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ และนิยามศัพท์เฉพาะการวิจัยอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ซึ่งใช้ได้ทั้งหมด

1.2 การตรวจสอบหาค่าความเชื่อมั่น นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญของแบบสอบถาม เพื่อนำไปทดลองใช้ (Try out) กับครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอท่าบ่อ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดหนองคาย จำนวน 30 ชุด และหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (α - Coefficient) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item - total Correlation) จากการเปิดตารางค่าวิกฤตที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 (มีค่าวิกฤตที่ตั้งแต่ 0.257 ขึ้นไป) ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.39 – 0.71 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค ซึ่งผลการหาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.959

1.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ นำมาจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงเอกสารต่าง ๆ เพื่อออกแบบข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ (Interview Questions) ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยมีสาระตรงกับวัตถุประสงค์และครอบคลุมกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อสอบถามผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำฝ่ายบริการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย โดยข้อคำถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ชื่องานวิจัย, ชื่อ- สกุล ผู้สัมภาษณ์ วัน/เวลาที่สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำฝ่ายบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเลย มีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องของรูปแบบ (Format) ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) ของเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสม และนำเครื่องมือไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเขียนคำร้องและขอรับหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเลย เพื่อขอเก็บข้อมูลกับบุคลากรศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอต่างๆ ทั้ง 14 อำเภอ

2. นำแบบสอบถามพร้อมทั้งส่งสำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบสอบถามจำนวน 167 คน จำแนกตามสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย ทั้ง 14 อำเภอ พร้อมทั้งกำหนด วัน เวลาในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามแบบออนไลน์ (Google Form)

3. ตรวจสอบข้อมูลการตอบแบบสอบถามที่ได้รับ มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและนำเสนอผลการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4. นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์กับผู้บริหารทางการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเลย รองผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเลย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ประจำสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเลย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน เพื่อนำมาอ้างอิงเป็นข้อมูลประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ เพื่อนำข้อมูลมาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ตามลักษณะของข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (F) แล้วสรุปออกมาเป็นร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การศึกษาภาวะผู้นำไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) เป็นแบบจำแนกความหมาย 5 ระดับ (Semantic Differential) เป็นรายข้อและรายด้าน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยายเกณฑ์การแปลความหมายของข้อมูล

ตอนที่ 3 การทดสอบความแตกต่างระดับภาวะผู้นำไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย ดังนี้

1. การทดสอบความแตกต่าง จำแนกตาม เพศ นำมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัย โดยใช้ค่าสถิติด้วยการทดสอบ t-test ใช้ทดสอบตัวแปรอิสระ ที่จำแนกเป็น 2 กลุ่ม

2. การทดสอบความแตกต่าง จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน นำมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานในการวิจัยแต่ละข้อ โดยใช้สถิติทดสอบ F-test ใช้ทดสอบตัวแปรอิสระ ที่จำแนกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป โดยการวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาภาวะผู้นำไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย สามารถสรุปผลการศึกษได้ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.50 อายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 44.09 ประสบการณ์การทำงาน 11 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 53.30

2. ระดับภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาบุคลากร (Commitment to the growth of people) รองลงมา ได้แก่ ด้านการตระหนักรู้ (Awareness) และด้านการสร้างกลุ่มภายในองค์กร (Building community) ด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ (Healing) ด้านการสร้างมโนทัศน์ (Conceptualization) ด้านการรับผิดชอบร่วมกัน (Stewardship) ด้านการมองการณ์ไกล (Foresight) ด้านการรับฟัง (Listening) ด้านการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการโน้มน้าวใจ (Persuasion)

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเลย จากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำให้บริการ 10 ด้าน และนำผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำให้บริการที่มีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในอันดับที่ 6 – 10 โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 คน ซึ่งมีผลแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเลย ทั้ง 5 ด้านดังนี้

3.1 ด้านการโน้มน้าวใจ (Persuasion) มีแนวทางการพัฒนาเป็นดังนี้ ผู้บริหารควรมีการกระตุ้น สนับสนุน ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการทำงาน

3.2 ด้านการเข้าใจผู้อื่น (Empathy) มีแนวทางการพัฒนาเป็นดังนี้ ผู้บริหารควรรู้ เข้าถึง และเข้าใจในลักษณะพื้นฐานของตัวบุคคลของผู้ใต้บังคับบัญชา

3.3 ด้านการรับฟัง (Listening) มีแนวทางการพัฒนาเป็นดังนี้ ผู้บริหารควร มีการรับฟังข้อมูลจากทุกฝ่ายงาน ให้ความสำคัญกับการฟังโดยปราศจากอคติ

3.4 ด้านการมองการณ์ไกล (Foresight) แนวทางการพัฒนาเป็นดังนี้ ผู้บริหารควรเข้าใจสถานการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต

3.5 ด้านการรับผิดชอบร่วมกัน (Stewardship) แนวทางการพัฒนาเป็นดังนี้ ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจในภาระงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

จากแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเลยดังกล่าว สรุปรายละเอียดเป็นแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่สำคัญมาอภิปรายผลรายด้านเพื่อให้เกิดความชัดเจน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูง 3 ลำดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาบุคลากร 2) ด้านการตระหนักรู้ และ 3) ด้านการสร้างกลุ่มภายในองค์กร และรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 ลำดับสุดท้าย ได้แก่ 4) ด้านการเข้าใจผู้อื่น และ 5) ด้านการโน้มน้าวใจ ตามรายละเอียดดังนี้

ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเลย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเกิดจากสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดเลย มีการกำหนดวิสัยทัศน์ “ประชาชนในพื้นที่จังหวัดเลย ได้รับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพพร้อมเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต” และพันธกิจ ข้อ 1 จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ และยกระดับการศึกษาของประชาชนให้สามารถปรับตัวในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม และมีสมรรถนะพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ ทำให้ผู้บริหารทางการศึกษาจึงได้กำหนดนโยบายให้บุคลากรในสังกัด ได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่พร้อมที่ให้บริการแก่นักศึกษา ประชาชน ทุกช่วงวัย และนำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาที่มีผู้บริหารสถานศึกษา ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน และจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยร่วมกับภาคเครือข่ายในพื้นที่ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานบริหารสถานศึกษาร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษา ในการให้บริการกับนักศึกษา ประชาชน และภาคเครือข่ายในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการเรียนการสอน การฝึกอบรมในด้านอาชีพ และให้บริการส่งเสริมการอ่านในรูปแบบของห้องสมุดประชาชน เป็นต้น ภาวะผู้นำใ้บริการจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีและใช้เป็นแนวทางในการบริหารงาน สอดคล้องกับการวิจัยของสุพรรณนิภา นามกันยา (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ ไพเราะ

(2560 : ง) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรทองในพระราชูปถัมภ์ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำแบบไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยม วัดใหม่กรทองในพระราชูปถัมภ์ฯ ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1. ด้านการมุ่งมั่นพัฒนาบุคลากร จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมองเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ เพราะภาระงานในหน้าที่ของครูและบุคลากรสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเลย หลายรูปแบบ เช่น การจัดการเรียนการสอน การจัดอบรมฝึกอาชีพให้กับประชาชน การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย อย่างหลากหลาย เป็นต้น ดังนั้น จากภาระงานดังกล่าว ผู้บริหารจึงต้องมีการวางนโยบายการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อให้ครูและบุคลากรนำไปปรับใช้ในการทำงานต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของสัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง (2553 : 61) ได้กล่าวไว้ว่าการมุ่งมั่นพัฒนาคน (Commitment to the growth of people) หมายถึง การแสดงให้เห็นว่าความเป็นบุคคลของมนุษย์แต่ละคนมีคุณค่าสูงกว่าผลงานของบุคคลนั้น ผู้นำไฟบริการจะต้องอุทิศตนอย่างแท้จริง ในการพัฒนาบุคลากรของตนให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีอาชีพและเติบโตตามวุฒิภาวะของแต่ละคน ได้แก่ การแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นต่อความเจริญงอกงามของบุคลากร การมุ่งมั่นในการพัฒนาบุคลากรผู้นำของหน่วยงาน การรับฟังข้อมูลป้อนกลับจากบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร การผลักดันผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จที่สูงกว่าความคาดหวัง การใช้เวลาและจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับบุคลากรในการพัฒนาทางวิชาชีพเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพสุคนธ์ บุญรอด (2563 : ง) พบว่าภาวะผู้นำแบบไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการอุทิศตนเพื่อพัฒนาบุคคล อยู่ในระดับมาก

2. ด้านการตระหนักรู้ จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารมีการแสดงตนถึงการมีความรู้ ความเข้าใจงานในหน้าที่ตน มีการปรับตัวและปรับตัวได้ในทุกสถานการณ์ มีศีลธรรม ค่านิยมที่ดี และมีการแสดงออกถึงการจงใจให้บุคลากรรู้ถึงคุณค่าของตนเอง จรรยาบรรณวิชาชีพ และสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้ ดังที่สอดคล้องกับงานวิจัยของกิริติกรณ์ รักษาดี (2561 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการตระหนักรู้ อยู่ในระดับมาก

3. ด้านการสร้างกลุ่มภายในองค์กร จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารแสดงถึงความสามารถในการสร้างกลุ่มหรือทีม มีการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดการรับรู้ของการมีเป้าหมาย ทิศทางเดียวกัน และพร้อมจะปฏิบัติงานอยู่เบื้องหลังเพื่อพัฒนาองค์กรให้เกิดความเข้มแข็ง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพสุคนธ์ บุญรอด (2563 : ง) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำบริการของผู้บริหาร

สถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างชุมชน อยู่ในระดับมาก

4. ด้านการเข้าใจผู้อื่น จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการเข้าใจถึงความรู้สึกของครู ให้การยอมรับ ให้ความสำคัญมีทัศนคติที่ดี และให้โอกาสครูในการปฏิบัติงาน เข้าใจปัญหา และให้กำลังใจบุคลากรในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ปฏิบัติต่อบุคลากรด้วยความเคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยให้บุคลากรรู้เท่าทันในอารมณ์แม้ในสภาวะการณ์ที่ตึงเครียด และแสดงให้เห็นถึงความกรุณาและความห่วงใยบุคลากรตลอดเวลา สอดคล้องกับงานวิจัยของชนิตา คงสำราญ (2562 : จ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเข้าใจผู้อื่นอยู่ในระดับมาก

5. ด้านการโน้มน้าวใจ จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารมีความสามารถสร้างแรงจูงใจ สร้างความเชื่อมั่น ความศรัทธา และความไว้วางใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึที่ดี มีการปฏิบัติงานด้วยความร่วมมือ ร่วมใจกัน มิใช่เป็นการบังคับให้ทำ มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นแบบแผน เข้าใจในหน้าที่ตนเอง และมีเป้าหมายในการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของกิริติกรณ์ รักษาดี (2561 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบไฟบริการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการโน้มน้าวใจ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การโน้มน้าวใจ (Persuasion) พบว่า ผู้บริหารใช้การโน้มน้าวใจในการทำงานบุคลากร อยู่ในระดับต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีการกระตุ้น สนับสนุน ให้ความร่วมมือ มีการสื่อสารอย่างชัดเจนต่อสาธารณชน และผู้ใต้บังคับบัญชาให้เข้าใจถึงแนวทางในการดำเนินการขององค์กร

1.2 การเข้าใจผู้อื่น (Empathy) พบว่า ผู้บริหารยอมรับ เข้าใจถึงปัญหาของผู้อื่น อยู่ในระดับต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรรู้และเข้าใจถึงลักษณะพื้นฐานของตัวบุคคลของผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นที่ปรึกษาที่ดี สามารถแก้ปัญหาของแต่ละเหตุการณ์ได้ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา

1.3 ด้านการรับฟัง (Listening) พบว่า ผู้บริหารเปิดใจรับฟังผู้อื่นด้วยใจที่เป็นกลาง อยู่ในระดับต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรมีทักษะการฟังที่ดี ฟังอย่างตั้งใจ ให้ความสำคัญกับการฟัง โดยปราศจากอคติ มีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดกว้าง และสนับสนุนการฟังที่ดี มีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นร่วมกันอยู่เสมอ เพื่อแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจหรือการให้ข้อมูลที่ดี

1.4 ด้านการมองการณ์ไกล (Foresight) พบว่า ผู้บริหารสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ ให้กับสถานศึกษา อยู่ในระดับต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล เข้าใจสถานการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต มีการนำเสนอวิสัยทัศน์ให้บุคลากรทราบ และเกิดการยอมรับ เพื่อเป็นการวางแผน และพัฒนาทิศทางการดำเนินการในองค์กรให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ

1.5 ด้านการรับผิดชอบร่วมกัน (Stewardship) พบว่า ผู้บริหารสร้างจิตสำนึกการดูแลรับผิดชอบเพื่อคนอื่น อยู่ในระดับต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการสื่อสาร และสร้างจิตสำนึกให้บุคลากร เกิดความรัก ความผูกพันต่อองค์กร ให้เกิดการรับผิดชอบร่วมแรง ร่วมใจในการพัฒนาองค์กร มีการประชุมวางแผนของบุคลากร สร้างความเข้าใจในภาระหน้าที่ของตนเองที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร หรือหัวหน้าฝ่าย / กลุ่มงานตามคำสั่ง เพื่อให้การดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่สถานศึกษาวางไว้ และเกิดการมีส่วนร่วมในการวางแผนอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำให้บริการที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของบุคลากรและสอดคล้องกับบริบทของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเลย

2.2 ควรทำวิจัยเชิงเปรียบเทียบสาเหตุ (causal comparative research) เพื่อให้ได้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำให้บริการที่มีประสิทธิผลและตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของการบริการในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2544). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- กรมส่งเสริมการเรียนรู้.(2566). ประวัติกรมส่งเสริมการเรียนรู้. สืบค้นเมื่อ 9 เมษายน 2566 จาก <https://www.nfe.go.th>
- กิริติกรณ์ รักษาดี. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- กุลนันท์ อมรฤทธิกรณ์. (2562). โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำให้บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชนิดา คงสำราญ. (2562). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ทิพสุคนธ์ บุญรอด. (2563). ภาวะผู้นำมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- นรินทร์ ไพเราะ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับ
ประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมวัดใหม่กรทองในพระราชูปถัมภ์ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาปราจีนบุรี เขต 1. สารนิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง และสรายุทธ กันหลง. (2553). ภาวะผู้นำใฝ่บริการในองค์กร: แนวคิด หลักการ ทฤษฎี
และงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา.
- _____. (2557).ภาวะผู้นำแบบบริการ แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัย. มหาสารคาม: ห้าง
หุ้นส่วนจำกัด อภิชาติการพิมพ์.
- สุพรรณนิภา นามกันยา.(2559). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับ
ประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, วิทยาเขตศรีล้านช้าง.
- สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดเลย.(2567).แผนปฏิบัติการ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้
จังหวัดเลย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567.เลย.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1 9 7 0). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement. 30(3) : 608.

ความพึงพอใจของอาจารย์และนักศึกษาต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้
วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2564
Lecturer and student satisfaction with learning support at the College of Law and
Government, Sisaket Rajabhat University, for the Academic Year 2021

ลือศักดิ์ แสงมี

วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Luesak Saweangmee

College of Law and Governance, Sisaket Rajabhat University

Email: pong.p2551@gmail.com

วันที่รับบทความ: 7 สิงหาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 20 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 23 กันยายน 2567

Received: August 7, 2024; Revised: September 20, 2024; Accepted: September 23, 2024

บทคัดย่อ

ภารกิจหลักที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องปฏิบัติมี 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม การดำเนินการตามภารกิจทั้ง 4 ประการดังกล่าว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาที่มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความมั่นใจแก่สังคมว่า สามารถพัฒนาองค์ความรู้และผลิตบัณฑิต ที่ตอบสนองต่อ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศได้ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะบรรยากาศการเรียนการสอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน บรรยากาศที่ดีจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดี มีความตั้งใจ มีเจตคติที่ดี ทำให้การเรียนรู้มี ประสิทธิภาพอย่างมีประสิทธิภาพ ประชากรตัวอย่างที่ให้ข้อมูลจำนวน 291 คน จากจำนวนประชากรที่เป็นอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาภาคปกติที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2564 สังกัดวิทยาลัยกฎหมาย และการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำนวน แยกเป็นอาจารย์ผู้สอน จำนวน 22 คน และและนักศึกษาภาคปกติที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2564 จำนวน 269 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย การสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความพึงพอใจของอาจารย์ และนักศึกษาภาคปกติที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2564 สังกัดวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ผลวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 63.60 อาจารย์สังกัดสาขาวิชามีจำนวนมากที่สุดจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 36.40 ส่วนนักศึกษาภาคปกติ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 62.10 สังกัดสาขาวิชารัฐศาสตร์มากที่สุด จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 40.50 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 2 จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 25.28 ความพึงพอใจของอาจารย์ผู้สอนในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากด้านการให้บริการ ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย (

$\bar{X} = 3.68, S.D = 0.73$) ส่วนความพึงพอใจต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านอุปกรณ์ ค่าเฉลี่ยมากที่สุดอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.87, S.D = 0.79$) อุปสรรค โสตทัศนูปกรณ์ในห้องเรียนไม่สมบูรณ์และพร้อมใช้งาน สภาพแวดล้อมรอบอาคารเรียนเมื่อเกิดฝนตกนักศึกษามักจะมีปัญหาน้ำได้ขึ้นลงหน้าอาคารมีน้ำท่วมขังทำให้พื้นบันไดลื่นเสี่ยงก่อให้เกิดอันตรายกับนักศึกษาและบุคลากร จุดให้บริการน้ำดื่มในแต่ละชั้นเรียนมีน้อย การดูแลระบบน้ำประปาภายในอาคารคณะให้ได้มาตรฐานและกักน้ำชำระดื่บยสิ่งสนับสนุนในห้องเรียน เช่น คอมพิวเตอร์ ไมโครโฟน อุปกรณ์ให้พร้อมใช้งานได้ ควรเพิ่มจอฉายกลางห้องทุกห้องที่มีการเรียนการสอน ควรเพิ่มอุปกรณ์ความปลอดภัย เช่น ที่ติดป้องกันอัคคีภัย มีห้องเฉพาะให้นักศึกษาเพื่อทำงานและปรึกษาอาจารย์นอกเวลาเรียน ต้องการให้มหาวิทยาลัยจัดเอกสารการเรียนการสอนให้พร้อมเมื่อเปิดภาคเรียน

คำสำคัญ: สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้; ความพึงพอใจ; มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

Abstract

Higher education institutions have four primary missions: producing graduates, conducting research, providing academic services to society, and preserving arts and culture. The successful execution of these missions is crucial for both short-term and long-term national development. To maintain high standards, these institutions must demonstrate their ability to develop knowledge and produce graduates who align with the country's strategic development goals. The learning environment plays a significant role in this process, as a positive atmosphere enhances students' mental health, motivation, and attitudes, leading to more effective learning. This study involved a sample of 291 individuals, including 22 lecturers and 269 students from the College of Law and Administration at Sisaket Rajabhat University during the 2021 academic year. Data were collected using interviews, teacher satisfaction questionnaires, and student learning support questionnaires. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, and qualitative data were analyzed using content analysis methods. Results indicated that among the lecturers, 63.6% were male, and 36.4% were associated with the field of Political Science. Among the students, 62.1% were female, with 40.5% studying Political Science. The majority of student respondents were in their second year. Instructor satisfaction with service provision was high ($\bar{X} = 3.68, S.D = 0.73$). Student satisfaction with learning support was also high ($\bar{X} = 3.87, S.D = 0.79$). Obstacles: Audiovisual equipment in the classroom is not complete and ready for use. The environment around the building when it

rains heavily often has problems with the stairs in front of the building being flooded, making the stairs slippery and risking danger to students and staff. There are few drinking water service points in each classroom. Maintaining the water supply system in the faculty building to meet standards and the faucets are often broken. Supporting items in the classroom, such as computers, microphones, and equipment, should be ready for use. A projection screen should be added in every room where teaching is being taught. Safety equipment, such as fire extinguishers, should be added. There should be a specific room for students to work and consult with teachers outside of class time. I would like the university to prepare teaching documents when the semester starts.

Keywords: Learning Support; Satisfaction; Sisaket Rajabhat University

บทนำ

จากภารกิจหลักที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องปฏิบัติมี 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม การดำเนินการตามภารกิจทั้ง 4 ประการดังกล่าว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว ปัจจุบันมีปัจจัยภายในและภายนอกหลายประการที่ทำให้การประกันคุณภาพการศึกษาใน ระดับอุดมศึกษามีสิ่งจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการ เนื่องจากคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาและ บัณฑิตภายในประเทศ มีแนวโน้มที่จะแตกต่างกันมากขึ้น ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาที่มีความจำเป็นที่ จะต้องสร้างความมั่นใจแก่สังคมว่า สามารถพัฒนาองค์ความรู้และผลิตบัณฑิต ที่ตอบสนองต่อ ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศได้

ด้วยเหตุความจำเป็นดังกล่าว สถาบันอุดมศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบและกลไกการ ประกันคุณภาพ เพื่อตรวจสอบและประเมินการดำเนินงานของสาขาวิชา คณะ/วิทยาลัยที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ หรือหน่วยงานเทียบเท่า และสถาบันอุดมศึกษาในภาพรวม ตามระบบคุณภาพและกลไกที่สถาบันกำหนดขึ้น โดยทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ในทุกองค์ประกอบว่าเป็นไปตามเกณฑ์ และได้มาตรฐานหรือไม่ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ดังกล่าวจะทำให้สาขาวิชา คณะหรือหน่วยงานเทียบเท่าและสถาบันอุดมศึกษาทราบสถานภาพของตน อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้น เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องคุณภาพของบัณฑิตที่จะผลิตออกสู่สังคมได้นั้นจำเป็นต้องพัฒนาตั้งแต่ระบบฐานราก ซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ดังต่อไปนี้ ตัวบ่งชี้ที่ 2.6 : มีระบบและกลไกการจัดการเรียนการสอน ตัวบ่งชี้นี้ต้องการให้มีระบบและ กลไกการประกันคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทุกหลักสูตร มีการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ทุกรายวิชา ทุกภาคการศึกษา และมีการ

พัฒนาหรือปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน กลยุทธ์การสอน หรือการประเมินผลการเรียนรู้ทุกรายวิชาตามผลการประเมินรายวิชา ตัวบ่งชี้ที่ 6.1 : มีการจัดบริการแก่นักศึกษาและศิษย์เก่า ตัวบ่งชี้นี้ต้องการวัดความครบถ้วน ของการบริการที่สถาบันจัดให้กับนักศึกษาและศิษย์เก่า สถาบันต้องให้บริการแก่นักศึกษาในกิจกรรมต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย ได้แก่ (1) การบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียน เช่น การจัดสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การบริการด้านงานทะเบียน การบริการนักษิษานานาชาติ (2) การบริการด้านกายภาพที่ส่งเสริม คุณภาพชีวิตของนักศึกษา เช่น หอพักนักศึกษา สภาพแวดล้อม ห้องเรียน สถานที่ออกกำลังกาย บริการอนามัย การจัดจำหน่ายอาหาร (3) การบริการด้านการแนะแนวและการให้คำปรึกษา (4) การบริการด้านข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและศิษย์เก่า เช่น ศูนย์ยืมการศึกษา แหล่งทุนการศึกษาต่อ การบริการจัดหางาน แหล่งข้อมูลการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพ ข้อมูล ข่าวสารความเคลื่อนไหวในและนอกสถาบันที่จำเป็นแก่นักศึกษาและ ศิษย์เก่า และ (5) การจัดโครงการเพื่อพัฒนาประสบการณ์ทางวิชาชีพแก่นักศึกษาและศิษย์เก่าในรูปแบบต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2556)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ด้านสภาพแวดล้อม เนื่องจากการจัดบรรยากาศในสถาบันการศึกษาให้เสริมสร้างบรรยากาศ ทางวิชาการ ถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะบรรยากาศการเรียนการสอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน บรรยากาศที่ดีจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขจิตดี มีความตั้งใจ มีเจตคติที่ดี ทำให้การเรียนรู้มี ประสิทธิภาพอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสนใจที่จะประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อ คุณภาพของการให้บริการ เพื่อประเมินความสอดคล้องของบริการกับความต้องการของผู้รับบริการ นั่นคือ นักศึกษา โดยการบริการทั้งหมดที่ผู้รับบริการได้รับเป็นไปตามความคาดหวังของ ผู้รับบริการหรือระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการหลังจากที่รับบริการแล้วหรือไม่ ซึ่งข้อมูลที่ได้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของสาขาวิชา คณะ สำนัก และรวมไปถึง รวมไปถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษด้วย และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงระบบเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้น พร้อมพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพ การศึกษาของสาขาวิชาทุกสาขา ที่อยู่ภายใต้สังกัด วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง และมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของอาจารย์ และนักศึกษาต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้สาขาวิชาในสังกัดวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาถึงอุปสรรคและข้อเสนอแนะของนักศึกษา และนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพ การศึกษาของสาขาวิชาในสังกัด วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการประเมินระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของอาจารย์ และนักศึกษาในสังกัด วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ซึ่งเป็นการวิจัย เชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในการวิจัย คือ อาจารย์ จำนวน 22 คน และนักศึกษา ภาคปกติ ในสังกัดวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ซึ่งประกอบด้วยสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชานิติศาสตร์ และสาขาวิชารัฐศาสตร์ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนปีการศึกษา 2564

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อประเมินความพึงพอใจของอาจารย์ และนักศึกษาต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ในด้านสภาพแวดล้อม และการให้บริการ ประกอบด้วย

2.1 ปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้และสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ปัจจัยด้านกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยี วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

2.2 ความพึงพอใจในการให้บริการ ได้แก่ ด้านการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ และ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

การทบทวนวรรณกรรม

จุฑารัตน์ ปานผดุง (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อการ บริการของ ฝ่ายห้องสมุด จอห์น เอฟ เคนเนดี สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อการบริการของ ห้องสมุดจอห์น เอฟ เคนเนดี และเพื่อประเมินสภาพการให้บริการของห้องสมุด ใช้การศึกษาจาก องค์กรประกอบ 8 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านความสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศ ด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านบริการห้องสมุด ด้านนวัตกรรม การบริการ ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ และด้านบุคลากร โดยผลการศึกษาระบุว่า ความคาดหวังใน ภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก และด้านที่คาดหวังมากที่สุดคือด้านบุคลากร (โดยเฉพาะความ สุภาพและความกระตือรือร้น)

อรุณทัย อุโนโสง (2552) ได้ศึกษาคุณภาพการให้บริการของกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงาน อธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และเพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากร มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จำแนกตามเพศ การศึกษา ประเภทบุคลากร สายงาน และอายุงาน โดยใช้ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 302 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t และการทดสอบค่า F ซึ่งผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้บริการของกองการเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง และผลการ เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากร มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเกี่ยวกับคุณภาพการ ให้บริการของกองการเจ้าหน้าที่ ที่จำแนกตามเพศ และระดับการศึกษา มี

ระดับความคิดเห็นต่อ คุณภาพการให้บริการแตกต่างกัน ส่วนผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของบุคลากร มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของกองการเจ้าหน้าที่ ที่จำแนกตามประเภทบุคลากร สายงาน และอายุการทำงาน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน

อรรณพ คุณพันธ์, สุรัชย์ ศรีนาคและเฉลิมเกียรติ ณ บั้น (2552) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในองค์ประกอบต่าง ๆ 5 ด้าน คือความประทับใจในมหาวิทยาลัย บรรยากาศการเรียนการสอน บรรยากาศในการบริหารอาคารสถานที่และความสัมพันธ์กับเพื่อน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความเห็นว่าสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่เด่นที่สุด รองลงไป ได้แก่สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเพื่อน สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความประทับใจ มหาวิทยาลัย และสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบรรยากาศในการบริหารด้วยที่สุด

Miller (1981, p. 1235-A) ได้ศึกษา ผลของการใช้อาคารเรียน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง ตารางเวลาในโรงเรียน เมื่อการเปลี่ยนแปลงตารางเวลาในโรงเรียนมัธยมศึกษา 3 แห่ง พบว่า สัดส่วนการใช้ห้องเรียนขึ้นอยู่ กับขนาดของห้องเรียน และโปรแกรมทางการศึกษาโรงเรียน ทั้งสามแห่งสามารถรับนักเรียนเข้าเรียนได้มากขึ้นและใช้พื้นที่ต่อนักเรียนน้อยลง เมื่อใช้ตาราง แบบยืดหยุ่น และการเปลี่ยนแปลงเวลาเรียนในแต่ละแบบมี ผลต่อการสมัครเข้าเรียน และใช้เนื้อที่ ต่อนักเรียนหนึ่งคน

Greenwood (2002, p. 2110-A อ้างถึงใน ชาญณรงค์ช่างสลัก, 2552, หน้า 60) ได้ศึกษา เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมในห้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีผลการเรียนดีระดับ 6 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนดีนั้น มีความเกี่ยวข้อง กับ สิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้และ การดูแลเอาใจใส่ของครูและ ความไว้วางใจต่อครูของนักเรียนในทางตรงกันข้ามนักเรียนที่ประสบ ความสำเร็จน้อยที่สุดมีความรู้สึกไม่พอใจ เรียนของพวกเขาเป็นแบบที่ครูควบคุมและมีการแข่งขัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ กำหนดการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. การศึกษาองค์ความรู้เพื่อกำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัย โดยศึกษาจากเอกสารงานวิจัย
2. การตรวจสอบ การกำหนดองค์ประกอบ และตัวชี้วัด โดยศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์จากเอกสารมากำหนดเป็นองค์ประกอบ ตัวชี้วัด และตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม
3. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ โดยนำองค์ประกอบ และตัวชี้วัดที่ได้ไปสร้างข้อคำถามและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่มีคุณภาพ จากการให้คำแนะนำของอาจารย์ผู้มีประสบการณ์
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปผลข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยให้ผู้ตอบกรอกคำตอบเองหรือผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์แล้วบันทึกในแบบสอบถาม (Self-administered Questionnaire)

กลุ่มประชากรและลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้กลุ่มของประชากรคืออาจารย์และนักศึกษาสังกัดวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำนวน 891 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน (e) 5 % ซึ่งจะได้จำนวนตัวอย่างรวม จำนวน 291 ตัวอย่าง โดยมีลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

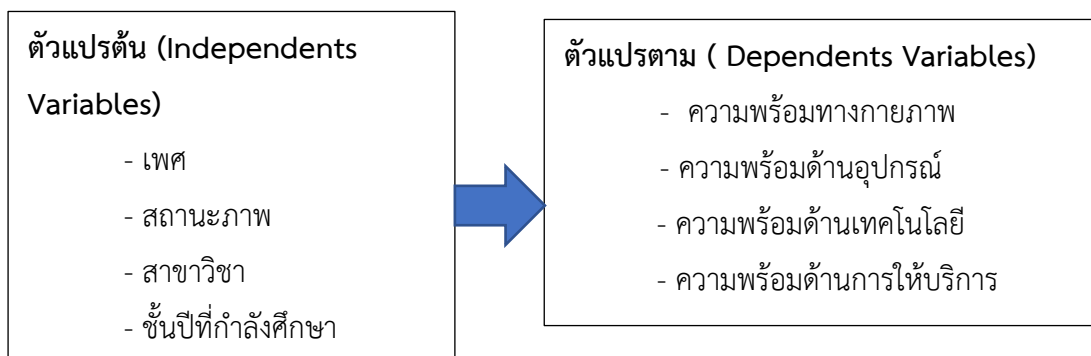
- อาจารย์ผู้สอนเพศชายและหญิง
- นักศึกษาเพศชายและหญิง
- สถานะภาพเป็นอาจารย์หรือนักศึกษา
- สังกัดสาขาวิชาประกอบด้วยสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สาขานิติศาสตร์ และสาขารัฐศาสตร์
- ชั้นปีที่กำลังศึกษาในการศึกษา 2564 ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงชั้นปีที่ 4 ในภาคปกติ

เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบตามพื้นที่ (Area Sampling) ซึ่งจะแบ่งออกตามแต่ละชั้นปีที่สังกัดวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ประจำปีการศึกษา 2564 โดยดูจากตารางการเรียนรู้ของแต่ละชั้นปีที่ทางมหาวิทยาลัยเป็นผู้กำหนด หลังจากนั้นก็ขอความอนุเคราะห์อาจารย์ผู้สอนในท้ายชั่วโมงการสอนขอให้ นักศึกษาช่วยตอบแบบสอบถามตามสัดส่วนในการกำหนดเป็นค่าร้อยละ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาความพึงพอใจของอาจารย์ และนักศึกษา โดยจำแนกตามเพศ และสถานภาพ สาขาวิชาภายในคณะภายในวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง และชั้นปีที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2564 ผู้วิจัยทำการศึกษา 1) หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ ภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 ในองค์ประกอบที่ 6 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (สำนักงาน คณะกรรมการการ อุดมศึกษา, 2558) ได้แก่ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน คือ (1) ด้านสภาพแวดล้อมทาง กายภาพ (2) ด้านวัสดุและอุปกรณ์ และ (3) ด้านสื่อสนับสนุนการเรียนรู้ 2) ระบบสนับสนุนจำเป็น (Supporting systems) ระบบที่ 4 สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของศตวรรษที่ 21 (21st Century learning environments) ตามแนวคิดกรอบทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) และ 3) ผล การศึกษาสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัย ราชภัฏศรีสะเกษ ในทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ แผนไทยของวิรุจน์ บัวงาม, สุภัทรา กลางประพันธ์, และ กรรณิการ์ พุ่มทอง (2557) กรอบแนวคิดการวิจัย แสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ โดยให้ผู้ตอบกรอกคำตอบเองหรือผู้ช่วยนักวิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์แล้วบันทึกในแบบสอบถาม (Self-administered Questionnaire)

ขั้นตอนการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมาย และการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ โดยนำผลสรุปจากการศึกษาเอกสารมากำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยในครั้งนี้

การเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามให้กับนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมาย และการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ของแต่ละชั้นปีโดยตรวจสอบจากตารางเรียนและทำบันทึกของความอนุเคราะห์จากอาจารย์ผู้สอนขอเก็บข้อมูลในท้ายชั่วโมงที่บรรยายของแต่ละชั้นปีโดยเลือกเก็บข้อมูลจากนักศึกษาที่รหัสนักศึกษาตัวสุดท้ายที่ลงท้ายด้วยเลขศูนย์ และเลขคู่ก่อน ถ้ายังไม่ครบก็กลับมาเริ่มในเลขคี่โดยเริ่มจากน้อยไปหามากจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยการเทียบบัญชีได้ตรงยั้งเพื่อหาค่าการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทั้ง 4 ชั้นปี โดยสัมภาษณ์ในประเด็นดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามจำนวน 291 ชุด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ภาคปกติ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ในภาคเรียนปีการศึกษา 2564 ซึ่งภายในแบบสอบถาม 1 ชุดจะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

ส่วนที่ 3 อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีทางสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา ได้แก่ อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และความถี่ (Frequency) การวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติดังกล่าว ผู้ทำการศึกษาใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้มาจากรฐานข้อมูลงานวิจัยและบริการวิชาการ ของวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง และฐานข้อมูลสำนักวิจัยกลางมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

แหล่งข้อมูลภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนามในครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจของอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาภายใต้สังกัดวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

แบบสัมภาษณ์ (Semi Interview Form) เพื่อซักถามถึงความพึงพอใจต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ภาคปกติ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ในภาคเรียนปีการศึกษา 2564 โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ สถานะภาพ สาขาวิชา ระดับชั้นปี

ส่วนที่ 2 เป็นลักษณะคำถามเป็นแบบความพึงพอใจต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ในด้านความพร้อมทางกายภาพ ด้านความพร้อมด้านอุปกรณ์ ด้านความพร้อมด้านเทคโนโลยี และด้านความพร้อมด้านการให้บริการ

วิธีหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ สร้างข้อคำถาม แล้วนำไปตรวจสอบตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการและพฤติกรรมที่ต้องการวัด (IOC) ความถูกต้องของการกำหนดข้อคำถามและการใช้ภาษา และปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยนำไปทดลอง (Try out) กับนักศึกษาสาขาวิชาสังคมศาสตร์ คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 จำนวน 30 ราย ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น (α) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (ประสพชัย พสุนนท์, 2557) พบว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นที่ระดับ .83

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์และบันทึกลงในแบบสอบถามทั้งในลักษณะปลายปิดโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปช่วยในการวิเคราะห์ข้อคำถามแบบปลายปิดแบบให้น้ำหนัก และเปิดเป็นการวิเคราะห์แบบบันทึกลงในแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง

การสังเคราะห์ผลการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การประมวลผลด้วยโปรแกรม

คอมพิวเตอร์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ผู้วิจัยได้ใช้ระดับการวัดแบบช่วง (Interval Scale) ตามมาตรวัดทัศนคติของลิเคิทสเกล (Likert Scale) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์, 2546:185-188) ในลักษณะของ Rating Scale 5 และส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบระบุข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของอาจารย์ผู้สอน วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำแนกตามสาขาวิชา

สาขาวิชา	จำนวน	ร้อยละ
รัฐประศาสนศาสตร์	7	31.8
นิติศาสตร์	8	36.4
รัฐศาสตร์	7	31.8
รวม	22	100

จากตารางที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามของอาจารย์เมื่อแยกเป็นรายสาขา เป็นอาจารย์สาขานิติศาสตร์มากที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 รองลงมาซึ่งมีจำนวนเท่ากันเป็นสาขารัฐประศาสนศาสตร์และรัฐศาสตร์ มีจำนวน 7 คนทั้งสองสาขาวิชา คิดเป็นร้อยละในแต่ละสาขาวิชา 31.80

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนของนักศึกษาภาคปกติ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำแนกตามสาขาวิชา

สาขาวิชา	จำนวน	ร้อยละ
รัฐประศาสนศาสตร์	85	31.6
นิติศาสตร์	75	27.9
รัฐศาสตร์	109	40.5
รวม	269	100

จากตารางที่ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามของนักศึกษาเมื่อแยกเป็นรายสาขา เป็นนักศึกษาสาขารัฐศาสตร์มากที่สุด จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 40.5 รองลงมาเป็นสาขารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 31.6 น้อยสุดสาขานิติศาสตร์ จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

ตารางที่ 3 ระดับความพึงพอใจของอาจารย์วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ โดยรวม

ด้าน	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1. ด้านกายภาพ	3.50	0.72	มาก
2. ด้านอุปกรณ์	3.52	0.93	มาก
3. ด้านเทคโนโลยี	3.50	0.87	มาก
4. ด้านการให้บริการ	3.68	0.73	มาก
รวม	3.59	0.64	มาก

จากตารางที่ 3 ผลจากการวิเคราะห์โดยรวมพบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาภาคปกติ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ โดยรวมของสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.59, S.D. = 0.64$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านการให้บริการ ค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.68, S.D. = 0.73$) รองลงมาได้แก่ด้านอุปกรณ์ อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.52, S.D. = 0.93$) ส่วนด้านกายภาพ และด้านเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดเท่ากันทั้งสองด้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.50, S.D. = 0.72$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษา วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ โดยรวม

ด้าน	ระดับความคิดเห็น		
	($\bar{X}$)	(S.D.)	แปลผล
1. ด้านกายภาพ	3.81	0.82	มาก
2. ด้านอุปกรณ์	3.87	0.79	มาก
3. ด้านเทคโนโลยี	3.75	0.80	มาก
4. ด้านการให้บริการ	3.85	0.81	มาก
รวม	3.83	0.72	มาก

จากตารางที่ 4 ผลจากการวิเคราะห์โดยรวมพบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ โดยรวมของสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.83, S.D. = 0.72$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าด้านอุปกรณ์ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.79$) รองลงมาได้แก่ด้านการ

ให้บริการ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.85,S.D.=0.81) ส่วนด้านด้านกายภาพและเทคโนโลยีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =3.81,S.D.=0.82) และ ($\bar{X}$ =3.75,S.D.=0.80) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจของอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาภาคปกติที่มีต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้” มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายแยกเป็นอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของอาจารย์ผู้สอนวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านความพึงพอใจต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้มากที่สุดเป็นด้านการให้บริการ รองลงมาได้แก่ด้านอุปกรณ์ ส่วนด้านกายภาพ และด้านเทคโนโลยี ความพึงพอใจน้อยสุด ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้สืบเนื่องมาจากเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เปิดสอนหลักสูตรระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาต่าง ๆ รวมทั้งดำเนินงานวิจัยและให้บริการทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ เพื่อตอบสนองความต้องการของจังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดใกล้เคียง เริ่มดำเนินการตั้งแต่นั้น พ.ศ. 2537 ตามข้อเสนอของจังหวัดศรีสะเกษและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีประชากรจำนวนมาก ในแต่ละปีจึงมีนักเรียนนักศึกษา ที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าเป็นจำนวนมากแต่ยังไม่มีสถาบันอุดมศึกษาภายในจังหวัดเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ประกอบกับเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพสูงสามารถพัฒนาเป็นศูนย์กลางแห่งการท่องเที่ยวและทางผ่านไปยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีความพร้อมทั้งที่ดินและงบประมาณสนับสนุนการจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้น วันที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2540 นายสุขวิช รังสิตพลรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอคณะรัฐมนตรีมีมติให้จัดตั้ง “สถาบันราชภัฏศรีสะเกษ” ขึ้น และในปี พ.ศ. 2542 “โครงการจัดตั้งสถาบันราชภัฏศรีสะเกษ” ได้เริ่มรับนักศึกษาเป็นปีแรก และสาขาวิชารัฐศาสตร์เป็นสาขาวิชาหนึ่งในสามสาขาวิชาระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เริ่มรับนักศึกษารุ่นแรกปี 2556 ทำให้สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้บางอย่างยังไม่พร้อมมากนักจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อนำข้อมูลมาจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา รัตนศิระ (2546) พบว่าการศึกษาค้นคว้าข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ค้นหาข้อมูลเพื่อทำรายงานประกอบการศึกษาและส่งจดหมาย อิเล็กทรอนิกส์และทำให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองและความพึงพอใจในการใช้อินเทอร์เน็ต พบว่ามีความพึงพอใจในข้อมูลที่เป็นภาพกราฟิกสวยงาม ความง่ายต่อการค้นหาข้อมูล การค้นคว้าเพื่อทำรายงานวิจัยส่วนผลการเปรียบเทียบปัญหาในการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาใน แต่ละคณะโดยรวมทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญ และระดับความพึงพอใจต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ด้านกายภาพซึ่งอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพร คุณพันธ์,

สุรัชย์ ศรีนาคและเฉลิมเกียรติ ณ ปั่น. (2552). ได้ศึกษาสภาพแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในองค์ประกอบต่าง ๆ 5 ด้าน คือ ความประทับใจในมหาวิทยาลัย บรรยากาศการเรียนการสอน บรรยากาศในการบริหารอาคารสถานที่และความสัมพันธ์กับเพื่อน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความเห็นสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่เด่นที่สุด รองลงไป ได้แก่สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเพื่อน สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความประทับใจ มหาวิทยาลัย และสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบรรยากาศในการบริหารด้วยที่สุด ประกอบด้วย 1) ด้าน- ความพร้อมทางกายภาพ 2) ด้านความพร้อมด้านอุปกรณ์ 3) ด้านความพร้อมด้านเทคโนโลยี และ 4) ด้านความพร้อมด้านการให้บริการ ในภาพรวมของสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ของนักศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จำแนกตาม เพศ ระดับชั้นปี เมื่อนำข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้มาเปรียบเทียบกับปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า เมื่อพิจารณาปัจจัย ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการอย่างตรงเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่อง ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ด้านการให้บริการต่อการจัดการ สรุปได้ว่าคุณภาพการให้บริการโดยภาพรวมนักศึกษาให้ความคิดเห็นทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 วิทยาลัยฯ ดำเนินการจัดทำห้องปฏิบัติการสำหรับนักศึกษาทุกชั้นปี โดยจัดทำห้องปฏิบัติการด้าน IT และห้องปฏิบัติการด้านภาษา อย่างน้อยอย่างละห้อง จำนวนอุปกรณ์สำหรับปฏิบัติการ อย่างน้อยห้องละ 35 ชุดพร้อมระบบอินเทอร์เน็ต ระบบแสงสว่าง พัดลม/แอร์ ที่เพียงพอต่อการใช้งานของนักศึกษา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกอิสระ ผ่อนคลาย มีความสุขในการทำงาน และกระตุ้นประสาทรับรู้ของผู้เรียนมากขึ้น

1.2 ทุกห้องเรียนของวิทยาลัยฯ อาคารเรียนมหาวิทยาลัยฯ โดยเฉพาะชั้น 4 และ 5 ซึ่งใช้เป็นอาคารเรียนรวมของคณะฯ ควรปรับปรุงห้องเรียนให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น ได้แก่ ชุดจอและเครื่องฉาย คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะสำหรับการสอน และเครื่องฉายทาบแสง ทำให้สามารถแสดงผลหลายเรื่องราวไปพร้อมกัน พร้อมห้องเรียนควรติดตั้งระบบปรับอากาศเนื่องจากสภาวะอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปพัดลมไม่สามารถลดความร้อนของสภาพอากาศได้ อันเป็นส่วนสำคัญต่อสมาธิการเรียนการสอนของนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอน อีกทั้งการใช้เครื่องฉายภาพดิจิทัลยังช่วยลดต้นทุนการนำเสนอของนักศึกษา สามารถเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างอาจารย์และนักศึกษา ทั้งระหว่างอยู่ในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน ได้ทันท่วงทีและง่ายต่อการเข้าถึง

1.3 คณะ/วิทยาลัยฯ ควรปรับปรุงบริเวณพื้นที่ใช้สอย ได้แก่ ที่นั่งพักคอยรอเรียน โดยปรับภูมิทัศน์ และมีชุดโต๊ะ เก้าอี้เพื่อให้นักศึกษาได้มีการสนทนาการระหว่างรอเรียน นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างพื้นที่ที่

สามารถให้นักศึกษาและคณาจารย์มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากสิ่งอำนวยความสะดวกแก่การศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสำรวจความต้องการสิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบ ONLINE ของอาจารย์ผู้สอน เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการบริหารจัดการและการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบ ONLINE ของคณาจารย์

2.2 ควรมีการศึกษาพฤติกรรมหรือปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางการเรียน

2.3 ควรมีการศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนในเชิงวิจัยคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูล มาพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการเรียน

2.4 ควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์จากการเรียนแบบออนไลน์และความคิดเห็นทั้งอาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนแบบ ONLINE เพื่อนำผลการศึกษาไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียน แบบ ONLINE ของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม หรือศึกษาเปรียบเทียบการเรียนการสอน ONSITE และ ONLINE เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษาว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุวิริยาสาสน.

ปทุมวดี แสงสุข. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการใช้ระบบเครือข่ายภายใน ของพนักงาน

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) เขตกรุงเทพมหานคร. ภาคนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ประสพชัย พสุนนท์.(2557). ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 27(1), 158-159.

พรณี ลีกิจวัฒน์.(2558). วิธีวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ อุทสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

ธนารีย์ เพ็ชรรัตน์.(2549).ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนการสอนของ กองงานวิทยาเขตบางนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาสกร จันทมงคลเลิศ.(2546).พัฒนาแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพงานบริการ: กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถวัลย์ เทียนทอง (2548). ความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัทไทยแอร์ พอร์ตส์กราวด์เซอร์วิส จำกัด. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

- วิรุจน์ บัวงาม, สุภัทรา กลางประพันธ์และกรรณิการ์ พุ่มทอง.(2557). สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของคณะแพทยแผนไทยและแพทย์ทางเลือกในทัศนะของนักศึกษาแพทย์แผนไทย. **วารสารศรีวนาลัยวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**, 4(7), 28.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.(2558). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- สมศักดิ์ ดั่งเจริญ.(2548). การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนโพธิ์สัมพันธ์พิทยาคาร สำนักงานเขตการศึกษาขั้นพื้นฐานชลบุรี เขต 3. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุภัทรา กลางประพันธ์, ศรีณย์ ฉวีรักษ์และสมเจตน์ คงคอน.(2563). ความพึงพอใจต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้คณะแพทยแผนไทยและแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. **วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 7(2), 142-155.
- อาภากร ผดุงสัตยวงศ์.(2544). **ความพึงพอใจต่อการบริการส่วนทะเบียนและประเมินผล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- อรรณพ คุณพันธ์, สุรัชย์ ศรีนาคและเฉลิมเกียรติ ณ ปัน.(2552). การศึกษาสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรุณทัย อุ่นไธสง.(2552). **คุณภาพการให้บริการของกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- Miller, H. (1981). A investigation of the effective school building utilization caused by a change in scheduling procedure. **Dissertation Abstracts International**, 32(3), 1235-A.

การส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
จังหวัดนครราชสีมา

Promoting Personnel Performance Motivation Nakhon Ratchasima Provincial Local
Government Promotion Office

บุญวิภา เมฆา
ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ
สถาพร วิชัยรัมย์
สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Bunviphar Makar
Thanyarat Phuthiphongchaicharn
Sathaporn Wichairam
Master of Public Administration program, Buriram Rajabhat University
Email: 660426070010@bru.ac.th

วันที่รับบทความ: 10 สิงหาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 29 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 30 กันยายน 2567
Received: August 10, 2024; Revised: September 29, 2024; Accepted: September 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นการส่งเสริมแรงจูงใจของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และการศึกษา 3) ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรในการศึกษา คือ บุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 90 คน โดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และวิเคราะห์เปรียบเทียบความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการส่งเสริมแรงจูงใจของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่าง 3) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาตนเอง ในด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อหน้าที่ที่ทำงาน เช่นความรู้ด้านกฎหมายระเบียบ หลักเกณฑ์ และแนวทางการบริหารงานท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ควรมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมาเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงสำนักงานส่งเสริมการปกครอง

ท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาการปรับปรุงระบบสวัสดิการให้สอดคล้องกับยุคสมัย สร้างสภาพแวดล้อมการทำงาน เพื่อกระตุ้นให้ข้าราชการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : แรงจูงใจ; การปฏิบัติงาน; สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the level of motivation in the performance of personnel of the Nakhon Ratchasima Provincial Local Government Promotion Office. 2) To compare the opinions on promoting motivation of Nakhon Ratchasima Provincial Local Government Promotion Office personnel according to personal factors such as gender, age, and education. 3) To study opinions and other suggestions to promote the motivation of Nakhon Ratchasima Provincial Local Government Promotion Office personnel. Using a mixed research model, namely 1) quantitative research, the population in the study was personnel of the Nakhon Ratchasima Provincial Local Government Promotion Office. 90 people using a questionnaire. The statistics used in the data analysis include percentages, averages, standard deviations, and other factors. T value testing and one-way comparative analysis of variance.

The results showed that the overall motivation for work was very high. When looking at each side, it was found that all aspects were also at a very high level. 2) To compare the opinions and motivations of Nakhon Ratchasima Provincial Local Government Promotion Office personnel to classify them according to personal factors. It was found that the level of motivation in overall and individual aspects was not different. 3) Comments and suggestions on the motivation of the personnel of the Nakhon Ratchasima Provincial Local Government Promotion Office. It was found that self-development should be promoted. In terms of knowledge and skills necessary for the job, such as legal knowledge. Regulations, Rules, and Guidelines for Local Administration on an ongoing basis. Communication skills should be improved. Learn new technologies to increase work efficiency, including the Nakhon Ratchasima Provincial Local Government Promotion Office to improve the welfare system to be in line with the times. Create a working environment to encourage civil servants to work effectively.

Keywords: Motivation; Performance; Nakhon Ratchasima Provincial Office of Local Government Promotion

บทนำ

ปัจจุบันการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญอย่างมาก ในสถานการณ์ที่ต้องรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเรื่องการบริหารทรัพยากรบุคคลมีบทบาทสำคัญในการสร้างองค์กรที่มีประสิทธิภาพและยืนยงในตลาดการแข่งขันได้ ซึ่งมีปัจจัยหลายปัจจัยทำให้ระบบการทำงานขององค์กรเปลี่ยนแปลงไป ทั้งเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดด การทำงานระยะไกลและรูปแบบธุรกิจใหม่ ๆ ทำให้เกิดความท้าทายในการปรับตัวของทั้งองค์กรและพนักงาน ต้องปรับตัวเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานและพฤติกรรมดำรงชีวิต และพนักงานในปัจจุบันมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้น พนักงานแต่ละคนก็มีความคาดหวังและมุมมองต่อการทำงานที่แตกต่างกัน ประกอบกับเรื่องปัญหาสุขภาพจิตเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจมากขึ้นในปัจจุบัน สถานะการทำงานที่กดดันและความไม่สมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและส่วนตัว ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของพนักงานและประสิทธิภาพในการทำงาน(บุรินทร์พรวิทย์ พ่วนอยู่ อนุชิต บุรณพันธ์ และ มัทนา วังถนอมศักดิ์, 2565: น. 228-229) ดังนั้น การรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและทักษะที่ตรงตามความต้องการขององค์กร ซึ่งอาจมีความขาดแคลนแรงงานที่สำคัญสำหรับการดำเนินภารกิจขององค์กร การศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงาน จึงช่วยอธิบายเหตุผลและแรงจูงใจที่ทำให้คนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ เช่น ทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ ซึ่งอธิบายลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์มี 5 ขั้นตอน และทฤษฎีที่สำคัญในการศึกษาแรงจูงใจในการทำงาน คือ ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอริซเบอร์ก (1959) โดยกล่าวถึงความรู้สึกของบุคลากรที่มีความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในการทำงาน พฤติกรรมที่ทำให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจ เรียกว่า ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factor หรือ Maintenance Factor) หากแต่การกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจนั้นเกิดจากตัวงานทำได้โดยการจูงใจด้วยการใช้ปัจจัยที่สอง คือ ปัจจัยจูงใจ (Motivator Factor) และยังมีอีกหลายทฤษฎีที่ใช้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและรักษาบุคลากรในองค์กรให้มีความอยากทำงานจนครบเกษียณอายุ (จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และ สุรศักดิ์ อุดเมืองเพีย, 2563: น. 426-247)

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาเป็นหน่วยงานส่วนภูมิภาคในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ให้การกำกับดูแลและสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ ทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานภายในส่วนราชการ สนับสนุนการปฏิบัติงานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และพัฒนาการบริหารของส่วนราชการ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า ดังนั้น การที่จะทำให้องค์กรส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาดำเนินภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ โดยประสิทธิภาพของงานจำเป็นต้องอาศัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ แต่จากสถิติการลาออกของข้าราชการ

ก่อนครบกำหนดเกษียณอายุราชการ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2566 รวมจำนวน 10 คน และภาระงานมาก ความเครียดในการทำงาน การทำงานที่กดดันและความไม่สมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและส่วนตัว ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของบุคลากรและประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์กรไม่สามารถส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากพอ ที่จะทำให้อำนาจการปฏิบัติงานจนครบอายุเกษียณราชการ และทำให้มีบุคลากรไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ทำให้งานล่าช้า และไม่มีประสิทธิภาพ (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา, 2566: น. 1)

จากความเป็นมาและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยที่เป็นบุคลากรปฏิบัติงานในหน่วยงาน จึงมีความสนใจศึกษาการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำข้อมูลและผลงานวิจัยมาเป็นประโยชน์สำหรับเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อองค์การได้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์

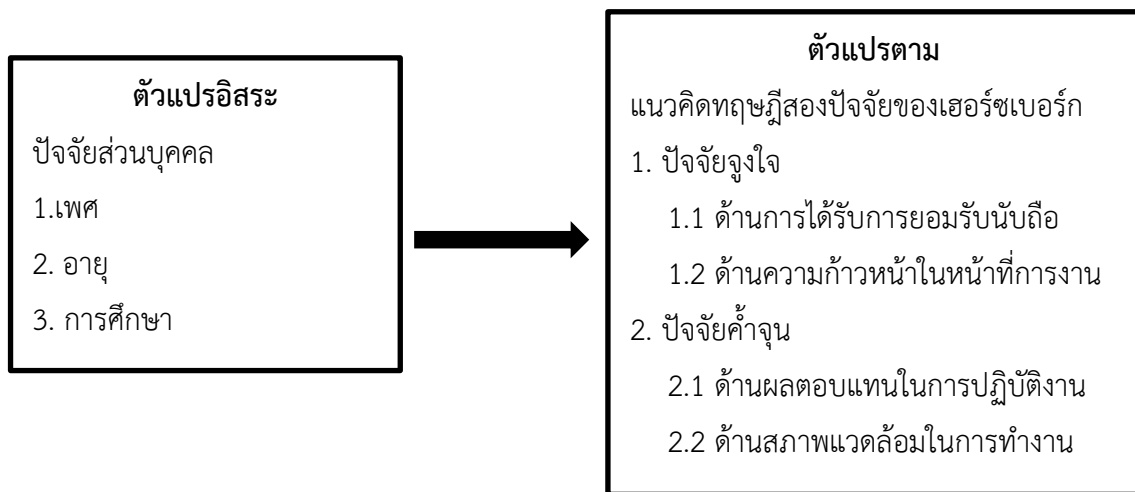
1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และการศึกษา
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

สมมติฐานในการศึกษา

บุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาที่มี เพศ อายุ การศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นในการส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยใช้แนวคิดทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg, Mausner & Synderman, 1959 อ้างถึงใน วิเชียร วิทยอุดม, 2556: น. 18-21) ซึ่งศึกษาตามบริบทของสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาเพียง ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากร คือ บุคลากรที่สังกัดสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 90 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัยเชิงปริมาณ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเชิงคุณภาพแบบเฉพาะเจาะจงเป็นกลุ่มให้ข้อมูลสำคัญ 6 คน ได้แก่ หัวหน้าฝ่ายและผู้อำนวยการกลุ่มงานภายในสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา, 2566: น. 1)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ซึ่งเกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา โดยมีลักษณะเป็นปลายปิด ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเป็นคำถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2. แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะของแบบสอบถามสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นแบบมีโครงสร้าง โดยกำหนดประเด็นหรือข้อคำถามแบบคำถามปลายเปิด

การทดสอบเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ทำการตรวจสอบรูปแบบของคำถาม การใช้ภาษา ความชัดเจนของข้อความ ความเหมาะสม เพื่อตรวจสอบความ

เที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face validity) วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item-Objective Congruence = IOC)

2. การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นกับบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.881

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาค่าที่ต้องการในแต่ละประเด็นด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละ และวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแยกเป็นรายด้าน รายข้อ และภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย มีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ได้กำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: น. 142)

4.51 - 5.00 หมายถึง มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานน้อยที่สุด

2. เปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าที (t-test) ในกรณีที่มี 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA) ในกรณีที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป และหากมีความแตกต่างให้ใช้การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการแบบเชฟเฟ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: น. 142)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยการตีความในรูปแบบของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) หรือตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive Method) คือ การพิจารณาความเหมือนกัน ความแตกต่างกัน และความสัมพันธ์กัน เพื่อหาข้อสรุปและบรรยายวิเคราะห์เป็นความเรียง

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา เรื่อง การส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา ผู้ศึกษาได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	34	37.80
หญิง	56	62.20
2. อายุ		
20-30 ปี	14	15.60
31-40 ปี	14	15.60
41-50 ปี	37	41.10
51-60 ปี	25	27.70
3. การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	13	14.40
ปริญญาตรี	62	68.90
สูงกว่าปริญญาตรี	15	16.70

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 62.20 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 37 คน และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 68.9

ตอนที่ 2 ศักยภาพแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยรวม

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา	ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน		
	$\bar{x}$	SD.	แปลความ
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.12	0.48	มาก
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	4.01	0.58	มาก
ด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน	4.00	0.67	มาก
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.05	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย	4.05	0.52	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ($\bar{X} = 4.12$) รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X} = 4.05$) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ($\bar{X} = 4.01$) และด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามเพศ อายุ และการศึกษา

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	4.14	0.443	4.11	0.500	0.247	0.806
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	4.15	0.445	3.92	0.625	1.885	0.063
ด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน	4.15	0.637	3.91	0.671	1.701	0.093
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.19	0.567	3.97	0.672	1.536	0.128
รวมเฉลี่ย	4.16	0.466	3.98	0.536	1.603	0.112

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	ระหว่างกลุ่ม	3	0.246	0.083	0.35	0.788
	ภายในกลุ่ม	86	20.054	0.233		
	รวม	89	20.300			
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	ระหว่างกลุ่ม	3	0.316	0.105	0.313	0.816
	ภายในกลุ่ม	86	28.926	0.336		

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน	รวม	89	29.242			
	ระหว่างกลุ่ม	3	2.054	0.685	1.574	0.202
	ภายในกลุ่ม	86	37.424	0.435		
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	รวม	89	39.487			
	ระหว่างกลุ่ม	3	0.409	0.136	0.326	0.807
	ภายในกลุ่ม	86	36.025	0.419		
รวมทั้งหมด	รวม	89	36.434			
	ระหว่างกลุ่ม	3	0.479	0.160	0.591	0.622
	ภายในกลุ่ม	86	23.213	0.270		
	รวม	89	23.692			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความแตกต่างระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.370	0.185	0.808	0.499
	ภายในกลุ่ม	87	19.929	0.229		
	รวม	89	20.300			
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.262	0.631	1.961	0.147
	ภายในกลุ่ม	87	27.980	0.322		
	รวม	89	29.242			
ด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.052	0.026	0.057	0.945
	ภายในกลุ่ม	87	39.427	0.453		
	รวม	89	39.478			

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	P
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	ระหว่างกลุ่ม	2	0.465	0.232	0.562	0.572
	ภายในกลุ่ม	87	35.969	0.413		
	รวม	89	36.434			
รวมทั้งหมด	ระหว่างกลุ่ม	2	0.253	0.127	0.470	0.627
	ภายในกลุ่ม	87	23.439	0.269		
	รวม	89	23.692			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 4 ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา มีผลการศึกษา ดังนี้

1. ด้านความก้าวหน้าในที่หน้าที่การงาน มีความเห็นว่า การพัฒนาตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ไม่เพียงแต่ช่วยให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อหน้าที่ที่การงาน แต่ยังช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความพร้อมที่จะรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาในการทำงาน มีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับเป้าหมายการทำงาน แบ่งสรรเวลาในการทำงานเพื่อจะได้มีเวลาว่างในการพัฒนาตนเอง

2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ มีความเห็นว่า ลักษณะงานซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่ให้ดำเนินการกำกับดูแล และสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา และเป็นหน่วยรับเรื่องร้องทุกข์ ทำให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานได้รับการยอมรับนับถืออีกด้วย จึงให้ข้อเสนอแนะว่า ต้องมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และแนวทางการบริหารงานท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ควรมีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ต้องเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมาเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และสร้างภาพลักษณ์ที่ดี จึงสามารถทำให้ได้รับการยอมรับนับถือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือประชาชนที่มาติดต่อได้

3. ด้านผลการตอบแทนในการปฏิบัติงาน มีความเห็นเกี่ยวกับค่าตอบแทนในปัจจุบันว่า เงินเดือนข้าราชการระดับต้นหรือพึงรับราชการนั้น อาจจะมีเงินเพียงพอต่อการดูแลตนเอง และสวัสดิการต่าง ๆ เช่น

เงินประจำตำแหน่ง รักษาพยาบาลฟรี กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ฯลฯ บุคลากรส่วนใหญ่มีความพึงพอใจ จึงมีข้อเสนอแนะในพัฒนาระบบค่าตอบแทนว่า ควรปรับโครงสร้างเงินเดือนให้สอดคล้องกับทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ ผลงาน และให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต และพัฒนาระบบเงินเดือนให้จูงใจกระตุ้นให้ข้าราชการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการปรับปรุงระบบสวัสดิการให้สอดคล้องกับยุคสมัย และสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับการพักผ่อนและนันทนาการ เช่น การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว หรือการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสุขในการทำงาน

4. ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีความเห็นว่า สภาพแวดล้อมในสถานที่ปฏิบัติงานมีการจัดโต๊ะทำงานที่เป็นระเบียบแบ่งเป็นสัดส่วน มีแสงสว่างเพียงพอ อุปกรณ์และเทคโนโลยีมีความสะดวก บรรยากาศภายในหน่วยงานมีความอบอุ่น มีมุมพักผ่อนเวลาพักเที่ยง จึงถือสภาพแวดล้อมในที่ทำงานโดยรวมบุคลากรส่วนใหญ่มีความปลอดภัยและพึงพอใจในสถานที่ทำงาน จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้ ในการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานเพื่อส่งเสริมการทำงานว่า ควรออกแบบตามหลักสรีรศาสตร์ เพื่อลดความเสี่ยงต่อการปวดเมื่อย และส่งเสริมสุขภาพที่ดีของพนักงาน และมีการทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างบรรยากาศที่ถูกต้องน่าอยู่ และป้องกันอุบัติเหตุ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา สามารถนำผลมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดนครราชสีมา อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า หน่วยงานให้การสนับสนุนด้านความก้าวหน้าในการทำงาน โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับการศึกษา ที่มีระดับสูงขึ้น และผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญและชมเชยต่อผลสำเร็จในงาน ส่งเสริมให้ได้รับความไว้วางใจให้เป็นที่ยอมรับกับเพื่อนร่วมงานหรือหน่วยงานอื่น พร้อมเงินเดือนที่ได้รับเหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบ และมีการจัดบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน จึงสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการสองปัจจัยของเฟรดริก เฮอร์สเบอร์ก (Federick Herzberg's Need Two-Factor Theory) (Herzberg, Mausner & Synderman, 1959: unpage อ้างถึงใน วิเชียร วิทย์อุดม, 2556) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคคลว่า “คนเราต้องการอะไรจากงาน” พบว่า บุคคลต้องการความสุขจากการทำงาน และได้แนวคิดว่าจะแยกองค์ประกอบที่เป็นแรงจูงใจในการทำงานออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ ปัจจัยจูงใจ เป็นปัจจัยที่สร้างทัศนคติบวกให้เกิดขึ้นกับบุคลากร เช่น เรื่องความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ความก้าวหน้าในงาน และปัจจัยค้ำจุน ซึ่งปัจจัยค้ำจุนอาจไม่ได้จูงใจผู้ทำงานโดยตรงแต่ถ้าหากไม่มีก็อาจทำให้ผู้ที่ปฏิบัติงานไม่พึงพอใจ สภาพแวดล้อมในการทำงานซึ่งเป็นปัจจัยค้ำจุนก็ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงาน

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรัญญา ชื่นชม (2563) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ภูมิภาคที่ 12 ผลการศึกษาพบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 12 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ดังนี้ ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ซึ่งหน่วยงานมีการสนับสนุนในการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะต่างๆ เพื่อเลื่อนตำแหน่งจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภารัตน์ กุลโชติ (2566) ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน อยู่ในระดับมาก ด้านการได้รับการยอมรับนับถือซึ่งผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญและชมเชยต่อผลสำเร็จในงาน ส่งเสริมให้ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่น จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิราวัลย์ ศรีทอง (2563) ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก เขตพื้นที่บางพระ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการได้รับการยอมรับนับถืออยู่ในระดับมาก ด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงานซึ่งหน่วยงานมีการจ่ายเงินเดือนที่มีความเหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบ ตามปริมาณงาน ค่าครองชีพในปัจจุบัน พร้อมทั้งมีสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลที่เหมาะสม จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ ปานประดิษฐ์ (2560) ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า ด้านผลตอบแทนในการปฏิบัติงาน มีระดับความคิดเห็นในระดับมาก และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานซึ่งหน่วยงานมีการจัดบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น น้ำดื่มห้องน้ำ ห้องครัว ห้องพักรับประทานอาหารที่เพียงพอกับความ ต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาทิพย์ ขวัญทอง (2566) ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาโดยจำแนกตามเพศ อายุ และการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา มีผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญและชมเชยต่อผลสำเร็จในงาน และบุคลากรที่มีรูปแบบการปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกัน ส่งผลให้มีระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทั้งในเพศชายและหญิง บุคลากรที่มีอายุและการศึกษาแตกต่างกัน จึงสอดคล้องกับ ญัฐภูมิ พวงบานชื่น (2562) ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร มีระดับแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งไม่

เพียงแต่ช่วยให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อหน้าที่ที่ทำงาน ต้องมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และแนวทางการบริหารงานท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ควรมีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ต้องเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อนำมาเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมาการปรับปรุงระบบสวัสดิการให้สอดคล้องกับยุคสมัย สร้างสภาพแวดล้อมการทำงาน เพื่อกระตุ้นให้ข้าราชการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ พิมพ์ชนก เพ็ญฟู (2564) ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามจรรยาข้าราชการสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่พบว่า หน่วยงานควรมีการเปิดโอกาสให้ข้าราชการได้รับการฝึกอบรมทักษะ เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ รวมถึงอาจมีการจัดหาและค่าตอบแทนพิเศษ หรือค่าตอบแทนลักษณะอื่นๆ ให้กับข้าราชการให้มีความเหมาะสมกับตำแหน่งงาน ลักษณะงาน หรืองานที่ได้รับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 องค์กรควรให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าในปฏิบัติงานของบุคลากร มีการส่งเสริมให้บุคลากรได้เปิดโอกาสเรียนรู้และพัฒนาทักษะความสามารถของตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้พนักงานสามารถเติบโตในหน้าที่การงานต่อไป

1.2 องค์กรควรปรับโครงสร้างเงินเดือนให้สอดคล้องกับทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ ผลงาน และให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและค่าครองชีพที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรศึกษากลยุทธ์ในการส่งเสริมด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา การจูงใจบุคลากรและส่งเสริมการปฏิบัติงานของข้าราชการให้มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการประเมินสภาพการทำงาน ปัญหาและอุปสรรคของบุคลากรเฉพาะแต่ละหน่วยงาน นำผลการศึกษามาปรับปรุงแก้ไขบูรณาการในการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ ปานประดิษฐ์. (2560). แรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จักรี ศรีจารุเมธีญาณ และ สุรศักดิ์ อุดเมืองเพีย. (2563). แรงจูงใจในการทำงาน : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์. 5(1), 424-435.

- ณัฐวุฒิ พวงบานชื่น (2562). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธนาทิพย์ ขวัญทอง. (2566). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นิราวัลย์ ศรีทอง. (2563). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก เขตพื้นที่บางพระ. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุรินทร์วรวิทย์ พ่วนอยู่ อนุชิต บุรณพันธ์ และ มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2565). แรงจูงใจในการทำงานในยุคปรกติใหม่. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 5(4), 227-244.
- พิมพ์ชนก เพื่องฟู. (2564). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามจรรยาข้าราชการสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. บริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรัญญา ชื่นชม. (2563). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ภูมิภาคที่ 12. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิเชียร วิทย์อุดม. (2556). พฤติกรรมองค์การ. นนทบุรี : ธนัชการพิมพ์.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดนครราชสีมา. (2566). ข้อมูลพื้นฐาน. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2566 จาก <https://www.koratdla.go.th>.
- สุภารัตน์ กุลโชติ. (2566). แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากร สังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นวัตกรรมการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยของ
โรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทย
Management Innovation for Fire Safety and Fire Protection
of Plastic Industry in Thailand

พงศ์สรร เทพคุ้มกัน

เชาวฤทธิ์ เชาวแสงรัตน์

ศุภวัฒน์ สุขะประเมษฐ

หลักสูตรการจัดการสุขุภัณฑ์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Pongsan Thepkhumkan

Chaowarit Chaowsangrat

Supawat Sukhaparamate

College of Innovation management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Email: pongsan.the@rmutr.ac.th

วันที่รับบทความ: 21 สิงหาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 15 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 16 กันยายน 2567

Received: August 21, 2024; Revised: September 15, 2024; Accepted: September 16, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พรรณาบริบทการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย และระบบป้องกันอัคคีภัย 2) ระบุปัญหาที่มีผลต่อการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัย และ 3) เสนอนวัตกรรมการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ค้นคว้าจากเอกสารวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ใช้งาน จำนวน 20 คน โดยใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลเหตุการณ์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการความปลอดภัยและระบบป้องกันด้านอัคคีภัย สถานประกอบการ ปฏิบัติไม่ครบถ้วนตามกฎหมายและไม่สอดคล้องกับมาตรฐานกำหนด การละเลยของเจ้าหน้าที่รัฐในการตรวจสอบ 2) ปัญหาที่มีผลต่อการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัย ประกอบด้วย (ก) ปัญหาการปฏิบัติ บังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานภาครัฐต่อผู้ประกอบการ (ข) ปัญหาการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ของระบบป้องกันอัคคีภัยไม่เหมาะสม (ค) ปัญหาอุปกรณ์ขาดการตรวจสอบบำรุงรักษาตามมาตรฐาน (ง) ปัญหาการจัดการความปลอดภัยเกี่ยวกับแผนการตรวจตราประเมินความเสี่ยง มีความซับซ้อนในการระบุความเสี่ยง (จ) ปัญหาการไม่มีเจ้าหน้าที่ป้องกันและระงับอัคคีภัย (Fire man) ประจำสถานประกอบการ และ (ฉ) ปัญหาจากหน่วยงานท้องถิ่นขาดการประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และ 3) นวัตกรรมการจัดการความปลอดภัยและระบบป้องกันอัคคีภัย แบ่งเป็น 5 ด้าน ด้านบริบทขององค์กร ด้านกฎหมายและมาตรฐาน ด้านระบบป้องกันอัคคีภัย ด้านการจัดการความปลอดภัย และด้านกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ : นวัตกรรมการจัดการ; ระบบป้องกันอัคคีภัย; โรงงานอุตสาหกรรม

Abstract

The objectives of this research are to describe the management for fire safety and fire protection in terms of ecosystems, problems and innovations. The finding of this qualitative research is from academic documentation, related research and in-depth interviews for four groups: management, expert, government officer and user; for twenty persons. Content analysis is analysis method of this research.

The result of research found that organization do incomplete practice according to the law, do not comply with the required standards, and government officers act with omission. In term of problems found that a) Problems of law enforce of government agencies against business organisations, b) improper materials, c) lack of standardised maintenance, d) complexity of risk assessment inspection plan, e) lack of permanent fire man staff, and f) lack of coordination of concerned parties. In term of innovations, this research offers five pillars: ecosystem of organization, laws and standards, fire protection, safety management and process of creating participation.

Keywords: Management Innovation; Fire Protection System; Industrial Factory

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา อุตสาหกรรมพลาสติกได้กลายเป็นหนึ่งในภาคการผลิตที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ด้วยลักษณะเฉพาะของกระบวนการผลิตและวัตถุดิบที่ใช้ อุตสาหกรรมนี้จึงมีความเสี่ยงสูงในด้านอัคคีภัย ซึ่งหากเกิดขึ้นแล้วอาจส่งผลกระทบร้ายแรงต่อชีวิต ทรัพย์สิน สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ข้อมูลสถิติจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมระหว่างปี 2562-2566 ได้ยืนยันถึงความรุนแรงของปัญหานี้ โดยพบว่าในจำนวนอุบัติเหตุทั้งหมด 508 ครั้งที่เกิดขึ้นในโรงงาน อุตสาหกรรม อัคคีภัยเป็นสาเหตุหลักถึงร้อยละ 77.2 ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาระบบป้องกันอัคคีภัยและการจัดการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (กองส่งเสริมเทคโนโลยีความปลอดภัยโรงงาน, 2565) นอกจากนี้โรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกยังได้เผชิญกับความท้าทายหลายประการในการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย นอกจากความเสี่ยงจากวัตถุดิบที่ไวไฟและจำนวนบุคลากรที่มาก ยังมีปัญหาอื่นๆ ที่ต้องคำนึงถึง เช่น การเลือกใช้โครงสร้าง และวัสดุตกแต่งอาคารที่ไม่ทนไฟ การละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายป้องกันอัคคีภัยของเจ้าของ/ผู้ประกอบการ เครื่องมืออุปกรณ์ระบบป้องกันอัคคีภัยไม่

พร้อมใช้งาน การละเลยของหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ กำกับดูแลการป้องกันอัคคีภัย การขาดการประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการป้องกันอัคคีภัย นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วยังทำให้เกิดความท้าทายในการปรับตัวและนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการความปลอดภัยอีกด้วย (อภิวิจน์ พัทธกรภิญโญ และ จอมเดช ศรีเมฆ ,2565)

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษากระบวนการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยในโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์หลักสามประการ ได้แก่ 1) เพื่อพรรณนาบริบทการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยในปัจจุบัน 2) เพื่อระบุปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดการและระบบป้องกัน และ 3) เพื่อนำเสนอนวัตกรรมในการจัดการความปลอดภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยที่เหมาะสมกับบริบทของอุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทย ผลการวิจัยนี้คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ประกอบการ หน่วยงานกำกับดูแล และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมพลาสติก โดยจะช่วยยกระดับมาตรฐานความปลอดภัย ลดความเสี่ยงในการเกิดอัคคีภัย และส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนของอุตสาหกรรมนี้ในประเทศไทย นอกจากนี้ ยังเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการความปลอดภัยในอุตสาหกรรม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับภาคการผลิตอื่นๆ ได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพรรณนาบริบทการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติก
2. เพื่อระบุปัญหาที่มีผลต่อการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติก
3. เพื่อเสนอนวัตกรรมการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดหลักสำหรับการวิจัยครั้งนี้ โดยเริ่มจากการศึกษาพัฒนาแนวคิดระบบป้องกันอัคคีภัย ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานตามมาตรฐานเชิงวิศวกรรม และการศึกษาพัฒนากรอบแนวคิดของการจัดการอัคคีภัย ซึ่งเป็นกระบวนการเชิงบริหารในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ มาใช้ในการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อแสดงถึงรูปแบบการจัดการความปลอดภัยและปัญหาที่มีผลกระทบต่อจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัย ซึ่งกรอบแนวคิดครอบคลุมทั้งด้านการป้องกันและการจัดการ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลักที่ทำงานสอดคล้องกัน

ส่วนแรก คือ ระบบป้องกันอัคคีภัย ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานต่างๆ ที่จำเป็นต่อการสร้างระบบป้องกันที่มีประสิทธิภาพ เริ่มตั้งแต่มาตรฐานการออกแบบที่คำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก ตามด้วยมาตรฐานการ

ติดตั้งที่ต้องทำอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงงาน มาตรฐานการทดสอบเพื่อให้มั่นใจว่าระบบทำงานได้ตามที่ออกแบบไว้ มาตรฐานการใช้งานที่ต้องมีการฝึกอบรมบุคลากรให้ใช้งานระบบได้อย่างถูกต้อง และสุดท้ายคือมาตรฐานการตรวจสอบบำรุงรักษาเพื่อให้ระบบพร้อมใช้งานตลอดเวลา

ส่วนที่สอง คือ การจัดการความปลอดภัย ซึ่งแบ่งเป็นสามระยะ ได้แก่ การจัดการก่อนเกิดอัคคีภัย ที่เน้นการเตรียมความพร้อมและการป้องกัน การจัดการขณะเกิดอัคคีภัย ที่ต้องมีแผนรับมือและการปฏิบัติที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และการจัดการหลังเกิดอัคคีภัย ที่รวมถึงการฟื้นฟู การเรียนรู้จากเหตุการณ์ และการปรับปรุงมาตรการป้องกันให้ดียิ่งขึ้น ทั้งสองส่วนนี้ทำงานเป็นวงจรต่อเนื่อง มีการปรับปรุงและพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อยกระดับความปลอดภัยของโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทย (สมมาศ เลิศลักษณ์ธรรยา , 2559)

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ดำเนินการศึกษาจากเอกสารวิชาการ ผลการวิจัย บทความทางวิชาการต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลทางวิชาการที่ได้จากการสืบค้นหาทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเว็บไซต์ เพื่อให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ต้องการและจัดทำข้อมูลที่ทันสมัย เป็นปัจจุบันครอบคลุมเนื้อหาที่ศึกษา

2. กลุ่มเป้าหมาย เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จากการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่สามารถให้ข้อมูลเป็น 4 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 20 คน โดยเหตุผลที่เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 4 กลุ่ม มีดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารโรงงาน จำนวน 9 คน โดยเหตุผลที่เลือกบุคคลกลุ่มนี้ เพราะเป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการบริหาร จัดการ เกี่ยวกับความปลอดภัยด้านอัคคีภัย

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านระบบป้องกันอัคคีภัย จำนวน 3 คน โดยเหตุผลที่เลือกบุคคลกลุ่มนี้ เพราะเป็นผู้มีคุณวุฒิเป็นวิศวกร และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านระบบป้องกันอัคคีภัย

กลุ่มที่ 3 เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 3 คน โดยเหตุผลที่เลือกบุคคลกลุ่มนี้ เพราะเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายกับสถานประกอบการ

กลุ่มที่ 4 ผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการ จำนวน 5 คน โดยเหตุผลที่เลือกบุคคลกลุ่มนี้ เพราะเป็นผู้เกี่ยวข้องในการใช้งานอุปกรณ์ระบบป้องกันอัคคีภัยในสถานประกอบการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่

ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ และได้ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ในการวิจัย โดยศึกษาเอกสารวิชาการจากงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง

3.1 ศึกษาารูปแบบและโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ตามแนวคิดของงานวิจัย

3.2 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒินำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้เครื่องมือมีความสมบูรณ์

3.3 เมื่อตรวจสอบเครื่องมือที่มีความสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว จึงนำแบบสัมภาษณ์นั้นไปใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำไปเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวข้องสภาพปัญหาที่มีผลต่อการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย และระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกในจังหวัดสมุทรปราการเป็นอย่างไร เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการบันทึกภาพและบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ เมื่อเสร็จแล้วได้นำมาถอดความแบบคำต่อคำ และจัดกลุ่มประเด็นเนื้อหาให้สอดคล้องกับคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาให้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เลือกใช้ เพื่อนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนา (บุษกร เขียวจินตรกานต์, 2561)

5. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีการตรวจสอบภายใน โดยเสนอคำอธิบายหรือข้อสรุปจากมุมมองที่หลากหลายทั้งผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานด้านอัคคีภัยทั้งภาครัฐและเอกชน และทำการทดสอบภายนอกด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) โดยประยุกต์ใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีต่างๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการในการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย และระบบป้องกันอัคคีภัย ประกอบด้วย ด้านกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับระบบป้องกันอัคคีภัยภายในโรงงานอุตสาหกรรม ด้านการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย และระบบป้องกันอัคคีภัยในโรงงานอุตสาหกรรม ด้านความสัมพันธ์ของระบบป้องกันอัคคีภัย และการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย ปัญหาที่มีผลต่อการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย และระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติก จนนำมาสู่การนำเสนอวัตรกรรมการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย และระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทย ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. บริบทการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยในปัจจุบัน

1.1. ด้านกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับระบบป้องกันอัคคีภัยในโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกของผู้ประกอบกิจการ พบว่า มีการละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานไทย/สากล ได้แก่ ประกาศ

กระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง การป้องกันและระงับอัคคีภัยในโรงงานพ.ศ. 2552 มาตรฐานวิศวกรรมสถาน (วสท) , มาตรฐาน National Fire Protection Association (NFPA), Factory Mutual Global (FM) , Underwriters' Laboratories Inc (UL) เป็นต้น

1.2. ด้านการจัดการระบบป้องกันอัคคีภัย พบว่า การออกแบบและติดตั้งอุปกรณ์ ยังไม่เป็นตาม มาตรฐานที่กำหนดจากผู้ผลิตและมาตรฐานสากล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

การป้องกันอัคคีภัยเชิงรับ (Passive Fire Safety) เป็นการป้องกันในส่วนของการออกแบบ โครงสร้างอาคาร เพื่อกำจัดการลุกลามของไฟ มีการปรับปรุงต่อเติมอาคารโครงสร้างโดยเลือกใช้วัสดุทนไฟ อาคารที่ไม่เหมาะสม ติดไฟง่าย ไม่ทนไฟ

การป้องกันอัคคีภัยเชิงรุก (Active Fire Safety) เป็นการติดตั้งอุปกรณ์การเฝ้าระวัง อุปกรณ์การ ป้องกันการลุกลามของไฟ และอุปกรณ์สำหรับการควบคุมควันไฟมีการเลือกใช้ระบบอุปกรณ์ไม่เหมาะสมกับ พื้นที่ที่มีความเสี่ยงในการเกิดเหตุอัคคีภัย เช่น การออกแบบติดตั้งระบบดับเพลิงด้วยน้ำแบบอัตโนมัติของ อาคารคลังสินค้าที่เก็บวัตถุดิบกับพื้นที่ทั่วไปตามประเภทของพื้นที่ครอบครอง การใช้งาน การทดสอบ และ การตรวจสอบบำรุงรักษา ยังขาดแผนการตรวจสอบบำรุงรักษา การตั้งงบประมาณ เพื่อให้อุปกรณ์ป้องกัน อัคคีภัยพร้อมใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพตลอดเวลา

1.3 ด้านการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย พบว่า มีการจัดทำแผน เพื่อให้เป็นไปตามกฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อม ในการทำงาน เกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย มีการจัดการทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย ประกอบด้วย 7 แผน ดังนี้ แผนการตรวจตรา แผนการอบรม แผนการป้องกันอัคคีภัย แผนการดับเพลิง แผนการอพยพหนีไฟ แผนบรรเทาทุกข์ และแผนการฟื้นฟู ยังขาดความชัดเจนในแผนเกี่ยวกับบุคลากรที่ รับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนต่างๆ และรายละเอียดในส่วนของแผนการตรวจตรา เกี่ยวกับการ ประเมินความเสี่ยงด้านอัคคีภัย แผนการอบรมเกี่ยวกับการอบรมการดับเพลิงขั้นสูง เป็นขั้นตอนการจัดทำแผน ป้องกันและระงับอัคคีภัย ก่อนเกิดเหตุเพลิงไหม้ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการป้องกันและลดความ เสี่ยงต่ออัคคีภัยที่อาจจะเกิดขึ้นหรือถ้าเกิดขึ้นสามารถระงับได้อย่างทันท่วงที

2. ปัญหาที่มีผลต่อการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย และระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงาน อุตสาหกรรมพลาสติก ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่มีผลต่อการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและ ระบบป้องกันอัคคีภัย พบว่ามี 6 ประการ

2.1 ปัญหาจากการปฏิบัติไม่ครบถ้วนตามกฎหมายและมาตรฐานไทย/สากล เรื่องการป้องกันและ ระงับอัคคีภัยในโรงงานของเจ้าของ/ผู้ประกอบการ เกี่ยวกับการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัยในอาคารโรงงาน การละเลยของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในการทำหน้าที่กำกับดูแลตรวจสอบ ประเมินผลยังไม่จริงจังเข้มงวด ทำให้มีการหลบเลี่ยงการตรวจสอบอาคารขึ้น

2.2. ปัญหาการออกแบบและติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัย เกี่ยวกับการออกแบบโครงสร้างอาคารใช้วัสดุที่ไม่ทนไฟ ติดไฟง่าย โดยเฉพาะอาคารโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติก เนื่องจากภายในอาคารมีคลังส่งสินค้าที่เก็บวัสดุเม็ดพลาสติก และสินค้าสำเร็จรูปจำนวนมาก ที่เป็นวัตถุติดไฟได้ง่าย เป็นเชื้อเพลิงอย่างดี อีกประเด็นเป็นเรื่องของงานออกแบบติดตั้งอุปกรณ์ระบบป้องกันอัคคีภัย ในการจัดการเลือกใช้ระบบและอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยยังไม่เหมาะสม ไม่ได้มาตรฐานไทยและสากลที่ยอมรับ

2.3 ปัญหาการใช้งาน การทดสอบ และตรวจสอบบำรุงรักษา เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบและติดตั้งอุปกรณ์ระบบป้องกันอัคคีภัยที่ยังไม่เหมาะสม ตามประเภทของพื้นที่ครอบครองคือการกำหนดประเภทของพื้นที่ต่างๆ มีลักษณะการใช้งาน มีความเสี่ยงในการติดไฟและลามไฟ อุปกรณ์ระบบป้องกันอัคคีภัยขาดการตรวจสอบ ทดสอบ บำรุงรักษาระบบและอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดความไม่พร้อมในการใช้งานของอุปกรณ์ต่างๆ ของระบบป้องกันอัคคีภัย เช่น ระบบแจ้งเหตุเพลิงไหม้การทำงานของระบบเครื่องสูบน้ำดับเพลิง ตู้และสายฉีดน้ำดับเพลิง ระบบดับเพลิงแบบอัตโนมัติชนิดสปริงเกอร์ เป็นต้น

2.4. ปัญหาการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย และระบบป้องกันอัคคีภัย เกี่ยวกับการจัดการทำแผนการตรวจตรา การประเมินความเสี่ยงด้านอัคคีภัย มีการกำหนดวิธีการระบุระดับของความเสี่ยงด้านอัคคีภัย แต่ส่วนใหญ่เป็นวิธีการที่ซับซ้อนทำให้การระบุความเสี่ยงทำได้ยาก และขาดความชัดเจนเป็นรูปธรรมต่อการประเมินความเสี่ยงด้านอัคคีภัย เพื่อประเมินการบริหารความเสี่ยงด้านอัคคีภัยกับระบบป้องกันอัคคีภัยได้เหมาะสม

2.5. ปัญหาการไม่มีเจ้าหน้าที่ป้องกันและระงับอัคคีภัย (Fire man) การที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป และเป็นประเภทกิจการที่ตามกฎหมายกำหนดจะต้องจัดให้มีคณะกรรมการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานของสถานประกอบการกิจการ ซึ่งหนึ่งในนั้นจะต้องมีเจ้าหน้าที่ป้องกันและระงับอัคคีภัยประจำสถานประกอบการด้วย

2.6. ปัญหาจากหน่วยงานท้องถิ่นที่รับผิดชอบเรื่องความปลอดภัยด้านอัคคีภัย ขาดการประสานความร่วมมือระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติก

3. เสนอนวัตกรรมจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย และระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุสำคัญของการเกิดอัคคีภัยในโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกของประเทศไทย ปฏิบัติไม่ครบถ้วนตามกฎหมายกำหนด ทั้งมาตรฐานไทยและมาตรฐานสากล รวมถึงการละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ให้สมบูรณ์ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการทำหน้าที่กำกับดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายยังไม่เข้มงวด เจ้าของอาคารหรือผู้ประกอบการจะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการเตรียมความพร้อมในขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

3.1 ด้านบริบทขององค์กร เจ้าของ/ผู้ประกอบการ ต้องให้ความสำคัญเริ่มตั้งแต่กระบวนการคัดสรรของผู้ออกแบบ โดยผู้ออกแบบและติดตั้งต้องมีคุณสมบัติที่ถูกต้องตามข้อบังคับสภาวิศวกรว่าด้วยหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม แต่ละระดับในสาขาวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม

พ.ศ. 2551 ซึ่งให้อำนาจสภาวิศวกรเป็นผู้กำหนดตาม พ.ร.บ วิศวกร พ.ศ. 2542 ในที่นี้ต้องมีคุณสมบัติวิชาชีพ วิศวกรรมควบคุมระดับสามัญวิศวกรขึ้นไป เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ แล้วประสบการณ์ด้านงาน ออกแบบควบคุมงาน

3.2 ด้านกฎหมายมาตรฐานไทยและมาตรฐานสากล เกี่ยวกับระบบป้องกันอัคคีภัย เจ้าของกิจการ ผู้บริหาร หรือผู้ประกอบการ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานอย่างเคร่งครัด รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐควรมีมาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง กับเจ้าของสถานประกอบการที่ฝ่าฝืนกฎหมายป้องกันอัคคีภัยใน อาคารกฎหมายมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

- กฎหมายที่ออกตามพรบควบคุม พ.ศ. 2522 (กฎหมายฉบับที่ 33 พ.ศ. 2535)
- กฎหมายกระทรวงฉบับที่ 47 พ.ศ. 2540 อาคารที่ก่อสร้างดัดแปลง
- กฎหมายที่ออกตามพรบความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ.

2554 กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อม ในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2555

- ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องการป้องกันและระงับอัคคีภัยในโรงงาน พ.ศ. 2552
- มาตรฐานการป้องกันอัคคีภัย วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ พ.ศ.

2559

- National Fire Protection Association (NFPA) codes and standards
- Factory Mutual Global (FM)
- Underwriters' Laboratories Inc (UL)

3.3 ด้านการจัดการระบบป้องกันอัคคีภัย เป็นกระบวนการเชิงวิศวกรรม ได้นำเสนอการบูรณาการ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้กับระบบความปลอดภัย เพื่อยกระดับเป็น Smart Factory โดยนำกระบวนการ BIM ซึ่งเป็นเทคโนโลยีสีเขียว มาใช้ในขั้นตอนการทำงานออกแบบก่อสร้างทั้งหมด ความสามารถของ BIM คือ การรวบรวมข้อมูลของงานก่อสร้างอาคารทั้งหมดเข้าไว้ในที่เดียวกัน เช่น รวบรวมข้อมูลโครงสร้าง รวบรวม คุณสมบัติของสิ่งก่อสร้าง รวบรวมการออกแบบงานรูปทรงลักษณะต่างๆ แสดงภาพของโครงการ แสดงข้อมูล และขั้นตอนการทำงาน และได้นำเทคโนโลยีมาช่วยควบคุม การตรวจสอบบำรุงรักษา ในขั้นตอนของการ ออกแบบติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัย ให้เป็นไปตามมาตรฐาน โดยนำเทคโนโลยี Networking มาใช้สำหรับการ ตรวจสอบบำรุงรักษาอุปกรณ์ให้เกิดประสิทธิภาพและสามารถทำงานได้อย่างอัตโนมัติ คือ การนำ นวัตกรรมด้านเทคโนโลยี Industrial (IOT) เข้ามาใช้ในโรงงาน ซึ่งหมายถึง เทคโนโลยีที่เชื่อมต่ออุปกรณ์ต่างๆ เข้ากับอินเทอร์เน็ต ช่วยให้สามารถเก็บและส่งข้อมูลแบบ Real time เพื่อใช้ตรวจสอบสภาพการทำงาน ของ ระบบป้องกันอัคคีภัย เช่น การติดตั้งกล้องตรวจจับอัคคีภัย ติดตั้งเซ็นเซอร์ตรวจจับความเคลื่อนไหว เซ็นเซอร์ ตรวจจับควันไฟ ระบบแจ้งเตือนเหตุเพลิงไหม้ การทำงานของระบบดับเพลิงด้วยน้ำแบบอัตโนมัติ โดยจะช่วย

ให้ผู้ดูแลรับผิดชอบระบบ สามารถทราบถึงความพร้อมในการใช้งานและการทำงานของอุปกรณ์ เพื่อติดตามความปลอดภัย ป้องกันอุบัติเหตุ และลดความเสี่ยงต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ตลอดเวลา มีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

3.3.1 การออกแบบและติดตั้งต้องให้ความสำคัญ เริ่มตั้งแต่กระบวนการออกแบบและติดตั้งระบบ ป้องกันอัคคีภัย โดยพิจารณาคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ในสายงานที่เกี่ยวข้อง และจะต้องเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม สาขาวิศวกรรมเครื่องกล และสาขาสิ่งแวดล้อม ระดับสามัญวิศวกร เกี่ยวกับระบบดับเพลิงและป้องกันอัคคีภัย จากวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย (วสท) เพื่อให้การออกแบบติดตั้งเป็นไปตามมาตรฐานไทยและสากล ซึ่งประกอบด้วย

- มาตรฐานการป้องกันอัคคีภัย (2559) EIT Standard 3002-51 โดยให้ความสำคัญตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบติดตั้ง การทดสอบ และการบำรุงรักษาอย่างครบถ้วนถูกต้อง

- มาตรฐาน National Fire Protection Association (NFPA) กำหนดมาตรฐานการบริหารจัดการในการป้องกันและควบคุมอัคคีภัย เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการก่อสร้างและบริหารจัดการอาคารให้มีความปลอดภัยครอบคลุม ตั้งแต่การออกแบบ ติดตั้ง ทดสอบ ตรวจสอบบำรุงรักษา

- มาตรฐาน Factory Mutual Global (FM) มาตรฐานของผลิตภัณฑ์หรือระบบ เช่น วัสดุที่ใช้ในการผลิต การออกแบบ วิธีการติดตั้ง การทดสอบในสถานที่และการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับการรับรองจาก FM Approve

- มาตรฐาน Underwriters' Laboratories Inc (UL) กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มีการตรวจสอบและรับรองความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ ชิ้นส่วน อุปกรณ์ และระบบต่างๆ เช่น ระบบดับเพลิง

3.3.2 การใช้งาน การทดสอบ การตรวจสอบบำรุงรักษา เพื่อเตรียมความพร้อมของระบบให้แน่ใจได้ว่าจะสามารถใช้งานได้ตามมาตรฐานที่ออกแบบและติดตั้งไว้ โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดระยะเวลาในการบำรุงรักษาต้องเป็นไปตามข้อกำหนด และมาตรฐานของผู้ผลิต หรือมาตรฐานอื่นที่เกี่ยวข้องมีแผนงาน Planning and Actual ที่ตรวจสอบได้มีประวัติการบำรุงรักษาเครื่องจักรที่ชัดเจน เพื่อคาดการณ์และติดตามผลเพื่อวางแผนการบำรุงรักษา และจัดเตรียม Spare Part ไว้ใช้ได้ทันที ในเรื่องของการทดสอบระบบระหว่างการใช้งานจะต้องทดสอบการทำงานของระบบป้องกันอัคคีภัยให้เหมือนสภาวะของการทำงานจริง ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงความพร้อมในการใช้งานตลอดเวลา อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามมาตรฐาน

3.4 ด้านการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับภาพรวมในการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย โดยนำกลยุทธ์ด้านการจัดการคุณภาพแบบ PDCA Model ซึ่งเป็นรูปแบบ Process Approach มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบการบริหารความปลอดภัยด้านอัคคีภัยที่ครอบคลุม 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการวางแผน ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ ด้านการตรวจสอบ ด้านการปรับปรุงการปฏิบัติ เพื่อให้การจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยครอบคลุม ทั้งก่อนเกิดอัคคีภัย ขณะเกิดอัคคีภัย และหลังเกิดอัคคีภัย (พีระยุทธ สุขสวัสดิ์ และชมภูษ หนูนาค ,2563)

3.5 ด้านกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม การเกิดอัคคีภัยในโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติก จากข้อมูลสถิติกรมโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า อัคคีภัยเป็นสาเหตุหลักข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาระบบป้องกันอัคคีภัยและการจัดการความปลอดภัย การเกิดเหตุแต่ละครั้งนอกจากผลกระทบต่อเจ้าของ/ผู้ประกอบการ ผู้ประสบภัย และชุมชนแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม และพบว่าการป้องกันอัคคีภัยในโรงงานอุตสาหกรรมที่ผ่านมามักเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำไม่สามารถลดอัตราการเกิดอัคคีภัยได้ การแก้ไขปัญหามันจึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการจัดทำรูปแบบความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคมด้วย

สรุปและอภิปรายผล

1. บริบทการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยในปัจจุบัน

1.1 ด้านกฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับระบบป้องกันอัคคีภัยในโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติก ยังพบการละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานไทย/สากล ผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้อง จะต้องให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามข้อบังคับของกฎหมายมาตรฐานที่ยอมรับ เพื่อป้องกันการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เป็นการกำหนดเพื่อบังคับและแนะนำข้อปฏิบัติ ทำให้ผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องได้ประโยชน์ในการบริหารจัดการและการใช้อุปกรณ์ระบบป้องกันอัคคีภัยต่างๆ ให้ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยในเรื่องเกี่ยวกับการออกแบบและติดตั้งอุปกรณ์ระบบป้องกันอัคคีภัย ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานไทย/สากล ผู้ประกอบการจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยที่ดีอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย กระบวนการเชิงวิศวกรรม คือ ระบบป้องกันอัคคีภัย และการจัดการ คือ การจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1.2.1 ระบบป้องกันอัคคีภัย มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 5 มิติ ดังนี้ มาตรฐานการออกแบบ (Design Standards) มาตรฐานการติดตั้ง (Installation Standards) มาตรฐานการทดสอบ (Testing Standards) มาตรฐานการใช้งาน (Operation Standards) และมาตรฐานการตรวจสอบบำรุงรักษา (Inspection Maintenance Standards)

1.2.2 การจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย มีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3 มิติ ดังนี้ แผนก่อนเกิดเหตุ อัคคีภัย แผนขณะเกิดเหตุอัคคีภัย แผนหลังเกิดเหตุอัคคีภัย

1.3 ด้านการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย มีการจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย มีการจัดทำแผนดังกล่าวของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ยังขาดความชัดเจนในเรื่องเกี่ยวกับตัวบุคคลากรที่รับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนต่างๆ ความไม่ชัดเจนในแผนการตรวจตรา เกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงด้านอัคคีภัย ไม่มีแผนการอบรมเกี่ยวกับการอบรมการดับเพลิงขั้นสูง เป็นต้น ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการทำแผนควรดำเนินการตามขั้นตอนจัดทำแผนตามกฎหมายกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนด

มาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ.2555 ประกอบด้วย 7 แผน ดังนี้ แผนการตรวจตรา แผนการอบรม แผนการป้องกันอัคคีภัย แผนการดับเพลิง แผนการอพยพหนีไฟ แผนบรรเทาทุกข์ และแผนการฟื้นฟู

2. ปัญหาที่มีผลต่อการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัย

2.1 ปัญหาจากการละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เรื่องการป้องกันและระงับอัคคีภัยในโรงงาน เจ้าของ/ผู้ประกอบการ ในเรื่องเกี่ยวกับการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัย ภาครัฐควรมีมาตรการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดกับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายและมีมาตรการส่งเสริม สนับสนุน หรือจูงใจ เพื่อให้ผู้ประกอบการเกิดความสนใจในการป้องกันอัคคีภัยของโรงงาน ส่วนปัญหาจากการละเลยของหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลการป้องกันอัคคีภัย ควรเคร่งครัดในการเข้าตรวจสอบการใช้อาคาร เข้าร่วมกิจกรรมการซ้อมแผนป้องกันอัคคีภัย ประจำปีกับโรงงานทุกแห่ง อย่างสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบความพร้อมในการใช้งานของระบบป้องกันอัคคีภัย และให้คำแนะนำขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้องครบถ้วนกับเจ้าของ/ผู้ประกอบการ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัย พัชรากรภิญโญ (2563) ที่ศึกษาการดำเนินการตามกฎหมายป้องกันอัคคีภัย อาคารของศูนย์การค้าขนาดใหญ่ ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตามกฎหมายของศูนย์การค้าขนาดใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย ความเข้มข้นในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่กำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมาย

2.2. ปัญหาการออกแบบและติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัย เกี่ยวกับการออกแบบโครงสร้างอาคารใช้วัสดุที่ไม่ทนไฟ ติดไฟง่าย รวมถึงการเลือกติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัย ไม่เหมาะสมถูกต้องตามมาตรฐานไทย และสากล เจ้าของ/ผู้ประกอบการ ควรให้ความสำคัญตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบและติดตั้ง โดยมีการคัดเลือกบริษัทผู้ออกแบบ บริษัทผู้ควบคุมงาน บริษัทผู้รับเหมา ที่มีความรู้ความสามารถ เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการออกแบบติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัย ประเภทต่างๆ แล้วจะต้องมีบุคลากรที่ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การออกแบบและติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัยถูกต้องตามกฎหมายและมาตรฐาน เช่นเดียวกับข้อบังคับสภาวิศวกร พ.ศ.2551 ว่าด้วยหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม แต่ละระดับสาขาวิศวกรรมเครื่องกล โดยผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม สาขาวิศวกรรมเครื่องกลระดับสามัญวิศวกร เกี่ยวกับระบบดับเพลิงและป้องกันอัคคีภัย สามารถควบคุมงานต่างๆได้ดังนี้ งานวางโครงการทุกประเภทและทุกขนาด งานออกแบบและคำนวณ งานติดตั้งการสร้างหรือผลิต งานพิจารณาตรวจสอบ งานอำนวยการใช้

2.3 ปัญหาการใช้งาน การทดสอบ และตรวจสอบบำรุงรักษา เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบและติดตั้งอุปกรณ์ระบบป้องกันอัคคีภัยที่ไม่เหมาะสม ตามประเภทของพื้นที่ครอบครอง รวมถึงอุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัย ขาดการตรวจสอบ ทดสอบ บำรุงรักษาระบบและอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ ทำให้อุปกรณ์ไม่มีความพร้อมในการใช้งาน เวลาเกิดเหตุเพลิงไหม้ เจ้าของ/ผู้ประกอบการ ต้องให้ความสำคัญในเรื่องของข้อกำหนดในการตรวจสอบบำรุงรักษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานผู้ผลิต หรือมาตรฐานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เช่น

มาตรฐานซึ่งออกโดยวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย (วสท.) มาตรฐาน NFPA 25 Standard for the Inspection Testing and Maintenance of Water-Based fire protection system หรือมาตรฐาน NFPA Code ที่ตรงกับอุปกรณ์นั้นๆ เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะระบุเป็นวิธีการให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติในการดูแลบำรุงรักษาอย่างเป็นประจำ เพื่อเตรียมความพร้อมของระบบให้แน่ใจได้ว่า สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มตั้งแต่ การกำหนดระยะเวลาในการตรวจสอบบำรุงรักษา การรายงานผลการบำรุงรักษาในเรื่องของการทดสอบระบบระหว่างใช้งานจะต้องลงมือทดสอบการทำงานของระบบป้องกันอัคคีภัยเสมือนภาวะของการทำงานจริง การจัดเตรียมงบประมาณเพื่องานบำรุงรักษา และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขงานบำรุงรักษา เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของพงศ์สร เทพคุ้มกัน (2564) เนื่องจากกฎหมายที่กำหนดให้อาคารที่มีความเป็นอาคารสาธารณะ อาคารขนาดใหญ่ และอาคารสูงนั้น จำเป็นจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดสำหรับการป้องกันอัคคีภัย คือ ผู้ประกอบกิจการโรงงานต้องตรวจสอบ ทดสอบ และบำรุงรักษาระบบและอุปกรณ์ สำหรับการป้องกันและระงับอัคคีภัย ให้สามารถพร้อมทำงานได้ตลอดเวลา รวมถึงอาคารที่พักอาศัยไม่ว่าจะเป็นขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ เช่น คอนโดมิเนียม อพาร์ทเมนต์ จำเป็นต้องมีระบบป้องกันอัคคีภัยเพื่อประโยชน์และความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อยู่อาศัย

2.4 ปัญหาในการจัดทำแผนการตรวจตรา เกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงด้านอัคคีภัย มีการกำหนดวิธีการระบุระดับของความเสี่ยงด้านอัคคีภัย ส่วนใหญ่เป็นวิธีการที่ซับซ้อนทำให้การระบุความเสี่ยงทำได้ยาก ลักษณะความชัดเจนเป็นรูปธรรม ต่อการประเมินสถานะการความเสี่ยงด้านอัคคีภัย ผู้เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญกับการประเมินระดับความเสี่ยงด้านอัคคีภัยนั้นมีส่วนช่วยในการระบุระดับของความเสี่ยงด้านอัคคีภัยที่มีอยู่ การระบุระดับความเสี่ยงเป็นตัวเลขหรือระดับ จะช่วยให้ระดับของความเสี่ยงด้านอัคคีภัยมีความชัดเจนเป็นรูปธรรม ง่ายต่อการประเมินความเสี่ยงที่ถูกต้อง แม่นยำ และเข้าใจง่าย เพื่อทราบถึงระดับความเสี่ยงในการเกิดอัคคีภัย ทำให้สามารถที่จะกำหนดระบบป้องกันและระงับอัคคีภัยได้อย่างเหมาะสมกับระดับความเสี่ยงที่มีอยู่จริง เช่นเดียวกับการศึกษาของเกษมศานต์ ปทุมรักษ์ (2550) ศึกษาการประเมินความเสี่ยงด้านอัคคีภัย พบว่า หลักการของการประเมินความเสี่ยงด้านอัคคีภัยเป็นศาสตร์ของการประเมินความเสี่ยงที่ใช้หลักการเดียวกับการประเมินความเสี่ยงด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

2.5 ปัญหาสถานประกอบกิจการไม่มีเจ้าหน้าที่ป้องกันและระงับอัคคีภัย (Fire man) สถานประกอบกิจการที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไป และเป็นประเภทกิจการที่ตามกฎหมายกำหนด จะต้องต้องมีเจ้าหน้าที่ป้องกันและระงับอัคคีภัยประจำ เจ้าของ/ผู้ประกอบกิจการ ต้องส่งบุคลากรเพื่อให้ได้เข้ารับการฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นสูง ที่จะต้องได้รับการฝึกใช้การตอบโต้เหตุเพลิงไหม้ ฝึกการใช้อุปกรณ์ป้องกันต่างๆ การใช้สายส่งน้ำดับเพลิง การใช้เครื่องช่วยหายใจ SCBA การจัดการบริหารเหตุฉุกเฉิน และการฝึกเทคนิคการค้นหาผู้ประสบภัย บทบาทหน้าที่ที่สำคัญหลักและความรู้ที่เจ้าหน้าที่ป้องกันและระงับอัคคีภัยต้องมีดังนี้ ต้องทราบถึงปัจจัยเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดเพลิงไหม้ ตรวจสอบสถานประกอบการ ให้อยู่ในสภาพที่ปราศจากปัจจัยเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดอัคคีภัย ส่งเสริม ให้คำแนะนำ พนักงานเกิดความระมัดระวังการเกิดอัคคีภัย รวมถึงการกระตุ้นให้

เกิดความร่วมมือ ตรวจสอบ ทบทวนแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย เพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม อยู่เสมอ ตรวจสอบความพร้อมของเครื่องดับเพลิง ระบบดับเพลิง ระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ และ อุปกรณ์แจ้งเตือนต่างๆ ตามระยะเวลาที่กำหนดเป็นต้น สอดคล้องกับกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อม ในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. 2555 ต้องจัดให้ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัยรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย การใช้อุปกรณ์ต่างๆในการดับเพลิง การปฐมพยาบาล และการช่วยเหลือในกรณีฉุกเฉิน

2.6 ด้านกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม หน่วยงานภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและ เจ้าของ/ผู้ประกอบการ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องความปลอดภัยด้านอัคคีภัย ยังขาดความร่วมมือของทุก ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ภาครัฐควรมีแนวทางเพื่อใช้ในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งรูปแบบความร่วมมือ ดังกล่าวนั้น ควรต้องเริ่มต้นที่ภาครัฐในการออกแบบระเบียบ กฎเกณฑ์ ให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้จะต้องจัดตั้งในรูปแบบองค์กรถาวร ซึ่งมีระบบการบริหารจัดการที่ชัดเจนในรูปแบบ คณะกรรมการร่วมจากทางภาครัฐ เอกชน ประชาชน และภาคประชาสังคม มีการจัดทำแผนการจัดการระบบ ป้องกันอัคคีภัยในอาคารโรงงานอุตสาหกรรม มีการฝึกซ้อมแผน เพื่อเตรียมความพร้อมในการเผชิญเหตุที่อาจ เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา นอกจากนั้นภาครัฐควรจะต้องมีมาตรการ ส่งเสริม และสร้างแรงจูงใจให้กับภาคเอกชนผู้ ปฏิบัติด้วย เช่นเดียวกับการศึกษาของสันห้จุฑา วิชชาวุธ (2564) ศึกษาแบบการบริหารจัดการความ ปลอดภัยด้านอัคคีภัยของอาคารอยู่อาศัยประเภทอาคารสูงในกรุงเทพมหานคร พบว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบ เรื่องความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของกรุงเทพมหานครยังมีการบริหารจัดการตามหลักการมีส่วนร่วมไม่มากพอ ควรจัดให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในเรื่องการออกความคิดเห็นและการประเมินผลในแผนงานและ กิจกรรมต่างๆ ของแต่ละพื้นที่มากขึ้น เพื่อผลประโยชน์ทั้งในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3. นวัตกรรมจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัย

องค์ความรู้จากการศึกษาการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงาน อุตสาหกรรมพลาสติก พบว่า สถิติการเกิดอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศไทยยังอยู่ในระดับที่สูง และการเกิดเหตุแต่ละครั้งนอกจากส่งผลกระทบต่อผู้ปฏิบัติงานแล้ว เจ้าของอาคารหรือผู้ประกอบการ ชุมชนรอบข้าง สิ่งแวดล้อมด้านมลพิษโดยรอบ ยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ และ พบว่า ผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายและมาตรฐานได้กำหนดไว้อย่างครบถ้วน การละเลยในการ บังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่กำกับดูแล ตรวจสอบ และประเมินผลอย่าง เคร่งครัด ซึ่งอาจจะมีสาเหตุมาจากบุคลากรภาครัฐมีน้อย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจาก ทุกภาคส่วน โดยปรับใช้แนวคิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม และเพิ่มมาตรการส่งเสริมเพื่อสร้างแรงจูงใจ มาใช้กับภาคเอกชนผู้ปฏิบัติด้วย ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ของภาคเอกชนตามข้อบังคับ กฎหมายกำหนดอย่างครบถ้วน และช่วยลดภาระการควบคุมของภาครัฐได้เป็นอย่างมาก ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบ

จากการวิจัยมาสร้างรูปแบบความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการจัดการความปลอดภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติก ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ บริบทขององค์กร กฎหมายและมาตรฐาน การจัดการระบบป้องกันอัคคีภัย การจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน มีรายละเอียดดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ตัวแบบการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทย

จากแผนภาพที่ 1 ตัวแบบการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติกในประเทศไทย แต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ด้านบริบทขององค์กร เจ้าของอาคารหรือผู้ประกอบการ ต้องให้ความสำคัญเริ่มตั้งแต่การจัดการระบบป้องกันอัคคีภัย ซึ่งเป็นกระบวนการเชิงวิศวกรรม โดยคัดเลือกจากตัวบุคคลหรือที่เป็นนิติบุคคล เช่น บริษัทผู้ออกแบบ บริษัทผู้ควบคุมงาน บริษัทผู้รับเหมา ฯลฯ ที่มีความรู้ ความสามารถ และผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการออกแบบติดตั้งอุปกรณ์ระบบป้องกันอัคคีภัยประเภทต่างๆ และจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมประเภทสามัญวิศวกร เป็นขั้นต่ำ

3.2 ด้านกฎหมายและมาตรฐาน เจ้าของอาคารหรือผู้ประกอบการ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานอย่างเคร่งครัด ในส่วนภาครัฐคงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพิ่มความเข้มงวดในการปฏิบัติหน้าที่ กำกับดูแลและบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาด เข้าร่วมกิจกรรมการซ้อมแผนป้องกันอัคคีภัยประจำปีในโรงงานที่รับผิดชอบทุกแห่งอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตรวจสอบความพร้อมใช้งานของระบบป้องกันอัคคีภัย และให้คำแนะนำขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้องครบถ้วนกับเจ้าของอาคาร

3.3 ด้านการจัดการระบบป้องกันอัคคีภัย ได้เป็นกระบวนการเชิงวิศวกรรมนำเสนอการบูรณาการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการกับระบบป้องกันอัคคีภัย เพื่อยกระดับเป็น Smart Factory โดยนำกระบวนการ Building Information Modeling (BIM) เข้ามาจัดการรวบรวมข้อมูลของงานก่อสร้างอาคารและระบบประกอบอาคารทั้งหมดเข้าไว้ในที่เดียวกัน เช่น รวบรวมคุณสมบัติของวัสดุ อุปกรณ์ของสิ่งก่อสร้าง รวบรวมการออกแบบงานรูปทรงลักษณะต่างๆ แสดงภาพโครงสร้างแบบ 3D แสดงข้อมูลและขั้นตอนการ

ทำงาน เพื่อให้ขั้นตอนการออกแบบติดตั้งเป็นไปตามกฎหมาย และนำนวัตกรรมด้านเทคโนโลยี Industrial (IoT) เข้ามาใช้ในการจัดการ ตรวจสอบบำรุงรักษา และการใช้งาน เพื่อใช้ตรวจสอบสภาพการทำงานของระบบป้องกันอัคคีภัย โดยจะช่วยแจ้งเตือนให้ผู้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบต่อระบบสามารถทราบวาระการทำงานได้อย่างปกติหรือไม่ แบบ real time ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต เป็นต้น ทำให้สามารถติดตามความปลอดภัย ป้องกันอุบัติเหตุ และลดความเสี่ยงต่อชีวิตและทรัพย์สินได้

3.4 ด้านการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย นำกลยุทธ์ด้านการจัดการคุณภาพ PDCA Model มาประยุกต์ใช้กับแผนการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยที่ครอบคลุม 4 ด้าน ดังนี้ ด้านการวางแผน ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ ด้านการตรวจสอบ ด้านการปรับปรุงการปฏิบัติ เพื่อเป็นการเตรียมการรองรับเหตุการณ์เมื่อเกิดเพลิงไหม้ และการป้องกันมิให้เกิดอัคคีภัย ตลอดจนเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการป้องกัน และลดความเสี่ยงต่ออัคคีภัยที่อาจจะเกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแล้วสามารถระงับได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ดังนี้

3.4.1 ด้านการวางแผน มีการจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย กำหนดบทบาทหน้าที่ช่องทางการประสานงานแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 ด้านการนำแผนไปปฏิบัติ มีการติดตั้งอุปกรณ์ระบบป้องกันและระงับอัคคีภัย มีการฝึกอบรมการใช้งานของอุปกรณ์จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับปัญหา วิธีการจัดการ และผลกระทบของอัคคีภัย ผ่านสื่อการเรียนรู้และช่องทางอื่นๆ

3.4.3 ด้านการตรวจสอบ มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบัญญัติ มีการจัดตั้งบุคลากรเพื่อรับผิดชอบในการตรวจสอบ ประเมินจุดเสี่ยงตามพื้นที่ต่างๆที่ได้รับมอบหมายอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการตรวจสอบบำรุงรักษาอุปกรณ์ระบบป้องกันอัคคีภัย เพื่อให้พร้อมใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพตลอดเวลา

3.4.4 ด้านการปรับปรุงการปฏิบัติ มีการทบทวนการปฏิบัติตามแผนอย่างสม่ำเสมอ มีการจัดหาอุปกรณ์ป้องกันให้มีความเพียงพอต่อการป้องกันอัคคีภัย

3.5 ด้านกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องเป็นแกนนำในการบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอัคคีภัยที่เกิดขึ้นในโรงงานอุตสาหกรรม ภาครัฐควรนำการจัดบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ซึ่งหน้าที่เป็นผู้ให้บริการ serving และอำนวยความสะดวกให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการภาครัฐ และภาครัฐควรจะต้องนำมาตราการส่งเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับภาคเอกชนผู้ปฏิบัติด้วย เช่น มาตรการลดภาษี มาตรการการสนับสนุนด้านงบประมาณในการลงทุนติดตั้งอุปกรณ์ระบบป้องกันอัคคีภัย การจัดอบรมหรือมาตรการมอบรางวัลผู้ประกอบการดีเด่นด้านต่างๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการวิจัยต่อหน่วยงานภาครัฐ

1.1 ควรมีผู้ตรวจสอบโรงงาน โดยกำหนดกฎหมายให้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลไทยที่ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมตามกฎหมายว่าด้วยวิศวกรรม หรือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ

สถาปัตยกรรมควบคุมตามกฎหมาย โดยจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับวิธีการตรวจสอบสภาพอาคารและอุปกรณ์ประกอบอาคารของโรงงาน ตามที่คณะกรรมการควบคุมของโรงงานรับรองการขึ้นทะเบียนจากคณะกรรมการควบคุมโรงงาน

1.2 ควรมีการกำหนดข้อบังคับทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการให้ได้รับการฝึกอบรมการดับเพลิงขั้นสูง เพื่อให้สถานประกอบการมีทีมงานบุคลากร Fire man ที่มีความรู้ ความสามารถ ในการใช้อุปกรณ์ป้องกันอัคคีภัยต่างๆ ทำให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่ได้หวังแต่จะรอให้หน่วยงานภาครัฐมาช่วยเท่านั้น

1.3 ควรมีมาตรการบังคับใช้กฎหมายโดยเคร่งครัดกับเจ้าของสถานประกอบการที่ฝ่าฝืนกฎหมายป้องกันอัคคีภัยในโรงงาน และควรมีมาตรการส่งเสริม สนับสนุน หรือจูงใจให้ผู้ประกอบการ เช่น มาตรา ด้านภาษี มาตรการเกี่ยวกับการสนับสนุนงบประมาณในการลงทุนติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัย เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะต่อเจ้าของผู้ประกอบการโรงงาน

2.1 ควรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานที่ทางภาครัฐกำหนดอย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันชีวิตและบุคลากรมากกว่า ทรัพย์สินหรือกำไรที่จะเกิดจากผลประกอบการ

2.2 ควรจะให้ความสำคัญกับการตรวจสอบบำรุงรักษา อุปกรณ์ดับเพลิง ระบบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ ระบบดับเพลิง เพื่อให้มีความพร้อมในการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย เพื่อสร้างความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยต่อบุคลากร เพื่อลดอัตราความเสี่ยงต่อการเกิดเหตุที่สำคัญ เพื่อป้องกันการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินจากอัคคีภัย

2.3 การจัดทำแผนการตรวจตราเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงด้านอัคคีภัย ควรที่จะมีการระบุระดับความเสี่ยงด้านอัคคีภัยเป็นตัวเลขหรือเป็นระดับ จะช่วยให้การวิเคราะห์ระดับของความเสี่ยง ด้านอัคคีภัยมีความชัดเจนเป็นรูปธรรมและง่ายต่อการประเมิน สถานะการณ์ความเสี่ยงด้านอัคคีภัย ช่วยให้การดำเนินการในการประเมินระดับความเสี่ยงของอัคคีภัยทำได้ง่าย ในขณะเดียวกันต้องยังคงรักษาความถูกต้องในการระบุระดับความเสี่ยงไว้ด้วย

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติก เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งควรมีการศึกษาในส่วนของเชิงปริมาณเพิ่มเติม เพื่อทราบถึงปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันอัคคีภัยของโรงงานอุตสาหกรรมพลาสติก

3.2 ควรศึกษาเพิ่มเติม ในส่วนการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยและระบบป้องกันของโรงงานอุตสาหกรรมประเภทอื่นๆ เช่น กลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์ อุตสาหกรรมเหล็ก เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของกลุ่มดังกล่าว ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารจัดการ ดำเนินการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับการป้องกันและระงับอัคคีภัย.(2555). **ราชกิจจานุเบกษา**, 130(2 ก),24-33.
- กองส่งเสริมเทคโนโลยีความปลอดภัยโรงงาน.(2566). **ข้อมูลสถิติการเกิดอุบัติเหตุ ปี 2562-2566**.สืบค้นเมื่อ 26 กรกฎาคม 2567 จาก: <http://reg3.diw.go.th/safety/>.
- เกษมศานต์ ปทุมรักษ์ .(2550). ความประเมินความเสี่ยงด้านอัคคีภัย. **วารสารเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ อัคคีภัย**,1(1), 69-73.
- ข้อบังคับสภาวิศวกร .(2551). **ราชกิจจานุเบกษา**,125 (178ง),23-26.
- บุษกร เชี่ยวจินดาگانต์. (2561). เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา. **วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์**,13(25), 103-117.
- พงศ์สร เทพคุ้มกัน .(2565). การตรวจสอบสัญญาณแจ้งเหตุเพลิงไหม้ของเครื่องตรวจจับควัน ชนิดโฟโต้อิเล็กทรอนิกส์โดยอาศัยสนามแม่เหล็ก. **วารสารการประชุมวิชาการวิจัยและนวัตกรรมสร้างสรรค์ ครั้งที่ 7, เล่ม 1 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**,122-130.
- พีระยุทธ สุขสวัสดิ์ และชมภูนุช หุ่นนาค.(2563). แนวทางการขับเคลื่อนกลไกประชารัฐในการจัดการอัคคีภัยของจังหวัดนนทบุรี. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์**,10(2),32-42.
- สมมาศ เลิศลักษณะธรรยา.(2559). ระบบป้องกันอัคคีภัยกับการจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัย. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**,6(3), 351-358.
- สันห์จุฑา วิชชาวุธ.(2564). รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยด้านอัคคีภัยของอาคารอยู่อาศัยประเภทอาคารสูง. **Journal of Management Science Nakchon Pathom Rajabhat University**,8(1),1-13.
- อภิวัฒน์ พัทธการภิญโญ .(2563). การดำเนินการตามกฎหมายป้องกันอัคคีภัยอาคาร ของศูนย์การค้าขนาดใหญ่. **วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา**,8(2),90-107.
- อภิวัฒน์ พัทธการภิญโญ และ จอมเดช ตริเมฆ.(2565). รูปแบบความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาอัคคีภัยในอาคารสูง ของประเทศไทย. **วารสารปรัชญาปริทรรศน์**, 27(2),11-27.

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น
Operational Efficiency of Non Sila Subdistrict Municipality Employees Non Sila District
Khon Kaen Province

ธนเดช อาจจำนงค์
ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ
สถาพร วิชัยรัมย์
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Thanadet Artchamnong
Thanyarat Phutthipongchaicharn
Sathaporn Wichairam
Major of Public Administration, Buriram Rajabhat University
Email: 660426070003@live.bru.ac.th

วันที่รับบทความ: 14 สิงหาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 26 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 30 กันยายน 2567

Received: August 14, 2024; Revised: September 26, 2024; Accepted: September 30, 2024

บทคัดย่อ

เทศบาลตำบลโนนศิลา มีอำนาจในการบริหารจัดการดูแลภายในองค์กรตามกฎหมาย ปัจจุบันพบข้อบกพร่องในการดำเนินงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา ซึ่งส่งผลให้การดำเนินการไม่เกิดประสิทธิภาพตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ และอาจส่งผลให้เทศบาล ไม่สามารถดำเนินการตามแผนและเป้าหมายในการพัฒนาไว้ ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่ภายในเทศบาลตำบลโนนศิลา จึงมีความสนใจศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น 2) ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 96 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่าและแบบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยเรียงลำดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้ดังนี้ ด้านคุณภาพงาน ด้านเวลา ด้านปริมาณงาน และด้านค่าใช้จ่ายตามลำดับ ส่วนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ควรมีการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลโดยผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นอย่างทั่วถึงเป็นธรรม รวมไปถึงการสร้างขวัญกำลังใจแก่พนักงาน

เทศบาล และพนักงานเทศบาลควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่กันในการปฏิบัติงาน มีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจในการทำงานไม่ว่าจะเป็นงานในหน้าที่หรือไม่ ซึ่งจะทำให้งานของเทศบาลสำเร็จไปได้ด้วยดีและประชาชนมีความพึงพอใจ เป็นต้น

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ; การปฏิบัติงาน; พนักงานเทศบาล

Abstract

Non sila Subdistrict Municipality has the authority to administer and manage within the organization according to the law. Currently, there are deficiencies in the operation of Non Sila Municipal employees, which results in inefficient operations as set and may result in the municipality. Unable to implement the development plan and goals. The researcher is a personnel on duty within the Nonsila Sub-district Municipality. Therefore, there is an interest in studying the performance of Non sila Municipality Employees. Non sila District, Khon Kaen Province The objectives of this research were 1) to study the level of performance of Nonsila Municipal Employees, Nonsila District, Khon Kaen Province, and 2) to study the opinions and suggestions on the performance of Nonsila Municipal Employees. The tool used in this research was a questionnaire with 3 characteristics: a checklist form, an estimation scale form, and a comment and suggestion form with a confidence value of 0.9555.

The results showed that the performance of the employees of Nonsila Sub-district, Nonsila District, Khon Kaen Province was at a high level. When looking at each aspect, it was found that all aspects were also at a high level, in order of average from high to low, as follows: work quality, time, workload, and cost, respectively. Comments and suggestions on the performance of Nonsila Municipal Employees Nonsila District, Khon Kaen Province For example, there should be supervision of the performance of municipal employees by superiors at all levels thoroughly and fairly, including building morale for municipal employees, and municipal employees should transfer knowledge to each other in their work. There is unity and cooperation in work, whether it is the work of duty or not, which will make the work of the municipality successful and the people satisfied, etc.

Keywords: Efficiency; Operations; Municipal Employees

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นองค์กรที่มีความสำคัญมากในการบริหารราชการแผ่นดิน ด้วยเป็นองค์กรที่มีอำนาจในการบริหารงานตามกฎหมาย มีงบประมาณ และมีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน และเป็นองค์กรปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนในทุกมิติมากที่สุด โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีการกิจหลักอันสำคัญในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในการจัดทำบริการสาธารณะแก่ประชาชนในด้านต่างๆ เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เป็นต้น ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองก็มีบทบาทหน้าที่และอำนาจในการบริหารงานโดยอิสระในพื้นที่ของตนเองได้ในระดับหนึ่ง รวมถึงการบริหารงานบุคคลหรือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กร ซึ่งบุคลากรในองค์กรนี้เองที่เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินกิจกรรมภายในองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ ดังนั้นการสร้างเสริมให้บุคลากรภายในองค์กรมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานย่อมเป็นเป้าหมาย ที่สำคัญขององค์กร เพราะหากบุคลากรในองค์กรมีความพร้อมในการปฏิบัติงานประกอบกับความรู้และความสามารถ ย่อมจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดียิ่งขึ้น และประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามที่องค์กรได้ตั้งเป้าหมายไว้

การบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ด้วยเหตุผลสองประการ คือ ในด้านระบบการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถสะท้อนถึงระดับของความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยพิจารณาจากอำนาจในการจัดการเกี่ยวกับบุคคลว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจมากน้อยเพียงใด และในอีกด้านหนึ่งคือระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น จะสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่ามีขีดความสามารถเพียงใด ทั้งนี้พิจารณาจากศักยภาพของพนักงานเป็นสำคัญ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการกิจการต่างๆ ได้โดยอิสระ และขณะเดียวกันก็สามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน ในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารงานบุคคลที่ดีและมีพนักงานที่มีความรู้ความสามารถการปฏิบัติงานของ พนักงานจะเป็นงานที่ปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหาร คือ เป็นการแปลงนโยบายมาสู่การปฏิบัติซึ่งผู้บริหารมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากมีการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี และ ผู้บริหารที่เข้าดำรงตำแหน่งในแต่ละสมัยมีแนวนโยบายที่แตกต่างกัน ดังนั้นบุคลากรจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวเองให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และในบางครั้งนโยบายของผู้บริหารบางนโยบายมีความเสี่ยงต่อการกระทำที่ผิดกฎหมายและผิดระเบียบที่เกี่ยวข้อง (สุเทพ เชาวลิศ. 2555: 4)

สำนักงานมาตรฐานการบริหารงานบุคคลท้องถิ่น (ก.ถ.) เป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลในด้านการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลของท้องถิ่นให้มีมาตรฐานมากขึ้นเทียบเท่ากับข้าราชการประเภทอื่นและสร้างขวัญกำลังใจแก่ข้าราชการส่วนท้องถิ่น รวมถึงกำหนดให้มีรูปแบบการประเมินผลงาน ความรู้ทักษะและสมรรถนะที่เหมาะสม

โปร่งใส เป็นธรรมมากขึ้น และได้มีการกำหนดทักษะความรู้ความสามารถสมรรถนะประจำตำแหน่งให้แก่ทุกสายงานเพื่อประกอบการ แต่งตั้ง สรรหา และพัฒนาข้าราชการให้มีประสิทธิภาพสูง มีความเป็นมืออาชีพและเป็นมาตรฐานสากล สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ จึงได้มีการกำหนดสมรรถนะที่จำเป็นในงานของข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยสามารถจำแนกแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ สมรรถนะหลัก สมรรถนะประจำผู้บริหารและสมรรถนะประจำสายงาน โดยในส่วนของสมรรถนะหลักนั้นได้กำหนดให้ข้าราชการส่วนท้องถิ่นทุกตำแหน่งและทุกประเภทจำเป็นต้องมีเพื่อเกิดการหล่อหลอมพฤติกรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ประกอบด้วย 5 ประการ คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม ความเข้าใจในองค์กรและระบบงาน การบริการเป็นเลิศ และการทำงานเป็นทีมเพื่อใช้เป็นมาตรฐานและแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะ และประสิทธิภาพข้าราชการส่วนท้องถิ่น รวมถึงเพื่อให้บุคลากรสามารถแสดงสมรรถนะ ความเชี่ยวชาญ ทักษะ ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ภายในตัวตน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น องค์กรจึงต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยด้านต่างๆ เพื่อให้ข้าราชการจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ซึ่งปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงาน ถือเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงาน มีขวัญกำลังใจและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานได้อย่างเต็มกำลังความสามารถเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง และมีอิทธิพลในการสร้างความพึงพอใจในการทำงานประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ 1) ความสำเร็จในการทำงาน 2) การได้รับการยอมรับ 3) ความก้าวหน้าในหน้าที่การทำงาน 4) ลักษณะงานที่ทำ 5) ความรับผิดชอบ อีกทั้งแรงจูงใจยังมีอิทธิพลในการกำหนดประสิทธิภาพในการทำงาน และยังเป็นแรงผลักดันให้ข้าราชการปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายอย่างไม่มีท้อถอยสร้างแรงขับเคลื่อนในการทำงานให้สำเร็จและปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถแสดงสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ที่วางไว้ (สุทธิคุณ วิริยะกุล, 2558: 8)

เทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น แต่เดิมเป็น “สุขาภิบาลโนนศิลา” จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2537 ต่อมาเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 (เทศบาลตำบลโนนศิลา, 2567 : ออนไลน์) ได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลโนนศิลา ซึ่งมีหน้าที่ในการตอบสนองนโยบายสาธารณะแก่ประชาชนทั้งด้านสาธารณสุข สาธารณูปโภค ด้านการศึกษา และด้านอื่นๆ รวมถึงมีอำนาจในการบริหารจัดการดูแลภายในองค์กรตามกฎหมาย ปัจจุบันพบข้อบกพร่องในการดำเนินของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา เช่น ปริมาณงานที่อาจจะมากเกินไปหรือไม่ตรงกับความสามารถเฉพาะตน วัสดุอุปกรณ์ที่ยังขาดเหลืออยู่หรือภาระค่าใช้จ่ายที่ยังไม่เพียงพอ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินการไม่เกิดประสิทธิภาพตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ และอาจส่งผลให้เทศบาลไม่สามารถดำเนินการตามแผนและเป้าหมายในการพัฒนาได้

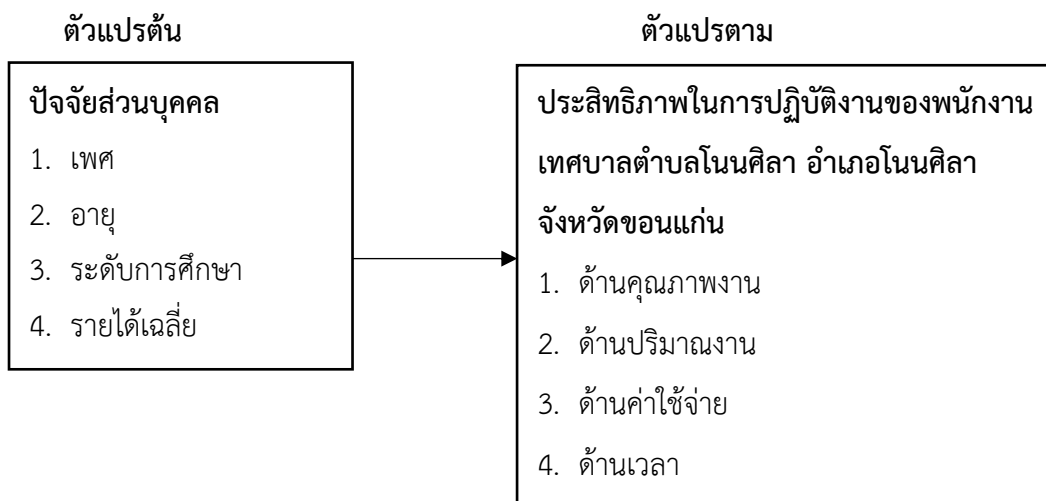
จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ภายในเทศบาลตำบลโนนศิลา จึงมีความสนใจศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น เพื่อที่จะได้นำข้อมูลจากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ในการนำเสนอ ปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในแต่ละด้านให้ดียิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น” จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น จำนวน 96 คน (เทศบาลตำบลโนนศิลา, 2567: ออนไลน์) ผู้วิจัยใช้จำนวนประชากรทั้งหมด
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัย มีความเที่ยงตรง ความถูกต้องของข้อมูลซึ่งได้กำหนดระดับแนวความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ 5, 4, 3, 2, 1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น แบบสอบถาม (Questionnaires) จำนวน 3 ตอน แบบสอบถามได้มีการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9555

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ออกหนังสือถึงนายกเทศมนตรีตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลาได้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 96 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามได้นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละ

4.2 ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแยกเป็นรายด้าน และโดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวม

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	ระดับประสิทธิภาพ		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านคุณภาพงาน	4.35	0.38	มาก
2. ด้านปริมาณงาน	4.26	0.40	มาก
3. ด้านค่าใช้จ่าย	4.19	0.47	มาก
4. ด้านเวลา	4.28	0.42	มาก
รวมเฉลี่ย	4.27	0.41	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาค่าต่ำได้ดังนี้ ด้านคุณภาพงาน ($\bar{X}=4.35$) รองลงมาคือ ด้านเวลา ($\bar{X}=4.28$) ด้านปริมาณงาน ($\bar{X}=4.26$) และด้านค่าใช้จ่าย ($\bar{X}=4.19$) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรมีการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลโดยผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นอย่างทั่วถึงเป็นธรรม รวมไปถึงการสร้างขวัญกำลังใจแก่ พนักงานเทศบาล	8	22.85
2. พนักงานเทศบาลควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แกกันในการปฏิบัติงานมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นงานในหน้าที่หรือไม่ ซึ่งจะทำให้งานของเทศบาลสำเร็จไปได้ด้วยดีและประชาชนมีความพึงพอใจ	6	17.14
3. ควรมีการพิจารณาถึงประเด็นความต้องการต่างๆ ของพนักงานเทศบาลว่าอะไรควรเพิ่มเติมเพื่อให้พนักงานเทศบาลมีการปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ หรือสวัสดิการต่างๆ เป็นต้น	21	60.01
รวม	35	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ควรมีการพิจารณาถึงประเด็นความต้องการต่างๆ ของพนักงานเทศบาลว่าอะไรควรเพิ่มเติมเพื่อให้พนักงานเทศบาลมีการปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ หรือสวัสดิการต่างๆ เป็นต้น จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 60.01 รองลงมาคือ ควรมีการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาล โดยผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นอย่างทั่วถึงเป็นธรรม รวมไปถึงการสร้างขวัญกำลังใจแก่พนักงานเทศบาล จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 22.85 และน้อยที่สุดคือ พนักงานเทศบาลควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แกกันในการปฏิบัติงาน มีความสามัคคี ร่วมมือ ร่วมใจในการทำงานไม่ว่าจะเป็นงานในหน้าที่หรือไม่ ซึ่งจะทำให้งานของเทศบาลสำเร็จไปได้ด้วยดีและประชาชนมีความพึงพอใจ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 17.14

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ดังนี้

1.1 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านคุณภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1. ท่านสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตาม

เป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด ($\bar{X}$ = 4.49) รองลงมาคือ ข้อ 9. ท่านมีทัศนคติที่ดีต่องานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ ($\bar{X}$ = 4.40) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 6. ท่านมีความพร้อมในการรับการตรวจสอบคุณภาพงานเสมอ ($\bar{X}$ = 4.26)

1.2 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านปริมาณงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 18. ปริมาณงานของท่านเหมาะสมกับตำแหน่งและหน้าที่ของท่าน ($\bar{X}$ = 4.41) รองลงมาคือ ข้อ 16. งานที่ได้รับมอบหมายเหมาะสมและอยู่ในกรอบความรู้ ความสามารถในวิชาชีพของท่าน ($\bar{X}$ = 4.32) และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 13. ท่านมีเทคนิคในการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพของงานที่เพิ่มมากขึ้น ($\bar{X}$ = 4.08)

1.3 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านค่าใช้จ่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 30. ค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ได้รับในปัจจุบัน เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ท่านปฏิบัติงานนี้ต่อไป ($\bar{X}$ = 4.33) รองลงมาคือ ข้อ 28. ท่านใช้ทรัพยากรเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ($\bar{X}$ = 4.28) และข้อ 29. ท่านสามารถ ลดความซ้ำซ้อนของงาน เพื่อช่วยลดทรัพยากรที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.28) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 23. ท่านได้รับสวัสดิการที่ครอบคลุมทั้งตนเองและบุคคลในครอบครัว ($\bar{X}$ = 4.03) และข้อ 24. ท่านได้รับสวัสดิการที่ช่วยให้การดำรงชีวิตของท่านดีขึ้น ($\bar{X}$ = 4.03)

1.4 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านเวลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.28) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 38. ในเวลาราชการท่านปฏิบัติงานตรงต่อเวลาเป็นประจำ เช่น การเข้างาน การประชุม เป็นต้น ($\bar{X}$ = 4.39) รองลงมาคือ ข้อ 32. ท่านสามารถบริหารเวลาในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม โดยที่ยืดหยุ่นหรือไม่เร่งรีบจนเกินไป ($\bar{X}$ = 4.35) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 39. ท่านสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จลุล่วงตามที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X}$ = 4.20)

2. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ ควรมีการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลโดยผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นอย่างทั่วถึงเป็นธรรม รวมไปถึงการสร้างขวัญกำลังใจแก่พนักงานเทศบาล และพนักงานเทศบาลควรมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่กันในการปฏิบัติงาน มีความสามัคคี ร่วมมือร่วมใจในการทำงานไม่ว่าจะเป็นงานในหน้าที่หรือไม่ ซึ่งจะทำให้งานของเทศบาลสำเร็จไปได้ด้วยดีและประชาชนมีความพึงพอใจ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพงาน ด้านปริมาณงาน ด้านค่าใช้จ่าย และด้านเวลา จากวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้พนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานตรงตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านคุณภาพงาน ด้านปริมาณงาน ด้านค่าใช้จ่าย และด้านเวลา โดยพนักงานเทศบาลสามารถที่จะนำความรู้ ความสามารถ และเทคโนโลยีที่มีอยู่ มาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่โดยมีความรับผิดชอบและรอบคอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีความรวดเร็ว ตรงต่อเวลา มีการวางแผนการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ขององค์กร เพื่อตอบสนองต่อนโยบายในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งมีการบริหารจัดการในทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพต่อองค์กรอย่างสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับ สมใจ ลักษณะ (2554 : 60) ได้ให้ความหมายถึง ประสิทธิภาพ หมายถึง การทำงานให้เสร็จโดยสูญเสียเวลา และพลังงานน้อยที่สุด ได้แก่ การทำงานอย่างรวดเร็ว ได้งานที่มีคุณภาพ บุคลากรมีประสิทธิภาพในการทำงาน เป็นบุคลากรที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ใช้กลวิธีหรือเทคนิคการทำงานที่จะสร้างผลงานได้มากเป็นผลงานที่มีคุณภาพเป็นที่น่าพอใจ โดยสิ้นเปลืองต้นทุนค่าใช้จ่าย พลังงาน และเวลาน้อยที่สุดสอดคล้อง สุทธิคุณ วิริยะกุล (2558 : 8) ได้กล่าวถึง อิทธิพลในการสร้างความพึงพอใจในการทำงานประกอบด้วย 5 ปัจจัย คือ 1) ความสำเร็จในการทำงาน 2) การได้รับการยอมรับ 3) ความก้าวหน้า ในหน้าที่การทำงาน 4) ลักษณะงานที่ทำ 5) ความรับผิดชอบ อีกทั้งแรงจูงใจยังมีอิทธิพลในการกำหนดประสิทธิภาพในการทำงาน และยังเป็นแรงผลักดันให้ข้าราชการปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมายอย่างไม่ท้อถอย สร้างแรงขับเคลื่อนในการทำงานให้สำเร็จ และปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถแสดงสมรรถนะในการปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนูญ จันทรสมบูรณ์ และศิวกกร อินทร์พิทักษ์ (2563 : 2479) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ประสิทธิภาพในด้านต้นทุน ประสิทธิภาพในด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพในด้านปริมาณงาน และประสิทธิภาพในการให้บริการ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ด้านคุณภาพงาน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านคุณภาพงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะพนักงานเทศบาลมีทัศนคติที่ดีต่องานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ และมีความยินดีที่จะปฏิบัติงานนั้นให้เกิดคุณภาพของงานอย่างสูงสุด โดยให้ความสำคัญต่อคุณภาพของงานที่ได้รับมอบหมายในหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่องาน มีการนำ

ความรู้ ความสามารถ ประกอบกับเทคโนโลยี ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับงานอย่างสูงสุด และพนักงานเทศบาลมีความพร้อมในการตรวจสอบคุณภาพงานอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดการกระตุ้นการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพ งานมีคุณภาพ ตรงตามแบบแผนและนโยบายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย อัครเดช ไม้จันทร์ (2561 : 112-117) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา ด้านคุณภาพงาน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญรัตน์ สาริกา (2566 : 47) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินการคลังมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ด้านคุณภาพงาน อยู่ในระดับมาก

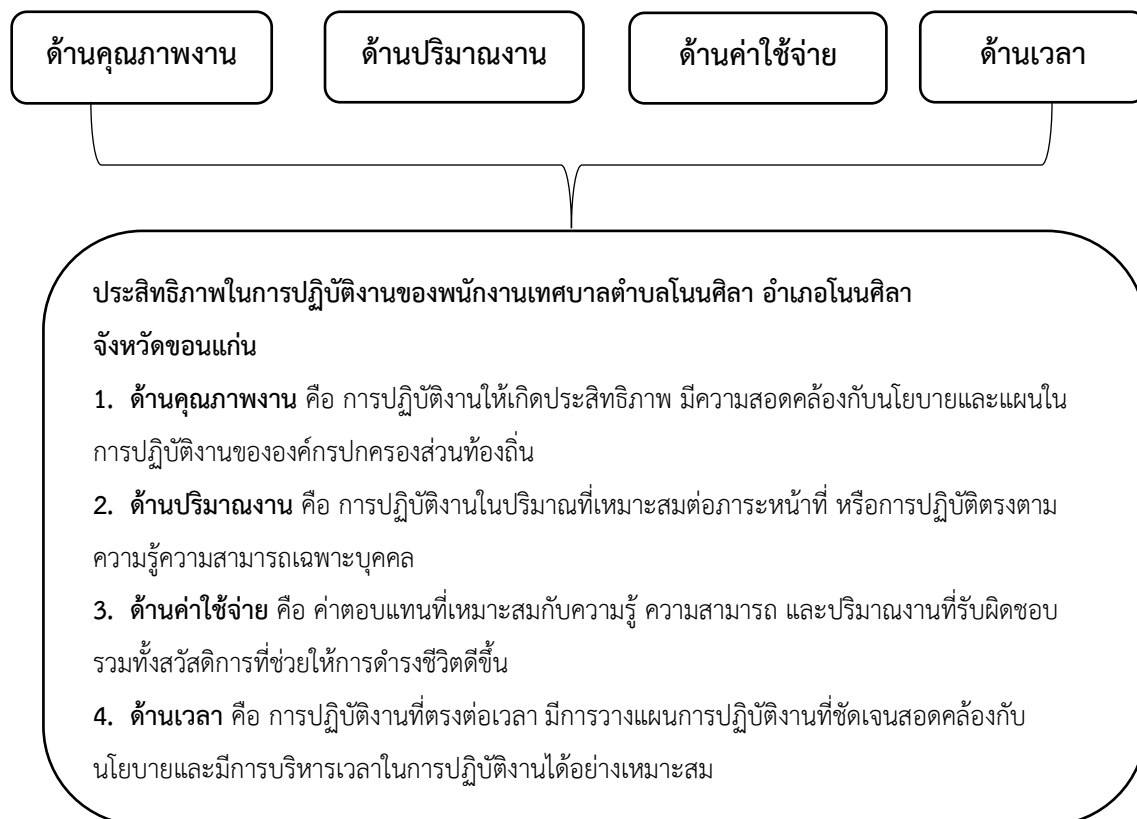
1.2 ด้านปริมาณงาน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านปริมาณงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะปริมาณงานที่พนักงานเทศบาลได้รับมอบหมายมีความเหมาะสมอยู่ในกรอบของความรู้ ความสามารถในวิชาชีพของตน มีการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนจัดลำดับความสำคัญ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการกับปริมาณงานที่มีอยู่นั้นสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้รับมอบหมาย อีกทั้งงานที่ได้รับมอบหมายนั้นสอดคล้องกับนโยบายและแผนงานขององค์กร และได้รับความเป็นอิสระในการทำงาน ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานต่างๆ สำเร็จลุล่วงและเกิดประสิทธิภาพสมบูรณ์ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลี่ย อุปภา (2559 : 103) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดสำนักบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยเชิงจิตที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สังกัดสำนักบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้านปริมาณงาน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิรินภา ทาระนัด (2561 : 87-89) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปริมาณงาน อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านค่าใช้จ่าย ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านค่าใช้จ่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และปริมาณงานที่รับผิดชอบการได้รับสวัสดิการที่ช่วยให้การดำรงชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้พนักงานเทศบาลมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพสอดคล้องกับแผนงานและนโยบาย พนักงานเทศบาลจึงมีความพึงพอใจในการได้รับค่าตอบแทนในการดำรงชีพ รวมไปถึงการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ เกิดประโยชน์และความคุ้มค่าอย่างสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตรา สุวรรณ (2560 : 101-102) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มี

ผลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ด้านค่าใช้จ่าย อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ วิษณุ ปัญญายงค์ (2561 : 22) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งจำเป็นต้องนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานภายในองค์กรประการหนึ่ง คือ การบริหารงบประมาณ หมายถึง การจัดให้มีงบประมาณ การควบคุมการตรวจสอบด้านการเงิน การพัฒนาระบบบัญชี การเสนอความต้องการ การจัดหางบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณ ตลอดจนการบันทึกและรายงานการใช้จ่ายงบประมาณ

1.4 ด้านเวลา ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านเวลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพราะพนักงานเทศบาลมีการบริหารจัดการในด้านเวลาเป็นอย่างดี จึงทำให้สามารถที่จะแบ่งเวลาในการจัดการภาระงานต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงในหน้าที่ตามกำหนดเวลา ประกอบกับการปฏิบัติงานที่ตรงต่อเวลาในเวลาราชการทำให้เกิดผลดีต่อองค์กรโดยภาพรวม โดยสามารถที่จะแบ่งสัดส่วนของเวลาส่วนตัวและเวลาปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและลงตัว สามารถที่จะบริหารจัดการข้อราชการหรือระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภรณ์ พรรณราย (2565 : 100-102) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ด้านเวลา อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติติ เฟ่งพิโรจ (2565 : 66-68) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ส่วนตำบล จังหวัดนราธิวาส ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล จังหวัดนราธิวาส ด้านเวลา อยู่ในระดับมาก

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพงาน ด้านปริมาณงาน ด้านค่าใช้จ่าย และด้านเวลา นำมาสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านคุณภาพงาน พบว่า พนักงานเทศบาลมีทัศนคติที่ดีต่องานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ และมีความยินดีที่จะปฏิบัติงานนั้นให้เกิดคุณภาพของงานอย่างสูงสุด โดยให้ความสำคัญต่อคุณภาพของงานที่ได้รับมอบหมายในหน้าที่ ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาจึงควรกำกับดูแลการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลทุกระดับชั้นอย่างทั่วถึงเป็นธรรม เพื่อให้การปฏิบัติงานในทุกขั้นตอนเกิดประสิทธิภาพ ตรงตามนโยบายและแผนการปฏิบัติงานที่ได้วางไว้

2. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านปริมาณงาน พบว่า ปริมาณงานที่พนักงานได้รับมอบหมายมีความเหมาะสมอยู่ในกรอบของความรู้ ความสามารถในวิชาชีพของตน ดังนั้น จึงควรมีการมอบหมายภาระงานของแต่ละบุคคลให้ชัดเจน อยู่

ในกรอบความรู้ความสามารถ เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายนั้น สามารถที่จะปฏิบัติได้อย่างเต็มกำลังความสามารถของตน และงานนั้นก็เกิดประสิทธิภาพ

3. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านค่าใช้จ่าย พบว่า มีการได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และปริมาณงานที่ได้รับผิดชอบ ดังนั้น พนักงานจึงควรได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับตนเองทั้งในด้านคุณวุฒิ วัยวุฒิ และภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งการได้รับสวัสดิการที่ช่วยให้การดำรงชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแผนงานและนโยบาย

4. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านเวลา พบว่า พนักงานเทศบาลมีการบริหารจัดการในด้านเวลาเป็นอย่างดี จึงทำให้สามารถที่จะแบ่งเวลาในการจัดการภาระให้สำเร็จลุล่วงตามกำหนดเวลา ดังนั้น จึงควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานให้เหมาะสม สามารถที่จะปฏิบัติงานได้ตรงต่อเวลา โดยสามารถที่จะแบ่งสัดส่วนของเวลาส่วนตัวและเวลาปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมและลงตัว ทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มกำลังความรู้ ความสามารถของตน ซึ่งจะทำงานนั้นเกิดประสิทธิภาพทั้งแก่ตนและแก่องค์กร

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านคุณภาพงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พนักงานเทศบาลจึงควรรักษาคุณภาพในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ สามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามเป้าหมาย โดยการนำความรู้ความสามารถของคนที่มียุ่มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพของงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไปในอนาคต

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านปริมาณงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พนักงานเทศบาลควรมีการวางแผนการบริหารจัดการกับปริมาณงานที่เข้ามาให้เหมาะสมเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงด้วยดี มีการกำหนดเป้าหมายและแผนงานที่ชัดเจน มีการจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง และการนำเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วยในการแบ่งเบาปริมาณงานเพื่อให้ความสำเร็จลุล่วงโดยเร็ว

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านค่าใช้จ่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พนักงานเทศบาลมีความจำเป็นที่วางแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับมอบมาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในกิจกรรม และสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลโนนศิลา อำเภอโนนศิลา จังหวัดขอนแก่น ด้านเวลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พนักงานเทศบาลควรมีการบริหารจัดการด้านเวลาที่เหมาะสมชัดเจน เพื่อให้ระยะเวลาที่พอเหมาะพอดีในกิจกรรมนั้น มีการบริหารขั้นตอนเวลาต่างๆ ในการปฏิบัติงานให้เกิดความกระชับ และมีความตรงต่อเวลาโดยเฉพาะในเวลาราชการ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น

2.2 ควรศึกษาปัญหาหรือความต้องการในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เฉลี่ย อุปภา. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดสำนักบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. การศึกษาค้นคว้าอิสระ รม.ม.(สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เทศบาลตำบลโนนศิลา. (2567). ข้อมูลพื้นฐานเทศบาลตำบลโนนศิลา. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2567. จาก <https://nonsila.go.th/public>.
- ธนภรณ์ พรหมราย. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์ รม.ม. (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มนูญ จันทร์สมบูรณ์ และศิวกร อินทร์พิทักษ์. (2563). ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. งานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 12 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. 12. 2479-2488.
- วิชญ์ ปัญญา漾ค์. (2561). หลักและเทคนิคการบริหารร่วมสมัย. บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สาวิตรา สุวรรณ. (2560). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สมใจ ลักษณะ.(2554).การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สิรินภา ทารณัด. (2561). การศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ บธ.ม. (สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- สุทธิคุณ วิริยะกุล. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการต่างประเทศ**. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ). นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุเทพ เชาวลิท. (2555). **การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสมอธรรม.
- อหิติ เฟ่งพิโรจ. (2565). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล จังหวัดนราธิวาส**. สารนิพนธ์ รป.ม. (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อัครเดช ไม้จันทร์. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
Factors affecting the Propagation of Buddhism among the Sanghas in
Chiangkhan District, Loei Province

ภมร สีลารักษ์

พระมหาพงศ์ทราทิพย์ สุธีโร (ก้องเสียง)

สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Pamorn Seelarak

Phramaha Pongtaratid Sutheero (Kongseang)

Program in Buddhist Studies Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus

Corresponding author E-mail: pamorn3455@gmail.com

วันที่รับบทความ: 26 สิงหาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 21 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 23 กันยายน 2567

Received: August 26, 2024; Revised: September 21, 2024; Accepted: September 23, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย และ 3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ พบว่า บทบาทด้านการเผยแผ่เป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ทุกรูปที่ได้รับมอบหมายจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรง ซึ่งพระสงฆ์ส่วนใหญ่มิมีแนวคิดวิธีการเผยแผ่ ประกอบด้วย แนวคิดการปกครอง แนวคิดสาธารณสงเคราะห์ โดยการเผยแผ่แบบดั้งเดิมคือ การแสดงธรรมเทศนา 2) การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า ปัจจัยด้านศาสนธรรม พระสงฆ์มุ่งเผยแผ่ธรรมพื้นฐานเน้นการทำทาน รักษาศีล ภาวนา ปัจจัยด้านศาสนบุคคล พระสงฆ์และสามเณรบางวัดยังมีข้อบกพร่องด้านศีลาจารวัตรอยู่บ้าง ปัจจัยด้านศาสนสถานทุกวัดมีศาสนสถานต่างๆ สมบูรณ์เอื้อต่อการเผยแผ่อย่างยิ่ง ปัจจัยด้านศาสนพิธี มีความเหมาะสมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมและบุญประเพณีต่างๆ อย่างยั่งยืน และปัจจัยด้านศาสนวัตถุ วัดมีตู้เก็บหนังสือพระไตรปิฎกแต่ยังไม่มีนำมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา รวมทั้งยังไม่ได้เผยแผ่ผ่านสื่อทันสมัย และ 3) จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมระดับประเทศ พบว่า พระสงฆ์และสามเณรทุกวัดจะต้องได้รับการพัฒนาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเป็นที่ศรัทธาเลื่อมใสของชุมชนและมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้หลักการ “บวร” คือ บ้าน วัดและราชการร่วมมือสามัคคีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ปัจจัย; การเผยแผ่พระพุทธศาสนา; คณะสงฆ์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the concepts and theories of the propagation of Buddhism in the Sangha. 2) to study the factors affecting the propagation of Buddhism among the Sangha in Chiangkhan district, Loei province and 3) to analyze the factors affecting the propagation of Buddhism among the Sangha in Chiangkhan District, Loei province. This research was a qualitative study with descriptive analytics.

Findings of this research were as follows:

1) A study of the concept and theory of the propagation of Buddhism among the Sangha found that the role of propagation is the main duty of all monks who were directly assigned by the Buddha. Most of the monks have ideas on how to spread the word, including: governance concept and public welfare concept with the traditional propagation method is sermon. 2) A study of the factors affecting the propagation of Buddhism among the Sangha in Chiangkhan District, Loei province, found that in the field of religion, the monks focused on spreading basic Dhamma, focusing on giving alms, keeping the precepts, and praying. The field of religious person: Some monks and novices still have some deficiencies in moral conduct. The field of religious places: Every temple has various religious places that are complete and conducive to propagation. The field of religious ceremonies are suitable for propagating Buddhism through cultural processes and various merit-making traditions in a sustainable manner. And the field of religious objects, the temple has a cabinet for storing Tripitaka books, but they have not been used in the propagation of Buddhism. Religion has not yet been propagated through modern media. 3) From the analysis of factors affecting the propagation of Buddhism among the Sangha in Chiangkhan District, Loei province, which is a national cultural tourist destination, it was found that monks and novices in every temple must receive development from the Sangha Administrative Organization. To be a person who practices good deeds and is respected by the community and propagates Buddhism using the principle of “Bowon”, that is, houses, temples, and government agencies cooperate in unity seriously and continuously.

Keywords: Factors; The propagation of Buddhism; The Sanghas

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระพุทธเจ้าได้เริ่มต้นขึ้นหลังจากที่ได้ทรงตรัสรู้โดยได้เผยแผ่หลักธรรมที่พระองค์ทรงค้นพบแก่สาวกกลุ่มแรก คือ ปัญจวัคคีย์ ต่อมา คือ พระยสและพระสหายของพระยสอีก 55 ท่านจนได้บรรลุหลักธรรมเป็นพระอรหันต์ จากนั้นพระพุทธองค์ได้ส่งพระอรหันตสาวกทั้ง 60 รูปไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังแคว้นต่างๆ ของชมพูทวีปเป็นชุดแรก โดยได้ทรงประทานพุทธโอวาทความว่า

“จรธ ภิกขเว จาริกัม พุชชนิตาย พุชชนสุขาย

โลกานุกมฺปาย อุตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺसानัม”

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชน เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อเกื้อกูลเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย” (วิ.ม. 4/32/40) และต่อมาหลังตรัสรู้ได้ 9 เดือน ในวันเพ็ญเดือนมาฆะหรือเดือน 3 พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงโอวาทปาติโมกข์ คือ ประมวลคำสอนหลักที่แสดงถึงหลักการ อุดมการณ์และวิธีการในการเผยแผ่ศาสนาธรรมของพระพุทธ ศาสนามี 13 ประการ คือ หลักการ 3 หมายถึง สาระสำคัญที่ควรยึดถือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ได้แก่ การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม และการทำจิตให้ผ่องใส อุดมการณ์ 4 หมายถึง หลักการที่ทรงวางไว้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้แก่ ความอดทน ความไม่เบียดเบียน ความสงบและนิพพาน วิธีการ 6 หมายถึงแนวทางในการปฏิบัติสำหรับนักบวช ได้แก่ การไม่ว่าร้าย การไม่ทำร้ายการสรวมในปาติโมกข์ การรู้จักประมาณ การอยู่ในสถานที่ที่สงัดและการฝึกหัดจิตใจให้สงบ สรุปได้แก่ สอนให้ละความชั่ว ทำความดีทำจิตใจให้บริสุทธิ์พระนิพพาน คือ การดับกิเลสทั้งปวงเป็นเป้าหมายสูงสุดเป็นการประกาศจุดยืนของพระพุทธศาสนาแก่ชาวโลก (พระมหาสุริยา อภิวิฑฺฒโน (มะสันเทียะ), 2563 : 361 - 362) การส่งพระอรหันตสาวกรุ่นแรกไปประกาศพระพุทธศาสนาทั่วชมพูทวีปนั้นถือว่าเป็นจุดกำเนิดบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ส่งผลให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์จัดเป็นภารกิจของพระสงฆ์ที่มีความสำคัญมากที่สุดตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบันโดยมีปัจจัยที่หลากหลายต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ในแต่ละยุคสมัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่การก่อตั้งพระพุทธศาสนา ครอบคลุมประกอบของการก่อตั้งพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระบรมศาสดา ศาสนธรรม ศาสนบุคคล ศาสนสถาน ศาสนวัตถุและศาสนพิธี พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงประกาศเผยแผ่ศาสนาธรรมที่พระองค์ทรงตรัสรู้ได้อย่างมั่นคงและสร้างสันติสุขแก่ประชาชนทั่วชมพูทวีป ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ (กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553 : 7) ปัจจุบันปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทยในงานวิจัยที่ผ่านมาได้สรุปสภาพปัญหาและแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบันว่า “พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่หลักพุทธธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนายังมีปัญหาทักษะด้านการเผยแผ่และรูปแบบการเผยแผ่ไม่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันและด้านสื่อที่ไม่ทันสมัย” สอดคล้องกับสภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยในปัจจุบันที่พระสงฆ์ยังมีปัญหาทักษะด้านการเผยแผ่ รูปแบบการเผยแผ่และด้านสื่อใน

การเผยแผ่ที่ไม่ทันสมัย ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและพัฒนาวิธีการเผยแผ่ของคณะสงฆ์ไทยให้จัดตั้งศูนย์การเผยแผ่พุทธธรรม เพื่อสนับสนุนการเผยแผ่พุทธธรรม (พระมหาสมชาย กลิ่นจันทร์และคณะ, 2559 : 207)

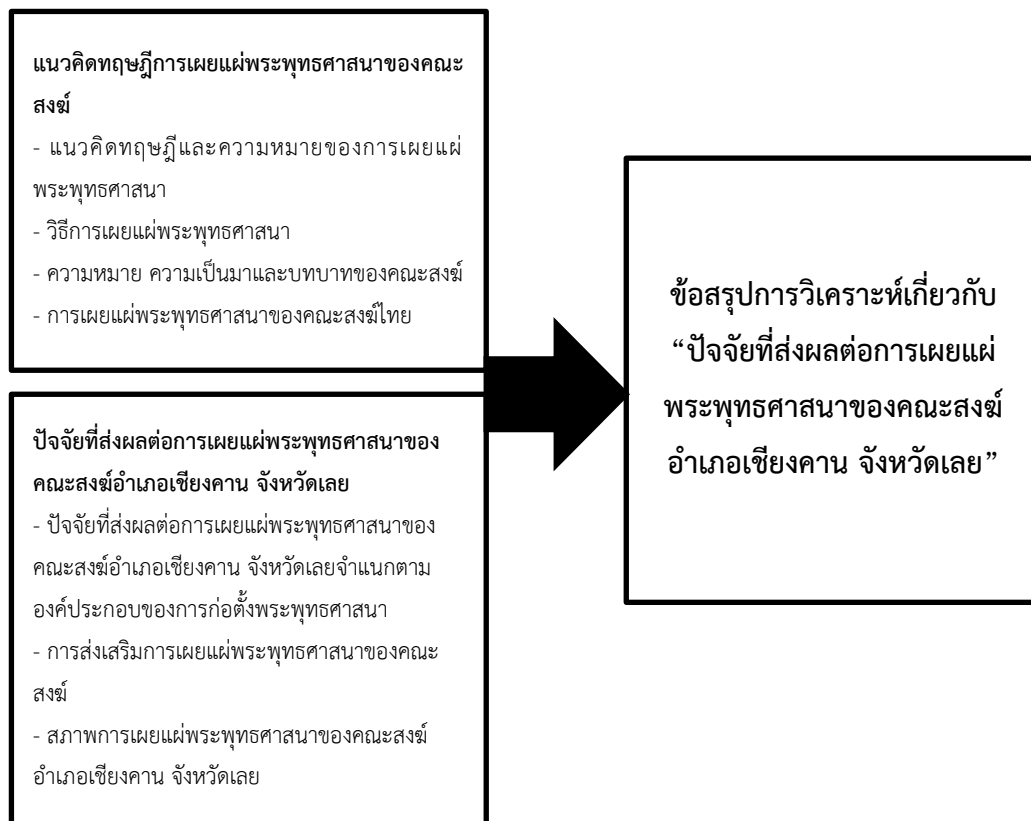
จากปัญหาและแนวทางในการเผยแผ่ของพระสงฆ์ข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผ่านมุมมองของคณะสงฆ์ที่ปฏิบัติการเผยแผ่อยู่ในวัดของตนด้วยรูปแบบและวิธีการที่นำมาใช้เผยแผ่ในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและนำไปสู่การส่งเสริมพัฒนาความมั่นคงให้แก่พระพุทธศาสนาได้ เพื่อเป็นสิ่งกระตุ้นให้ตระหนักถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยในการเป็นศาสนบุคคลที่มีคุณภาพ ด้านการเผยแผ่หลักพุทธธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารและการลงพื้นที่ เก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลที่เจาะจงในคณะสงฆ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละวัด พระสังฆาธิการ เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน เจ้าคณะตำบลเชียงคาน ผู้อำนวยการโรงเรียนปริยัติธรรมโรงเรียนวัดสันติวนารามวิทยา ประธานชุมชนทั้ง 8 คุ่มวัดนายกเทศมนตรีตำบลเชียงคาน ปลัดเทศบาลตำบลเชียงคานและหัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาล แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงเป็นข้อสรุปการวิเคราะห์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตลอดจนเป็นแนวทางต่อคณะสงฆ์อื่นๆ ในฐานะผู้ที่เป็นศาสนบุคคลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความเข้มแข็งในการถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนแก่พุทธศาสนิกชนได้อย่างชัดเจนและถูกต้องสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารและการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยมีคณะสงฆ์ในเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยเป็นกรณีศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ด้วยการเลือกแบบเจาะจง

ขั้นตอนที่ 3 นำข้อมูลมาเรียบเรียงและวิเคราะห์ ด้วยการวิเคราะห์คำหลักที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย เมื่อทำการแยกประเด็นหลักได้เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อจัดข้อมูลตาม

กลุ่มหัวข้อที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลของขั้นตอนดำเนินการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยประกอบกับผลที่ได้รับจากการวิจัยตามทัศนะของผู้วิจัย

2. ขอบเขตของการวิจัย

2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

2.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง คือ เขตเทศบาลตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พื้นที่ 2.7 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมทั้งด้านวัฒนธรรมและประเพณีทางพระพุทธศาสนา เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและมีถนนสายวัฒนธรรมในการตัดบาตรเป็นประจำทุกเช้า เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เฉพาะวัดที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีจำนวน 8 วัด ได้แก่ วัดโพธิ์ชัย วัดสันติวนาราม วัดศรีคุณเมือง วัดป่ากลาง วัดมหาธาตุ วัดป่าไผ่ วัดศรีพนมมาศ และวัดท่าคก

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย คณะสงฆ์และพุทธศาสนิกชนรวมทั้งหมด 22 รูป/คน ได้แก่ คณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผู้นำชุมชนประจำคุ้มวัดและผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

3.1 คณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ประกอบด้วย พระสังฆาธิการ คือ เจ้าอาวาสของวัดทั้ง 8 วัดในเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน ได้แก่ วัดโพธิ์ชัย วัดสันติวนาราม วัดศรีคุณเมือง วัดป่ากลาง วัดมหาธาตุ วัดป่าไผ่ วัดศรีพนมมาศ วัดท่าคก เจ้าคณะอำเภอเชียงคาน เจ้าคณะตำบลเชียงคาน และผู้อำนวยการโรงเรียนปริยัติธรรม โรงเรียนวัดสันติวนารามวิทยา

3.2 ผู้นำชุมชนประจำคุ้มวัด คือ ประธานชุมชนประจำคุ้มวัด 8 วัดในเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน

3.3 ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีตำบลเชียงคาน ปลัดเทศบาลตำบลเชียงคาน และหัวหน้าสำนักงานปลัดเทศบาลตำบลเชียงคาน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ในวัดเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์

4.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการออกแบบสัมภาษณ์สำหรับคณะสงฆ์ในวัดเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

4.3 ออกแบบแบบสัมภาษณ์สำหรับคณะสงฆ์ในวัดเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

4.4 สร้างแบบสัมภาษณ์จากกรอบแนวคิดในการออกแบบสัมภาษณ์

4.5 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมายื่นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา

4.6 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วปรับปรุงแก้ไข

4.7 นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ

4.8 นำแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขแล้วจากคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้ง

4.9 นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์

5.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์และเอกสารแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวกับการวิจัยไปมอบให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5.3 นัดหมายวัน เวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นผู้กำหนดการนัดหมาย

5.4 เดินทางไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดการนัดหมายไว้

5.5 เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึก ภาพนิ่ง และบันทึกเสียง

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร

ผู้วิจัยวิเคราะห์และตีความเนื้อหาในเอกสารต่างๆ เพื่อให้เชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยด้วยการจัดประเภทให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาในการวิจัย

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงและตรวจสอบถูกต้องของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับการวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเพื่อจัดข้อมูลตามกลุ่มหัวข้อที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลของขั้นตอนดำเนินการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัย ประกอบกับผลที่ได้รับจากการวิจัยตามทัศนะของผู้วิจัย

6.3 การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลที่ได้รับจากการวิจัยจะสรุปและอภิปรายผลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาตามความถูกต้องและความเหมาะสมในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย และนำเสนอผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยแนวคิดทฤษฎีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ พบว่า พระสงฆ์ในวัดส่วนใหญ่มีแนวคิดวิธีการเผยแผ่ ประกอบด้วย แนวคิดการปกครอง แนวคิดสาธารณสงเคราะห์ โดยการเผยแผ่แบบดั้งเดิม

คือ การแสดงธรรมเทศนาในวันพระ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา รวมถึงในพิธีฉัตรมงคล ซึ่งบทบาทด้านการเผยแผ่เป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ทุกรูปที่ได้รับมอบหมายจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรงในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พระสงฆ์ปฏิบัติมาเป็นกิจวัตรของพระสงฆ์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทยได้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้ามาในประเทศไทยโดยพระสมณทูตสายที่ 8 คือ พระโสณะและพระอุตตระเถระจากการอุปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกมหาราช

2. ผลการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ทั้งหมด 8 วัดในเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า เมื่อจำแนกปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามองค์ประกอบของการก่อตั้งพระพุทธศาสนา 5 ด้าน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านศาสนธรรม ปัจจัยด้านศาสนบุคคล ปัจจัยด้านศาสนสถาน ปัจจัยด้านศาสนพิธี และปัจจัยด้านศาสนวัตถุ ตามลำดับ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านศาสนธรรม ได้แก่ พระสัทธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า พระธรรมและพระวินัยที่พระพุทธองค์ตรัสไว้แล้วตามพระไตรปิฎก พบว่า พระสงฆ์เกือบทุกวัดได้นำพระสัทธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้านำมาเผยแผ่อบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชน เน้นหลักธรรมการให้ทาน รักษาศีลและเจริญภาวนา นอกจากนี้ยังมีบางวัดที่เน้นการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์

2.2 ปัจจัยด้านศาสนบุคคล ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์และสามเณรในวัด ผู้ที่มีคุณสมบัติควรแก่การเป็นผู้มีศีลาจารวัตรก่อให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใส พบว่า สภาพปัจจุบันแต่ละวัดจะมีพระสงฆ์จำนวนน้อย หลายวัดไม่มีสามเณร ซึ่งสามเณรจะมีอยู่บ้างที่วัดสอนปริยัติธรรมเพียง 2 แห่งเท่านั้น สำหรับพระสงฆ์ที่เป็นพระสังฆาธิการทุกวัดเป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีศีลาจารวัตรก่อให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสของชุมชน พระสงฆ์และสามเณรบางวัดยังมีข้อบกพร่องด้านศีลาจารวัตรอยู่บ้างทำให้จะต้องได้รับการพัฒนาด้านการปฏิบัติตนให้เคร่งครัดในพระธรรมวินัย มีการสำรวมกายวาจาให้เป็นที่น่าศรัทธาเลื่อมใสยิ่งขึ้นโดยให้ฝ่ายปกครองสงฆ์ คือ เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบลได้ดำเนินการอบรมพัฒนาข้อวัตรปฏิบัติแก่พระสงฆ์และสามเณรทุกวัดในสังกัดต่อไป

2.3 ปัจจัยด้านศาสนสถาน ได้แก่ วัดและสถานที่ต่างๆ ภายในวัดเหมาะสมแก่การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น พระอุโบสถ ศาลาการเปรียญ เมรุ ฌาปนสถาน สถานที่ตั้งโรงเรียนปริยัติธรรม องค์การเครือข่ายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า วัดและสถานที่ต่างๆ ภายในวัดทุกวัดในเขตเทศบาลตำบลเชียงคานมีความพร้อมเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคู่เมือง มีถนนสายวัฒนธรรมและสายเศรษฐกิจการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับประเทศเหมาะสมแก่การเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง

2.4 ปัจจัยด้านศาสนพิธี ได้แก่ กุศลพิธี บุญพิธี ทานพิธีต่างๆ จัดเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมและประเพณีของอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า มีศาสนพิธีการทำบุญประเพณีต่างๆ เพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนาสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณตลอดมาอย่างยั่งยืน ได้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มี

ชื่อเสียงระดับประเทศ เช่น งานบุญประเพณีออกพรรษาที่เชียงคาน ประเพณีแข่งเรือ ไหลเรือไฟและมีการทำบุญตักบาตรที่ถนนสายวัฒนธรรมทุกเช้า

2.5 ปัจจัยด้านศาสนวัตถุ คือ ทรัพย์สินหรือสมบัติต่างๆ ของวัดเหมาะสมที่จะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่า ทุกวัดมีศาสนวัตถุสำคัญ คือ ตู้พระไตรปิฎกและหนังสือพระไตรปิฎกยังไม่ครบสมบูรณ์ บางวัดมีตู้และหนังสือพระไตรปิฎกแต่ยังไม่มีการนำมาใช้ในการเผยแผ่อย่างจริงจัง สำหรับสื่อเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตยังไม่มีการนำมาใช้เผยแผ่มีเพียงบางวัดที่มี Facebook ของวัดเพื่อการประชาสัมพันธ์ แต่ไม่ได้ทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จากการศึกษาปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านศาสนธรรม ปัจจัยด้านศาสนบุคคล ปัจจัยด้านศาสนสถาน ปัจจัยด้านศาสนพิธี และปัจจัยด้านศาสนวัตถุ พบว่า พระสงฆ์ยังขาดความรู้ความสามารถในการเผยแผ่พระสัทธรรม โดยยังไม่ยึดพระไตรปิฎกเป็นหลักสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง พระสงฆ์ส่วนมากยังขาดความรู้ความสามารถในการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ทันกับยุคสมัย และพบว่ามีแนวทางการแก้ปัญหาและพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องใช้หลักการ “บวร” คือ บ้าน วัดและราชการ ภายในท้องถิ่นร่วมมือสามัคคีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และยุคปัจจุบันพระสงฆ์แต่ละวัดจะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการประชาสัมพันธ์

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบดั้งเดิม คือ การแสดงธรรมเทศนา ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาชูชาติ จิรสุโท (2565 : 211) ได้ศึกษาเรื่อง การบูรณาการการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวันและมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบันมีวิธีการสื่อสารทั้งวิธีการพูดและการเขียนในการสื่อสารปรัชญาขั้นพื้นฐานในโลกออนไลน์ รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทำให้เข้าใจกระบวนการสื่อสารผ่านสื่อ เช่น Facebook และ Youtube เมื่อศึกษาบทบาทหลักของพระสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน พบว่า บทบาทด้านการเผยแผ่เป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ทุกรูปที่ได้รับมอบหมายจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสุธีจริยวัฒน์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในศตวรรษที่ 21 กล่าวไว้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการเผยแผ่แท้จริงแล้วบทบาทด้านนี้พระสงฆ์ทุกรูปได้รับมอบหมายจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าโดยตรง เพราะหน้าที่ของพุทธสาวก คือ มีหน้าที่ศึกษาเรียนรู้คำสอนให้เกิดความรู้ความเข้าใจแล้วปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนนั้นแล้วต้องสอนผู้อื่นให้ปฏิบัติตามด้วยจึงได้ชื่อว่าพระสงฆ์สาวก

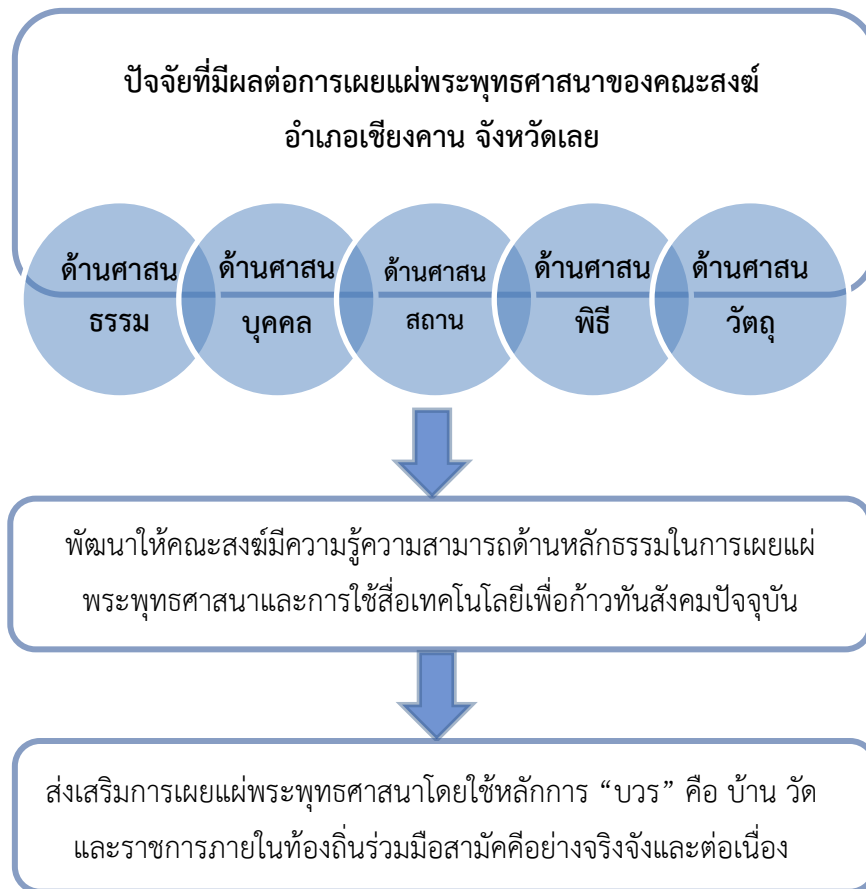
2. จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า ปัจจัยด้านศาสนธรรม พระสงฆ์ได้นำพระสัทธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแผ่แก่พุทธศาสนิกชน เน้นหลักธรรมการให้ทาน รักษาศีลและเจริญภาวนา และปัจจัยด้านศาสนบุคคล พระสงฆ์มีจำนวนน้อยและพระสงฆ์และสามเณรบางวัดยังมีข้อบกพร่องด้านศีลาจารวัตรอยู่บ้างทำให้จะต้องได้รับการพัฒนาด้านการปฏิบัติตนให้เคร่งครัดในพระธรรมวินัย มีการสำรวมกายวาจาให้เป็นที่น่าศรัทธา เลื่อมใส สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริภัทร อวอรัมย์รัมย์และคณะ (2562 : 2) ได้ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2559 - 2568) พบว่า ด้านหลักธรรม พระสงฆ์ต้องเน้นเผยแผ่หลักธรรมขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต หลักธรรมเพื่อการครองตนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ส่วนด้านศาสนบุคคล พระสงฆ์ต้องมีศีลาจารวัตรที่งดงาม มีอุดมการณ์ มีองค์ความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ด้านศาสนสถานและด้านศาสนพิธี มีความพร้อมเป็นศูนย์กลางของชุมชนและมีการทำบุญประเพณีต่างๆ เพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนาสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณตลอดมาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมุทร สงวนสิน (2566 : 84) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับศาสนสมบัติของวัด พบว่า วัดเป็นพุทธสถานเป็นที่พักอยู่อาศัย ศึกษาพระธรรมวินัยปฏิบัติธรรม ประกอบ ศาสนพิธีต่างๆ การเผยแผ่พุทธธรรมของพระภิกษุสงฆ์ในชุมชน หมู่บ้าน เพื่อเป็นที่พึ่งทางใจในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา สามารถทำบุญได้สะดวก หากประพฤติชอบ ปฏิบัติดีก็อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และด้านศาสนวัตถุ ทุกวัดมีศาสนวัตถุสำคัญ คือ ตู้อะโหลกและหนังสือพระไตรปิฎกที่ไม่ครบสมบูรณ์ และยังไม่มีการนำมาใช้ในการเผยแผ่อย่างจริงจัง สำหรับสื่อเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตยังไม่มีการนำมาใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนา สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริภัทร อวอรัมย์รัมย์และคณะ (2562 : 8) ได้ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธ ศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2559 - 2568) พบว่า ด้านศาสนวัตถุ แนวทางการส่งเสริมพัฒนาการสื่อสารต้องสร้างเครือข่ายทางวิชาการพระพุทธ ศาสนาสร้างความเข้มแข็งทางเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายสู่เว็บไซต์หรือ Facebook ของวัด

3. จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า พระสงฆ์ยังขาดความรู้ความสามารถในการเผยแผ่พระสัทธรรมจากพระไตรปิฎกอย่างจริงจังและยังขาดความรู้ความสามารถในการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ทันกับยุคสมัย ดังนั้นพระสงฆ์จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการเผยแผ่หลักธรรมและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2556) ได้กล่าวว่า พระสงฆ์ผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาจะต้องใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและกว้างขวางไปทั่วโลก และพบว่ามีแนวทางการแก้ปัญหาพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องใช้หลักการ “บวร” คือ บ้าน วัดและราชการภายในท้องถิ่นร่วมมือสามัคคีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดพิระ จำพวงค์ (2564 : 33) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารวัดด้วย “บวร” พบว่า การที่ผู้นำวัดจะขับเคลื่อนชุมชน หน่วยราชการด้วยการใช้

“บวร” เข้าด้วยกันเพื่อความมั่นคงและยั่งยืน ถือได้ว่าเป็นการส่งเสริมความรู้คู่คุณธรรมโดยการน้อมนำหลักธรรมมาสร้างสังคมสันติสุขให้เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่ประชาชน

สรุปการวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย” เป็นการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยและการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ตามแนวคิดทฤษฎีแบบดั้งเดิมด้วยการแสดงธรรมเทศนาจะต้องมีการบูรณาการการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสังคมออนไลน์ซึ่งเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวันของสังคมปัจจุบันที่มีรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทำให้เข้าใจกระบวนการสื่อสารผ่านสื่อ เช่น Facebook และ YouTube ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า ปัจจัยด้านศาสนธรรม พระสงฆ์ได้นำพระสัทธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแผ่แก่พุทธศาสนิกชน เน้นหลักธรรมการให้ทาน รักษาศีลและเจริญภาวนา และปัจจัยด้านศาสนบุคคล พระสงฆ์และสามเณรบางวัดยังมีข้อบกพร่องด้านศิลาจารวัตรอยู่บ้างทำให้จะต้องได้รับการพัฒนาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการปฏิบัติตนให้เคร่งครัดในพระธรรมวินัย มีการสํารวมกายวาจาให้เป็นที่น่าศรัทธาเลื่อมใสของชุมชน ปัจจัยด้านศาสนสถานและปัจจัยด้านศาสนพิธี มีความพร้อมเป็นศูนย์กลางของชุมชนและมีการทำบุญประเพณีต่างๆ เพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนาสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณตลอดมาอย่างยั่งยืนเหมาะสมแก่การเป็นท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ และปัจจัยด้านศาสนวัตถุ ทุกวัดมีตู้พระไตรปิฎกและหนังสือพระไตรปิฎกที่ไม่ครบสมบูรณ์และยังไม่มีนำมาใช้ในการเผยแผ่อย่างจริงจัง สำหรับสื่อเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตยังไม่มีนำมาใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนั้นแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการสื่อสารต้องสร้างเครือข่ายทางวิชาการพระพุทธศาสนาสร้างความเข้มแข็งทางเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายสู่เว็บไซต์หรือ Facebook ของวัด และการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จากการศึกษาทั้ง 5 ด้าน พบว่าพระสงฆ์ยังขาดความรู้ความสามารถในการเผยแผ่พระสัทธรรม จากพระไตรปิฎกและยังขาดความรู้ความสามารถในการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ทันกับยุคสมัย ดังนั้นพระสงฆ์จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถด้านหลักธรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและกว้างขวางไปทั่วโลกและพบว่ามีแนวทางการแก้ปัญหาพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องใช้หลักการ “บวร” คือ บ้าน วัดและราชการภายในท้องถิ่นร่วมมือสามัคคีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เนื่องจากการที่คณะสงฆ์ในวัดขับเคลื่อนชุมชน หน่วยราชการด้วยการใช้ “บวร” เข้าด้วยกันถือได้ว่าเป็นการส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนอย่างมั่นคงและยั่งยืน (แผนภาพที่ 2)

แผนภาพที่ 2 แนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์
อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรนำผลการวิจัยนี้เผยแพร่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัดเลย ระดับอำเภอเชียงคาน ระดับตำบลในอำเภอเชียงคานและวัดในเขตเทศบาลตำบลเชียงคาน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลยต่อไป

1.2 ผู้นำฝ่ายปกครองท้องถิ่นและผู้ฝ่ายปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล ต้องร่วมมือร่วมใจกับชุมชนอย่างเข้มแข็งให้ต่อเนื่องตลอดไป ในการส่งเสริมดูแลรักษาและทำนุบำรุงศาสนสถานในวัด ศาสนวัตถุทางพระพุทธศาสนาตลอดทั้งศาสนพิธี

1.3 ควรมีโครงการอบรมพระสงฆ์และสามเณรทุกวัดโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล เป็นผู้ดำเนินการอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้พระสงฆ์มีศีลาจารวัตรเป็นมีเลื่อมใสศรัทธาของชุมชน มีความรู้ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องและมีความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เหมาะสมตามอัตภาพ

2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิเคราะห์แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบบูรณาการเพื่อสังคมยุคใหม่

2.2 ควรศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาครัฐตามหลักการ “บวร” บ้าน วัด ราชการ ซึ่งเป็นรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน

2.3 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิเคราะห์กฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของประเทศไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2553). **ประวัติความสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระครูปลัดพีระ จำพวัก. (2564). การบริหารวัดด้วย “บวร”. **วารสารชัยมงคลปริทรรศน์**, 1(2), 33.
- พระครูสุธีจริยวัฒน์. (2562). บทบาทของพระสงฆ์ในศตวรรษที่ 21. **วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง**, 2(1), 4-5.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2556). **พระพุทธศาสนาในประเทศไทยสมัยปัจจุบัน**. สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2567 จาก: <http://www.dhammathai.org/thailand/contemporary.php>.
- พระมหาชูชาติ จิรสุโข. (2565). การบูรณาการการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ในสังคมไทย. **วารสาร มจร บาลีศึกษายุทธศาสตร์ปริทรรศน์**, 8(1), 211.
- พระมหาสมชาย กลิ่นจันทร์และคณะ. (2559). การเผยแผ่พระพุทธศาสนา: การพัฒนารูปแบบและวิธีการเชิงรุกของคณะสงฆ์ไทย. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**, 5(1), 207.
- พระมหาสุริยา อภิวิฑูโน (มะสันเทียะ). (2563). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามหลักโอวาทปาติโมกข์: หลักการ อุดมการณ์และวิธีการ. **วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์**, 6(1), 361-362.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมุทร สงวนสิน. (2566). การดำเนินการเกี่ยวกับศาสนสมบัติของวัด. **วารสารวิชาการสังคมศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์ ร้อยเอ็ด**, 2(2), 84.
- สิริภัทร อวอรัมย์รัมย์และคณะ. (2562). ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2559 - 2568). **วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**, 17(1), 2-8.

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

Distance Education Management via Satellite of Teachers in Small-sized School Under
Pathumthani Primary Educational Service Area Office 2

วนิดา แสงจันทร์

พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์

सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Wanida Sangchan

Pongsak Phetsatit

Sanit Sirivisitkul

Master of Public Administration Program in Public and private Management

Faculty of Political Science North Bangkok University

Email: wanida.sang@northbkk.ac.th

วันที่รับบทความ: 1 กันยายน 2567; วันแก้ไขบทความ 15 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 16 กันยายน 2567

Received: September 1, 2024; Revised: September 15, 2024; Accepted: September 16, 2024

บทคัดย่อ

สำหรับประเทศกำลังพัฒนาการสร้างมาตรฐานทางการศึกษานับว่าเป็นสิ่งสำคัญ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมนับว่าเป็นทางออกที่สำคัญอย่างยิ่ง ในการสร้างมาตรฐานและความเสมอภาคในการจัดการศึกษา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและเปรียบเทียบความแตกต่างในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านบริบทของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมและค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การจัดการศึกษา; การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม; โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

For developing countries, standardizing education was important. Distance education via satellite was important solution to create standards and equality in education provision. This objective of this research was to study the conditions and compare the differences in distance education management via satellite of teacher in small-sized school under Pathumthani primary educational service area office 2, categorized by personal factors. The sample consisted of 90 teachers from small-sized school in Pathumthani primary educational service area office 2. The research instrument used was a questionnaire. The statistical methods employed included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The findings revealed that, overall, distance education management via satellite of teacher in small-sized school under Pathumthani primary educational service area office 2 was at a high level. When broken down into specific aspects, the highest mean score was in the context of satellite-based distance education management, while the lowest mean score was in the process of satellite-based distance education management. The hypothesis testing indicated that differences in personal factors did not significantly affect teachers' opinions on distance education management via satellite of teacher in small-sized school under Pathumthani primary educational service area office 2.

Keywords: Education Management; Distance Education Via Satellite; Teacher in Small-Sized School

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคนและเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลและสังคมในยุคปัจจุบันที่การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตามในพื้นที่ห่างไกลเผชิญปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพและการเข้าถึงการศึกษาในหลายพื้นที่ที่ห่างไกลมีการขาดแคลนครูที่มีคุณภาพและการศึกษาในระดับที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังขาดแคลนทรัพยากรการศึกษา เช่น หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียนรู้ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ (World Bank, 2018) ดังนั้นการใช้เทคโนโลยี เช่น การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จะสามารถช่วยให้เด็กในพื้นที่ห่างไกลเข้าถึงการศึกษาได้ โดยการลงทุนในอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญ (UNESCO, 2021) ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของผู้คน

เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ เพิ่มคุณภาพ และลดต้นทุนการผลิตสินค้า ทำให้สามารถสร้างตลาดและมูลค่าให้กับสินค้านั้นได้อย่างมหาศาล และเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ ทั้งในระดับผู้เรียน ระดับครู/อาจารย์ผู้สอน และในระดับสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมถึง พ.ศ. 2562) มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการศึกษาให้มีคุณภาพและสามารถเข้าถึงได้สำหรับประชาชนทุกคน และสนับสนุนการพัฒนาการศึกษาอย่างทั่วถึงรวมถึงการศึกษาทางไกลและการใช้เทคโนโลยี โดยในมาตรา 7 ระบุว่าการศึกษาในระดับต่าง ๆ ต้องเป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนด และต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้ทันสมัย รวมถึงการศึกษาทางไกลและการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และมาตรา 8 สนับสนุนการศึกษาให้เข้าถึงได้สำหรับเด็กในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) จากทั้งหมดจะสามารถสรุปได้ว่า การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในระดับประถมศึกษามีความสำคัญในการเพิ่มโอกาสการศึกษาให้กับเด็กในพื้นที่ห่างไกล และมีพระราชบัญญัติหลายฉบับที่สนับสนุนและควบคุมการใช้เทคโนโลยีในการศึกษา กฎหมายเหล่านี้ช่วยสร้างกรอบการทำงานที่ชัดเจนในการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาทางไกล รวมถึงการรับรองว่าเด็กทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียม

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นการจัดการศึกษาที่สามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาลดช่องว่างและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ประกอบกับสภาพปัญหาและข้อจำกัดที่คล้ายคลึงกันในโรงเรียนขนาดเล็กคือ ครูไม่ครบชั้น ครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก ครูต้องปฏิบัติงานอื่นนอกเหนืองานสอน ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างเต็มตามหลักสูตรและเต็มเวลาอีกทั้งความไม่พร้อมในด้านงบประมาณ จึงส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและด้านการจัดการเรียนการสอน โดยสะท้อนผลจากการจัดการศึกษาที่ผ่านมา ปรากฏว่าในการประเมินเพื่อการรับรองมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียน จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในรอบที่ผ่านมา ยังมีโรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) และผลการประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพผู้เรียน (National Test: NT) อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังพบว่าแนวโน้มโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนเพิ่มขึ้น เนื่องจากอัตราการเกิดของประชากรลดลง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่สามารถจัดสรรอัตรากำลังครูเพิ่มให้กับโรงเรียนขนาดเล็กได้เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ และมาตรการจำกัดกำลังคนภาครัฐ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ดำเนินการส่งเสริมให้โรงเรียนขนาดเล็กมีการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อแก้ปัญหาการขาด

แคลนครูในพื้นที่โรงเรียนห่างไกล เป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนที่อยู่ในช่วงวัยที่ต้องได้รับการศึกษาทุกคน ได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ตระหนักถึงปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กที่ครูไม่ครบชั้น ครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก ครูต้องปฏิบัติงานอื่นนอกเหนืองานสอน ทำให้มีการส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเพื่อเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพแก่ประชากรวัยเรียนในสังกัดอย่างเท่าเทียม อย่างไรก็ตามในการดำเนินงานที่ผ่านมาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีการนำเอาการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมาใช้อย่างต่อเนื่อง แต่ยังขาดการประเมินผล ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการประเมินโครงการ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) มาประยุกต์ใช้ในการประเมินผลการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานในการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ที่แตกต่างกัน

ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมีวัตถุประสงค์หลักในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูและสร้างความเสมอภาคในการศึกษา โดยมุ่งเน้นการนำการศึกษาไปสู่พื้นที่ชนบทและห่างไกลความเจริญทั่วประเทศ

การศึกษานี้ใช้เทคโนโลยีการถ่ายทอดสัญญาณการเรียนการสอนจากโรงเรียนวังไกลกังวล (โรงเรียนต้นทาง) ไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ในพื้นที่ปลายทาง ผ่านการถ่ายทอดสดตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งช่วยให้เกิดการสื่อสารแบบสองทาง (Interactive Communication) ผ่านระบบประชุมทางไกลทางโทรทัศน์ (TV Conference) โดยที่โรงเรียนปลายทางสามารถเห็นภาพและได้ยินเสียงจากโรงเรียนต้นทาง ขณะที่โรงเรียนต้นทางจะสามารถได้ยินเสียงจากโรงเรียนปลายทาง และมีการโต้ตอบได้เมื่อมีการสอบถามหรือขอคำแนะนำ ในปัจจุบัน การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมีการแพร่ภาพการเรียนการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาผ่าน 12 ช่อง รวมถึงช่องการอาชีพและช่องรายการนานาชาติอีก 3 ช่อง รวมเป็น 15 ช่อง การออกอากาศดำเนินการจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น โรงเรียนวังไกลกังวล วิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล โดยสามารถรับชมผ่านจานดาวเทียม Ku Band ในระบบ DTH (Direct To Home) การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมนี้ได้สร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนในพื้นที่ห่างไกลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว นับเป็นการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างอรรถประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเติบโตของประเทศ (ชนกพร ตุ่มทอง, 2559)

2. แนวคิดการประเมินผลแบบ CIPP Model

สตฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ได้เสนอแนวคิดการประเมินผลแบบ CIPP (Context, Input, Process, Product) ในปี 1971 ซึ่งเป็นการประเมินผลที่ครอบคลุมทุกด้านของโครงการ โดยการประเมินจะพิจารณาถึงบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

ด้านบริบท (Context) เป็นการศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ เช่น บริบทของสภาพแวดล้อม นโยบาย วิสัยทัศน์ ปัญหา แหล่งทุน สภาพความผันผวนทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง รวมถึงแนวโน้มการก่อตัวของปัญหาที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการ

ปัจจัยนำเข้า (Input) มุ่งเน้นการค้นหาลักษณะขององค์ประกอบที่เป็นปัจจัยนำเข้า เช่น บุคคล สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ และศักยภาพการบริหารงาน ซึ่งสามารถจำแนกออกไปเป็นรายละเอียด เช่น บุคคลอาจพิจารณาจากเพศ อายุ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ความพึงพอใจ ความคาดหวัง ทักษะ ศักยภาพ ความสามารถ ประสบการณ์ ความรู้ คุณวุฒิทางการศึกษา ถิ่นที่อยู่และลักษณะกระบวนการกลุ่ม

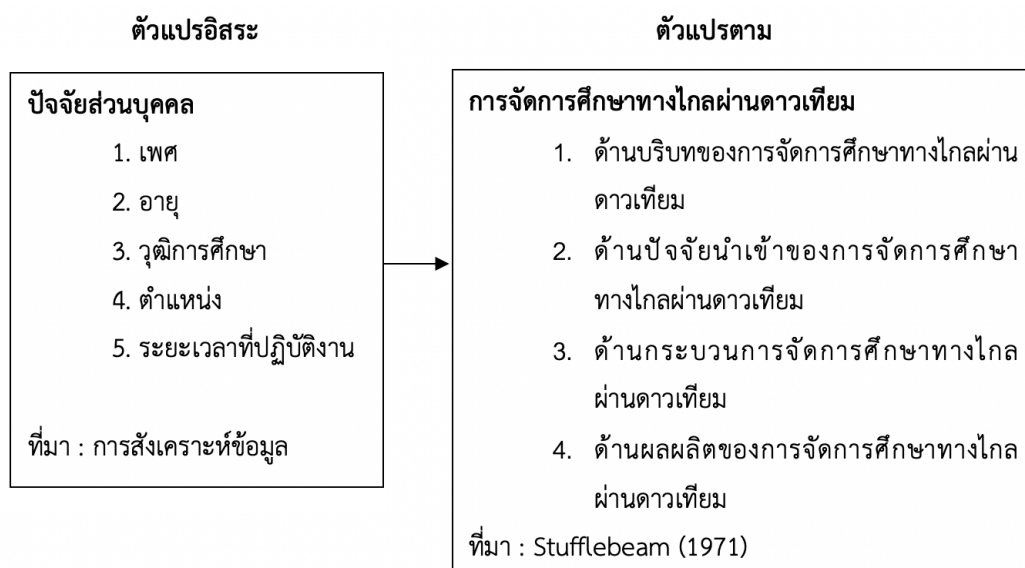
ด้านกระบวนการ (Process) เป็นการศึกษาว่ากระบวนการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ โดยการค้นหาข้อบกพร่อง จุดอ่อน หรือจุดแข็งของกระบวนการบริหารจัดการโครงการ เพื่อประเมินว่ามีประสิทธิภาพเพียงใดในการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ด้านผลผลิต (Product) เป็นการศึกษาตรวจสอบประสิทธิผลของโครงการ โดยเฉพาะความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์และผลลัพธ์ที่ได้รับ โดยนำเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไปตัดสิน ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานนั้นอาจกำหนดขึ้นเองหรืออาศัยเกณฑ์ที่บุคคลหรือหน่วยงานอื่นกำหนดไว้

การใช้รูปแบบการประเมินการประเมินผลแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam)ช่วยให้การประเมินโครงการมีความครอบคลุมและเป็นระบบ โดยสามารถวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานและผลลัพธ์ของโครงการได้อย่างละเอียดและมีประสิทธิภาพ (Stufflebeam, 1971)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยใช้แนวคิดการประเมินผลแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971) มาประยุกต์ใช้ เนื่องจากแนวคิดการประเมินผลแบบ CIPP Model เป็นวิธีการประเมินที่ครอบคลุมในทุกมิติที่สำคัญ และเป็นส่วนช่วยให้การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้นำแนวคิดการประเมินผลแบบ CIPP Model มาเขียนกรอบแนวคิดในการการวิจัยได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 110 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2, เมษายน 2567) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 14 โรง จำนวนครู 90 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R.V., & D.W.

Morgan, 1970) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% จากนั้นนำมาสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับฉลากไม่ใส่กลับ จนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และได้ผลคะแนน IOC = 0.967 นอกจากนี้ยังนำแบบสอบถามมาหาค่าความเที่ยงของข้อคำถาม โดยเก็บข้อมูลจากครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวัดความสอดคล้องภายใน โดยการหาค่า Cronbach's Alpha) ได้ค่า Reliability of Alpha = 0.933

เกณฑ์การแปลความหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมายตามลำดับคะแนนประเมินความคิดเห็นของแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตามเกณฑ์ของเบสท์และคาห์น (Best & Kahn, 2006) ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00	มีผลประเมินการจัดการศึกษาฯ ในระดับมากที่สุด
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50	มีผลประเมินการจัดการศึกษาฯ ในระดับมาก
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50	มีผลประเมินการจัดการศึกษาฯ ในระดับปานกลาง
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50	มีผลประเมินการจัดการศึกษาฯ ในระดับน้อย
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50	มีผลประเมินการจัดการศึกษาฯ ในระดับน้อยที่สุด

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการศึกษานี้ ซึ่งสถิติที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD.)

1.2 การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD.)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบปัจจัย

2.1 ตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ และวุฒิการศึกษา ผู้วิจัยใช้การทดสอบ t-test (Independent t-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ตัวแปรที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ ตำแหน่ง และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ผู้วิจัยใช้สถิติ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และการทดสอบรายคู่โดยวิธีทดสอบ Least-Significant Different (LSD)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 สรุปผลได้ ดังนี้

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของครูโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 52.2 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 47.8 เป็นเพศชาย โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 54.4 มีอายุระหว่าง 22 – 33 ปี รองลงมาคืออายุ 34 – 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.4 และตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 21.2 วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 87.8 และระดับปริญญาโทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12.2 ตำแหน่งส่วนใหญ่ เป็นครูผู้ช่วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.7 รองลงมา เป็นครู คศ.1 คิดเป็นร้อยละ 26.7 ครู คศ.2 คิดเป็นร้อยละ 17.8 ครูอัตราจ้าง คิดเป็นร้อยละ 15.6 และครู คศ.3 คิดเป็นร้อยละ 3.2 ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 1 – 9 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.1 รองลงมา มีระยะเวลาปฏิบัติงานน้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.6 ระยะเวลา 10 – 19 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.1 และ ระยะเวลา 20 ปีขึ้นไปน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 2.2 ตามลำดับ

1. การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ภาพรวม

การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	$\bar{X}$	SD.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ด้านบริบทของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	4.745	.574	มาก
2. ด้านปัจจัยนำเข้าของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	4.189	.737	มาก
3. ด้านกระบวนการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	4.056	.853	มาก
4. ด้านผลผลิตของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม	4.339	.557	มาก
รวม	4.243	.560	มาก

จากตารางที่ 1 ภาพรวมของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ด้วยการนำรูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model มาประยุกต์ใช้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.243 , SD. = 0.560) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบริบทของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.745, SD. = 0.574) รองลงมาคือด้านผลผลิตของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม อยู่ในระดับมาก

($\bar{X}$ = 4.339, SD. = 0.557) ด้านปัจจัยนำเข้าของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.189, SD. = 0.737) และต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.056, SD. = 0.853)

2. การเปรียบเทียบการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลรวม การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

การจัดการศึกษา ทางไกลผ่านดาวเทียม	เพศ		อายุ		วุฒิการศึกษา		ตำแหน่ง		ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน	
	t/F	P-	t/F	P-	t/F	P-	t/F	P-	t/F	P-
		value		value		value		value		value
1. ด้านบริบท	1.038	.302	1.290	.280	-1.422	.158	1.261	.292	1.030	.383
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	.617	.539	1.027	.362	-.588	.558	.771	.547	1.504	.219
3. ด้านกระบวนการ	.694	.490	1.177	.313	.455	.650	1.339	.262	.580	.630
4. ด้านผลผลิต	1.206	.231	2.468	.091	-.878	.383	2.367	.059	1.205	.313
ภาพรวม	1.002	.319	1.914	.154	-.560	.577	1.767	.143	1.481	.225

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาการเปรียบเทียบการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ครูโรงเรียนขนาดเล็กที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันในด้านเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาการปฏิบัติงาน มีผลการประเมินการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ทั้งในภาพรวมและรายด้านที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยจะพบว่าการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีผลการศึกษาที่วิเคราะห์ข้อมูลอภิปรายผล เป็นลำดับได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่าการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อันดับหนึ่ง คือ ด้านบริบทของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม อันดับที่สอง คือ ด้านผลผลิตของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม อันดับสาม คือ ด้านปัจจัยนำเข้าของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และอันดับสุดท้าย คือ ด้านกระบวนการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ตามลำดับและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลการศึกษได้ ดังนี้ต่อไปนี้

ด้านบริบทของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีการสนับสนุนให้ครูจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นอย่างดี โดยมีการกำหนดนโยบายของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้ครูสามารถนำการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมาใช้ในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพชรไพลิน สอนทิพย์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่า ในด้านบริบทมีคะแนนประเมินสูงที่สุด เนื่องจากมีความสอดคล้องกับนโยบายเพื่อแก้ปัญหาการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก จึงอาจกล่าวได้ว่า บริบทของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม คือ การวางแผนนโยบายและแนวปฏิบัติให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อให้มาตรฐานในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และเพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมไปในทิศทางเดียวกัน

ด้านผลผลิตของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 สามารถแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้นและครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอกได้จริง ทำให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึง และทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้นอีกด้วย ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังสนา อินทิม (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 พบว่าการประเมินด้านผลผลิตอยู่ในระดับมาก โดยการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า ผลผลิตของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 คือ การปัญหาทางด้านการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ทั้งปัญหาครูไม่ครบชั้น ครูสอนไม่ตรงวิชาเอกได้จริง และปัญหาด้านการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของนักเรียน

ด้านปัจจัยนำเข้าของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากจากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีการสนับสนุนให้เกิดการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยมีการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มีการเตรียมความพร้อมทางด้านบุคลากรในโรงเรียนให้เพียงพอ และมีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้อย่างเชี่ยวชาญ อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมีความพร้อมต่อการนำไปใช้งาน นอกจากนี้ยังมีการวางแผนการบริหารงบประมาณในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมไว้เป็นอย่างดีและเพียงพออีกด้วย ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุพร เขยสาคร (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการ

โทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็ก ในกลุ่มโรงเรียนพดด้วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า ภาพรวมด้านปัจจัยนำเข้าของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมอยู่ในระดับมาก คู่มือมีความเหมาะสม อุปกรณ์การศึกษา ระบบการถ่ายทอดสัญญาณดาวเทียม และการฝึกอบรมครู และการจัดเตรียมทรัพยากรเป็นไปตามแผนที่วางไว้ จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยนำเข้าของการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม คือ สิ่งที่ทำให้การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ทั้งทางด้านอาคาร สถานที่ อุปกรณ์ งบประมาณ

ด้านกระบวนการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยพบว่า ครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีการจัดกระบวนการจัดการศึกษา โดยมีการวางแผนจัดตารางสอนของโรงเรียนให้ตรงกับโรงเรียนต้นทางที่แพร่ภาพ มีการจัดทำแผนการเรียนรู้ตามคู่มือที่โรงเรียนต้นทางจัดไว้ให้มีการทำสรุปผลการจัดการเรียนการสอน และนำผลการประเมินที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณา เครือคนโท (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการขยายผลการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า ภาพรวมด้านกระบวนการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมอยู่ในระดับมาก ครูโรงเรียนขนาดเล็กสามารถจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมีการเตรียมความพร้อมก่อนทำการสอนโดยสามารถให้คำแนะนำเพิ่มเติมกำกับดูแลนักเรียนตลอดเวลาการจัดการเรียนการสอนได้ และสามารถตอบคำถามในเนื้อหาสาระที่นักเรียนไม่เข้าใจได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม คือ การเตรียมความพร้อมของครูก่อนจัดการศึกษา โดยต้องมีการวางแผนการสอนให้ตรงกับโรงเรียนต้นทาง มีการประเมินผลการศึกษา และต้องนำผลการศึกษาที่ได้มาปรับปรุงเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

2. ผลการเปรียบเทียบการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่ไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนที่อยู่ในช่วงวัยที่ต้องได้รับการศึกษาทุกคนในประเทศ ได้รับโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง ดังนั้นการดำเนินการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จึงต้องเป็นไปอย่างมีมาตรฐานและมีคุณภาพ ทำให้มีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และมีการจัดอบรมพัฒนาครูที่ใช้การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมอย่างต่อเนื่องทุกปีงบประมาณ ทำให้เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน ไม่มีผลต่อการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฎา จันทรประเสริฐ และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ในสถานการณ์ Covid-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่ไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลี และ คิม (Lee, K., & Kim, J.2022) ที่ได้

ศึกษาเรื่อง การประเมินโปรแกรมการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโดยใช้ CIPP Model พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุและประสบการณ์ของผู้เรียนไม่แสดงถึงผลกระทบที่ชัดเจนต่อความสำเร็จของโปรแกรม และ การศึกษานี้ยืนยันว่าปัจจัยที่สำคัญคือการสนับสนุนทางเทคโนโลยีและการออกแบบการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานดังนี้

1.1 ด้านบริบท สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ควรสร้างความเข้าใจถึง วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาทางไกลให้แก่ครูโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัด เพื่อให้ครูเกิดความต้องการในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และสามารถจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมไปตรงตาม วัตถุประสงค์

1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ควรมีการสำรวจ ความต้องการอุปกรณ์ในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดมีความ พร้อมด้านอุปกรณ์ และสามารถใช้เป็นข้อมูลในการเสนอของบประมาณในการจัดสรรอุปกรณ์ต่อไป

1.3 ด้านกระบวนการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ควรให้ศึกษานิเทศก์ ในสังกัดดำเนินการกำกับ ดูแล นิเทศ ติดตามผลการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม และให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อให้เป็นมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติต่อไป

1.4 ด้านผลผลิต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ควรรับฟังข้อคิดเห็นจาก ครูที่จัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ว่ามีปัญหาในด้านใด เพื่อนำปัญหาจากการปฏิบัติงานที่ได้มาใช้เป็น แนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมต่อไป

1.5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ควรมีการจัดตั้งภาคีเครือข่ายการจัดการ ศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมขึ้น เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสามารถขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ทางไกลผ่านดาวเทียมของสำนักงานเขตพื้นที่ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ขอเสนอแนะให้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่อาจค้นพบ ข้อมูลสำคัญมาใช้ในการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่ดียิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาในระดับการศึกษาอื่น ๆ เช่น ระดับมัธยมต้น และมัธยมปลาย เพื่อนำผลการศึกษาที่ ได้มาไว้เทียบเคียงผลการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา จันทร์ประเสริฐ และคณะ. (2565). การจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม(DLTV) ในสถานการณ์ Covid-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก, 8(3), 85–95.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2564). แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2563 – 2565. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2566 จาก <https://bict.moe.go.th/wp-content/uploads/2022/03/digital-63-65.pdf>.
- ชนกพร ตุ่มทอง. (2560). การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ครูตู้ . สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2566. จาก https://broadcast.nbtc.go.th/data/bcj/2559/doc/2559_11_4.pdf.
- จตุพร เขยสาคร. (2561). การประเมินโครงการโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมของ โรงเรียนขนาดเล็กในกลุ่มโรงเรียนพงตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรีเขต2.การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพชรไพลิน สอนทิพย์. (2563). การประเมินโครงการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม DLTV ของโรงเรียนขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1.วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 7(10), 8–9.
- วรรณา เครือคนโท. (2560). การประเมินโครงการขยายผลการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา), บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. (2567). ข้อมูลบุคลากร ในสังกัดสพ.ปทุมธานี เขต 2. สืบค้นเมื่อ 8 เมษายน 2567. จาก <https://ptt2.go.th/home/personnel/>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2566) รายละเอียดคุณลักษณะและขอบเขตงาน (Terms of References : TOR) โครงการจัดสรรครุภัณฑ์ทดแทนห้องเรียน DLTV สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 7,914 โรงเรียนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สืบค้น เมื่อ 23 ธันวาคม 2566. จาก <https://www.obec.go.th/archives/747113>.
- อังสนา อินทิม. (2564). การประเมินและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารการศึกษา), พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

- Best, J. W., & Kahn, J. V. (2006). **Research in education (10th ed.)**. Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3) : 607 – 610.
- Lee, K., & Kim, J. (2022). Examining Satellite-Based Distance Education Programs: A CIPP Model Analysis. **Journal of Distance Education Administration**, 25(4), 301-317.
- Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (1971). **Educational evaluation and decision making**. Itasca, IL: Peacock.
- UNESCO. (2021). **Education and Technology**. Retrieved from <https://www.unesco.org/en/education>.
- World Bank. (2018). **World Development Report: Learning to Realize Education's Promise**. Retrieved from <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2018>.

รูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ว่าวจีน : งานฝีมือเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ในหมู่บ้านหยางเจียบู

มณฑลซานตง สาธารณรัฐประชาชนจีน

Chinese Kite Conservation Management Model: Crafts to Promote Identity in Yangjiabu
Village Shandong Province, People's Republic of China

ลิ่ ตัน

พิชัย สดภิบาล

ทองเจือ เกียรติธร

เมธาสิทธิ์ อัดดก

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, ประเทศไทย

Li Dan

Pichai Sodphiban

Thongchuea Khatthons

Mathasit Addok

Doctor of Fine and Applied Arts Bangkokthonburi University, Thailand

Email: vivan898@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 23 สิงหาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 2 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 4 ตุลาคม 2567

Received: August 23, 2024; Revised: October 2, 2024; Accepted: October 4, 2024

บทคัดย่อ

ด้วยเศรษฐกิจในพื้นที่ซานตงระดับสูงคือการผลิตยานยนต์อาจทำให้ภาคธุรกิจลดความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมลง และทั้ง ๆ ที่พื้นที่ได้รับการประกาศจากองค์การ UNESCO ให้เมืองเว่ยฟางเป็นเมืองสร้างสรรค์แห่งงานหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน ปัญหานี้จึงไม่อาจมองข้ามได้ ดังนั้นแล้วงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) ศึกษาประวัติและวิเคราะห์ลักษณะงานหัตถกรรมว่าวจีนในหมู่บ้านหยางเจียบู เมืองเว่ยหยาง มณฑลซานตง 2) วิเคราะห์คุณค่าของว่าวในหมู่บ้านหยางเจียบู เมืองเว่ยหยาง มณฑลซานตง 3) เสนอรูปแบบการจัดการอนุรักษ์หัตถกรรมว่าวให้เป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้านหยางเจียบูอย่างยั่งยืน วิธีการวิจัยเป็นแบบผสมผสาน โดยการวิจัยคุณภาพได้ศึกษาข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ เอกสารจากนักวิชาการ รูปแบบของงานศิลปะศึกษาจากศิลปิน และสัมภาษณ์ผู้สืบทอดวัฒนธรรม และชาวบ้านในท้องถิ่น จำนวน 30 คน การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ขนาดตัวอย่าง 200 คน และทำการวิเคราะห์ SWOT ต่อการกำหนดกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมในพื้นที่จุดชมวิวหยางเจียบู

ผลการวิจัยพบว่า ด้านประวัติความเป็นมาของว่าวหยางเจียบู สามารถสืบย้อนไปถึง ค.ศ. 549 และมีพัฒนาการเรื่อยมาจนถึงสมัยราชวงศ์หมิง มีหลักฐานที่มีการทำว่าวในหมู่บ้านหยางเจียบู จนถึงปัจจุบันว่าวไม่ได้เป็นเพียงของเล่นสำหรับเด็กเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของความโชคดีและความสุขอีกด้วยซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงงานฝีมือศิลปะพื้นบ้านที่มีมายาวนาน และเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ทางสัญลักษณ์ ทางสุนทรียะ ทางวิชาการและทางเศรษฐกิจ ปัจจุบันมีการผลิตด้วย

เครื่องจักรขนาดใหญ่ จำนวนผู้สืบทอดว่าวที่ทำด้วยมือจึงค่อย ๆ ลดลง ส่งผลให้ผู้สืบทอดว่าวขาดแคลนเป็น ปัญหาที่จะต้องมีการจัดการที่จะปกป้องและอนุรักษ์งานฝีมือว่าวหมู่บ้านหยางเจียบู รูปแบบการอนุรักษ์จึง สร้างกลยุทธ์ทางการศึกษาและกระบวนการผลิตให้กับเยาวชนในพื้นที่ มีความเข้าใจด้านประวัติศาสตร์ เปิด พื้นที่การเล่นว่าวกับความสำคัญของลมหยางเจียบู กำหนดนโยบาย ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วม มีการจัด นิทรรศการ การสัมมนากิจกรรมทางวัฒนธรรมในพื้นที่และนอกพื้นที่ นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้

คำสำคัญ : การจัดการการอนุรักษ์; งานฝีมือว่าวจีน; อัตลักษณ์หมู่บ้านหยางเจียบู

Abstract

With the economy in the Shandong area, the high level is automotive manufacturing. This may cause the business sector to reduce the importance of cultural heritage. Even though the area has been declared by UNESCO as a creative city of handicrafts and folk arts, This problem therefore cannot be overlooked. This research has research objectives. 1) Study the history and analyze the characteristics of Chinese kite handicrafts in Yangjiabu Village. Weiyang City, Shandong Province 2) Analyze the value of kites in Yangjiabu Village. Weiyang City, Shandong Province 3) Propose a sustainable management model for the conservation of kite handicrafts as an identity of Yangjiabu Village. The research method is a mixed method. The qualitative research has studied historical information. Documents from academics Forms of art studied from artists and interview cultural inheritors and 30 local villagers. As for the quantitative research collected data using questionnaires with a sample size of 200 people, and a SWOT analysis was conducted to determine the strategy for creative cultural products in the Yangjiabu Scenic Area.

The research results found that The history of the Yangjiabu kite It can be traced back to 549 AD and continued to develop until the Ming Dynasty. There is evidence that kites were made in Yangjiabu Village. Until now kites are not just toys for children. But it is also a symbol of good luck and happiness. which reflects the long tradition of folk art craftsmanship and is an important part of folk culture that has historical, symbolic, aesthetic, academic and economic value. Currently, it is produced with large machines. The number of handmade kite inheritors has gradually decreased, resulting in a shortage of kite inheritors. This is a problem that requires management to protect and preserve the Yangjiabu village's kite craftsmanship. The conservation model therefore creates educational strategies and

production processes for youth in the area. Have an understanding of history Open the area for kite flying with the importance of the Yangjiabu wind, Set policies for stakeholders to participate There is an exhibition Seminars on cultural activities in the area and outside the area Use modern technology.

Keyword: Conservation management; Chinese kite craft; Promote the Identity Yangjiabu

บทนำ

มณฑลซานตง ตั้งอยู่ทางตะวันออกของประเทศจีน อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่สำคัญมากในเขตอันถึง หมู่บ้านหยางเจียบู เมืองเว่ยฟาง โดยมีมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญได้แก่ งานพิมพ์แกะไม้ การตัดกระดาษ และวาวเว่ยฟาง ของหมู่บ้านหยางเจียบู ปัจจุบัน "Yangjiabu Folk Art Grand View Garden (เดิมชื่อ Yangjiabu Kite Factory)" ได้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในมณฑลซานตง โดยผสมผสานการทำวาว การพิมพ์ภาพปีใหม่ และการท่องเที่ยวพื้นบ้าน (Fang Xiao, 2022)

จากความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม งานพิมพ์แกะไม้ การตัดกระดาษ และการสร้างสรรค์วาวของพื้นที่หมู่บ้านหยางเจียบู เมืองเว่ยฟาง และยังมีมรดกทางวัฒนธรรมอีกกว่าร้อยรายการ ซึ่งในปีค.ศ. 2021 ที่ผ่านมานี้ องค์การ UNESCO ได้ประกาศให้เมืองเว่ยฟางเป็นเมืองสร้างสรรค์แห่งงานหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Xinhua, 2024) หลังจากที่เมืองเว่ยฟางได้รับการประกาศดังกล่าวแล้ว จึงเป็นเรื่องสำคัญที่หน่วยงานในพื้นที่และรวมทั้งศิลปินผู้สร้างผลงาน นักวิชาการ สถาบันทางการศึกษา รวมทั้งประชาชนต่างตระหนักถึงรางวัลที่ได้รับการยกย่องดังกล่าว จึงเป็นปัญหาที่สำคัญสำหรับเมือง ที่จะต้องช่วยกันปกป้องรักษาทรัพยากร ซึ่งในที่นี้คือว่าหมู่บ้านหยางเจียบู ทำอย่างไรที่จะอนุรักษ์รูปแบบดั้งเดิมให้ยั่งยืนยาวนาน เป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้านตลอดไป เป็นไปตามสภาพเศรษฐกิจในซานตงสมัยใหม่ อย่างไรก็ตามด้วยความริบเร่งของการพัฒนา และการพัฒนาในระดับสูงของการผลิตยานยนต์ขนาดใหญ่และอารยธรรมทางวิทยาศาสตร์ ในพื้นที่ซานตง อาจทำให้การสืบทอดและการปกป้องงานฝีมือว่าทำมือแบบดั้งเดิมของเว่ยฟางเป็นเรื่องยาก และยังท้าทายความเป็นไปได้ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วย ดังนั้นแล้วการทำวิจัยการจัดการการอนุรักษ์งานฝีมือว่าเงิน เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ในเมืองหยางเจียบู มณฑลซานตง สาธารณรัฐประชาชนจีน จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะปกป้องให้อยู่คู่กับเมืองควบคู่ไปกับการพัฒนาการผลิตยานยนต์สมัยใหม่

แผนภาพที่ 1 : แผนที่ตงชาน

ที่มา : มณฑลชานตง, 2023

แผนภาพที่ 2 : บุรุษในหยางเจียบู ภาพปีใหม่ ชาหยูเล่ย์และพระเจ้า

ที่มา : researcher

แผนภาพที่ 3 : สถานที่ท่องเที่ยวหยางเจียบู ประตูดงชาน

ที่มา : researcher

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาประวัติและวิเคราะห์ลักษณะงานหัตถกรรมว่าวเงินในหมู่บ้านหยางเจียบู เมืองเว่ยหยาง มณฑลชานตง
2. การวิเคราะห์คุณค่าของว่าวในหมู่บ้านหยางเจียบู เมืองเว่ยหยาง มณฑลชานตง
3. เสนอรูปแบบการจัดการอนุรักษ์หัตถกรรมว่าวให้เป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้านหยางเจียบู อย่างยั่งยืน

ทบทวนวรรณกรรม

วิจัยทำการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง คือทบทวนการศึกษาในการวิจัย การจัดการการอนุรักษ์ ว่างานเงินงานฝีมือเพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ในหยางเจียน มณฑลซานตง สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ งานวรรณกรรม โดยมีความ สำคัญดังนี้

1.ความสำคัญด้านประวัติศาสตร์

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าวจีนพบในเอกสารเรื่อง 'History of Southern Dynasties' ซึ่งได้บันทึกสถานการณ์ระหว่างที่เกิดกบฏของ Hou Jing ในปีี่สามของ Liang Taiqing ตรงกับช่วงปีค.ศ. 549 ในเวลานั้นมีเจ้าชายชื่อ Jianwen พระองค์ได้ใช้ว่าวเพื่อส่งพระราชโองการของจักรพรรดิและเรียกร้องให้มีกำลังเสริมเพื่อช่วยเหลือจักรพรรดิ Liang Jianwu และเจ้าหน้าที่ของเขาที่ถูกปิดล้อมอยู่ ครั้งนี้จึงเป็นการใช้ว่าวในทางปฏิบัติการครั้งแรกที่บันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ และต่อมาในสมัยราชวงศ์ถัง ถึงสมัยราชวงศ์ซ่ง ยังมีบันทึกที่เกี่ยวข้อง เช่น 'Zhitianlu' และ 'Zizhi Tongjian' ของ Ding Yonghui ซึ่งแม้ว่าถ้อยคำจะมีความแตกต่างกันเล็กน้อย แต่ข้อเท็จจริงที่อธิบายไว้ชัดเจนมาก เอกสารได้บ่งชี้ว่าในขณะนั้นผู้คนใช้ว่าวอยู่แล้ว ตามผลงานของนายโจเซฟ นิดแฮม นักวิชาการชาวอังกฤษ ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของจีน ได้ยืนยันว่าว่าวถูกประดิษฐ์ขึ้นโดยชาวจีนและแพร่กระจายไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลก (Ren Xiaoshu, 2019)

ศิลปะการสร้างสรรค์ว่าวและรูปภาพปีใหม่เกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์หมิง ระหว่าง ค.ศ.1368 – 1644และเจริญรุ่งเรืองในสมัยราชวงศ์ชิง ระหว่างปี ค.ศ. 1644 -1911 (Cheng Yuezhu, 2024) โดยตั้งแต่สมัยราชวงศ์ชิงนักวิชาการได้รวมตัวกันในเว่ยเซียน และมีคนตั้งเป็นจำนวนมากเข้ามามีส่วนร่วมในการทำว่าว มีการใช้เทคนิคการวาดภาพแบบจินโบราณในการวาดภาพว่าว ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าทางศิลปะของว่าวเว่ยฟางเป็นอย่างมากในช่วงนั้น (Guo Wenjing, Zhao Yuzong and Sun Yanan, 2022)

2. ด้านการอนุรักษ์

2.1 การอนุรักษ์ภายในประเทศจีนมีความหมายและครอบคลุมถึง เทคโนโลยีการอนุรักษ์ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้และผู้เก็บรักษาของสาธารณรัฐจีน หมายถึง เทคโนโลยีแบบดั้งเดิมที่ขาดไม่ได้ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและจะต้องได้รับการคุ้มครองตาม "กฎหมายการอนุรักษ์ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม" ของ กระทรวงวัฒนธรรมแห่งสาธารณรัฐของจีน ผู้อนุรักษ์หมายถึง อนุรักษ์ผู้ครอบครอง เชี่ยวชาญ และใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของเทศบาลและเทศมณฑล (เมือง) อาจตรวจสอบเทคโนโลยีการอนุรักษ์ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมที่ลงทะเบียนซึ่งมีความจำเป็นและจำเป็นต้องได้รับการปกป้อง ตรวจสอบและลงทะเบียนเทคโนโลยีเหล่านั้นเป็นเทคโนโลยีการอนุรักษ์ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม จัดทำประกาศ และรายงานต่อหน่วยงานผู้มีอำนาจส่วนกลางเพื่อบันทึก หน่วยงานผู้มีอำนาจจะต้องรักษาและสอนเทคโนโลยีการอนุรักษ์ที่ขึ้นทะเบียนและผู้อนุรักษ์ และใช้เทคโนโลยีดังกล่าวในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพย์สินทางวัฒนธรรม การเก็บรักษา การถ่ายทอด และใช้เทคโนโลยีการเก็บรักษาที่กล่าวถึงในย่อหน้าก่อนหน้านี้

และการประยุกต์ทางเทคนิค การพัฒนาความสามารถ และมาตรการสนับสนุนสำหรับผู้เก็บรักษา จะต้องกำหนดโดยหน่วยงานผู้มีอำนาจส่วนกลาง ผู้วิจัยจะนำไปเป็นส่วนหลักสำคัญในการวิเคราะห์และเสนอแนะเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ว่าวหยางเจียบู (มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มรดกทางวัฒนธรรมที่กำหนดโดย UNESCO, 2024)

2.2 การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ตามหลักสากลขององค์การ UNESCO ได้นิยามความหมายไว้ดังนี้ ตามอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ค.ศ. 2003 คำว่า "มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage)" มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ หมายถึง การปฏิบัติ การเป็นตัวแทน การแสดงออก ความรู้ ทักษะ ตลอดจนเครื่องมือ วัตถุ สิ่งประดิษฐ์ และพื้นที่ทางวัฒนธรรมอันเป็นผลจากสิ่งเหล่านั้น ซึ่งชุมชน กลุ่มชน และในบางกรณีปัจเจกบุคคลยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของตน มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ซึ่งถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งเป็นสิ่งซึ่งชุมชนและกลุ่มชนสร้างขึ้นใหม่อย่างสม่ำเสมอเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน เป็นปฏิสัมพันธ์ของพวกเขาที่มีต่อธรรมชาติและประวัติศาสตร์ของตน และทำให้คนเหล่านั้นเกิดความรู้สึกมีอัตลักษณ์และความต่อเนื่อง ดังนั้นจึงก่อให้เกิดความเคารพต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ เพื่อให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของอนุสัญญานี้ จะมีการพิจารณาเฉพาะมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้เท่าที่สอดคล้องกับบทบัญญัติที่มีอยู่ด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเท่านั้น รวมทั้งข้อกำหนดให้มีการเคารพซึ่งกันและกันระหว่างชุมชนทั้งหลาย กลุ่มชน และปัจเจกบุคคล และต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (คู่มือดำเนินงานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมพ.ศ. 2559, 2566)

2.3 การอนุรักษ์ในสาธารณรัฐประชาชนจีน ในปีค.ศ. 2005 สภาแห่งรัฐของสาธารณรัฐประชาชนจีนได้จัดทำ "ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในประเทศจีน" และจัดตั้ง รายการมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ระดับชาติ ระดับจังหวัด เทศบาล และเทศบาลนคร ในปีค.ศ.2006 มีการเปิดตัวรายการมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ระดับชาติจำนวน 518 รายการอย่างเป็นทางการ โดยแบ่งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของจีนออกเป็น 10 ประเภท ได้แก่ วรรณกรรมพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้าน การเต้นรำพื้นบ้าน ละครแบบดั้งเดิม ศิลปะพื้นบ้าน กายกรรมและกรีฑา ศิลปะพื้นบ้าน หัตถกรรมแบบดั้งเดิม การแพทย์และประเพณีพื้นบ้าน (มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มรดกทางวัฒนธรรมที่กำหนดโดยUNESCO, 2024) ว่าวหยางเจียบู จัดเป็นมรดกวัฒนธรรมประเภทศิลปะพื้นบ้าน

3. อัตลักษณ์ของเมืองหรืออัตลักษณ์ชุมชน เป็นลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ก่อตัวขึ้นมา ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง นั้นได้ถูกนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจที่จะมาท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ๆ ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติของชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน นำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้มีความโดดเด่น น่าสนใจ อันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถบ่งบอกความเป็นตัวตนของชุมชนได้ เกิดการพัฒนาควบคู่ไป

กับการคำนึงถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรม ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการจดจำและเกิดความประทับใจ และทำให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นมีจุดขายที่ไม่เหมือนใคร (อินทิรา พงษ์นาค, 2558)

มีรายงานการวิจัยเรื่องการสำรวจอัตลักษณ์เมืองในเมืองประเภทต่าง ๆ เป็นการสำรวจอัตลักษณ์เมืองครอบคลุมส่วนใหญ่ทั่วประเทศ มีอัตลักษณ์เมืองเป็นหลัก ซึ่งผลการวิจัยพบว่าระดับอัตลักษณ์ของเมืองไม่สอดคล้องกับระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของเมืองอย่างสมบูรณ์ กลุ่มผู้สูงอายุมีความรู้สึกไม่ชัดเจนต่ออัตลักษณ์เมือง ผู้อยู่อาศัยในเมืองที่มีการศึกษาสูงมีความรู้สึกไม่ชัดเจนต่ออัตลักษณ์ ชาวเมืองระดับกลางถึงระดับบน ผู้มีรายได้ต่อเดือน 7,000 หยวน – 10,000 หยวน มีความรู้สึกถึงอัตลักษณ์เมืองที่เข้มแข็ง (Huang Zhikuan, and others, 2016)

4. คุณค่าทางมรดกทางวัฒนธรรม จากการที่ว้าวหมู่บ้านหยางเจียบู ได้รับการคัดเลือกเป็นงานมรดกทางวัฒนธรรมขององค์การ UNESCO ถือได้ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ทางจิตวิญญาณเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่า เป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมเมืองประกอบคุณค่าทางด้านต่าง ๆ ดังนี้ คุณค่าทางสัญลักษณ์ (associative/symbolic value) คุณค่าทางวิชาการ (Informational value) คุณค่าเชิงสุนทรียะ (aesthetic value) คุณค่าเชิงเศรษฐกิจ (economic value) (ธนิก เลิศชาญฤทธ์, 2554) ผู้วิจัยจะนำความสำคัญของคุณค่าต่าง ๆ เหล่านี้ไปวิเคราะห์นำสู่อัตลักษณ์ของหมู่บ้านหยางเจียบู เพื่อเสนอแนวทางการจัดการอนุรักษ์ จะได้ประโยชน์ที่ได้รับอย่างชัดเจน ครอบคลุมทุกด้านของการอนุรักษ์ให้ยั่งยืน และส่งผลต่อเศรษฐกิจของหมู่บ้านชุมชน

5.งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

5.1 การวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การวางแผนและการออกแบบของเมืองเล็ก ๆ ด้วยลักษณะการท่องเที่ยวจากมุมมองของวัฒนธรรมภูมิภาค โดยยกตัวอย่างเมืองแห่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหยางเจียบู" และเขียนว่า "โครงสร้างการวางแผนของเมืองแห่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหยางเจียบู มีดังนี้ สีแกน สามแกน และสี่เขต" แกนแห่งชีวิตศิลปะ แกนหนึ่งของวัฒนธรรมพื้นบ้าน และแกนหนึ่งของวัฒนธรรมเงารายการมรดก (Wang Xudong and Xie Xudong, 2023) การวิจัยเรื่องนี้จะนำไปเป็นส่วนในการวิเคราะห์ การจัดการเพื่อการอนุรักษ์ว่าหมู่บ้านหยางเจียบู

5.2 ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโทงานของ Guo Wenjing เรื่อง Research on Development Mechanism and Optimization Strategy of Yangjiabu Intangible Heritage Tourism ได้บรรยายถึงหมู่บ้านหยางเจียบู ได้รับเลือกให้เป็นสถานที่มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ และการท่องเที่ยวมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีขั้นตอนการพัฒนาที่หลากหลาย และข้อมูลการวิจัยทางประวัติศาสตร์และเชิงวิชาการที่เข้มข้น ทำให้ง่ายต่อการดำเนินการวิจัยเชิงวิชาการ มีมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชาติ 2 แห่ง ได้แก่ รูปภาพปีใหม่แกะไม้ และว้าวเว่ยฟาง ในแง่ของการท่องเที่ยว หยางเจียบูเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวแรก ๆ ที่เปิดให้โลกภายนอกเข้าชมในช่วงทศวรรษ 1980 และมีประสบการณ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวมายาวนาน ทั้งขึ้น ๆ ลง ๆ และมีคุณค่าทางการวิจัยด้านการท่องเที่ยวสูง (Guo Wenjing, 2023)

ความสำคัญเรื่องนี้ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ความสำคัญของพื้นที่ และศักยภาพมรดกทางวัฒนธรรมและเป็นพื้นที่ที่สำคัญของการท่องเที่ยว

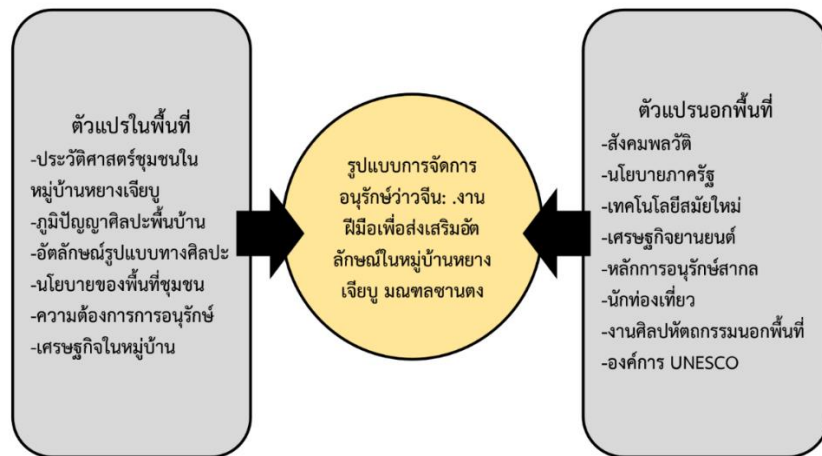
5.3 ในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทของ Zhang Cuiping เรื่อง "การวิจัยการปรับปรุงคุณภาพการบริการของ Weifang Yangjiabu Folk Customs Grand View Garden Based on Improvement IPA Method". "ดัชนีการประเมินเป็นกุญแจสำคัญในการประเมินคุณภาพการบริการของจุดชมวิว" ดังนั้น ระบบดัชนีทางวิทยาศาสตร์จะส่งผลโดยตรงต่อการประเมินคุณภาพการบริการการท่องเที่ยว (Zhang Cuiping, 2023) ผู้วิจัยนำสู่การวิเคราะห์พื้นที่การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของหมู่บ้านหยางเจียบู

5.4 ในหนังสือ "Kites" ของ Ren Xiaoshu กล่าวถึงตั้งแต่ราชวงศ์ชิง ภูมิภาค Weifang ได้ผลิตว่าวที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก หรือที่รู้จักในชื่อ "ว่าวต้นแบบสิบตัว" 1 ศิลปินว่าวมีชื่อเสียงมากที่สุด ว่าวของพวกเขา มีลักษณะเฉพาะของตัวเอง แต่โดยทั่วไปแล้วมีรูปร่างที่สวยงาม งานฝีมือประณีต สีสันสดใส ลักษณะการบินขึ้นอย่างราบรื่น แสดงถึงลักษณะทางศิลปะของว่าวเทศมณฑลเว่ย" (Ren Xiaoshu, 2019) นำไปวิเคราะห์ด้านประวัติศาสตร์ รูปแบบทางศิลปะ

5.5 ทฤษฎี SWOT (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภัยคุกคาม) SWOT Analysis เป็นเครื่องมือที่มักใช้ในการกำหนดกลยุทธ์โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน คือ จุดแข็ง จุดอ่อน รวมถึงโครงสร้าง ทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรบุคคลขององค์กรและพิจารณาจุดเด่นที่สำคัญขององค์กรคือการรวมเอาความสามารถหลักที่เป็นพื้นฐานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจึงถือเป็นข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน ในสภาพแวดล้อมภายนอกคือ โอกาส อุปสรรค โดยทั่วไปแล้วจะไม่อยู่ในการควบคุมของ ผู้บริหารองค์กร เช่น ความหลากหลายในความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม สังคม การเมืองและอุตสาหกรรม ซึ่งการ ระบุความเสี่ยงต้องใช้เวลาพอสมควรในการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ (Dinu A.-M., 2012) ผู้วิจัยนำหลัก SWOT มาใช้ในการวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคามในการจัดการอนุรักษ์งานฝีมือว่าวเงิน เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ในเมืองหยางเจียบู มณฑล ซานตง สาธารณรัฐประชาชนจีน ควบคู่กับวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์ คุณค่าความสำคัญด้านต่าง ๆ เพื่อเสนอ การอนุรักษ์ในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดและแนวทางในการวิจัย ศึกษาข้อมูลได้สองส่วนใหญ่คือจากภายในพื้นที่และภายนอกพื้นที่ เริ่มจากภายในพื้นที่ได้แก่ประวัติศาสตร์ชุมชนหมู่บ้านหยางเจียบู ภูมิปัญญาในงานศิลปะพื้นบ้านของหมู่บ้าน อัตลักษณ์รูปแบบทางศิลปะ นโยบายของพื้นที่ชุมชน ความต้องการการอนุรักษ์รวมทั้งเศรษฐกิจของหมู่บ้าน ส่วนที่สองเป็นการศึกษาจากภายนอกที่มีอิทธิพล ได้แก่ สังคมพลวัตภายนอก นโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาพื้นที่ เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ส่งอิทธิพล เศรษฐกิจภายนอกที่รัฐบาลส่งเสริมในพื้นที่ หลักการอนุรักษ์สากล นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ งานศิลปหัตถกรรมนอกพื้นที่และองค์การ UNESCO

แผนภูมิที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : researcher

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การดำเนินการจัดการการอนุรักษ์งานฝีมือว่าวจีน เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ในหมู่บ้านหยางเจียบู เมืองเว่ยฟาง มณฑลซานตง สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักและมีการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณมาผสมผสาน เพื่อนำมาวิเคราะห์ให้ข้อมูลให้เกิดความเที่ยงตรงมากที่สุด

1. ขั้นการสำรวจและเก็บข้อมูลภาคเอกสาร จากงานวิจัย บทความทางวิชาการ ข้อมูลเอกสารจะเป็นข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์พัฒนาการการผลิตว่าวของประเทศจีนและของหมู่บ้านหยางเจียบู ข้อมูลการทบทวนวรรณกรรมในคำที่สำคัญที่เกี่ยวกับหัวข้อการวิจัย การอนุรักษ์ พื้นที่อัตลักษณ์ การท่องเที่ยว

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม เป็นข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานของชุมชน ผู้สืบทอดวัฒนธรรม นักวิชาการ นักท่องเที่ยว เพื่อทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงบทบาททางเศรษฐกิจของซานตง ในการฟื้นฟูอนุรักษ์ว่าวหยางเจียบู ผู้วิจัยเลือกผู้ปฏิบัติงานของชุมชน ผู้สืบทอดวัฒนธรรม ที่มีอายุตั้งแต่ 30-45 ปี ในซานตง จำนวน 30 คน โดยแบ่งดังนี้ กลุ่มอาชีพชาวบ้านที่ทำว่าว นักท่องเที่ยว ผู้สืบทอดว่าวทำมือ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่รัฐ ผู้เกี่ยวข้อง กลุ่มละ 6 คนรวม 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เป็นเครื่องมือที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน แบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกเป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของผู้ตอบแบบสอบถาม มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ เพศ อายุ พื้นที่อาศัย เป็นต้น ส่วนที่สองเป็นแบบสอบถามมีค่าน้ำหนัก น้อย พอใช้ ปานกลาง มากและมากที่สุด เรียงลำดับจาก 0 1 2 3 และ 4 โดยลำดับ หัวข้อในการสัมภาษณ์ได้แก่คุณค่าเชิงประวัติศาสตร์ คุณค่าเชิงสุนทรียะตามหลักทฤษฎีการออกแบบ คุณค่าทางสังคม และสร้างคุณค่าทางจิตใจ คุณค่าเชิงเศรษฐกิจ เกณฑ์ในการประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับดังกล่าวตามวิธี ของลิเคิร์ท (รุ่งลาวัลย์ จันทรัตน, 2561)

4. ขั้นวิเคราะห์ นำข้อมูลภาคเอกสารมาวิเคราะห์เชื่อมโยงความสัมพันธ์กับข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสัมภาษณ์ นำผลการวิเคราะห์ประเด็นของกลุ่มมาสรุปประเมินผล

5. การสังเคราะห์ ข้อมูลที่ได้ผลจากการวิเคราะห์ เพื่อทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงบทบาททางเศรษฐกิจของรูปแบบว่าวหยางเจี๋ยบู ในการฟื้นฟูอัตลักษณ์ จากการสรุปประเมินผลคุณค่าด้านต่าง ๆ เพื่อการส่งเสริมคุณค่าดังกล่าว จัดการเพื่อการอนุรักษ์งานฝีมือว่าวจีน เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ในหมู่บ้านหยางเจี๋ยบู เมืองเว่ยฟาง มณฑลซานตง สาธารณรัฐประชาชนจีน

ผลการวิจัย

จากการวิจัยการจัดการการอนุรักษ์งานฝีมือว่าวจีน เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ในหมู่บ้านหยางเจี๋ยบู เมืองเว่ยฟาง มณฑลซานตง สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

1. ศึกษาประวัติและวิเคราะห์ลักษณะงานหัตถกรรมว่าวจีนในหมู่บ้านหยางเจี๋ยบู เมืองเว่ยฟาง มณฑลซานตง ผลการศึกษาด้านประวัติศาสตร์หมู่บ้านหยางเจี๋ยบูพบว่า เป็นแหล่งกำเนิดของว่าวเว่ยฟาง ในช่วงต้นราชวงศ์หมิง ตระกูลหยางได้เริ่มทำว่าวขึ้นก่อน ในช่วงกลางของราชวงศ์หมิง ศิลปินหยางเจี๋ยบู ได้มีการผสมผสานรูปภาพปีใหม่และว่าวเข้าด้วยกัน สร้างภาพวาดผูกแปะว่าว สัตว์ว่าวหยางเจี๋ยบู นั้นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวเกิดขึ้น หนึ่งในสี่โรงเรียนหลักในสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ทำว่าวคือ ในกรุงปักกิ่ง เทียนจิน และหนานทง สำหรับรูปแบบของว่าวหยางเจี๋ยบู เริ่มจากวัสดุที่ยังใช้ไม้ไผ่นำมาทำเป็นโครง รูปแบบดั้งเดิมเป็นพัฒนาการจากการแกะไม้งานปีใหม่ขึ้นก่อน รูปแบบที่นิยมสร้างสรรค์ตัวอย่างได้แก่ รูปมังกรเป็นสัตว์ในตำนานความเชื่อแต่โบราณ การสร้างสรรค์ทั้งหมดทำด้วยมือเป็นหลักสำคัญ (ดูแผนภาพที่ 5-9 ประกอบ) การทำว่าวด้วยมือยังพบว่ามีการทำอยู่หลายครอบครัวในพื้นที่ มีการสืบทอดเป็นตระกูล ตัวอย่าง Yang Tongke (แผนภาพที่ 6) เกิดในครอบครัวที่วาดภาพว่าวปีใหม่ มีความอ่อนไหวและขยันขันแข็งมาตั้งแต่เด็ก เมื่ออายุ 10 ขวบ เขาได้รับการสอนโดยปรมาจารย์ว่าว Yang Dianjun เมื่อเขาอายุ 11 ปี เขาเล่นว่าวกับลูกหยางเจี๋ยบู อายุ 12 ปี เขาสามารถทำงานอิสระได้ จนเมื่ออายุ 17 ปี เขายังพิมพ์ภาพปีใหม่ และกลายเป็นสินค้าที่เป็นที่ต้องการด้วย

แผนภาพที่ 5 : วัสดุว่าวไม้ จากวิทยานิพนธ์ปริญญาโทของมหาวิทยาลัยชิงเต่า

ที่มา : researcher

แผนภาพที่ 6 : ศิลปินว่าวชานตง หยาง ตงเกอ จากหนังสือว่าว
ที่มา : researcher

แผนภาพที่ 7 : ว่าวทำมือจากสวนศิลปะพื้นบ้าน Yangjiabu
ที่มา : researcher

แผนภาพที่ 8 : ว่าวตะขาบหัวมังกรจากสวนศิลปะพื้นบ้านหยางเจียบู
ที่มา : researcher

แผนภาพที่ 9 : ว้าวทำมือที่ผลิตในสถานที่จากพิพิธภัณฑ์ว้าวเว่ยฟาง
ที่มา : researcher

2. การวิเคราะห์คุณค่าของว้าวในหมู่บ้านหยางเจียบู เมืองเว่ยหยาง มณฑลชานตง ผลการวิเคราะห์ด้านสัญลักษณ์ ว้าวหมู่บ้านหยางเจียบูเป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้านเป็นลักษณะเด่น เป็นหนึ่งในสี่แห่งของประเทศจีน มีพัฒนาการร่วมกับการทำภาพพิมพ์แกะไม้ปีใหม่อันไม่อาจจะแยกออกจากกันได้ เป็นทั้งว้าวและภาพปีใหม่ในขณะที่ไม่ได้อยู่บนอากาศ คุณค่าด้านสุนทรียะเป็นคุณค่าทางจิตใจและเป็นคุณค่าทางความงามเริ่มจากรูปแบบของโครงว้าว ลวดลายในการนำเสนอมาจากความเชื่อความศรัทธา ตำนาน เทคนิคการทำ วัสดุที่ใช้ เป็นแรงบันดาลใจขณะสร้างสรรค์ ขณะลอยอยู่ในอากาศ และเมื่อประดับฝาผนังให้คุณค่าทางสุนทรียความงามและเสริมจิตใจ ความเป็นมงคล การอวยพร คุณค่าทางด้านวิชาการเป็นตัวอย่างของรูปแบบการสร้างสรรค์ที่มีพัฒนาการทางสังคม ความเชื่อ การเลือกใช้วัสดุในท้องถิ่น ภูมิปัญญาการสร้างผลงาน ด้านคุณค่าเชิงเศรษฐกิจพบว่าในหมู่บ้านมีการสืบสานการทำว้าว การแกะภาพพิมพ์ไม้ปีใหม่ การตัดกระดาษและยังมีการรักษามรดกทางวัฒนธรรมอื่น ๆ อีกทำให้ชุมชนมีรายได้เศรษฐกิจที่ดี มีการสร้างผลงานหัตถกรรมเพื่อเป็นของที่ระลึกจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว มีการจัดงานเทศกาลว้าวประจำปีในพื้นที่และการนำผลงานไปแสดงยังต่างประเทศ อันเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศ ว้าวหยางเจียบู มีจำหน่ายทั่วประเทศ และส่งออกไปยังรัสเซียและประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อวันที่ 5 เมษายน ค.ศ.1933 รัฐบาลประชาชนแห่งเทศมณฑลหยูได้จัด "การแข่งขันว้าวเว่ยฟางครั้งแรก" ในเทศมณฑลหยู โดยมีว้าวมากกว่า 80 รายการจากเทศมณฑลหยูเข้าร่วม ว้าวหยางเจียบู "เทพดอกไม้สี่ฤดู" คว้าวางวัลชนะเลิศ ในช่วงเทศกาลเซ่งเม้ง ในปีค.ศ.1935 และค.ศ.1937 และประสบความสำเร็จอย่างดีเยี่ยม ว้าวหยางเจียบู ร้อยด้ายและมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมว่าวนานาชาติเว่ยฟาง

3. เสนอรูปแบบการจัดการอนุรักษ์หัตถกรรมว้าว ให้เป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้านหยางเจียบูอย่างยั่งยืนจากการวิเคราะห์ด้านประวัติศาสตร์ รูปแบบทางศิลปะ คุณค่าทางด้านต่าง ๆ การวิเคราะห์ SWOT และองค์ประกอบด้านนโยบายของภาครัฐซึ่งมีหน้าที่โดยตรง ซึ่งนโยบายนี้จะต้องสนับสนุนการคุ้มครองการทำว้าวทำมือและทักษะดั้งเดิมในเมืองหยางเจียบู เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมหัตถกรรมในท้องถิ่น รัฐบาลได้นำเสนอแนะนโยบายสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมาตรการสนับสนุนทางการเงิน การตลาด และการฝึกอบรมทาง

เทคนิคความดั้งเดิมที่แสดงถึงขนบธรรมเนียม และความรู้สึกของชาวบ้านพร้อมด้วยรสชาติท้องถิ่นที่เข้มข้น และสีสันของชีวิตพื้นบ้าน สีที่แข็งแกร่งและคอนทราสต์ที่ชัดเจน การวาดภาพว่าว หยางเจี๋ยบู ใช้เทคนิคการวาดภาพภาพแกะสลักไม้ปีใหม่ที่เกินจริงแต่เรียบง่าย เน้นประเด็นและถ่ายทอดจิตวิญญาณในรูปแบบว่าว หยางเจี๋ยบู รวบรวมลักษณะทางศิลปะของรูปภาพปีใหม่ว่างอย่างสมบูรณ์ เต็มไปด้วยขนบธรรมเนียมประเพณีพื้นบ้าน ว่าวต่าง ๆ ไม่ต้องการวัตถุที่ตกลงมาในตำแหน่งที่แตกต่างกัน สามารถยืนตัวตรงได้ และแต่ละชิ้นสามารถบินได้สูงและมั่นคง โดยจะต้องมีการปลูกถ่ายทางการศึกษา สอนความรู้และกระบวนการผลิตให้กับเยาวชนในพื้นที่ให้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของว่าวเงิน นอกจากนี้ ทวีตศึกษายังจะดำเนินการที่อุทยานชมวิวพื้นบ้านหยางเจี๋ยบู เปิดพื้นที่การเล่นว่าวเพื่อให้ผู้คนได้สัมผัสเสน่ห์ของว่าวโดยตรง และเพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของลมหยางเจี๋ยบู ในหมู่ประชาชน ผู้กำหนดนโยบายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงการจัดนิทรรศการ การสัมมนา หรือกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับว่าวหยางเจี๋ยบู

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาประวัติและวิเคราะห์ลักษณะงานหัตถกรรมว่าวเงินในหมู่บ้านหยางเจี๋ยบู เมืองเว่ยหยาง มณฑลซานตง ผลการศึกษาด้านประวัติศาสตร์หมู่บ้านหยางเจี๋ยบู เป็นแหล่งกำเนิดของว่าวเว่ยฟาง โดยในช่วงต้นราชวงศ์หมิง มีตระกูลหยางได้เริ่มทำว่าวขึ้นก่อน ทั้งนี้ศิลปินในหมู่บ้านศิลปินหยางเจี๋ยบู ได้ผสมผสานการแกะสลักไม้รูปภาพปีใหม่และว่าวเข้าด้วยกัน สัตว์ว่าวของหมู่บ้าน หยางเจี๋ยบู จึงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและคงรักษาอัตลักษณ์ของว่าวไว้ เป็นหนึ่งในสี่แห่งของสาธารณรัฐประชาชนจีนคือ ในกรุงปักกิ่ง เทียนจิน และหนานทง รูปแบบของว่าวหยางเจี๋ยบู เริ่มจากวัสดุที่ยังใช้ไม้ไผ่นำมาทำเป็นโครง รูปแบบดั้งเดิมเป็นพัฒนาการจากการแกะไม้งานปีใหม่ ลวดลายที่ปรากฏจึงเป็นลวดลายเกี่ยวกับมงคล คำอวยพร ความเจริญรุ่งเรือง อายุยืนยาว การศึกษาเรื่องประวัติความเป็นมารูปแบบของโครงว่าว ลวดลายที่น่าสนใจ สอดคล้องกับการศึกษาของนักวิชาการที่ผ่านมา ดังตัวอย่างภาพปีใหม่ที่แสดงศิลปะพื้นบ้านอวยพรให้มั่งคั่ง เป็นรูปเทพเจ้าแห่งความมั่งคั่ง และเด็กชายสองคน (Fang Xiao, 2022)

2. ผลการวิเคราะห์คุณค่าของว่าวในหมู่บ้านหยางเจี๋ยบู เมืองเว่ยหยาง มณฑลซานตง ผลการศึกษาพบว่า ว่าวหมู่บ้านหยางเจี๋ยบู มีรูปแบบที่เป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้านเป็นลักษณะเด่น เป็นหนึ่งในสี่แห่งของประเทศจีน จึงจัดว่าเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นแห่งหนึ่งของประเทศจีน สอดคล้องกับการได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกโลกทางศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านขององค์การ UNESCO ที่ประกาศขึ้นทะเบียน มีคุณค่าด้านต่าง ๆ คุณค่าด้านสุนทรียะเป็นคุณค่าทางจิตใจและคุณค่าทางความงาม เริ่มจากรูปแบบของโครงว่าว ลวดลายในการนำเสนอที่มีพัฒนาการมาจากความเชื่อความศรัทธา ตำนาน ด้านเทคนิคการทำ วัสดุที่ใช้ เป็นแรงบันดาลใจขณะสร้างสรรค์ ขณะลอยอยู่ในอากาศ และเมื่อประดับฝาผนังให้คุณค่าทางสุนทรียความงามและเสริมจิตใจเสริมความเป็นสิริมงคล การอวยพรให้กับผู้ได้รับสอดคล้องกับทฤษฎีความงาม คุณค่าทางด้านวิชาการเป็น

ตัวอย่างของรูปแบบการสร้างสรรค์ที่มีพัฒนาการทางสังคม ความเชื่อ การเลือกใช้วัสดุในท้องถิ่น ภูมิปัญญา การสร้างผลงาน คุณค่าด้านเชิงเศรษฐกิจพบว่าในหมู่บ้านมีการสืบสานการทำวาว การแกะภาพพิมพ์ไม้ปีใหม่ การตัดกระดาษและยังมีการรักษามรดกทางวัฒนธรรมอื่น ๆ อีกทำให้ชุมชนมีรายได้เศรษฐกิจที่ดี มีการสร้างผลงานหัตถกรรมเพื่อเป็นของที่ระลึกจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว คุณค่าด้านต่าง ๆ เหล่านี้สอดคล้องกับการศึกษาของนักวิชาการ ซึ่งเสนอคุณค่าความสำคัญที่สามารถจะนำมาพัฒนาความเป็นอยู่ของ ประชาชนได้อย่างยั่งยืน (English Heritage, 1997) มีการจัดงานเทศกาลวาวประจำปีในพื้นที่และการนำผลงานไปแสดงยังต่างประเทศ อันเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศ วาวหยางเจียบู มีจำหน่ายทั่วประเทศ และส่งออกไปยังรัสเซียและประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อวันที่ 5 เมษายน ค.ศ.1933 รัฐบาลประชาชนแห่งเทศมณฑลหยูได้จัด "การแข่งขันวาวหยางฟางครั้งแรก" ในเทศมณฑลหยู โดยมีวาวมากกว่า 80 รายการจากเทศมณฑลหยูเข้าร่วม วาวหยางเจียบู "เทพดอกไม้สี่ฤดู" คว่ำรางวัลชนะเลิศ ในช่วงเทศกาลเซ็งเม้งในปีค.ศ. 1935 และค.ศ.1937 สอดคล้องกับงานวิจัยที่นำเสนอพื้นที่การท่องเที่ยวในหมู่บ้าน หยางเจียบู (Guo Wenjing, 2023)

3. รูปแบบการจัดการอนุรักษ์หัตถกรรมวาวให้เป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้านหยางเจียบูอย่างยั่งยืน เป็นสิ่งจำเป็นที่วาวหยางเจียบู ในฐานะเป็นอัตลักษณ์ของความร่ำรวยทางวัฒนธรรมและความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ไม่เพียงสะท้อนถึงประเพณีและงานฝีมือที่มีมายาวนานหลายร้อยปีเท่านั้น แต่ยังเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ของวัฒนธรรมพื้นบ้านของจีนและการได้รับการขึ้นทะเบียนดังกล่าวของประเทศและของโลก จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องปกป้องรักษานูรักษ์ให้ยั่งยืนและเนื่องจากผู้สืบทอดการทำวาวด้วยฝีมือมีจำนวนลดลง ทำให้ผู้สืบทอดการทำวาวเงินมีความขาดแคลน และอาจสูญหายไปในอนาคต ดังนั้นจึงควรริบดำเนินการสร้างผู้สืบทอดการทำวาว เพื่อให้การทำวาวเงิน ยังคงสืบทอดได้อย่างยั่งยืนในอนาคต สิ่งที่ได้จะเป็นกลยุทธ์รูปแบบการจัดการอนุรักษ์ ตามเทศกาลกับทฤษฎีการอนุรักษ์ตามหลักสากลขององค์การ UNESCO (Wikipedia, 2024) และใช้ทฤษฎี SWOT เพื่อการจัดการจุดชมวิว กลยุทธ์การปกป้องที่เป็นนวัตกรรมใหม่เพื่อปรับปรุง ปกป้อง และส่งเสริมมรดกของหยางเจียบู พัฒนาการออกแบบที่สร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและก้าวไปสู่ระดับโลกให้เป็นที่ยอมรับของนักสะสมและกลายเป็นของที่ระลึกที่นักท่องเที่ยวซื้อ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเยาวชนรุ่นใหม่เพื่อการสืบสาน รัฐมีนโยบายสนับสนุน จัดสร้างพิพิธภัณฑ์ จัดนิทรรศการถาวรและหมุนเวียน จัดแสดงวาวตามเทศกาลวันสำคัญต่าง ๆ เทศกาลตามฤดูกาล ส่งเสริมพัฒนารูปแบบวาวพื้นฐานพัฒนาจากรูปแบบดั้งเดิม (ดูรูปที่ 9-10 ประกอบ) สอดคล้องกับการจัดงานการพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการส่งออก มีการจัดงาน Weifang Foreign Economic, Technical and Trade Fair ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวจีนและชาวต่างชาติจำนวนมากให้มาเจรจา การค้า การลงทุนในโรงงาน แลกเปลี่ยนความรู้ทางเทคนิค และเที่ยวชมสถานที่กัน (Qingdaonews, 2009)

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดในชุมชนหยางเจียบู มณฑลซานตง สาธารณรัฐประชาชนจีน เกิดจากปัจจัยหลายประการที่เข้ามาสู่สังคม ทั้งวิถีวัฒนธรรม ค่านิยมความเชื่อ กระบวนการทางสังคม ปัจจัยดังกล่าวก่อให้เกิดวิถีการใหม่ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ชุมชนหยางเจียบู มณฑลซานตง สาธารณรัฐประชาชนจีน ควรให้ความสนใจและตระหนักเป็นอย่างยิ่ง ในการรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ โดยอาศัยความรู้ที่มีอยู่ในการพัฒนาจากสิ่งเดิมสู่สิ่งใหม่อย่างสร้างสรรค์ จะทำให้รากฐานดั้งเดิมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน การนำผลงานวิจัยเรื่องนี้จะเป็ประโยชน์ในการสืบสานต่อการปกป้อง การอนุรักษ์ เข้ากับพลวัติทางสังคมยุคปัจจุบันและอนาคต ในการอยู่ร่วมกับชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมทุกระดับ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมรอบข้าง โดยต่อยอดให้เป็นนวัตกรรมใหม่ ที่มีประโยชน์ คุณค่า ต่อผู้คนและสังคมเพื่อจะได้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและศึกษาในอนาคต โดยเฉพาะเรื่องเทคโนโลยีทางดิจิทัล ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการผลงานศิลปะ การจัดพิพิธภัณฑ์จริงเพื่อลดปัญหาการจัดเก็บ การปกป้องผลงาน

เอกสารอ้างอิง

- ธนิก เลิศชาญฤทธ์, (2554). **การจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มนุษยวิทยาสรินธร (องค์การมหาชน).
- มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ.(2566). **คู่มือดำเนินงานตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ.2559**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ยูเนสโก.(2565). **มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ มรดกทางวัฒนธรรมที่กำหนดโดย UNESCO**.สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2567 จาก <https://zh-m-wikipedia-org.translate.google/zh-hans/>.
- รุ่งลาวัลย์ จันทรัตน.(2561).**การวิจัยทางการศึกษา**.ยะลา: ศูนย์ส่งเสริมการทำผลงานวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วิกิพีเดีย.(2566). **มณฑลซานตง**.สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2567 จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/มณฑลซานตง>.
- อินทรีรา พงษ์นาค, ศุภกรณ์ ดิษฐ์พันธุ์ (2558). **อัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี**. Verridian E-Journal, Slipakon University ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ, 8(3),511-523.

- Cheng Yuezhu, (2024). **Flight of kites**. Retried from <http://www-chinadailyhk-com.translate.gong/hk/article>
- Dinu, A.-M. (2012). Modern Methods of Identification in Risk Management. **International Journal of Acadrmic Research in Economics and Management Sciences**, 1(6), Pages 67-71.
- English Heritage, (1997). **Sustaining the Historic Environment: Newperspectives on the Future**. London: English Herlitage.
- Fang Xiao. (2022). **Digital Cultural and Creative Design of Yangjiabu Woodblock Lunar New Year Picture Based on Image Narration**. Retried from <http://www.designartj.com/ch/reader>.
- Guo Wenjing, Zhao Yuzong, Sun Yanan. (2022). **The Interweaving of tradition and Modernity: A Study on Intangible Cultural Heritage Tourism Practice -- A case study of Yangjiabu Village, Weifang City**. Shandong Province, Pages 113-115.
- Guo Wenjing. (2023). **Research on development mechanism and optimization strategy of Yangjiabu intangible cultural Heritage Tourism**. based on the perspective of actor network theory. Pages 27 -37.
- Huang Zhikuan, Jiang Fang, Yang Yiyin, Tan Xuyun, (2016). **Report on survey of urban identity in different types of cities**. Retried from <https://www-pishu-com>.
- Ren Xiaoshu. (2019). **Kites (Book)**. Chongqing Publishing House, Pages 67-94.
- Wang Xudong, Xie Xudong. (2023). **Urban Architecture (Journal) : A Study on the planning Regional Culture: A case study of Yangjiabu**.Cultural Tourism Dream Town.Pages 80.
- Wikipedia. (2024). **Intangible Cultural Heritage Preservation Technology and Preservation Personnel of the Republic of China**. Retrieved from <https://zh-m-wikipedia-org.translate.goog/zh-hans/>.
- Xinhua. (2024). **“Kite capital” advances modernization while preserving heritage**. Retrieved from <https://english.news.cn/20240112/c338bf>.
- Zhang Cuiping, (2023). **Research on6n6 service quality improvement of Weifang Yangjiabu Folk Customs Grand View Garden based on modified IPA method**. GUILIN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY. Pages 16-19.

พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่
Retirement Saving Behavior of Employees of the Government Housing Bank,
Head Office

วิภาภรณ์ แสงหิรัญพรศิริ

พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์

सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Wipabhorn Saenghiranphonsiri

Pongsak Phetsatit

Sanit Sirivisitkul

Master of Public Administration Program in Public and Private Management,

North Bangkok University

Email: wipabhorn.saeng@northbkk.ac.th

วันที่รับบทความ: 1 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 15 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 16 กันยายน 2567

Received: September 1, 2024; Revised: September 15, 2024; Accepted: September 16, 2024

บทคัดย่อ

การวางแผนทางการเงินของคนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับการใช้ชีวิตหลังจากไม่ได้ทำงาน ดังนั้น โอกาสที่ “เกษียณไม่รอด” จึงมีสูง คือ ผู้สูงอายุที่เกษียณแล้วมีเงินไม่พอใช้ จำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีความจำเป็นจำนวนไม่น้อย จึงจะสามารถใช้ชีวิตหลังเกษียณได้อย่างมีคุณภาพในระดับหนึ่ง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ พนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์สำนักงานใหญ่ จำนวน 310 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณ และน้อยที่สุด คือ ด้านการวางแผนการออมการจัดสรรการออมเพื่อการเกษียณ การเปรียบเทียบพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ค่าใช้จ่ายต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

คำสำคัญ : พฤติกรรม; การออม; ออมเพื่อการเกษียณ

Abstract

The financial planning of most Thais is still insufficient to support life after retirement. As a result, the risk of "failing to retire" is high, meaning retirees may not have enough money to live on. It is crucial to have a significant amount of savings in order to maintain a reasonable quality of life during retirement. The objectives of this research were: 1) to study the level of retirement saving behavior among employees of the Government Housing Bank, 2) to compare the retirement saving behavior of these employees, categorized by personal factors. The sample group used in this research consists of 310 employees from the Government Housing Bank's headquarters. The data collection tool was a questionnaire. The statistics used in this research include frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings revealed that the overall level of retirement saving behavior among employees of the Government Housing Bank was high. When considering each aspect, it was found that the highest mean score was in the area of retirement saving methods, while the lowest was in retirement saving planning and allocation. A comparison of retirement saving behavior, categorized by personal factors, showed that employees with different monthly expenses had significantly different retirement saving behaviors at the 0.05 level of statistical significance. No differences were found for other variables.

Keywords: Behavior; Saving; Retirement saving

บทนำ

คนไทยมีแนวโน้มที่จะมีอายุยืนมากขึ้นเรื่อยๆ จากความก้าวหน้าทางการแพทย์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการรักษาโรค ส่งผลให้ผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้น จากเดิมที่มีอายุเฉลี่ยอยู่ประมาณ 75 ปี แต่สำหรับคนที่เกิดในยุคหลัง โอกาสที่มีอายุยืนถึง 100 ปี มีมากขึ้นเรื่อยๆ นั้นหมายความว่าจำเป็นที่จะต้องเตรียมเงินไว้ใช้หลังเกษียณในจำนวนมากกว่าที่เคยคาดการณ์ไว้ เพื่อให้เพียงพอกับช่วงวัยเกษียณ การออมเพื่อการเกษียณจึงเป็นวาระแห่งชาติที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับการ “สูงวัย” ของประชากรที่เชื่อมโยงไปสู่สังคมสูงวัย (ageing society) อย่างรอบด้าน การที่บุคคลมีอายุยืนยาว นั้นหมายถึงบุคคลดังกล่าวและครอบครัวจำเป็นต้องมีเงินใช้จ่ายอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการเกษียณอายุการทำงานที่ไม่ได้รับเงินเดือนเป็นประจำทุกเดือน แต่กลับมีค่าใช้จ่ายบางส่วนที่เพิ่มขึ้น เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเดินทางท่องเที่ยว และค่าใช้จ่ายอื่นๆ เพื่อการดำรงชีพหลังเกษียณอายุ ดังนั้น การวางแผนการออมเพื่อการเกษียณจึงเป็นสิ่งที่ผู้เกษียณและครอบครัวจำเป็นต้องคำนึงถึงเพื่อให้มีเงินใช้จ่ายในยามจำเป็นอย่างเพียงพอ รวมถึงสามารถนำเงินบางส่วนนั้น

ไปลงทุนเพื่อเพิ่มพูนความมั่นคงทางการเงินในอนาคตได้. (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2566)

การเตรียมความพร้อมก่อนวัยเกษียณเป็นสิ่งสำคัญมาก ปัจจุบันภาครัฐได้ส่งเสริมการออม 2 รูปแบบ คือ การออมภาคบังคับ ซึ่งประกอบด้วยกองทุนประกันสังคมและกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ และการออมภาคสมัครใจ ที่จูงใจด้วยสิทธิประโยชน์ทางภาษี อาทิ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ (Retirement Mutual Fund : RMF) และกองทุนรวมเพื่อการออม (Super Savings Fund : SSF) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเกษียณ หลายท่านอาจมองเป็นเรื่องไกลตัว และอาจไม่ได้สนใจมากนัก แต่เพื่อให้การออมเป็นเรื่องใกล้ตัวมากขึ้น ทุกท่านอาจเริ่มต้นด้วยการออมเพื่อที่จะไม่ต้องกู้เต็มมูลค่า ไม่ว่าจะเป็นการออมเพื่อซื้อรถยนต์ บ้าน หรือเริ่มต้นออมเพื่อใช้จ่ายยามฉุกเฉิน ดังนั้นทุกคนจึงมีหน้าที่ที่ต้องออมเงินเพื่อวัยเกษียณของตนเอง เพื่อความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งแต่ละบุคคลย่อมมีพฤติกรรมการออมที่แตกต่างกันไปตามความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อม และการวางแผนทางการเงินของแต่ละบุคคล (ธนันธร มหาพรประจักษ์, 2563)

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) เป็นสถาบันการเงินของรัฐ พร้อมสนับสนุนและดำเนินตามนโยบายของกระทรวงการคลังที่มุ่งเน้นเสริมสร้างวินัยการออมภาคประชาชน และส่งเสริมนโยบายภาครัฐในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ในอนาคต ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งเน้นไปยังกลุ่มที่ให้บริการด้านการเงินหรือมีทักษะทางการเงิน จึงได้เลือกพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ เป็นกลุ่มประชากรตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้า ซึ่งมีความรู้ทางการเงินที่มีบทบาทต่อการออมเพื่อการเกษียณ รวมถึงความสามารถในการบริหารจัดการด้านการออมเพื่อการเกษียณของตนเองอย่างไร ให้มีความคล่องตัวในการใช้จ่ายช่วงเกษียณอายุงาน ดังนั้น ความจำเป็นที่จะต้องเตรียมเงินไว้ใช้หลังเกษียณในจำนวนมากว่าที่เคยคาดการณ์ไว้ เพื่อให้เพียงพอกับช่วงวัยเกษียณ ซึ่งอาจไม่ได้มีรายได้ประจำจากการทำงานเหมือนเดิม ผู้ทำงานส่วนใหญ่นอกจากไม่ได้วางแผนในการดำเนินชีวิตแล้ว ยังมีความกังวลต่อการดำเนินชีวิตหลังเกษียณ สาเหตุสำคัญมาจากอาจมีเงินออมไม่เพียงพอในการใช้จ่ายหลังเกษียณ หรือมีรายได้น้อย จนไม่มีความสามารถในการออมให้เป็นสัดส่วนได้ จึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาให้เกิดการส่งเสริมการออมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับพฤติกรรมการออมของพนักงาน และยังเป็นการส่งเสริมการออมในภาคครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ที่พยายามกระตุ้นการออมในภาคครัวเรือนให้ขยายตัวดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

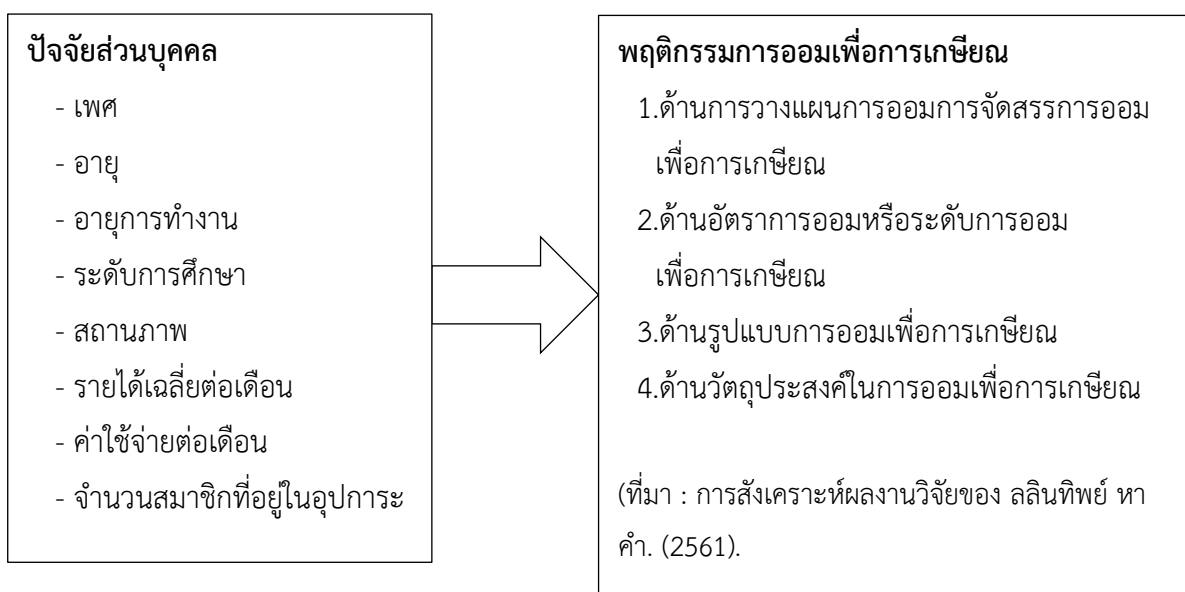
1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานในการศึกษา

พนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ ได้ศึกษาและทบทวนแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสังเคราะห์ใช้ตัวแปรจากผลงานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการออมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร (ลลิตทิพย์ หาคำ, 2561) โดยพฤติกรรมการเกี่ยวกับการออมมีหลายด้าน และมีความสำคัญ เป็นปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิตหลังจากเกษียณอายุการทำงาน รวมถึงการมีหลากหลายพฤติกรรมของบุคคลในการออมเงิน เมื่อรวบรวมและวิเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ จึงได้กำหนดตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงาน ได้แก่ เพศ อายุ อายุการทำงาน ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และจำนวนสมาชิกที่อยู่ในอุปการะ สำหรับตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ รายละเอียดดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ รวมทั้งสิ้น 1,244 คน (ธนาคารอาคารสงเคราะห์, ฝ่ายทรัพยากรบุคคล ณ 31 ธันวาคม 2566).

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 310 คน จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ขั้นที่ 1 สุ่มแบบสัดส่วนโดยแยกประชากรออกเป็นกลุ่มประชากรย่อยแล้วถึงสุ่มอย่างง่าย

ตัวแปรที่ศึกษา จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัย สามารถสรุปตัวแปรได้ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อายุการทำงาน ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และจำนวนสมาชิกที่อยู่ในอุปการะ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ ได้แก่ ด้านการวางแผนการออมการจัดสรรการออมเพื่อการเกษียณ ด้านอัตราการออมหรือระดับการออมเพื่อการเกษียณ ด้านรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณ และด้านวัตถุประสงค์ในการออมเพื่อการเกษียณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 310 ชุด แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของพนักงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ มีคำตอบให้เลือกตอบตามลำดับความคิดเห็น 5 ระดับ ใช้มาตราวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's) โดยเรียงลำดับจากเป็นประจักษ์มาเสมอ เป็นประจำ บางครั้ง นานๆ ครั้ง และไม่เคย ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการออมการจัดสรรการออมเพื่อการเกษียณ ด้านอัตราการออมหรือระดับการออมเพื่อการเกษียณ ด้านรูปแบบในการออมเพื่อการเกษียณ และด้านวัตถุประสงค์ในการออมเพื่อการเกษียณ แบ่งระดับคะแนนจากแบบสอบถาม ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

ค่าเฉลี่ย	4.21 – 5.00	หมายถึง	มีระดับพฤติกรรมการออม มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.41 – 4.20	หมายถึง	มีระดับพฤติกรรมการออม มาก
ค่าเฉลี่ย	2.61 – 3.40	หมายถึง	มีระดับพฤติกรรมการออม ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.81 – 2.60	หมายถึง	มีระดับพฤติกรรมการออม น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.81	หมายถึง	มีระดับพฤติกรรมการออม น้อยที่สุด

การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 310 ตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1.เตรียมแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) เท่ากับ 0.983 ซึ่งเป็นข้อคำถามที่สามารถใช้ได้

2.หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.959 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้

3.นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ ไปเก็บข้อมูลกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง 310 ชุด เป็นชุดคำถามแบบเดียวกัน โดยส่งลิงค์แบบสอบถามให้กับพนักงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่สำนักงานใหญ่

4.นำแบบสอบถามฉบับที่ได้คำตอบครบถ้วนสมบูรณ์นำทำการลงรหัสเพื่อนำไปประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ กับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD.)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบปัจจัยที่มีตัวแปร 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ อายุการทำงาน สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายต่อเดือน และจำนวนสมาชิกที่อยู่ในอุปการะ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ค่าสถิติ F-test (F-Distribution) และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference Test) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ .05

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่

พฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณ	$\bar{x}$	SD.	ระดับพฤติกรรมกรออม
1.ด้านการวางแผนการออมการจัดสรรการออมเพื่อการเกษียณ	3.81	.534	มาก
2.ด้านอัตราการออมหรือระดับการออมเพื่อการเกษียณ	3.86	.709	มาก
3.ด้านรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณ	3.88	.633	มาก
4.ด้านวัตถุประสงค์ในการออมเพื่อการเกษียณ	3.87	.749	มาก
รวม	3.85	.406	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับพฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$, SD. = .406) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณ ($\bar{x} = 3.88$, SD.= .633) รองลงมาคือ ด้านวัตถุประสงค์ในการออมเพื่อการเกษียณ ($\bar{x} = 3.87$, SD.= .749) และด้านอัตราการออมหรือระดับการออมเพื่อการเกษียณ ($\bar{x} = 3.86$, SD.= .709) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการวางแผนการออมการจัดสรรการออมเพื่อการเกษียณ ($\bar{x} = 3.81$, SD. = .534)

ตารางที่ 2 สรุปผลรวมพฤติกรรมกรออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ด้านการวางแผนการออม การจัดสรรการออมเพื่อการเกษียณ		ด้านอัตราการออมหรือระดับการออมเพื่อการเกษียณ		ด้านรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณ		ด้านวัตถุประสงค์ในการออมเพื่อการเกษียณ	
	t/F	p-value	t/F	p-value	t/F	p-value	t/F	p-value
1.เพศ	-.834	.405	-1.699	.090	-3.51	.725	-1.071	.285
2.ระดับการศึกษา	-.278	.781	-.927	.355	-1.350	.178	.214	.831
3.อายุ	.366	.778	.233	.874	.114	.933	1.383	.248
4.อายุการทำงาน	.718	.542	.195	.900	.210	.889	1.316	.269
5.สถานภาพ	1.603	.203	.227	.797	1.392	.250	2.156	.118
6.รายได้	.796	.497	.648	.585	.499	.684	.755	.520
7.ค่าใช้จ่าย	1.085	.356	1.360	.255	.763	.516	3.034*	.030
8.จำนวนคนที่อยู่	1.223	.302	.540	.656	1.241	.295	.556	.645

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาการเปรียบเทียบพฤติกรรมการออมของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถสรุปการวิจัยได้ดังนี้ พนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ที่มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมด้านวัตถุประสงค์ในการออมเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านอื่นๆ ไม่มีความแตกต่าง

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากพนักงานในปัจจุบันมีความตระหนักรู้มากขึ้นเกี่ยวกับความจำเป็นในการออมเงินเพื่ออนาคต โดยเฉพาะสำหรับการเกษียณอายุ ปัจจัยนี้เกิดจากการรับรู้ถึงความไม่แน่นอนของสภาพเศรษฐกิจ และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเมื่อไม่มีการวางแผนทางการเงินที่ดี รวมถึงการสนับสนุนจากองค์กรและหน่วยงานภาครัฐ ส่งผลให้พนักงานมีการตระหนักถึงความสำคัญของการออมเงินมากขึ้น ประกอบกับพนักงานที่มีรายได้ค่อนข้างมั่นคง และมีการจัดการการเงินที่ดีมักจะสามารถแบ่งส่วนรายได้เพื่อการออมได้มากขึ้น ซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมการออมอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bernheim, B.D., & Garrett, D.M. (1996). พบว่าการที่พนักงานมีระดับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณในระดับสูงอาจบ่งชี้ว่าพวกเขามีทักษะในการจัดการการเงินส่วนบุคคลที่ดี การวางแผนการเงินและการออมอย่างมีระเบียบช่วยให้สามารถจัดการกับค่าใช้จ่ายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิเคราะห์รายด้าน พบว่า ด้านที่มีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานเป็นอันดับหนึ่ง คือ ด้านรูปแบบการออมเพื่อการเกษียณ ที่พิจารณาจากผลตอบแทนที่ได้รับในอัตราดอกเบี้ยที่สูงกว่าการออมแบบอื่น ที่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชานีเยฮ์ ช่างวัฒนกุล (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของประชาชนจังหวัดสตูล พบว่า ผลตอบแทนหรือดอกเบี้ยมีผลต่อการออม เนื่องจากบุคคลจะตัดสินใจออมในลักษณะต่างๆ จะพิจารณาถึงผลตอบแทนที่จะได้รับเพื่อเลือกว่าการออมแบบไหนจะได้ผลตอบแทนตามที่ต้องการหรือพึงพอใจ และผลการศึกษาของ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ และธนภรณ์ เนื่องพลี (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี พบว่า การยอมรับความเสี่ยงของผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเลือกออมในสถาบันการเงินที่เชื่อถือได้ เพราะมีสภาพคล่องและมีความเสี่ยงต่ำ

2. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ จำแนกตามค่าใช้จ่ายต่อเดือน พบว่า ค่าใช้จ่ายต่อเดือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการออมด้านวัตถุประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยอมรับสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้ เนื่องจากค่าใช้จ่ายประจำเดือนที่สูงมักส่งผลให้พนักงานมีเงินเหลือสำหรับการออมลดลง พนักงานที่มีค่าใช้จ่ายสูง เช่น ค่าผ่อนบ้าน ค่าผ่อนรถ หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ มักมีการออมที่น้อยลงหรือไม่มีการออมเลย การใช้จ่ายที่สูงทำให้พนักงานต้องจัดสรรเงินไปใช้ในค่าใช้จ่ายที่จำเป็นและไม่สามารถมีเงินออมสำรองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thaler & Benartzi, (2004). พบว่าพนักงานที่มีการจัดการงบประมาณอย่างดีและมีการวางแผน

การเงินสามารถจัดการค่าใช้จ่ายได้ดีขึ้นและมีความสามารถในการออมที่ดีกว่า การใช้เครื่องมือการจัดการงบประมาณและการวางแผนทางการเงินช่วยให้พนักงานสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายและเพิ่มระดับการออมได้ ในขณะที่ผลการวิจัยของ นเรศ หนองใหญ่ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการออมของประชาชนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี พบว่าหนี้สินเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมการออมแตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ สำนักงานใหญ่ ในปัจจัยด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน และปฏิเสธสมมติฐานของการวิจัย ทั้งนี้เนื่องจาก ความเท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลและการวางแผนการเงิน อย่างไรก็ตาม การศึกษาเพิ่มเติมเพื่อค้นหาปัจจัยที่อาจส่งผลต่อพฤติกรรมการออมจะช่วยให้มีความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้นในการปรับปรุงการสนับสนุนและการวางแผนทางการเงินสำหรับพนักงานทุกกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lusardi, A., & Mitchell, O.S. (2011). ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการออมไม่แตกต่างกันตามเพศ อายุ หรือระดับการศึกษา อาจเป็นเพราะการเข้าถึงข้อมูลการเงินและการศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนการเกษียณนั้นมีความเท่าเทียมกันในทุกกลุ่ม ในขณะที่งานวิจัยของ Koijen, R.S.J., & Yogo, M. (2016) พบว่าพนักงานทุกกลุ่มที่มีการสนับสนุนจากนโยบายองค์กร เช่น การมีแผนการออมและกองทุนสำรองเลี้ยงชีพที่เท่าเทียม อาจทำให้พฤติกรรมการออมไม่แตกต่างกันตามปัจจัยพื้นฐาน ผลการศึกษาของ ธนาวุฒิ อธิกิตติกรและสมศรี เว้นทอง (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการออมเงินเพื่อเตรียมความพร้อมในการเกษียณการทำงานของประชากรในภาคกลาง พบว่าสถานภาพ จำนวนผู้ที่อยู่ในอุปการะต่างกันมีพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณที่ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ลลิตทิพย์ หาคำ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการออมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อายุการทำงานต่างกันมีแนวโน้มพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณที่ไม่แตกต่างกันในทางสถิติ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การส่งเสริมการวางแผนการออม ถึงแม้ว่าพฤติกรรมการออมโดยรวมจะอยู่ในระดับมาก แต่ด้านการวางแผนและการจัดสรรเงินออมยังอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นควรมีการให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการวางแผนการออมและการจัดสรรเงินอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดสัมมนาหรือให้คำปรึกษาทางการเงินเพื่อให้พนักงานมีความมั่นใจในการวางแผนอนาคตทางการเงินของตนเอง

1.2 การปรับปรุงรูปแบบการออม ควรมีการสำรวจและประเมินรูปแบบการออมที่พนักงานใช้อยู่ในปัจจุบัน หากพบว่ามีบางรูปแบบที่มีผลกระทบทางบวก ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้พนักงานรายอื่นใช้รูปแบบเดียวกัน และควรปรับปรุงหรือเพิ่มทางเลือกในการออมที่หลากหลายขึ้น

1.3 การพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคล จากผลการวิจัยพบว่าค่าใช้จ่ายต่อเดือนมีผลต่อพฤติกรรมการออมอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการให้คำแนะนำเฉพาะบุคคลตามระดับรายได้และค่าใช้จ่าย เพื่อให้พนักงานสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการออมให้เหมาะสมกับสถานะการเงินของตนเอง

1.4 การติดตามและประเมินผล ควรมีการติดตามพฤติกรรมการออมของพนักงานในระยะยาวและประเมินผลเป็นระยะ เพื่อให้สามารถปรับกลยุทธ์การสนับสนุนการออมให้ตรงกับความต้องการและสถานะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและชัดเจนยิ่งขึ้น ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพประกอบด้วย เช่น การสัมภาษณ์พนักงาน เพื่อศึกษาว่าพนักงานที่มีลักษณะประชากรทั่วไปที่แตกต่างกันนั้น มีความตระหนักรู้ในเรื่องของการออมเงินรวมถึงการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณแตกต่างกันหรือเหมือนกันอย่างไร

2.2 ควรมีการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกเพิ่มเติม โดยศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่อาจจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ เช่น สภาพภูมิศาสตร์หรือเขตที่อยู่อาศัย อัตราภาษี เป็นต้น

2.3 ควรมีการขยายกลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยให้กว้างขึ้น โดยศึกษาข้อมูลของพนักงานจากสาขาต่างๆ ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมเกี่ยวกับพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ และควรมีการศึกษาพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณของพนักงานธนาคารอื่นๆเพิ่มเติม เพื่อทำการเปรียบเทียบพฤติกรรมการออมเพื่อการเกษียณ

เอกสารอ้างอิง

กองทุนการออมแห่งชาติ. (2554). **พรบ.กองทุนการออมแห่งชาติ**. Retrieved from. สืบค้นเมื่อ 9 พฤษภาคม 2567 จาก: <http://www.nsf.or.th>.

ชานีเยษฐ์ ช่างวัฒนกุล. (2559). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออมของประชาชน จังหวัด สตูล**. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ธนาคารอาคารสงเคราะห์. (2566). **รายงานประจำปี**. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2567. จาก: <https://www.ghbank.co.th/information/report/annual-report/>.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). **วางแผนการเงินการออม**. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2567. จาก: <https://www.bot.or.th/th/satang-story/money-plan/saving>.

ธนาวุฒิ อธิกิติกรและสมศรี เว้นทอง. (2563). แนวทางการออมเงินเพื่อเตรียมความพร้อมในการเกษียณการทำงานของประชากรในภาคกลาง. **วารสารธุรกิจอุตสาหกรรม**, 2(2), 40-58.

ธันธร มหาพรประจักษ์. (2563). **เริ่มต้นการออมกับปณิธานปีใหม่**. สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2567. จาก : <https://www.thairath.co.th/money/economics/thailand>.

- นเรศ หนองใหญ่. (2560). พฤติกรรมการออมของประชาชนในเขตพื้นที่เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2533). รูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์. โครงการสถาบันวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ลลิตทิพย์ หาคำ. (2561). พฤติกรรมการออมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ เกษภูาลักษณ์และธนภรณ์ เนื่องพลี. (2561). พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการออมของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ ธุรกิจและภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2566). อนาคตผู้สูงอายุไทย. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2567 จาก: https://ipsr.mahidol.ac.th/post_multimedia.
- Bernheim, B.D., & Garrett, D.M. (1996). The Determinants and Consequences of Financial Education in the Workplace: Evidence from a Survey of Households. NBER Working Paper No. 5667.
- Koijen, R.S.J., & Yogo, M. (2016). The Cost of Financial Frictions for Life Insurers. American Economic Review, 106(8), 2308-2341.
- Lusardi, A., & Mitchell, O.S. (2011). Financial literacy and retirement planning in the United States. Journal of Pension Economics & Finance, 10(4), 509-525.
- Yamane, Taro. (1967). Statistic: An Introductory Analysis. New York: Harper & Row.

องค์ประกอบของการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Elements of the transition to a circular economy for SMEs

ภัทรพล ชุ่มมี

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Pattarapon Chummee

College of innovation management

Walaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

E-mail: pattarapon@vru.ac.th

วันที่รับบทความ: 30 สิงหาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 7 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 8 ตุลาคม 2567

Received: August 30, 2024; Revised: October 7, 2024; Accepted: October 8, 2024

บทคัดย่อ

เศรษฐกิจหมุนเวียนส่งผลต่อมูลค่าโอกาสทางเศรษฐกิจถึง 4.5 ล้านล้านดอลลาร์โดยการลดของเสีย กระตุ้นการเติบโตของธุรกิจและสร้างงาน ดังนั้นการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนจะสามารถเพิ่มผลผลิตและการจ้างงานของประเทศไทยได้ โดยจะทำให้ GDP เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1.2 โดยเฉพาะธุรกิจ SMEs การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำคัญในแต่ละองค์ประกอบของตัวแปรด้านแรงกดดันทางสังคม ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ และเศรษฐกิจหมุนเวียน ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเก็บข้อมูลจากผู้ประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพและปริมณฑล จำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถาม ผลการทดสอบค่าความสอดคล้องแล้วมีค่าระหว่าง 0.80-1.00

ผลการวิจัย พบว่า ความสำคัญของตัวแปรสังเกตจากมากไปน้อยได้ดังนี้ มีการนำของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตถูกนำไปรีไซเคิล (CE5) กิจกรรมของท่านคำนึงถึงความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นของผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต (EN1) รัฐบาลให้เงินอุดหนุนและสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน (Econ1) และอุตสาหกรรม/ผู้ซื้อโดยตรงพร้อมที่จะจ่ายส่วนต่างทางการตลาด (Econ2) มีความสำคัญเท่า ๆ และ ตลาดยืนยันที่จะผลิตสินค้าราคาไม่แพงโดยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด (SP1) ผลการตรวจสอบดัชนีวัดความสอดคล้องของตัวแปรแฝงทั้ง 4 องค์ประกอบโดยรวมพบว่ามีค่า χ^2 มีค่าอยู่ระหว่าง 266.76 – 973.56 มีค่า χ^2/df มีค่า 1.65 - 2.00 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดที่ต้องมีค่าน้อยกว่า 2.00 ค่า P-value ผ่านระดับที่ยอมรับได้ ค่า CFI, NFI, GFI และ AGFI มีค่าระหว่าง 0.98-0.99 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือมีค่ามากกว่า 0.90 และค่า RMR, RMSEA มีค่าระหว่าง 0.050-0.058 ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดเช่นกัน

ข้อเสนอแนะของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตนำไปรีไซเคิล ช่วยลดค่าใช้จ่าย ลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ลดปัญหาด้านเงินลงทุนได้ รวมถึงการสร้างความแตกต่างในตัวสินค้าหรือบริการจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

สร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่แตกต่างเพื่อก่อให้เกิดความได้เปรียบและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ และ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค

คำสำคัญ: เศรษฐกิจหมุนเวียน; แรงกดดันทางสังคม; ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม

Abstract

The circular economy represents a \$4.5 trillion economic opportunity by reducing waste, stimulating business growth, and creating jobs. Therefore, the transition to a circular economy could boost Thailand's productivity and employment, increasing GDP by approximately 1.2 percent, especially for SMEs. This research has the objective to study the importance of each component of the social pressure variable, economic efficiency economic efficiency and circular economy. The confirmatory factor analysis was used. Data were collected from 400 small and medium-sized business operators in Bangkok and surrounding provinces. The research instrument was a questionnaire. The results of the consistency test were between 0.80-1.00.

The results show that the importance of the observed variables from highest to lowest is as follows: Waste generated in the production process is recycled, your business considers the potential environmental impact of the product and production process, the government provides subsidies and tax incentives for operations. Following circular economy guidelines and industry/direct buyers being ready to pay market margins are equally important and the market insists on producing affordable products with a minimum environmental impact. The examination of fit index for the four latent variables overall found that there was a χ^2 with a value between 266.76 - 973.56, χ^2/df . has a value of 1.65 - 2.00, passing the specified criteria that must be less than 2.00. The P-value passes the acceptable level. CFI value, NFI, GFI and AGFI have values between 0.98-0.99, passing the specified criteria, which is greater than 0.90, and RMR, RMSEA values have values between 0.050-0.058, passing the specified criteria as well.

Recommendations that waste generated in the production process be recycled. Help reduce costs Reduce environmental problems. Reduce investment problems including creating differences in products or services is therefore necessary. Create new and different product formats to create advantages and add value to products and Safe for consumers.

Keywords: Circular economy; Social pressure; Environment Commitment

บทนำ

เศรษฐกิจหมุนเวียนส่งผลต่อมูลค่าโอกาสทางเศรษฐกิจถึง 4.5 ล้านล้านดอลลาร์โดยการลดของเสีย กระตุ้นการเติบโตของธุรกิจ และสร้างงาน การใช้วัสดุดีให้ดียิ่งขึ้นไม่เพียงแต่ดีต่อโลกเท่านั้น แต่ยังมี ความจำเป็นทางการเงินอีกด้วย ยังพบว่าการใช้วัสดุและพลังงานอย่างยั่งยืนมากขึ้นจะเพิ่มมูลค่าอีก 2 ล้านล้าน ดอลลาร์ให้กับเศรษฐกิจโลกภายในปี 2050 (World economic Forum, 2021 : Online และ ฝ่ายเศรษฐกิจ และศูนย์ข้อมูลหอการค้าไทย, 2561 : Online)

World economic Forum (2021: Online) สำหรับประเทศที่มีรายได้น้อยและปานกลาง การสร้างแบบจำลองแผนทรัพยากรระหว่างประเทศแสดงให้เห็นว่าภายในปี 2060 เมื่อมีนโยบายที่ยั่งยืนที่เหมาะสม มีการนำเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ จะก่อให้เกิดการเติบโตของการใช้ทรัพยากรทั่วโลกอาจช้าลงร้อยละ 25 ในขณะเดียวกัน GDP ทั่วโลกอาจเติบโตได้ร้อยละ 8 โดยมีผลประโยชน์โดยเฉพาะสำหรับประเทศที่มีรายได้น้อย และปานกลาง เมื่อพิจารณาถึงประเทศญี่ปุ่นพบว่าเป้าหมายที่จะเพิ่มขนาดของเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในประเทศ ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การลดการปล่อยคาร์บอนผ่านการใช้ผลิตภัณฑ์และทรัพยากรซ้ำเป็น 80 ล้าน ล้านเยน (583.7 พันล้านดอลลาร์) ภายในปี 2030 ด้านความเคลื่อนไหวเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน ซึ่งปัจจุบันมีมูลค่า 50 ล้านล้านเยน และมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมแนวทางปฏิบัติทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนโดยการนำสินค้าและวัสดุกลับมาใช้ใหม่และรีไซเคิล มีความพยายามเพื่อให้บรรลุถึงสังคมคาร์บอนเป็นกลางภายในปี 2050 (The Japantime, 2022 : Online) ธนาคารโลกระบุว่าแบบจำลองทางเศรษฐกิจชี้ให้เห็นว่า การเปลี่ยนผ่านสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนจะสามารถเพิ่มผลผลิตและการจ้างงานของประเทศไทยได้ โดยจะทำให้ GDP เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1.2 และช่วยให้เกิดการจ้างงานประมาณ 160,000 ตำแหน่ง ภายในปี 2573 หรือคิดเป็นร้อยละ 0.3 ของการจ้างงานทั้งหมด นอกจากนี้ การเปลี่ยนผ่านไปสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนจะ ช่วยป้องกันประเทศไทยจากราคาสินค้าโภคภัณฑ์ที่สูงและมีความผันผวน รวมทั้งช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ประมาณร้อยละ 5 ภายในปี 2573

หากพิจารณาถึงธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) แล้วพบว่า การนำแนวทางการดำเนินงานแบบเศรษฐกิจหมุนเวียนมาประยุกต์ใช้เป็นการสร้างให้เกิดความยั่งยืน และก่อให้เกิดการเปลี่ยนที่สำคัญ (Cheffi, W., et., al., 2023: 113513) ยิ่งไปกว่านั้นประเทศที่กำลังพัฒนาการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนของ SME ต้องอาศัยความร่วมมือทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับแรงกดดัน หรือแรงจูงใจทางสังคม นำไปสู่ความสามารถด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ที่ได้รับจากการนำเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทัศนคติในระยะยาว (Sohal, A., et., al., 2022 : 594-604) ก่อให้เกิดการลงทุนในธุรกิจ SME เพื่อวางแผนและออกแบบการดำเนินการใหม่ ๆ (Ren, Q. and Albrecht, J., 2023 : 107761) อนึ่ง สำหรับประเทศไทยธุรกิจ SME ส่งผลกระทบต่อ GDP ในปี 2019 ร้อยละ 35.3 ในปี 2020 ร้อยละ 34.2 และ

ในปี 2021 ร้อยละ 34.6 โดยมีมูลค่า 1,445,258 ล้านบาท โดยมีเป้าหมายที่ชุมชนทั้งวิสาหกิจชุมชน และธุรกิจขนาดกลางขนาดย่อมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนให้ได้มากถึงปีละ 310,000 ล้านบาท (สำนักงานบริหารนโยบายของนายกรัฐมนตรี, 2565 : Online และ Statista, 2022 : Online)

ธุรกิจ SMEs ในประเทศไทยช่วยสร้างโอกาสมากมายในการจ้างงาน การสร้างงาน และ GDP ในระบบเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา งานใหม่ช่วยเพิ่มมาตรฐานการครองชีพและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันทางสังคมในประเทศ ดังนั้น ธุรกิจเอสเอ็มอีจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ SME กำลังก้าวไปข้างหน้าด้วยความคิดริเริ่มด้านความยั่งยืนเพื่อประหยัดพลังงาน ปรับปรุงประสิทธิภาพ และสร้างห่วงโซ่อุปทาน SME จำนวนมาก โดยเฉพาะในภาคการผลิตได้ตระหนักว่าพวกเขาสามารถเป็นคู่ค้าที่ต้องการขององค์กรขนาดใหญ่ได้ด้วยการใช้แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและยั่งยืน

ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงต้องการศึกษาความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบของตัวแปรด้านแรงกดดันทางสังคม ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ และเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาความสำคัญในแต่ละองค์ประกอบของตัวแปรด้านแรงกดดันทางสังคม ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ และเศรษฐกิจหมุนเวียนสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีสถาบันจากการศึกษาของ Arranz, C. และ Arroyabe, M. (2023 : Online) กล่าวว่าทฤษฎีได้ถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางในองค์กร ก่อให้เกิดการสร้างบรรทัดฐาน ความรู้ความเข้าใจ การตระหนัก การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้าง และการคาดหวังจากสังคมเพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการนำไปใช้ ดังนั้นกล่าวว่าแรงกดดันทางสังคมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามข้อกำหนดเพื่อสร้างบรรทัดฐานและความรู้ความเข้าใจ เมื่อพิจารณาด้านข้อกำหนดแล้วหมายถึงนโยบายต่าง ๆ การกำกับควบคุมและระบบการให้รางวัล การสร้างมาตรฐานในการดำเนินงาน รวมถึงบรรทัดฐาน การสร้างคุณค่าและค่านิยม ที่ส่งผลต่อสิ่งที่องค์กรต้องปฏิบัติตามเนื่องจากเป็นสิ่งสังคมโดยรวมให้การยอมรับหากไม่ดำเนินการตามข้อกำหนดต่าง ๆ องค์กรจะได้รับการต่อต้านสังคมโดยรวม อาจนำมาซึ่งปัญหาในการดำเนินงานหรือมีอาจประกอบกิจการได้ ดังนั้นจะมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละองค์กร ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมการปฏิบัติงานที่สำคัญของหน่วยงานของตนเอง เมื่อทำการศึกษางานวิจัยของ Shamil, M., et., al. (2022 : Online) และ ปริญญญา สารทอง (2566 : 404-415) ยังพบอีกว่าทฤษฎีสถาบันนี้ได้รับผลกระทบจากแรงกดดันทางผลกระทบภายนอกขององค์กรที่จะส่งผลต่อสภาพแวดล้อม

ขององค์กร ยิ่งไปกว่านั้นทฤษฎีนี้ยังมีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านแรงกดดันทางสังคม (Social pressure) อีกด้วย เนื่องจากแรงกดดันทางสังคมจะส่งผลให้องค์กรปฏิบัติตามข้อกำหนดต่าง ๆ ของภาคีรัฐบาล ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางการตลาดให้สามารถแข่งขันได้ และสามารถสร้างความสมดุลด้านสภาพแวดล้อมด้วยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Dey, P., et., al. (2022 : 108496) Singh, M. et. al. (2018 : 1-10) และ ภัทรพล ชุ่มมี (2566 : 281-295) ที่กล่าวว่า แรงกดดันทางสังคม หมายถึงการปฏิบัติข้อกำหนดและข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การจัดการด้านขยะ กระบวนการรีไซเคิล ดังนั้นแรงกดดันทางสังคมจึงเป็นตัวแปรหลักของทฤษฎีนี้ที่นำไปสู่ความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงทัศนคติ การตระหนักรู้ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง สนับสนุนด้วยทฤษฎีเศรษฐกิจหมุนเวียน จากการศึกษาของ Fogarassy, C. และ Figer, D., (2020 : 76) มีแนวคิดว่าการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างผลประกอบการทางเศรษฐกิจ กระตุ้นการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน การบริหารจัดการด้านทรัพยากร และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

อนึ่งจากการศึกษาของ Vidal-Ayuso, F., et., al. (2023 : Online) และ Centobelli P., et., al. (2021 : 108297) พบว่าทฤษฎีและแนวคิดด้านเศรษฐกิจหมุนเวียนเกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านแรงกดดันทางสังคม (Social pressure) เนื่องจากการตัวแปรนี้ได้รับผลกระทบจากกฎข้อบังคับของรัฐบาล การที่สังคมหรือชุมชนนั้นร่วมมือกันกดดันภาคการผลิต การรณรงค์สร้างความร่วมมือในสังคม ที่จะส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนถึงความสามารถและประสิทธิภาพขององค์กร นำไปสู่การพัฒนาเป็นเศรษฐกิจหมุนเวียน อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับตัวแปรด้านความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental commitment) ด้วย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยตัวแปรด้านแรงกดดันทางสังคม (Social pressure [SP]) ความร่วมมือทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental commitment [EN]) ความสามารถทางเศรษฐกิจ (Economic performance [ECON]) และ เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economic [CE]) รวมถึงการศึกษาเกี่ยวเส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรแฝงจำนวน 3 เส้นทางความสัมพันธ์ ได้แก่ 1. อิทธิพลระหว่างตัวแปรแรงกดดันทางสังคม (Social pressure) ไปยังความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม (Environment commitment) 2. อิทธิพลระหว่างตัวแปรด้านความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม (Environment commitment) ไปยังตัวแปรด้านความสามารถด้านเศรษฐกิจ (Economic performance) และ 3. อิทธิพลระหว่างความสามารถด้านเศรษฐกิจ (Economic performance) ไปยังการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economy adaptation) จากการนั้นจึงเป็นการสร้างสมมติฐานในการวิจัยจำนวน 3 สมมติฐาน (Centobelli, P., et., al.(2022) ; Dey, P., et., al. (2022); Marrucci, L., et., al. (2021) และ Singh, M., et., al., 2018) เป็นต้น

อนึ่งปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน รวมถึงปัญหาจากแรงกดดันทางสังคมที่ผลักดันไปสู่การเปลี่ยนแปลงนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงาน และความสามารถทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวจึงมีความสนใจที่จะศึกษาตัวแปรของการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจหมุนเวียนของ

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ผลต่อการเปลี่ยนแปลง และมีความสัมพันธ์กับตัวแปรใดบ้าง รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจการต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ มุ่งเน้นค้นหาคำตอบในการวิจัยด้วยการแสวงหาข้อเท็จจริง หรือหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลหรือตัวแปร โดยมีความมุ่งหมายที่จะนำผลการวิจัยหรือข้อค้นพบนั้น ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ดังนั้นวิธีการดำเนินการวิจัยกำหนดดำเนินการวิจัยแบบตัดขวาง (Cross sectional) เพื่อความเหมาะสมของการเข้าไปศึกษาข้อมูลในบริษัทที่สามารถเก็บข้อมูลได้เพียงครั้งเดียว โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน เป็นแนวทางการวิจัยหลัก สำหรับ การศึกษานั้น กำหนดแจกแบบสอบถามกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย

2. ประชากรเป้าหมายและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายคือผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า SMEs มีจำนวนมากที่สุดโดยมีจำนวนทั้งสิ้น 233,847 ราย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME, 2565 : Online) ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างของ ยามาเน่ความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 5 ได้ กลุ่มตัวอย่าง 397 ราย อีกทั้งยังได้ยึดหลักตามแนวทางของ Hair (1998 : Online) ที่เสนอว่าต้องมีกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 100 ตัวอย่างหรือมีสัดส่วนของขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 10-20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้ 35 ตัวแปรสังเกตได้ เมื่อคูณด้วย 10 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ จะได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 350 ตัวอย่าง ยิ่งไปกว่านั้น นงลักษณ์ วิรัชชัย (2542 : 6) เสนอไว้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมควรเป็น 400 ตัวอย่าง ด้วยเหตุผลดังกล่าวเพื่อป้องกันข้อผิดพลาดด้านการขาดตกหาก ข้อมูลไม่ครบ ตลอดจนการไม่สามารถเข้าร่วมตอบแบบสอบถามได้เนื่องจากภาวะการระบาดของโควิด-19 ผู้วิจัยจึง ดำเนินการเก็บแบบสอบถามทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง โดยเก็บตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 5 โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเรียงตามลำดับรายชื่อ

3. เครื่องมือในการวิจัยและการทดสอบความถูกต้อง

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยโครงสร้างของแบบสอบถาม 5 ส่วน รูปแบบของข้อคำถามส่วนที่ 1 รูปแบบข้อคำถามในแบบสอบถามมีลักษณะข้อคำถามแบบปลายเปิด เป็นข้อคำถามที่ผู้ตอบสามารถเลือกตอบได้ตามความเป็นจริง ส่วนที่ 2-5 รูปแบบข้อคำถามแบบสอบถาม มีลักษณะของข้อคำถามแบบปลายปิดและส่วนของคำตอบเป็นการประเมินค่าด้วยการวัดแบบลิเคิธสเกล งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดใช้ Five-point Rating Scale (numeric scale) พบว่านักวิจัยด้าน

แรงกดดันทางสังคม (Social pressure) ความร่วมมือทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental commitment) ความสามารถทางเศรษฐกิจ (Economic performance) และ เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular economic) ที่กำหนดใช้ เช่น Centobelli, P., et., al. (2022 : 108297); Dey, P., et., al. (2022 : 108496); Marrucci, L., et., al. (2021 : 2107-2132) และ Singh, M., et., al. (2018 : 313-322) เป็นต้น

ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) พบว่ามีค่าความสอดคล้อง (IOC) มีค่าระหว่าง 0.80-1.00 เมื่อทำการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามทั้งฉบับ (IOC) ได้ค่าความสอดคล้องของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 ความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) พบว่าทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักไม่น้อยกว่า 0.50 (Hair, Anderson, Talham & Black, 1998 : 111) และผลการทดสอบความตรงแบบแตกต่าง (discriminant validity) มีค่าไม่เกิน 0.80 (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544 : 1-470) ผลทางการทดสอบค่าความเชื่อมั่นตามกลุ่มตัวแปรพบว่า ตัวแปรด้านแรงกดดันทางสังคมค่าความเชื่อมั่นที่ 0.678 ตัวแปรด้านความร่วมมือด้านสังคมมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.535 ตัวแปรด้านความสามารถด้านเศรษฐกิจมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.589 และตัวแปรด้านการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียนมีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.545 ผ่านเกณฑ์ที่ Nunnally (1978: 245) กำหนดว่าต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.50

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factors analysis: CFA) Brown, T. (2015: Online) Mueller, R., and Hancock, G. (2001: 195-216) เสนอว่าช่วยให้สามารถตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตในแบบจำลองที่ระบุเบื้องต้นตามทฤษฎี ข้อได้เปรียบหลักของ CFA อยู่ที่ความสามารถในการช่วยเหลือนักวิจัยในการเชื่อมช่องว่างระหว่างทฤษฎีกับการสังเกตที่มักถูกสังเกต ตัวอย่างเช่น เครื่องมืออาจได้รับการพัฒนาโดยการสร้างหลายรายการสำหรับแต่ละโครงสร้างทางทฤษฎีเฉพาะต่าง ๆ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ด้วยคำร้อยละพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย 198 รายคิดเป็นร้อยละ 49.5 เพศหญิงจำนวน 184 รายคิดเป็นร้อยละ 46 และอื่น ๆ อีกร้อยละ 18 รายคิดเป็นร้อยละ 4.5 ด้านจำนวนพนักงานมีจำนวน 11-20 คนจำนวน รายคิดเป็นร้อยละ 63 มีพนักงานจำนวน 21-40 คน รองลงไปคือจำนวน 81 รายคิดเป็นร้อยละ 20.3 และจำนวน 41-60 รายจำนวน 47 รายคิดเป็นร้อยละ 11.8 เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาพบว่าจบการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นจำนวนมากที่สุดคิดเป็น 183 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 45.8 จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีคิดเป็นจำนวน 178 รายหรือร้อยละ 44.5 และจบการศึกษาในระดับปริญญาโทคิดเป็นจำนวน 23 รายหรือร้อยละ 5.8 ด้านอายุของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่ามีอายุระหว่าง 41-50 ปีเป็นจำนวน 79 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 19.8 รองลงไปคืออายุระหว่าง 51-55 ปีมีจำนวน 76 รายหรือคิด

เป็นร้อยละ 19.0 และอันดับที่สามมีอายุระหว่าง 20-25 ปีคิดเป็นจำนวน 64 รายหรือร้อยละ 16 สำหรับประเภทของกิจการพบว่าประกอบกิจการด้านอาหารคิดเป็นจำนวน 103 รายหรือร้อยละ 25.8 รองลงไปคือด้านการผลิตและบริการมีจำนวน 65 รายคิดเป็นร้อยละ 16.3 เท่า ๆ กับด้านการท่องเที่ยว และอันดับที่สามคือประกอบกิจการด้านการขนส่งมีจำนวน 44 รายคิดเป็นร้อยละ 11.0

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

1. ตัวแปรแฝงด้านแรงกดดันทางสังคม (SP) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 4 ตัวแปร โดยพบว่าตัวแปรด้านตลาดยืนยันที่จะผลิตสินค้าราคาไม่แพงโดยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด (SP1) มีความสำคัญมากที่สุดที่ 0.55 รองลงไปคือหน่วยงานเรียกร้องการพิจารณาข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัท (SP2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ 0.51 ลำดับที่สามคือ หน่วยงานกำกับดูแลยืนยันที่จะปฏิบัติตามกฎระเบียบที่เข้มงวดในการพัฒนาแนวทางการจัดการของเสียอย่างมีประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต (SP3) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ 0.42 และลำดับสุดท้ายคือชุมชนเรียกร้องให้นำเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ (SP4) มีความสำคัญน้อยที่สุดที่ 0.29

ตารางที่ 1: สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ดัชนีชี้วัด/เกณฑ์	SP	EN	ECON	CE	Model fit
P-value	0.074	0.00	0.00	0.00	-
$\chi^2/df < 2.00$	1.78	1.65	1.89	2.00	ผ่านเกณฑ์
CFI > 0.90	0.99	1.00	1.00	1.00	ผ่านเกณฑ์
NFI > 0.90	0.98	0.99	0.99	0.99	ผ่านเกณฑ์
GFI > 0.90	0.99	0.99	0.99	0.99	ผ่านเกณฑ์
RMR < 0.05	0.05	0.00	0.04	0.05	ผ่านเกณฑ์
RMSEA < 0.05	0.054	0.058	0.043	0.050	ผ่านเกณฑ์
Loading > 0.50	0.52-0.55	0.57-0.65	0.56-0.59	0.74-0.86	ผ่านเกณฑ์
CR > 0.60	0.77	0.82	0.80	0.74	ผ่านเกณฑ์
AVE > 0.50	0.56	0.66	0.65	0.56	ผ่านเกณฑ์
Alpha > 0.50	0.78	0.69	0.80	0.88	ผ่านเกณฑ์

2. ตัวแปรแฝงด้านความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม (EN) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 3 ตัวแปร โดยพบว่าตัวแปรด้านกิจการของท่านคำนึงถึงความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นของผลิตภัณฑ์และการผลิตกระบวนการ (EN1) มีความสำคัญมากที่สุดที่ 0.60 รองลงไปคือกิจการของท่านลดการใช้ทรัพยากรที่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติน้อยที่สุดโดยเน้นการใช้ซ้ำและการรีไซเคิลทรัพยากร (EN2) มีความสำคัญในลำดับที่สองที่

0.59 และตัวแปรด้านกิจการของท่านให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (EN3) มีความสำคัญน้อยที่สุดที่ 0.56

3. ตัวแปรแฝงด้านความสามารถทางเศรษฐกิจ (ECON) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 3 ตัวแปร โดยพบว่าตัวแปรที่สำคัญที่สุดคือรัฐบาลให้เงินอุดหนุนและสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน (Econ1) และอุตสาหกรรม/ผู้ซื้อโดยตรงพร้อมที่จะจ่ายส่วนต่างทางการตลาด (Econ2) มีความสำคัญเท่า ๆ กันที่ 0.59 และตัวแปรด้านมีวัตถุดิบรีไซเคิลในราคาถูกลงกว่าวัตถุดิบที่ไม่ได้ผ่านการรีไซเคิลมีความสำคัญน้อยที่สุดที่ 0.56

4. ตัวแปรด้านแฝงด้านการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียน (CE) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 8 ตัวแปร โดยพบว่าตัวแปรที่มีความสำคัญมากที่สุดคือมีการนำของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตถูกนำไปรีไซเคิล (CE5) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ 0.84 รองลงไปคือกิจการริเริ่มเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานทดแทนเพื่อการผลิตสินค้าและอุปกรณ์การผลิตต่าง ๆ (CE2) มีการใช้วัสดุทำความสะอาดอุปกรณ์ซ้ำ ๆ (CE3) มีการนำวัสดุบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ถูกใช้ซ้ำ ๆ (CE4) มีการนำของเสียจากผู้บริโภคถูกนำไปรีไซเคิลใหม่ (CE6) การนำขยะรีไซเคิลและขยะมาแปรรูปใหม่เพื่อผลิตสินค้าใหม่ (CE7) มีการนำขยะและของเสียมาใช้หลังจากผ่านกระบวนการผลิตใหม่เพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ใหม่ (CE8) โดยมีความสำคัญเท่า ๆ กันที่ 0.83 และลำดับที่สามคือกิจการทุ่มเทมุ่งมั่นให้การลดการใช้วัตถุดิบและพลังงาน (CE1) มีความสำคัญน้อยที่สุดที่ 0.77

หากเรียงลำดับความสำคัญของตัวแปรสังเกตจากมากไปน้อยได้ดังนี้ มีการนำของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตถูกนำไปรีไซเคิล (CE5) กิจการของท่านคำนึงถึงความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นของผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิต (EN1) รัฐบาลให้เงินอุดหนุนและสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน (Econ1) และอุตสาหกรรม/ผู้ซื้อโดยตรงพร้อมที่จะจ่ายส่วนต่างทางการตลาด (Econ2) มีความสำคัญเท่า ๆ และ ตลาดยืนยันที่จะผลิตสินค้าราคาไม่แพงโดยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด (SP1)

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปผลการตรวจสอบดัชนีวัดความสอดคล้องของตัวแปรแฝงทั้ง 4 องค์ประกอบโดยรวมพบว่ามีค่าไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าอยู่ระหว่าง 266.76 – 973.56 มีค่าไค-สแควร์ (χ^2)/องศาอิสระ (df) มีค่า 1.65 - 2.00 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดที่ต้องมีค่าน้อยกว่า 2.00 (Hair, Anderson, Tatham, & Black., 2010 : 668) ค่า P-value ผ่านระดับที่ยอมรับได้ ค่า CFI, NFI, GFI และ AGFI มีค่าระหว่าง 0.98-0.99 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือมีค่ามากกว่า 0.90 (Hair et al., 2010 : 668 และ Joreskog, K. G & Sorbom, D, 1993 : Online) และค่า RMR, RMSEA มีค่าระหว่าง 0.050-0.054 ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดเช่นกัน (Steiger, J. H., 1990 : 178-180)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ตัวแปรแฝงด้านแรงกดดันทางสังคม (SP) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 4 ตัวแปร โดยพบว่าองค์ประกอบด้านตลาดยืนยันที่จะผลิตสินค้าราคาไม่แพงโดยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด (SP1) มีความสำคัญมากที่สุดที่ 0.55 สอดคล้องกับการศึกษาของ Singh, M., et., al. (2018 : 1-10) และ ภัทรพล ชุ่มมี (2566 : 281-295) ที่พบว่าตัวแปรแรงกดดันทั้งสังคมมีองค์ประกอบด้านตลาดยืนยันที่จะผลิตสินค้าราคาไม่แพงโดยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุดมีความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากหากสินค้ามีราคาสูงจนเกินไปก่อให้เกิดปัญหาเนื่องจากผู้บริโภคไม่สามารถซื้อสินค้าได้ อาจนำไปสู่ปัญหาการไม่ใช้สินค้าไม่นำไปสู่การหมุนเวียนของสินค้า วัสดุ และบรรจุภัณฑ์ จึงจำเป็นต้องออกแบบให้มีความเหมาะสมราคาไม่แพง มีนโยบายสนับสนุนการใช้สินค้าหมุนเวียน การสนับสนุนด้านการเงิน รวมถึงระบบการแปรรูปที่ทันสมัยได้มาตรฐานได้รับการยอมรับตามมาตรฐานสากล อนึ่งจากการศึกษาของ ปริญญา สารทอง (2566 : 404-415) พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 5 ด้านคือ ด้านการตระหนักรู้ถึงปัญหา ด้านการค้นหาข้อมูลข่าวสาร ด้านการประเมินทางเลือก ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ที่ต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ

ตัวแปรแฝงด้านความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อม (EN) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 3 ตัวแปร โดยพบว่าองค์ประกอบด้านกิจการของท่านคำนึงถึงความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นของผลิตภัณฑ์และการกระบวนการผลิต (EN1) มีความสำคัญมากที่สุดที่ 0.60 สอดคล้องกับการศึกษาของ สอดคล้องกับการศึกษาของ Singh, M., et., al. (2018 : 1-10) Dey, P., et., al. (2022: Online) และ ภัทรพล ชุ่มมี (2566 : 281-295) ที่กล่าวว่าหากผู้ประกอบการสามารถนำแนวทางปฏิบัติตามหลักการของเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะส่งผลต่อการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ก่อให้เกิดมูลการเพิ่ม และอาจส่งผลต่อ ต้นทุนการผลิตที่ลดต่ำลงได้ เว้นแต่ลูกค้าจะมีข้อกำหนดที่เฉพาะเจาะจง เช่น การเพิ่มส่วนผสมพิเศษ หรือการผลิตตามความต้องการเฉพาะของลูกค้าแต่ละราย รวมถึงการระบุวัสดุจากแหล่งเฉพาะเจาะจงที่มีความพิเศษแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในท้องตลาด

ตัวแปรแฝงด้านความสามารถทางเศรษฐกิจ (Econ) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 3 ตัวแปร โดยพบว่าองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดคือรัฐบาลให้เงินอุดหนุนและสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน (Econ1) และอุตสาหกรรม/ผู้ซื้อโดยตรงพร้อมที่จะจ่ายส่วนต่างทางการตลาด (Econ2) มีความสำคัญเท่า ๆ กันที่ 0.59 สอดคล้องกับการศึกษาของ Singh, M., et., al. (2018 : 1-10) Dey, P., et., al. (2022 : Online) และ Khan, S., et., al. (2022 : Online) ด้วยเหตุผลที่ว่าด้วยเหตุผลที่ว่า การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ในประเทศเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น ประเทศจีน ก่อให้เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างมากนำมาซึ่งปัญหาความขาดแคลนทรัพยากร และก่อให้เกิดมลภาวะทางด้านต่าง ๆ ดังนั้นการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้จึงสามารถช่วยลดการใช้ทรัพยากรและการก่อให้เกิดมลภาวะได้ โดยต้องดำเนินการตั้งแต่การผลิตต้นน้ำจนถึงการผลิตปลายน้ำให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ

ตัวแปรด้านแง่ด้านการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจหมุนเวียน (CE) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้จำนวน 8 ตัวแปรโดยพบว่าองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุดคือมีการนำของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตถูกนำไปรีไซเคิล (CE5) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ 0.84 สอดคล้องกับการศึกษาของ Singh, M., et., al. (2018 : 1-10) Dey, P., et., al. (2022 : Online) และ Khan, S., et., al. (2022 : Online) ด้วยเหตุผลที่ว่า การนำของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตนำไปรีไซเคิล ช่วยลดค่าใช้จ่าย ลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ลดปัญหาด้านเงินทุนได้ รวมถึงการสร้างความแตกต่างในตัวสินค้าหรือบริการจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น สร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่แตกต่างเพื่อก่อให้เกิดความได้เปรียบและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์และ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค

องค์ความรู้จากการวิจัยพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม มีมาตรฐานสากลและมีราคาไม่แพง ยิ่งไปกว่ายังต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตที่สะอาดและปลอดภัย รวมถึงตลอดถึงความรับผิดชอบต่อสังคม อนึ่งหากผู้ประกอบการที่มีมาตรฐานด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐบาล รวมถึงการได้รับการลดหย่อนทางด้านภาษี อนึ่งต้องดำเนินการจัดการวัตถุดิบที่สามารถรีไซเคิลได้ให้มากที่สุด และนำบรรจุไปผ่านกระบวนการรีไซเคิลให้มากที่สุด สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการให้องค์ความรู้แก่สังคม และการปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ด้านผู้ประกอบการ SME ประกอบด้วย

การนำของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิตนำไปรีไซเคิล ช่วยลดค่าใช้จ่าย ลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ลดปัญหาด้านเงินทุนได้ รวมถึงการสร้างความแตกต่างในตัวสินค้าหรือบริการจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น สร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่แตกต่างเพื่อก่อให้เกิดความได้เปรียบและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์และ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ตัวอย่างเช่น การนำวัสดุที่ใช้ทำบรรจุภัณฑ์ไปผ่านกระบวนการรีไซเคิล หรือ แม้กระทั่งการนำน้ำที่ผ่านการใช้งานไปผ่านกระบวนการบำบัดให้ปลอดภัย สามารถนำมาใช้ได้อีกครั้ง และการคำนึงถึงความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นของผลิตภัณฑ์และการกระบวนการผลิต ต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตให้สอดคล้องกับมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมลดต้นทุนการผลิต ลดของเสียจากระบบการผลิต เพิ่มผลผลิตที่ปลอดภัย และรักษาสิ่งแวดล้อม ย่อยสลายได้ง่าย ไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม จะส่งผลต่อการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่ม และอาจส่งผลต่อ ต้นทุนการผลิตที่ลดต่ำลงได้ รวมถึงการปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ

2.ด้านภาครัฐบาลและนโยบาย

ด้านรัฐบาลให้เงินอุดหนุนและสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับการดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียน (Econ1) และอุตสาหกรรม/ผู้ซื้อโดยตรงพร้อมที่จะจ่ายส่วนต่างทางการตลาด (Econ2) มีความสำคัญเท่า ๆ ด้วยเหตุผลที่ว่า การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ในประเทศเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นใหม่ เช่น

ประเทศจีนก่อให้เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรอย่างมากนำมาซึ่งปัญหาความขาดแคลนทรัพยากร และก่อให้เกิดมลภาวะทางต่าง ๆ ดังนั้นการนำแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนมาใช้จึงสามารถช่วยลดการใช้ทรัพยากรและการก่อให้เกิดมลภาวะได้ โดยต้องดำเนินการตั้งแต่การผลิตต้นน้ำจนถึงการผลิตปลายน้ำ ให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ลดภาษี หรือจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนภาคธุรกิจที่ปฏิบัติตามแนวทางนี้ ดังนั้นรัฐบาลและภาคเอกชนต้องมีความร่วมมือกัน และ ออกมาตรการที่สอดคล้องกัน

3. ด้านการตลาด

ด้านการตลาดยืนยันที่จะผลิตสินค้าราคาไม่แพงโดยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด เนื่องจากหากสินค้ามีราคาสูงจนเกินไปก่อให้เกิดปัญหาเนื่องจากผู้บริโภคไม่สามารถซื้อสินค้าได้ อาจนำไปสู่ปัญหาการไม่ใช้สินค้าไม่นำไปสู่การหมุนเวียนของสินค้า วัสดุ และบรรจุภัณฑ์ จึงจำเป็นต้องออกแบบให้มีความเหมาะสมราคาไม่แพง มีนโยบายสนับสนุนการใช้สินค้าหมุนเวียน การสนับสนุนด้านการเงิน รวมถึงระบบการแปรรูปที่ทันสมัยได้มาตรฐานได้รับการยอมรับตามมาตรฐานสากล มีกระบวนการผลิตที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือส่งผลน้อยที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- นงลักษณ์ วิรัชชัย.(2542). แบบจำลองลิสเรล: การวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญญา สารทอง.(2566).พฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า. เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. **วารสารราชภาคย์**, 17(52), 404-415.
- ภัทรพล ชุ่มมี. (2566). การพัฒนากรอบแนวคิดสมการโครงสร้างสำหรับเศรษฐกิจหมุนเวียนในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. **วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร**, 8(6), 281-295.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสิทธิ์. (2544). **วิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เฟื่องฟ้า.
- สำนักงานบริหารนโยบายนายกรัฐมนตรี.(2565). **เศรษฐกิจหมุนเวียน**. สำนักงานบริหารนโยบายนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME). (2565).**จำนวนผู้ประกอบการ**. สืบค้นเมื่อ 8 ธันวาคม 2565. จาก: <https://www.sme.go.th/th/?>.
- ฝ่ายเศรษฐกิจและศูนย์ข้อมูลหอการค้าไทย. (2561). **เศรษฐกิจหมุนเวียน**. สืบค้นเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2565. จาก https://www.thaichamber.org/content/file/document/09061_81536224841.pdf.
- Arranz, C. F., & Arroyabe, M. F. (2023). Institutional theory and circular economy business models: The case of the European Union and the role of consumption policies. **Journal of Environmental Management**, 340, 117906.

- Brown, T. (2015). **Confirmatory factor analysis for applied research**. New York, NY: The Guilford press.
- Centobelli, P., et., al. (2021). Determinants of the Transition Towards Circular economy in SME: A sustainable supply chain management perspective. **International journal of production economics**. 242: 108297.
- Cheffi, W., Zahir-ul-Hassan, M. K., Farooq, M. O., Baqrain, A., & Mansour, M. M. H. (2023). Ethical leadership, management control systems and circular economy in SMEs in an emerging economy, the UAE. **Journal of Business Research**, 156, 113513.
- Dey, P., et., al. (2022). Adoption of circular practices in small and medium-size enterprises: Evidence from Europe. **International Journal production economics**. 248: 108496.
- Fogarassy, C., & Finger, D. (2020). Theoretical and practical approaches of circular economy for business models and technological solutions. **Resources**, 9(6), 76.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E., (2010). **Multivariate data analysis: A global perspective**. Upper, Saddle River, NJ: Pearson Education, International.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Talham, R. L., & Black, W. C. (1998). **Multivariate data analysis (5th ed.)**. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Helander, H., et., al. (2019). How to monitor environmental pressures of a circular economy: An assessment of indicators. **Industrial ecology**. 23(5): 1001-1310.
- Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1993). **LISREL 8: Structural equation modeling with the SIMPLIS command language**. Scientific Software International.
- Khan, S., et., al. (2022). Technological revolution and circular economy practice practices: A mechanism of green economy. **Sustainability**. 14: 4524.
- Marrucci, L., Daddi, T. and Iraldo, F. (2022). The circular economy, environmental performance and environmental management systems: the role of absorptive capacity. **Journal of Knowledge Management**. 26(8): 2107-2132.
- Mueller, R., and Hancock, G. (2001). Factor analysis and latent structure, confirmatory. **International encyclopedia of the social & behavioral sciences**. 5239-5244.
- Nunnally, J. (1978). **Psychometric methods**. New York: McGraw-Hill.
- Ren, Q., & Albrecht, J. (2023). Toward circular economy: The impact of policy instruments on circular economy innovation for European small medium enterprises. **Ecological Economics**, 207, 107761.

- Shamil, M. M., SHAIKH, J. M., HO, P., & KRISHNAN, A. (2022). External Pressures, Managerial Motive and Corporate Sustainability Strategy: Evidence from a Developing Economy. **Asian Journal of Accounting & Governance**, 18.
- Sohal, A. and Vass, T. (2022). Australian SME's experience in transitioning to circular economy. **Journal of business research**, 142: 594-604.
- Statista. (2022). **Micro, small, and medium enterprise (MSME)**. Retrieved November 18, 2023. From <https://www.statista.com/statistics/1337348/thailand-msme-output-as-a-share-of-gdp/#statisticContainer>.
- Steiger, J. H. (1990). Structural model evaluation and modification: An interval estimation approach. **Multivariate Behavioral Research**, 25(2), 173-180.
- Singh, M.P., Chakraborty, A., Roy, M. (2018). Developing an extended theory of planned behavior model to explore circular economy readiness in manufacturing MSMEs, India. **Resour. Conserv. Recycl.** 135: 313–322.
- The Japantime. (2022). **Japan aims to expand size of circular economy**. Retrieved November 17, 2023. From <https://www.japantimes.co.jp/news/2022/08/27/business/japan-circular-economy-expansion/>.
- Vidal-Ayuso, F., Akhmedova, A., & Jaca, C. (2023). The circular economy and consumer behaviour: Literature review and research directions. **Journal of Cleaner Production**, 137824.
- World Bank. (2022). **The circular economy is the key to helping Thailand recover resiliently**. Online. Retrieved November 17, 2022. From: <https://www.worldbank.org/th/news/press-release/2022/06/29/circular-economy-key-to-supporting-thailand-s-resilient->
- World economic Forum. (2022). **Circular Economy**. Retrieved November 17, 2022. From: <https://www.weforum.org/agenda/2021/01/why-middle-income-countries-should-embrace-circular-economy/>.

แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

Work motivation of employees of local government organizations
in Kumphawapi District Udon Thani Province

สมร สินทร

ยุภาพร ยูภาศ

สัญญา เคนาภูมิ

นักศึกษาปริญญาโท ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Samorn Sinthon

Yupaporn Yupass

Sanya kenaphum

M.P.A. Student (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

E-mail : samorns112511@gmail.com

วันที่รับบทความ: 5 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 25 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 26 กันยายน 2567

Received: September 5, 2024; Revised: September 25, 2024; Accepted: September 26, 2024

บทคัดย่อ

แรงจูงใจในการทำงานถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการให้บริการประชาชนในพื้นที่ การที่บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานที่เพียงพอและเหมาะสม ย่อมส่งผลให้การทำงานในองค์กรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี 2) เปรียบเทียบแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และหน่วยงานที่สังกัดแตกต่างกัน และ 3) แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 246 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ และแบบอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ T-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของ

พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และหน่วยงานที่สังกัดแตกต่างกัน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกันกับทางสถิติ 3) แนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี กำหนดเป้าหมาย และตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนและท้าทาย สนับสนุนให้มีการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากพนักงาน จัดทำแผนการพัฒนาศักยภาพและเส้นทางการก้าวหน้าในงานที่ชัดเจน พิจารณาปรับปรุงโครงสร้างเงินเดือนและสวัสดิการให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานและผู้บังคับบัญชา กำหนดนโยบายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร จัดเตรียมสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและสะดวกสบาย และส่งเสริมการบริหารงานแบบเปิดเผยและโปร่งใส

คำสำคัญ : แรงจูงใจ; การปฏิบัติงาน; องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

Work motivation is a crucial factor that significantly impacts organizational performance, particularly in the context of local administrative organizations (LAOs) that play a vital role in providing public services to local communities. When employees are sufficiently and appropriately motivated, it naturally leads to increased organizational efficiency. This research aims to: 1) study the level of work motivation among employees of local administrative organizations in Kumphawapi District, Udon Thani Province; 2) compare the work motivation of these employees based on differences in gender, education level, position, and department affiliation; and 3) explore approaches to enhancing work motivation within these organizations. The sample consisted of 246 individuals, selected through stratified and simple random sampling methods. The research instrument was a Likert-scale questionnaire, and the data were analyzed using statistical methods such as frequency, percentage, mean, standard deviation, T-tests, and one-way ANOVA.

The findings revealed that: 1) the overall level of work motivation among LAO employees in Kumphawapi District, Udon Thani Province, was high; 2) there were no statistically significant differences in work motivation based on gender, education level, position, or department; and 3) strategies for improving work motivation included setting clear and challenging goals with measurable success indicators, encouraging employee feedback, developing clear career advancement plans, adjusting salary structures and benefits to align

with labor market standards, promoting communication and collaboration between employees and supervisors, implementing clear policies aligned with the organization's vision and mission, ensuring a safe and comfortable work environment, and fostering transparent management practices.

Keywords: Motivation; Performance; Local Government Organization

บทนำ

การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อความสำเร็จและความยั่งยืนขององค์กรในทุกระดับ แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความมุ่งมั่นในการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพและความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการได้อย่างอิสระและสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีระบบบริหารงานบุคคลที่ดีและมีพนักงานที่มีความรู้ความสามารถ การปฏิบัติงานของพนักงานในองค์กรจะเป็นการนำแผนและนโยบายของผู้บริหารไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหารมักมีการปรับเปลี่ยนนโยบายเนื่องจากมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี และผู้บริหารแต่ละสมัยมักมีแนวนโยบายที่แตกต่างกัน ดังนั้น บุคลากรจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ บางครั้งนโยบายของผู้บริหารอาจมีความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือผิดระเบียบที่เกี่ยวข้อง (สุเทพ เชาวลิต, 2555, น. 4-8)

แรงจูงใจเป็นปัจจัยที่ส่งผลอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร เนื่องจากแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนประสิทธิภาพที่จะเกิดขึ้นได้เพราะแรงจูงใจจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมให้บุคลากรสามารถที่จะปฏิบัติงานภายใต้วัฒนธรรมองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งแรงจูงใจในการทำงานเป็นสิ่งที่มิอาจหลีกเลี่ยงต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร ถ้าได้รับแรงจูงใจในการทำงานที่ดีและเหมาะสมก็จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้การปฏิบัติงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มใจทำงานอยู่กับองค์กรต่อไป องค์กรจะได้รับประโยชน์จากบุคลากรในด้านคุณภาพของผลการปฏิบัติงาน และสามารถพัฒนาองค์กรไปได้ดีอีกด้วย นอกจากแรงจูงใจส่งผลดีต่อการทำงานแล้วในอีกทางหนึ่งมีโอกาสที่จะก่อให้เกิดผลเสียได้ด้วยเช่นเดียวกันหากบุคลากร ได้รับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสม เช่น ไม่พอใจในการปฏิบัติงาน มีความท้อแท้ ขาดกำลังใจ รู้สึกเบื่อหน่ายหน่ายในสิ่งที่ทำ ทั้งนี้การขาดประสิทธิภาพในการทำงานก่อให้เกิดช่องว่างในการแสวงหารายได้โดยมิชอบหรือเกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เพื่อกอบโกยผลประโยชน์ส่วนตัวส่งผลเสียอันร้ายแรงแก่องค์กร ดังนั้นหากบุคลากรได้รับแรงจูงใจในการทำงานที่เหมาะสมบุคลากรก็จะทุ่มเทกำลังและสติปัญญาเสียสละกำลังกาย อุทิศเวลาให้กับการทำงานทำให้การปฏิบัติงานขององค์กรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (วรรณอาวรรณ, 2557)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 15 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลกุมภวาปี เทศบาลตำบลพันดอน เทศบาลตำบลห้วยเกิ้ง เทศบาลตำบลปะโค เทศบาลตำบลกวนพันดอน เทศบาลตำบลเวียงคำ เทศบาลตำบลเชียงแหว เทศบาลตำบลหนองหว้า เทศบาลตำบลแซแล และองค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ องค์การบริหารส่วนตำบลเสือเพลอ องค์การบริหารส่วนตำบลสี้อ องค์การบริหารส่วนตำบลผาสุก องค์การบริหารส่วนตำบลท่าลี่และองค์การบริหารส่วนตำบลกุมภวาปี จากการศึกษาข้อมูลเชิงลึก พบว่า ปัญหาแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ปัญหาที่พบบ่อย ได้แก่ เงินเดือนและสวัสดิการไม่เพียงพอ พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีรายได้ที่ต่ำกว่าภาคเอกชน ทำให้ขาดแรงจูงใจในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่เอื้ออำนวย หน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งมีสถานที่ทำงานที่ไม่เพียงพอ ขาดอุปกรณ์และเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการทำงาน เนื่องจากมีงบประมาณที่จำกัดส่งผลให้พนักงานทำงานได้อย่างไม่มีประสิทธิภาพ ความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลที่ไม่ดี การขาดระบบรางวัลและการยกย่องที่เหมาะสม ทำให้พนักงานขาดแรงจูงใจในการทำงาน (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี, 2566) ดังนั้นจากที่กล่าวมา ผู้วิจัย จึงสนใจที่จะศึกษาแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เพื่อใช้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เกิดแรงจูงใจในการทำงานจะช่วยให้พนักงานรู้สึกพึงพอใจ ในงานที่ทําคิดความภาคภูมิใจในตนเองและองค์กร ส่งผลให้พนักงานมีขวัญกำลังใจในการทำงานและทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพ สามารถขับเคลื่อนองค์การให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

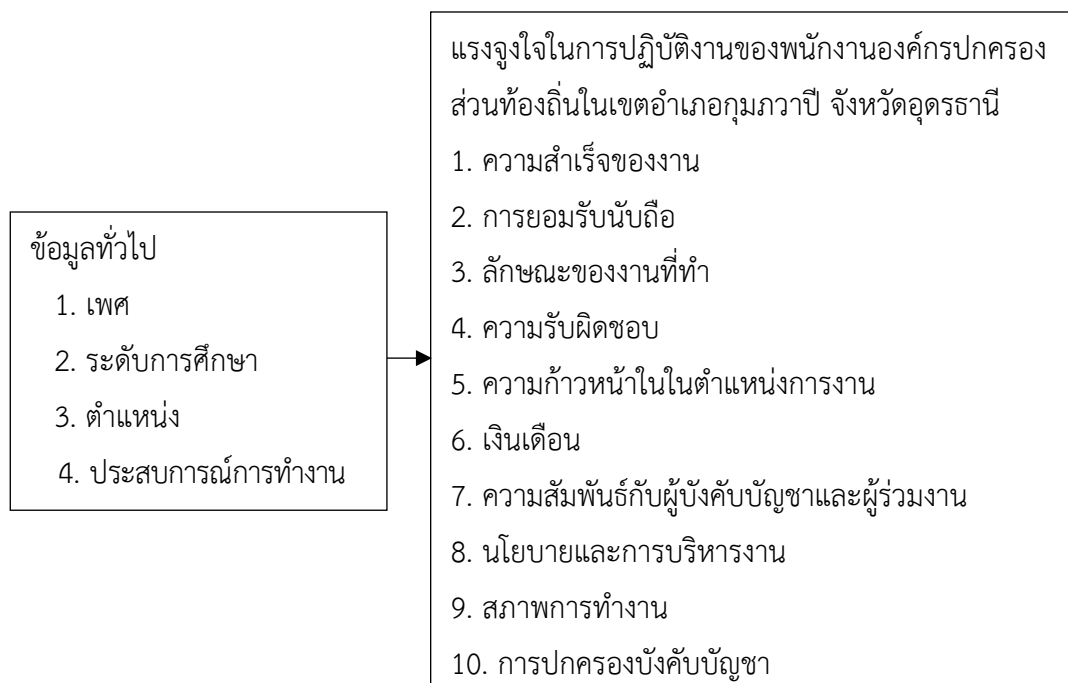
สมมติฐานการวิจัย

1. แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และหน่วยงานที่สังกัด แตกต่างกันมีแรงจูงใจในการทำงาน แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีแรงจูงใจ ของ Frederick Herzberg, Barnard Mausner, and Barnard Snyderman (1959) ได้แก่ มากำหนดเป็นตัวแปรตาม ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ขอบเขตพื้นที่ของการวิจัย

พื้นที่ของการวิจัย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 15 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลกุมภวาปี เทศบาลตำบลพันดอน เทศบาลตำบลห้วยเกิ้ง เทศบาลตำบลปะโค เทศบาลตำบลกวนพันดอน เทศบาลตำบลเวียงคำ เทศบาลตำบลเชียงแหว เทศบาลตำบลหนองหัว เทศบาลตำบลแซแล และองค์การบริหารส่วนตำบลตูมใต้ องค์การบริหารส่วนตำบลเสือเพลอ องค์การบริหารส่วนตำบลสี้อ องค์การบริหารส่วนตำบลผาสุก องค์การบริหารส่วนตำบลท่าลี่และองค์การบริหารส่วนตำบลกุมภวาปี

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 2.1 ตัวแปรอิสระ คือ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน
- 2.2 ตัวแปรตาม คือ แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ตามทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg (Herzberg's two-factor theory) (Frederick Herzberg, Barnard Mausner, and Barnard Snyderman, 1959) ได้แก่

- 1) ปัจจัยด้านความสำเร็จของงาน
- 2) ปัจจัยด้านการยอมรับนับถือ
- 3) ปัจจัยด้านลักษณะของงานที่ทำ
- 4) ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ
- 5) ปัจจัยด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน
- 6) ปัจจัยด้านเงินเดือน
- 7) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน
- 8) ปัจจัยด้านนโยบายและการบริหารงาน
- 9) ปัจจัยด้านสภาพการทำงาน
- 10) ปัจจัยด้านการปกครองบังคับบัญชา
- 11) ความมั่นคงในการทำงาน

3. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากร ได้แก่ พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 635 คน (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี, 2566)

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 246 คน โดยใช้สูตรหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Yamane, 1973, p. 727) คำนวณตามสัดส่วนและทำการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก

4. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการวิจัย ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองคู อำเภอนาคู จังหวัดมหาสารคาม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์
2. ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถามแต่ละฉบับที่ได้รับคืน
3. ลงรหัสในแบบสอบถาม ตามแบบการลงรหัส (Coding Form)
4. นำแบบสอบถามไปประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยกำหนดใช้ ดังนี้ (บุญชม ศรี

สะอาด, 2556, น. 103)

ค่าเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีแรงจูงใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีแรงจูงใจอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีแรงจูงใจอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีแรงจูงใจอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีแรงจูงใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจง ความถี่ และร้อยละ

2. สถิติที่ใช้ในการการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation)

3. สถิติทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์เปรียบเทียบเพศ ของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันสถิติที่ใช้ ได้แก่ t-test (Independent Samples)

4. สถิติทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญของการทดสอบที่ระดับ .05 กรณีพบความแตกต่างใช้การเปรียบเทียบรายคู่โดยวิธี LSD. (Least Significant Different) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 119)

5. การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จะใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) การวิเคราะห์ เนื้อหา (Content Analysis) และพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. วิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี				
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. ด้านความสำเร็จของงาน	3.80	0.58	มาก	6
2. ด้านการยอมรับนับถือ	3.66	0.63	มาก	10
3. ด้านลักษณะของงานที่ทำ	3.76	0.63	มาก	8
4. ด้านความรับผิดชอบ	3.69	0.56	มาก	9
5. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน	3.66	0.58	มาก	11
6. ด้านเงินเดือน	3.76	0.67	มาก	7
7. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน	4.03	0.47	มาก	5
8. ด้านนโยบายและการบริหารงาน	4.31	0.54	มาก	2
9. ด้านสภาพการทำงาน	4.32	0.51	มาก	1
10. ด้านการปกครองบังคับบัญชา	4.21	0.55	มาก	3
11. ด้านความมั่นคงในการทำงาน	4.19	0.45	มาก	4
โดยรวม	3.94	0.56	มาก	-

จากตารางที่ 1 ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสภาพการทำงาน ($\bar{X} = 4.35$) รองลงมา คือ ด้านนโยบายและการบริหารงาน ($\bar{X} = 4.34$) ด้านการปกครองบังคับบัญชา ($\bar{X} = 4.24$) ด้านความมั่นคงในการทำงาน ($\bar{X} = 4.22$) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน ($\bar{X} = 4.06$) ด้านความสำเร็จของงาน ($\bar{X} = 3.83$) ด้านเงินเดือน ($\bar{X} = 3.79$) ด้านลักษณะของงานที่ทำ ($\bar{X} = 3.76$) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 3.72$) ด้านการยอมรับนับถือ ($\bar{X} = 3.69$) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่ง การงาน ($\bar{X} = 3.69$) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และหน่วยงานที่สังกัด พบว่าการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลในเขตอำเภอ กุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน หน่วยงานที่สังกัด ต่างกัน โดยรวมมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่มีเพศต่างกัน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านความสำเร็จของงาน	4.56	.53	4.58	.62	-.21	.22
2. ด้านการยอมรับนับถือ	4.50	.54	4.57	.51	-.60	.68
3. ด้านลักษณะของงานที่ทำ	4.48	.55	4.64	.45	-1.56	.09
4. ด้านความรับผิดชอบ	4.43	.59	4.57	.45	-1.28	.07
5. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน	4.49	.62	4.61	.48	-1.02	.10
6. ด้านเงินเดือน	4.55	.89	4.64	.90	-.99	.51
7. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน	4.38	.92	4.41	.89	-.35	.50
8. ด้านนโยบายและการบริหารงาน	4.45	.78	4.36	.92	1.03	.01*
9. ด้านสภาพการทำงาน	4.57	.90	4.67	.93	-.96	.48
10. ด้านการปกครองบังคับบัญชา	4.46	.77	4.49	.75	-.34	.92
11. ด้านความมั่นคงในการทำงาน	4.35	.84	4.32	.65	-.51	.26
รวม	4.47	.72	4.53	.69	-1.102	.201

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลในเขตอำเภอ กุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่มีเพศต่างกัน โดยรวมมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบแรงงูใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.12	2	.06	.235	.79
ภายในกลุ่ม	47.34	244	25		
รวม	47.46	246			

จากตารางที่ 3 พบว่า แรงงูใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวมมีแรงงูใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบแรงงูใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามตำแหน่ง

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.42	3	0.14	0.568	0.64
ภายในกลุ่ม	47.03	243	0.25		
รวม	47.45	246			

จากตารางที่ 4 พบว่า แรงงูใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่มีตำแหน่งต่างกัน โดยรวมมีแรงงูใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบแรงงูใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.16	4	0.04	0.16	0.96
ภายในกลุ่ม	47.30	189	0.25		
รวม	47.46	246			

จากตารางที่ 5 พบว่า แรงงูใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยรวมมีแรงงูใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทางสถิติ

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.13	2	0.06	0.20	0.82
ภายในกลุ่ม	114.08	244	0.32	-	-
รวม	114.20	246	-	-	-

จากตารางที่ 6 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่มีหน่วยงานที่สังกัดต่างกัน โดยรวมมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันทางสถิติ

3. สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาแรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ดังนี้ กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนและท้าทาย สนับสนุนให้มีการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากพนักงาน จัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรและเส้นทางการก้าวหน้าในงานที่ชัดเจน พิจารณาปรับปรุงโครงสร้างเงินเดือนและสวัสดิการให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงานและผู้บังคับบัญชา กำหนดนโยบายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร จัดเตรียมสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและสะดวกสบาย และส่งเสริมการบริหารงานแบบเปิดเผยและโปร่งใส

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายผล ไว้ดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ

1. คณะผู้บริหารได้ดำเนินการถ่ายทอดนโยบายสู่ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และเป็นระบบโดยมีการจัดประชุมประจำเดือนสำหรับหัวหน้าส่วนราชการเพื่อมอบหมายนโยบายการปฏิบัติงานและเกณฑ์ชี้วัดผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมหรือการพบปะกับผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น การประชุมประจำเดือน รวมทั้งการถ่ายทอดนโยบายสู่ผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มย่อยโดยแต่ละส่วน การบริหารจะจัดประชุมชี้แจงและมอบหมายภารกิจการปฏิบัติให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในสำนักงาน สำหรับผู้ปฏิบัติงานภาคสนาม ซึ่ง

ส่วนใหญ่เป็นพนักงานจ้าง ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นจะทำการนิเทศและมอบหมาย งานก่อนออกปฏิบัติงานเป็นประจำทุกวัน

2. ผู้บริหารได้ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ทุกตำแหน่งและทุกระดับมีการพัฒนาศักยภาพ ความรู้ และความสามารถของตนเอง เช่น การเข้ารับการศึกษเพิ่มเติมและการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและความก้าวหน้าในอาชีพ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความร่วมมือ เช่น งานวันสำคัญและงานประเพณีต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีย์พร พิงไชย (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพร แยมบาล (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

สมมุติฐานที่ 2 เปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และหน่วยงานที่สังกัดแตกต่างกัน ดังนี้

1. ผลการศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามเพศ มีแรงจูงใจไม่แตกต่างกันทางสถิติ โดยไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยดังกล่าว อาจเป็นเพราะว่า องค์กรมีนโยบายหรือวัฒนธรรมที่สนับสนุนความเท่าเทียมระหว่างเพศ ทำให้พนักงานทุกคนไม่ว่าจะเป็นเพศแสดงความสามารถเท่าเทียมกัน มีการกระจายงานอย่างทั่วถึง มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นการฝึกอบรม การส่งเสริมการเรียนรู้ หรือการสร้างโอกาสในการเติบโตในสายงาน ทำให้พนักงานทุกคนมีแรงจูงใจที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา จุณณะปิยะ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศไม่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่า จำแนกตามระดับการศึกษา มีแรงจูงใจไม่แตกต่างกันทางสถิติ โดยไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยดังกล่าว อาจเป็นเพราะว่า องค์กรมีนโยบายและสวัสดิการที่เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับพนักงานทุกคน ไม่ว่าจะมึระดับการศึกษาใด ทำให้พนักงานทุกคนได้รับสิ่งจูงใจ พนักงานทุกระดับการศึกษามีความพึงพอใจในการทำงานที่คล้ายกัน ไม่ว่าจะเป็นการได้รับการยอมรับในผลงาน บรรยากาศการทำงาน หรือการได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา พนักงานมีระดับการศึกษาต่างกันอาจมีความรู้และทักษะในการทำงานที่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่อยู่แล้ว ประกอบกับในแผนการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของหน่วยงานได้มีกำหนดการอบรมพัฒนาทักษะบุคลากรต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้มีความรู้ ทักษะ ส่งผลทำให้ความรู้สึกรักมั่นในการทำงานและแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ สุรีย์พร พิงไชย (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นongการบริหารส่วนตำบลคลองสาม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษา มีแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่า จำแนกตามตำแหน่ง มีแรงจูงใจไม่แตกต่างกันทางสถิติ โดยไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยดังกล่าว อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนโยบายและการบริหารจัดการที่เน้นความเท่าเทียม และยุติธรรมสำหรับพนักงานทุกตำแหน่ง ทุกคนได้รับการสนับสนุนด้านการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น ทำให้พนักงานทุกคนรู้สึกมีคุณค่าและมีส่วนร่วมในงาน ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด รวมทั้งมีการมอบประกาศนียบัตรบุคลากรผู้ปฏิบัติงานดีสำหรับพนักงานทุกคน ซึ่งส่งผลให้พนักงานทุกคนมีแรงจูงใจ ในการทำงานที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐมน พลหัทพ์ (2555, น. 97-99) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลตำบลดงลิง กมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัย พบว่า ตำแหน่งที่ต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาเปรียบเทียบเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่า จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัด มีแรงจูงใจไม่แตกต่างกันทางสถิติ โดยไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยดังกล่าว อาจเป็นเพราะว่า พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะที่เท่าเทียมกันสำหรับพนักงานทุกหน่วยงาน ทำให้พนักงานทุกคน มีโอกาสในการพัฒนาตนเองทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ มีโอกาสในการเติบโตและความก้าวหน้า ในอาชีพที่เท่าเทียมกันสำหรับพนักงานทุกหน่วยงาน อีกทั้งหน้าที่และความรับผิดชอบของพนักงานในแต่ละหน่วยงานอาจไม่มีความแตกต่างกันมาก ทำให้แรงจูงใจในการทำงานไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีย์พร พิงไชย (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามหน่วยงานที่สังกัดต่างกัน มีแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ด้านความสำเร็จของงาน จัดทำแผนการทำงานที่ชัดเจนและมีเป้าหมายที่วัดผลได้ ให้การสนับสนุนที่เพียงพอเพื่อให้พนักงานสามารถบรรลุเป้าหมายของตนเอง

1.2 ด้านการยอมรับนับถือ ยอมรับและชื่นชมความสำเร็จและความพยายามของพนักงานอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมเชิดชูเกียรติพนักงานที่มีผลงานดีเด่น

1.3 ด้านลักษณะของงานที่ทำ จัดหางานที่มีความท้าทายและความหลากหลาย เพื่อไม่ให้พนักงานรู้สึกเบื่อหน่าย เปิดโอกาสให้พนักงานได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน

1.4 ด้านความรับผิดชอบ มอบหมายงานที่มีความสำคัญและมีการมอบอำนาจให้พนักงานมีอิสระในการตัดสินใจส่งเสริมให้พนักงานมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของงานที่ทำ

1.5 ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน และให้โอกาสในการเติบโตในสายอาชีพ จัดการอบรมและพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการเติบโตในตำแหน่ง

1.6 ด้านเงินเดือน ปรับปรุงโครงสร้างเงินเดือนให้เหมาะสมกับตลาดแรงงานและสภาพเศรษฐกิจมีการพิจารณาปรับเงินเดือนตามผลงานและความสามารถของพนักงาน

1.7 ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงาน ส่งเสริมการสื่อสารที่ดีระหว่างพนักงานและผู้บังคับบัญชา จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน

1.8 ด้านนโยบายและการบริหารงาน นำนโยบายที่โปร่งใสและเป็นธรรมมาใช้ในการบริหารงาน เปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและกระบวนการทำงาน

1.9 ด้านสภาพการทำงาน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงานให้สะดวกสบายและปลอดภัยจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อช่วยในการทำงาน

1.10 ด้านการปกครองบังคับบัญชา ฝึกอบรมผู้บังคับบัญชาให้มีทักษะในการนำและจัดการทีมใช้หลักการปกครองที่เปิดโอกาสให้พนักงานแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะ สร้างการมีส่วนร่วมในการบริหาร

1.11 ด้านความมั่นคงในการทำงาน ให้ความมั่นคงให้การสนับสนุนพนักงานในเรื่องสุขภาพและสวัสดิการ มอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของพนักงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี กับพื้นที่อื่นๆ เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาแรงจูงใจของพนักงานเทศบาล

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยการสนับสนุนจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยูภาส อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง นอกจากนี้ ขอขอบพระคุณนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล รวมถึงขอบคุณพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างดี สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณคุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัว และที่คอยให้กำลังใจตลอดระยะเวลาของการทำวิจัย ผลงานวิจัยนี้ขอมอบแด่บิดา มารดา และบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้การศึกษาแก่ข้าพเจ้าด้วยความเคารพอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- จิราพร แยมบาล. (2560). แรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 18. ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐพันธ์เชอร์นนันท์. (2551). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดเคชั่น.
- ณัฐมน พหลทัฬห. (2555). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลตำบลดงลิง กมลาไสย
จังหวัดกาฬสินธุ์. ปรินญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วรรณ อาวรรณ. (2557). แรงจูงใจในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการรัฐสภา ระดับ
ปฏิบัติงาน สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกริก.
- สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี. (2566). รายงานประจำปี 2566 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด
อุดรธานี. อุดรธานี: ท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานี.
- สุเทพ เชาวลิ. (2555). การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : เสมาธรรม.
- สุพัตรา จุณณะปิยะ. (2560). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล อำเภอบางเลน จังหวัด
นครปฐม. วารสารสหวิทยาการวิจัย, 6(1).
- สุมาลี แสงสว่าง. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับสมรรถนะหลักของบุคลากร ในกรม
ราชทัณฑ์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุรีย์พร พิงไชย. (2560). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใน
องค์การบริหารส่วนตำบลคลองสาม อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. ปรินญารัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- Herzberg, Frederick, Bernard Mausner and Barbara Bloch Snyderman. (1959). *The motivation
to work*. New York: John Wiley & Sons.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. New York: Harper & Row.

การรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

Factors Affecting High School Students' Perception of the Impact of Kratom Water
Consumption in Phayuhakiri District Nakhon Sawan Province

ทวีศักดิ์ ทัพทวี

सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล

พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Thaveesak Thapthavee

Sanit Sirivisitkul

Phongsak Phetsatit

Email: thaveesak.thap@northbkk.ac.th

Master of Public Administration Program in Public and Private Management,

North Bangkok University

วันที่รับบทความ: 1 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 16 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 30 กันยายน 2567

Received: September 1, 2024; Revised: September 16, 2024; Accepted: September 30, 2024

บทคัดย่อ

สารเสพติดกระท่อมเป็นสารเสพติดที่ถูกปลดจากสารเสพติดประเภทที่สองทำให้มีการแพร่หลายไปทุกกลุ่มในขณะที่สารเสพติดกระท่อมยังส่งผลกระทบต่อร่างกายหากสารเสพติดนั้นยังขาดความรู้ความเข้าใจนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนับเป็นกลุ่มเปราะบางที่ต้องรับการดูแลและเฝ้าระวังอย่างยิ่งยวด การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ มีผลต่อความคิดเห็นของการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.85, S.D. = 0.344) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านจิตใจ ด้านครอบครัว/สังคม และด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ยรองลงมา ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ ศาสนา ระดับชั้น สายที่เรียน เกรดเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายต่อเดือน สถานภาพทางอยู่อาศัย สถานภาพทางครอบครัว ที่มีการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การรับรู้; ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อม; นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

Abstract

Kratom was reclassified from a Type II narcotic, leading to its increased prevalence among various groups. Despite this, kratom still had significant effects on the body, particularly when there was a lack of knowledge and understanding about it. High school students were considered a vulnerable group that required close monitoring and supervision. The objectives of this study were: 1) to examine the level of awareness regarding the impact of kratom extract consumption among high school students in Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province, and 2) to compare the level of impact of kratom extract consumption on the students' perceptions of its effects. Data were collected from a sample of 400 participants using simple random sampling and a questionnaire. Statistical methods used for data analysis included percentages, frequencies, means, standard deviations, and the F-test.

The results of the study indicated that the overall awareness of the impact of kratom extract consumption among high school students in Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province, was high ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.344). When considering individual aspects, the average scores for psychological, family/social, and physical impacts were lower in that order.

Hypothesis testing revealed that factors such as gender, age, religion, grade level, academic stream, GPA, monthly expenses, housing status, and family status did not significantly affect the students' perceptions of the impact of kratom extract consumption in Phayuha Khiri District, Nakhon Sawan Province.

Keywords: Perception; Impact of kratom extract consumption; High school students

บทนำ

การเสพน้ำกระท่อมเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและมีผลกระทบทั้งในด้านสุขภาพ สังคม กฎหมาย และ เศรษฐกิจ การรับรู้และการจัดการกับปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันของหลายฝ่าย รวมถึงการพัฒนาแนวทางการควบคุมและนโยบายที่มีพื้นฐานจากข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ การสนับสนุนการวิจัยและการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับน้ำกระท่อมเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการปัญหา ปัจจุบันน้ำกระท่อมเป็นสารเสพติดที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในบางพื้นที่ของประเทศไทย ถึงแม้จะมีการรับรู้ถึงผลกระทบทางสุขภาพและสังคม จึงได้ศึกษาเกี่ยวเรื่องการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมซึ่งมีความสำคัญกับนักเรียนระดับ

มัธยมศึกษาตอนปลายเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีวัยในการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและจิตใจสูง และมักมีความเสี่ยงในการทดลองสารเสพติดรวมถึงน้ำกระท่อม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2564)

การรับรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับการเสพนํ้ากระท่อม อาจทำให้มีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง หรือนักเรียนที่ได้รับข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน และอาจมีการรับรู้ที่ผิดพลาดหรือมีความเข้าใจในทางที่ผิดเกี่ยวกับการเสพนํ้ากระท่อม และในด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่นครอบครัว เพื่อน หรือชุมชน อาจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการรับรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การรับรู้ผลกระทบของนํ้ากระท่อมอาจขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนตัวของนักเรียนหรือข้อมูลจากผู้ที่มีการประสบการณ์ตรง และสถานศึกษามีส่วนสำคัญ การรับรู้หรือการมีนโยบายของโรงเรียนและการแทรกแซงต่างๆ เช่น โครงการสุขศึกษาและกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด และเป็นบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการรับรู้และทัศนคติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายต่อการเสพนํ้ากระท่อม การศึกษาการรับรู้ผลกระทบของการเสพนํ้ากระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ จะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ผลกระทบของการเสพนํ้ากระท่อม และจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการป้องกันและการให้ความรู้ที่เหมาะสมต่อไป โดยการใช้ข้อมูลจากการศึกษาในพื้นที่เฉพาะจะสามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่มีความตรงจุดและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพนํ้ากระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพนํ้ากระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล

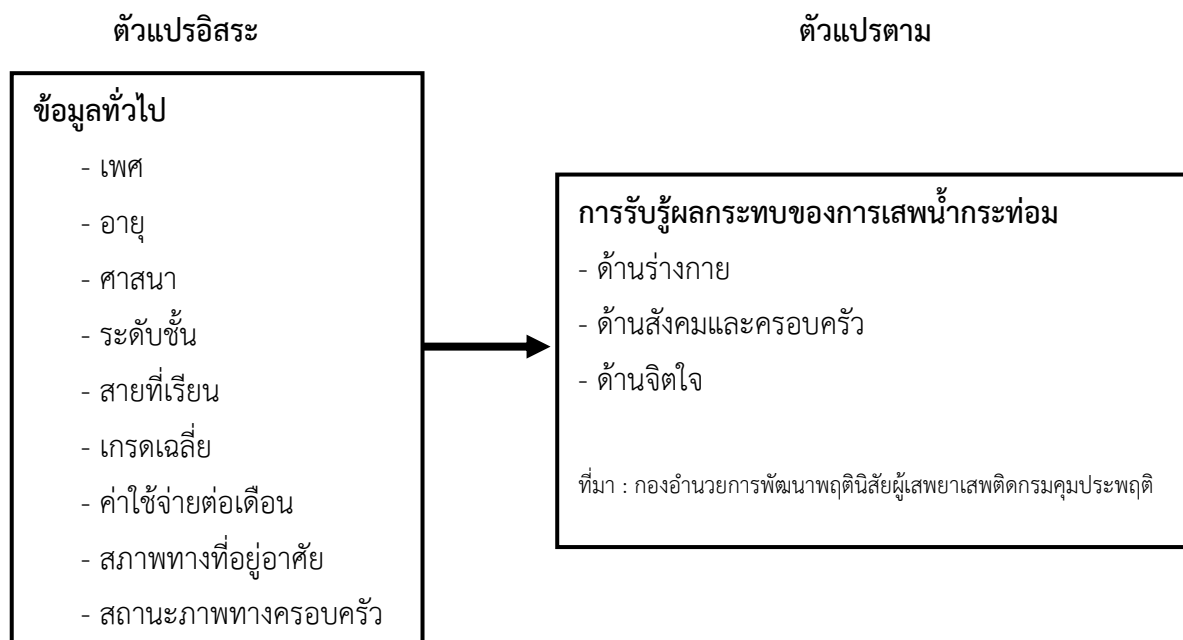
สมมติฐานในการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีการรับรู้ผลกระทบต่อผลกระทบของการเสพนํ้ากระท่อมเสพนํ้าเสพกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลกระทบของการเสพนํ้ากระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม

และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีผู้วิจัยได้นำตัวแปรการรับรู้ผลกระทบจากการใช้พืชกระท่อม ที่
ได้จากการสังเคราะห์ผลงานของนักวิชาการ (กองอำนวยการพัฒนาพืชนิสัยผู้เสพติดกรมคุมประพฤติ)

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 4 โรงเรียน แบ่งออกเป็นโรงเรียนรัฐบาล 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนพยุหะพิทยาคม โรงเรียนเขาทองพิทยาคม โรงเรียนเขากะลาวิทยาคม และโรงเรียนเอกชน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนพยุหะวิทยา ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 2,695 คน (โรงเรียน ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง

คำนวณหากลุ่มตัวอย่าง โดยการคำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 2,695 คน คำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 348 คน $\pm 5\%$ ดังนั้นการทำการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ใช้วิธีการเก็บตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเลือกตอบ(Check list) ด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา ระดับชั้น สายที่เรียน เกรดเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายต่อเดือน สถานะภาพทางที่อยู่อาศัย สถานะภาพทางครอบครัว

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานค่า (Rating Scale) 5 ระดับ กำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือกจาก 5 ตัวเลือก คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีจำนวนข้อคำถามดังต่อไปนี้

1. ด้านร่างกาย
2. ด้านสังคมและครอบครัว
3. ด้านจิตใจ

และแปลผลคะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนของลิเคิร์ต Likert Scale (Likert, Rensis A.,1961) เกณฑ์ให้คะแนนการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด.2560)

4.21 – 5.00	หมายถึง มากที่สุด (Very satisfied)
3.41 – 4.20	หมายถึง มาก (Satisfied)
2.61 – 3.40	หมายถึง ปานกลาง (Neutral)
1.81 – 2.60	หมายถึง น้อย (Dissatisfied)
1.00 – 1.80	หมายถึง น้อยที่สุด (Very dissatisfied)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยมีข้อมูลการสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. การทดสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการนำแบบสอบถามที่ได้รับ การตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาจากอาจารย์ที่ปรึกษา มาจัดทำแบบตรวจสอบ คุณภาพของเครื่องมือ เพื่อหาความสอดคล้องโดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC = 0.956

2. การวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการเก็บข้อมูลจาก ศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 400 คน จากนั้นนำมาวัดความ สอดคล้องภายใน โดยการหาค่าครอนบักอัลฟา (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.915 ซึ่งเป็น ค่าที่มีความน่าเชื่อถือได้ทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentages) และเพื่อวิเคราะห์ระดับโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ สถิติการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

5.3 สถิติเชิงอนุมาน

5.3.1 t- test ใช้สำหรับทดสอบความแตกต่างด้านปัจจัยส่วนบุคคลที่มีตัวแปร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ

5.3.2 F- test ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ ศาสนา ระดับชั้น สายที่เรียน เกรดเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายต่อเดือน สถานะภาพทางที่อยู่อาศัย สถานะภาพทางครอบครัว ซึ่งถ้าพบความแตกต่างในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และ .05 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Different)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์

ตารางที่ 1 การรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อม

การรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการรับรู้
1.ด้านร่างกาย	3.72	.492	มาก
2.ด้านสังคมและครอบครัว	3.48	.585	มาก
3.ด้านจิตใจ	3.95	.679	มาก
รวม	3.85	.344	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาพรวม อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 รองลงมา คือ ด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านครอบครัวและสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ด้านร่างกาย		ด้านสังคมและครอบครัว		ด้านจิตใจ		ภาพรวม	
	t/F	P-value	t/F	P-value	t/F	P-value	t/F	P-value
1.เพศ	3.40**	.001	.194	.846	.763	.446	2.06*	0.40
2.อายุ	1.892	.130	4.787**	.003	32.167**	.000	28.241**	.000
3.ศาสนา	1.381	.248	3.037*	.029	.740	.529	2.039	.108
4.ระดับชั้น	1.717	.181	.618	.539	12.791**	.000	11.223**	.000
5.สายที่เรียน	.643	.632	1.970	.098	8.307**	.000	4.689**	.001
6.เกรดเฉลี่ย	1.539	.216	4.210*	.016	3.888*	.021	1.797	.167
7.ค่าใช้จ่ายต่อเดือน	1.559	.199	1.697	.167	3.022*	.030	1.150	.329
8.สถานภาพทางที่อยู่อาศัย	.835	.475	2.206	0.87	3.093*	.027	2.581	.053
9.สถานภาพทางครอบครัว	.503	.681	2.386	0.69	1.121	.340	2.804*	.040

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

เพศ มีระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านร่างกาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อายุ มีระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสังคมและครอบครัว และด้านจิตใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศาสนา มีระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสังคมและครอบครัว แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ระดับชั้น มีระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านจิตใจด้านร่างกาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สายที่เรียน มีระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านจิตใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เกรดเฉลี่ย มีระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสังคมและครอบครัว ด้านจิตใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าใช้จ่าย/เดือน มีระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านจิตใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถานภาพทางที่อยู่อาศัย มีระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านจิตใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สถานภาพทางที่อยู่อาศัย มีระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

1. ระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 รองลงมา คือ ด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านสังคม/ครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ซึ่งความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สามารถอธิบายได้ว่า การรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ น้ำกระท่อมหรือ กระท่อม (*Mitragyna speciosa*) เป็นพืชพื้นเมืองของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการใช้ในทางการแพทย์และทางสังคมมานาน แต่ในปัจจุบันมีการใช้กระท่อมในหลายด้าน เช่น ด้านการแพทย์, สังคม, และกฎหมาย กระท่อมมีสารออกฤทธิ์หลักคือ Mitragynine และ 7-Hydroxymitragynine ซึ่งสามารถทำงานเป็นทั้งตัวกระตุ้นและตัวกดประสาท ขึ้นอยู่กับปริมาณที่ใช้และวิธีการใช้ กระท่อมอาจมีผลข้างเคียง เช่น อาการคลื่นไส้, อาเจียน, หรือปัญหาเกี่ยวกับการนอนหลับ เป็นต้น ในกรณีนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาสิ่งที่สำคัญเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สาร

เสพติดและการรับรู้ผลกระทบของน้ำกระท่อมในกลุ่มระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีปัจจัยหลายประการที่อาจส่งผลต่อการรับรู้ของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ และนักเรียนที่มีความรู้หรือข้อมูลเกี่ยวกับน้ำกระท่อมจะสามารถรับรู้ผลกระทบได้ดีขึ้นหากมีการศึกษาหรือได้ยินเรื่องราวเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพหรือสังคมจากการเสพน้ำกระท่อม ดังนั้นทัศนคติและความเชื่อของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ กับน้ำกระท่อมจึงมีผลต่อการรับรู้ หรือส่งผลให้การรับรู้ผลกระทบอาจแตกต่างกันไป การสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ กล้าที่พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดหรือการได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับน้ำกระท่อมจากผู้ปกครองหรือชุมชนที่สามารถทำให้มีความรู้ของนักเรียนดียิ่งขึ้น การที่นักเรียนอาจจะมีความรู้สึกที่ใช้หรือประสบปัญหาจากการเสพน้ำกระท่อม จะทำให้ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ สามารถพูดคุยเพื่อให้คนที่ประสบปัญหาจากการเสพน้ำกระท่อมได้เข้าใจถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นภายหลัง ทั้งนี้ทางสถานศึกษาต้องมุ่งเน้นเรื่องการเสพสารเสพติดรวมถึงน้ำกระท่อมที่กำลังระบายนกในประเทศไทยให้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้และความตระหนักให้กับนักเรียนได้ศึกษาและการเข้าถึงข้อมูลที่เพียงพอ นักเรียนจึงจะสามารถรับรู้ถึงผลกระทบได้ดียิ่งขึ้น

สอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิเชษฐ รุ่งเรือง. (2565) ได้ทำวิจัย เรื่องพิษวิทยาของพืชกระท่อม พืชกระท่อม (Kratom) มีชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Mitragyna speciosa* (Korth.) Havil. ในตำรายาไทย ใบกระท่อมมีสรรพคุณใช้ระงับอาการปวดท้อง แก้บิด แก้ท้องเสีย ระงับอาการปวดเมื่อยตามร่างกาย เป็นต้น ปัจจุบันพืชกระท่อมยังมีการใช้แบบดั้งเดิมในชุมชนภาคใต้ของประเทศไทย โดยการเคี้ยวใบกระท่อมสด และนำไป แปรรูป เช่น ต้มน้ำดื่ม ตากแห้ง หรือบดเป็นผงเพื่อชงดื่ม เพื่อให้สามารถทำงานกลางแจ้งได้นานขึ้นทั้งนี้เนื่องจาก ในใบกระท่อมมีสารสำคัญหลักคือ mitragynine ซึ่งออกฤทธิ์โดยการจับกับตัวรับโอปิออยด์ ส่งผลให้พืชกระท่อม มีฤทธิ์แก้ปวด รวมถึงฤทธิ์อื่นๆ ที่คล้ายโอปิออยด์ เช่น ฤทธิ์ที่ทำให้รู้สึกเคลิ้มสุข เริ่มออกฤทธิ์ภายใน 30 นาทีหลัง จากรับประทานใบกระท่อม ด้วยฤทธิ์ดังกล่าวจึงเกิดปัญหาการนำพืชกระท่อมไปใช้ในทางที่ผิด โดยนำน้ำต้ม ใบกระท่อมไปผสมกับยาแผนปัจจุบันน้ำอัดลม เครื่องดื่มบำรุงกำลังหรือสารอื่นเพื่อให้เกิดความมึนเมา คึกคะนอง สนุกสนาน ในกลุ่มเยาวชน ที่รู้จักกันในชื่อ “สี่คูณร้อย” จากปัญหาดังกล่าวจึงมีผู้ป่วยหลายรายเกิดภาวะ พิษจากพืชกระท่อม (เช่น เกิดอาการใจสั่น สับสน กระสับกระส่าย ปวดศีรษะ เวียนศีรษะ ความดันโลหิตสูง) รวมถึงภาวะพิษจากยาหรือสารอื่นที่ใช้ร่วมกัน ซึ่งการดูแลรักษาที่สำคัญคือการรักษาประคับประคองหรือการรักษาตามอาการ รวมถึงการติดตามอาการอย่างเหมาะสม และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า เพศหญิงมีระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มากกว่าเพศชายเล็กน้อย ทั้งนี้เนื่องด้วยเพศหญิงจะให้ความสำคัญในการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อม มีความตระหนักรู้ได้ดีกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของเสริมศักดิ์ ชุนพล. (2563) การสื่อสารและการแสดงอัตลักษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่ม น้ำกระท่อมบนสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า รูปแบบการสื่อสารของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับน้ำกระท่อม และศึกษาการแสดงอัตลักษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมดื่ม น้ำกระท่อมที่ปรากฏบนสื่อสังคมออนไลน์คือ เพศ การรับรู้ต่ออัตลักษณ์ส่วนบุคคลที่เกิดจากประโยชน์ดื่ม น้ำกระท่อมและอัตลักษณ์ทางสังคมที่เกิดจากประโยชน์ทางสัญญาณสังคม โดยอัตลักษณ์ทั้งหมดถูกสร้างและยอมรับจากสมาชิกกลุ่มว่าสามารถเพิ่มความมั่นใจแก่ตนเอง และนำไปสู่การยอมรับจากสังคมภายนอกได้

กลุ่มอายุ 17-18 ปี มีระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมากกว่ากลุ่มอื่นๆ สืบเนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีความสามารถในการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมได้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการรับรู้ผลกระทบถึงประโยชน์ และโทษของการเสพน้ำกระท่อม แต่สถานะทางกฎหมายของน้ำกระท่อมแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศและบางประเทศอาจห้ามการใช้หรือขายน้ำกระท่อม เนื่องจากข้อกังวลเกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพและการเสพติดเป็นสำคัญทั้งนี้ น้ำกระท่อมมีทั้งประโยชน์และโทษ สอดคล้องกับงานวิจัยของปิ่นนัท ตันธนปัญญากร และคณะ. (2566) ความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้พืชกระท่อม ของประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านกระแซง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในชุมชนสามารถวางแผนการป้องกัน และควบคุมในการใช้พืชกระท่อมให้เหมาะสมและลดผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อร่างกาย จิตใจ และสังคมเกี่ยวกับลดการใช้พืชน้ำกระท่อมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อไป

ศาสนา มีระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความหลากหลายและไม่เต็มที่ขึ้นอยู่กับแหล่งข้อมูลและการรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมหรือการเสริมสร้างความรู้ที่ถูกต้องและการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้สารเสพติดเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความเข้าใจที่ดีขึ้นและตัดสินใจได้ดีขึ้นเกี่ยวกับการใช้สารต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประกายเพชร แก้วอินทร์และคณะ. (2561) ปัจจัยส่วนบุคคลสังคมและระดับความรู้ที่มีความสัมพันธ์กับสาเหตุและพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดชนิด 4x100 ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเขต 8 และ 9 กรณีศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคล สังคมและระดับความรู้ที่มีความสัมพันธ์กับสาเหตุและ พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดชนิด 4x100 ของเด็กและเยาวชน พบว่า แนวทางการป้องกันและการให้การศึกษาที่เหมาะสมเพื่อช่วยลดปัญหาการใช้ยาเสพติดในเด็กและเยาวชน และศาสนา โดยทั่วไปมีข้อกำหนดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดที่มุ่งเน้นการปกป้องสุขภาพจิตและร่างกาย รวมถึงการรักษาสุขภาพจิตที่สงบและมีความรับผิดชอบต่อสังคม การใช้สารเสพติดเช่น น้ำกระท่อมอาจขัดแย้งกับหลักคำสอนทางศาสนา

ระดับชั้น การรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นวัยที่มีการปรับตัวสับสนมีปัญหามาก หรือเป็นวัยแห่งความยุ่งยากและการศึกษารั้ครั้งนี้ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมในตัวเองในการที่จะจัดการควบคุมตัวเองเพื่อให้สามารถจะข้ามผ่านสิ่งที่ตัวเองไม่สามารถจัดการได้แต่ถ้า

วัยรุ่นไม่สามารถที่จะควบคุมตัวเองได้วัยรุ่นก็จะไม่สามารถที่จะข้ามผ่านสิ่งที่ตัวเองไม่สามารถจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมฤดี เอี่ยมฉนวน. (2560) ผลกระทบด้านร่างกาย จิตใจและพฤติกรรมของผู้ใช้ใบกระท่อมที่เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานบำบัดรักษาสารเสพติด พบว่า การใช้ใบกระท่อมมีผลกระทบต่อร่างกาย, จิตใจ, และพฤติกรรมที่หลากหลาย ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นรวมถึงอาการทางร่างกายเช่น คลื่นไส้และอาเจียน และจำแนกตามระดับขั้นที่ต่างกัน

สายที่เรียน มีระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพยากระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สายศิลป์ – คำนวน และสายวิทย์ – คณิต มากกว่าสายอื่นๆ อธิบายได้ว่ากลุ่มระดับขั้นที่ต่างกัน มีระดับการเข้าถึงการบริการสุขภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลกระทบอาจแตกต่างกันไปตามลักษณะของแต่ละสายการเรียนและลักษณะของการศึกษา ประเภทของสายที่เรียนที่แตกต่างกันควรพิจารณาผลกระทบอย่างรอบคอบและปฏิบัติการใช้กระท่อมด้วยความระมัดระวังเพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบนเน็ต และ ดอนออฟริโอ Bennett & D’Onofrio. (2017) ในปัจจุบันมุ่งเน้นการสำรวจผลกระทบของการใช้สารเสพติดต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมและอุดมศึกษา สารเสพติดเช่น กัญชา, โคเคน, และแอมเฟตามีน มีผลกระทบอย่างสำคัญต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการศึกษาระหว่างสายศิลป์และสายวิทย์-คณิต สามารถพิจารณาได้จากหลายมิติ ซึ่งมีลักษณะการเรียนและการทำงานที่ต่างกัน และลักษณะของการศึกษาการตัดสินใจในการใช้กระท่อมที่ต่างกันควรพิจารณาถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและดำเนินการด้วยความระมัดระวัง

เกรดเฉลี่ย 2.00 – 3.00 มีระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพยากระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มากกว่ากลุ่มอื่นๆ สืบเนื่องความสามารถทางวิชาการในระดับปานกลาง ซึ่งอาจสะท้อนถึงหลายปัจจัย รวมถึงวิธีการจัดการและความสามารถในการรับมือกับปัญหาต่าง ๆ การใช้พืชกระท่อม (น้ำกระท่อม) อาจมีผลกระทบที่แตกต่างกันไปแต่ละบุคคล ทั้งในด้านสุขภาพและการทำงานทางวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จ้าว และ ลี Zhao & Lee. (2020) ได้ศึกษาเรื่องการรับรู้ของวัยรุ่นต่อการใช้สารเสพติดและผลกระทบต่อการเรียนและการทำงานทางสังคม การศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การสำรวจความรับรู้ของวัยรุ่นเกี่ยวกับการใช้สารเสพติด และการวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการเรียนและการทำงานทางสังคมของพวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สารเสพติดที่มีผลต่อสุขภาพจิตและพฤติกรรมทางสังคม งานวิจัยนี้ใช้วิธีการสำรวจที่มีความครอบคลุม เพื่อวัดความรู้และทัศนคติของวัยรุ่นต่อการใช้สารเสพติด

ค่าใช้จ่ายต่อเดือน มีระดับการรับรู้ผลกระทบของการเสพยากระท่อมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากค่าใช้จ่ายต่อเดือนสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับการรับรู้ผลกระทบสามารถแตกต่างกันไปตามหลายปัจจัย เช่น ปริมาณการใช้จ่ายของนัก ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่แตกต่างกัน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของเพตทิกรีว์ และ ชูกีเออร์ Pettigrew & Cukier. (2019) ศึกษาเกี่ยวกับน้ำกระท่อม (Kratom) มุ่งเน้นไปที่การสำรวจและวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้พืชชนิด

นี้ต่อสุขภาพและพฤติกรรมของผู้ใช้ น้ำกระเทียมเป็นพืชที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในประเทศไทยและมาเลเซีย ซึ่งมักจะถูกใช้เพื่อบรรเทาอาการปวดและเพิ่มพลังงาน

สถานะภาพทางที่อยู่อาศัย การรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระเทียมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากมีผลกระทบต่อการรับรู้และพฤติกรรมการใช้สารเสพติด เช่น น้ำกระเทียม โดยเฉพาะในด้านการเข้าถึงสารเสพติด การรับรู้ผลกระทบ และความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลและการสนับสนุนทางสังคม การอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีปัจจัยสนับสนุน เช่น การศึกษา การเข้าถึงข้อมูล และการสนับสนุนจากชุมชนสามารถช่วยเพิ่มการรับรู้และลดความเสี่ยงในการใช้สารเสพติดได้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอานวย ธีรรัตน์ศรีสกุล. (2565) พืชกระเทียมกับการดูแลสุขภาพของคนไทย เป็นการศึกษาการดูแลสุขภาพโดยรวมรวมถึงการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การออกกำลังกายสม่ำเสมอ และการจัดการความเครียดอย่างเหมาะสม

สถานภาพทางครอบครัว การรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระเทียมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เนื่องจากสถานภาพทางครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการรับรู้และการจัดการกับการใช้สารเสพติด เช่น น้ำกระเทียม การสนับสนุน การสื่อสารที่ดี ความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด และสถานะทางเศรษฐกิจล้วนมีผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของสมาชิกในครอบครัว ครอบครัวที่มีการสนับสนุนและการรับรู้ที่ดีเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้สารเสพติดสามารถช่วยป้องกันและลดความเสี่ยงของการใช้สารเสพติดในครอบครัวได้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภกิตต์ เลขวิจิตร และคณะ. (2563) การศึกษาพฤติกรรมของเยาวชนที่เสพติดน้ำกระเทียม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนกลุ่มหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา เป็นการศึกษาสาเหตุของเยาวชนเสพติดน้ำกระเทียม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนผลมาจากหลายปัจจัยที่ซับซ้อน รวมถึงปัจจัยส่วนบุคคล สังคม ครอบครัว เศรษฐกิจ การเข้าถึง และการขาดความรู้ การเข้าใจถึงสาเหตุเหล่านี้สามารถช่วยในการพัฒนามาตรการป้องกันและการให้ความรู้เพื่อช่วยลดปัญหาการใช้สารเสพติดในเยาวชนได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระเทียมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ควรมีการรวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับผลกระทบของน้ำกระเทียมโดยการจัดอบรมพิเศษ หรือใช้สื่อสังคมออนไลน์ ป้ายประชาสัมพันธ์ และแคมเปญต่างๆ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องและที่เป็นจริงเกี่ยวกับผลกระทบของการเสพน้ำกระเทียม

1.2 การรับรู้ผลกระทบของการเสพน้ำกระเทียมของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ สามารถนำผลวิจัยไปเป็นการส่งเสริมการคิดให้มีทักษะในการคิด วิเคราะห์ข้อมูลและข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเสพน้ำกระเทียม หรือการสนับสนุนด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรม โดยมีบริการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตและพฤติกรรมในโรงเรียนเพื่อช่วยนักเรียนที่อาจมีปัญหาหรือมี

ความเสี่ยงในการเสพนํ้ากระท่อมรวมถึงการสร้างเครือข่ายสนับสนุนเพื่อช่วยเพิ่มการรับรู้และความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการเสพนํ้ากระท่อมในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และช่วยลดปัญหาการเสพนํ้ากระท่อมในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการสร้างแรงจูงใจในการลดปัญหาการเสพนํ้ากระท่อมในกลุ่มเยาวชนไทย ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ และพื้นที่ใกล้เคียง

2.1 ควรศึกษาประสิทธิภาพและการป้องกันการเสพนํ้ากระท่อมของประชาชน ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ และพื้นที่ใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

บุญชม ศรีสะอาด.(2560). การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเกี่ยวกับกิจกรรมเสริมหลักสูตร: **วารสารการศึกษา**,15(2), 45-58.

ปณณทัต ต้นธนปัญญากร,ทัศนพรรณ เวชศาสตร์,นลพรรณ ชันติกุลานนท์.นลพรรณ ชันติกุลานนท์และอภิเชษฐ์ จำเนียรสุข.(2566).ความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้พืชกระท่อม ของประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านกระแซง จังหวัดปทุมธานี.**วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**,18(2),45-59.

ประกายเพชร แก้วอินทร์,ภุชงค์ เสนานุช.(2561).ปัจจัยส่วนบุคคลสังคมและระดับความรู้ที่มีความสัมพันธ์กับสาเหตุและพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดชนิด 4x100 ของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเขต 8 และ 9.**วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์**,26(2),205-233.

เสริมศักดิ์ ขุนพล.(2563).การสื่อสารและการแสดงอัตลักษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่มนํ้ากระท่อมบนสื่อสังคมออนไลน์.**วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสารสังคม**,8(2),46-54.

สมฤดี เอี่ยมฉนวน.(2560).ผลกระทบด้านร่างกาย จิตใจและพฤติกรรมของผู้ใช้ใบกระท่อมที่เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานบำบัดรักษาสารเสพติด.วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขภาพจิต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.(2564).รายงานผลการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.

ศุภกิตติ์ เลขวิจิตร,จิตติมา ดำรงวัฒนะ,พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์และบุญยิ่ง ประทุม.(2563).พฤติกรรมของเยาวชนที่เสพนํ้ากระท่อม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนกลุ่มหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารสังคมพัฒนาศาสตร์**,3(1),16-29.

วุฒิเชษฐ รุ่งเรือง.(2563).พิษวิทยาของพืชกระท่อม.**วารสารเภสัชกรรมโรงพยาบาล**,30(2),118-124.

อำนวย ธัญรัตน์ศรีสกุล.(2565).พีชกระท่อมกับการดูแลสุขภาพของคนไทย. **วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางสุขภาพ**,5(1),1-9.

Bennett, S., & D’Onofrio, B. M. (2017). The effects of substance use on academic performance: A review of the literature. **Journal of Adolescent Health**, 60(6), 705-711.

Likert, R. A. (1961). **The method of constructing an attitude scale**. In R. Likert (Ed.). New York: McGraw-Hill.

Pettigrew, J., & Cukier, S. (2019). Adolescent substance use and its impact on academic performance: A review. **Journal of Adolescent Health**, 64(3), 283-290.

Zhao, X., & Lee, J. (2020). Perceptions of substance use and its impact on academic and social functioning among adolescents. **Substance Use & Misuse**, 55(8), 1245-1254.

การประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนของ
เทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

Application of Sangkhavattudhamma Principles to Enhance the Quality of Public
Service of Waengnang Subdistrict Municipality District Maha Sarakham Province

พระอธิการไพฑูรย์ ฐานวโร

สยามพร พันธไชย

พระครูสุตวรธรรมกิจ

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phra Athikarn Phaithoon Thanawaro

Siamporn Phanthachai

Phrakrusutaworathammakit

RoiEt Buddhist college, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: 6417204015@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ: 7 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 29 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 30 กันยายน 2567

Received: September 7, 2024; Revised: September 29, 2024; Accepted: September 30, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 2) เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม และ 3) นำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.902 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 374 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงทดสอบค่าทีและค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพที่ต่างกัน ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย 3) ผลการวิเคราะห์แนวทางการประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การส่งเสริมและสนับสนุนดำเนินการควบคุม กำกับ ดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ให้ถูกต้องตามหลัก

ธรรมาภิบาล โดยยึดระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับและแนวทางการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ต้องยอมรับร่วมกันว่าคนไทยเราเป็นคนพุทธ ไม่ว่าท่านจะทำหน้าที่อะไรก็ตามทั้งส่วนที่เป็นหน่วยงานของรัฐ พ่อค้า หรือประชาชน ต้องมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาคอยประคับประครองตนทั้งในเวลาทำงานหรือนอกเวลาทำงาน

คำสำคัญ : การส่งเสริม; คุณภาพการให้บริการ; หลักสังคหวัตถุธรรม

Abstract

This thesis has the following objectives: 1. To study the level of quality of public services of Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province. 2. To compare the quality of public services provided by Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province. And 3. Presenting guidelines for applying the principles of social welfare to promote the quality of public services of Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province. A mixed-method research method was used. The quantitative research used a questionnaire with a reliability of 0.902. A sample of 374 people. Data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation, t-test, and F-test using one-way analysis of variance and qualitative research by means of in-depth interviews with 12 key informants and by using content analysis techniques with contextual context

From the study, the following results were found: 1) The level of public satisfaction with the quality of public services of Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province, overall is at a high level. 2) The results of the comparison of people's satisfaction with the quality of public services of Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province, with different genders, ages, education levels, monthly incomes, and occupations, were not different in all aspects. Therefore, the research hypothesis was rejected. 3) The results of the analysis of the application of the principles of social welfare to promote the quality of public services of Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province, found that promoting and supporting the control, supervision and oversight of the performance of officials in accordance with the principles of good governance by adhering to regulations, laws, rules and guidelines for effective and efficient operations. We must all accept that we Thais are Buddhists. No matter what role you

perform, whether as a government agency, a businessman, or a citizen, you must have Buddhist principles to guide you both during and outside of work hours.

Keywords: Promotion; Service Quality; Social Principles;

บทนำ

การปกครองท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารราชการแผ่นดินที่ดำเนินการตามหลักการกระจายอำนาจ ซึ่งรัฐบาลมอบอำนาจในการบริหารงานตามภารกิจต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า โดยการให้สิทธิในการปกครองตนเองอย่างเป็นอิสระและกระจายอำนาจ ซึ่งหลักการเหล่านี้ได้ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 14 มาตรา 250 สาระสำคัญของมาตรา 250 สามารถสรุปได้ว่า 1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่และอำนาจในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยยึดหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ 2) การจัดทำบริการและกิจกรรมสาธารณะที่เหมาะสมเป็นหน้าที่และอำนาจเฉพาะขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

ปัจจุบันการปกครองท้องถิ่นของไทยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง เทศบาล 2,469 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 5,303 แห่ง องค์การปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ 2 แห่ง ได้แก่ เมืองพัทยา 1 แห่ง และกรุงเทพมหานคร 1 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563) ทั้งนี้การปกครองท้องถิ่นแต่ละรูปแบบจะจัดตั้งขึ้นโดยพิจารณาจากระดับความเจริญของท้องถิ่น จำนวนและความหนาแน่นของประชากร รายได้ของท้องถิ่นและปัจจัยอื่น ๆ แต่้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกูปแบบจะมีบทบาทหน้าที่สำคัญเหมือนกัน คือการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ แก่ประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะบริการสาธารณะในส่วนที่เป็นสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ดังนั้น จึงเป็นภารกิจที่สำคัญขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งที่จะต้องจัดสรรบุคลากร เครื่องมือ อุปกรณ์ และงบประมาณ ในการจัดบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ที่ดูแลรับผิดชอบ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562) คุณภาพการให้บริการเป็นมโนทัศน์และปฏิบัติการในการประเมินของผู้รับบริการโดยทำการเปรียบเทียบระหว่างการบริการที่คาดหวังกับการบริการที่รับรู้จริงจากผู้ให้บริการ คุณภาพการให้บริการเป็นการให้บริการที่มากกว่าหรือตรงกับความต้องการของผู้รับบริการ ซึ่งเป็นเรื่องของการประเมินหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นเลิศของการบริการในภาพรวม การประเมินคุณภาพการให้บริการตามการรับรู้ของผู้บริโภคจะดำเนินการในรูปแบบของการเปรียบเทียบทัศนคติระหว่างบริการที่คาดหวังกับการบริการที่ได้รับจริง ข้อสรุปที่น่าสนใจคือ การให้บริการที่มีคุณภาพหมายถึง การที่การบริการนั้นตรงกับความต้องการ

ผู้รับบริการหรือผู้บริโภคอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ การปฏิรูประบบราชการในปัจจุบัน นโยบายสำคัญประการหนึ่ง คือ การยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น การบริหารราชการในปัจจุบัน จึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนปรัชญาในการทำงานด้านการให้บริการและการเสริมสร้างงานบริการภาครัฐให้มีคุณภาพสูง ควรมุ่งเน้นให้การบริการมีความรวดเร็ว เสมอภาค โปร่งใส และเป็นธรรม รวมถึงสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนที่มาติดต่อขอรับบริการ นอกจากนี้ การบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบันยังได้รับการกำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

เทศบาลตำบลเวียงน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่มุ่งมั่นให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 284 ได้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะระหว่างรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง เพื่อให้การถ่ายโอนภารกิจและหน้าที่ต่าง ๆ ที่รัฐเคยดำเนินการสามารถถูกดูแลโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ตามแนวคิดของการกระจายอำนาจของท้องถิ่น การให้บริการแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงถือเป็นด้านหน้าสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นกับประชาชน หากมีการบริการที่ดี ย่อมทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ อุทิศตน และตระหนักอยู่เสมอว่าตนเองคือผู้ให้บริการแก่ประชาชน อย่างไรก็ตาม มีปัญหาเกิดขึ้นในการให้บริการประชาชนในบางด้าน ผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากพุทธศาสนิกชนว่าคุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเวียงน้ำนั้นไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร กล่าวได้ว่าการให้บริการมีลักษณะเหมือนทำไปเพียงเพื่อให้ผ่านไป โดยขาดความเอื้อเฟื้อหรือการสงเคราะห์ดุจญาติมิตร ทำให้ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเวียงน้ำรู้สึกว่าการบริการที่ได้รับยังไม่เป็นไปตามคุณภาพที่ควรจะเป็น

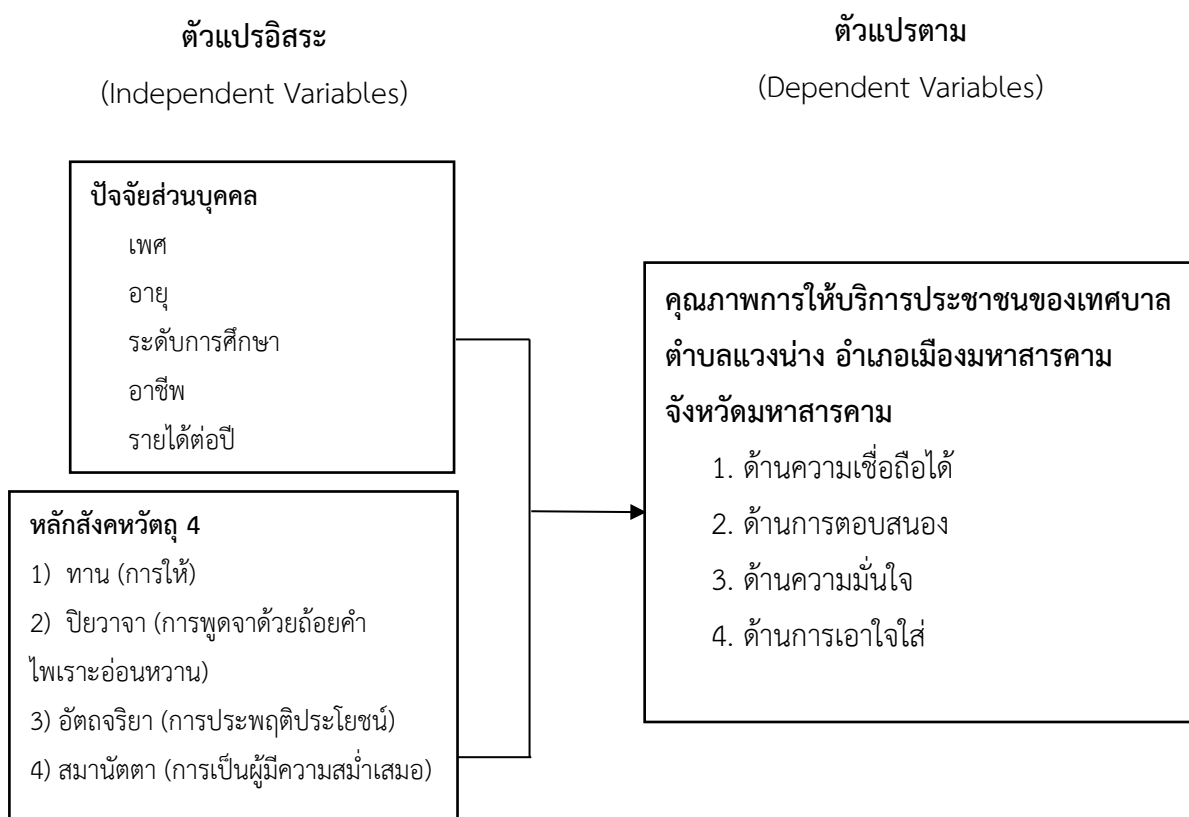
ในฐานะที่วัดเป็นส่วนหนึ่งของสังคมชุมชน เมื่อประชาชนประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน พระสงฆ์จึงให้การสงเคราะห์แก่ผู้ประสบความทุกข์ยากเท่าที่จะสามารถทำได้ โดยการให้ธรรมะ คำปรึกษาแนะนำและการให้กำลังใจ พร้อมช่วยแก้ไขปัญหามาของชุมชน พระสงฆ์มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาของชุมชนตามความสามารถ โดยทำเป็นขั้นตอน มีการวางแผนตามหลักอริยสัจสี่ของพระพุทธเจ้าคือต้องรู้ทุกข์ รู้สภาพของทุกข์ก่อนว่ามีอะไรบ้าง รู้สมุทัย รู้สาเหตุแห่งทุกข์ รู้นิโรธทางแห่งการดับทุกข์และรู้มรรค วิธีที่จะดับทุกข์และสุดท้ายต้องช่วยพัฒนาชุมชน ให้เป็นแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง โดยเป็นแกนนำร่วมกับผู้นำชุมชนและชาวบ้านพัฒนาชุมชนตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทองคือการพัฒนาด้านจิตใจการพัฒนาสังคมและการพัฒนาเศรษฐกิจของประชาชน (ดำรงศักดิ์ มีสุนทร, 2556) ผู้วิจัยเป็นประชาชนที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลเวียงน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม และเป็นพระสงฆ์ที่ได้มีส่วนร่วมในการรับรู้รับทราบถึงการให้บริการในด้านต่างๆของเทศบาลตำบลเวียงน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จึงมีความสนใจที่ต้องการศึกษาถึงความพึงพอใจและความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้ำ ตลอดทั้งการ

ประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ในเทศบาลตำบลเวียงน้าง รวมไปถึงจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนที่เป็พุทธศาสนิกชนในเขตตำบลเวียงน้างให้ได้รับการบริการที่มีคุณภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
3. นำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

วิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนผู้ที่มีภูมิลำเนาในชุมชนของเทศบาลตำบลเวียงน้ำ อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,626 คน (เทศบาลตำบลเวียงน้ำ, 2556) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 374 จากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) (Yamane Taro, 1973) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูลโดยการวิเคราะห์เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการพัฒนาแบบสอบถาม

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณารายละเอียดต่าง ๆ อย่างรอบด้าน เพื่อให้สอดคล้องและครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

4. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

5. นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับการตรวจสอบและปรับปรุง

6. ทดลองใช้แบบสอบถาม (Try out) กับประชาชนที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability)

7. นำเสนอผลการทดลองใช้แบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงและแจกจ่ายให้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

9. รวบรวมแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. วิเคราะห์โดยใช้สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA or F-test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การเก็บข้อมูลดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 คน จากนั้นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ ซึ่งข้อความเหล่านี้จะถูกจำแนกเป็นประเด็นต่าง ๆ และเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ที่คำนึงถึงบริบทของข้อมูลด้วย

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของประชาชน

ความพึงพอใจของประชาชน	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความเชื่อถือได้	4.07	0.84	มาก
2. ด้านการตอบสนอง	3.93	0.67	มาก
3. ด้านความมั่นใจ	3.98	0.81	มาก
4. ด้านการเอาใจใส่	3.99	0.81	มาก
รวม	3.97	0.78	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.97$ S.D. =0.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านที่มีความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านความน่าเชื่อถือ มีค่าเฉลี่ยที่ระดับมาก ($\bar{X}=4.01$ S.D. =0.32) รองลงมา คือ ด้านการเอาใจใส่ มีค่าเฉลี่ยที่ระดับมาก ($\bar{X}=3.99$ S.D. =0.35) ต่อมา คือด้านด้านการตอบสนอง มีค่าเฉลี่ยที่ระดับมาก ($\bar{X}=3.98$ S.D. =0.43) สุดท้ายคือ ด้านความมั่นใจ มีค่าเฉลี่ยที่ระดับมาก ($\bar{X}=3.97$ S.D. =0.39) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

1. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้าง โดยจำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

2. ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้ำโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้ำในทุกด้านไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน

3. ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้ำโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้ำในทุกด้านไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน

4. ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้ำ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้ำ ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน

5. ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้ำ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้ำ ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

การส่งเสริมและสนับสนุนดำเนินการควบคุม กำกับ ดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ให้ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล โดยยึดระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับและแนวทางการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ต้องยอมรับร่วมกันว่าคนไทยเราเป็นคนพุทธ ไม่ว่าท่านจะทำหน้าที่อะไรก็ตามทั้งส่วนที่เป็นหน่วยงานของรัฐ พ่อค้า หรือประชาชน ต้องมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาคอยประคับประครองตนทั้งในเวลางานหรือนอกเวลางาน ยิ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องทำงานใกล้ชิดกับประชาชนยิ่งด้วยแล้ว ยิ่งต้องมีหลักธรรมในจิตใจอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะหลักสังคหวัตถุธรรมที่คอยดูแลประชาชน หลักสังคหวัตถุ 4 ประการอันได้แก่ 1) ทานคือการที่เจ้าหน้าที่ให้ความอนุเคราะห์ต่อผู้มาติดต่องานทุกคนด้วยความเต็ม

ใจ, 2) ปิยะวาจาคือการที่เจ้าหน้าที่พูดจาไพเราะต่อผู้มาใช้บริการ, 3) อัจฉริยคือการที่เจ้าหน้าที่ทำสิ่งที่ดีต่อคนส่วนใหญ่ และ 4) สมานัตตาคือการที่เจ้าหน้าที่ทำงานอย่างเสมอต้นเสมอปลายไม่เลือกปฏิบัติ

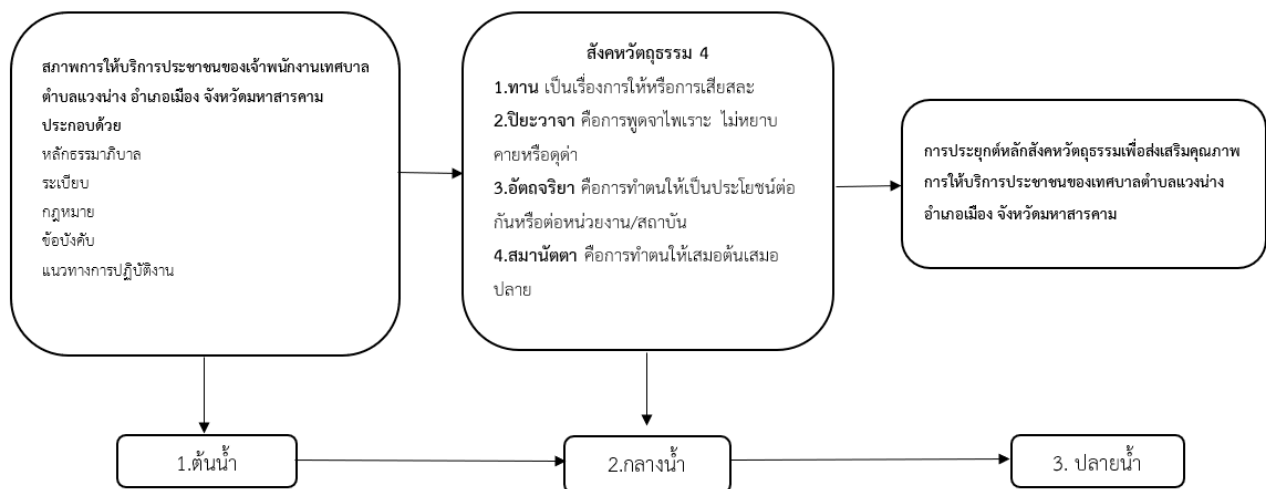
อภิปรายผลการวิจัย

1. ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าประชาชนของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม นั้นเป็นผู้ที่ได้รับการบริการจากเทศบาลตำบลแวงน่างอย่างดีพอสมควร ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านช่องทางการให้บริการที่สะดวกไม่ยืดเยื้อ หรือด้านเจ้าหน้าที่ที่คอยอำนวยความสะดวกในเวลาให้บริการ ที่ตั้งใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีเพียงพอต่อการให้บริการประชาชนจนทำให้ผู้มารับบริการเกิดความพึงพอใจในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระประทวน จันทสโร (ศรีโยธี) (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า 1) ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากสามด้าน ระดับปานกลางหนึ่งด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านสมานัตตารองลงมาคือ ด้านทาน และด้านอิตถจริยา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านปิยะวาจา 2) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มีเพศอายุและระดับการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวม ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ดคือ เจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนทุกคนด้วยความเอื้อเฟื้อ พร้อมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลวังดิน พบว่า โดยภาพรวมแล้วประชาชนผู้ใช้บริการเทศบาลตำบลวังดินมีความพึงพอใจต่อการได้รับการบริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.18 คิดเป็นร้อยละ 83.60 โดยทำการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มาใช้บริการเทศบาลตำบลวังดิน ใน 5 ภารกิจพบว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลวังดินมีความพึงพอใจต่อการให้บริการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ 1) งานด้านการรักษาความสะอาดในที่สาธารณะ 2) ด้านงานสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ 3) งานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 4) งานด้านพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม 5) งานด้านสาธารณสุข รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยา รุ่งเรือง (2546) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติตามสังคหวัตถุกับการประสานงานของบุคลากร สำนักงานพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติตามสังคหวัตถุของบุคลากรสำนักงานพิมพ์

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.85$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านปิยวาจา ($\mu = 3.97$) ด้านอัตถจริยา ($\mu = 3.85$) ด้านทาน ($\mu = 3.81$) และ ด้านสมานัตตา ($\mu = 3.79$) ระดับการประสานงานของบุคลากรสำนักงานการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตาม ลำดับ คือ ด้านความร่วมมือ ($\mu = 3.97$) ด้านความสอดคล้อง ($\mu = 3.58$) และด้านระบบการสื่อสาร ($\mu = 3.53$) ส่วนด้านผู้ประสาน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.41$) ผลการวิเคราะห์แบบสัมพัทธ์การปฏิบัติตามสังคหัตถุกับการประสานงานของบุคลากรสำนักงานการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร คือ ด้านสังคหัตถุ ส่วนใหญ่เห็นว่าความสนิทสนมส่วนตัว หรือความรู้จักมักคุ้นกันทำให้การรับบริการเป็นกันเองมากยิ่งขึ้น

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชน
ของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพต่างกัน จากสมมติฐานการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และอาชีพที่ต่างกันมีผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันแต่ประการใด ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในเขตตำบลเวียงน้างนั้นมีความคิดเห็นหรือมีความรู้สึกต่อการเข้ารับบริการที่คล้ายคลึงกันในทุกประเด็นจนทำให้ผลการวิจัยทำให้เกิดความแตกต่างในผลวิจัยแต่ประการใด ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรรัตน์ บุญญา (2557) ศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลพวาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ในการวิจัย
ที่มา: ผู้วิจัยสังเคราะห์

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม สรุปได้ว่า ประชาชนที่เข้ารับการบริการจากเทศบาลตำบลเวียงสมควรจะได้รับการปฏิบัติตามหลักการ อาทิ หลักธรรมาภิบาล กฎระเบียบ ข้อมูลหมายหรือหลักการปฏิบัติงานที่ดี และหากผู้ปฏิบัติงานได้นำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นั่นคือหลักสังคหวัตถุธรรม 4 ประการ ประกอบด้วย ทานคือการที่เจ้าหน้าที่ให้ความอนุเคราะห์ต่อผู้มาติดต่องานทุกคนด้วยความเต็มใจ ปิยะวาจาคือการที่เจ้าหน้าที่พูดจาไพเราะต่อผู้มาใช้บริการ อรรถจริยาคือการที่เจ้าหน้าที่ทำสิ่งที่ดีต่อคนส่วนใหญ่ และสมานัตตาคือการที่เจ้าหน้าที่ทำงานอย่างเสมอต้นเสมอปลาย มาคอยยึดเป็นหลักปฏิบัติย่อมจะทำให้การบริการนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด เกิดผลกระทบด้านบวกต่อองค์กรเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชนและคณะสงฆ์ในพื้นที่ เพื่อประสานประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ให้กับประชาชนทราบและเร่งการสร้างจิตสำนึกในการให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรในหน่วยงานเพื่อกระตุ้นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการสร้างขวัญกำลังใจ เช่น การให้รางวัล ให้ความดีความชอบแก่พนักงานที่ทำงานให้สำเร็จในเชิงประจักษ์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมด้านอื่นๆ เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาบุคลากรในสังกัดเพิ่มเติมอีก

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามเพิ่มเติมอีกครั้งหนึ่ง

2.3 ควรศึกษาการประยุกต์หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพการให้บริการประชาชนของชุมชนอื่นๆต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.(2562). **แนวคิดคู่มือปฏิบัติงานสภาตำบลและอบต.**กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.
- _____. (2563). **ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.**สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2565 จาก <https://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp>.
- กัลยา รุ่งเรือง.(2546). **ความพึงพอใจในการทำงานตามทฤษฎีค่าจูงและการจูงใจของอาจารย์อาชีวศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนอรรณพวิทยพัฒน์วิทยาการ.** ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา.
- คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.(2559). **การประเมินความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลวังดิน อำเภอสี จังหวัดลำพูน.** สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ดำรงศักดิ์ มีสุนทร.(2556). **ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชุมชน กรณีศึกษาวัดนามสมมุติกับชุมชนนามสมมุติ จังหวัดกาญจนบุรี.** กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เทศบาลตำบลเวียงน้าง.(2566). **ประวัติและข้อมูลสภาพทั่วไป.**สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2566 จาก <https://waengnang.go.th/public/list/data/index/menu/1142>
- ธีระ กุลสวัสดิ์และคณะ.(2563). **การสำรวจประเมินความพึงพอใจและวิสัยทัศน์ของประชาชนที่รับบริการสาธารณะจากเทศบาลเมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ประจำปี พ.ศ.2563.** คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระประทวน จนทสโร (ศรีโยธี).(2558). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด.**วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม 4(2),143-155.
- อมรรัตน์ บุญญา.(2557). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาลตำบลพวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี.** หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Yamane Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis.** Third edition. New York: Harper and Row Publication.

คุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์
ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง

Quality of Service for the Application Line Video Conference Televisit for Prisoners of
the Women Correctional Institutions for Drug Addicts

สุนันtha จันเกษม

สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล

พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Sunanta Junkasem

Sanit Sirivisitkul

Pongsak Phetsatit

Master of Public Administration Program in Public and Private Management,

North Bangkok University

Email: sunanta.junk@northbkk.ac.th

วันที่รับบทความ: 1 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 22 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 23 กันยายน 2567

Received: September 1, 2024; Revised: September 22, 2024; Accepted: September 23, 2024

บทคัดย่อ

ระบบการเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ เป็นทางเลือกที่สำคัญในการติดต่อระหว่างญาติกับผู้ต้องขัง ทั้งช่วยอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยในกระบวนการเยี่ยมญาติ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test

ผลการศึกษวิจัย พบว่า ระดับคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.32$, $S.D =.603$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความเสมอภาคและเท่าเทียม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านความตรงตามกำหนดเวลา ด้านความก้าวหน้าในการปรับปรุงการให้บริการ ด้านความสม่ำเสมอในการให้บริการ และด้านความเพียงพอและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : คุณภาพการให้บริการ; ระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ; แอปพลิเคชันไลน์; ทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง

Abstract

The video conference televisit was an important option for communication between relatives and inmates. It helped facilitate convenience and safety in the visitation process. The objective of this research were to: 1) examine the quality of service for the Application Line Video Conference Televisit for prisoners of the Women Correctional Institutions for Drug Addicts, and 2) compare the quality of service for the Application Line Video Conference Televisit categorized by personal factors. Data was collected from a sample of 300 participants using simple random sampling, and a questionnaire was employed as the data collection tool. Statistical methods for data analysis included percentage, frequency, mean, standard deviation, and F-test.

The research study found that the quality of service for the Application Line Video Conference Televisit for prisoners of the Women Correctional Institutions for Drug Addicts was, overall, at a moderate level ($\bar{x} = 3.32$, S.D = .603). When considering each aspect, the highest average was in the area of equity and fairness, followed by timeliness, progress in service improvement, consistency of service, and adequacy and appropriateness, which had the lowest averages.

The hypothesis testing revealed that personal factors did not significantly affect the opinions on quality of service for the Application Line Video Conference Televisit for prisoners of the Women Correctional Institutions for Drug Addicts.

Keywords: Quality of Service; Video Conference Televisit; Line Application; The Women Correctional Institutions for Drug Addicts

บทนำ

ในภาวะปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้การดำเนินงานภาครัฐของประเทศไทย มีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับกับยุคของการเปลี่ยนผ่านทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคและการให้บริการของประชาชน ที่มีแนวโน้มจะเปลี่ยนไปดำเนินธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมานี้ ส่งผลให้

ภาครัฐจะต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้รับบริการที่เปลี่ยนแปลง ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายหลักในการสร้างการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใส รวมถึงการปรับปรุงกระบวนการทำงานภาครัฐเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพโดยหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลการให้บริการ ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ได้มีแนวคิดดังกล่าวมากำหนดเป็นแนวปฏิบัติแก่เรือนจำและทัณฑสถานซึ่งเป็นหน่วยงานราชการในสังกัด โดยเฉพาะการเยียวยาของผู้ต้องขัง อันเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่ง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังและญาติมีความใกล้ชิดผูกพันอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวระหว่างผู้ต้องขังกับญาติ ซึ่งภารกิจดังกล่าวได้สอดคล้องกับนโยบายเน้นหนักของกรมราชทัณฑ์ ประจำปี พ.ศ.2562 ราชทัณฑ์ 4 S ข้อที่ 3 Service ข้อที่ 3.2 (1) การเยียวยาออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ และเป็นนโยบายที่ส่งถึงเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่งทั่วประเทศ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกให้กับญาติและผู้ต้องโทษในเรือนจำและทัณฑสถาน (เกษม อิทธิวุฒิ, 2566)

ด้วยทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง เป็นเรือนจำที่รับย้ายระบายผู้ต้องขังหญิงจากเรือนจำ/ทัณฑสถานทั่วประเทศ ผู้ต้องขังจำนวนมากที่ถูกคุมขังอยู่ในทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จึงเป็นผู้ต้องขังที่มีภูมิลำเนาออกเขตพื้นที่ ห่างไกลจากญาติมิตร ส่งผลให้ญาติไม่สะดวกในการเดินทางมาติดต่อเยี่ยมเยียน และผู้ต้องขังอีกส่วนหนึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ภูมิลำเนาเดิมของตน ที่ญาติไม่สามารถเดินทางมาเยี่ยมได้ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงจึงมีอีกทางเลือกหนึ่งให้กับญาติที่มีความประสงค์เยี่ยม แต่ติดขัดในเรื่องของค่าใช้จ่าย และระยะทางในการที่จะเดินทางมาเยี่ยมผู้ต้องขัง จึงได้จัดให้มีบริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ (Video Conference Televisit) โดยแอปพลิเคชันไลน์ เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ญาติผู้ต้องขังในการเยี่ยม โดยไม่ต้องเดินทางมาเยี่ยมผู้ต้องขังถึงเรือนจำ/ทัณฑสถานของผู้ต้องขังที่ถูกคุมขัง และเพิ่มประสิทธิภาพในการเยี่ยมญาติ อันจะส่งผลให้ผู้ต้องขังได้รับการเยียวยาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งปัญหาที่สำคัญที่สุดของผู้ต้องขังขณะต้องโทษ คือ ความเป็นห่วงครอบครัว บุตร สามี และ บิดามารดา การที่ผู้ต้องขังได้รับการติดต่อเยี่ยมเยียนจากญาติ จะเป็นการลดความตึงเครียด ความวิตกกังวลเกี่ยวกับครอบครัวได้ จะส่งผลให้ผู้ต้องขังประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยง่ายต่อการควบคุมดูแล อีกทั้งเป็นการสร้างกำลังใจให้ผู้ต้องขังอยากกลับตัวเพื่อออกไปใช้ชีวิตกับครอบครัว

แอปพลิเคชันไลน์ (LINE) เป็นแอปพลิเคชันสำหรับการสนทนาบนอุปกรณ์การสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และคอมพิวเตอร์ ผู้ใช้สามารถพิมพ์ข้อความในการสนทนาโต้ตอบกันและความสามารถอีกอย่างหนึ่งคือ วิดีโอคอล (Video Call) เป็นการสนทนาผ่านภาพและเสียงในเวลาเดียวกันโดย

ไม่เสียค่าบริการขณะสนทนานอกจากค่าบริการอินเทอร์เน็ต และยังถือว่าเป็นแอปพลิเคชันที่นิยมมากในประเทศไทย ทางทัศนสถานบำบัดพิเศษหญิง จึงเพิ่มช่องทางใหม่ในการเยี่ยมญาติโดยใช้แอปพลิเคชันไลน์ (LINE) เป็นตัวกลางในการสื่อสารโดยใช้ความสามารถในการสนทนาผ่านภาพและเสียงในเวลาเดียวกัน (Video Call) ซึ่งการเยี่ยมญาติผ่านแอปพลิเคชันไลน์ได้เริ่มเปิดให้บริการมาตั้งแต่เดือนมกราคม ปี 2562 ถือเป็นแนวทางใหม่ของการเยี่ยมญาติของทัศนสถานบำบัดพิเศษหญิง และในระหว่างการดำเนินโครงการได้ปรับปรุงการดำเนินงานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันและญาติผู้ต้องขังที่ไม่สะดวกที่จะเดินทางเข้ามาเยี่ยมด้วยตนเองได้ให้ความสนใจในโครงการนี้เป็นจำนวนมาก และมีจำนวนการเยี่ยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (อรรควุฒิ ปันผาง และคณะ, 2566)

ผู้ศึกษาค้นคว้าในฐานะที่เป็นเจ้าพนักงานเรือนจำ สังกัดทัศนสถานบำบัดพิเศษหญิง มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขัง ดังนั้นการศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ของทัศนสถานบำบัดพิเศษหญิง จะช่วยให้ทราบคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการให้บริการในการเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านจอภาพด้วยแอปพลิเคชันไลน์ ของผู้ต้องขังทัศนสถานบำบัดพิเศษหญิงต่อไป

วัตถุประสงค์

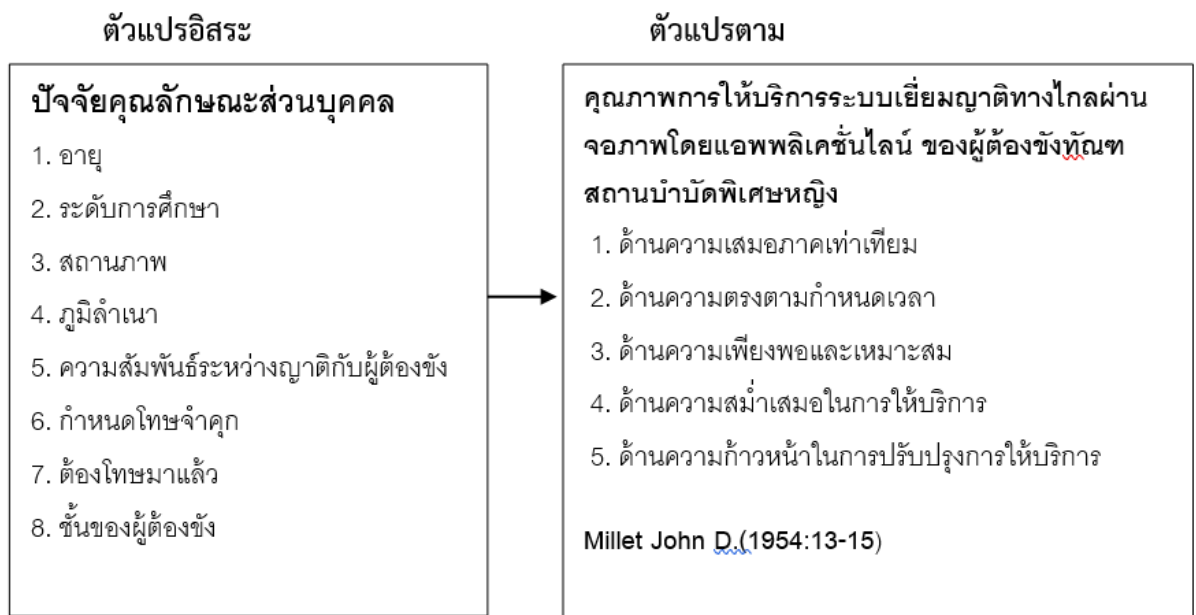
1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ของผู้ต้องขังทัศนสถานบำบัดพิเศษหญิง
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ของผู้ต้องขังทัศนสถานบำบัดพิเศษหญิง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานในการศึกษา

ผู้ต้องขังที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพโดยแอปพลิเคชันไลน์ ของทัศนสถานบำบัดพิเศษหญิงแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพโดยแอปพลิเคชันไลน์ ของผู้ต้องขังทัศนสถานบำบัดพิเศษหญิง ผู้วิจัยได้นำแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษาดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. **ประชากร** ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จำนวน 960 คน ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2567

2. **กลุ่มตัวอย่าง** ผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง ที่ได้รับการเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพโดยแอปพลิเคชันไลน์ จำนวน 300 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จำนวน 300 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรของ ทาโรยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% จากนั้นนำมาสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับฉลากจนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเลือกตอบ (Check list) ด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ, ระดับการศึกษา, สถานภาพ, ภูมิลำเนา, ความสัมพันธ์ระหว่างญาติกับผู้ต้องขัง กำหนดโทษจำคุก, ต้องโทษมาแล้ว, ชั้นของผู้ต้องขัง

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพโดยแอปพลิเคชันไลน์ ของทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ กำหนดให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือกจาก 5 ตัวเลือก คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีจำนวนข้อคำถามดังต่อไปนี้

1. ด้านความเสมอภาคและเท่าเทียม

2. ด้านความตรงตามกำหนดเวลา
3. ด้านความเพียงพอและเหมาะสม
4. ด้านความสม่ำเสมอในการให้บริการ
5. ด้านความก้าวหน้าในการปรับปรุงการให้บริการ

และแปลผลคะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนของลิเคิร์ท Likert Scale (Likert, Rensis A.,1961)

ดังนี้

มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มาก	ให้	4	คะแนน
ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์ให้คะแนน คุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ของทัณฑ์สถานบำบัดพิเศษหญิง ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2534)

4.21 – 5.00	หมายถึง มากที่สุด (Very satisfied)
3.41 – 4.20	หมายถึง มาก (Satisfied)
2.61 – 3.40	หมายถึง ปานกลาง (Neutral)
1.81 – 2.60	หมายถึง น้อย (Dissatisfied)
1.00 – 1.80	หมายถึง น้อยที่สุด (Very dissatisfied)

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentages) และเพื่อวิเคราะห์ระดับโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 สถิติในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ สถิติการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

4.3 สถิติเชิงอนุมาน F- test ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ, ระดับการศึกษา, สถานภาพ, ภูมิลำเนา, ความสัมพันธ์ระหว่างญาติกับผู้ต้องขัง, กำหนดโทษจำคุก, ต้องโทษมาแล้ว, ชั้นของผู้ต้องขัง ซึ่งถ้าพบความแตกต่างในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และ .05 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Different)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 30-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42 รองลงมา มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 27 และอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 21 น้อยที่สุดในกลุ่มที่อายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10 การศึกษา ส่วนใหญ่ในระดับมัธยมต้น(ม.3) คิดเป็นร้อยละ 37.3 รองลงมาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 29 ระดับมัธยมปลาย(ม.6)/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 23.7 ระดับอนุปริญญา/ปวส./ปวท. คิดเป็นร้อยละ 7 และน้อยที่สุดในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 9 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมาสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 20.3 สถานภาพหย่าร้าง/แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 15 และสถานภาพหม้าย น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.7 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนา กรุงเทพมหานครและปริมณฑลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.7 รองลงมาคือ ภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 19 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 11.6 ภาคตะวันออก คิดเป็นร้อยละ 11 ภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 5 น้อยที่สุดในกลุ่มภูมิลำเนา ภาคตะวันตก คิดเป็นร้อยละ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างญาติกับผู้ต้องขัง ส่วนใหญ่บิดามารดา พี่น้อง คิดเป็นร้อยละ 62.7 รองลงมาสามี บุตร คิดเป็นร้อยละ 26.7 ปู่ย่า ตายาย ลูกพี่ น้อง คิดเป็นร้อยละ 6.3 และเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 2.3 ส่วนกลุ่มอื่น ๆ อาทิเช่น หลาน แม่สามี น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2 กำหนดโทษจำคุกส่วนใหญ่ 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.3 รองลงมา 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 31.7 และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 20 น้อยที่สุดในกลุ่ม ต่ำกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 1 ต้องโทษมาแล้วส่วนใหญ่ 1-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 61.3 รองลงมา มากกว่า 6 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 16.7 และ 4-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.7 น้อยที่สุดในกลุ่ม ต่ำกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.3 ชั้นของผู้ต้องขัง ส่วนใหญ่เป็นชั้นเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 50.7 รองลงมาชั้นดีมาก คิดเป็นร้อยละ 23.3 ชั้นดี คิดเป็นร้อยละ 15.3 น้อยที่สุดในกลุ่มชั้นกลาง คิดเป็นร้อยละ 10.7

2. ผลการศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง

คุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง

คุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านความเสมอภาคและเท่าเทียม	3.93	.684	มาก
2. ด้านความตรงตามกำหนดเวลา	3.76	.717	มาก
3. ด้านความเพียงพอและเหมาะสม	2.61	.834	ปานกลาง
4. ด้านความสม่ำเสมอในการให้บริการ	3.13	.765	ปานกลาง
5. ด้านความก้าวหน้าในการปรับปรุงการให้บริการ	3.16	.780	ปานกลาง
รวม	3.32	.603	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษา คุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความเสมอภาคและเท่าเทียม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 รองลงมา คือ ด้านความตรงตามกำหนดเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ด้านความก้าวหน้าในการปรับปรุงการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 ด้านความสม่ำเสมอในการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความเพียงพอและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ด้านความเสมอภาคและเท่าเทียม		ด้านความตรงตามกำหนดเวลา		ด้านความเพียงพอและเหมาะสม		ด้านความสม่ำเสมอในการให้บริการ		ด้านความก้าวหน้าในการปรับปรุงการให้บริการ		ภาพรวม	
	t/F	P-value	t/F	P-value	t/F	P-value	t/F	P-value	t/F	P-value	t/F	P-value
1.อายุ	.399	.754	.372	.773	.671	.570	.740	.529	.381	.767	.447	.720
2.ระดับการศึกษา	.737	.567	.283	.889	1.500	.202	.546	.702	.487	.745	.267	.899
3.สถานภาพ	.252	.860	.194	.900	.672	.570	1.436	.232	1.306	.273	.646	.586
4.ภูมิลำเนา	.965	.449	.946	.463	1.642	.135	.411	.872	1.019	.413	.919	.481
5.ความสัมพันธ์ระหว่างญาติกับผู้ต้องขัง	.477	.753	.127	.973	.962	.429	.593	.668	.593	.707	.552	.698
6.กำหนดโทษจำคุก	2.227	.085	.226	.878	1.175	.319	.659	.578	.823	.482	.415	.742
7.ต้องโทษมาแล้ว	1.686	.170	1.706	.166	1.306	.273	.064	.979	.124	.946	.231	.875
8.ชั้นของผู้ต้องขัง	1.400	.243	.881	.451	.497	.685	.406	.749	.247	.864	.530	.662

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง ไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง พบว่า ระดับคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความเสมอภาคและเท่าเทียม รองลงมา คือ ด้านความตรงตามกำหนดเวลา ด้านความก้าวหน้า

ในการปรับปรุงการให้บริการ ด้านความสม่ำเสมอในการให้บริการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความเพียงพอและเหมาะสม ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลการศึกษได้ ดังนี้ต่อไปนี้

1.1 ด้านความเสมอภาคและเท่าเทียม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากระเบียบปฏิบัติของราชทัณฑ์มีระเบียบที่เคร่งครัด ห้ามไม่ให้มีการแบ่งแยกในการปฏิบัติจึงทำให้ผลอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ สิทธิกร สมบูรณ์พร้อมและคณะ (2564) ที่ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการของสำนักทะเบียนอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม พบว่า แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสำนักทะเบียนอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม ได้แก่ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ควรกำกับดูแล และกำกับให้เจ้าหน้าที่เอาใจใส่ในการ แก้ไขปัญหาพร้อมที่จะให้คำแนะนำแก่ประชาชนผู้มาใช้บริการอย่างเท่าเทียมและเสมอภาค ควรจัดเตรียมอุปกรณ์เครื่อง มือและ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้มารับบริการ ให้มีความพร้อมกับการให้บริการและเพียงพอต่อผู้มาใช้บริการ ควรมีการ จัดสภาพแวดล้อมให้มีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ที่เหมาะสมกับการให้บริการ และตรวจสอบกระบวนการและขั้นตอนในการ ทำงานเพื่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการให้บริการให้สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น

1.2 ด้านความตรงตามกำหนดเวลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ระดับความคิดเห็นคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้รับบริการตรงตามวันและเวลาที่ญาติจองเยี่ยม ผ่านระบบออนไลน์ รองลงมา คือ ได้รับบริการที่ครบถ้วนตรงตามเวลาที่กำหนด และ การกำหนดเวลาในแต่ละขั้นตอนในการให้บริการ ทั้งนี้เนื่องจากระเบียบราชการเป็นไปอย่างเข้มงวดเพื่อรักษาความปลอดภัย ดังนั้นความตรงต่อเวลาจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญซึ่งสอดคล้องกับ Joseph M. Juran, (1989) ที่กล่าวว่าความตรงต่อเวลาเป็นสิ่งที่จำเป็นในงานบริการ

1.3 ด้านความก้าวหน้าในการปรับปรุงการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ระดับความคิดเห็นคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ เสริมสร้างให้ผู้ต้องขังเข้าถึงการเยี่ยมญาติได้ โดยง่าย สะดวก รวดเร็วเพิ่มขึ้น รองลงมา มีช่องทางรับฟังข้อคิดเห็นต่อการให้บริการ เช่น กล่องรับความคิดเห็น และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการปรับปรุงการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ เช่น อุปกรณ์ในการสื่อสาร และสัญญาณอินเทอร์เน็ต ซึ่งสอดคล้องกับ Joseph M. Juran, (1989) คุณภาพ คือ ความเหมาะสมกับการใช้งานของผู้ซื้อผลิตภัณฑ์หรือผู้รับบริการ Juran ได้เริ่มต้นแนวความคิดเกี่ยวกับลูกค้าภายในและให้ความสำคัญกับต้นทุนคุณภาพ (Cost of Quality) โดยพิจารณาประโยชน์ใช้สอยและการควบคุมด้วยการบริหารคุณภาพ ซึ่ง Juran มีความเชื่อว่า ร้อยละ 80 ของความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในการผลิตและการดำเนินงานสามารถควบคุมได้ด้วยการจัดการที่ดี โดยการค้นหาปัญหาสำคัญ 2 – 3 ปัญหาที่แก้ไขแล้ว จะให้ผลอย่างมากต่อการพัฒนาคุณภาพ นอกจากนี้ Juran ยังกล่าวว่าการจัดการคุณภาพจะประกอบด้วยการวางแผน การควบคุม และการปรับปรุงคุณภาพ

1.4 ด้านความสม่ำเสมอในการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ระดับความคิดเห็นคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ได้รับการเยี่ยมญาติสม่ำเสมอ ตรงตามเกณฑ์ผู้ต้องขังที่ได้รับสิทธิการเยี่ยมญาติ รองลงมา คือ ระบบสัญญาณ เครือข่าย มีความเสถียรในระหว่างการสนทนาเยี่ยมญาติ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความต่อเนื่องของบริการไม่หยุดชะงักหรือติดขัด ในสัญญาณภาพและเสียง แนวทางการดำเนินการคือการปฏิบัติตามระเบียบอย่างเคร่งครัด

1.5 ด้านความเพียงพอและเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ระดับความคิดเห็นคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้บริการเยี่ยมญาติ รองลงมา คือ เครื่องมืออุปกรณ์สื่อสาร สถานที่ มีความเพียงพอและเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คุณภาพของสัญญาณภาพและเสียงมีความเหมาะสมและชัดเจน ทักษะสถานจึงมีนโยบายในการปรับปรุงประสิทธิภาพของอินเทอร์เน็ต และตรวจสอบอุปกรณ์สำหรับการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง

1.6 ด้านความสม่ำเสมอในการให้บริการ และด้านความเพียงพอและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ โชคชัย พันธพล (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านจอภาพด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของเรือนจำพิเศษธนบุรี พบว่า คุณภาพการให้บริการในการเยี่ยมผู้ต้องขังผ่านจอภาพด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของเรือนจำพิเศษธนบุรี ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อญาติผู้ต้องขัง ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อญาติผู้ต้องขัง และด้านการรู้จักและเข้าใจญาติผู้ต้องขัง มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการให้บริการ ข้อเสนอแนะ หน่วยงานควรพัฒนาแอปพลิเคชันไลน์ให้มีความสะดวกและง่ายในการใช้งานสำหรับผู้ให้บริการเยี่ยมญาติ ติดตั้งสัญญาณอินเทอร์เน็ตของเรือนจำให้มีความเร็วสูง สามารถใช้งานได้เป็นอย่างดี คอมพิวเตอร์มีจำนวนเพียงพอต่อผู้ต้องขังที่เข้ารับการเยี่ยม และมีการกำหนดเวลาในการเยี่ยมญาติที่แน่นอน

2. เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการการเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง ไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการให้บริการเยี่ยมญาติ ตามนโยบายกรมราชทัณฑ์ ดังนั้น การเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ กรมราชทัณฑ์จึงได้มีการกำหนดมาตรฐานการให้บริการเยี่ยมญาติที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐานสากล การให้บริการจะถูกควบคุมโดยข้อกำหนดและระเบียบข้อบังคับ ให้ทุกเรือนจำ/ทัณฑสถานนำไปปฏิบัติ จึงทำให้การให้บริการเยี่ยมญาติได้จัดเตรียมในลักษณะที่เป็นกลาง โดยมีขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า และยังมีการประเมินและควบคุมคุณภาพการให้บริการ

อย่างเข้มงวด เช่น การตรวจสอบและการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ภูมิฐานะ ความสัมพันธ์ระหว่างญาติกับผู้ต้องขัง กำหนดโทษจำคุก ต้องโทษมาแล้ว ชั้นของผู้ต้องขัง ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Davidson, A. C., และ Williams, R. M. (2015). คุณภาพการให้บริการในเรือนจำ โดยเน้นการประเมินความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการเยี่ยมญาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ คุณภาพการให้บริการในเรือนจำ โดยมุ่งเน้นไปที่ผลกระทบของมาตรฐานการให้บริการและการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ต่อความ พึงพอใจของผู้ต้องขังในการเยี่ยมญาติ การศึกษานี้ใช้วิธีการสำรวจและสัมภาษณ์ผู้ต้องขังใน เรือนจำเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ของผู้ต้องขังในการเยี่ยมญาติ

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ต้องขัง เช่น อายุ, เพศ หรือระยะเวลาที่ต้องโทษอยู่ใน เรือนจำ ไม่แสดงผลกระทบต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ เนื่องจากการให้บริการในเรือนจำมี มาตรฐานเดียวกันที่ใช้ในการประเมินคุณภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำให้ทราบถึงคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดย แอปพลิเคชันไลน์ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการ ปรับปรุงและพัฒนาาระบบ ให้มีคุณภาพพร้อมให้บริการต่อผู้มารับบริการ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ควรมีการปรับปรุงคุณภาพของสัญญาณอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์สื่อสาร เพื่อให้ภาพและเสียงมี ความชัดเจนมากขึ้น
- 1.2 ควรมีการตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพสัญญาณอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายให้มีเสถียรภาพและ ความเร็วสูง เพื่อลดปัญหาสัญญาณขัดข้องหรือหยุดชะงัก
- 1.3 ควรเพิ่มจำนวนอุปกรณ์สื่อสารให้เพียงพอต่อจำนวนผู้ใช้บริการ
- 1.4 ควรขยายระยะเวลาการให้บริการในแต่ละครั้ง จากระยะเวลา 7 นาที เป็น 15 นาที
- 1.5 ควรมีการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้บริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาปรับปรุงคุณภาพการ ให้บริการให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาความคิดเห็นของญาติ ที่มีต่อคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่าน จอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ในการเยี่ยมผู้ต้องขังของทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มา ปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการผู้ต้องขัง ในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกล ผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ของทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิง อย่างแท้จริง

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ของผู้ต้องขังเรือนจำ/ทัณฑสถานอื่น เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นข้อมูลในการที่จะกำหนดแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการระบบเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ โดยแอปพลิเคชันไลน์ ของทัณฑสถานบำบัดพิเศษหญิงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกษม อิทธิวุฒิ. (2566). ความพึงพอใจต่อการเยี่ยมญาติทางไกลผ่านจอภาพ และผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ของเรือนจำกลางบางขวาง. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- โชคชัย พันธพล, ชิมโสณ วิสิฐนิจิกิจา, อิงอร ต้นพันธ์. (2566). คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ ในการเยี่ยมผู้ต้องขัง ผ่านจอภาพด้วยแอปพลิเคชันไลน์ของเรือนจำพิเศษมีนบุรี. วารสารการบริหาร และสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6(4), 135-146.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2534). รูปแบบของการควบคุมวิทยานิพนธ์. ศรีนครินทร์วิจัยและพัฒนา, 4(2), 15-27.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). รายงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ประจำปี 2561. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- สิทธิกร สมบูรณ์พร้อม, สามารถ อัยกรและชาติชัย อุดมกิจมงคล. (2564). คุณภาพการให้บริการของสำนักทะเบียนอำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม. วารสารบัณฑิตศึกษา, 18(80), 127-134.
- อรรควุฒิ ปันผาง, อรุณ ไชยนิทย์และ อนันต์ รุ่งพรทวีวัฒน์. (2566). ประสิทธิภาพโครงการเยี่ยมญาติผ่านแอปพลิเคชันไลน์ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง. วารสารศิลปการจัดการ, 7(3), 1136-1155.
- Davidson, A. C., & Williams, R. M. (2015). Service quality in correctional facilities. *Journal of Correctional Health Care*. 21(3), 145-156.
- Juran. (1989). *Juran on Leadership for Quality*. Free Press, New York.
- Likert, R. (1932). A technique for measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, (140), 5-55.
- Millet, John D. (1954). *Management in the Public Service*. New York: McGraw Hill Book.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลเวียงน้าง

อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

People's Participation in Waeng Nang Municipality Community Development

Mueang Maha Sarakham District, Maha Sarakham Province

พระพนมพร กลยานธมโม (จันทะจิต)

พระครูสุตวรธรรมกิจ

สยามพร พันธุ์ไชย

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phra Phanomphon Kalyanadhammo (Chantachit)

Phrakhrusutaworathammakit

Siamporn Phanthachai

RoiEt Buddhist college, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: 6417204012@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ: 7 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 20 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 23 กันยายน 2567

Received: September 7, 2024; Revised: September 20, 2024; Accepted: September 23, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. ศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามซึ่งมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.856 กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งในพื้นที่เทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 374 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 12 คน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.48$ S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลเวียงน้าง ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย และ 3. ผลการ

วิเคราะห์แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลเวียงนาง อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การบริหารปกครองในระดับท้องถิ่นโดยปรับมุมมองจาก “ลูกค้ำ” เป็น “พลเมือง” ซึ่งตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ที่ประชาชนต้องกระทำต่อสังคมซึ่งเป็นฐานคิดสำคัญของการบริหารปกครอง

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม; ประชาชน; การพัฒนาชุมชน

Abstract

This research aimed to 1. Study the level of public participation in the development of Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province, 2. Compare public participation in the development of Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province classified by personal factors, and 3. Study the guidelines for developing public participation in the development of Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province. Mixed-method research was conducted. The quantitative research used a questionnaire with a reliability value of 0.856 for the entire questionnaire. The sample consisted of 374 people aged 18 and over who were eligible to vote in Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province. The data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, and standard deviation, t-test, and F-test using the one-way analysis of variance. The qualitative research used in-depth interviews with 12 key informants and descriptive content analysis.

From the study, the following results were found: 1. The participation of the people in the development of the Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province, overall is at a high level ($\bar{X} = 3.48$ S.D. = 0.42). When considering each aspect, it was found that it was at a high level in all aspects. 2. The results of the comparison of public participation in community development of Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province, classified by gender, showed no difference overall. Therefore, the hypothesis was rejected. When considering each aspect, it was found that people of different genders had no difference in public participation in community development of Waeng Nang Subdistrict Municipality in all aspects. Therefore, the research hypothesis was rejected. And 3. The results of the analysis of the development guidelines for public participation in community development of Waeng Nang Subdistrict Municipality,

Mueang District, Maha Sarakham Province found that local government administration by adjusting the perspective from “customer” to “citizen” who is aware of the rights, freedoms, and duties that people must perform towards society, which are important foundations of governance and public participation in local development.

Keywords: Participation; People; Community Development

บทนำ

การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยเป็นรูปแบบการจัดการปกครองที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย โดยรัฐบาลได้กระจายอำนาจการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในหลากหลายรูปแบบ เช่น การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และการปกครองรูปแบบพิเศษ ซึ่งถือเป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้แก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้พวกเขามีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมสาธารณะของท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นอาจได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนหรือได้รับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น ซึ่งสภาท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน (โกวิทย์ พวงงาม, 2544) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในกระบวนการนโยบายสาธารณะทั้งในด้านการให้ และรับรู้ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหว การให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในการร่วมกันตัดสินใจ ซึ่งในขั้นตอนการเริ่มนโยบาย การวางแผนพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยครอบคลุมการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การจัดทำแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม ไปจนถึงการปฏิบัติงาน การติดตาม และการประเมินผลตามนโยบายที่กำหนดไว้ (เจมส์ แอล. เครย์ตัน, 2551) การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการต่าง ๆ ของชุมชนนั้นเป็นทั้งวิธีการและจุดของการพัฒนาชนบทเพราะจุดหมายของการพัฒนาชนบท คือ ความสามารถในการพึ่งตนเองของชนบทในการปกครองและการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง ได้แก่ การจะบรรลุจุดหมายดังกล่าวได้ประชาชนต้องเกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้ที่ดีนั้นเกิดจากการมีส่วนร่วม (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2550) ฉะนั้น การมีส่วนร่วม หมายถึงการที่บุคคลแสดงความคิดเห็นหรือเกี่ยวข้องกับประเด็นใดประเด็นหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมโดยตรงหรือแสดงออกอย่างจริงจัง การแสดงทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ หรือความห่วงใยก็ถือเป็นการมีส่วนร่วมแล้ว ในบริบทของชุมชน การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่รวบรวมความห่วงกังวล ความต้องการ และค่านิยมของสาธารณชนเข้าไปในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐและเอกชน กระบวนการนี้เป็นการสื่อสารสองทางที่มีปฏิสัมพันธ์ โดยมีเป้าหมายเพื่อการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน (บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ, 2554) ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญมาแล้วทั้งหมด 20 ฉบับ โดยทุกฉบับมีหลักการร่วมกันคือประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุด หรืออำนาจอธิปไตย แม้ว่าประชาชนไทยในอดีตจะไม่ได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองมากเท่าที่ควร แต่เมื่อกระแสประชาธิปไตยจากทั่วโลกได้เข้าสู่ประเทศไทย ก็ทำให้ประชาชนเริ่ม

ตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพของตนเอง และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการปฏิรูประบบการเมืองไทยอย่างชัดเจน เช่น ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หรือ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ซึ่งเน้นให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก (สถาบันพระปกเกล้า ,2564)

เทศบาลเป็นหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นรากฐานของการปกครองประเทศและมีความใกล้ชิดกับประชาชน การบริหารงานเทศบาลให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดทิศทาง วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ชัดเจน โดยคำนึงถึงปัจจัยสำคัญดังนี้ 1) ศักยภาพและความพร้อมของบุคลากรในการปฏิบัติงาน 2) การร่วมมือกันดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน และ 3) การสร้างการยอมรับในการนำองค์กรสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการบริหารงานเทศบาล ซึ่งสามารถแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ โดยมีข้อพึงสังเกตเมื่อระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้าร่วมจะมีมากขึ้น แต่เมื่อระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้น จำนวนประชาชนที่เข้าร่วมจะลดลงตามลำดับ โดยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนถูกจัดเรียงจากต่ำสุดไปสูงสุด ได้แก่

1. ระดับการให้ข้อมูลเป็นระดับที่ต่ำสุดและเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดในการสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน มีเป้าหมายเพียงเพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเท่านั้น วิธีการที่ใช้ได้แก่ การแถลงข่าว การแจกจ่ายข่าวสาร หรือการจัดนิทรรศการ เป็นต้น แต่ไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นหรือเข้ามามีส่วนร่วมใด ๆ ในกระบวนการดังกล่าว

2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนเป็นขั้นตอนที่สูงกว่าการให้ข้อมูลในระดับแรก โดยผู้วางแผนโครงการจะเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินข้อดีและข้อเสียของโครงการอย่างชัดเจนมากขึ้น

3. ระดับการปรึกษาหารือ เป็นการตกลงกันอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชนและผู้มีส่วนร่วม เพื่อประเมินถึงผลความก้าวหน้าหรือระบุปัญหาในข้อสงสัยต่าง ๆ เช่นการจัดประชุมร่วมกัน การจัดโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างให้ผู้รับฟังแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

4. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับในการมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วางแผนโครงการกับประชาชนให้มีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนจัดเตรียมโครงการ และผลที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินโครงการ เหมาะที่จะใช้สำหรับการพิจารณาถึงปัญหาที่มีความยุ่งยากและซับซ้อนมีข้อโต้แย้งมาก

5. ระดับการร่วมปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ผู้รับผิดชอบโครงการและประชาชนทำงานร่วมกันในการดำเนินโครงการ เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

6. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งหมด เช่น การลงประชามติ แต่การลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ดีเพียงใด ขึ้นอยู่กับความชัดเจนของปัญหาที่จะลงประชามติและการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร

เกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของปัญหาที่เกิดขึ้น ให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงกันเพียงใด โดยในประเทศไทยที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ซึ่งรัฐบาลต้องปฏิบัติ และบังคับตามผลของการลงประชามติ สำหรับประเทศไทย รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดว่าผลของการประชามติอาจมีทั้งแบบที่ถือเป็นข้อยุติโดยเสียงข้างมาก และแบบที่เป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรี ซึ่งไม่มีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด (บรรศักดิ์ อวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, 2548)

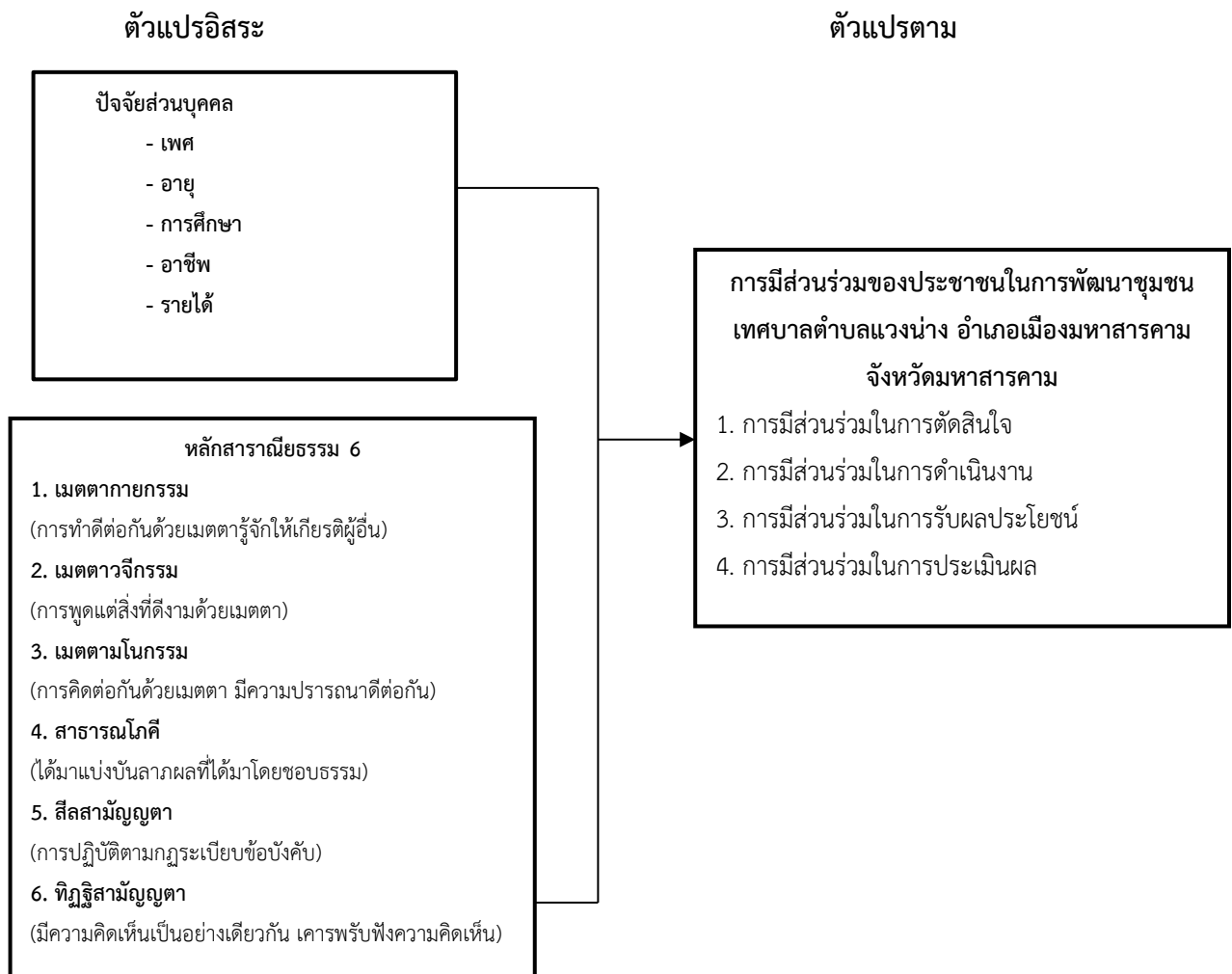
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาว่า ประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ในด้านต่าง ๆ คือ 1.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) 2.การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) โดยภาพรวมและในแต่ละด้านเป็นอย่างไรบ้าง มีปัญหาอุปสรรคและมีข้อเสนอแนะใดบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มประสิทธิภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคามให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นของตนเอง ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าประชาชนในพื้นที่ตำบลเวียงน้างเกือบทั้งหมดนั้นนับถือพระพุทธศาสนา กอรปกับเป็นผู้วิชัยเป็นพระสงฆ์ที่อยู๋ในพื้นที่จึงอย่งจะนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมในการบูรณาการเข้ากับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อก่อให้เกิดความก้าวหน้า อยู่เย็น เป็นสุข ของประชาชนในชุมชนเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จากการทบทวน แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยใช้รูปแบบแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถามและการวิจัยเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

วิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งในพื้นที่เทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 5,626 คน (สำนักงานเทศบาลตำบลแวงน่าง, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการเลือกประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยใช้สูตรของ (Taro Yamane) (Yamane, 1993) ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อน ที่ 0.05 จำนวน 374 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบสอบถาม โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม จากนั้นได้จัดทำแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อรับคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไข นำแบบสอบถามไปทดลองแจก (Try out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 ชุด เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เมื่อผ่านการอนุมัติจึงจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริงและแจกจ่ายให้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย สุดท้ายรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและนำไปวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยสถิติที่ใช้ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และการอาศัยในพื้นที่ การวิเคราะห์จะใช้การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นที่มีสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นที่มีตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป หากพบมีความแตกต่าง จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยพิจารณาบริบทและนำเสนอเป็นความเรียงพร้อมตารางแสดงการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถาม

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์เป็นข้อความ จากนั้นจำแนกและจัดเรียงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์เนื้อหาของคำให้สัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ควบคู่กับการพิจารณาบริบทที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.45	0.38	มาก
2.การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.44	0.42	มาก
3.การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.47	0.46	มาก
4.การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.54	0.44	มาก
รวม	3.48	0.42	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.48$ S.D. =0.42) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยเพื่อการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามเพศ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

2. ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแวงน่าง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

4. ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

5. ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบล แวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การบริหารปกครองในระดับท้องถิ่นโดยปรับมุมมองจาก“ลูกค้ำ” เป็น “พลเมือง” ซึ่งตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ที่ประชาชนต้องกระทำต่อสังคมซึ่งเป็นฐานคิดสำคัญของการบริหารปกครอง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย ขั้นตอนการให้ข้อมูลข่าวสาร ขั้นรับฟังความคิดเห็น ขั้นเข้ามามีบทบาท ขั้นสร้างความร่วมมือ และขั้นเสริมอำนาจ ขั้นการส่งเสริมและสนับสนุนดำเนินการควบคุม กำกับ ดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ให้ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล โดยยึดระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับและแนวทางการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยลดบทบาทของภาครัฐลงให้ภาคประชาชนเป็นตัวแสดงหลัก ภาครัฐเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการประสานงานร่วมกันของทุกภาคส่วน โดยผ่านกระบวนการประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานทางปกครอง ที่เหมาะสมในการจัดรูปแบบตามแนวคิดการบริหารปกครอง เมื่อการพัฒนาชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้นควรน้อมนำเอาหลักธรรมทางพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการร่วมด้วยเนื่องจากประเทศไทยนั้น ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ พระสงฆ์ยังคงเป็นที่เคารพสักการะของประชาชนอยู่นั่นเอง

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

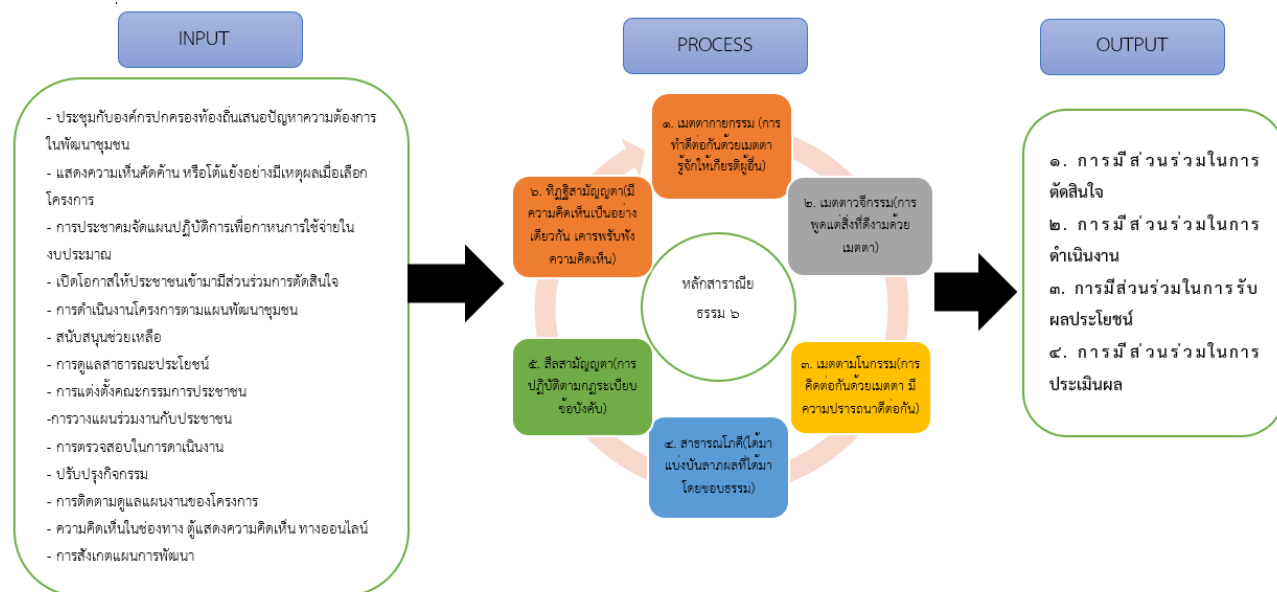
ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามนั้น มีความเป็นผู้ที่มีความตั้งใจร่วมไม่ร่วมมือในการที่จะร่วมการพัฒนาท้องถิ่นเป็นอย่างดี มีความเอาใจใส่ต่อการดำเนินงานของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งเข้าไปมีส่วนสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลอันประกอบไปด้วยการมีส่วนร่วมทั้งทางด้านจิตใจและอารมณ์ของ

บุคคลหนึ่งในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุเร้าใจให้หน่วยงานมีการให้ดำเนินการเรื่องใดๆเพื่อ บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าว อันประกอบด้วย การที่ ประชาชนมีส่วนร่วมการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วน ร่วมในการประเมินผลด้วย ผลการวิจัยดังกล่าวนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหานเรศ โฆสภิตติโก (ฤทธิ เดช) (2557) ได้ศึกษาวิจัย “การพัฒนาชุมชนเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลศรีรัตน อำเภอสรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ” พบว่า 1) การพัฒนาชุมชนเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลศรีรัตน อำเภอสรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประชาชนมีความคิดเห็น ด้าน การพัฒนาสังคม และด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม และด้านการพัฒนาสังคม ส่วนด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ อยู่ในระดับเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธบูรณาการ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของเทศบาล ตำบลศรีรัตน อำเภอสรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชากรมีเพศ อายุ สถานภาพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มี ความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลศรีรัตน อำเภอสรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ ไม่แตกต่างกัน ประชากรที่มีระดับการศึกษาและอาชีพ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธ บูรณาการของเทศบาลตำบลศรีรัตนอำเภอสรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 1.05 3) ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลศรี รัตน อำเภอสรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ด้านการพัฒนาสังคม สถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาและด้าน วิชาชีพยังไม่มีในท้องถิ่น ประชาชนในชุมชนไม่มีกิจกรรมร่วมกันด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ พบว่า ไม่มีผู้ให้ ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมที่ทำให้เกษตรกรประหยัดค่าใช้จ่ายหรือทำผลผลิตให้ได้มากขึ้น มีการละเลยต่อความ เป็นอยู่ของชุมชนด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม พบว่า ขาดการดูแล และเอาใจใส่ โดยเฉพาะฝุ่นละออง และการ จัดการด้านขยะมูลฝอยระบบระบายน้ำต่างๆ ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำ ระบายน้ำไม่ทันท่วงที ทำให้มีน้ำขัง และ ในชุมชนส่วนข้อเสนอแนะ ผู้บริหารเทศบาลควรมีการพัฒนาแบบโครงสร้างในการพัฒนา เพื่อให้มีความ ทัวถึงทุกชุมชน และควรมีเครื่องมือในการพัฒนาที่ทันสมัยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป พร้อมทั้งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระเฉลิมวุฒิ จิตตสวโร (น้อยโถม) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การ บริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา” พบว่า การ มีส่วนร่วมของประชาชนในบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัด นครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของ ประชาชนต่อการมีส่วน ร่วมของประชาชนในบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอ แก้งสนามนาง จังหวัด นครราชสีมา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าประชาชนที่มีอายุ ระดับ การศึกษา และรายได้ ต่างกัน มี ความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึง ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชน ที่มี เพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธ สมมติฐานการวิจัย

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบล แวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน ย่อมมีความคิดเห็นต่อการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกันแต่ประการใด และหากพิจารณาเป็นรายด้านในแต่ละด้านความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิจจา โพแดน (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล พบว่า ผู้นำชุมชนที่มี เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ เทศบาลตำบลลาดยาว ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้นำชุมชนที่มีอาชีพ ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว แตกต่างกัน 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลลาดยาว อำเภอลาดยาว พบว่า ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกโครงการ/กิจกรรมในแผนพัฒนา ท้องถิ่นเพื่อบรรจุ เข้างบประมาณรายจ่ายเป็นส่วนน้อย ซึ่งเทศบาลขาดการสอบถามปัญหาและความต้องการที่แท้จริง ของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของชุมชน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธวัชชัย สนธิธมโม (วรรณานวีน) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว” พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพและระดับการศึกษาต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งทำให้ยอมรับสมมติฐานการวิจัย ในขณะที่ประชาชนที่มีเพศ อายุ และรายได้ต่างกัน ไม่มีความแตกต่างในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยดังกล่าว

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ในการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัยสังเคราะห์

จากแผนภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นประกอบไปด้วย 4 ด้านที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งแต่ละด้านมีข้อค้นพบที่สำคัญต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนเข้าร่วมประชุมกับเทศบาลเสนอปัญหาความต้องการของชุมชน แล้วจัดกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ในพัฒนาชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาของชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผลเมื่อคณะกรรมการชุมชนตัดสินใจเลือกโครงการที่ไม่ตรงกับการพัฒนาชุมชน จากนั้นจัดให้มีการประชุมให้ประชาชนได้เสนอความต้องการของชุมชนเพื่อแผนปฏิบัติการเพื่อกำหนดการใช้จ่ายในงบประมาณประจำปีต่อไป

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ประชาชนมีส่วนร่วมกับเทศบาลในการดำเนินโครงการตามแผนพัฒนาชุมชน สนับสนุนและช่วยเหลือการดำเนินงานของเทศบาล รวมถึงดูแลสาธารณประโยชน์ของชุมชน นอกจากนี้ ประชาชนยังมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการแต่งตั้งคณะกรรมการต่าง ๆ เมื่อได้รับมอบหมายให้เป็นการกระทำ ประชาชนจะรับรู้ปัญหาได้อย่างชัดเจนและให้ความร่วมมือในการทำงาน รวมทั้งเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. **ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์** การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย ขั้นให้ข้อมูลข่าวสาร ขั้นรับฟังความคิดเห็น ขั้นเข้ามามีบทบาท ขั้นสร้างความร่วมมือ และขั้นเสริมอำนาจ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

4. **ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล** ประชาชนมีบทบาทเป็นกรรมการตรวจสอบการดำเนินงานโครงการตามแผนพัฒนาชุมชนของ อบต. มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการชุมชนในงานพัฒนาชุมชน ปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับชุมชน และมีส่วนร่วมในการติดตามดูแลและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมตามแผนงานของโครงการพัฒนาต่าง ๆ ในชุมชน โดย อบต. ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณูปโภคของชุมชน เช่น ถนน ไฟฟ้า ศาลาอเนกประสงค์ รวมถึงสมบัติและทรัพยากรในชุมชนให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า

1.2 ควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมด้านอื่นๆเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นเพิ่มเติมอีก

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

2.3 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนใกล้เคียงอื่นๆต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กิจจา โพแดน.(2557).การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล

ลาดยาว อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

โกวิท พวงงาม. (2544). การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการและมติใหม่ในอนาคต.กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

เจมส์ แอล. เครย์ตัน.(2551).คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม, แปลโดย ศ.นพ. วันชัย วัฒนศัพท์, ดร.ถวิลวดี บุรีกุล, ผศ.ดร.เมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี.ขอนแก่น:โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท.

- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์.(2550).**แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน**.กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และคณะ.(2558).**การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ**.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ.พี.กราฟฟิค โซนและการพิมพ์ จำกัด.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณและถวิลวดี บุรีกุล.(2548).**ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)**.กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- พระเฉลิมวุฒิ จิตตสวโร (น้อยโถม).(2562).**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงพะไล อำเภอแก้งสนามนาง จังหวัดนครราชสีมา**.สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธวัชชัย สุนติธมโม (วรรณนาวัน).(2561).**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว**.วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานเรศ โสภิตติโก (ฤทธิเดช).(2557).**การพัฒนาชุมชนเชิงพุทธบูรณาการของเทศบาลตำบลศรีรัตน อำเภอศรีรัตน จังหวัดศรีสะเกษ**.วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สถาบันพระปกเกล้า.(ออนไลน์).**การมีส่วนร่วมของประชาชน**.สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2566 จาก <https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=การมีส่วนร่วมของประชาชน>.
- สำนักงานเทศบาลตำบลแวงน่าง. (2566). **สำนักทะเบียนราษฎร**. ออนไลน์, แหล่งที่มา <https://waengnang.go.th/> สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2566
- Yamane. (1993). **Statistic: An Introductory Analysis**. 3rd ed. Time Printers Sdn. Bnd. Singapore.

แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย
พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

Motivation of Thai Generation Y Tourists Towards Gastronomy Tourism
In San Sai District Area Chiangmai Province

วรรณภา สิทธาจารย์

सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล

อนันต์ ธรรมชาลัย

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Wanrapa Sittajarn

Saint Sirivistkul

Anna Thamchalai

North Bangkok University

Email: wanraphasitthajarn@gmail.com

วันที่รับบทความ: 1 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 18 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 20 กันยายน 2567

Received: September 1, 2024; Revised: September 18, 2024; Accepted: September 20, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล และ 3) เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามพฤติกรรมการท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย ที่มาใช้บริการร้านอาหารที่เข้าร่วมโครงการวัฒนธรรมอาหารล้านนา กับเทศบาลตำบลสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 16 ร้าน โดยการแจกจ่ายแอปพลิเคชัน จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-test, F-test

ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีแรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดมากกว่าแรงจูงใจด้านปัจจัยผลักดัน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า 1) แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อจำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลไม่แตกต่างกัน 2) แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่เมื่อจำแนกตามพฤติกรรมการท่องเที่ยวพบว่ามีความแตกต่างกันในด้านประสบการณ์การมาท่องเที่ยว และรูปแบบการมาท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: แรงจูงใจ; การท่องเที่ยวเชิงอาหาร; เจนเนอเรชันวาย

Abstract

The objective of this research were to: 1) study the level of motivation for food tourism among Generation Y tourists in San Sai District, Chiang Mai Province; 2) compare the motivation for food tourism among Generation Y tourists in San Sai District, Chiang Mai Province, based on personal characteristics; and 3) compare the motivation for food tourism among Generation Y tourists in San Sai District, Chiang Mai Province, based on tourism behavior. Data were collected from Generation Y tourists who visited 16 restaurants participating in the Lanna Food Culture Project with San Sai Subdistrict Municipality, Chiang Mai Province, through an app, with a total of 400 respondents. The statistical methods used for data analysis included mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings indicated that the overall motivation for food tourism among Generation Y tourists in San Sai District, Chiang Mai Province, was at a high level. When examining specific aspects, it was found that motivation related to pull factors was higher than motivation related to push factors.

The hypothesis testing revealed that: 1) the motivation for food tourism among Generation Y tourists in San Sai District, Chiang Mai Province, did not differ based on personal characteristics; 2) the motivation for food tourism among Generation Y tourists in San Sai District, Chiang Mai Province, differed based on tourism behavior, with significant differences observed in terms of tourism experience and tourism patterns at the .05 level

Keywords: Motivation; Gastronomy Tourism; Generation Y

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Food Tourism) หมายถึง การเดินทางหรือการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์หลักในการสัมผัสและสำรวจประสบการณ์ทางอาหาร ซึ่งรวมถึงการลองชิมอาหารท้องถิ่น เรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการทำอาหาร และเข้าใจวัฒนธรรมอาหารของพื้นที่ที่ไปเยือนเริ่มได้รับความนิยมอย่างชัดเจนในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 (Harris, C. ,2003) แต่การเดินทางเพื่อสัมผัสประสบการณ์ทางอาหารมีมานานกว่านั้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงอาหารในรูปแบบที่เราคุ้นเคยในปัจจุบันมีความเป็นมาและพัฒนาการดังนี้

ก่อนศตวรรษที่ 20 การเดินทางเพื่อธุรกิจและการค้า: ในอดีต การเดินทางที่เกี่ยวข้องกับอาหารมักเป็นการเดินทางเพื่อการค้าและธุรกิจ เช่น การค้าส่งวัตถุดิบอาหารในยุโรปและเอเชีย การเดินทางเหล่านี้มักเน้นไปที่การจัดหาสินค้าและวัตถุดิบมากกว่าการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสประสบการณ์ทางอาหาร

ช่วงต้นศตวรรษที่ 20 การเริ่มต้นของการท่องเที่ยวเชิงอาหาร: การท่องเที่ยวเชิงอาหารเริ่มได้รับความสนใจมากขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 นักท่องเที่ยวเริ่มมองหาโอกาสในการสัมผัสประสบการณ์ทางอาหารที่หลากหลายและท้องถิ่น ช่วงปลายศตวรรษที่ 20 การเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงอาหาร: การท่องเที่ยวเชิงอาหารเริ่มเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง (Hjalager, A. M., & Richards, G., 2002) ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 สาเหตุหนึ่งคือการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวในการสัมผัสประสบการณ์ใหม่ ๆ รวมถึงการลองชิมอาหารท้องถิ่น

ยุคปัจจุบัน : การพัฒนาและความหลากหลายในยุคปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงอาหารได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว โดยมีการจัดกิจกรรมและทัวร์ที่เน้นไปที่การสัมผัสประสบการณ์ทางอาหารเป็นหลัก นักท่องเที่ยวมีทางเลือกในการเลือกกิจกรรมต่างๆ เช่น การเข้าร่วมคลาสเรียนทำอาหาร การท่องเที่ยวเพื่อชิมไวน์ การสำรวจตลาดท้องถิ่น และการเข้าร่วมงานเทศกาลอาหาร (Boniface, B., & Fowler, D. 1993)

สำหรับพื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นอำเภอที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐด้านวัฒนธรรมการประกอบอาหาร มีรายการอาหารพื้นบ้านที่เป็นที่นิยมมาก สำหรับนักท่องเที่ยวคือ น้ำเงี้ยว ที่มีสูตรเฉพาะตัวและต้นตำหรับที่ไม่เหมือนใคร ลักษณะน้ำเงี้ยวของคนใน กลุ่มแม่บ้านชาวสนทรายล้วนมีฝีมือเอกกว่าใครในพื้นที่ปฐพี น้ำเงี้ยวของแม่ครัวสนทรายเข้มข้น และส่วนใหญ่เป็นแม่ครัวมือเด็บ เหตุนี้จึงทำให้จากเมนูพื้นบ้านที่ห่างหายจากความนิยมไป กลับมาเป็นที่ยอมรับจากนักท่องเที่ยวเชิงอาหารเจนเนอร์เรชั่นวาย ทำให้เห็นว่าอาหารเป็นตัวบ่งชี้ไปถึงภาพรวมของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวได้ เพราะหากเป็นที่นิยมและเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว จะทำให้ชาวบ้านนั้นมีรายได้ และขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย แต่ทำไมต้องเป็นเจนเนอร์เรชั่นวาย เพราะเจนเนอร์เรชั่นยายนั้นเป็นช่วงวัยที่ต้องการท้าทาย พิสูจน์ และอยากรู้อยากลอง รวมถึงการสร้างสรรความแปลกใหม่ได้อีกด้วย ในการสร้างสรรค์สื่อนี้ช่วยให้หันต่อโลก ต่อยุคสมัย และเหตุนี้ทำให้นักท่องเที่ยว ได้มีโอกาสรับรู้ข่าวสารและตามมาท่องเที่ยว เพื่อเป็นการประกอบการตัดสินใจได้เป็นอย่างดี สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอสนทรายจัดได้น้อย แต่สนทรายเป็นเมืองแห่งอาหารการกิน สายกินต้องชื่นชอบ เพราะมีร้านอาหารอร่อยๆ นานาชาติตั้งอยู่ที่นี่มากมายหลายร้าน เนื่องจากมีชาวต่างชาติอาศัยอยู่มาก มีความเป็นนานาชาติที่ยังเต็มเปี่ยมไปด้วยกลิ่นอายของชนบท ในฐานะที่เชียงใหม่ยังคงเป็นเมืองหลวงของอาณาจักรล้านนาแต่โบราณ มีกำแพงเมืองเป็นภาษาท้องถิ่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งด้านประเพณี ศิลปะวัฒนธรรม และมีแหล่งท่องเที่ยวจำนวนมาก จนหลายต่อหลายคนยกตำแหน่งเมืองตากอากาศยอดฮิตติดชาร์ตทุกปี ไม่ว่าจะฤดูร้อน ฝน หรือหนาว เชียงใหม่ก็มีเสน่ห์ในตัวเองแตกต่างกันออกไป นับว่าเป็นจังหวัดที่เที่ยวได้คุ้มค่าอย่างมากสำหรับเชียงใหม่ เพราะเมืองนี้เค้าเต็มเปี่ยมไปความงดงามในด้านศิลปวัฒนธรรม ล้านนาแต่โบราณ สถาปัตยกรรมเก่าแก่ตามวัดวาอารามต่างๆและอาหารที่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง

ด้วยเหตุผลนี้จึงเป็นโอกาสที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงปัจจัยจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในช่วงวัยเจนเนอเรชั่นวาย (Generation Y: Gen Y) หรือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เกิดในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2549 ซึ่งปัจจุบันมีอายุระหว่าง 18-37 ปี ซึ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญของเศรษฐกิจของการท่องเที่ยว เพราะเป็นกลุ่มวัยที่มีความสามารถในการบริโภคที่ฟุ่มเฟือยในเรื่องการนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยว การกินอยู่ โดยใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อกลางในการกระจายข่าวสาร อาทิเช่น Youtube, TikTok, Instagram, Line เป็นต้น ซึ่งสื่อเหล่านี้สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักความเป็นอยู่และการท่องเที่ยวและการกินอาหารของคนพื้นเมือง หรืออาหารพื้นเมืองเป็นอย่างดี ดังนั้นการได้รับทราบจากนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีปัจจัยใดบ้างที่ใช้เป็นแรงจูงใจสำคัญในการเลือกมาท่องเที่ยวที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้ประกอบการด้านอาหารพื้นเมือง หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารในจังหวัดเชียงใหม่ ในการนำไปปรับใช้เป็นกลยุทธ์เพื่อความสามารถในการแข่งขัน และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐในการใช้เป็นข้อมูลกำหนดแนวทางวางแผนพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเชิงอาหาร เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นที่มาของเศรษฐกิจชุมชนอำเภอสันทราย และเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นแนวทางที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลมากในกลุ่มนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชั่นวาย โดยมีความสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น สนับสนุนเศรษฐกิจ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่มีคุณค่าและเป็นเอกลักษณ์ และการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นการเดินทางที่มุ่งเน้นไปที่การสำรวจและสัมผัสประสบการณ์ทางอาหาร ซึ่งช่วยให้ผู้เดินทางได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของพื้นที่นั้น ๆ ผ่านการชิมอาหารและเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการทำอาหาร นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นแนวทางที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลมากในกลุ่มนักท่องเที่ยวเจนเนอเรชั่นวาย โดยมีความสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น สนับสนุนเศรษฐกิจ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่มีคุณค่าและเป็นเอกลักษณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

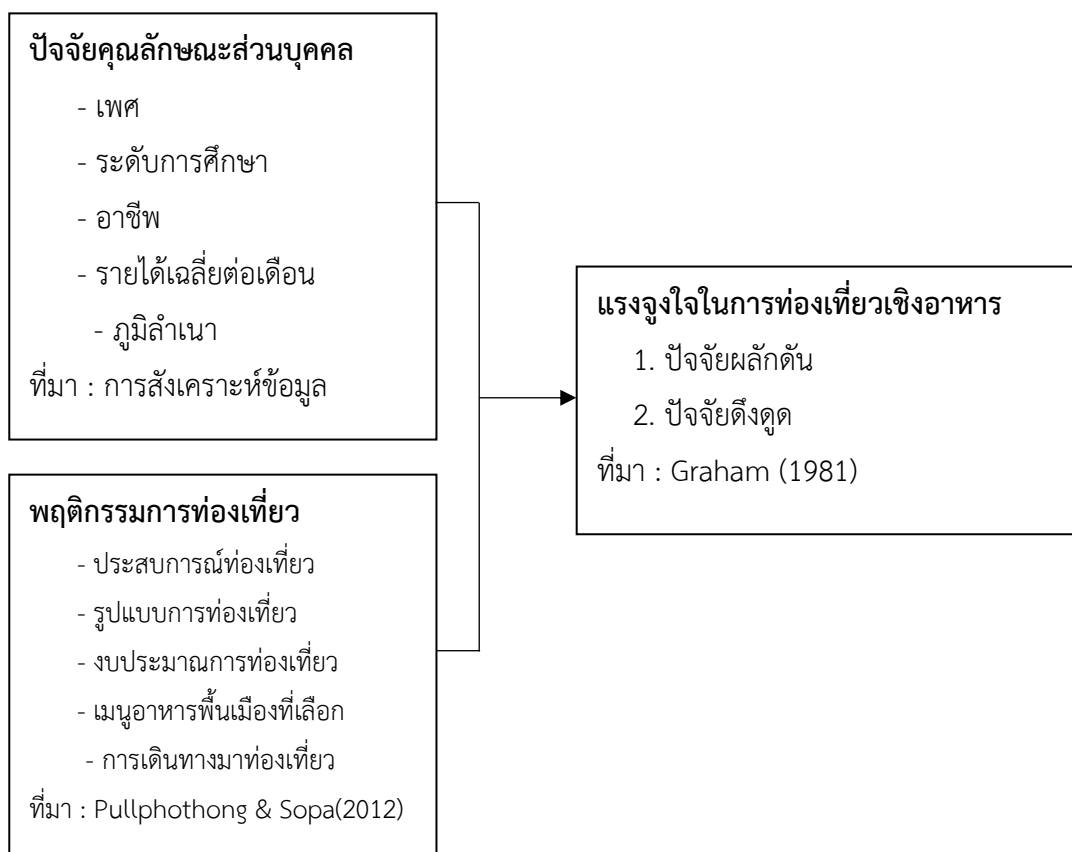
1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามพฤติกรรมการท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ของ Graham M.S. Dann (1981) ในการนำปัจจัยดึงดูด ปัจจัยผลักดัน และปัจจัยพฤติกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลต่างกัน มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารแตกต่างกัน
2. นักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมกรท่องเที่ยวต่างกัน มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยผู้วิจัยมีระเบียบวิธีวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันวาย (ผู้ที่เกิดในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2549 ซึ่งปัจจุบันมีอายุระหว่าง 18-37 ปี) ที่มาใช้บริการร้านอาหารที่เข้าร่วมโครงการวัฒนธรรมอาหารล้านนาเกี่ยวกับอาหารอามะฮะฮะ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 16 ร้าน โดยการจองผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

นำมาคำนวณหาขนาดตัวอย่างที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ โคครัน (Cochran, 1963) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2549: 74) โดยมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{P(1-P)Z^2}{E^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง

P = สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยกำลังสุ่ม .50

Z = ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (ระดับ .05)

E = ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น = .05

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{(.05)(1-.5)(1.96)^2}{(.05)^2}$$

$$n = 384.16$$

จากการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 คน ทั้งนี้เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่อาจพบความไม่สมบูรณ์ และความครอบคลุมในการประเมินผลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เป็นจำนวน 400 คน ดังนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยมีข้อมูลการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. การทดสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาจากอาจารย์ที่ปรึกษา มาจัดทำแบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อหาความสอดคล้องโดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC = 1.00

2. การวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวเชิงอาหารกลุ่มเจนเนอเรชันวายในพื้นที่อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวัดความสอดคล้องภายใน โดยการหาค่าครอนบักอัลฟา (Cronbach's Alpha) 0.927 หลังจากนั้นจึงได้นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทำการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับแรงจูงใจมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับแรงจูงใจมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับแรงจูงใจปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับแรงจูงใจน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง ระดับแรงจูงใจน้อยที่สุด

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ร้านอาหารที่จำหน่ายพื้นเมืองและเข้าร่วมโครงการ	ตัวอย่าง (คน)
1. ร้านลำดัดข้าวแดง	25
2. ร้านรสนิยม คอฟฟี่ สาขาหนองจ่อม	25
3. ร้านอาหารโอเคจู้ สาขาหนองจ่อม	25
4. ร้าน 88 Rustic Coffee Green	25
5. ร้าน cnx gym	25
6. ร้าน 186 คาเฟ่บาร์	25
7. ร้านส้มตำจินดา	25
8. ร้าน Fres From	25
9. ร้านกาแฟยกล้อ	25
10. ร้านกาแฟสดคอร์โต้	25
11. ร้าน miss long doo coffee	25
12. ร้าน hello sonshine	25
13. ร้านประภาดา แอนด์ กิฟ	25
14. ร้านฟาร์มฮักแม่โจ้	25
15. ร้านกาแฟร่มหลวง	25
16. ร้าน Beginning Cafe	25
รวม	400

จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามการวิจัย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 74.30 รองลงมา เพศชาย จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.70 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 63.50 รองลงมาได้แก่ น้อยกว่าปริญญาตรี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 ตามลำดับ มีอาชีพพนักงานเอกชน จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50 รองลงมา ได้แก่ นักเรียน / นักศึกษา จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.50 และ ธุรกิจส่วนตัว และอื่นๆ จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 ตามลำดับ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 20,000 – 30,000 บาท จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 50.20 รองลงมา ได้แก่ น้อยกว่า 20,000 บาท จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 และ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 ตามลำดับ และส่วนใหญ่ไม่ได้อาศัยอยู่ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 273 คน คิดเป็นร้อยละ 68.20 รองลงมา อาศัยอยู่ในอำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80

มีประสบการณ์การมาท่องเที่ยวเคมา 2-3 ครั้งจำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 52.80รองลงมา เพิ่งมาครั้งแรก จำนวน 102คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 และเคมา มากกว่า 3 ครั้ง จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 21.70 ตามลำดับ มีรูปแบบการมาท่องเที่ยวจัดการทุกอย่างด้วยตนเอง จำนวน 280คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 รองลงมาได้แก่ ซื้อแพคเกจทัวร์ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.00 และอื่นๆ เช่น มาบ้านญาติ มางานพิธี การ เป็นต้น จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 ตามลำดับ มีงบประมาณสำหรับรับประทานอาหารน้อยกว่า 700 บาท จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 รองลงมา ได้แก่ 700 – 1,500 บาท จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 และ 1,501 บาท ขึ้นไป จำนวน 44คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 ตามลำดับ เมนูอาหารพื้นเมืองที่ท่านเคยรับประทานมากที่สุดคือ ข้าวซอย จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 รองลงมา ได้แก่ น้ำเงี้ยว และไส้อั่ว จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 น้ำพริกอ่อง จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 ลาบเหนือ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.80 และ อื่นๆ เช่น แกงฮังเล น้ำพริกหนุ่ม แกงอ่อมจิ้น ส้มตำ หมูน้ำตก เป็นต้น จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 12.90 ตามลำดับ การเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอสนทรายครั้งนี้ ส่วนใหญ่มาคนเดียว จำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 รองลงมา เพื่อน / ญาติ / ครอบครัว จำนวน 136คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 และ อื่นๆ เช่น บุคคลในที่ทำงานรับรองลูกค้า เป็นต้น จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 ตามลำดับ โดยพบผลการวิจัยดังนี้

1. แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 1 แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยว กลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย	$\bar{X}$	S.D.	การแปล ความหมาย
1. ปังจ๊ายผลักดัน	3.95	0.694	มาก
2. ปังจ๊ายดิงดูต	4.01	0.723	มาก
รวม	3.98	0.709	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีแรงจูงใจด้านปังจ๊ายดิงดูต (ค่าเฉลี่ย = 4.01) มากกว่า แรงจูงใจด้านปังจ๊ายผลักดัน ($\bar{X} = 3.95$) โดยจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านปังจ๊ายผลักดัน พบว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปังจ๊ายผลักดัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ต้องการมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีขึ้น และต้องการพบปะผู้คนต่างวัฒนธรรม ในระดับที่เท่ากัน ($\bar{X} = 4.05$) และค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ได้แก่ หลีกเลี่ยงอาหารที่มีความจำเจในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 3.55$) ตามลำดับ

1.2 ด้านปังจ๊ายดิงดูต พบว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปังจ๊ายดิงดูต อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ความหลากหลายของอาหารพื้นเมืองในอำเภอสันทราย ความสะอาดถูกสุขอนามัยของอาหารพื้นเมืองในอำเภอสันทราย และบรรยากาศของร้านอาหารพื้นเมืองในอำเภอสันทราย ในสัดส่วนที่เท่ากัน ($\bar{X} = 4.07$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด ได้แก่ การให้บริการที่มีประสิทธิภาพของพนักงานร้านอาหารพื้นเมืองในอำเภอสันทราย และความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอสันทราย ในสัดส่วนที่เท่ากัน ($\bar{X} = 3.94$) ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย
พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล

	เพศ		ระดับการศึกษา		อาชีพ		รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		ภูมิลำเนา	
	t/F	P-	t/F	P-	t/F	P-	t/F	P-	t/F	P-
	value		value		value		value		value	
ปัจจัย	1.180**	.240	.740*	.478	-.624	.600	.808**	.446	1.256	.263
ผลักดัน										
ปัจจัยดึงดูด	.491**	.624	.705**	.495	1.287**	.278	.218**	.805	.003**	.954
ภาพรวม			.715**	.490	1.214**	.304	.565**	.569	.300**	.584

จากตารางที่ 2 พบว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย
พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งไม่เป็นไปตาม
สมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ โดยจำแนกได้ดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ พบว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย
พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของ
นักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามเพศไม่มีความคิดเห็น
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจน
เนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา ($F = .715$, Sig. = .490) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของ
นักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย ทุกด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 จำแนกตามอาชีพ พบว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่น
วาย พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกันตาม รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ($F = .701$, Sig. = .497) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของ
นักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย ทุกด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 จำแนกตามภูมิลำเนา พบว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเน
อเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกันตามภูมิลำเนา ($F = .300$, Sig. = .584) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของ
นักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย ทุกด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันวาย พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามพฤติกรรมการท่องเที่ยว

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันวาย
พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามพฤติกรรมการท่องเที่ยว

ปัจจัยจูงใจ	ประสบการณ์ การท่องเที่ยว		รูปแบบการ ท่องเที่ยว		งบประมาณ สำหรับ รับประทาน อาหารพื้นเมือง		เมนูอาหาร พื้นเมืองที่เคย รับประทาน		การเดินทางมา ท่องเที่ยวใน พื้นที่อำเภอสน ทราย	
	t/F	P- Value	t/F	P- Value	t/F	P- Value	t/F	P- Value	t/F	P- value
ปัจจัย ผลักดัน	5.853*	.003	3.605*	.028	.804	.433	.308	.908	.197	.821
ปัจจัยดึงดูด	1.056	.349	.600	.550	.321	.726	1.179	.319	.574	.564
ภาพรวม	3.528	.060	1.529	.218	.590	.551	.826	.531	.071	.931

จากผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันวาย
พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามพฤติกรรมการท่องเที่ยว พบว่ามีความ
แตกต่างกันในด้านประสบการณ์การมาท่องเที่ยว และรูปแบบการมาท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ นอกจากนั้นในด้านงบประมาณสำหรับรับประทานอาหาร
พื้นเมือง ด้านเมนูอาหารพื้นเมือง การเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอสนทราย ไม่มีความแตกต่างกัน โดย
จำแนกได้ดังนี้

3.1 ด้านประสบการณ์การมาท่องเที่ยว พบว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยว
กลุ่มเจนเนอเรชันวาย พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกันตาม ประสบการณ์
การมาท่องเที่ยว ($F = 3.528$, Sig. = .060) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการ
ท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันวาย พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปัจจัย
ผลักดัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันในประสบการณ์การมาท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อ
ทำการจำแนกรายคู่ โดยใช้วิธี Least Significant Difference (LSD) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยมา มากกว่า 3
ครั้ง มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหาร น้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เพิ่งมาครั้งแรก และเคยมา 2-3 ครั้ง อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ด้านรูปแบบการมาท่องเที่ยว พบว่า แรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจน
เนอเรชันวาย พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม ไม่แตกต่างกันตามรูปแบบการมาท่องเที่ยว ($F =$
1.529, Sig. = .218) แต่มีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยผลักดัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จึงทำการจำแนกรายคู่ใช้วิธี Least Significant Difference (LSD) และพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ซื้อแพคเกจทัวร์ มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรูปแบบการมาท่องเที่ยวจัดการทุกอย่างด้วยตนเอง และอื่นๆ เช่น มาบ้านญาติ มางานพิธีการ เป็นต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ความสำคัญของปัจจัยดึงดูดการที่นักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายมีแรงจูงใจด้านปัจจัยดึงดูดสูงกว่าปัจจัยผลักดัน แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบที่ดึงดูด เช่น อาหารที่มีเอกลักษณ์ ประสบการณ์การชิมอาหารที่แตกต่าง และกิจกรรมที่น่าสนใจเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ ความสนใจในอาหารที่มีคุณภาพและประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาอื่นที่พบว่าปัจจัยดึงดูดมักมีผลมากกว่าปัจจัยผลักดันในการดึงดูดนักท่องเที่ยว (Hsu, Chen, & Ritchie, 2010). ความสำคัญของปัจจัยผลักดันแม้ว่าปัจจัยผลักดัน (เช่น ความจำเป็นหรือเหตุผลเฉพาะ) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า แต่ยังคงเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยปัจจัยเหล่านี้มักจะมีผลในระดับรองลงมา เช่น ความต้องการพักผ่อนหรือการหลีกเลี่ยงจากความเครียด อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยดึงดูดมีบทบาทสำคัญมากกว่าปัจจัยผลักดันในกรณีของการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Crouch & Ritchie, 1999). ความสำคัญของการพัฒนาและการตลาด

การที่ปัจจัยดึงดูดมีความสำคัญสูงกว่าแสดงถึงความจำเป็นในการพัฒนากิจกรรมและประสบการณ์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดเทศกาลอาหารท้องถิ่น การสร้างประสบการณ์การทำอาหาร และการส่งเสริมอาหารท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์ เพื่อเพิ่มความพึงพอใจและกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายงานวิจัยเรื่องแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวาย พื้นที่อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล และจำแนกตามพฤติกรรมการท่องเที่ยว จึงมีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 คนพบว่านักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลต่างกัน มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารแตกต่างกัน และนักท่องเที่ยวที่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวต่างกัน มีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารแตกต่างกันเนื่องจากนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายมีความพยายามที่จะสร้างประสบการณ์ด้านอาหารและการท่องเที่ยวเชิงอาหารในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างออกไปตามกาลเวลาและยุคสมัยเนื่องจากปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรมการผลิตภัณฑของสินค้าและบริการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555) พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเป็นการกระทำของนักท่องเที่ยว ทั้งหมดที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม โดยเป็นการกระทำที่มุ่งตอบสนองความต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งอีกทั้งนักท่องเที่ยวเชิงอาหารยังสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมของท้องถิ่นจากคนในพื้นที่รวมถึงการได้พักผ่อนเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองในแต่ละฤดูกาลซึ่งสอดคล้องกับคำนิยามของ Macionis, & Cambourne

(2003) ได้ให้ไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหาร เป็นการ เดินทางไปในพื้นที่เพื่อการพักผ่อนรวมถึงการไปชมอาหาร งานเทศกาลอาหาร งานแสดงสินค้า ด้าน อาหาร การสาธิตการทำอาหาร รวมถึงการชิม ผลิตภัณฑ์อาหารที่มีคุณภาพในพื้นที่นั้นๆ โดย นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสวัฒนธรรมของประเทศ หรือวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แปลกใหม่ผ่านการชิม อาหาร ซึ่งรสชาติของอาหารจะสะท้อนถึงวัฒนธรรมของประเทศ การท่องเที่ยวเชิงอาหาร จึงเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ประสาทสัมผัส ทุกความรู้สึกและส่งผลให้ อาหารเป็นศูนย์กลางสำคัญในประสบการณ์ท่องเที่ยว อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าพฤติกรรมนักท่องเที่ยว คือ ความรู้สึกและการกระทำที่นักท่องเที่ยวแสดงออก เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยจะเกิดขึ้นในช่วงก่อน ช่วงระหว่าง และช่วงหลังการเดินทางท่องเที่ยวผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าประสบการณ์การมาท่องเที่ยวและรูปแบบการมาท่องเที่ยวมีผลต่อแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหาร นักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวมากกว่าและมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายมักจะมีแรงจูงใจสูงขึ้นในการสัมผัสประสบการณ์ใหม่ ๆ ทางด้านอาหาร ซึ่งเป็นการสนับสนุนผลการศึกษาในงานวิจัยที่ชี้ว่าประสบการณ์การท่องเที่ยวมีผลต่อความพึงพอใจและแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว (Smith & Costello, 2009).

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากเรื่องแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายพื้นที่อำเภอสนทรายจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงปัจจัยในการจูงใจให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายเข้ามาท่องเที่ยวเชิงอาหารที่สำคัญคือ ปัจจัยผลักดันได้แก่ กระแสการท่องเที่ยว อาหารพื้นเมือง ความแปลกใหม่ของอาหาร ความเป็นอาหารเพื่อสุขภาพและปัจจัยดึงดูด ได้แก่ ความหลากหลายของอาหาร รสชาติ ความสะอาด ราคา การบริการ ความเป็นมิตรของคนไทยในท้องถิ่น และความปลอดภัย ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงอาหารในอำเภอสนทรายจังหวัดเชียงใหม่หรือนำมาใช้เป็นตัวแบบในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายในจังหวัดอื่นๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชั่นวายในพื้นที่อำเภอสนทรายมีระดับสูง โดยเฉพาะในด้านปัจจัยดึงดูด (Pull Factors) ควรมุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมประสบการณ์การท่องเที่ยวที่โดดเด่นและมีเอกลักษณ์ เช่น การจัดกิจกรรมพิเศษเกี่ยวกับอาหารท้องถิ่น การแสดงการทำอาหารท้องถิ่นที่ไม่เหมือนใคร และการส่งเสริมเมนูอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

1.2 ควรมีการเน้นการประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและความหลากหลายของอาหารท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการประสบการณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ การสร้างเรื่องราว

เกี่ยวกับความเป็นมาของอาหารท้องถิ่นและการจัดเทศกาลอาหารที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมของพื้นที่ที่จะสามารถกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้

1.3 การใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมและจองบริการอาหาร เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับร้านอาหาร การทำรีวิว และการจองที่สะดวก สามารถเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงและการวางแผนการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันวาย ซึ่งมักจะใช้เทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจในการท่องเที่ยว

1.4 การสร้างความร่วมมือกับธุรกิจอาหารท้องถิ่นและชุมชนในการพัฒนาและจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่น การร่วมมือในการจัดทำแพ็คเกจทัวร์อาหาร การสร้างบัตรสมาชิกสำหรับส่วนลดและสิทธิประโยชน์พิเศษ สามารถกระตุ้นความสนใจและเพิ่มการเยี่ยมชมจากนักท่องเที่ยวได้

1.5 การติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องของกิจกรรมและกลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารจะช่วยให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาแผนการตลาดให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันวายได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเก็บข้อมูลข้อเสนอแนะและการวิเคราะห์ผลลัพธ์จะช่วยให้การทำความเข้าใจและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดได้ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว การวิจัยครั้งต่อไปควรเน้นการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันวายในด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยแยกพิจารณาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจในระดับบุคคลและกลุ่ม เช่น ความสำคัญของประสบการณ์อาหาร, การรับรู้คุณค่า, และความคาดหวังจากการท่องเที่ยว การใช้เทคนิคการวิจัยที่หลากหลาย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสำรวจที่มีคุณภาพ จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครอบคลุมมากขึ้น

2.2 การเปรียบเทียบกับกลุ่มประชากรอื่นๆ การวิจัยควรขยายไปยังกลุ่มประชากรที่แตกต่าง เช่น นักท่องเที่ยวจากกลุ่มเจนเนอเรชันอื่นๆ หรือกลุ่มประชากรที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจและความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงอาหาร การเปรียบเทียบนี้จะช่วยให้เห็นความแตกต่างและความคล้ายคลึงกัน แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวจากกลุ่มที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา.(2549).การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows.พิมพ์ครั้งที่ 5.กรุงเทพฯ : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กัญญา ปรียาอิสรา. (2558).การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น : กรณีศึกษา จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา.(2555). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. นนทบุรี : หจก. เพ็ญข้าหลวง พรินต์ติ้ง แอนด์ พับลิชชิง

- Boniface P. and Fowler P.J. (1993). **Heritage and Tourism in the 'global village'**, London: Routledge.
- Cochran, W.G. (1963). Sampling Techniques. **A Wiley International Edition**. New York: John Wiley and Sones, Inc.
- Crouch, G. I., & Ritchie, J. R. B. (1999). Tourism, competitiveness, and societal prosperity. **Journal of Travel Research**, 38(1), 11-19.
<https://doi.org/10.1177/004728759903800102>.
- Dann, G. M. (1981). Tourist Motivation an Appraisal. **Annals of Tourism Research**, 8, 187-219.
- Barnard, C. I. (1938). **The functions of the executive**. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Harris, C. (2003). “Food, travel, and trade in the early modern period”. In **Food in the Early Modern World: A Cultural History** (pp. 15-35). Routledge.
- Hjalager, A., & Richards, G. (2002). **Tourism and Gastronomic**. London: Routledge.
- Hsu, C. H. C., Chen, M. F., & Ritchie, J. R. B. (2010). Examining the relationships between service quality, customer satisfaction, and customer loyalty: A case study of food tourism. **Journal of Travel & Tourism Marketing**, 27(6), 743-758.
<https://doi.org/10.1080/10509585.2010.530716>
- Smith, R., & Costello, T. (2009). Tourism experiences and the impact of food tourism. **Journal of Travel Research**, 48(4), 379-391. <https://doi.org/10.1177/0047287508321184>.
- Maconis, J. J., & Cambourne, B. (2003). **Tourism: Principles and practice**. Routledge.

การบูรณาการหลักสังคหัตถุธรรมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของ
เทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

Integrating the Principles of Sanghawattthutham to Enhance the Effectiveness of the
Welfare of the Elderly in Waeng Nang Subdistrict Municipality,
Mueang District, Maha Sarakham Province

พระอดุลย์ เทวเตโช (ตะนะสอน)

พระครูสุตวรธรรมกิจ

สุกานดา จันทาวรีย์

วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phra Adun Thewatejo (Tanason)

Phrakhrusutaworathammakit

Sukanda Chantawaree

RoiEt Buddhist college, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: 6417204014@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ: 10 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 20 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 24 กันยายน 2567

Received: September 10, 2024; Revised: September 20, 2024; Accepted: September 24, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหัตถุธรรมกับประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม และ 3) ศึกษาแนวทางการบูรณาการหลักสังคหัตถุธรรม เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไปในเขตเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 290 คน วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงสถิติอนุมานโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบทและสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$ S.D. = 0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหัตถุธรรมกับการเสริมสร้างประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ ($r = .337$) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงปฏิเสธสมมติฐาน 3)

ประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้างนั้น รัฐบาลควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสวัสดิการของรัฐมากขึ้น เช่น ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงระบบสุขภาพเพื่อรองรับสังคมสูงอายุ การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะการฟื้นฟู ควรเพิ่มนโยบายหรือจัดโครงการอบรมให้ความรู้ ส่งเสริม สนับสนุน คุ้มครอง และพิทักษ์ผู้สูงอายุให้เข้าถึงระบบสวัสดิการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

คำสำคัญ : บูรณาการ; ประสิทธิผล; สวัสดิการผู้สูงอายุ

Abstract

This research aims to 1) To study the effectiveness level of the elderly welfare arrangement of Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province. 2) To study the relationship between the principles of social welfare and the effectiveness of the welfare arrangements for the elderly of Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province. 3) To study the integration approach of the principles of social welfare to promote the effectiveness of the elderly welfare arrangements of Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province. Mixed-method research was conducted using quantitative. The sample group consisted of 290 elderly people aged 60 years and over in Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang Maha Sarakham District, Maha Sarakham Province. Data were analyzed by finding frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson's product moment correlation coefficient and qualitative research by means of in-depth interviews with 12 key informants, analyzing data using content analysis techniques, including context and synthesizing data according to the research objectives.

The following results were found: 1) The overall level of effectiveness in providing welfare for the elderly of Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province is at a high level ($X = 3.91$ S.D. = 0.21). When considering each aspect, it was found that it was at a high level in all aspects. 2) The results of the analysis of the relationship between the principles of social welfare and the enhancement of the effectiveness of the provision of welfare for the elderly in Waeng Nang Subdistrict Municipality, Mueang District, Maha Sarakham Province, overall, showed a low level of positive relationship ($r = .337$) with statistical significance at the 0.01 level, therefore, the hypothesis was rejected. 3) The

effectiveness of the welfare arrangement for the elderly of Waeng Nang Subdistrict Municipality. The government should promote the elderly to have more access to state welfare, such as in medicine and public health. The government should promote the elderly to have access to the health system to support the aging society. The development of the elderly care model during the rehabilitation period should increase policies or organize training programs to provide knowledge, promote, support, protect and safeguard the elderly to access the welfare system equally and fairly.

Keywords: Integration; Effectiveness; Elderly welfare

บทนำ

ในปี 2558 ประเทศไทยมีประชากรจำนวน 65.1 ล้านคน (ไม่นับรวมแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านอีกประมาณ 3 ล้านคน) โดยในจำนวนนี้มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปถึง 11 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 16 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งขณะนี้ประชากรไทยกำลังเข้าสู่ภาวะสูงวัยอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยกลายเป็นสังคมสูงวัยตั้งแต่ปี 2548 เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเกินร้อยละ 10 และประชากรสูงอายวยังคงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีอัตราการเติบโตสูงกว่าร้อยละ 4 ต่อปี ในขณะที่ประชากรทั้งหมดเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 0.5 ต่อปีเท่านั้น ตามการคาดการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเกินร้อยละ 20) ในปี 2564 และจะเข้าสู่ระดับสุดยอดของสังคมสูงวัย (ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปเกินร้อยละ 28) ในปี 2574 (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2564) ปรากฏการณ์ทางประชากรผู้สูงอายุดังกล่าวนี้ ประเด็นสำคัญไม่ได้อยู่ที่สัดส่วนของผู้สูงอายุเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสภาพร่างกายที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงและปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการพึ่งพาผู้อื่นในการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานด้านต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมากต่อระบบต่าง ๆ ของประเทศ

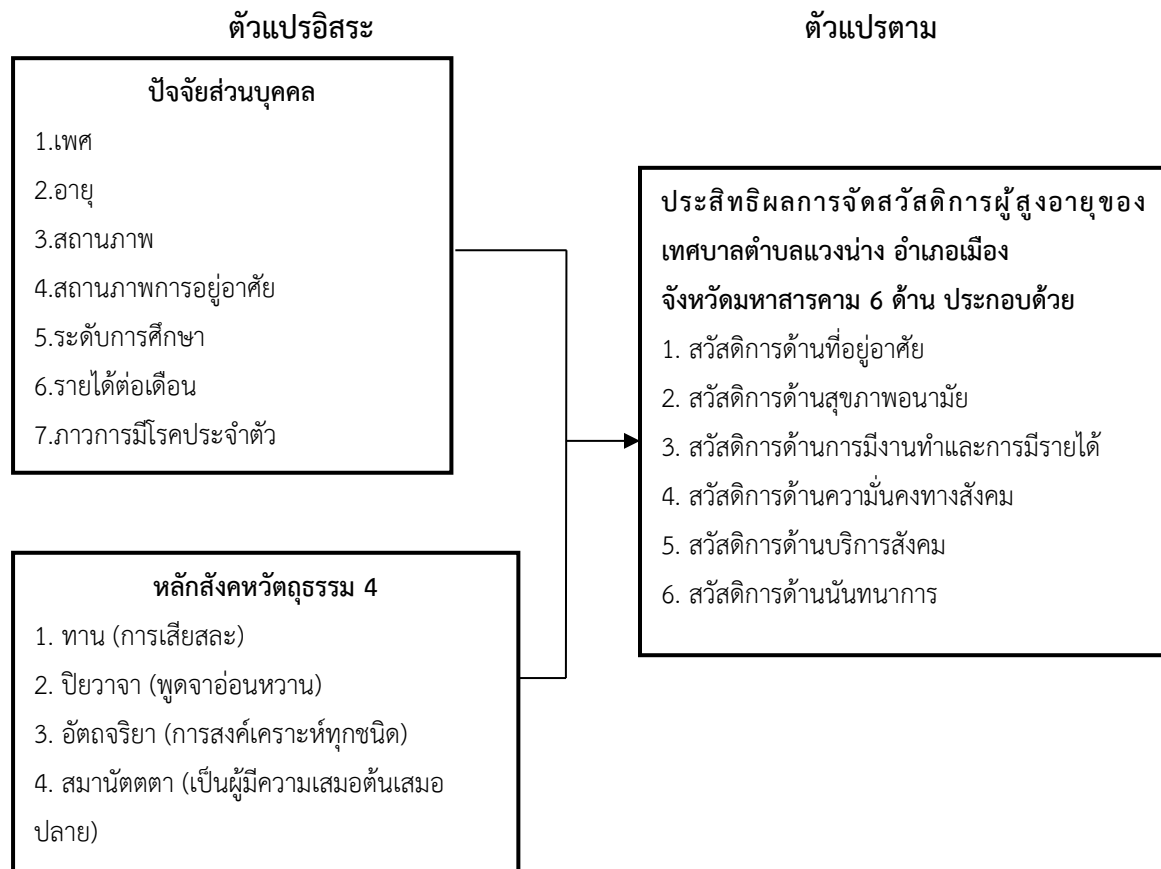
ในประเทศไทย ระบบและรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุมีขอบข่ายจำกัด จากการศึกษาของสุदारัตน์ สุดสมบูรณ์ พบว่า พบว่าการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันยังคงมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ โดยบริการที่มีอยู่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม เพียงพอ ทัวถึง และเป็นธรรม แม้ว่าจะมีนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ แต่ขาดการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณและการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านผู้สูงอายุ ทำให้การดำเนินงานสวัสดิการสังคมไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่และต่อเนื่อง (สุदारัตน์ สุดสมบูรณ์, 2557)

เขตเทศบาลตำบลแวงน่าง ตำบลแวงน่าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 5,601 คน จำแนกเป็นผู้ที่มีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปจำนวน 1,044 คน ซึ่งเป็นเพศชาย 459 คน และเพศหญิง 575 คน (สำนักปลัดเทศบาลตำบลแวงน่าง, 2566) เทศบาลตำบลแวงน่างเป็นหน่วยงานในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดบริการสาธารณะแก่ชุมชน รวมทั้งภารกิจเกี่ยวกับการ จัดสวัสดิการสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส ในปัจจุบัน ผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลแวงน่างได้รับสวัสดิการด้านเบี้ยยังชีพตามระดับขั้นบันได โดยพิจารณาจากอายุตามที่กำหนดในระเบียบกระทรวงมหาดไทยและหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2550 อย่างไรก็ตาม เทศบาลยังขาดข้อมูลพื้นฐานที่เพียงพอเกี่ยวกับผู้สูงอายุในพื้นที่และยังไม่มีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุอย่าง ชัดเจน โดยเฉพาะสวัสดิการสังคมตามแผนยุทธศาสตร์สวัสดิการสังคมไทยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการมีงานทำ และการมีรายได้ ด้านความมั่นคงทางสังคม ด้านบริการสังคม และด้านนันทนาการ (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, ออนไลน์) ทั้งนี้การที่ได้ทราบถึงความต้องการของผู้สูงอายุจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อเทศบาลตำบลแวงน่าง และผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องในการจัดสวัสดิการให้สอดคล้องกับความต้องการ และความจำเป็น ของกลุ่มผู้สูงอายุอย่างแท้จริง จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาปัจจัยต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้เทศบาลตำบลแวงน่างสามารถดำเนินงานสวัสดิการสังคมด้านต่างๆ ของผู้สูงอายุให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มากบริการสังคม และด้านนันทนาการ ทั้งนี้การที่ได้ทราบถึงความต้องการของผู้สูงอายุจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อเทศบาลตำบลแวงน่าง และผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องในการจัดสวัสดิการให้สอดคล้องกับความต้องการ และความจำเป็น ของกลุ่มผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจจวัตรธรรมกับประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบูรณาการหลักสัจจวัตรธรรม เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถามและการวิจัยเชิงคุณภาพโดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

วิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไปในเขตเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1,044 คน (สำนักทะเบียนราษฎร์เทศบาลตำบลแวงน่าง, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปี ที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแวงน่าง จำนวน 290 คน ซึ่งได้จากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (Taro Yamane, 1973) ซึ่งใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้วิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในวันประชุมและทำกิจกรรมประจำเดือนของผู้สูงอายุ คือวันที่ 2 ของเดือน โดยทำการชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างฟัง ให้เวลาผู้ตอบแบบสอบถามในการตอบแบบสอบถาม และรับแบบสอบถามคืนมาทั้งหมดภายในวันนั้น เก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงสถิติอนุมานโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปการบรรยายความ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูป/คน นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ จากนั้นจำแนกข้อความและบันทึกการสัมภาษณ์เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ที่พิจารณาตามบริบท

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย	3.88	0.39	มาก
2. สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย	3.89	0.40	มาก
3. สวัสดิการด้านการมีงานทำและการมีรายได้	3.91	0.40	มาก
4. สวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคม	3.96	0.41	มาก
5. สวัสดิการด้านบริการสังคม	4.03	0.83	มาก
6. สวัสดิการด้านนันทนาการ	3.52	1.11	มาก
รวม	3.91	0.21	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$ S.D. = 0.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อันดับแรก คือ ด้านสวัสดิการด้านบริการสังคม ($\bar{X} = 4.03$ S.D. = 0.83) รองลงมาคือมาคือ ด้านสวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคม ($\bar{X} = 3.96$ S.D. = 0.41) ต่อมาคือ ด้านสวัสดิการด้านการมีงานทำและการมีรายได้ ($\bar{X} = 3.91$ S.D. = 0.40) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านสวัสดิการด้านนันทนาการ ($\bar{X} = 3.52$ S.D. = 1.11)

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจพจน์ 4 กับประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจพจน์ 4 กับประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's product moment correlation coefficient)							
ตัวแปรต้น	ประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ	สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย	สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย	สวัสดิการด้านการมีงานทำและการมีรายได้	สวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคม	สวัสดิการด้านบริการสังคม	สวัสดิการด้านนันทนาการ
ภาพรวม	.337	.342	.343	.313	.349	.310	.360
1. ทาน	-.018	-.048	-.068	-.050	-.010	.004	-.018
2. ปิยะวาจา	-.013	-.043	-.023	-.112	-.008	.047	.022
3. อุตถจริยา	-.069	-.029	-.039	-.019	-.056	-.109	-.103
4. สมานัตตา	.029	.049	.019	.014	.018	.025	.062
ประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ							
หลักสัจพจน์					ค่าสหสัมพันธ์	.337	
					P	0.01	
					ระดับความสัมพันธ์	ต่ำ	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัจพจน์คุณธรรมกับประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

1. ปัจจัยหลักสัจพจน์คุณธรรมโดยภาพรวมกับการเสริมสร้างประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำ ($r = .337$)

2. หลักสัจพจน์คุณธรรมด้านทานกับการเสริมสร้างประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำมาก ($r = -.018$)

3. หลักสัจพจน์คุณธรรมด้านปิยะวาจากับการเสริมสร้างประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำ ($r = -.013$)

4. หลักสัจพจน์คุณธรรมด้านอภัยกับการเสริมสร้างประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามโดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับต่ำมาก ($r = -.069$)

5. หลักสัจพจน์คุณธรรมด้านสมานัตตากับการเสริมสร้างประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามโดยรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมาก ($r = .029$)

โดยผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า หลักสัจพจน์คุณธรรมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ต่ำ จึงปฏิเสธสมมติฐาน

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการบูรณาการหลักสัจพจน์คุณธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงนั้น รัฐบาลควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเข้าถึงสวัสดิการของรัฐมากขึ้น เช่น ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงระบบสุขภาพเพื่อรองรับสังคมสูงอายุ เช่น การเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการบริการในโรงพยาบาล การพัฒนารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะการฟื้นฟู เป็นต้น ด้านเศรษฐกิจ เช่น เงินกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ยังมีผู้สูงอายุที่ขาดโอกาสในการรับรู้การมีอยู่ของสวัสดิการเบี้ยยังชีพ จึงทำให้ผู้สูงอายุเสียสิทธิในการได้รับเงินเบี้ยยังชีพ เป็นต้น โดยสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้สูงอายุจำนวนมากขาดโอกาสในการรับรู้และเข้าถึงสวัสดิการอาจเกิดจากการขาดความสนับสนุนด้านงบประมาณโดยภาครัฐเพราะฉะนั้นภาครัฐควรเปลี่ยนจากการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุมาเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ควรเพิ่มนโยบายหรือจัดโครงการอบรมให้ความรู้ ส่งเสริม สนับสนุน คุ้มครอง และพิทักษ์ผู้สูงอายุให้เข้าถึงระบบสวัสดิการอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม หรือลงพื้นที่ส่งเสริมและให้ความรู้ด้านสวัสดิการผู้สูงอายุในเชิงรุกให้ครอบคลุมทั่วถึง โดยจะต้องมีการจัดระบบงบประมาณให้เพียงพอต่อจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ อันดับแรก คือ ด้านสวัสดิการด้านบริการสังคม รองลงมาคือมาคือ ด้านสวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคม ต่อมาคือ ด้านสวัสดิการด้านการมีงานทำและการมีรายได้ ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านสวัสดิการด้านนันทนาการ ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลเวียงน้างนั้น มองเห็นการทำงานของเจ้าพนักงานในเทศบาลนั้นสามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ในคุณภาพและปริมาณที่ต้องการ การทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ในเชิงคุณภาพ เชิงปริมาณ หรือทำตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิษฎา เหล่าวัฒนพงษ์ (2554) ได้วิจัยเรื่อง ความต้องการและแนวทางในการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุด้านอาชีพ โครงการส่งเสริมอาชีพ พื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาในด้านความต้องการ ของผู้สูงอายุในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพ พบว่า ผู้สูงอายุต้องการเข้าร่วมกิจกรรมลักษณะที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์กับสังคม และชนิดโครงการที่มีผู้สูงอายุต้องการมากที่สุดคือ โครงการที่เกี่ยวข้องกับ ศิลปกรรม อีกทั้งผู้สูงอายุยังต้องการให้ภาครัฐเข้ามาดำเนินการในส่วนของการตลาดภายหลัง การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมอาชีพในลักษณะของการให้ภาครัฐจัดหางานให้โดยภาครัฐให้ทุนแก่ผู้สูงอายุ ในด้านของปัญหาในการเข้าร่วมโครงการฯ พบว่า ผู้สูงอายุมีข้อจำกัดส่วนบุคคลทางด้านเวลามากที่สุด ทั้งนี้ในส่วนของการเข้าถึงหน่วยงานผู้สูงอายุเห็นว่าความไม่สะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องเป็นปัญหามากที่สุดในด้านแนวทางในการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุด้านอาชีพ โครงการส่งเสริมอาชีพพื้นที่กรุงเทพมหานคร แม้ในด้านของบทบาทจากผลการศึกษาที่พบว่าผู้สูงอายุแทบจะไม่ต้องการมีบทบาทใดๆ ในสังคม แต่ผู้สูงอายุยังมีความต้องการในการทำกิจกรรมในลักษณะกิจกรรม ที่ทำให้ผู้สูงอายุได้เข้าสังคมและกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุสามารถสร้างรายได้ได้ด้วยตนเอง ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสังคหวัตถุธรรมกับประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่าหลักสังคหวัตถุธรรมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้างนั้น ผลการวิจัยพบว่า หลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ต่ำ กล่าวคือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามมีประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ในระดับที่ต่ำ ก็จะเป็นความคิดความเชื่อความต้องการความมุ่งหวังหรือความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง โดยมุ่งหวังในสิ่งที่จะเป็นไปได้ว่าจะเกิดตามที่ตนคิดไว้ ทั้งนี้ความคิดเห็นของบุคคลจะขึ้นอยู่กับ

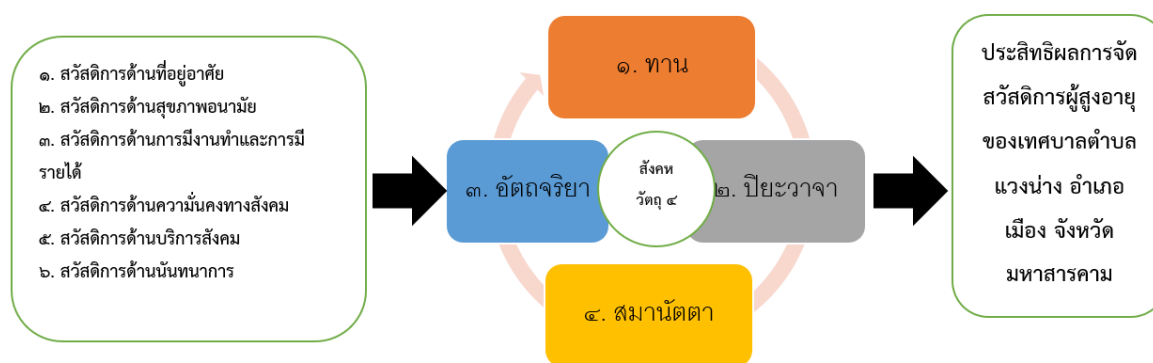
ความต้องการและเป็นไปตามประสบการณ์ของแต่ละบุคคลในที่นี้หมายถึงการนำหลักธรรมเข้ามาบูรณาการต่อนโยบายการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่พึงมีไม่มากเท่าใดนัก จึงปฏิเสธสมมติฐานในครั้งนี้ ที่เป็นเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาในครั้งนี้ไม่ได้มีผลหรือความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามแต่อย่างใดเลย สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณิกา สระศรี (2557) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางรองรับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลไสไทย อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุมีความต้องการในการ ได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลไสไทย อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุ มีความต้องการสวัสดิการสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน เมื่อเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำจะได้ดังนี้ ด้านสวัสดิการช่วยเหลือสาธารณะ มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านสวัสดิการบริการสังคม และด้านสวัสดิการประกันสังคม ตามลำดับ 2) ผู้สูงอายุที่มี ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลด้านเพศและรายได้ที่แตกต่างกัน มีผลต่อความต้องการสวัสดิการสังคม โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการบูรณาการหลักสังคหัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ศึกษาแนวทางการบูรณาการหลักสังคหัตถุธรรมเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้าง ซึ่งตระหนักถึงสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ที่ประชาชนต้องกระทำต่อสังคมซึ่งเป็นฐานคิดสำคัญของการบริหารปกครอง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย ขั้นให้ข้อมูลข่าวสาร ขั้นรับฟังความคิดเห็น ขั้นเข้ามามีบทบาท ขั้นสร้างความร่วมมือ และขั้นเสริมอำนาจ ส่งเสริมและสนับสนุนดำเนินการควบคุม กำกับ ดูแลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ให้ถูกต้องตามหลักธรรมาภิบาล โดยยึดระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับและแนวทางการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยลดบทบาทของภาครัฐลงให้ภาคประชาชนเป็นตัวแสดงหลัก ภาครัฐเป็นเพียงผู้อำนวย เพื่อให้เกิดการประสานงานร่วมกันของทุกภาคส่วน โดยผ่านกระบวนการประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานทางปกครอง ที่เหมาะสมในการจัดรูปแบบตามแนวคิดการบริหารปกครอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณิกา สระศรี (2557) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางรองรับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในตำบลไสไทย อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า (1) แนวทางเชิงนโยบาย สำหรับหน่วยงานสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในด้านการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่วัย ผู้สูงอายุในชุมชน การจัดกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัยแก่ผู้สูงอายุ การให้บริการโดยจัดบริการสวัสดิการสังคม ให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่ในครอบครัว/ชุมชน การส่งเสริมค่านิยมการใช้จ่ายเพื่อสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชนการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ เพื่อการพัฒนางานด้านสวัสดิการสังคม (2) แนวทางการจัดบริการสวัสดิการสังคม สำหรับ ท้องถิ่น ได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลไสไทย ใน

ด้านการจัดบริการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ 4 ด้าน คือด้านการประกันรายได้ ด้านสุขภาพและโภชนาการ ด้านนันทนาการ และด้านบริการสังคม ของผู้สูงอายุ (3) แนวทางเชิงปฏิบัติสำหรับองค์กรภาคประชาชน ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุตำบลไสไทย โดยจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือผู้สูงอายุที่เสียชีวิต จัดบริการดูแลเสริมสร้างสุขภาพผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมและสนับสนุนชมรมผู้สูงอายุที่มีอยู่ให้ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง (4) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน ชุมชนโดยเพิ่มมูลค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุ การเพิ่มมูลค่าภูมิปัญญาผู้สูงอายุ โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์ พัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้ภูมิปัญญาในการสร้างอาชีพและรายได้ รวมทั้ง นำศักยภาพของผู้สูงอายุมาถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลัง

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ในการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัยสังเคราะห์

จากแผนภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย “การบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” สรุปได้ว่า บรรดาสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย, สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย, สวัสดิการด้านการมีงานทำและการมีรายได้, สวัสดิการด้านความมั่นคงทางสังคม, สวัสดิการด้านบริการสังคม และสวัสดิการด้านนันทนาการ หากผู้ปฏิบัติงานในเทศบาลตำบลเวียงน้ำนั้นดำเนินการโดยการหลักสังคหวัตถุธรรม อันมีความหมายว่าธรรมเป็นหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของกันและกัน ได้แก่ 1) ทาน คือ การให้ การเสียสละ และการแบ่งปัน 2) ปิยะวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน 3) อุตถจริยา คือ การสงเคราะห์เพื่อ ประโยชน์ผู้อื่น 4) สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ที่มีหน้าที่ในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานให้กับหน่วยงานต้องการบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิผลการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเวียงน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามให้มีประสิทธิภาพสูงสุดให้จงได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 เจ้าหน้าที่ควรเข้มงวดต่อการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐด้านการดูแลผู้สูงอายุอย่างเอาใจจริง
- 1.2 ควรบริการด้วยความเป็นญาติมิตร
- 1.3 ควรปรับเปลี่ยนสวัสดิการต่างให้มากขึ้น เพื่อสร้างโอกาส
- 1.4 ต้องไม่เอาการเมืองมาเป็นสิ่งต่องรองในการให้บริการผู้สูงอายุในพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมด้านอื่นๆมาบูรณาการกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
- 2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
- 2.3 ควรศึกษาการบูรณาการหลักธรรมกับเสริมสร้างประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในเขตอำเภอหรือจังหวัดอื่นๆต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.(2560). แผนยุทธศาสตร์สวัสดิการสังคมไทย ฉบับที่ 2 (2554-2559).สืบค้นเมื่อ 18 กรกฎาคม 2566 จาก แหล่งที่มา:<https://www.m-society.go.th/ewt-news.php?nid=1295>.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.(2559). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2558. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- วรรณิภา สระศรี.(2557). แนวทางรองรับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในตำบลไสไทย อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่.วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- สำนักทะเบียนราษฎรเทศบาลตำบลแวงน่าง.(2566). จำนวนผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลแวงน่าง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม. มหาสารคาม:สำนักงานเทศบาลตำบลแวงน่าง.
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์.(2557). สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย.วารสารเทคโนโลยีภาคใต้,9(1),73.
- อภิษฐา เหล่าวัฒนพงษ์.(2554). ความต้องการและแนวทางในการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุด้านอาชีพ โครงการส่งเสริมอาชีพ พื้นที่กรุงเทพมหานคร.วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,22(3),56.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper. & Row.

ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

Organizational Commitment of Employee of Kasikornbank Public Company Limited

Khet Phra Nakhon, Bangkok

เสาวภา กองแก้ว

พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์

อนันต์ ธรรมชาลัย

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Saowpaa kongkaew

Phongsak Phetsatit

Anan Thammachalai

Master of Public Administration Program in Public and Private Management,

North Bangkok University

Email: saowapa.kong@northbkk.ac.th

วันที่รับบทความ: 8 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 29 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 10 ตุลาคม 2567

Received: September 8, 2024; Revised: September 29, 2024; Accepted: October 10, 2024

บทคัดย่อ

ความผูกพันต่อองค์กรเป็นกุญแจสำคัญที่จะผูกมัด บุคลากรให้ปฏิบัติงานกับองค์กรได้อย่างยาวนาน ในทางตรงกันข้ามหากบุคลากรเกิดความรู้สึกอึดอัดใจหรือไม่พึงพอใจต่องานที่ทำแล้ว และไม่มี ความผูกพันต่อ องค์กรส่งผลให้บุคลากรนั้นลาออกจากองค์กรไปได้อย่างง่ายดายและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับ องค์กรคือทำให้ งานล่าช้าลงขาดความต่อเนื่องของงานและองค์กรต้องเปลืองงบประมาณในการสรรหาบุคลากรใหม่ จึงเป็นที่ น่าสนใจว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารกสิกรไทย เขตพระ นคร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 2) เปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคาร กสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ทำการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 184 คน ได้ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน โดยทำการสุ่มอย่างแบบง่าย สถิติที่ใช้ในการวิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ความ แปรปรวนชนิดทางเดียว (One-way analysis of variance) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะเลือกทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD

ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความต่อเนื่อง รองลงมาได้แก่ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม และด้านความรู้สึก ตามลำดับ และพบว่า

พนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลทั้งในด้านเพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการปฏิบัติงานต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ความผูกพันต่อองค์กร; พนักงานธนาคาร; ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

Abstract

Organizational commitment is vital for encouraging employees to remain with an organization over time. Conversely, when employees feel uncomfortable or dissatisfied with their work and lack commitment, they are likely to leave the organization. This can result in delays, a lack of continuity in operations, and increased recruitment costs. Therefore, it is important to investigate the factors influencing the organizational commitment of employees at Kasikorn Bank in the Phra Nakhon area. This research were to 1) study the level of organizational commitment among employees of Kasikorn Bank Public Company Limited in the Phra Nakhon area of Bangkok, and 2) compare the organizational commitment of employees at Kasikorn Bank Public Company Limited in the Phra Nakhon area of Bangkok, categorized by personal factors. Data was collected from 184 employees of Kasikorn Bank Public Company Limited in the Phra Nakhon area, with a sample size of 140 individuals selected through simple random sampling. The statistical analysis employed in this research utilized one-way analysis of variance (ANOVA). If significant statistical differences are found, pairwise comparisons of the means will be conducted using the LSD

Overall, the organizational commitment of employees at Kasikorn Bank Public Company Limited in the Phra Nakhon area is at a moderate level. When analyzed by dimension, it was found that the highest average score was in the dimension of continuity, followed by the dimension of social norms and the dimension of feelings, respectively. Additionally, it was found that employees at Kasikorn Bank Public Company Limited in the Phra Nakhon area, who have different personal characteristics in terms of gender, age, average monthly income, and duration of employment, exhibit statistically significant differences in organizational commitment at the .05 level.

Keywords: Organizational Commitment; Bank Employees; Kasikornbank Public Company Limited

บทนำ

ในสภาพแวดล้อมธุรกิจปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งจากปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจ รวมถึงปัจจัยภายใน เช่น โครงสร้างองค์กรและกระบวนการทำงาน การบริหารจัดการองค์กรต้องเผชิญกับความท้าทายมากมาย การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลให้ต้องมีการปรับนโยบาย รูปแบบการบริหาร และโครงสร้างขององค์กรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (Kotter, 1996) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้กลายเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การรักษาพนักงานที่มีคุณภาพและมีความมุ่งมั่นในการทำงานไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร แต่ยังช่วยลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการสรรหาบุคลากรใหม่ (Boxall & Purcell, 2003) ความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการรักษาและเพิ่มความทุ่มเทของพนักงานซึ่งมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กรหมายถึงความรู้สึกของพนักงานที่มีต่อองค์กรและความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ การสร้างความผูกพันต่อองค์กรที่แข็งแกร่งสามารถช่วยให้องค์กรรักษาพนักงานที่มีคุณภาพ และลดอัตราการลาออกซึ่งเป็นปัญหาที่พบได้ทั่วไปในหลายองค์กร (Meyer & Allen, 1991) นอกจากนี้ ความผูกพันยังมีความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้พนักงานทุ่มเทและมุ่งมั่นในงานที่ทำ ความผูกพันต่อองค์กรเป็นสถานะที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และเหตุผลของ บุคคลกร ในด้านการดำเนินงานและองค์กร ตามแนวคิดของ เมเยอร์ และอัลเลน (Meyer and Allen, 1997) ได้แบ่งลักษณะของความผูกพันต่อองค์กรเป็น 3 ลักษณะ 1) ความผูกพันด้านความรู้สึก 2) ความผูกพันอย่างต่อเนื่อง 3) ความผูกพันจากบรรทัดฐานทางสังคม

ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร มีสาขาทั้งหมด 8 สาขา ได้แก่ สาขา บางลำภู สาขาหอการค้าไทย สาขารวจจักร สาขาถนนหลานหลวง สาขาวังบูรพา สาขาเทเวศน์ สาขาสำนักงาน เสือป่า และสาขาโบเบ้ทาวเวอร์ จากการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่าอัตราการลาออกของพนักงานสูงถึงร้อยละ 30 ซึ่งสะท้อนถึงปัญหาด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์และความผูกพันต่อองค์กร (ธนาคารกสิกรไทย, 2567) ปัญหานี้ทำให้ธนาคารต้องใช้ทรัพยากรในการสรรหาบุคลากรใหม่และมีผลกระทบต่อความต่อเนื่องของการทำงาน การศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารกสิกรไทย เขตพระนคร จะช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความผูกพันของพนักงาน การศึกษาในครั้งนี้จะช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการสร้างแรงจูงใจและเพิ่มความผูกพันของพนักงานการทำงานเช่นนี้จะช่วยให้ธนาคารสามารถรักษาพนักงานที่มีคุณภาพ ลดอัตราการลาออก และส่งเสริมความก้าวหน้าในระยะยาวขององค์กร (Cohen, 2007) การศึกษาเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะช่วยให้เข้าใจถึงความ

ต้องการและปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของพนักงาน ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรมนุษย์และเสริมสร้างความมุ่งมั่นในการทำงานของพนักงาน

วัตถุประสงค์

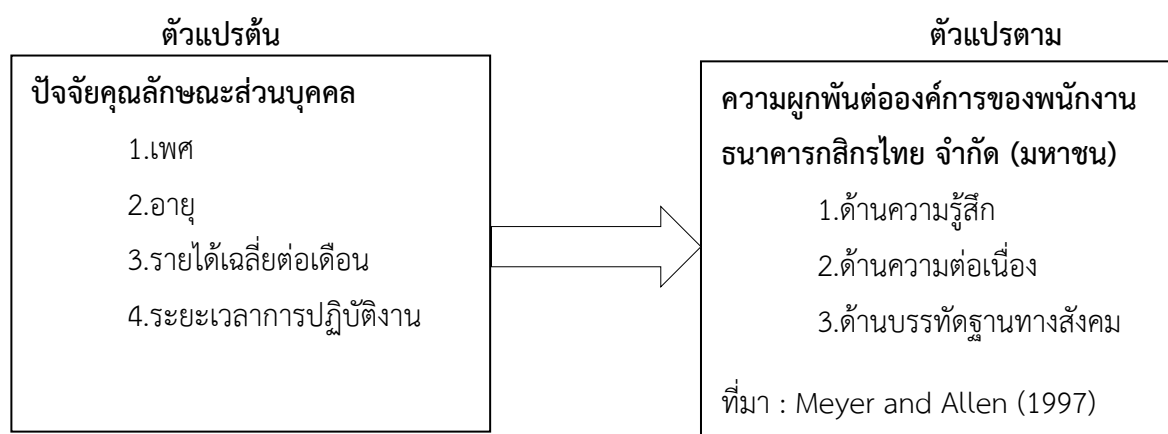
1. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานในการศึกษา

พนักงานที่มีปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการกำหนดตัวแปรปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล และศึกษาทฤษฎีความผูกพันต่อองค์กรของ Meyer and Allen (1997) เพื่อนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 184 คน (ฝ่ายทรัพยากรบุคคล ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน). 2566) และนำมาคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง โดยการคำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 127 คน ทั้งนี้เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยมีข้อมูลการสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. กำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง นำมาแก้ไข

ปรับปรุง เพื่อความเหมาะสมและถูกต้องของแบบสอบถาม

2.1 วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การทดสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาจากอาจารย์ที่ปรึกษา มาจัดทำแบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อหาความสอดคล้องโดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยแบบสอบถามมีความตรงตามเนื้อหาในระดับดี โดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.934 ซึ่งเป็นข้อคำถามที่สามารถใช้ได้

2. การวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการเก็บข้อมูลบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นพนักงานธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขา พัฒนาการ จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวัดความสอดคล้องภายใน โดยการหาค่าครอนบักอัลฟา (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.983 ซึ่งเป็นค่ามีความน่าเชื่อถือได้

3. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทำการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการ ดังนี้

- 3.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ
- 3.2 นำแบบสอบถามมาลงรหัส ตามแบบการลงรหัส (Coding form)
- 3.3 นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้ว ให้คะแนนแต่ละข้อ ซึ่งกำหนดเกณฑ์ไว้ 5 ระดับ โดยมีลักษณะที่เป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
มาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
น้อย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมายตามลำดับคะแนนประเมินความคิดเห็นของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ตามเกณฑ์ของ เบสท์ และคานัน (Best & Kahn,1993) ดังนี้

ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
ช่วงคะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00	หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนา ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

ความผูกพันต่อองค์กร	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย
1.ด้านความรู้สึกรัก	3.90	0.60	มาก
2.ด้านความต่อเนื่อง	4.21	0.58	มาก
3.ด้านบรรทัดฐานทางสังคม	3.39	0.80	ปานกลาง
ภาพรวม	3.83	0.66	ปานกลาง

จากตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานครของผู้ตอบแบบสอบถาม ภาพรวม อยู่ใน ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความ ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย = 4.21) รองลงมาได้แก่ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม (ค่าเฉลี่ย = 3.39) และด้านความรู้สึก (ค่าเฉลี่ย = 3.39) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
ตารางที่ 2 เปรียบเทียบระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขต พระนคร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัย ส่วนบุคคล	ด้าน ความรู้สึก		ด้าน ความต่อเนื่อง		ด้าน บรรทัดฐาน ทางสังคม		ภาพรวม	
	t/F	P- value	t/F	P- value	t/F	P- value	t/F	P- value
	value							
1. เพศ	0.090	0.928	0.931	0.353	0.441	0.660	0.200	0.842
2. อายุ	1520.268**	.000	.313	.732	.195	.823	27.408**	.000
3. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	1.160	.316	7.301**	.001	3.652*	.029	.602	.549
4. ระยะเวลาการปฏิบัติ	.199	.820	8.176**	.000	407.721*	.000	62.765**	.000

จากตารางที่ 2 พนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ที่ปัจจัย คุณลักษณะส่วนบุคคลต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไป ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

2.1 เพศ พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ภาพรวม ไม่มีความแตกต่างกัน ($t = 0.200$, Sig. = .842) เมื่อพิจารณาราย ด้าน พบว่า ระดับระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านความรู้สึก ด้านความต่อเนื่อง และด้านบรรทัดฐานทางสังคมไม่มีความแตกต่างกัน

2.2 อายุ ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ภาพรวม จำแนกตามอายุ มีความแตกต่างกัน ($F = 27.48$, Sig. = .000) อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกร

ไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านรู้สึกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกลีกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ภาพรวม จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ไม่มีความแตกต่างกัน ($F = 602$, $Sig. = .549$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกลีกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านความต่อเนื่องมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านบรรทัดฐานทางสังคม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกลีกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ภาพรวม จำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงานมีความแตกต่างกัน ($F = 62.765$, $Sig. = .000$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกลีกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ด้านความต่อเนื่องด้านบรรทัดฐานทางสังคม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการศึกษา เปรียบเทียบระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกลีกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า

เพศ มีระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกลีกรไทย จำกัด (มหาชน) ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบรรทัดฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อายุ มีระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกลีกรไทย จำกัด (มหาชน) ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความรู้สึก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกลีกรไทย จำกัด (มหาชน) ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความต่อเนื่อง ด้านบรรทัดฐานทางสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ระยะเวลาการปฏิบัติ มีระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกลีกรไทย จำกัด (มหาชน) ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความต่อเนื่อง และด้านบรรทัดฐานทางสังคม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล ดังนี้ระดับ ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกลีกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความต่อเนื่อง 4.21 รองลงมา คือ ด้านความรู้สึก 3.90 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านบรรทัดฐานทางสังคม 3.39 ซึ่งความคิดเห็นอยู่ในระดับปลา

นกลาง สามารถอธิบายได้ว่าความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) ของพนักงานธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เป็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของพนักงานที่มีต่อองค์กรที่เขาทำงานอยู่ ซึ่งอาจรวมถึงความมุ่งมั่นในการทำงาน การรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และความตั้งใจที่จะอยู่กับองค์กรในระยะยาวธนาคารกสิกรไทย ซึ่งเป็นหนึ่งในธนาคารชั้นนำในประเทศไทย มีความสำคัญในการสร้างและรักษาความผูกพันนี้ผ่านหลายกลยุทธ์ เช่น:การพัฒนาและฝึกอบรม การลงทุนในพนักงานผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะเพื่อช่วยให้พนักงานเติบโตในสายอาชีพและมีความรู้ถึงถึงการเจริญเติบโตในองค์กรสวัสดิการและผลประโยชน์การเสนอสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่ดี เช่น การรักษาพยาบาล ประกันชีวิต และสวัสดิการอื่นๆ ที่ช่วยเพิ่มความพอใจและความรู้สึกดี ๆ ต่อองค์กรวัฒนธรรมองค์กรและบรรยากาศการทำงานการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนและส่งเสริมความร่วมมือ ความเคารพ และความเป็นกันเองในที่ทำงานการรับฟังความคิดเห็นการมีช่องทางที่พนักงานสามารถแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหารได้ ซึ่งช่วยให้พนักงานรู้สึกว่าการคิดเห็นของเขามีค่าการประเมินผลและการยกย่องการประเมินผลงานอย่างเป็นธรรมและการยกย่องผลงานที่ดี ซึ่งช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความผูกพันของพนักงานการรักษาความผูกพันต่อองค์กรเป็นเรื่องสำคัญที่สามารถส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการทำงานและความพึงพอใจของพนักงาน รวมถึงสามารถช่วยลดการหมุนเวียนของพนักงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ การศึกษาวิจัยของ สิริพิมพ์ และคณะ (2560) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ พบว่าความผูกพันต่อองค์กรเป็นปัจจัยทำนายที่ดีที่สุด ต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาล ศูนย์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ผลการ ศึกษาวิจัยในต่างประเทศยังพบว่าความผูกพันต่อองค์กรเป็นปัจจัยสนับสนุนความตั้งใจที่จะอยู่ในงาน และลดแนวโน้มการลาออกจากงาน (Brooks and Wallace, 2006; Ghosh et al., 2013) ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงคาดการณ์ว่าความผูกพันทางจิตใจกับองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความตั้งใจคงอยู่ในงานของพนักงานโรงแรมในกลุ่มคนเจนเนอเรชันวาย

เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่า เพศหญิงมีระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร พบว่า เพศหญิงมีระดับความผูกพันที่สูงกว่าหรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น วัฒนธรรมองค์กร นโยบายของธนาคาร และปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานเองความผูกพันต่อองค์กรมีหลายมิติ เช่น ความผูกพันเชิงอารมณ์ ความผูกพันเชิงพฤติกรรมและความผูกพันเชิงนโยบาย ซึ่งแต่ละมิติอาจได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่างๆการเปรียบเทียบระดับความผูกพันระหว่างเพศชายและเพศหญิงอาจต้องการข้อมูลจากการศึกษาหรือการสำรวจที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันไปในแต่ละองค์กรและบริบทถ้าต้องการข้อมูลที่ชัดเจนและเชิงปริมาณ อาจจะต้องทำการสำรวจหรือวิจัยเพิ่มเติมในองค์กรนั้นๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่แม่นยำอย่างไรรก็ตาม ความเข้าใจในปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานเป็นสิ่งสำคัญ

และการศึกษาหรือการสำรวจจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและมีคุณค่ามากขึ้นในการวางแผนและการพัฒนา นโยบายภายในองค์กร

กลุ่มอายุ 30-40 ปี มีระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระ นคร พนักงานในช่วงอายุ 30-40 ปีอาจมีระดับความผูกพันต่อองค์กรสูงขึ้น เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่นความ มั่นคงในอาชีพพนักงานในช่วงอายุนี้นี้มักจะมีความมั่นคงในอาชีพมากขึ้น และมีความพร้อมในการรับผิดชอบที่ สูงกว่า ซึ่งอาจทำให้พวกเขารู้สึกเชื่อมโยงกับองค์กรมากขึ้นประสบการณ์และความรู้พนักงานในช่วงอายุนี้นี้มักมี ประสบการณ์ทำงานและความรู้ที่ลึกซึ้ง ซึ่งอาจทำให้พวกเขามีความผูกพันและความภักดีต่อองค์กรที่มีการ พัฒนาและให้ความสำคัญกับทักษะของพวกเขาความต้องการและความคาดหวัง พนักงานในช่วงอายุนี้อาจมี ความคาดหวังในเรื่องของการพัฒนาอาชีพ การเติบโตในองค์กร และผลประโยชน์ที่ดี ซึ่งสามารถเพิ่มระดับ ความผูกพันต่อองค์กรการสร้างสมดุลระหว่างชีวิตและงานพนักงานในช่วงอายุนี้นี้มักมีความสนใจในการสร้าง สมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว ซึ่งองค์กรที่ให้การสนับสนุนในเรื่องนี้อาจทำให้พวกเขามีความ ผูกพันต่อองค์กรมากขึ้นการประเมินระดับความผูกพันต่อองค์กรในกลุ่มอายุ 30-40 ปีสามารถทำได้ผ่านการ สสำรวจหรือการศึกษาเชิงวิจัยที่มุ่งเน้นไปที่ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในกลุ่มนี้ โดยการสำรวจความคิดเห็นของ พนักงานในช่วงอายุนี้นี้จะช่วยให้เข้าใจถึงระดับความผูกพันที่แท้จริงและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อมัน สอดคล้อง กับงานวิจัยของกุลธิดา ไทยสุริโย (2562) ศึกษาเรื่อง “คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความสุขในการทำงานและ ความผูกพันต่อองค์กร ของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม” โดยประชากรในการศึกษา คือ ข้าราชการในสำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ใน การศึกษาวิจัยคือแบบสอบถาม โดยผลการศึกษาวิจัยพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวม ของข้าราชการ ในสำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร และเมื่อแยกพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่าด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านสิ่งแวดล้อมที่ ถูกลักษณะและปลอดภัย ด้าน การพัฒนาศักยภาพของบุคคล ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคง ในงานด้านธรรมนุญในองค์กรและด้าน ภาวะสมดุลระหว่างชีวิตกับงาน ทุกด้านมีความสัมพันธ์ เชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กร เช่นกัน

พนักงานที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนในช่วง 20,000-30,000 บาทระดับความผูกพันต่อองค์กรของ พนักงาน ธนากรกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) อาจพิจารณาปัจจัยหลายประการที่สามารถส่งผลต่อความผูกพัน ดังกล่าวได้ความพอใจในเรื่องค่าตอบแทนพนักงานที่มีรายได้ในช่วงนี้อาจมีระดับความพอใจในเรื่อง ค่าตอบแทนที่เพียงพอ ซึ่งสามารถส่งผลให้พวกเขามีความผูกพันต่อองค์กรมากขึ้น โดยที่ความพอใจใน ค่าตอบแทนอาจทำให้พวกเขารู้สึกว่าการทำงานในองค์กรนี้คุ้มค่าและมีความหมายความมั่นคงทางการเงิน: รายได้ในช่วง 20,000-30,000 บาทอาจช่วยให้พนักงานมีความมั่นคงทางการเงินพอสมควร ซึ่งสามารถลด ความเครียดและความกังวลที่อาจมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรปัจจัยด้านความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ: พนักงานในช่วงนี้อาจมีโอกาสนในการพัฒนาและเติบโตในอาชีพที่ดีกว่า ซึ่งสามารถเพิ่มความผูกพันต่อองค์กรได้ ถ้าองค์กรมีโปรแกรมการพัฒนาและการส่งเสริมที่ดีสภาพแวดล้อมการทำงานและวัฒนธรรมองค์กรรายได้

เฉลี่ยในช่วงนี้อาจไม่ใช่ปัจจัยเดียวที่กำหนดความผูกพันต่อองค์กร การสนับสนุนในเรื่องการทำงานที่ดี การพัฒนาส่วนบุคคล และวัฒนธรรมที่ดีในองค์กรก็มีผลต่อความผูกพันด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทียนศรี บางม่วงงาม (2562) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรที่ผ่านโครงการอบรม วิศวกรใหม่ กรณีศึกษา: บริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานครจากงานวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะงาน ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านประสบการณ์ในการทำงาน และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในองค์กร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร ซึ่งพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ รายได้ ระยะเวลาในการทำงานสถาบันการศึกษา ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยด้านลักษณะงาน ปัจจัยด้านประสบการณ์ทำงาน และ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในองค์กร มีความสัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กร

ระยะเวลาปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี มีระดับความผูกพันต่อองค์กร อาจมีผลต่อระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร ดังนี้: ความใหม่และแรงจูงใจพนักงานที่มีระยะเวลาการทำงานน้อยกว่า 10 ปีมักจะเป็นพนักงานใหม่หรือพนักงานที่อยู่ในระยะเริ่มต้นของอาชีพการงาน พวกเขาอาจมีความกระตือรือร้นและแรงจูงใจสูงในการทำงาน เพราะพวกเขากำลังสร้างพื้นฐานในการเติบโตและเรียนรู้เกี่ยวกับองค์กรการรับรู้เกี่ยวกับการพัฒนาและโอกาสพนักงานที่มีระยะเวลาการทำงานน้อยกว่า 10 ปีอาจยังคงเห็นโอกาสในการพัฒนาตนเองและการเติบโตในองค์กร ซึ่งสามารถเพิ่มระดับความผูกพัน หากองค์กรมีโปรแกรมการพัฒนาที่ยอดเยียมและการสนับสนุนที่ดีการปรับตัวและวัฒนธรรมองค์กรพนักงานใหม่อาจยังคงอยู่ในช่วงของการปรับตัวและการเรียนรู้วัฒนธรรมองค์กร ซึ่งอาจมีผลต่อระดับความผูกพันขึ้นอยู่กับว่าพวกเขาสามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมองค์กรได้ดีแค่ไหนความคาดหวังและความท้าทายพนักงานที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปีอาจมีความคาดหวังในเรื่องการเจริญเติบโตที่สูงกว่า และอาจรู้สึกถึงความท้าทายในการทำงาน หากพวกเขาได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสม พวกเขาอาจมีระดับความผูกพันที่สูงอย่างใดก็ตาม, พนักงานที่มีระยะเวลาการทำงานมากกว่า 10 ปีอาจมีระดับความผูกพันที่แตกต่างออกไปโดยมักจะมีระดับความผูกพันที่แข็งแกร่งกว่าเพราะพวกเขามีประสบการณ์และการเชื่อมโยงที่ลึกซึ้งกับองค์กรการศึกษาหรือการสำรวจที่ละเอียดจะช่วยให้เข้าใจถึงระดับความผูกพันที่แท้จริงของพนักงานในแต่ละกลุ่มระยะเวลาได้ดีขึ้น รวมถึงการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันในระยะเวลาที่แตกต่างกันมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญ์ฉัตร พงศ์ นาคศิริ (2565) ปัจจัยแนวปฏิบัติการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน องค์กร/ธุรกิจสตาร์ทอัพในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยแนวทางการปฏิบัติการจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยประกอบไปด้วย การสรรหาและคัดเลือก การฝึกอบรมและพัฒนา สภาพการทำงาน ค่าตอบแทนและผลตอบแทน และการประเมินผลงาน ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร

การวิจัยเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารกสิกรไทยได้เผยให้เห็นองค์ความรู้ที่สำคัญหลายประการ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยทางด้านจิตใจ: พนักงานที่มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรมักมีความผูกพันสูงขึ้น โดยความรู้สึกนี้เกิดจากการได้รับการสนับสนุนและการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร

การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ: การสื่อสารภายในองค์กรที่เปิดเผยและโปร่งใสช่วยสร้างความไว้วางใจและส่งเสริมความผูกพันของพนักงานกับองค์กร

การพัฒนาตนเอง: องค์กรที่มีโอกาสในการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะพนักงาน ส่งผลให้พนักงานรู้สึกมีคุณค่าและมีความผูกพันมากขึ้น

วัฒนธรรมองค์กร: วัฒนธรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมช่วยสร้างความผูกพันที่มั่นคง โดยพนักงานจะรู้สึกว่าจะองค์กรมีเป้าหมายร่วมกัน

ผลกระทบต่อผลการดำเนินงาน: ความผูกพันที่สูงไม่เพียงแต่ส่งผลดีต่อความพึงพอใจในงานของพนักงาน แต่ยังส่งผลต่อประสิทธิภาพและผลการดำเนินงานขององค์กรโดยรวม

การศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความผูกพัน ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มความพึงพอใจในงานและความมุ่งมั่นของพนักงานต่อองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ.

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ควรมีการพัฒนานโยบายและสวัสดิการที่เน้นการดูแลและสนับสนุนพนักงาน เช่น การให้สิทธิประโยชน์ที่ดีขึ้น การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เป็นมิตร และการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานเพื่อสามารถเพิ่มความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร

1.2 ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร สามารถนำผลวิจัยไปเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ชัดเจนและสอดคล้องกับค่านิยมและเป้าหมายขององค์กร จะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรและเพิ่มความผูกพันต่อองค์กร และการให้พนักงานมีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงานและการบริหารจัดการขององค์กร จะทำให้พนักงานรู้สึกว่าพวกเขามีส่วนสำคัญในความสำเร็จขององค์กร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ขยายกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ให้รวมพนักงานจากสาขาหรือภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อให้ได้ความเข้าใจที่ครอบคลุมเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรในองค์กร

2.2 ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์หรือการจัดกลุ่มสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรจากมุมมองของพนักงาน

2.3 ความเชื่อมโยงกับผลการปฏิบัติงาน สำนวความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับผลการปฏิบัติงาน ผลผลิต และอัตราการลาออกของพนักงาน เพื่อให้เข้าใจถึงผลกระทบที่มีต่อองค์กรได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กุลธิดา ไทยสุริโย. (2562). **คุณภาพชีวิตในการทำงาน ความสุขในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการสำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม**. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เทียนศรี บางม่วงงาม. (2562). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรที่ผ่านโครงการอบรมวิศกรใหม่**. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ธนากรกลสิกรไทย. (2567). **รายงานประจำปีของธนากรกลสิกรไทย**. กรุงเทพฯ: ธนากรกลสิกรไทย.
- ปรินทร์ฉัตร พงศ์ นาคศิริ. (2565). **ปัจจัยแนวปฏิบัติการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงาน องค์กร/ธุรกิจสตาร์ทอัพในเขตกรุงเทพมหานคร**. สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการจัดการมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ฝ่ายทรัพยากรบุคคล. (2566). **จำนวนพนักงานธนากรกลสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เขตพระนคร**. กรุงเทพฯ: ธนากรกลสิกรไทย.
- สิริพิมพ์ ชูปาน, อาริรัตน์ ขำอยู่, ศิริวัลห์ วัฒนสินธุ์, ดวงใจ วัฒนสินธุ์. (2560). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ**. *The Journal of Faculty of Nursing Burapha University*, 25(4), 1-9.
- Brooks G.R. & Wallace, J.P. (2006). A discursive examination of the nature, determinants and impact of organizational commitment. *Asia Pacific Journal of Human Resources*, 44(2): 222-239.
- Boxall, P., & Purcell, J. (2003). **Strategy and human resource management**. Palgrave Macmillan.
- Cohen, A. (2007). The relationship between organizational commitment and organizational performance: A review and meta-analysis. *Journal of Business and Psychology*, 22(3), 65-80.
- Kotter, J. (1996). **Leading Change**. Harvard Business Review Boston: MA.
- Meyer, J. P., & Allen, N. J. (1997). **Commitment in the workplace: Theory, research, and application**. Sage Publications.
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York: New York: Harper & Row.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชน
ในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

Factors affecting the performance of duties of community development volunteers
in Sam Chai District Kalasin Province

ศรินทร์ทิพย์ ยศเอื้อง

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร

สัณญา เคนาภูมิ

นักศึกษาปริญญาโท ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Sirinthip Yothuang

Sanya Kenaphoom

Saowalak Kosonkittumporn

M.P.A. Student (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

E-mail : meawsirinthip23@gmail.com

วันที่รับบทความ: 5 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 23 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 23 กันยายน 2567

Received: September 5, 2024; Revised: September 23, 2024; Accepted: September 23, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาพัฒนาชุมชนจำนวน 119 คน โดยการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบรับใช้ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .733 สามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรได้ร้อยละ 53.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะ ควรมีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน รวมถึงการพิจารณาเงินค่าตอบแทนและการเพิ่ม

สวัสดิการที่เหมาะสม นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการทำงานตามระบอบประชาธิปไตย โดยการสอบถามความต้องการของประชาชนและเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาหมู่บ้าน การจัดกิจกรรมจิตอาสาภายในชุมชนเพื่อพัฒนาด้านต่าง ๆ ร่วมกับคนในชุมชนจะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือในกระบวนการพัฒนา ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำของอาสาพัฒนาชุมชน โดยเน้นการสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน พัฒนาทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล; การปฏิบัติหน้าที่; อาสาพัฒนาชุมชน

Abstract

This research study has the objectives: 1) to study the level of duty performance of community development volunteers in the Sam Chai District, Kalasin Province; 2) to study the factors affecting the duty performance of community development volunteers in the Sam Chai District, Kalasin Province; and 3) to study the recommendations concerning the factors affecting the duty performance of community development volunteers in the Sam Chai District, Kalasin Province. The sample group consisted of 119 community development volunteers, determined using Taro Yamane's formula. The research tools included a rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, mean, frequency, standard deviation, and multiple regression analysis.

The research results revealed that: 1) the overall level of duty performance of community development volunteers in the Sam Chai District, Kalasin Province, was high; 2) the factors affecting the duty performance of community development volunteers in the Sam Chai District, Kalasin Province, included motivation factors, servant leadership factors, and government support factors. The multiple correlation coefficient was .733, which collectively explained 53.70% of the variance with statistical significance at the .05 level; and 3) the recommendations Resources should be allocated adequately to support the work of community development volunteers, including reviewing compensation and increasing appropriate benefits. Additionally, it is important to promote adherence to democratic principles by asking for the public's needs and allowing them to express their opinions in community development. Organizing volunteer activities within the community to develop various aspects collaboratively with community members will enhance cooperation in the development process. Emphasis should also be placed on developing the leadership skills of

community development volunteers by fostering a clear vision, enhancing effective communication skills, and encouraging community participation sustainably.

Keywords: Affecting Factors; Performance of Duties; Community Development Volunteers

บทนำ

กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่สำคัญประการหนึ่งคือการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของประชาชน พัฒนาองค์กร อาสาสมัคร และผู้นำท้องถิ่นในระดับหมู่บ้าน ตำบล โดยมีวิธีการทำงานที่ยึดการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นหลัก เพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด การที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทได้อย่างมีประสิทธิภาพวิธีหนึ่ง คือ การให้ประชาชน อุทิศตนเองทำงานด้วยความเต็มใจและเสียสละเพื่อส่วนรวมโดยการเป็นอาสาสมัคร หรืออาสาพัฒนาชุมชน อาสาพัฒนาชุมชนจึงเป็นอาสาสมัครประชาชนที่กรมการพัฒนาชนบทให้การสนับสนุน โดยการเลือกจากประชาชน หรือ ผู้นำท้องถิ่นให้ทำหน้าที่อาสาสมัครในการพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล กรมการพัฒนาชุมชนได้ดำเนินการโครงการอาสาพัฒนาชุมชน (สมพร เทพสิทธา. 2548 , น. 1-2)

อาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ในระดับหมู่บ้าน นั้น เป็นการกำหนดคนที่เข้าร่วมดำเนินการกิจกรรมพัฒนาชุมชนร่วมกับข้าราชการพัฒนาชุมชนไม่ว่าจะเป็นงานนโยบายเชิงรัฐบาล กระทรวง ทบวง กรม หรือแม้แต่จังหวัด อำเภอ ตำบล ชุมชนเองก็ตามล้วนแต่เป็นงานที่ทำแล้วหวังผลสัมฤทธิ์และเกิดความคุ้มค่าและอาสาพัฒนาชุมชน คืออาสาสมัครที่สามารถทำงานได้โดยไม่หวังผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินแต่ทำงานด้วยความเสียสละ ด้วยความศรัทธา สำหรับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่ทำหน้าที่ศึกษาชุมชน ให้การศึกษาชุมชน วิเคราะห์วางแผน ดำเนินการ ติดตาม กำกับ รายงานประเมินผลส่งเสริมสนับสนุน กระตุ้นให้องค์กรภาคประชาชนรู้บริบทและสถานะปัญหา ของหมู่บ้านวิเคราะห์ปัญหาและสามารถวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาได้ด้วยตัวเอง โดยให้ประชาชนรู้จักช่วยเหลือพึ่งพาตนเองและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาสาพัฒนาชุมชนเปรียบเสมือนเงาของพัฒนากร ทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่ในพื้นที่ซึ่งเต็มไปด้วยความต้องการขอความช่วยเหลืออีกมากมายของพี่น้องประชาชนในชนบทโดยภารกิจของกรมการพัฒนาชุมชน

ในการพัฒนานั้นสิ่งสำคัญที่เป็นหัวใจหลักในการพัฒนาคือการพัฒนาที่ในระดับชุมชนที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเข้มแข็ง ชนบทจึงเป็นพื้นที่สำคัญที่ต้องพัฒนา แต่ในการพัฒนาที่ผ่าน ในการพัฒนาชนบทนั้น การพัฒนายังไม่กระจายไปสู่ประชาชนที่ยากจนในชนบทอย่างทั่วถึงที่เห็นเป็นประจักษ์ ชัดแจ้งก็คือ ประชาชนในชนบทของแต่ละชุมชนในระดับหมู่บ้านมีจำนวนไม่น้อยที่ยังคงเผชิญอยู่กับปัญหา ข้นพื้นฐานที่เป็นต้นเหตุของความจนโดยไม่ยังได้รับการแก้ไขในรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม (กรมพัฒนาชุมชน, 2557, น. 11)

ความสำคัญของอาสาพัฒนาชุมชน มีการเปิดโอกาสให้อาสาพัฒนาชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อีกทั้งยังสนใจในความต้องการของอาสาพัฒนาชุมชนด้วย ผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นผู้นำที่มุ่งทั้งงานและคน ประสิทธิภาพการทำงานของผู้นำ จึงขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพฤติกรรมกับผู้คน และสถานการณ์ในการปฏิบัติงาน ผู้นำสมัยใหม่จะใช้ความสามารถเปลี่ยนทัศนคติของอาสาพัฒนาชุมชน และประชาชน เพื่อให้ร่วมกันทำงานได้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยการถ่ายทอดความคิด ประสบการณ์ และกระตุ้นทางด้านความคิดต่างๆ ให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2559) การพัฒนาเชิงพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ แบ่งการปกครองท้องถิ่นออกเป็น 4 ตำบล จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าอาสาพัฒนาชุมชน และมีผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน เป็นบุคคลสำคัญ ของหมู่บ้านตำบลที่จะเป็นแกนหลักในผลักดันการขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนาชุมชน ในพื้นที่ชุมชน ให้ประสบผลสำเร็จ อย่างไรก็ตามอาสาพัฒนาชุมชนและผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ยังมีการปฏิบัติหน้าที่ที่ยังคงไม่สามารถดำเนินการให้สำเร็จตามเป้าหมายการทำงานได้เท่าที่ควร เนื่องจากยังไม่มีการศึกษาที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อนำข้อสังเกตมาใช้ในการวางแผนสนับสนุนทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น การสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ หรือความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น เพื่อให้การทำงานของอาสาพัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงานหรือให้การสนับสนุนที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเจริญก้าวหน้า แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสายบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ 2) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ 3) ปัจจัยด้านการมีจิตสาธารณะ 4) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 5) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

ขอบเขตงานวิจัย

1. พื้นที่ อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์
2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ อาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ในเขตพื้นที่ อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ดำรงตำแหน่งในปัจจุบัน จำนวน 168 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์. 2567)

กลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 119 คน ได้มาโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร (Yamane, 1973, p. 727) และสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

3. ตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่

- 1) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ
- 2) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้
- 3) ปัจจัยด้านการมีจิตสาธารณะ
- 4) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 5) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

3.2 ตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามบทบาทหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. 2559) ได้แก่

- 1) สสำรวจข้อมูล จปฐ. กชช.2 ค.
- 2) จัดทำและขับเคลื่อนแผนชุมชน
- 3) ขับเคลื่อนศูนย์เรียนรู้ชุมชน
- 4) การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 5) การแก้ไขปัญหายาเสพติด
- 6) ส่งเสริมอาชีพและ OTOP ชุมชน
- 7) การส่งเสริมทุนชุมชน
- 8) ส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยในชุมชน
- 9) การให้การเรียนรู้อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 10) การแก้ไขปัญหาความยากจน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย ข้อคำถามทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ซึ่งถามเกี่ยวกับ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ย/เดือน และ

ระยะเวลาดำรงตำแหน่ง ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติทางทฤษฎีการให้คะแนนในการวัดระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (likert Scale) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553, น. 85) ดังนี้

ได้คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ได้คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง ระดับมาก

ได้คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง

ได้คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง ระดับน้อย

ได้คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วยการแจกแจงความถี่โดยแสดงเป็นจำนวน และร้อยละ วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชน ใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชน ใช้การวิเคราะห์พหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์จะใช้วิธีการแจกแจงความถี่ และพรรณนาความ

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ มีผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 119 คน จำแนกได้ดังนี้

ด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 73.1 และเพศหญิง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9

ด้านอายุ พบว่า อาสาพัฒนาชุมชนมีอายุเฉลี่ย 45 ปี

ด้านรายได้ พบว่า มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 8,600 บาท

ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 รองลงมา ม.6/ปวส. จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 21 ระดับการศึกษา ม.3 จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 16 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 17 คิดเป็นร้อยละ 14.3 ระดับการศึกษาปวส. จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 และระดับการศึกษาปริญญาโทหรือสูงกว่า จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่ตำบลสำราญใต้

ด้านอาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1 รองลงมา อาชีพอื่น ๆ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 รับจ้างทั่วไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 ค้าขาย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 พนักงานเอกชน /รัฐ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 6.7 ข้าราชการ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.2

2. การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

(n=119)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์	ระดับความคิดเห็น		แปลผล	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ	4.27	0.82	มากที่สุด	2
2. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้	3.87	0.68	มาก	5
3. ปัจจัยด้านการมีจิตสาธารณะ	4.08	0.74	มาก	4
4. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	4.28	0.72	มากที่สุด	1
5. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	4.15	0.68	มาก	3
โดยรวม	4.13	0.73	มาก	-

จากตารางที่ 1 ผลวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ($\bar{X} = 4.27$) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ($\bar{X} = 4.15$) ปัจจัยด้านการมีจิตสาธารณะ ($\bar{X} = 4.08$) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ ($\bar{X} = 3.87$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ

(n=119)

ปัจจัยด้านแรงจูงใจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เห็นแบบอย่างนักพัฒนา หรือชุมชนแบบอย่างจึงทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน	4.25	0.85	มากที่สุด
2. ต้องการพัฒนาหมู่บ้านและตำบลของตนเองให้มีความเจริญยิ่งขึ้น	4.28	0.79	มากที่สุด
3. มีความพอใจเมื่อได้ช่วยเหลือคนในหมู่บ้านและตำบล	4.22	0.85	มากที่สุด
4. มีค่าตอบแทนและสวัสดิการอย่างเพียงพอ	4.06	0.89	มาก
5. มีความต้องการเป็นตัวแทนเข้าไปแก้ไขปัญหาของชุมชนและสังคม	4.52	0.71	มากที่สุด
โดยรวม	4.27	0.82	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ มีความต้องการเป็นตัวแทนเข้าไปแก้ไขปัญหาของชุมชนและสังคม ($\bar{X} = 4.52$) ต้องการพัฒนาหมู่บ้านและตำบลของตนเองให้มีความเจริญยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.28$) เห็นแบบอย่างนักพัฒนา หรือชุมชนแบบอย่างจึงทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน ($\bar{X} = 4.25$) มีความพอใจเมื่อได้ช่วยเหลือคนในหมู่บ้านและตำบล ($\bar{X} = 4.22$) มีค่าตอบแทนและสวัสดิการอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 4.06$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

(n=119)

ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. คนในชุมชนร่วมกันวางแผนในการดำเนินโครงการต่างๆ	3.50	0.78	มาก
2. มีการประชุมจัดทำแผนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.49	0.58	มาก
3. มีส่วนร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทร่วมกันในชุมชน	3.43	0.65	มาก
4. จัดตั้งกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมทุกฝ่าย ร่วมแสดงความคิดเห็น	4.49	0.71	มากที่สุด
5. มีส่วนร่วมในการการจัดกิจกรรมประเพณี วัฒนธรรม	4.44	0.68	มากที่สุด
โดยรวม	3.87	0.68	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ จัดตั้งกลุ่มอย่างมีส่วนร่วมกับทุกฝ่าย ร่วมแสดงความคิดเห็น ($\bar{X} = 4.49$) มีส่วนร่วมในการการจัดกิจกรรมประเพณี วัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.44$) คนในชุมชนร่วมกันวางแผนในการดำเนินโครงการต่างๆ ($\bar{X} = 3.50$) มีการประชุมจัดทำแผนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.49$) มีส่วนร่วมในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทร่วมกันในชุมชน ($\bar{X} = 3.43$)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการมีจิตสาธารณะ

(n=119)

ปัจจัยด้านการมีจิตสาธารณะ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ต้องการช่วยเหลือชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทน	3.92	0.54	มาก
2. บริจาคทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน	4.19	0.84	มาก
3. เข้าร่วมกิจกรรมกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง	4.05	0.75	มาก
4. ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการกุศล บริจาค แจก จ่าย	3.89	0.69	มาก
5. ร่วมกับชุมชนในการสร้างแหล่งเรียนรู้	4.35	0.89	มาก
โดยรวม	4.08	0.74	มาก

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการมีจิตสาธารณะ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ร่วมกับชุมชนในการสร้างแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.35$) บริจาคทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน ($\bar{X} = 4.19$) เข้าร่วมกิจกรรมกิจกรรมจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.05$) ต้องการช่วยเหลือชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทน ($\bar{X} = 3.92$) ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการกุศล บริจาค แจก จ่าย ($\bar{X} = 3.89$)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้

(n=119)

ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ทำงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและรับฟังปัญหาของประชาชน	4.21	0.78	มากที่สุด
2. หลักเสรีภาพเป็นการที่บุคคลกระทำการสิ่งใดก็ได้ที่ และต้องคำนึงว่าจะกระทบหรือละเมิดผู้อื่นด้วย	4.25	0.73	มากที่สุด
3. มีความเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อส่วนรวม	4.30	0.76	มากที่สุด
4. เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในการทำงานตามหลักของความเสมอภาคเท่าเทียมกัน	4.37	0.69	มากที่สุด
5. ทำงานโดยยึดประชาธิปไตยเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนในการดำเนินโครงการต่างๆในชุมชน	4.29	0.66	มากที่สุด
โดยรวม	4.28	0.72	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในการทำงานตามหลักของความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 4.37$) มีความเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อส่วนรวม ($\bar{X} = 4.30$) ทำงานโดยยึดประชาธิปไตยเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนในการดำเนินโครงการต่างๆในชุมชน ($\bar{X} = 4.29$) หลักเสรีภาพเป็นการที่บุคคลกระทำการสิ่งใดก็ได้ที่ และต้องคำนึงว่าจะกระทบหรือละเมิดผู้อื่นด้วย ($\bar{X} = 4.25$) ทำงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและรับฟังปัญหาของประชาชน ($\bar{X} = 4.21$)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

(n=119)

ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ	4.20	0.66	มาก
2. ภาครัฐส่งบุคลากรมาเป็นพี่เลี้ยงในการทำงาน	4.15	0.72	มาก
3. ได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ จากภาครัฐ	4.10	0.70	มาก
4. ภาครัฐจัดหาสถานที่ในการรวมกลุ่มในชุมชน	4.09	0.72	มาก
5. สนับสนุนด้านการจัดกิจกรรมตามนโยบายที่เกี่ยวข้องของส่วนราชการ	4.22	0.62	มาก
โดยรวม	4.15	0.68	มาก

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ สนับสนุนด้านการจัดกิจกรรมตามนโยบายที่เกี่ยวข้องของส่วนราชการ ($\bar{X} = 4.22$) ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ($\bar{X} = 4.20$) ภาครัฐส่งบุคลากรมาเป็นพี่เลี้ยงในการทำงาน ($\bar{X} = 4.15$) ได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ จากภาครัฐ ($\bar{X} = 4.09$) ภาครัฐจัดหาสถานที่ในการรวมกลุ่มในชุมชน ($\bar{X} = 4.09$)

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ตัวแปรอิสระ	B	S.E.	Beta	t	Sig.
a ค่าคงที่ (Constant)	.619	.322	-	1.921	.057
1. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ (X_2)	.321	.060	.394	5.374	.000*
2. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (X_1)	.319	.059	.397	5.428	.000*
3. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (X_5)	.170	.058	.175	2.923	.004*

$$R = .733 \quad R^2 = .537$$

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยวิธีการเลือกตัวแปรโดยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (Stepwise Regression) ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ (Y) เท่ากับ 0.733 ($R = .733$) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร รวมกันมีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ (Y) ในระดับสูง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ (Y) เท่ากับ .537 ($R^2 = .537$) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวแปร สามารถอธิบายการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ (Y) ได้ร้อยละ 53.70

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 ตัวแปร เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานจากมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ (X_1) (Beta = .397)

3.2 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ (X_2) (Beta = .394)

3.3 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (X_5) (Beta = .175)

ดังนั้น เมื่อทราบค่าคงที่ (Constant) เท่ากับ .619 ทราบค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนดิบ (B) และทราบน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta) จึงสามารถสร้างสมการถดถอย ได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ $Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_nX_n$

แทนค่าในสูตร $Y = .619 + 0.191 (X_1) + 0.255 (X_2) + 0.113 (X_5)$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z = B_1Z_1 + B_2Z_2 + \dots + B_nZ_n$

แทนค่าในสูตร $Z = 0.319 (X_1) + 0.321 (X_2) + 0.170 (X_5)$

เมื่อ Y และ Z = ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาปัจจัยด้านแรงจูงใจ ($\bar{X} = 4.27$) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ($\bar{X} = 4.15$) ปัจจัยด้านการมีจิตสาธารณะ ($\bar{X} = 4.08$) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ ($\bar{X} = 3.87$)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .733 สามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรได้ ร้อยละ 53.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะ ควรจัดสรรทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอ พิจารณาเงินค่าตอบแทนตำแหน่งและเพิ่มสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับอาสาพัฒนาชุมชนอย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ยึดมั่นในแนวทางการทำงานตามระบอบประชาธิปไตย สอบถามความต้องการของประชาชนและเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาหมู่บ้าน ควรจัดกิจกรรมจิตอาสาขึ้นในชุมชนเพื่อพัฒนาด้านต่างๆ ร่วมกับคนในชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนให้ความร่วมมือกับอาสาพัฒนาชุมชนในการพัฒนาหมู่บ้าน ควรพัฒนาภาวะผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนให้มีวิสัยทัศน์ พัฒนาทักษะในด้านการสื่อสารจูงใจ และสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบประเด็นที่สำคัญสมควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ระดับการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์มีนโยบายให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ทรัพยากร หรือการอบรมพัฒนาทักษะการทำงานให้กับอาสาพัฒนาชุมชน ซึ่งทำให้พวกเขาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพอาสาพัฒนาชุมชนต่างมีความมุ่งมั่นและความเสียสละ มีความรักและความห่วงใยในชุมชน ด้วยความตั้งใจและทุ่มเท ปัจจุบันได้มีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร เช่น Line ทำให้การสื่อสารและประสานงานมีประสิทธิภาพ ระหว่างอาสาพัฒนาชุมชนกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งผู้นำชุมชน การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย อุทาธิพย์ (2563) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกตามบทบาทหน้าที่ของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในงานพัฒนาชุมชนเชิงพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ พื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสิฐ โองเจริญ (2563) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เพื่อการพัฒนาชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านแรงจูงใจ 2) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ 3) ปัจจัยด้านการมีจิตสาธารณะ 4) ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน 5) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ผู้วิจัยอภิปรายผลดังนี้

1. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า อาสาพัฒนาชุมชนเป็นบุคคลที่อาสาทำงานเพื่อส่วนรวม บริการประชาชน ลักษณะงานที่ปฏิบัติต้องมีความอดทน เสียสละ และได้รับความไว้วางใจ จากประชาชนประชาชน ซึ่งแต่ละบุคคลมีแรงจูงใจแตกต่างกันออกไป เช่น มีความชอบในลักษณะงานที่ทำ มีจิตบริการ การต้องการการยกย่องจากผู้อื่น มีความมั่นคงในอาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1959) เป็นแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจที่ประกอบด้วย ปัจจัยจูงใจ 2 เรื่องใหญ่ ๆ คือ ปัจจัยจูงใจที่เป็นตัวกระตุ้นในการทำงานและปัจจัยจูงใจที่รักษาสุขลักษณะจิต หรือปัจจัยจูงใจที่บำรุงรักษาจิตใจ ได้ทำการศึกษาปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อแรงจูงใจของคนในองค์กร คือลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้า โอกาสในการเจริญเติบโต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dwyer และ Burnside (2021) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนในเออีโอเปีย: กรณีศึกษาของวอร์ดาส (เขต) สี่แห่งในภูมิภาคโอโรเมียและทิเกรย์

ได้วิเคราะห์ ปัจจัยแรงจูงใจต่าง ๆ เช่น การพัฒนาตนเอง ความสัมพันธ์ทางสังคม และความต้องการช่วยเหลือสังคม เมื่ออาสาสมัครพบว่า งานของพวกเขาสอดคล้องกับแรงจูงใจส่วนตัว เช่น การก้าวหน้าในอาชีพหรือการยอมรับทางสังคม จะส่งผลต่อความผูกพันและประสิทธิภาพในการทำงานจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

2. ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า ผู้ที่เป็นอาสาพัฒนาชุมชน มีจิตอาสา มีความต้องการแก้ไขปัญหาของชุมชน ยินดีและพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น เป็นผู้เสียสละเพื่อส่วนรวม สอดคล้องกับแนวคิดของ Greenleaf (2002) กล่าวว่า ผู้นำแบบผู้รับใช้คือผู้ที่มุ่งมั่นที่จะรับใช้ผู้อื่นมากกว่าที่จะรับใช้ตนเอง ผู้นำต้องมีทักษะในการสื่อสารกับผู้ตามอย่างเข้าใจ รวมถึงเป็นการแสดงการให้เกียรติและการยอมรับ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น (Empathy) เป็นการแสดงออกทางความรู้สึกที่ผู้นำมีให้กับผู้ตาม ซึ่งโดยธรรมชาติของมนุษย์ต้องการได้รับความเห็นอกเห็นใจเมื่อมีความทุกข์หรือประสบปัญหา บุคคลต้องการได้รับการยอมรับในความคิดที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน การให้การดูแล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gambrell, Matkin, และ Burbach (2011) ชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้มีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจภายในให้กับอาสาสมัคร โดยเฉพาะเมื่อผู้นำให้ความสำคัญกับความต้องการและพัฒนาทักษะของสมาชิกในทีม การรับฟังและให้การสนับสนุนสร้างความรู้สึกถึงการยอมรับและความหมายของงาน ทำให้เกิดความผูกพันในระยะยาว

3. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นไปตามสมมติฐาน อาจเป็นเพราะว่า การปฏิบัติงานเชิงพื้นที่ของอาสาพัฒนาชุมชนจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ การยอมรับจากประชาชน ตลอดจนการจัดอบรมและพัฒนาทักษะให้กับอาสาพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง ให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ทักษะการจัดการโครงการ การสื่อสาร การประสานงาน และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การให้คำปรึกษาและการประสานงาน ช่วยให้อาสาพัฒนาชุมชนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ และให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชน เช่น อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือวัสดุที่จำเป็นสำหรับการทำงาน ซึ่งช่วยให้อาสาพัฒนาชุมชนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย จิวจินดา และสมบุรณ์ สุขสำราญ (2560) ได้วิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การสร้างผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ของกรมการพัฒนาชุมชน ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการฝึกอบรม หรือสัมมนาเฉพาะที่เป็นของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน จะทำให้ผู้นำอาสา มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตน ควรให้การสนับสนุนผู้นำ อช. สร้างขวัญกำลังใจ ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จในการบริหารงานชุมชน ต้องเป็นคนที่มีความคิดที่ดีต่อการทำงานในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายเพื่อทำประโยชน์ให้ส่วนรวม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ ควรสนับสนุนทรัพยากรในการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชนให้เพียงพอ พิจารณาเงินค่าตอบแทนตำแหน่งและเพิ่มสวัสดิการต่าง ๆ ให้กับอาสาพัฒนาชุมชนอย่างเหมาะสมกับสภาพ เศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

1.2 ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน อาสาพัฒนาชุมชนควรสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนโดย การคัดเลือกตัวแทนประชาชนในชุมชน เพื่อร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทร่วมกัน ในชุมชน หรือร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยการระดมความคิดเห็นของของทุกฝ่าย

1.3 ปัจจัยด้านการมีจิตสาธารณะ อาสาพัฒนาชุมชนควรมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมสาธารณะ กุศล บริจาค แจก จ่าย ให้ผู้มีจิตศรัทธาบริจาคสิ่งของให้แก่บุคคลด้วยโอกาส ผู้พิการ ผู้สูงอายุที่ไม่มีผู้ดูแลใน ชุมชน สร้างวัฒนธรรมการเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกันในชุมชน

1.4 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำแบบผู้รับใช้ อาสาพัฒนาชุมชนควรทำงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและรับ ฟังปัญหาของประชาชน รับฟังข้อเสนอแนะและปรับปรุงการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

1.5 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดหาสถานที่ในการทำกิจกรรมใน ชุมชน เพื่อให้อาสาพัฒนาชุมชนได้ใช้สถานที่ในการปฏิบัติงาน ประชุมหรือรวมกลุ่มอาชีพตามความเหมาะสม ในพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชน

2.2 ควรศึกษาการสร้างรูปแบบการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาชุมชนให้มีความเหมาะสมเชิงพื้นที่ โดยมีการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างคู่มือในการปฏิบัติงานที่ เหมาะสมกับบริบทพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2559). แนวทางการดำเนินกิจกรรมตามยุทธศาสตร์. กรมการ พัฒนาชุมชนประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. กรมการพัฒนาชุมชน.

กรมพัฒนาชุมชน. (2557). คู่มือสนับสนุนการปฏิบัติงานผู้นำอช. ต้นแบบ. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมความ เข้มแข็งชุมชน กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

ชาญชัย จิวจินดา และสมบูรณ์ สุขสราญ. (2560). ยุทธศาสตร์การสร้างผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (ผู้นำ อช.) ของกรมการพัฒนาชุมชน. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, 3(1-2), 84- 98.

- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. (พิมพ์ครั้งที่12). กรุงเทพฯ: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โพรเกรสชิฟ.
- ธวัชชัย อุทาธิพย์. (2563). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงออกตามบทบาทหน้าที่ของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในงานพัฒนาชุมชนเชิงพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ พื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พิสิฐ โอ่งเจริญ. (2563). **รูปแบบการเพิ่มประสิทธิผลในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เพื่อการพัฒนาชุมชน**. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 9(1). 67-68.
- สมพร เทพสิทธิธา. (2548). **เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ**. สำนักพิมพ์ธรรมสาร. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์. (2567). **จำนวนอาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ในเขตพื้นที่อำเภอสามชัย จังหวัดกาฬสินธุ์**. กาฬสินธุ์: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์.
- สุดาร์ตน์ ตันติวิวัฒน์. (2565). **โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำที่แท้จริงในผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัศรีนครินทรวิโรฒ.
- Blanchard, K., & Kirby, M. D. (2003). **The leadership pill: The missing ingredient in motivating people today**. Free Press.
- Covey, S. R. (1998). **The 7 habits of highly effective teens**. Simon & Schuster.
- Dwyer, P., & Burnside, R. (2021). Motivational factors influencing volunteer engagement: A meta-analysis of volunteer functions. **Journal of Community Psychology**, 49(3), 400-420.
- Gambrell, K. M., Matkin, G. S., & Burbach, M. E. (2011). Cultivating leadership: The need for renovating models to higher epistemic cognition. **Journal of Leadership and Organizational Studies**, 18(3), 308–319.
- Greenleaf, R. K. (2002). **Servant leadership: A journey into the nature of legitimate power and greatness**. Paulist Press.
- Herzberg, F. (1959). **The motivation to work**. John Wiley & Sons, Inc.
- Schermerhorn, J. R. (2003). **Management (8th ed.)**. John Wiley & Sons.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. New York: Harper & Row.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่าน
Public Participation in Managing Slow Tourism in the Area of Nan Province

สฤกษ์ ปุกคาม
สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล
พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Sakrit Pukkham
Sanit Sirivisitkul
Pongsak Phetsatit
North Bangkok University
Email: sakrit_j@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 11 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 24 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 1 ตุลาคม 2567
Received: September 11, 2024; Revised: September 24, 2024; Accepted: October 1, 2024

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปร่วมคิด ร่วมริเริ่ม ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ของชุมชน หมู่บ้าน ตำบล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้สูงขึ้น การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในพื้นที่จังหวัดน่าน และ 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในพื้นที่จังหวัดน่าน จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล เก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่จังหวัดน่านจำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F – test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการ Last Significant Deference (LSD)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในพื้นที่จังหวัดน่านโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการดำเนินงาน รองลงมาได้แก่ ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผน และด้านการรับผลประโยชน์ ตามลำดับ และ 2) เมื่อทำการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในพื้นที่จังหวัดน่าน จำแนกปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่พักอาศัยในชุมชน และการเป็นสมาชิกชมรมหรือองค์กรต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในพื้นที่จังหวัดน่าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ นอกจากนั้นปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; การจัดการการท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ

Abstract

Participation is an opportunity of people to share the idea for planning, decision making, working and taking responsibility for a project or an activity in community, village or sub-district in order to improve life quality of people in community. The purposes of this research to study the level of public participation in organizing leisurely surfing in the area of nan province and to compare public participation in organizing leisurely surfing in the area of nan province. The Classified according to personal characteristic factors data were collected from 400 people in nan province. Statistics were used to test hypotheses including statistical for research frequency, percentage, Mean, Standard deviation, t-test and F - test by one way analysis of variance (One-Way ANOVA), and Least Significant Difference (LSD).

The result of this research found that 1) The people are involved in organizing leisure travel in the nan province area, the overall level was at a high level. When considering each aspect, it was found that the most average aspect is operational aspect, followed by monitoring and evaluation, finding the cause of problems, planning, and receiving benefits. 2) The respectively and comparisons of the level of participation in organizing leisure travel in the area of nan province. Classifying personal characteristics factors found that people with occupations education level length of residence in the community and membership in clubs or organizations differ participate in organized leisure travel in the area of nan province, the difference is statistically significant at the .05 level, which is in line with the assumptions that were set. In addition no significant difference in personal factors such as gender, age, and average monthly income.

Keywords: Public Participation; Managing Tourism; Slow Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่นับวันจะมีความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว หลายประเทศให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว ในฐานะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและประเทศ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เนื่องจากปัจจุบันกระแสโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสาร การคมนาคมขนส่ง ตลอดจนการใช้ชีวิตประจำวันที่รวดเร็วขึ้น ทำให้ผู้คนบางกลุ่มหันเหไปจากการใช้ชีวิตที่เร่งรีบและวุ่นวาย จึงมีแนวคิดที่จะหลีกเลี่ยงสิ่งเหล่านี้ไปใช้ชีวิตในช่วงเวลาหนึ่งเพื่อการพักผ่อนที่สงบ ตลอดจนการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่เร่งรีบจนเกินไป และหนึ่งในกิจกรรมที่ได้รับความนิยมคือการท่องเที่ยว (บุญยสฤษฎ์ อเนก

สุข. 2560) ซึ่งในอดีตการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเน้นความรวดเร็วในการเดินทาง เพื่อสามารถนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้หลากหลายสถานที่ในวัน จึงทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวค่อนข้างเร่งรีบ การท่องเที่ยวลักษณะนี้เริ่มเปลี่ยนไป เมื่อนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเริ่มมองหาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เนิบช้า สงบ ผ่อนคลาย และใช้เวลาในการทำกิจกรรมได้ยาวนานขึ้น จึงเป็นที่มาของการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ (Slow tourism) ซึ่งประเทศในภูมิภาคเอเชียหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศที่แฝงไปด้วยความสวยงามของธรรมชาติและวัฒนธรรม มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะตัว จึงทำให้ประเทศไทยเป็นตัวเลือกสำคัญของนักท่องเที่ยวแบบใหม่นี้ (ชลตรงค์ ทองสง. 2564)

ทั้งนี้ นักวิชาการได้กล่าวถึงคุณลักษณะและความสำคัญของการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบไว้อย่างชัดเจน อาทิ ชรินทร์ อยู่เพชร (2563) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้ใกล้ชิดกับธรรมชาติ และใช้เวลาในการอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวหนึ่งๆ เป็นระยะเวลายาวนาน และเพียงพอ ซึ่งหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ประกอบด้วยหลัก 2 ประการคือ การได้ใช้ระยะเวลาที่นานเพียงพอและการที่ได้ท่องเที่ยวอยู่ในสถานที่หนึ่งเพื่อที่จะได้เรียนรู้และเกิดความเข้าใจในลักษณะการท่องเที่ยวนั้น ขณะที่ ดิกกินสัน และลัมสดอน (Dickinson and Lumsdon. 2010) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบว่ามีลักษณะเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชน ธรรมชาติของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การท่องเที่ยวแบบพำนักระยะยาว การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การร่วมเทศกาลท้องถิ่น การขี่จักรยานท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ วีระพล ทองมา และคณะ (2561) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวโดยไม่เร่งรีบว่านั้นเป็นเรื่องของการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มาเยือน ในการที่จะดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่างๆ ของชุมชนที่มีอยู่ ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน ซึ่ง ญัตติพัชร มณีโรจน์ (2560) ได้กล่าวสรุปว่า การเตรียมความพร้อมของการจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ซึ่งเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน วางแผนดำเนินการดำเนินการ และประเมินผลกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักของการจัดการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวได้รับคุณค่าจากการท่องเที่ยว เรียนรู้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ

สำหรับจังหวัดน่านได้กำหนดวิสัยทัศน์ประจำจังหวัดว่า “เมืองแห่งความสุข เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ธรรมชาติสมบูรณ์ การเกษตรมั่งคั่ง ชุมชนเข้มแข็ง ท่องเที่ยวยั่งยืน” จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างสมดุล เพื่อให้เป็นเมืองที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน โดยใช้กลยุทธ์สำคัญ 5 ประเด็นในการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ 1) ค้นหาพัฒนาและฟื้นฟูทรัพยากรการ

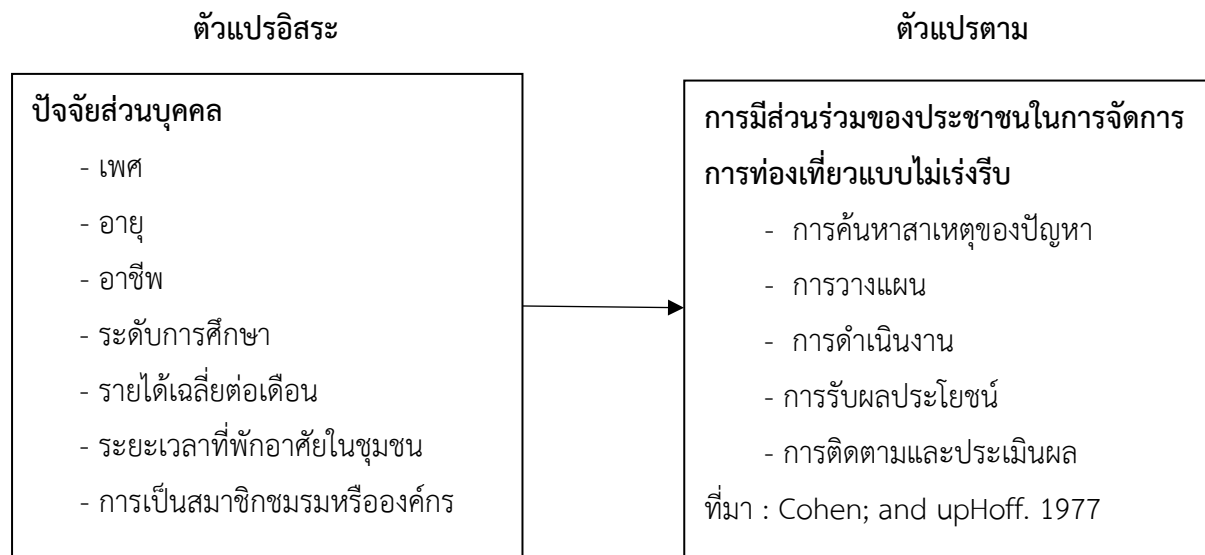
ท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน 2) บริหารจัดการภาครัฐและท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 3) พัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้านการท่องเที่ยว 4) บริหารจัดการเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวที่หนาแน่น 5) ยกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเป็นสากลและยั่งยืน ซึ่งผลจากการดำเนินกลยุทธ์ต่าง ๆ ส่งเสริมและกระตุ้นการท่องเที่ยวต่างๆ ส่งผลให้การท่องเที่ยวจังหวัดน่านเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนสร้างรายได้ให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน คิดเป็นมูลค่ารวม 3,000 ล้านบาทต่อปี โดยมีสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังจังหวัดน่าน สูงสุดในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2563 มีปริมาณมากกว่า 1 แสนราย (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2563) อย่างไรก็ตามในช่วงสถานการณ์วิกฤตการณ์โรคระบาด ระหว่างปี พ.ศ. 2564-2566 พบว่าจำนวนนักท่องเที่ยวลดลง ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินโครงการเพื่อฟื้นฟูการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ผสมกับการสร้างความสมดุลและยั่งยืนให้เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน นอกจากนี้ยังพบปัญหาและผลกระทบที่ตามมาทั้งด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เช่น การสนับสนุนทางสังคมของประชาชน หรือปัญหาขยะที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น จังหวัดน่านจึงได้จัดทำยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน พ.ศ. 2566-2570 โดยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่สะท้อนภาพลักษณ์ของจังหวัดน่านภายใต้โครงการ “น่าน เมืองเรียบง่าย ผู้คนงดงาม” โครงการ “เที่ยวน่านเป็นวงกลม” และโครงการ “น่าน อยู่สบาย นะ” โดยหัวหน้าส่วนราชการ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดน่าน ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนที่สนใจ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เข้าร่วมจัดทำแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว เพื่อสร้างกลไกการขับเคลื่อนนโยบายที่สำคัญของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาให้มีประสิทธิภาพ เกิดความเชื่อมโยงและบูรณาการกับภารกิจในระดับต่าง ๆ ในพื้นที่ (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน. 2566) ดังนั้นการได้รับทราบว่าคุณลักษณะของประชาชนแบบใดที่จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบของจังหวัดน่านได้ จะสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นองค์ประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของจังหวัดน่านให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่าน
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่าน จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มากำหนดเป็นตัวแปรอิสระ และได้นำแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ โคเฮน และอัฟฮอฟ (Cohen; and upHoff, 1977) มาเป็นกรอบในการวิจัย ดังแสดงได้ในภาพประกอบต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่าน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) ที่ได้จากแบบสอบถาม และข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary data) ที่ได้ศึกษาจากการลงพื้นที่และการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะสามารถตอบแบบสอบถามได้ด้วยความเข้าใจ และอาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดน่าน จำนวนทั้งสิ้น 476,727 คน (สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2566) นำมาคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง โดยการคำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน ทั้งนี้เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่อาจ

พบความไม่สมบูรณ์ และความครอบคลุมในการประเมินผลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เป็นจำนวน 400 คน ทำการสุ่มตามสัดส่วนแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยเป็นการสุ่มแยกราชอาณาจักร รายตำบล และรายหมู่บ้าน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวที่ดี และตามจำนวนที่กำหนดไว้

2. ด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่าน ประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ซึ่งได้มาจากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) อาชีพ 4) ระดับการศึกษา 5) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6) ระยะเวลาที่พักอาศัยในชุมชน และ 7) การเป็นสมาชิกชมรมหรือองค์กร

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ซึ่งได้มาจากการศึกษาทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ Cohen; and upHoff (1977) ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา 2) ด้านการวางแผน 3) ด้านการดำเนินงาน 4) ด้านการรับผลประโยชน์ และ 5) ด้านการติดตามและประเมินผล

3. ด้านพื้นที่

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ 15 อำเภอ จังหวัดน่าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ และสร้างจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม กำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และองค์ประกอบที่จะทำให้ทราบถึงผลการวิจัย จากนั้นได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือใน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และข้อคำถาม ความเหมาะสมในการใช้ภาษา รวมทั้งข้อคำแนะนำอื่นๆ นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยวิธีการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ค่าคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ที่ระดับ .808 ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบสอบถามซึ่งผ่านขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพ มาปรับแก้ไขข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว มาทดสอบ

ความเที่ยงในการวัด โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชาชนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จำนวน 30 คน และ ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยวิธีสัมประสิทธิ์ของครอนบักซ์อัลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่า แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงในแต่ละองค์ประกอบ ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ที่ระดับ .985

2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บข้อมูลขั้นตอนที่ 1 ขออนุญาตจัดเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่จังหวัดน่าน และ ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม และรูปแบบออนไลน์ โดยใช้ Google Form ใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูล จำนวน 3 เดือน หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาคัดเลือกชุดที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนมากที่สุดจนครบจำนวนตามที่กำหนดไว้

3. ในการวิจัยมีสถิติที่ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ใช้เพื่ออธิบายคุณลักษณะของตัวแปรต่างๆ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ได้แก่ Independent t-test และ F – test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA Analysis) และทำการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการ Last Significant Deference (LSD)

ผลการวิจัย

จากผลการเก็บรวบรวมข้อมูลพบผลการวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีระหว่างอายุ 36 – 45 ปี มีอาชีพรับจ้างหรือพนักงานเอกชน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้ 10,000 – 20,000 บาท พักอาศัยในชุมชนตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป และไม่เป็นสมาชิกองค์กรชุมชนต่างๆ

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในพื้นที่จังหวัดน่าน

จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่าน โดยรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการดำเนินงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.17) รองลงมาได้แก่ ด้านการติดตามและประเมินผล (ค่าเฉลี่ย = 4.15) ด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา (ค่าเฉลี่ย = 3.75) ด้านการวางแผน (ค่าเฉลี่ย = 3.67) และด้านการรับผลประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย = 3.64) ตามลำดับ ซึ่งแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่าน โดยภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา	3.75	0.843	มาก	3
2. ด้านการวางแผน	3.67	0.812	มาก	4
3. ด้านการดำเนินงาน	4.17	0.691	มาก	1
4. ด้านการรับผลประโยชน์	3.64	0.764	มาก	5
5. ด้านการติดตามและประเมินผล	4.15	0.740	มาก	2
ภาพรวม	3.88	0.773	มาก	

3. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในพื้นที่จังหวัดน่าน จำแนกตามปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่าน

(n = 400)

ปัจจัยส่วนบุคคล	การค้นหาสาเหตุของปัญหา		การวางแผน		การดำเนินงาน		การรับผลประโยชน์		การติดตามและประเมินผล		ภาพรวม	
	F	P-value	F	P-value	F	P-value	F	P-value	F	P-value	F	P-value
เพศ	0.086	0.132	1.246	0.214	1.004	0.316	1.004	0.316	1.638	0.102	0.167	0.867
อายุ	.249	.910	1.237	.295	1.150	.333	1.839	.120	1.298	.270	.795	.529
อาชีพ	3.217*	.013	.610	.656	.489	.744	1.493	.203	2.795*	.026	2.116	.078
ระดับการศึกษา	.725	.485	1.078	.341	.480	.619	2.975	.052	3.337*	.037	.990	.372
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	.958	.384	.250	.779	.008	.992	.390	.677	.343	.710	.328	.721
ระยะเวลาที่พักอาศัยในชุมชน	2.399	.092	2.887	.057	1.587	.206	.332	.717	3.715*	.025	3.772*	.024
การเป็นสมาชิกชมรมหรือองค์กร	2.193*	0.029	1.732	0.084	0.090	0.928	0.398	0.795	1.774	0.077	2.163*	0.031

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อได้ทำการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่าน จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ

ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่พักอาศัยในชุมชน และการเป็นสมาชิกชมรมหรือองค์กรต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่านแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ เมื่อทำการจำแนกรายด้านพบว่า

3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่านไม่แตกต่างกัน

3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่านไม่แตกต่างกัน

3.3 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่านแตกต่างกัน ในด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา และการติดตามและประเมินผล

3.4 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่านแตกต่างกัน ในด้านการติดตามและประเมินผล

3.5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่านแตกต่างกัน ในด้านการวางแผน

3.6 ประชาชนที่มีระยะเวลาที่พักอาศัยในชุมชนต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่านแตกต่างกัน ในภาพรวมและด้านการติดตามและประเมินผล

3.7 ประชาชนที่มีการเป็นสมาชิกชมรมหรือองค์กรต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่านแตกต่างกัน ในด้านภาพรวมและการค้นหาสาเหตุของปัญหา

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่ามีข้อมูลบางประการที่ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการไม่เพียงพอ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือการอยู่ในพื้นที่นั้นๆ เป็นเวลานานพอที่จะเข้าใจวิถีชีวิต ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยวิธีการที่หลากหลาย อาจสามารถส่งเสริมให้ประชาชนในฐานะเจ้าของบ้าน ให้บริการนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น อันนำมาซึ่งเศรษฐกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดน่านต่อไป โดยผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยิ่งรัตน์ สระแก้ว (2563) ที่ได้ทำการศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพื้นที่ตำบลดิดินจี่ อำเภอคำม่วน จังหวัดกาฬสินธุ์ และพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพื้นที่ตำบล ดิดินจี่ อำเภอคำม่วน จังหวัดกาฬสินธุ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามการให้บริการนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้ดีที่สุด

2. การที่ประชาชนที่มีอาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่พักอาศัยในชุมชน และการเป็นสมาชิกชมรมหรือองค์กรต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่านแตกต่างกัน

ทั้งในภาพรวม ในด้านการค้นหาสาเหตุของปัญหา และในด้านการติดตามและประเมินผลนั้น อาจกล่าวได้ว่าในการจัดการการท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวไม่เร่งรีบนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากประชาชนในพื้นที่ เพื่อการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัย สร้างสรรค์ สร้างบรรยากาศที่น่าท่องเที่ยวค้นหา อันจะส่งผลให้ผู้มาเยือนจากถิ่นอื่นรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย เพิ่มความต้องการที่จะพำนักอาศัยในพื้นที่จังหวัดน่านเป็นเวลานานขึ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อระบบเศรษฐกิจของจังหวัดน่านเนื่องจากความโอ้อ้อมอารีนำมาซึ่งรายได้ของท้องถิ่นและเศรษฐกิจชุมชนโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณณทัต บณขุนทด และคณะ (2562) ที่ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว ตำบลลิสาณ อำเภอมือเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ และพบว่าในการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนติดตามผลการดำเนินงานของการพัฒนาในชุมชนท่องเที่ยว และกำหนดนโยบายด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสออกมามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของยาฮายา (Yahaya. 2020) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในประเทศมาเลเซียและพบว่า หนึ่งในผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวใหม่ในประเทศมาเลเซีย คือการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวและการพักผ่อนหย่อนใจ การท่องเที่ยวลักษณะนี้จะอยู่บนพื้นฐานของความตระหนักถึงศักยภาพในการพัฒนาชนบทและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนไปพร้อมกัน เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างชาติได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของประชาชน โดยชุมชนต้องมีส่วนแสดงเป็นสินค้าเสียเอง ติดตามการดำเนินงาน ประเมินผล และศึกษาผลกระทบด้วยตนเอง โดยความช่วยเหลือของรัฐบาลมาเลเซีย เพราะการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบต้องอาศัยความเป็นตัวตนของชุมชนเป็นหลัก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และคณะ (2564) ที่ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่านและพบว่า จุดเด่นที่เป็นจุดขายด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดน่านคือ วัดโบราณก่อนการสร้างบ้านแปลงเมืองที่ยังคงรักษารูปแบบเดิมเอาไว้ มีตำนานเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ที่เป็นของตนเอง มีศิลปวัฒนธรรมภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ถ่ายทอดวิถีชีวิตของคนน่าน ภาพที่สร้างชื่อเสียงให้จังหวัดน่านคือ ภาพปูม่านยาม่านภาพกระซิบรักขันลิ้อโลก มีผ้าทอที่มีลวดลายโบราณ และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือ ผ้าลายน้ำไหลรวมถึงวิถีชีวิตที่สืบทอดมรดกตั้งแต่บรรพบุรุษเหล่านี้อย่างถูกบอกเล่าและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนน่านที่อยู่แบบเรียบง่าย ไม่เร่งรีบ ทำให้คนที่มาเที่ยวน่านรู้สึกสุขกายสบายใจ

3. การที่ประชาชนให้ข้อมูลที่สำคัญเพิ่มเติมว่า รับรู้ข้อมูลข่าวสารการเข้าพื้นที่ของนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่เข้า ส่งผลโดยตรงต่อปริมาณและคุณภาพของการขายผลิตภัณฑ์ชุมชนและการต้อนรับ ทำให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีความพึงพอใจน้อยลง ขอเสนอให้การให้ข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวไม่เร่งรีบด้านออนไลน์มากเกินไป เพราะชาวบ้านพื้นถิ่นจริง ๆ ที่ทำโฮมสเตย์หรือผลิตสินค้าชุมชน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวจริง ๆ แสดงผลงานได้ไม่เต็มที่ นอกจากนี้ธุรกิจหลักของการท่องเที่ยวจังหวัดน่านคืออาหารและที่พักเป็นของคนนอกมากยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่าประโยชน์ที่แท้จริงในการมีส่วนร่วมของประชาชน นอกจาก

ประเด็นความโปร่งใสและประชาพิการณ์ต่างๆ แล้ว การที่ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการบริหารท้องถิ่น จะมีโอกาสนำเสนอจุดอ่อนจุดแข็ง จุดที่เป็นประโยชน์และจุดที่เป็นปัญหาของท้องถิ่นร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะมีผลดีในทุกด้านแล้ว ภาครัฐจะได้มีโอกาสรับทราบปัญหาที่แท้จริงของประชาชน รวมถึงอธิบายวิธีการแก้ไขปัญหาให้ประชาชนได้รับทราบโดยตรง เนื่องจากสภาพของแต่ละบุคคล สภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่อาจสร้างความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากข้อเท็จจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชาญ ฤทธิธรรม และคณะ (2564) ที่ได้ทำการศึกษามีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครสกลนครและพบว่า การให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการบริหารเทศบาลจะทำให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยตามระบอบประชาธิปไตย เป็นไปตามแนวคิดที่ว่าปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังนั้นควรกระจายการมีส่วนร่วมการบริหารงานให้กับประชาชนเข้ามามีบทบาทเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นให้รวดเร็ว โปร่งใส เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล แสดงให้เห็นถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมกำหนดปัญหา ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์ และมีส่วนรับรู้ผลการดำเนินงาน และได้สรุปการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจเอาไว้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจดำเนินการ รับฟังความคิดเห็นกันระหว่างประชาชน ผู้บริหาร และบุคลากรให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครสกลนครร่วมกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า การค้นหาสาเหตุของปัญหาและการติดตามและประเมินผลมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบของประชาชนในพื้นที่จังหวัดน่าน จึงขอเสนอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพิ่มการมีส่วนร่วมให้กับประชาชนในการค้นหาสาเหตุของปัญหา โดยการสร้างบรรยากาศแวดล้อมของชุมชน ให้เอื้อต่อการมาพักอาศัยแบบเนิบช้าหรือแบบไม่เร่งรีบของนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เช่น การสร้างความอบอุ่นปลอดภัย การเข้าใจภาษาต่างชาติเพื่อการสื่อสารที่ชัดเจนมากขึ้น การทำอาหารปลอดภัย เป็นต้น นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการประเมินผลจะนำมาซึ่งการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและระบบเศรษฐกิจที่ดีของประชาชนอย่างแท้จริงต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่พักอาศัยในชุมชน และการเป็นสมาชิกชมรมหรือองค์กรของประชาชนมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่านแตกต่างกัน จึงขอเสนอให้สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน และหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่จังหวัดน่าน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ นำประเด็นจำแนกวิธีการเข้าร่วมตาม อาชีพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่พักอาศัยในชุมชน และการเป็นสมาชิกขององค์กร เนื่องจากปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มีผลทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่ง

รับต่างกัน เพื่อให้ช่องทางการประชาสัมพันธ์หรือกระบวนการเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปขอเสนอให้ศึกษาเพิ่มเติมในส่วนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ ในพื้นที่จังหวัดน่าน เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาเพื่อสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชลตรงค์ ทองสง. (2564). เทคนิคการพัฒนา Slow Tourism ในประเทศไทย. วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา. 12(2), 1-12.
- ชนินทร์ อยู่เพชร. (2563). การเติบโตอย่างรวดเร็วของ Slow Tourism. *Tourism and Hospitality Management Quarterly Review*, (5), 5-6.
- ณัฐพัชร์ มณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. วารสารการท่องเที่ยวไทยและนานาชาติ. 13(2), 25-46.
- บุญยสุษฎ์ อเนกสุข. (2560). การท่องเที่ยวแบบเนิบช้า (Slow travel) : นิยามและแนวคิด. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(1), 26-47.
- ปณัตต์ บณขุนทด และคณะ. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์. 6(2), 190-211.
- ยิ่งรัตน์สระแก้ว. (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพื้นที่ตำบลดินจี่ อำเภอม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. สืบค้นจาก <https://shorturl.asia/MvEmQ>.
- วิชาญ ฤทธิธรรม และคณะ. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครสกลนคร, วารสารมหาจุฬานาครทรรค์, 8(5), 27-41.
- วีระพล ทองมา และคณะ (2561). ผลที่เกิดจากกิจกรรมท่องเที่ยวต่อประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : รายงานผลการวิจัย สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ศุภวิทย์วิชัยและพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2563). เทียวกรีน กินคลีน เสพศิลป์เมืองน่าน. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://stri.cmu.ac.th/gallery.php?id=2276>.
- ศิริพร ถาวรวิสิทธิ์ และคณะ. (2564). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน, วารสารสมาคมนักวิจัย, 26(1), 244-256.

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดน่าน. (2566). สถิตินักท่องเที่ยวจังหว็ดน่าน ปี 2561 – 2565.

สืบค้นเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2567 จาก

https://province.mots.go.th/ewtadmin/ewt/nan/more_news.php?page=5&cid=4.

Cohen, J. and UpHoff. (1977). **Rural Development Participation: Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation**. London: Rural Development Center: Cornell University.

Dickinson, J. and Lumsdon, L. (2010). **Slow Travel and Tourism**. UK: Earth scan Ltd.

Yamane, T. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York: Harper & Row.

Yahaya I. (2020). **Homestay Program in Malaysia - Development and Prospect of Slow Tourism in Malaysia: School of Social, Development and Environmental Studies, Faculty of Social Sciences and Humanities, University Kebangsaan Malaysia**.

กลไกการเป็นตัวแปรกลางของความพึงพอใจในงาน ความน่าสนใจในงาน และความพยายามในงาน
ที่มีต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม : มุมมองของทุนทางจิตวิทยา

Assessing the Mediation Mechanism of Job Satisfaction, Job Attractiveness and Job
Effort on Innovative Work Behavior: The Perspective of Psychological Capital

กฤตภาส ศัตรูลี้

พนัชร สิมะขจรบุญ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Kittapas Satrulee

Panuschagone Simakhajornboon

Silpakorn University, Thailand

Email: kittapas120@gmail.com

วันที่รับบทความ: 12 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 23 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 24 กันยายน 2567

Received: September 12, 2024; Revised: September 23, 2024; Accepted: September 24, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาระดับทุนทางจิตวิทยา ความพึงพอใจในงาน ความน่าสนใจในงาน ความพยายามในงาน และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของบุคลากร 2) ศึกษาอิทธิพลของทุนทางจิตวิทยา ที่มีผลต่อ พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม โดยผ่านความพึงพอใจในงาน ความน่าสนใจในงาน และความพยายามในงาน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ เก็บข้อมูลออนไลน์ จำนวน 459 ชุด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคคลที่ทำงานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และแผนกวิจัยและพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเห็นของทุกตัวแปรอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมการโครงสร้าง มีค่าดัชนีตรวจจับความสอดคล้องผ่านเกณฑ์ มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อ ความพึงพอใจในงาน ความน่าสนใจในงาน ความพยายามในงาน และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของบุคลากร โดยมีตัวแปรส่งผ่านความพึงพอใจในงาน ความน่าสนใจในงาน และความพยายามในงาน สมการโครงสร้างสามารถอธิบายความผันแปรของ ความพึงพอใจในงาน พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม ความน่าสนใจในงาน และ ความพยายามในงาน ได้ร้อยละ 90.4, 84.7, 75.2 และ 60.9

คำสำคัญ : ทุนทางจิตวิทยา; พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม; มุมมองของทุนทางจิตวิทยา

Abstract

This study aims to 1) study the level of Psychological Capital, Job Satisfaction, Job Attractiveness, Job Effort and Innovative Work Behavior 2) Study the influence of Psychological Capital effect to Innovative Work Behavior Through Job Satisfaction, Job

Attractiveness and Job Effort. by using quantitative research methods, with a questionnaire as an online data collection tool for 459 copy by the sample group used in this research included people working in information technology and research and development departments. The research results found that the level of opinions of all variables was at a high level. The results of the structural equation testing had a consistency detection index value that passed the criteria. It has a direct and positive influence on the job satisfaction, job interest, job effort and innovative work behavior of the personnel. With the mediating variables of job satisfaction, job interest, and job effort, the structural equation could explain the variances of job satisfaction, innovative work behavior, job interest, and job effort at 90.4, 84.7, 75.2, and 60.9 percent, respectively.

Keyword: Psychological Capital; Job Effort and Innovative Work Behavior; psychological capital perspective

บทนำ

นวัตกรรมมีความสำคัญต่อการเติบโตและการอยู่รอดของทุกๆ องค์กรในปัจจุบัน เนื่องจากความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานในการดำเนินงาน แต่นวัตกรรมก็เป็นกิจกรรมที่ซับซ้อน ทำหาย และต้องใช้ความรู้เป็นอย่างมากในการสร้างสรรค์ (Smith & Shah, 2013) กระบวนการที่องค์กรต่างๆ พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เป็นนวัตกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงลึกที่แปลกใหม่และการเรียนรู้อย่างมากเกี่ยวกับเทคโนโลยีและการตลาด (Taylor, 2010) กิจกรรมการวิจัยและพัฒนาทำให้เกิดความสามารถทางเทคโนโลยีใหม่ๆ และผลิตภัณฑ์นวัตกรรมผ่านการผสมผสานความรู้ที่เป็นที่เข้าใจของบริษัทผนวกเข้ากับความรู้ใหม่ (Leiponen and Helfat, 2010) ความรู้ใหม่สามารถสร้างขึ้นได้จากภายในองค์กรหรือมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จากมุมมองเชิงปฏิบัติการมีบริษัทจำนวนมากยากที่จะสร้างนวัตกรรมที่ต่างไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิงโดยผ่านกระบวนการจากภายในองค์กร (Henderson, 1993) ซึ่งต้องอาศัยบุคลากรที่มีพฤติกรรมการทำงานในเชิงนวัตกรรม

พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม มีความสำคัญในการดำเนินการภายในองค์กรเป็นอย่างมาก การที่องค์กรมีการดำเนินการทำงานรูปแบบใหม่นั้นจะส่งผลให้เกิด ผลงานใหม่ ไอเดียในการทำงานใหม่ และการบริการใหม่ๆ (Oldham & Cummings, 1996; Amabile, 1988) จะสามารถส่งผลให้องค์กรมีความก้าวหน้าทางความคิด กระบวนการวิธีการผลิต และการดำเนินการใหม่ๆ เชิงสร้างสรรค์ ช่วยให้องค์กรมีความยั่งยืน เพราะมีการดำเนินการในรูปแบบวิธีคิดเชิงนวัตกรรม สามารถช่วยให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขันกับองค์กรอื่นๆ เมื่อองค์กร หัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน มีการสนับสนุนพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมนอกจาก

จะช่วยให้พนักงานมีกระบวนการปฏิบัติตามจุดประสงค์ขององค์กรแล้ว (Chatchawan et al, 2017) พนักงานที่ทำงานจะรู้สึกถึงอิสระในการทำงาน การสรรหาและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางการดำเนินงานให้แก่เพื่อนร่วมงานหรือฝ่ายงาน ทำให้ตนเองรู้สึกถึงคุณค่าของตัวเองต่อองค์กร นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงแนวทางการดำเนินการหรือการทำงานแล้ว ตัวพนักงานยังมีการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ทักษะ และความคิดสร้างสรรค์ เมื่อพนักงานมีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน จะนำไปสู่การสร้างการดำเนินการเพื่อผลการดำเนินการเชิงนวัตกรรมให้แก่องค์กรได้ในอนาคต (Carmeli et al., 2006) พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะทำให้องค์กรมีความก้าวหน้าในการดำเนินการทำงานในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้ตัวองค์กรมีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต และตัวพนักงานสามารถที่จะพัฒนาตนเองไปในเชิงนวัตกรรมการทำงานได้ เพื่อให้ตัวพนักงานเกิดคุณค่าในตัวเองและต่อองค์กร

ปัจจัยที่ส่งเสริมให้บุคลากรมีพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมคือทุนทางจิตวิทยาซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวพนักงานในเชิงจิตวิทยาของตัวพนักงาน โดยมีองค์ประกอบ 4 อย่าง (Luthans et al., 2007) คือ ความหวัง (Hope) เป็นแรงจูงใจในการทำงานเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมาย มองโลกในแง่ดี คือการนำความคิดเชิงบวกมาช่วยแก้ไขปัญหาคัดสินใจเพื่อให้เกิดผลดีต่อตนเองมากที่สุดความยืดหยุ่น หมายถึง การรับรู้ ปรับตัว และยอมรับต่อสิ่งใหม่ๆ หรือสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ และการรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง ความเชื่อเชิงบวกหรือความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการทำงานเฉพาะด้าน (Luthans et al., 2005) ทุนทางจิตวิทยาจะแสดงถึงจิตเชิงบวกของตัวบุคคลและไม่สามารถจับต้องได้ และมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและการพัฒนาขององค์กร (Luthans et al., 2005) จะเห็นได้ว่าปัจจัยเหล่านี้จะช่วยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพให้กับตัวพนักงาน มีการเติบโต มีศักยภาพมากขึ้น องค์กรสามารถนำองค์ประกอบเหล่านี้มาสร้างพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมโดยใช้ประโยชน์จากทุนทางจิตวิทยาของพนักงานช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ในองค์กร

การสร้างนวัตกรรมเป็นกระบวนการที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการและองค์กรในปัจจุบันเนื่องจากนวัตกรรมเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในกระบวนการดำเนินการงานการผลิต หรือแม้กระทั่งกระบวนการการทำงาน ด้วยเหตุนี้ทำให้บุคลากรภายในองค์กรและตัวนวัตกรรมในเทคโนโลยีจึงมีความสำคัญอย่างมาก (Edquist et al., 2001) ดังนั้นองค์กรควรมีการส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม การเสริมสร้างในเชิงจิตวิทยาอาจจะตอบโจทย์แก่ตัวพนักงานเพื่อให้พนักงานรู้สึกเปิดใจรับนวัตกรรมและทุ่มเทการทำงานมากยิ่งขึ้น ตามองค์ประกอบของโครงสร้างของทุนทางจิตวิทยา (Luthans, 2007) อาจส่งเสริมมุมมองใหม่ๆ ในการทำงานรวมถึงทัศนคติในการทำงาน ซึ่งการที่ตัวพนักงานมี ทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกอาจส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมได้ นอกจากนี้ทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกยังสามารถส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในงาน (Alshebami, 2021; NGO, 2021) ความน่าสนใจในงาน และความพยายามในงาน (Dinh Tho et al. 2014) สิ่งเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมการทำงานโดยเฉพาะการเกิดนวัตกรรมในการทำงาน

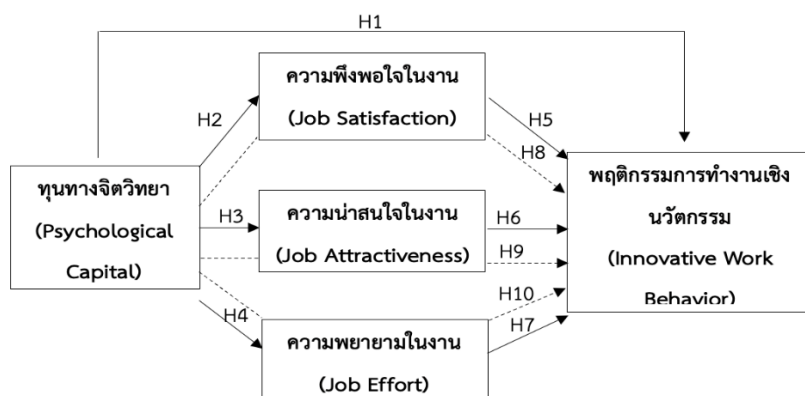
ซึ่งการศึกษาในประเด็นนี้อาจช่วยทำให้เกิดความชัดเจนแก่องค์กรในการพัฒนาบุคลากรให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทุนทางจิตวิทยา ความพึงพอใจในงาน ความน่าสนใจในงาน ความพยายามในงาน และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของบุคลากร
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของทุนทางจิตวิทยาที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม โดยผ่าน ความพึงพอใจในงาน ความน่าสนใจในงาน และความพยายามในงาน

กรอบแนวคิดวิจัย

การศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยข้างต้นผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และนำไปสู่การพัฒนาสมมติฐานข้างต้น ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร กลุ่มตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล

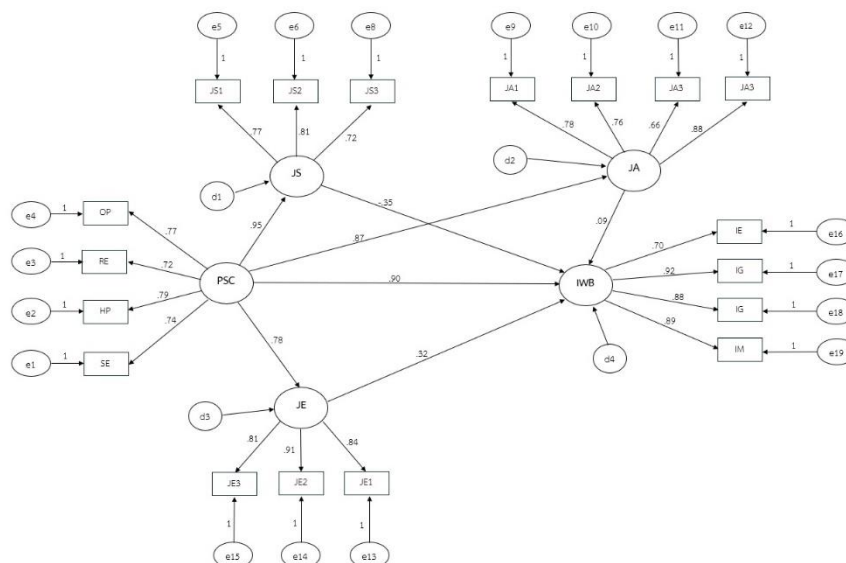
ประชากรของการวิจัย คือ บุคคลที่ทำงานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและแผนกวิจัยและพัฒนาซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Cochran (1977) จำนวนทั้งสิ้น 400 คน เป็นวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์สร้างแบบสอบถามใน Google Form และดำเนินการส่ง URL ของแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างผ่านแอปพลิเคชันสื่อสังคมออนไลน์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่ปรับปรุงมาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้ 1) คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล เป็นคำถามปลายปิดแบบตรวจรายการ 2) ทักษะจิตวิทยา จำนวน 13 ข้อ โดยแบ่งออกเป็นการรับรู้ความสามารถของตน 3 ข้อ ความหวัง 4 ข้อ ความสามารถในการฟื้นตัว หรือความยืดหยุ่น 3 ข้อ และการมองโลกในแง่ดี (Optimism) 3 ข้อ ปรับปรุงจาก Djourova, N. et al. (2019) 3) ความพึงพอใจในงาน 5 ข้อ ปรับปรุงจาก Judge, T. A., and Klinger, R. (2008) 4) ความน่าสนใจในงาน 4 ข้อ ปรับปรุงจาก Dinh Tho (2014) 5) ความพยายามในงาน 3 ข้อ ปรับปรุงจาก Dinh Tho (2014) และ 6) พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม จำนวน 10 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น การสำรวจความคิด 2 ข้อ การสร้างแนวคิด 3 ข้อ การสนับสนุนความคิด 2 ข้อ และการนำแนวคิดไปปฏิบัติ 3 ข้อ ปรับปรุงจาก De Jong et al. (2010) แบบสอบถามในส่วนที่ 2 – 6 ใช้ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ

ผลการวิจัย

ทักษะจิตวิทยา มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{x}=4.26, SD=0.57$), ความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{x}=4.00, SD=0.58$) และ พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ที่ ($\bar{x}=4.30, SD=0.58$) ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) สมการโครงสร้างสามารถอธิบาย IWB ได้ร้อยละ 84.6 ($R^2=.846$) JS ร้อยละ 90.4 ($R^2=.904$) JA ร้อยละ 75.2 ($R^2=.7524$) และ JE ร้อยละ 60.9 ($R^2=.609$)

แผนภาพที่ 2 ค่าสถิติดัชนีความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้าง

สรุปและอภิปรายผล

ทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม จึงยอมรับสมมติฐาน 1 สามารถอธิบายได้ว่า พนักงานที่มีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกจะมีทัศนคติที่ดี ซึ่งจะส่งผลต่อการทำงานผลักดันให้เกิดความสำเร็จ โดยพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานให้เกิดความสำเร็จ (ปัญญาภิญโญ เนรมิตตกพงศ์ และคณะ, 2563) ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางจิตวิทยา และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมนั้นมีความเกี่ยวข้องกันในเชิงบวก (Jin-Feng Uen et al., 2021) การที่องค์กรทำให้พนักงานเกิดทุนทางจิตวิทยาที่สูง จะสามารถส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม (ภัทราภรณ์ ผ่องแผ้ว และชานิดา จิตตรุทธะ, 2566) ทั้งนี้ หากกลุ่มพนักงานที่มีศักยภาพสูง ได้รับการพัฒนาทางด้านทุนทางจิตวิทยาในเชิงบวก จะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงสร้างสรรค์หรือพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมที่สูงขึ้น (จารุวรรณ และคณะ, 2564) จะเห็นได้ว่า ทุนทางจิตวิทยานั้น มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม นอกจากจะช่วยให้งานมีประสิทธิภาพแล้ว ยังสามารถผลักดันให้เกิดความสำเร็จในการทำงานด้วย และยังพนักงานที่มีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกที่สูงจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมสูงตาม

ทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจในงาน จึงยอมรับสมมติฐาน 2 สามารถอธิบายได้ว่า ทุนทางจิตวิทยานั้นสามารถทำให้เกิดความพึงพอใจในงานได้ และยังสามารถทำให้งานที่ออกมานั้นมีประสิทธิภาพอีกด้วย (Luthans & Youssef, 2017) ความสัมพันธ์ของทุนทางจิตวิทยามีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจในงาน หากยังมีทุนทางจิตวิทยาที่สูง ก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจในงานสูงตาม (NGO, 2021) ในองค์ประกอบของทุนทางจิตวิทยา ด้านการรับรู้ความสามารถของตนเองจะทำให้พนักงานมองเห็นสมรรถนะ ความรู้ความสามารถ และคุณค่าของตัวพนักงานทำให้เกิดความพึงพอใจในงานที่ตนได้รับ (มินตรา อุทัยรังษี และคณะ, 2562) จะเห็นได้ว่า ทุนทางจิตวิทยานั้น มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในงาน โดยความพึงพอใจนั้นมาจากองค์ประกอบของทุนทางจิตวิทยาทางด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการรับรู้คุณค่าของตนเอง เมื่อมีทุนทางจิตวิทยาก็จะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในงาน นอกเหนือจากนั้นหากมีความพึงพอใจในงานแล้วยังช่วยให้การทำงานออกมามีประสิทธิภาพเช่นกัน

ทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความน่าสนใจในงาน จึงยอมรับสมมติฐาน 3 สามารถอธิบายได้ว่า ทุนทางจิตวิทยาสามารถก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างตัวพนักงานและผู้บังคับบัญชา ก่อให้เกิดความน่าดึงดูดและความรักดีต่อองค์กร (Yang & Cho, 2015) องค์กรที่สามารถสร้างความน่าสนใจในงานโดยสร้างความน่าสนใจผ่านตัวบุคคลได้นั้น จะต้องสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านผู้รับสารทางด้านพฤติกรรม และทัศนคติหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งนั่นคือ ทุนทางจิตวิทยา (Buitek et al., 2023) ปัจจัยด้านจิตวิทยามีอิทธิพลต่อความน่าสนใจในการดึงดูดผู้สนใจงานเข้ามาสมัครงาน เพราะมนุษย์ให้ความสำคัญทางด้านความรู้สึกและจิตใจ เมื่อได้รับการตอบสนองจะทำให้คนที่ได้รับเกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันกับองค์กร (บวรรัตน์ ธนาฤทธิวรารักษ์, 2561) จะเห็นได้ว่า ทุนทางจิตวิทยาเป็นตัวตั้งต้นให้เกิดความสนใจในสิ่งต่างๆ พอปัจจัยทางด้านทุนทางจิตวิทยาเกิดการตอบสนองต่อการรับรู้ สามารถทำให้เกิดการชักจูง ดึงดูด จะสามารถส่งผลต่อการเข้าองค์กร

และการทำงาน ทั้งนี้ ความน่าสนใจนั้นยังสามารถสร้างแรงดึงดูดให้เกิดความภักดีต่อองค์กร และเป็นหนึ่งเดียวกันกับองค์กรอีกด้วย

ทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพยายามในงาน จึงยอมรับสมมติฐาน 4 สามารถอธิบายได้ว่า ความพยายามในงานเป็นส่วนหนึ่งของทุนทางจิตวิทยา (Luthans & Youssef, 2017) โดยหากองค์กรมีการบริหารที่ดี ทั้งในด้านของทุนทางจิตวิทยา และความเป็นธรรม จะส่งผลให้เกิดความพยายามทุ่มเทในการทำงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี (Lupas et al., 2019) นอกจากนี้ Dinh Tho et al. (2014) ยังพบว่าทุนทางจิตวิทยามีอิทธิพลต่อความพยายามในงาน โดยทุนทางจิตวิทยา ประกอบด้วยด้านการรับรู้ความสามารถของตน ความหวัง ความสามารถในการฟื้นตัว หรือความยืดหยุ่น และการมองโลกในแง่ดี สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพยายามในงาน และหากองค์กรมีการบริหารที่ดีจะทำให้พนักงานเกิดความพยายามอย่างเต็มใจในการทำงานเพื่อให้งานออกมามีประสิทธิภาพเพื่อผลประโยชน์ขององค์กร

ความพึงพอใจในงานไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 5 อธิบายได้ว่า ความพึงพอใจในงานนั้นไม่มีผลต่อเกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม ขัดแย้งกับ Alshebami (2021) ที่พบว่าความพึงพอใจในงานอาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม นอกจากนี้ Alshebami (2021) ยังพบว่า การที่ตัวพนักงานเกิดความพึงพอใจในงาน จะส่งผลต่อการสร้างให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงสร้างสรรค์ (Paliga et al., 2022) ความพึงพอใจในงานสามารถนำไปสู่พฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม (Michael et al., 2021) การที่พนักงานมีความพึงพอใจในงานสามารถก่อให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงสร้างสรรค์หรือพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม และมีแนวโน้มในการค้นหาสิ่งใหม่ๆ (Yanto & Muhtosim, 2022) ถึงแม้ว่า ความพึงพอใจของพนักงานจะผลักดันให้เกิดการเพิ่มผลผลิตและความคิดสร้างสรรค์ แต่เนื่องจากพนักงานมีความคาดหวังว่าผู้นำที่ดีจะสนับสนุนกิจกรรมของพนักงานและปรับปรุงแนวคิดใหม่ๆ เป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและแรงจูงใจเพื่อส่งอิทธิพลในอุดมคติต่อพนักงาน ซึ่งประสิทธิภาพการทำงานจะดีขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของพนักงาน (Nguon, 2022) นอกจากนี้พฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรยังอาจเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม โดยความพึงพอใจในงานไม่ได้มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม แต่เป็นอิทธิพลทางอ้อมของพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม โดยผ่านพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (ธมยันตี ประยูรพันธ์, 2561)

ความน่าสนใจในงานไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 6 ขัดแย้งกับ ความน่าสนใจในงานสามารถทำให้ตัวพนักงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในเชิงนวัตกรรม (Minh Ha et al., 2021) เมื่อองค์กรได้ประชาสัมพันธ์ให้เกิดความสนใจที่อยากจะสมัครเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรแล้วนั้น หากองค์กรเปิดรับสิ่งใหม่ วิธีการทำงานแบบใหม่ จะสามารถทำให้พนักงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ฉัฐพงษ์ ธรรมฉัตรพงศ์, 2564) การได้ร่วมทำงานในที่ที่มีความน่าสนใจนั้น มีโอกาสสร้างให้เกิดภาวะในความเป็นผู้นำ และกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิง

นวัตกรรม (Mutonyi et al., 2020) และการได้รับการดูแลช่วยเหลือแนะนำจากหัวหน้างานจะสร้างให้เกิดความน่าสนใจในงาน การได้รับการแนะนำการทำงานที่ดีจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม (Liu et al., 2019) เหตุที่ความน่าสนใจในงานไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอาจเป็นเพราะว่า ความน่าสนใจในงานมุ่งเน้นในการดึงดูดคนให้เกิดการรับรู้ เพื่อให้คนที่ได้รับรู้เข้าร่วมงาน (Mostafa, 2022) โดยความน่าสนใจในงาน คือ กระบวนการที่ส่งผลต่อความคิด ทักษะ และพฤติกรรมของผู้สมัครงานคาดหวัง (Khan & Muktar, 2020)

ความพยายามในงานมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม จึงยอมรับสมมติฐาน 7 สามารถอธิบายได้ว่า ความพยายามในงาน เป็นการทำงาน ปรับปรุง แก้ไข ให้งานออกมามีประสิทธิภาพที่สุด โดยความพยายามในงานสามารถสร้างให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมเพื่อให้งานเกิดแนวความคิดการทำงานในรูปแบบใหม่ (Muhammed & Al-Qaisi, 2022) หากพนักงานมีส่วนร่วมให้ความพยายามในงานที่ได้รับมอบหมายอยู่นั้น หากยังมีความพยายามสูงยิ่งทำให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมเพื่อให้งานเกิดความสำเร็จ (Kim et al., 2013) ในการศึกษาด้านความพยายามในการทำงานที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมนั้น สรุปได้ว่า พนักงานที่มีความพยายามในงานที่ได้รับมอบหมายมานั้น จะสามารถเสนอแนวความคิดการทำงานใหม่ๆ (Tang, 2020) เห็นได้ชัดว่า ความพยายามในการทำงานนั้นมีผลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม โดยความพยายามนั้นจะมีการปรับปรุง แก้ไข การทำงานให้งานออกมามีประสิทธิภาพ และพนักงานที่มีความพยายามจะยังมีความพยายามสูงในการทำงานให้สำเร็จ โดยยังมีความพยายามสูงจะทำให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม และเสนอแนวความคิดใหม่ในการทำงาน

ความพึงพอใจในงานไม่เป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างทุนทางจิตวิทยา และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 8 ขัดแย้งกับ NGO (2021) ที่พบว่าทุนทางจิตวิทยานั้นมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจ และพนักงานที่มีทุนทางจิตวิทยาสูงจะยิ่งส่งผลทำให้เกิดความพึงพอใจสูงตาม และเมื่อทุนทางจิตวิทยามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจในงาน สามารถสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกให้กับพนักงานแล้ว จะทำงานให้เกิดการทำงานให้มีประสิทธิภาพเชิงสร้างสรรค์ได้ (Paliga et al., 2022) การศึกษาระหว่างทุนทางจิตวิทยา และความพึงพอใจในงาน มีความสัมพันธ์กัน และได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่าความพึงพอใจ และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมอาจมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกัน (Alshebami, 2021) และความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของงาน โดยมีการเพิ่มเติมไว้ว่าความพึงพอใจในงานนั้นเป็นตัวแปรคั่นกลางที่มีความสอดคล้องระหว่างตัวพนักงานกับประสิทธิผลของงาน (ประสิทธิ์ชัย เดชขำ, 2565) เนื่องจากทุนทางจิตวิทยานั้นสามารถทำให้ตัวบุคคลเกิดความรับรู้ถึงความพึงพอใจในสิ่งต่างๆ ได้ รวมถึงงานที่ทำอยู่ ซึ่งความผูกพันของทุนทางจิตวิทยาและความพึงพอใจในงานนั้นมีความสอดคล้องกัน (Yang & Cho, 2015) แต่ความพึงพอใจในงานกับพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมนั้น ความพึงพอใจในงานไม่ได้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมแต่ความพึงพอใจในการทำงานอาจส่งผลต่อความผูกพันอันดีกับองค์กรที่พนักงานได้ทำงานอยู่ (อัจฉริยา พัฒนสระคู, 2567)

ความน่าสนใจในงานไม่เป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างทุนทางจิตวิทยา และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 9 ขัดแย้งกับ Yang & Cho (2015) ที่พบว่า ทุนทางจิตวิทยาเป็นการบูรณาการที่สัมพันธ์กับการปรับปรุงผลลัพธ์ ซึ่งสามารถวัดผลได้ ทุนทางจิตวิทยาอาจเป็นองค์ประกอบในการปรับปรุงองค์กรขนาดเล็กและขนาดกลางให้ดีขึ้น เพื่อนำไปปรับใช้ให้ตัวองค์กรมีความน่าดึงดูด โดยหากนำทุนทางจิตวิทยามาบูรณาการให้ถูกต้องจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความน่าสนใจแก่ตัวบุคคลภายนอกและภายใน (Yang & Cho, 2015) ทุนทางจิตวิทยาเป็นพลังงานเชิงบวกแก่พนักงาน ดังนั้นตัวทุนทางจิตวิทยาอาจมีความสัมพันธ์กับความน่าสนใจในงาน เมื่อพนักงานเกิดความสนใจในตัวงาน พนักงานที่เปิดโอกาสให้พนักงานได้แสดงความคิดเห็นหรือความคิดสร้างสรรค์ จะทำให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมได้ (Avey et al., 2011) การที่จะทำให้เกิดความน่าสนใจในงานนั้นมีองค์ประกอบอยู่ 4 องค์ 1) ผลตอบแทนและความก้าวหน้า 2) สัมพันธภาพในที่ทำงาน 3) ความเป็นอิสระและความคิดสร้างสรรค์ และ 4) บรรยากาศและการบริหารขององค์กร องค์ประกอบเหล่านี้สามารถสร้างให้เกิดความน่าสนใจในงานได้ และในหัวข้อความเป็นอิสระและความคิดสร้างสรรค์นั้น สามารถสร้างให้พนักงานเกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมได้ (นุจรี สุพัฒน์, 2560) เมื่อตัวพนักงานเกิดความสนใจในงานหรือตัวองค์กรที่ตนทำอยู่นั้นจะก่อให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมขององค์กร (Tang et al., 2019) เนื่องจาก ความสัมพันธ์ของความน่าสนใจและพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมไม่สอดคล้องกัน ทางด้านทุนทางจิตวิทยานั้นมีอิทธิพลต่อความน่าสนใจในงาน (บรรรัตน์ ธนาฤทธิวรภาค, 2561) แต่ว่าความน่าสนใจในงานไม่ได้ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมเนื่องจากความน่าสนใจในงานมุ่งเน้นในเรื่องของการดึงดูดให้ผู้ทำงานเข้าร่วมสมัครงานกับองค์กร (Highhouse et.al, 2003)

ความพยายามในงานเป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างทุนทางจิตวิทยา และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม จึงยอมรับสมมติฐาน 10 สามารถอธิบายได้ว่า ในองค์ประกอบของทุนทางจิตวิทยา มีความหวังอยู่ โดยความหวังสามารถก่อให้เกิดความมุ่งมั่นพยายาม เพื่อที่จะได้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เป็นการดำเนินการไปสู่การเอาชนะความท้าทาย หรืออุปสรรคระหว่างการทำงาน (Alshebami, 2021) ความพยายามในการทำงานอาจทำให้ตัวพนักงานอาจก่อให้เกิดพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรม โดยจะช่วยเพิ่มระดับความสำเร็จของตัวงาน เพราะความพยายาม และความเพียรของตัวพนักงาน (Luthans & Youssef, 2007) ความพยายามนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของงานที่ดีขึ้น (Chad et al., 2023) ทั้งนี้ หากพนักงานมีความพยายามในงานสูงจะส่งผลกับประสิทธิภาพขององค์กรมากขึ้นตาม (Şenay et al., 2019) จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบทางด้านความหวังของทุนทางจิตวิทยานั้น สามารถนำไปสู่ความพยายามในงานได้ โดยเป็นพยายามให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และผลักดันเอาชนะความท้าทายและอุปสรรคในการทำงาน และความพยายามของงานนำไปสู่ประสิทธิภาพของงานกับองค์กรอีกด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ดังนั้น ควรจะมีการศึกษาหรือวิจัยในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ข้อมูลที่ใช้ในการสนับสนุนเพิ่มเติม นั้น มีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น เพื่อให้เข้าถึงตัวองค์กรได้อย่างแท้จริง
2. ขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ทำงานเกี่ยวข้องกับทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และแผนกวิจัยและพัฒนา แต่ควรขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่างทางด้านพนักงานทำงานทั่วไป หรือองค์กรภาครัฐ และวิสาหกิจ เนื่องจากปัจจุบันมีการเข้าถึงของเทคโนโลยีได้ง่ายกว่าเมื่อก่อน การที่จะสร้างนวัตกรรมการทำงานนั้นอาจครอบคลุมได้ทุกที่

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ ยอดระซัง, ศรีณย์ พิมพ์ทอง และคณะ (2564). **ประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในงานของบุคลากรผู้มีศักยภาพสูงบนฐาน แนวคิดทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก**. ประเทศไทย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธมยันตี ประยูรพันธ์. (2561). การทดสอบโมเดลสมการโครงสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน พฤติกรรม การเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และพฤติกรรมการทำงานเชิงนวัตกรรมของพนักงานองค์กรวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดชายแดนใต้. **วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 5 (2), 55 - 73.
- บวรรัตน์ ธนาฤทธิวรภาค. (2561). **ปัจจัยความน่าดึงดูดของนายจ้างที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจสมัครงานของกลุ่มคนเจนเอเรชั่น แซต ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี**. ประเทศไทย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปัญญาภิญโญ เนรมิตตพงษ์, อริสา สำรอง, และคณะ (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก บรรยาการองค์การ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมสร้างนวัตกรรมในการทำงานของบุคลากร ฝ่ายปฏิบัติการขนส่งทรัพย์สินธุรกิจธนาคาร. **Dhonburi Rajabhat University Journal**, 14 (2), 141 - 155.
- ภัทราภรณ์ ผ่องแผ้ว และชนิดา จิตตรุทธะ. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกและ พฤติกรรมสร้างสรรค์นวัตกรรมของข้าราชการศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย. **วารสารสมาคมนักวิจัย**, 28 (1), 54 - 71.
- มินตรา อุทัยรังษี, บุญพิชชา จิตต์ภักดี และคณะ (2562). ทุนทางจิตวิทยาและความผูกพันในงานของพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์. **พยาบาลสาร**, 47 (4), 314 - 324.
- อัจฉรียา พัฒนสระคู. (2567). **วัฒนธรรมองค์กรและความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของ พนักงาน ภาคธุรกิจในพื้นที่กรุงเทพมหานคร**. **วารสารวิทยาการจัดการวิชาการ มหาวิทยาลัยราช ภัฏเพชรบูรณ์**, 6 (10), 34 - 45.

- Chad H. Van Iddekinge, John D. Arnold, Herman Aguinis, Jonas W. B. Lang and Filip Lievens. (2023). Work Effort: A Conceptual and Meta-Analytic Review. **Journal of Management**, 49 (1), 125 - 157.
- De Jong, J., & Den Hartog, D. (2010). Measuring innovative work behaviour. **Creativity and innovation management**, 19(1), 23-36.
- Dinh Tho, N., Dong Phong, N., & Ha Minh Quan, T. (2014). Marketers' psychological capital and performance: the mediating role of quality of work life, job effort and job attractiveness. **Asia-Pacific journal of business administration**, 6(1), 36-48.
- Djourova, N., Rodriguez, I., & Lorente-Prieto, L. (2019). Validation of a modified version of the Psychological Capital Questionnaire (PCQ12) in Spain. **Revista Interamericana de Psicología Ocupacional**, 37(2), 93-106.
- Henderson R. (1993). Underinvestment and incompetence as responses to radical innovation: evidence from the photolithographic alignment equipment industry. **RAND Journal of Economics**, 24(2): 248–270.
- Highhouse, S., Lievens, F., & Sinar, E. F. (2003). Measuring attraction to organizations. **Educational and Psychological Measurement**, 63 (6), 986 - 1001.
- Jin-Feng Uen, Rama Krishna Kishore Vandavasi, Kun Lee, Prasanthi Yepuru and Vipin Saini. (2021). Job crafting and psychological capital: a multi-level study of their effects on innovative work behaviour. **Team Performance Management: An International Journal**, 27 (1), 145 - 158.
- Judge, T. A., and Klinger, R. (2008). **Job satisfaction**. In Michael Eid, and Randy J. Larsen. (Eds.), *The Science of Subjective Well-Being*. The Guilford press: London.
- Leiponen A, Helfat CE. (2010). Innovation objectives, knowledge sources, and the benefits of breadth. **Strategic Management Journal**, 31(2), 224–236.
- Luthans, F. and Carolyn, M. & Youssef-Morgan. (2017). Psychological Capital: An Evidence-Based Positive Approach. **The Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior**, 339 - 366.
- Luthans, F., Avolio, B. J., Avey, J. B., & Norman, S. M. (2007). Positive psychological capital: Measurement and relationship with performance and satisfaction. **Personnel psychology**, 60 (3), 541 - 572.

- Luthans, F., Norman, S. M., Avolio, B. J., & Avey, J. B. (2005). The mediating role of psychological capital in the supportive organizational climate-employee performance relationship. *Journal of Organizational Behavior*. **The International Journal of Industrial, Occupational and Organizational Psychology and Behavior**, 29 (2), 219 - 238.
- Michael Mustafa, Alan Coetzer, Hazel Melanie Ramos and Jorg Fuhrer. (2021). Exploring the effects of small- and medium-sized enterprise employees' job satisfaction on their innovative work behaviours: the moderating effects of personality. **Journal of Organizational Effectiveness: People and Performance**, 8, 228 - 250.
- Minh Ha Nguyen, Nguyen Vinh Luan and Bui Thanh Khoa. (2021). Employer Attractiveness and Employee Performance: An Exploratory Study. **Journal of System and Management Sciences**, 11, 97 - 123.
- Mostafa, B. A. (2022). Leveraging workforce insights to enhance employer attractiveness for young job seekers during pandemic era. **CellPress**, 1-13.
- Nguon, V. (2022). Effect of transformational leadership on job satisfaction, innovative behavior, and work performance: A conceptual review. **International Journal of Business and Management**, 17 (12), 75 - 89.
- Smith, S. W., & Shah, S. K. (2013). Do innovative users generate more useful insights? An analysis of corporate venture capital investments in the medical device industry. **Strategic Entrepreneurship Journal**, 7(2), 151-167.
- Yanto Tjoa and Muhtosim Arief. (2022). **Determinants Of Innovative Work Behavior: The Role Of Job Satisfaction As Mediation And Environmental Dynamism As Moderating Variable**. Proceedings of the 5th European International Conference on Industrial Engineering and Operations Management (pp. 2263 - 2275). Rome, Italy: IEOM Society International.

ประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี พื้นที่จังหวัดสกลนคร
The Management Effectiveness of Nawatwithi OTOP Tourism Community
in Mueang District Area Sakon Nakhon Province

อภิญญา พันทะสา
อนันต์ ธรรมชาลัย
सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล
มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Apinya Phanthasa
Anan Thamchalai
Sanit Sirivisitkul
North Bangkok University
Email: emmy-c@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 11 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 24 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 1 ตุลาคม 2567

Received: September 11, 2024; Revised: September 24, 2024; Accepted: October 1, 2024

บทคัดย่อ

OTOP นวัตวิถี เป็นชื่อของโครงการชุมชนท่องเที่ยว ที่ถูกขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาประเทศตามโครงการไทยนิยมยั่งยืน มุ่งสร้างรายได้ ความเจริญ และความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยมีภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วม การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว และ 2) เปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสกลนคร จำแนกตามคุณลักษณะชุมชน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามกับผู้นำชุมชน ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร จำนวน 54 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว เมื่อมีความแตกต่างใช้การทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD

ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี มีประสิทธิผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยวมากที่สุดในด้านการปรับเปลี่ยน รองลงมาคือ ด้านประสิทธิภาพ ด้านการผลิต และด้านการพัฒนา ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับมาก ขณะที่ด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง และ 2) เมื่อทำการเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำแนกตามปัจจัยลักษณะชุมชนพบว่า ประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามประเภทของ OTOP นวัตวิถี โดยแตกต่างกันในด้านการปรับเปลี่ยน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: การจัดการชุมชนท่องเที่ยว; OTOP; นวัตวิถี

Abstract

OTOP Nawatwithi is the name of a tourism community project aimed at driving national development according to the Thai Popular Sustainable Project, with the goal of generating income, prosperity, and economic strength through collaboration between the private and public sectors. This research aimed to 1) study the effectiveness of tourism community management and 2) to compare the effectiveness of management in the Nawatwithi OTOP Tourism Community in Mueang District, Sakon Nakhon Province, classified according to community characteristics. The research employed a survey approach, using a questionnaire distributed to 54 community leaders in Sakon Nakhon Province. The statistical tools used in the analysis included mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. When differences were found, pairwise testing was performed using the LSD method.

The results of this research revealed that: 1) The community was overall effective in managing the OTOP Nawatwithi tourism community at a high level. When considering each aspect, it was found that the management of the tourism community was most effective in terms of adaptation, followed by efficiency, production, and development, all of which were rated at a high level, while satisfaction was rated at a moderate level. 2) When comparing the effectiveness of management in OTOP Innovative Community Tourism, classified by community type, it was found that the effectiveness of management varied according to the type of OTOP Innovative Community Tourism. Differences in the aspect of adaptation were statistically significant at the .05 level, supporting the hypothesis.

Keywords: Management of Tourism Community; OTOP; Nawatwithi

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) มีกรอบแนวคิดด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้ เกิดความยั่งยืน ประชาชนมีคุณภาพชีวิต และมีรายได้ที่ดีขึ้น รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565-2569) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มีแนวทางเสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันในเชิงธุรกิจ ผสมกับพันธกิจกระทรวงมหาดไทย ที่มุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนภารกิจอำนาจหน้าที่ของกรมการพัฒนาชุมชน ในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริม

และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ เสริมสร้างความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชน โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการกับภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเพื่อดำเนินการตราแผนแม่บทที่ 16 (พ.ศ. 2561 - 2580) ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการลดความเหลื่อมล้ำ แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ภายในประเทศ ด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตเพื่อให้เกิดเป็นนวัตกรรมและแปรรูปสินค้าชุมชน ส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันของท้องถิ่นให้พึ่งพาตนเองได้ สนับสนุนให้คนในพื้นที่มีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (กรมการพัฒนาชุมชน. 2563)

ซึ่งประเด็นการส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันของท้องถิ่นให้พึ่งพาตนเองได้ ผ่านโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product (OTOP) เป็นหนึ่งในหลายโครงการของรัฐบาล ที่มุ่งหวังสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนให้สามารถยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยมีคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอ.นตผ.) เป็นผู้ขับเคลื่อน โดยมีกรมการพัฒนาชุมชนเป็นผู้รับผิดชอบหลัก ทั้งนี้การสร้างชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้และการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นกลยุทธ์การพัฒนาที่ต้องอาศัยหมู่บ้านเป็นหน่วยการพัฒนาเบื้องต้น เพราะผลิตภัณฑ์ไม่ได้หมายถึงตัวสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่เป็นกระบวนการทางความคิด รวมถึงการบริการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาภูมิปัญญาไทย การท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์คุณภาพที่มีเอกลักษณ์ มีจุดเด่น จุดขาย ที่รู้จักกันแพร่หลาย โดยมีหลักการพื้นฐานคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local yet Global) ผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self – Reliance – Creativity) สร้างกิจกรรมที่อาศัยศักยภาพของท้องถิ่น คิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้สิ่งที่ดีที่สุด เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน ไม่ซ้ำแบบกันและเป็นที่ยอมรับทั่วไป และการสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) สร้างบุคลากรที่มีความคิดกว้างไกล มีความรู้ ทักษะ ความสามารถในการผลิตและบริการ มีจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค์ (สำนักงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน. 2564)

สำหรับโครงการ OTOP นวัตกรรมนั้น มีขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ในโครงการ OTOP โดยมุ่งนำเสนอชุมชนท่องเที่ยว การเพิ่มรายได้ชุมชน เพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการขายสินค้า OTOP สนับสนุนให้ชุมชนปรับตัวจากการส่งสินค้าออกไปขายนอกชุมชนเพียงอย่างเดียว มาพัฒนาสินค้าให้มีนวัตกรรม มีความแตกต่าง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศึกษาวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนควบคู่ไปกับการขายสินค้าและบริการจากผู้ประกอบการภายในชุมชน สนับสนุนการกระจายการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตภาคบริการและการท่องเที่ยว สามารถควบคุมคุณภาพสินค้าได้มากขึ้น และสร้างช่องทางการตลาดให้เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวให้เป็นสถานที่เช็คอินได้ (อุกฤษฏ์ ชาวแพรกน้อย. 2562) สอดคล้องกับ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2563) ที่ได้นำเสนอว่า โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมให้

ความสำคัญกับการขายสินค้าชุมชนที่มาจากการท่องเที่ยว เน้นการใช้เสน่ห์ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์แปลงเป็นรายได้ มุ่งเน้นชุมชนท่องเที่ยวให้เป็นบ้านที่ดี ร่วมคิดและผลิตสินค้าและบริการ รวมถึงการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวระดับชุมชนที่มีเสน่ห์ดึงดูดและมีคุณค่าเพียงพอให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนและใช้จ่ายเงินในทุกกิจกรรมของชุมชน เพื่อให้รายได้กระจายอยู่กับคนในชุมชน การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก (Local Economy) อย่างแท้จริง

ทั้งนี้จังหวัดสกลนครซึ่งเป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญมาก มีความอุดมสมบูรณ์ทั้งป่าไม้และสัตว์ป่านานาชนิด มีแม่น้ำสำคัญหลายสาย มีแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และผลิตภัณฑ์ชุมชนมากกว่า 40 ชนิด โดยเฉพาะผ้าครามที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาจับจ่ายใช้สอย ทั้งในด้านแหล่งท่องเที่ยว สินค้า ธุรกิจที่พัก และบริการอื่นๆ นำรายได้สู่เศรษฐกิจชุมชนได้เป็นอย่างมาก โดยจังหวัดได้ดำเนินโครงการ OTOP นวัตกรรม ผ่านนโยบาย “การพัฒนา OTOP รูปแบบใหม่” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 มีเป้าประสงค์ให้เกิดการขายสินค้าอยู่ในชุมชน โดยมีนโยบายดำเนินการใน 4 ประเด็นคือ 1) ดึงกำลังซื้อจากนักท่องเที่ยวเข้าสู่ชุมชนและให้ชาวบ้านขายของอยู่ในชุมชน 2) นำเอาเสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ ดัดแปลงเป็นรายได้ 3) ลูกหลานอยู่พร้อมหน้าชุมชนมีความสุข และ 4) รายได้กระจายทุกคนพร้อมเป็นบ้านที่ดี ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร. 2566) อย่างไรก็ตามในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2565 – 2566) พบว่าชุมชนมีความตื่นตัวลดน้อยลง มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้าพื้นที่ลดลง จึงเป็นที่น่าสนใจว่าผู้นำชุมชนในพื้นที่ มีความคิดเห็นอย่างไรบ้างต่อประสิทธิผลของการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม จังหวัดสกลนครในช่วงเวลาที่ผ่านมา เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการนำไปบริหารจัดการชุมชน อันนำมาซึ่งรายได้เศรษฐกิจชุมชน และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม พื้นที่จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม จำแนกตามคุณลักษณะ

ชุมชน

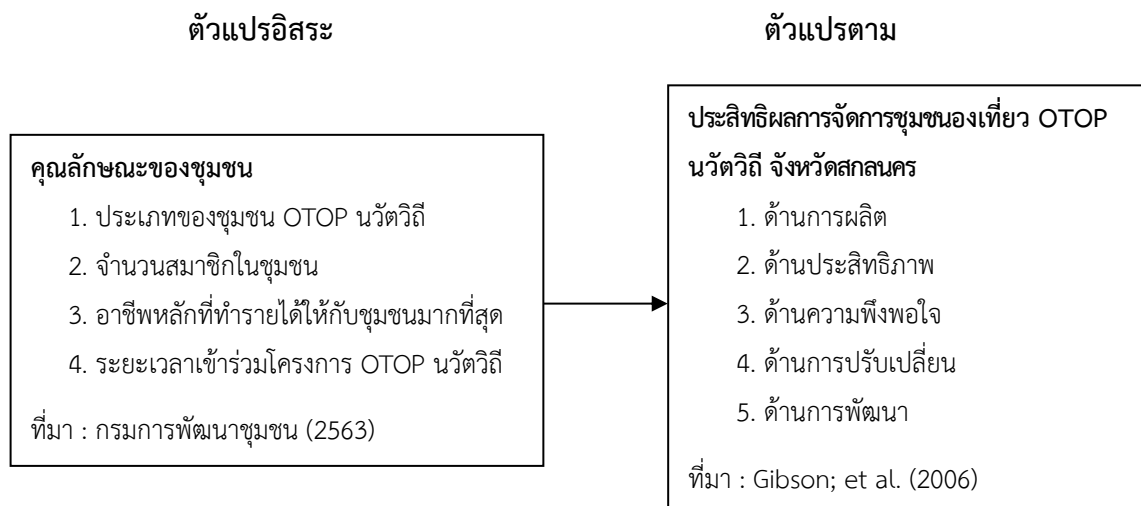
สมมติฐานในการวิจัย

ประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม จังหวัดสกลนคร แตกต่างกันตามคุณลักษณะชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวทางการจัดลักษณะชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ตามการจัดแบ่งของ กรมการพัฒนาชุมชน (2563) มาเป็นแนวทางในการกำหนดตัวแปร และนำแนวคิดประสิทธิผลการจัดการชุมชนของ

โดย กิปสันและคณะ (Gibson; et al., 2006) มาเป็นแนวทางในการวัดประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสกลนคร โดยสามารถแสดงได้ดังแผนภาพประกอบต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) ที่ได้จากแบบสอบถาม และข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary data) ที่ได้ศึกษาจากการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ OTOP นวัตวิถี จังหวัดสกลนคร ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 54 ชุมชน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร, 2566) ทำการคัดเลือกประชากรแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากผู้นำชุมชนที่มีประสบการณ์ในโครงการ OTOP นวัตวิถี จังหวัดสกลนคร และมีความพร้อมในการให้ข้อมูล ชุมชนละ 1 คน ได้ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 54 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ผู้วิจัยได้นำแนวทางการจัดลักษณะชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ตามการจัดแบ่งของกรมการพัฒนาชุมชน (2563) มาเป็นแนวทางในการกำหนดตัวแปร และนำแนวคิดประสิทธิผลการจัดการชุมชนของ กิปสันและคณะ (Gibson; et al., 2006) มาเป็นแนวทางในการวัดประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จังหวัดสกลนคร โดยสามารถนำมากำหนดเป็นตัวแปรได้ ดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยคุณลักษณะของชุมชน ประกอบด้วย

1) ประเภทของชุมชน OTOP นวัตวิถี 2) จำนวนสมาชิกในชุมชน 3) อาชีพหลักที่ทำรายได้ให้กับชุมชนมากที่สุด และ 4) ระยะเวลาเข้าร่วมโครงการ OTOP นวัตวิถี

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ประสิทธิภาพการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการผลิต 2) ด้านประสิทธิภาพ 3) ด้านความพึงพอใจ 4) ด้านการปรับเปลี่ยน และ 5) ด้านการพัฒนา

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

งานวิจัยนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรในพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำนวน 54 ชุมชน ในจังหวัดสกลนคร

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงปริมาณ และสร้างจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ที่ได้มาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม กำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และองค์ประกอบที่จะทำให้ทราบถึงผลการวิจัย จากนั้นได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการนำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และข้อคำถาม ความเหมาะสมในการใช้ภาษารวมทั้งข้อแนะนำอื่นๆ นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา มาทำการคำนวณหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่าคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ที่ระดับ .928 และทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบสอบถามซึ่งผ่านขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพ มาปรับแก้ไขข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา มาทดสอบความเที่ยงโดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม จำนวน 30 คน เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับจังหวัดสกลนคร จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยวิธีสัมประสิทธิ์ของครอนบาชอัลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ที่ระดับ .994 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่สามารถยอมรับได้

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการขอหนังสืออนุญาตจัดเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังกลุ่มประชากรพื้นจังหวัดสกลนคร และดำเนินการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบและคัดเลือกเฉพาะชุดที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามจำนวนที่กำหนดไว้

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ค่าที (t-test) และ ค่าเอฟ (F – test) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการ Last Significant Deference (LSD)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในประเภทของชุมชน OTOP นวัตกรรม มีลักษณะเป็นชุมชนสินค้า OTOP มีจำนวนสมาชิกในชุมชน น้อยกว่า 30 ครัวเรือน มีอาชีพหลักที่ทำรายได้ให้กับชุมชนมากที่สุดคือ เกษตรกรรม และมีระยะเวลาเข้าร่วมโครงการ OTOP นวัตกรรม น้อยกว่า 5 ปี

2. ประสิทธิภาพการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม พื้นที่จังหวัดสกลนคร

จากผลการวิจัยพบว่า ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม พื้นที่จังหวัดสกลนคร มีประสิทธิภาพการจัดการชุมชนโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.89$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการปรับเปลี่ยน ($\mu = 4.62$) รองลงมาคือ ด้านประสิทธิภาพ ($\mu = 4.00$) ด้านการผลิต ($\mu = 3.93$) ด้านการพัฒนา ($\mu = 3.69$) และด้านความพึงพอใจ ($\mu = 3.21$) ตามลำดับ ซึ่งแสดงได้ดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม โดยรวม

(n=54)

ประสิทธิภาพการจัดการชุมชน ท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม	μ	σ	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการผลิต	3.93	0.69	มาก	3
2. ด้านประสิทธิภาพ	4.00	0.66	มาก	2
3. ด้านความพึงพอใจ	3.21	0.63	ปานกลาง	5
4. ด้านการปรับเปลี่ยน	4.62	0.66	มากที่สุด	1
5. ด้านการพัฒนา	3.69	0.77	มาก	4
ภาพรวม	3.89	0.80	มาก	

3. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม จำแนกตาม
คุณลักษณะชุมชน

จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามประเภทของ OTOP นวัตกรรม โดยแตกต่างกันในด้านการปรับเปลี่ยน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ ดังแสดงได้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำแนกตามประเภทของ OTOP นวัตวิถี

(n=54)

	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P- value
ด้านการผลิต	Between Groups	.602	4	.150	.939	.449
	Within Groups	7.852	49	.160		
	Total	8.454	53			
ด้านประสิทธิภาพ	Between Groups	1.328	4	.332	1.552	.202
	Within Groups	10.483	49	.214		
	Total	11.811	53			
ด้านความพึงพอใจ	Between Groups	.642	4	.160	.603	.662
	Within Groups	13.035	49	.266		
	Total	13.677	53			
ด้านการปรับเปลี่ยน	Between Groups	2.306	4	.576	3.878**	.008
	Within Groups	7.282	49	.149		
	Total	9.588	53			
ด้านการพัฒนา	Between Groups	.459	4	.115	.432	.785
	Within Groups	13.029	49	.266		
	Total	13.488	53			
ภาพรวม	Between Groups	.268	4	.067	.728	.577
	Within Groups	4.518	49	.092		
	Total	4.787	53			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพบความแตกต่างผู้วิจัยจึงทำการจำแนกรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD) และพบว่า ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี มีประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ด้านการปรับเปลี่ยนคือ ชุมชนสินค้า OTOP มีประสิทธิผลการจัดการ มากกว่าชุมชนโดดเด่นเฉพาะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และแตกต่างจากกลุ่มประชากร ชุมชนดาวรุ่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และชุมชนโดดเด่นเฉพาะมีประสิทธิผลการจัดการ ด้านการปรับเปลี่ยน มากกว่ากลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนั้น ประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ดังแสดงได้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ด้านการปรับเปลี่ยน จำแนกตามประเภทของชุมชน OTOP นวัตวิถี ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD) (n=54)

ประเภทของ OTOP นวัตวิถี	(μ)	ประเภทของ OTOP นวัตวิถี				
		ชุมชน	ชุมชนโตด	ชุมชนดาว	ชุมชนดาว	อื่นๆ เช่น
		สินค้า	เด่น	รุ่ง	เด่น	กลุ่มวิสาหกิจ
		OTOP	เฉพาะ			ชุมชน
		4.77	4.31	4.27	4.73	4.69
ชุมชนสินค้า OTOP	4.77	-	.466 (0.001)**	.507 (0.037) *	.040 (0.819)	.850 (0.577)
ชุมชนโตดเด่นเฉพาะ	4.31	-	-	.041 (0.869)	-.426 (0.030)	.381 (0.027)*
ชุมชนดาวรุ่ง	4.27	-	-	-	.467 (0.093)	.422 (0.107)
ชุมชนดาวเด่น	4.73	-	-	-	-	-.044 (0.828)
อื่นๆ เช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น	4.69	-	-	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. สรุปผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำแนกตามคุณลักษณะชุมชน

เมื่อทำการสรุปผลการเปรียบเทียบการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำแนกตามคุณลักษณะชุมชนทุกปัจจัยพบว่า ประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามประเภทของ OTOP นวัตวิถี โดยแตกต่างกันในด้านการปรับเปลี่ยน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ นอกจากนั้นปัจจัยคุณลักษณะชุมชนด้านจำนวนสมาชิกในชุมชน อาชีพหลักที่ทำรายได้ให้กับชุมชน และระยะเวลาเข้าร่วมโครงการ OTOP นวัตวิถี ไม่แตกต่างกัน ดังแสดงได้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สรุปผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำแนกตามคุณลักษณะชุมชน

(n=54)

คุณลักษณะชุมชน	ด้านการผลิต		ด้านประสิทธิภาพ		ด้านความพึงพอใจ		ด้านการปรับเปลี่ยน		ด้านการพัฒนา		ภาพรวม	
	F	P-value	F	P-value	F	P-value	F	P-value	F	P-value	F	P-value
1. ประเภทของ OTOP นวัตวิถี	.939	.449	1.552	.202	.603	.662	3.878*	.008	.432	.785	.728	.577
2. จำนวนสมาชิกในชุมชน	2.199	.121	2.689	.078	1.330	.274	1.055	.356	1.17	.318	2.721	.075
3. อาชีพหลักที่ทำรายได้ให้กับชุมชน	.619	.542	.852	.433	.859	.429	.470	.628	.246	.783	.012	.988
4. ระยะเวลาเข้าร่วมโครงการ OTOP นวัตวิถี	1.404	.255	.469	.628	.985	.380	1.769	.181	.824	.445	1.712	.191

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี พื้นที่จังหวัดสกลนคร อยู่ในระดับมาก และมากที่สุดในการปรับเปลี่ยนนั้น จึงกล่าวได้ว่า ภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี พื้นที่จังหวัดสกลนคร ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการร่วมสร้างความเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว อันนำมาซึ่งรายได้และคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รฐพล สุวรรณประสม (2566) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยชุมชนเข้มแข็งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดสงขลา และพบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อยู่ในระดับมาก ระดับปัจจัยชุมชนเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อยู่ในระดับมาก และปัจจัยชุมชนเข้มแข็งด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ด้านการค้นหาลิขสิทธิ์ และด้านการมีจิตสาธารณะ ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการชุมชนท่องเที่ยวท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดสงขลา

2. ประสิทธิภาพการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี พื้นที่จังหวัดสกลนคร แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามประเภทของ OTOP นวัตวิถี โดยแตกต่างกันในการปรับเปลี่ยนนั้น จึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ไม่ใช่เรื่องของคนใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

เพราะการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาสถานที่ภายในชุมชน หรือใกล้เคียงชุมชน เพื่อให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวใหม่ หรือแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันหลายฝ่าย เริ่มจากการสำรวจสถานที่ ความพร้อม และกิจกรรมในพื้นที่ โดยมีผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ มาช่วยเหลือ โดยเฉพาะการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ชุมชนการท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ต้องมีความพยายามในการหาหน่วยงานเพื่อสนับสนุน ทั้งในด้านเงินทุน ด้านกิจกรรมโครงการ และด้านอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง ทันสมัย และมีความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภา บวรศิริปริชากุล และคณะ (2565) ได้ทำการศึกษาแนวทางการจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ในเขตพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก และพบว่า ลักษณะกิจการ จำนวนพนักงาน ระยะเวลาการดำเนินธุรกิจ และทุนจดทะเบียนต่างกัน ประสิทธิภาพการจัดการชุมชนด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพ ด้านความพึงพอใจ และด้านการปรับเปลี่ยน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ได้นำเสนอแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมไปปฏิบัติร่วมกับผู้ประกอบการ การหาจุดเด่นของเสน่ห์ อัตลักษณ์ วิถีชีวิตของชุมชนที่จะนำมาจัดการ ให้มีประสิทธิภาพ โดยการส่งเสริมการผลิตและจัดจำหน่ายสินค้าของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมให้มีมาตรฐาน และนวัตกรรมในภาคการผลิตและจัดจำหน่ายสินค้าให้เหนือกว่าคู่แข่ง สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ข้อเสนอให้ภาคีการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดสกลนคร หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง จัดโครงการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมทักษะแก่ชุมชน เกี่ยวกับการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างเข้าใจ เนื่องจากการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนที่ยังมีความชำนาญไม่มากพอ อาจทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจลงทุน มีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมจังหวัดสกลนครลดน้อยลง การขาดเสน่ห์ในการพูดและทักษะการนำเสนอเป็นเรื่องสำคัญมาก เนื่องจากกิจกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยการนำเสนอที่ชัดเจน หากชุมชนมีการนำเสนอที่ดีจะสามารถสร้างแรงจูงใจในการเดินทางมาท่องเที่ยว มาซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือมาลงทุนต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

1.2 ข้อเสนอให้องค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือแอปพลิเคชันต่างๆ เพื่อสร้างประสิทธิภาพในการจัดการท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นเครื่องมือในการสร้างแรงจูงใจการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดสกลนคร รวมถึงใช้เพื่อติดตามผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในอนาคต โดยส่งเสริมให้เป็นส่วนหนึ่งที่ชุมชนพึงปฏิบัติจนคุ้นชิน จะเป็นการประชาสัมพันธ์ชุมชนได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไปขอเสนอให้ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ประเด็น แนวทางการส่งเสริมสนับสนุนจากภาครัฐกับความต้องการของชุมชน เนื่องจากเป็นข้อคิดเห็นสำคัญที่ผู้นำชุมชนมีความเห็นซ้ำกันเป็นจำนวนมาก

3. ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนน้อย แต่เป็นกลุ่มประชากรที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกจากผู้นำชุมชนที่มีประสบการณ์ในโครงการ OTOP นวัตกรรม จังหวัดสกลนคร มาแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่งและมีความพร้อมในการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2563). คู่มือบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม. กรุงเทพฯ : กองแผนงาน กรมการพัฒนาชุมชน.
- รัฐพล สุวรรณประสม. (2566). ปัจจัยชุมชนเข้มแข็งที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการชุมชน OTOP นวัตกรรมในจังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สำนักงานส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิสาหกิจชุมชน. (2564). โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ One Tambon One Product (OTOP). สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2567 จาก <https://cep.cdd.go.th/>.
- สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563). แหล่งท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม จังหวัดสกลนคร. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2567 จาก <https://www.opsmoac.go.th/>.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสกลนคร. (2566). พช.สกลนคร : ขับเคลื่อนเดินหน้าพัฒนาศูนย์ OTOP จังหวัดสกลนคร. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://sakonnakhon.cdd.go.th/2023/02/08/03080266/>.
- สุภา บวรศิริปรีชากุล และคณะ. (2565). ปัจจัยการจัดการชุมชนที่ส่งผลต่อปัจจัยประสิทธิผลการจัดการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม ในเขตพื้นที่ภาคกลางและภาคตะวันออก. วารสารการบริหารนิติบุคคล และนวัตกรรมท้องถิ่น, 8(12), 372-381.
- อุกฤษฏ์ ขาวแพรกน้อย. (2562). การประเมินผลการดำเนินโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมในพื้นที่ จังหวัดสมุทรสาคร. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2566 จาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/SNGSJ/article/view/180326/160548>.
- Gibson, R. B. et al. (2006). Beyond the Pillars: Sustainability Assessment as a Framework for Effective Integration of Social, Economic and Ecological Considerations in

Significant Decision-Making in *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, 8(3), 259-280.

การจัดการเชิงยุทธศาสตร์รูปแบบชาติพันธุ์ซีในการฟื้นฟูชนบทภายใต้มุมมอง
การสร้างรูปแบบการส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม

Strategic Management of She Ethnic Patterns in Rural Revitalization under perspective
on the Formation of Model for Promotion Cultural Heritage

เจิ้ง จื่อเจีย

พิชัย สดภิบาล

เมธาสิทธิ์ อัดดก

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Zheng zhijia

Pichai Sodphiban

Mathasit Addok

Doctor of Fine and Applied Arts Bangkokthonburi University, Thailand

Email: vivan898@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 4 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 7 พฤศจิกายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 11 พฤศจิกายน 2567

Received: September 4, 2024; Revised: November 7, 2024; Accepted: November 11, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ มรดก และการพัฒนาวัฒนธรรมรูปแบบชาติพันธุ์ซีในเจ้อเจียงตะวันตกเฉียงใต้ รวบรวมและวิเคราะห์ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องของการสร้างวัฒนธรรมชนบทแบบชาติพันธุ์ซี และการจัดการกลยุทธ์ประยุกต์ ในจังหวัดเจ้อเจียงทางตะวันตกเฉียงใต้ และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่รองรับการก่อสร้างและการประยุกต์ใช้วัฒนธรรมชนบทแบบชาติพันธุ์ซี ในเจ้อเจียงตะวันตกเฉียงใต้ โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ผสมผสานการวิจัยภาคสนามและการวิจัยวรรณกรรม การวิจัยวรรณคดีและการสำรวจแบบสอบถาม แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างผลการวิจัย ผลการศึกษาพบว่าวัฒนธรรมความคิดสร้างสรรค์และการท่องเที่ยว ที่แสดงให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการได้ก่อให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ มาสู่หมู่บ้านท้องถิ่น ปรับปรุงระดับรายได้ของผู้อยู่อาศัยที่ประสบความสำเร็จ การวิเคราะห์รวบรวมทรัพยากรส่งผลให้เกิดการประยุกต์ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เข้ากับรูปแบบวิถีชีวิตชาติพันธุ์ซี มีผลกระทบเชิงบวกต่อสภาพแวดล้อมทางนิเวศในกระบวนการฟื้นฟูชนบท และการจัดการเชิงกลยุทธ์โดยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ รูปแบบของกลุ่มชาติพันธุ์ซี เป็นองค์ประกอบสำคัญในการปกป้องวัฒนธรรมในกระบวนการฟื้นฟูชนบท มีบทบาทสำคัญโดยเฉพาะศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารทางวัฒนธรรมแสดงให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้และการปกป้องรูปแบบชาติพันธุ์ซี ได้นำมาซึ่งโอกาสใหม่ในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชาติพันธุ์ซี โดยศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เพิ่มความตระหนักรู้ในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชาติพันธุ์ซี โดยชาวบ้านในท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ดังนั้นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องควร

พิจารณาบทบาทที่เป็นไปได้ของรูปแบบชาติพันธุ์ซี ในกระบวนการสร้างวัฒนธรรมชนบทในการวางแผนการฟื้นฟูชนบท เสริมสร้างการฝึกอบรมผู้สืบทอดและผู้ปฏิบัติงานรูปแบบชาติพันธุ์ซี และเสริมสร้างชุดการบรรยายเกี่ยวกับรูปแบบชาติพันธุ์ซี เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่ดีขึ้นในการสร้างวัฒนธรรมชนบท

คำสำคัญ : การจัดการเชิงกลยุทธ์; รูปแบบชาติพันธุ์ซี; การฟื้นฟูชนบท; มุมมองต่อการก่อตัว

Abstract

The objectives of this study are to study the history, heritage and development of the She ethnic cultural pattern in southwest Zhejiang Province, collect and analyze the relevant resources of the construction of the She ethnic rural culture and the strategic management application in southwest Zhejiang Province, and to study the strategic management guidelines supporting the construction and application of the She ethnic rural culture in southwest Zhejiang Province. The research methodology is a combination of field research and literature research, literature research and questionnaire surveys, semi-structured interviews or questionnaires. The research results show that the creative culture and tourism, which show that the application of the management pattern has brought new economic growth to the local villages, and improved the income level of the residents. The analysis and collection of resources results in the application of local resources to the She ethnic lifestyle, which has a positive impact on the ecological environment in the process of rural revitalization. The strategic management of the protection of intangible cultural heritage, the She ethnic pattern, is an important element in the protection of culture in the process of rural revitalization, and plays an important role, especially cultural centers and museums, which play an important role in cultural communication. This shows that the application and protection of the She ethnic pattern has brought new opportunities for the protection of the She ethnic intangible cultural heritage by local cultural centers and museums. The awareness of the protection of the She ethnic intangible cultural heritage by local residents is increased. Therefore, the relevant areas should consider the possible role of the She ethnic pattern. In the process of rural culture construction in rural revitalization planning, strengthen the training of inheritors and practitioners of the She ethnic style, and strengthen the lecture series on the She ethnic style to promote better participation in the construction of rural culture.

Keywords: Strategic Management; She Ethnic Patterns; Rural revitalization; Perspective on the Formation

บทนำ

สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ กลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นอีกกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีรูปแบบของมรดกวัฒนธรรมทางสังคมเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ที่สะท้อนถึงคุณค่า สุนทรียภาพ และมุมมองทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ ตลอดจนประกอบด้วยแนวคิดทางศีลธรรมจริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อที่เป็นของตนเอง ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประวัติศาสตร์กลุ่มชาติพันธุ์ในระยะยาว เมื่อความเจริญเข้ามาสู่สังคมกลุ่มชาติพันธุ์ก็ก่อให้เกิดสังคมสมัยใหม่มีความร่วมสมัยมากขึ้น รูปแบบวิถีชีวิต ค่านิยมความเชื่อ ของผู้คนในสังคมเริ่มเปลี่ยนไปตามห้วงเวลาที่เปลี่ยนแปลง จึงทำให้เกิดการเสื่อมถอยของมรดกทางวัฒนธรรมของรูปแบบกลุ่มชาติพันธุ์ ความเป็นชาติพันธุ์เริ่มค่อยเลือนหายไป วิถีสังคมชาวเมืองเริ่มเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ผู้คนส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับภูมิวัฒนธรรมที่มีอยู่ จึงเป็นเรื่องที่เร่งด่วนอย่างยิ่งที่ผู้คนบางกลุ่มได้เล็งเห็นความสำคัญ ในการที่จะอนุรักษ์ฟื้นฟู รูปแบบวิถีชีวิตสังคมชนบทของตนให้คงอยู่สืบไป ภายใต้มุมมองการสร้างรูปแบบการส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ จึงได้มีการพยายามจัดการฟื้นฟูอนุรักษ์รูปแบบวิถีวัฒนธรรมของตน จึงนำสู่การวิจัยดังกล่าว โดยนำมุมมองของการจัดการเชิงยุทธศาสตร์รูปแบบชาติพันธุ์ใช้ในการฟื้นฟูชนบทภายใต้มุมมองการสร้างรูปแบบการส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ในเจ้อเจียงตะวันตกเฉียงใต้ มาสร้างวัฒนธรรมสังคมนิยมที่มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น เป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรีบดำเนินการจัดการ เพื่อให้มรดกทางวัฒนธรรมยังคงอยู่ได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องแนวทาง (Song Guangtao and Dong Biobao, 2020) กล่าวถึงงานวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบภาพลักษณ์ภาพของหมู่บ้านชนกลุ่มน้อย ในผู้เขียนตะวันออกในบริบทของ "She Arts" กลุ่มชาติพันธุ์ทั้งหมดในประเทศจีนมีศิลปะและวัฒนธรรมอันหลากหลาย ในกระบวนการสร้างแบรนด์ชนบท และหมู่บ้านที่สวยงาม การผสมรวมศิลปะชาติพันธุ์ในท้องถิ่นช่วยให้เน้นย้ำถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละหมู่บ้านและสร้างภาพลักษณ์ภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง (LAN Jiaqi and Wu Qinghong, 2021) "การศึกษาวิจัยการปกป้องและการพัฒนาวัฒนธรรม ภายใต้มุมมองของการฟื้นฟูชนบท กรณีศึกษาเขตปกครองตนเองซี ในจิงหนิง" เรื่องราวนี้เกี่ยวกับการฟื้นฟูวัฒนธรรมซึ่งเป็นจิตวิญญาณของโครงการฟื้นฟูชนบท ในฐานะส่วนสำคัญของวัฒนธรรมจีน วัฒนธรรมดั้งเดิมของซีมีบทบาทสำคัญในความเจริญรุ่งเรืองและการพัฒนาของสัญชาติซี อย่างไรก็ตามภายใต้อิทธิพลของความทันสมัยวัฒนธรรมโบราณของซีบางส่วนก็ค่อย ๆ หายไป เขตปกครองตนเองจิงหนิง ซีซึ่งเป็นเขตปกครองตนเอง แห่งเดียวในจีนและเป็นเขตปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อยแห่งเดียวในจีนตะวันออก แสดงให้เห็นถึงการปกป้องและการพัฒนาวัฒนธรรม ด้วยรูปแบบการปกครองที่เป็นเอกลักษณ์

บทความนี้วิเคราะห์ลักษณะทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ของเขตปกครองตนเองของชนเผ่าซีในเขตจังหวัด และศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการคุ้มครองและการพัฒนาของวัฒนธรรมชาติพันธุ์ตามความเป็นจริงของ หมู่บ้านชนเผ่าซีและผสมผสานอย่างใกล้ชิดกับข้อกำหนดของกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบท เพื่อส่งเสริมการพัฒนา วัฒนธรรมชาติพันธุ์อย่างยั่งยืนและมั่นคง (Ying Yu and Fengfeng Liao, 2022) การศึกษาด้าน สุนทรียศาสตร์ชนบทในการสร้างสรรค์เชิงศิลปะ ภายใต้พื้นหลังของลัทธิสังคมนิยมที่มีลักษณะเฉพาะของจีนที่ เข้าสู่ยุคใหม่ การดำเนินการตามกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบทกำลังดำเนินไปอย่างเต็มที่ ในฐานะโครงสร้างจิต วิญญาณ การสร้างวัฒนธรรมชนบทเป็นรากฐานทางจิตวิญญาณและการสนับสนุนจิตวิญญาณของกลยุทธ์การ ฟื้นฟูชนบท และเป็นแรงผลักดันที่สำคัญสำหรับการฟื้นฟูชนบท การศึกษาด้านสุนทรียศาสตร์ชนบทเป็นวิธีการ สำคัญในการสร้างวัฒนธรรมชนบทในประเทศจีน ไม่เพียงแต่สามารถกระตุ้นความมีชีวิตชีวาของวัฒนธรรม ชนบทเท่านั้น แต่ยังสืบสานวัฒนธรรมดั้งเดิมอันยอดเยี่ยมของชาติจีนอีกด้วย และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการ ฟื้นฟูวัฒนธรรมชนบท เมื่อศิลปะเข้ามาแทรกแซงในชนบท

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ มรดก และการพัฒนาวัฒนธรรมรูปแบบสัญชาติซีในเจ้อเจียงตะวันตกเฉียงใต้
2. เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องของการสร้างวัฒนธรรมชนบทแบบชาติพันธุ์ซี และการจัดการกลยุทธ์ประยุกต์ ในจังหวัดเจ้อเจียงตะวันตกเฉียงใต้
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่รองรับการก่อสร้างและการประยุกต์ใช้วัฒนธรรมชนบท แบบชาติพันธุ์ซี ในเจ้อเจียงตะวันตกเฉียงใต้

บททวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยทำการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในการวิจัย การจัดการเชิงยุทธศาสตร์รูปแบบชาติพันธุ์ซีในการฟื้นฟูชนบทภายใต้มุมมองการสร้างรูปแบบการส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยวิเคราะห์งานวรรณกรรม โดยมีความสำคัญดังนี้

1. การจัดการเชิงกลยุทธ์

1.1 กลยุทธ์การตลาดวัฒนธรรมชนบท ในการฟื้นฟูชนบท การจัดการเชิงกลยุทธ์เน้นการบูรณาการ ทรัพยากรและการกำหนดกลยุทธ์การตลาดวัฒนธรรม มุ่งเน้นไปที่วิธีการ บูรณาการรูปแบบชาติพันธุ์ซี เข้ากับ เศรษฐกิจในชนบท การท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมวัฒนธรรมในท้องถิ่น ผ่านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน เพื่อให้บรรลุการฟื้นฟูทุกด้าน (Meng Lingfa, 2019) เรื่องราวเชิงพื้นที่ของ "ฮิม-การจัดวาง" ประเพณีการ สร้างชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ซีในมณฑลเจ้อเจียงตอนใต้ ชูหู่เป็นเครื่องใช้ประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งแตกต่างกันในแนวคิดความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ซีในมณฑลเจ้อเจียงตอนใต้ โดยส่วนใหญ่ใช้ใน

การสร้างพื้นที่พิธีกรรมหลักสามแห่ง ได้แก่ การบูชาบรรพบุรุษ การสอนของครู และการทำบุญ การสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ประเภทนี้เริ่มต้นจากการเตรียมวัสดุกระดาซ ซึ่งประกอบด้วย “การตัดโดโจ” “การติดโดโจ” และ “การแต่งตัวโดโจ” ตั้งแต่นั้นมา ชูทูกก็กลายเป็นสมบัติหลักอย่างของบรรพบุรุษ โดยเฉพาะลำดับของแผนที่บรรพบุรุษและเตารูป ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหมด ในฐานะที่เป็นคอลเลกชันของภาพที่มีลักษณะการเล่าเรื่อง ชูทูกจึงต้องจัดเรียงตามกฎของการสืบทอดในกระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และการผสมผสานสามมิตินี้ก่อให้เกิดโครงสร้างการเล่าเรื่องจัดวางอิมการเปรียบเทียบเชิงพื้นที่หลายมิติ

1.2 รูปแบบชาติพันธุ์ศึกษา ฐานหนึ่งในชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในประเทศจีน มรดกทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ศึกษา ครอบคลุมหลายแง่มุม เช่น ภาษา เสื้อผ้า สถาปัตยกรรม และลวดลายในการฟื้นฟูพื้นที่ชนบท จำเป็นต้องใส่ใจกับการถ่ายทอดรูปแบบของกลุ่มชาติพันธุ์ศึกษา จากรุ่นสู่รุ่นต่อไป และกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่มีความเข้าใจอย่างสร้างสรรค์เกี่ยวกับวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ศึกษา เพื่อให้สามารถแปลงประกายด้วยความมีชีวิตชีวาใหม่ในสังคมสมัยใหม่ (LAN Jiaqi and Wu Qinghong (2021) “การศึกษาวิจัยการปกป้องและการพัฒนาวัฒนธรรมศึกษา ภายใต้มุมมองของการฟื้นฟูชนบท กรณีศึกษาเขตปกครองตนเองซี ในจิงหนิง” เรื่องราวนี้เกี่ยวกับการฟื้นฟูวัฒนธรรมซึ่งเป็นจิตวิญญาณของโครงการฟื้นฟูชนบท ในฐานะส่วนสำคัญของวัฒนธรรมจีน วัฒนธรรมดั้งเดิมของซี มีบทบาทสำคัญในความเจริญรุ่งเรืองและการพัฒนาของชาติพันธุ์ศึกษา อย่างไรก็ตาม ภายใต้อิทธิพลของความทันสมัย วัฒนธรรมโบราณของซี บางส่วนก็ค่อย ๆ หายไป เขตปกครองตนเองจิงหนิง ซีซึ่งเป็นเขตปกครองตนเอง แห่งเดียวในจีนและเป็นเขตปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อยแห่งเดียวในจีนตะวันออก แสดงให้เห็นถึงการปกป้องและการพัฒนาวัฒนธรรมศึกษา ด้วยรูปแบบการปกครองที่เป็นเอกลักษณ์ บทความวิเคราะห์ลักษณะทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ศึกษาของเขตปกครองตนเองของชาติพันธุ์ศึกษาในเขตจิงหนิง และศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการคุ้มครองและการพัฒนาของวัฒนธรรมชาติพันธุ์ศึกษาตามความเป็นจริงของหมู่บ้านชนเผ่าซีและผสมผสานอย่างใกล้ชิดกับข้อกำหนดของกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบท เพื่อส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมชาติพันธุ์ศึกษาอย่างยั่งยืนและมั่นคง

1.3 การฟื้นฟูชนบท วัฒนธรรมนำไปสู่การพัฒนาในกระบวนการฟื้นฟูชนบท เน้นไปที่การส่งเสริมการพัฒนาที่ครอบคลุมของชนบททั้งหมดผ่านคำแนะนำของวัฒนธรรม ลวดลายของซีถือเป็นองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ ไม่เพียงแต่เป็นสื่อกลางในการสืบทอดทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในชนบทอีกด้วย (Qiu Ziyi, 2022) กล่าวว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและสร้างสรรค์โดยอิงจากองค์ประกอบทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ศึกษา ตลอดจนการยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาจะเร่งขึ้นอย่างต่อเนื่องพร้อมกับการปรับปรุงมาตรฐานการดำรงชีวิตทางสังคม โดยดำเนินการจัดการเชิงยุทธศาสตร์รูปแบบชาติพันธุ์ศึกษาในการฟื้นฟูชนบทภายใต้มุมมองการสร้างรูปแบบการส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม อิงจากองค์ประกอบทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ศึกษา นอกจากนี้ ยังได้วิเคราะห์และวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับบรรณกรรมที่รวบรวมไว้ โดยพัฒนาการออกแบบทางวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ ทำความเข้าใจแนวโน้มการพัฒนาปัจจุบันของการออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ใน

และต่างประเทศ รวมทั้งการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ โดยอิงจากการรวบรวมบทวิจารณ์วรรณกรรม การสืบสวนภาคสนามเชิงลึกในจังหวัด มณฑลเจ้อเจียง บทความนี้ใช้และนำทฤษฎีวิธีการของสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์ใช้ ผลงานองค์ประกอบรูปสัญลักษณ์ของนกฟีนิกซ์ สถาปัตยกรรมสะพานทางเดิน และกิจกรรมตามประเพณีเข้ากับการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ชุดหนึ่งผ่านองค์ประกอบทางวัฒนธรรมระดับภูมิภาคในจังหวัด เจ้อเจียง

1.4 มุมมองต่อการก่อตัว การบังคับใช้ข้ามภูมิภาคควรคำนึงถึงการบังคับใช้รูปแบบชาติพันธุ์ในภูมิภาคต่าง ๆ เมื่อกำหนดแบบจำลองที่สามารถส่งเสริมในการฟื้นฟูชนบท รวมถึงการคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของภูมิภาคต่าง ๆ สภาพเศรษฐกิจและสังคม และความต้องการพิเศษในการฟื้นฟูชนบท เพื่อให้แน่ใจว่าแบบจำลองนี้สามารถนำไปใช้ได้ในช่วงกว้างและยั่งยืน (LAN Jiaqi and Wu Qinghong (2021) "การศึกษาวิจัยการปกป้องและการพัฒนาวัฒนธรรมชิ ถ้ายึดมุมมองของการฟื้นฟูชนบท กรณีศึกษาเขตปกครองตนเองซี ในจังหวัด" เกี่ยวกับการฟื้นฟูวัฒนธรรมซึ่งเป็นจิตวิญญาณของโครงการฟื้นฟูชนบท ในฐานะส่วนสำคัญของวัฒนธรรมจีน วัฒนธรรมดั้งเดิมของซี มีบทบาทสำคัญในความเจริญรุ่งเรืองและการพัฒนาของสัญชาติซี อย่างไรก็ตาม ภายใต้อิทธิพลของความทันสมัย วัฒนธรรมโบราณของซีบางส่วนก็ค่อย ๆ หายไป ในเขตปกครองตนเองจังหวัด ซี้ซึ่งเป็นเขตปกครองตนเองแห่งเดียวในจีนและเป็นเขตปกครองตนเองของชนกลุ่มน้อยแห่งเดียวในจีนตะวันออก แสดงให้เห็นถึงการปกป้องการพัฒนาวัฒนธรรมชิ ด้วยรูปแบบการปกครองที่เป็นเอกลักษณ์ วิเคราะห์ลักษณะทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ของเขตปกครองตนเองของชนเผ่าซีในเขตจังหวัด และศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการคุ้มครองการพัฒนาของวัฒนธรรมชาติพันธุ์และผสมผสานอย่างใกล้ชิดกับข้อกำหนดของกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบท เพื่อส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมชาติพันธุ์อย่างยั่งยืนและมั่นคง

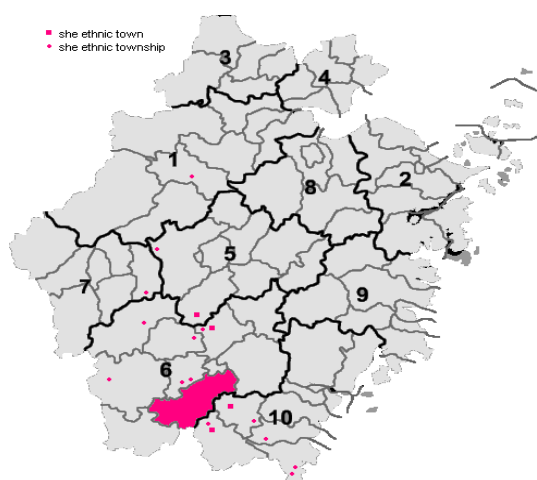
1.5 รูปแบบการส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม การดำเนินการจัดการแนวทางในการพัฒนา เพื่อส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ ด้วยวิธีการรูปแบบที่สร้างสรรค์จากงานศิลปะและวัฒนธรรมนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมพื้นถิ่นให้คงอยู่ ด้วยกระบวนการ พัฒนาส่งเสริมสิ่งที่มีในบริบทของชุมชนให้มีคุณค่าอย่างยั่งยืนสืบไปในอนาคต (Chen JiaYu, 2021) การสำรวจเทคนิคมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของกลุ่มชาติพันธุ์ซีในการสอนออกแบบแฟชั่น ภายใต้ภูมิวัฒนธรรมของการบูรณาการข้ามพรมแดน เพื่อศึกษาวิธีการผสมผสานงานปักในชุดแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์ซีในฝูเจี้ยนกับหลักสูตรการออกแบบแฟชั่น โดยวิเคราะห์คุณค่าของงานปักของชุดแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์ซีโดยการจัดรูปแบบการปักแบบดั้งเดิมเพิ่มเติม ผ่านการวิจัยภาคสนาม การเยี่ยมชมหมู่บ้านที่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ซีในมณฑลฝูเจี้ยนทางตะวันออกและจัดการกับความยากลำบากในนำเสนอผ่านงานปักในชุดแต่งงานของพวกเขาด้วยวิธีการปรับเป็นหลักสูตรแฟชั่นเฉพาะท้องถิ่น ซึ่งนำไปใช้ในการสอนการออกแบบแฟชั่น วิธีการที่เสนอนี้ได้แก่การผสมผสานเทคโนโลยีการปักและการออกแบบแฟชั่น การปรับปรุงต้นแบบการออกแบบแฟชั่น และการใช้เทคโนโลยีรูปแบบที่สร้างสรรค์ การศึกษาและการสอนการออกแบบเสื้อผ้า งานฝีมือแบบดั้งเดิมควรผสมผสานเข้ากับแฟชั่น และควรเน้นการสะสมแนวคิดทางวัฒนธรรมแบบ

ดั้งเดิม การขยายและส่งเสริมทักษะในหลักสูตร เพื่อให้ทักษะมีคุณค่า สืบทอด และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ (Ying Yu and Fengfeng Liao, 2022) การศึกษาด้านสุนทรียศาสตร์ชนบทในการสร้างสรรค์เชิงศิลปะ ภายใต้พื้นหลังของลัทธิสังคมนิยมที่มีลักษณะเฉพาะของจีนที่เข้าสู่ยุคใหม่ การดำเนินการตามกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบทกำลังดำเนินไปอย่างเต็มที่ ในฐานะโครงการสร้างจิตวิญญาณ การสร้างวัฒนธรรมชนบทเป็นรากฐานทางจิตวิญญาณและการสนับสนุนจิตวิญญาณของกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบท และเป็นแรงผลักดันที่สำคัญสำหรับการฟื้นฟูชนบทการศึกษาด้านสุนทรียศาสตร์ชนบทเป็นวิธีการสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมชนบทในประเทศจีน ไม่เพียงแต่สามารถกระตุ้นความมีชีวิตชีวาของวัฒนธรรมชนบท แต่ยังสืบสานวัฒนธรรมดั้งเดิมอันยอดเยี่ยมของชาติจีนอีกด้วย และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมชนบท เมื่อศิลปะเข้ามาแทรกแซงในชนบท

2. ภาพรวมของรูปแบบสัญชาติซี จากมุมมองของการจัดการเชิงกลยุทธ์

2.1 ภาพรวมของสัญชาติของซี

ซีเรียกตัวเองว่า Shanha หรือ Shanda “ซานหะ” และ “ซานตะ” แปลว่า “แขก” “ซานหะ” หมายถึง ชาวภูเขาหรือแขกที่อาศัยอยู่ในภูเขา ชื่อนี้ไม่ได้บันทึกไว้ในหนังสือประวัติศาสตร์ แต่แพร่หลายในหมู่ชาวซี การพัฒนาทางประวัติศาสตร์ในช่วงต้นคริสต์ศตวรรษที่ 7 ผู้คนได้ทำงาน อาศัย และแพร่พันธุ์ในพื้นที่ชายแดนของมณฑลฝูเจี้ยน กวางตุ้ง และเจียงซี ในเวลานั้นคนเหล่านี้ถูกเรียกว่า “มนุษย์” “หมานเหลียว” “ตงหมาน” “หรือ”ตงเหลียว” ในเดือนธันวาคม ค.ศ.1956 สภาแห่งรัฐยอมรับว่ากลุ่มชาติพันธุ์ซี เป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มเดียว และกำหนดให้กลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวเรียกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ซี ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ กลุ่มชาติพันธุ์ซีกระจายอยู่ในพื้นที่ภูเขาบางแห่งในกว่า 80 มณฑลในฝูเจี้ยน เจ้อเจียง เจียงซี กวางตุ้ง กุ้ยโจว อานฮุย และมณฑลหูหนาน ซึ่งมากกว่า 90% อาศัยอยู่ในพื้นที่ภูเขาอันกว้างใหญ่ของฝูเจี้ยน และเจ้อเจียง เขตปกครองตนเองซีจินหนิง ซีเป็นเขตปกครองตนเองเพียงแห่งเดียวในประเทศจีน โดยประชากรซี คิดเป็นประมาณ 11.5% ตามบันทึกทางประวัติศาสตร์ ผู้คนที่ย้ายเข้ามาอยู่ในจินหนิงมีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 1,200 ปี

แผนภาพที่ 1 การกระจายตัวของชาติพันธุ์ซีในเจ้อเจียง 2013

ที่มา : https://en.wikipedia.org/wiki/She_people

แผนภาพที่ 2 : พิธีกิจกรรมตามประเพณีซี
ที่มา : researcher

แผนภาพที่ 3 การแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองของซีในเมืองหวงหลงเหยียน เเหอหยวน, กวางตุ้ง 2014
ที่มา : https://en.wikipedia.org/wiki/She_people

2.2 การฟื้นฟูวัฒนธรรมชนบท

องค์ประกอบวัฒนธรรมดั้งเดิมในชุมชนชนบทผ่านการกระตุ้น การปกป้อง และนวัตกรรมของทรัพยากรวัฒนธรรมท้องถิ่นในพื้นที่ชนบท เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความสามัคคี และการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน การพัฒนาวัฒนธรรมชนบทเป็นโครงการที่ครอบคลุมที่มุ่งส่งเสริมการเพิ่ม ประสิทธิภาพโดยรวมของทรัพยากรวัฒนธรรมในพื้นที่ชนบท เพื่อส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองโดยรวมและการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชน โดยทั่วไปการพัฒนาวัฒนธรรมชนบทมีเป้าหมายเพื่อสร้างชุมชนในชนบทที่มีเอกลักษณ์และยั่งยืน ทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนและสร้างเงื่อนไขในการปรับปรุงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม อย่างครอบคลุมในพื้นที่ชนบท (Xiangwen Zheng and Yumei Dan, 2023) การศึกษาเส้นทางการฟื้นฟูวัฒนธรรมแดงในท้องถิ่นในการสร้างอารยธรรมชนบทในบริบทของการฟื้นฟูชนบท เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูอุตสาหกรรมชนบท บุคลากร วัฒนธรรม นิเวศวิทยา และองค์กรของจีนอย่างครอบคลุม ในฐานะองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบท "วัฒนธรรมแดง" ทำหน้าที่เป็นจิต

วิญญานและมาตรการสำคัญของการฟื้นฟูชนบท เป็นแหล่งที่มาทางวัฒนธรรมและรากฐานทางจิตวิญญาณ สำหรับการก่อตั้งและความก้าวหน้าของอารยธรรมชนบท แนวทางที่มีประสิทธิผลที่สุดคือการผสมผสานวัฒนธรรมเข้ากับอารยธรรมชนบทยุคใหม่ โดยใช้ประโยชน์จากบทบาทอันทรงอิทธิพลของวัฒนธรรมในเขตเทศบาลในการพัฒนาอารยธรรมและการฟื้นฟูชนบท ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสำรวจคุณค่าการหล่อเลี้ยงโดยธรรมชาติของทรัพยากรวัฒนธรรมแดงในท้องถิ่นอย่างลึกซึ้ง การผสมผสานความมั่งคั่งทางจิตวิญญาณที่จับต้องไม่ได้ในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน การเพิ่มความมีชีวิตชีวาให้กับวัฒนธรรมและการเพิ่มระดับอารยธรรมทางสังคมในชนบทอย่างต่อเนื่องด้วยการหล่อเลี้ยงพลังภายในและมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาความเจริญรุ่งเรืองของวัฒนธรรมชนบทที่หลากหลาย เราสามารถเสริมสร้างอารยธรรมของสังคมชนบทได้อย่างสม่ำเสมอ จึงบรรลุความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันและมีส่วนสนับสนุนในการดำเนินกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบท

2.3 ประเภทของการพัฒนาวัฒนธรรมชนบท

การพัฒนาวัฒนธรรมชนบทครอบคลุมหลายด้าน มีรูปแบบและวิธีการพัฒนาดังต่อไปนี้

2.3.1 การสืบทอดและการคุ้มครองวัฒนธรรม เน้นการสืบทอดและการคุ้มครองวัฒนธรรมดั้งเดิม รวมถึง ภาษา ประเพณี ศิลปะและงานฝีมือดั้งเดิม และองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วยการบันทึก การอนุรักษ์ และ ส่งต่อมรดกทางวัฒนธรรมนี้ เรามั่นใจว่ามรดกดังกล่าวจะถูกส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นในชุมชนชนบท

2.3.2 นวัตกรรมและการบูรณาการวัฒนธรรม ส่งเสริมการบูรณาการวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมสมัยใหม่ ส่งเสริมนวัตกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงการฉีกแนวคิดการออกแบบสมัยใหม่เข้าไปในงานศิลปะแบบดั้งเดิม ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ และการเผยแพร่วัฒนธรรมชนบทผ่านวิธีการดิจิทัล

2.3.3 การมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมและการพัฒนาของผู้อยู่อาศัยในชุมชน เสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน และส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกของชุมชนผ่านการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม การเฉลิมฉลอง และการสร้างชุมชน

2.3.4 การท่องเที่ยวในชนบท เปลี่ยนทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมในชนบทให้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงการสร้างฟาร์มที่มีเอกลักษณ์และประสบการณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อให้ชนบทเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

2.3.5 การพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ บูรณาการองค์ประกอบทางวัฒนธรรมดั้งเดิมเข้ากับการออกแบบที่ทันสมัย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการออกแบบและการผลิตผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ที่มีลักษณะชนบท เช่น งานหัตถกรรมและอาหารพื้นถิ่นสิ่งเหล่านี้ไม่เป็นอิสระจากกัน และมักจะผสมผสานและสนับสนุนซึ่งกันและกันในการพัฒนาวัฒนธรรมชนบทอย่างแท้จริง การพัฒนาวัฒนธรรมชนบทที่หลากหลายช่วยให้ตระหนักถึงการผสมผสานทางอินทรีย์ของมรดกทางวัฒนธรรม การพัฒนาชุมชน และความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ

3. การอภิปรายเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเชิงกลยุทธ์และการส่งเสริมรูปแบบสัญชาติซี ในการฟื้นฟูชนบทภายใต้มุมมองการสร้างรูปแบบการส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม

3.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนและการก่อสร้างร่วมกัน การพัฒนาและการสืบทอดในการสร้างวัฒนธรรมชนบทในกระบวนการฟื้นฟูชนบทเพื่อสร้างรูปแบบความร่วมมือของการมีส่วนร่วมในชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมกันของพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้สืบทอดชาติพันธุ์ซี คนชาติพันธุ์ซี ผู้สืบทอดรูปแบบชาติพันธุ์ และรัฐบาลท้องถิ่น เพื่อสร้างสถานการณ์ที่ดีของการแบ่งปันร่วมกันและการก่อสร้างร่วมกัน ผ่านการดำเนินการตามมาตรการเฉพาะ ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรส่งเสริมความร่วมมือทางวัฒนธรรมและมรดกโดยมีรูปแบบเป็นแกนหลักในกลุ่มชาติพันธุ์ซี และชี้แจงความรับผิดชอบและสิทธิของทุกฝ่ายผ่านการประชุมร่วมกัน ข้อตกลงความร่วมมือและรูปแบบอื่น ๆ ซึ่งปรับปรุงความเป็นไปได้โดยรวมของแผนปฏิบัติการเฉพาะของรูปแบบชาติพันธุ์ซี ในการฟื้นฟูชนบทของการก่อสร้างวัฒนธรรมชนบท และให้แน่ใจว่าการจัดการรูปแบบชาติพันธุ์ซี ในกระบวนการพัฒนา และการสืบทอดการก่อสร้างวัฒนธรรมชนบทได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวาง เพื่อที่จะส่งเสริมให้ดีขึ้น

3.2. ความคิดสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมและการพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาและการสืบทอดรูปแบบชาติพันธุ์ซี ควรรวมอยู่ในการวางแผนเชิงกลยุทธ์สำหรับความคิดสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม การพัฒนาอุตสาหกรรม และศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการ ควรได้รับการกระตุ้นผ่านการบรรยาย การฝึกอบรม นวัตกรรม การสนับสนุนผู้ประกอบการ เพื่อส่งเสริมมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยจัดให้มีการบรรยาย พิเศษ หลักสูตรฝึกอบรม การแข่งขันการออกแบบเทศกาลวัฒนธรรม และกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางให้คนรุ่นใหม่เข้าร่วมอุตสาหกรรมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบชาติพันธุ์ซี สนับสนุนให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมวัฒนธรรมแสดงบทบาทสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ของชาติพันธุ์ซีในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ประสบการณ์การท่องเที่ยว และแง่มุมอื่น ๆ และใช้ประโยชน์จากศักยภาพของรูปแบบชาติพันธุ์ซี ในอุตสาหกรรมวัฒนธรรม ซึ่งส่งเสริมการประยุกต์ใช้รูปแบบชาติพันธุ์ซี ในสาขาการค้าโดยอิงจากอุตสาหกรรมวัฒนธรรม สร้างโอกาสการจ้างงานในอุตสาหกรรมวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องอย่างเข้มข้น จะเป็นการเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจในชนบทอย่างต่อเนื่อง และทำให้รูปแบบชาติพันธุ์ซี กลายเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาวัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์อุตสาหกรรม สอดคล้องกับ (He Runze, 2023) การสร้างสรรค์วัฒนธรรมชนบทในจีน ด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจของจีน การฟื้นฟูชนบทได้กลายเป็นหนึ่งในทิศทางการสร้างหลักการของการสร้างสรรค์ของจีน และมีการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องมากขึ้นเรื่อย ๆ มาใช้เพื่อช่วยในการพัฒนาพื้นที่ชนบท และหมู่บ้านหลายแห่งก็ได้เริ่มต้นเส้นทางสู่ความเจริญรุ่งเรืองด้วยความช่วยเหลือของกลุ่มผู้ถือหุ้นเพื่อกำจัดความยากจนในกระบวนการฟื้นฟูชนบท การสร้างวัฒนธรรมชนบทเป็นส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถละเลยได้ วัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นรากฐานของประชาชน และในกระบวนการฟื้นฟูชนบท จำเป็นต้องดำเนินการไม่เพียงแต่การก่อสร้างทางวัตถุเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการก่อสร้างทางวัฒนธรรมด้วย ในแผนพัฒนาชนบทฉบับที่ 11 ที่ออกโดยรัฐบาลกลางในปี 2005 ได้เสนอแนวทางการดำเนินการก่อสร้างชนบทสังคมนิยมใหม่อย่างชัดเจน และใน

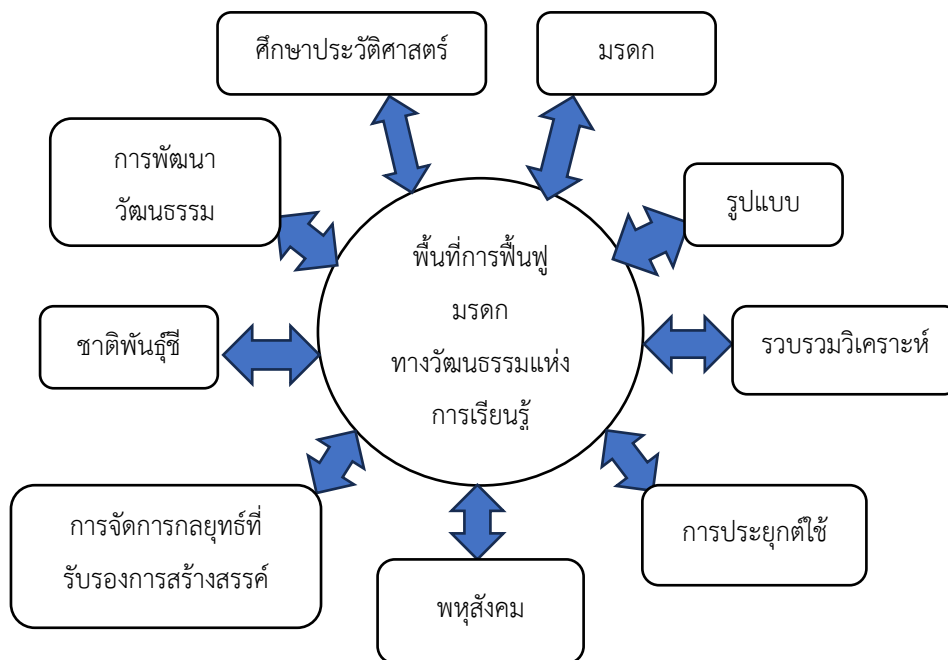
สมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 19 ได้กำหนดกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบท ข้อกำหนดข้อหนึ่งไม่เคยเปลี่ยนแปลง นั่นคือ อารยธรรมของประเพณีชนบท การเพิ่มการก่อสร้างอารยธรรมแบบหมู่บ้านเพื่อเสริมสร้างชีวิตทางจิตวิญญาณ และวัฒนธรรมของครัวเรือนชาวนา เพื่อเพิ่มคุณภาพของครัวเรือนชาวนา และปรับปรุงระดับการพัฒนาทางสังคมของชีวิตประจำวันของครัวเรือนชาวนา มีผลกระทบที่สำคัญและกว้างไกลอย่างยิ่ง ในวิสัยทัศน์ที่อุดมสมบูรณ์มากขึ้นในปัจจุบัน ชาวบ้านเรียกร้องให้แสวงหาจิตวิญญาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

3.3. การจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน เน้นที่การปกป้องสิ่งแวดล้อมทางนิเวศในการประยุกต์ใช้รูปแบบชาติพันธุ์ ในกระบวนการสร้างวัฒนธรรมชนบท จากนั้นจึงใช้วัฒนธรรมชนกลุ่มน้อยเป็นโอกาสในการส่งเสริมการผสมผสานแบบอินทรีย์ของการฟื้นฟูชนบทและการคุ้มครองระบบนิเวศ และสร้างรูปแบบการบริหารจัดการการพัฒนาที่ยั่งยืน อาศัยนโยบายการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องที่นำไปใช้ในปัจจุบัน การประเมิน ทางนิเวศวิทยาและวิธีการอื่น ๆ เป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้รูปแบบชาติพันธุ์ อย่างมีเหตุผลในกระบวนการสร้างวัฒนธรรมชนบทในการคุ้มครองระบบนิเวศ ส่งเสริมให้กลายเป็นส่วนสำคัญของการสร้างอารยธรรมทางนิเวศ และมุ่งมั่นที่จะรับประกันการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางนิเวศในชนบทอย่างมีสุขภาพดีและเป็นระเบียบเรียบร้อย กระบวนการสร้างวัฒนธรรมชนบทไม่เพียงแต่ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมในชนบท การคุ้มครองระบบนิเวศในชนบท และการพัฒนาเศรษฐกิจในชนบทในกระบวนการฟื้นฟูชนบท แต่ยังตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางนิเวศ ทำให้ชนบทเกิดการพัฒนายั่งยืนและครอบคลุม เป้าหมายของกลยุทธ์การจัดการเหล่านี้คือการบรรลุเป้าหมายหลายประการในด้านผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มรดกทางวัฒนธรรม และความเป็นมิตรต่อระบบนิเวศ ในการประยุกต์ใช้รูปแบบชาติพันธุ์ ในกระบวนการสร้างวัฒนธรรมชนบท ให้การอ้างอิงประสบการณ์สำหรับภูมิภาคอื่น ๆ และสร้างแบบจำลองการจัดการที่สามารถทำได้ เพื่อให้เกิดการยอมรับ สอดคล้องกับ ตำนานในประวัติศาสตร์และโลกสมัยใหม่ของชาวซี การอนุรักษ์ การส่งต่อ และการใช้เรื่องราวในตำนานกลุ่มชาติพันธุ์ทางตะวันออกเฉียงใต้ของจีน (Yan Sai, 2018) บทความนี้ให้คำอธิบายทางชาติพันธุ์วรรณาเกี่ยวกับประเพณีตำนานของชาวซีในประเทศจีน โดยสังเกตวิธีการส่งต่อเรื่องราวแบบคู่ขนาน ซึ่งแกนของเรื่องราวถูกเก็บรักษาไว้ ในการบรรยายเป็นภาพในบริบทที่ดีลลิตีเป็นหลัก ในขณะที่การเล่าเรื่องด้วยปากเปล่าที่ยืดหยุ่นกว่านั้นทำให้เรื่องราวเข้ากับชีวิตประจำวันของชาวซีในจีนสมัยใหม่ บทความนี้เปรียบเทียบมุมมองของชาวตะวันตกเกี่ยวกับตำนานในฐานะคุณลักษณะของวิถีชีวิตก่อนสมัยใหม่ซึ่งสูญเสียความเกี่ยวข้องกับโลกสมัยใหม่กับความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับตำนานในจีนที่อิงตามข้อเท็จจริงและเกี่ยวข้องกับชีวิตในปัจจุบัน

จากแนวทางดังกล่าวทำให้ทราบถึงวิธีการที่กลุ่มชาติพันธุ์ซี ได้นำความรู้ที่มีในครั้งอดีตมาใช้ในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และวิธีในการสร้างสรรค์ภูมิวัฒนธรรมทางสังคมให้เกิดคุณค่า มีราคาที่จะย้อนถึงวิถีชาติพันธุ์ซี รวมทั้งฟื้นฟูรักษาแนวทางมรดกทางวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์ต่ออนุชนรุ่นหลังได้อย่างยั่งยืนสืบไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย ศึกษาประวัติศาสตร์ มรดก การพัฒนาวัฒนธรรม รูปแบบ ชชาติพันธุ์ชีวิต รวบรวมและวิเคราะห์ทรัพยากร เพื่อการจัดการกลยุทธ์ที่รองรับการสร้างสรรค์และการประยุกต์ใช้วัฒนธรรม แบบชาติพันธุ์ชีวิต ในเจ็อเจียงตะวันตกเฉียงใต้ และเป็นพื้นที่การฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ที่เข้ากับ พหุสังคม รวมทั้งสืบสานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนสืบไป ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. การสำรวจและเก็บข้อมูลภาคเอกสาร งานวิจัย บทความ และข้อมูลของผู้คนในท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติงาน านหมู่บ้าน ผู้สืบทอดวัฒนธรรม ที่มีอายุตั้งแต่ 30–45 ปี ในกลุ่มชาติพันธุ์ชีวิต กลุ่มวัยทำงานจำนวน 25 คน
2. การลงพื้นที่ ภาคสนามเก็บข้อมูลผู้คนในท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติงานหมู่บ้าน ผู้สืบทอดวัฒนธรรม เพื่อทำ ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงถึงบทบาททางเศรษฐกิจของรูปแบบชาติพันธุ์ชีวิต ในการฟื้นฟูชนบท
3. การศึกษาวิเคราะห์ ประยุกต์องค์ความรู้ผู้คนในท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติงานหมู่บ้าน ผู้สืบทอดวัฒนธรรม เพื่อทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงถึงบทบาททางเศรษฐกิจของรูปแบบชาติพันธุ์ชีวิต ในการฟื้นฟูชนบท
4. สังเคราะห์สร้างสรรค์เอกลักษณ์ ส่งเสริมคุณค่าเชิงสุนทรีย์ คุณค่าทางสังคม และสร้างคุณค่าทาง จิตใจ ตามหลักทฤษฎีการออกแบบ เพื่อรวบรวมมุมมองและประสบการณ์ของผู้คนในท้องถิ่น ผู้ปฏิบัติงาน หมู่บ้าน ผู้สืบทอดวัฒนธรรม เพื่อทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงถึงบทบาททางเศรษฐกิจของรูปแบบชาติพันธุ์ชีวิต ใน การฟื้นฟูชนบท

ผลการวิจัย

จากการวิจัย การจัดการเชิงยุทธศาสตร์รูปแบบชาติพันธุ์ซีในการฟื้นฟูชนบทภายใต้มุมมองการสร้างรูปแบบการส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมความคิดสร้างสรรค์และการท่องเที่ยว แสดงให้เห็นการประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการ ได้ก่อเกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจใหม่ ๆ มาสู่หมู่บ้านท้องถิ่น ปรับปรุงระดับรายได้ของผู้อยู่อาศัยที่ประสบความสำเร็จเผยให้เห็นถึงผลกระทบเชิงบวกของการจัดการรูปแบบเชิงกลยุทธ์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจในชนบท และให้แบบจำลองเชิงประจักษ์ที่เป็นไปได้สำหรับภูมิภาคอื่น ๆ

2. ส่งผลให้เกิดการประยุกต์ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เข้ากับรูปแบบวิถีชีวิตชาติพันธุ์ซี มีผลกระทบเชิงบวกต่อสภาพแวดล้อมทางนิเวศในกระบวนการฟื้นฟูชนบท การประเมินทางนิเวศวิทยาแสดงให้เห็นว่าการนำรูปแบบมาใช้สามารถช่วยปรับปรุงพืชพรรณที่ปกคลุม ปกป้องคุณภาพน้ำและองค์ประกอบทางนิเวศอื่น ๆ และเป็นพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่ชนบท การสำรวจทางสังคมแสดงให้เห็นว่าผู้อยู่อาศัยมีความเข้าใจเชิงบวกมากขึ้นเกี่ยวกับรูปแบบในสภาพแวดล้อมทางนิเวศ ซึ่งให้การสนับสนุนทางสังคมสำหรับการส่งเสริมแนวทางการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. แนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์โดยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ รูปแบบของกลุ่มชาติพันธุ์ซี เป็นองค์ประกอบสำคัญในการปกป้องวัฒนธรรมในกระบวนการฟื้นฟูชนบท และยังมีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ ซึ่งมีความสำคัญในการสื่อสารทางวัฒนธรรมแสดงให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้และการปกป้องรูปแบบชาติพันธุ์ซี ได้นำมาซึ่งโอกาสใหม่ในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชาติพันธุ์ซี รวมทั้งยังเพิ่มความตระหนักรู้ในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชาติพันธุ์ซี โดยชาวบ้านในท้องถิ่นรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ผู้สร้างและบุคลากรฝ่ายบริหารและยังส่งเสริมการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของมรดกทางวัฒนธรรม การวิเคราะห์เชิงลึกของกรณีที่ประสบความสำเร็จเผยให้เห็นถึงผลกระทบเชิงบวกของการจัดการเชิงกลยุทธ์ของรูปแบบชาติพันธุ์ซี ในการส่งเสริมการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของกลุ่มชาติพันธุ์ซีในพื้นที่ชนบท และจัดทำแบบจำลองเชิงประจักษ์ที่เป็นไปได้สำหรับภูมิภาคอื่น ๆ

สรุปและอภิปรายผล

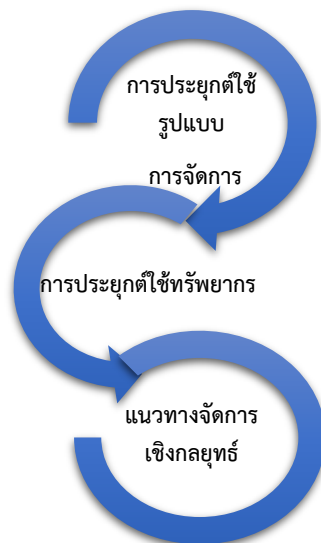
1. การวิเคราะห์โดยละเอียดเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการส่งเสริมกรณีที่ประสบความสำเร็จผ่านการวิจัยแบบผสมผสาน จะได้รับการวิเคราะห์โดยละเอียดเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของรูปแบบชาติพันธุ์ซีในการฟื้นฟูชนบท และกรณีที่ประสบความสำเร็จจะถูกดึงออกมาเพื่อใช้อ้างอิงประสพการณ์สำหรับภูมิภาคอื่น ๆ ดังแนวทาง (Chen JiaYu, 2021) การสำรวจเทคนิคมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของกลุ่มชาติพันธุ์ซีในการสอนออกแบบแฟชั่นภายใต้ภูมิวัฒนธรรมของการบูรณาการข้ามพรมแดน เพื่อศึกษาวิธีการผสมผสานงานปักในชุดแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์ซีในผู้เจียนกับหลักสูตรการออกแบบแฟชั่น โดย

วิเคราะห์คุณค่าของงานปักของชุดแต่งงานของกลุ่มชาติพันธุ์ซีโดยการจัดรูปแบบการปักแบบดั้งเดิมเพิ่มเติมผ่านการวิจัยภาคสนาม ซึ่งเป็นผลงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ซีในผู้เขียนทางตะวันออก และสามารถจัดการกับขั้นตอนที่ยุงยากในการสืบทอดงานปักในชุดแต่งงานของพวกเขาได้อย่างเหมาะสม

2. รูปแบบการจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการรับรู้ทางสังคม ผ่านการวิจัยวรรณกรรมและการสำรวจแบบสอบถาม รูปแบบการจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่สามารถส่งเสริมโดยรูปแบบชาติพันธุ์ซีในการฟื้นฟูชนบท และการรับรู้ทัศนคติของผู้อยู่อาศัยต่อสภาพแวดล้อมทางนิเวศวิทยาจะถูกเปิดเผยสอดคล้องกับ (Yan Sai, (2018) ได้ให้คำอธิบายทางชาติพันธุ์วรรณนาเกี่ยวกับประเพณีตำนานของชาวซีในประเทศจีน โดยสังเกตวิธีการส่งต่อเรื่องราวแบบคู่ขนาน ซึ่งแกนของเรื่องราวถูกเก็บรักษาไว้ในการบรรยายเป็นภาพในบริบทศักดิ์สิทธิ์เป็นหลัก ในขณะที่การเล่าเรื่องด้วยปากเปล่าที่ยืดหยุ่นกว่านั้นทำให้เรื่องราวเข้ากับชีวิตประจำวันของชาวซีในจีนสมัยใหม่ บทความนี้เปรียบเทียบมุมมองของชาวตะวันตกเกี่ยวกับตำนานในฐานะคุณลักษณะของวิถีชีวิตก่อนสมัยใหม่ซึ่งสูญเสียความเกี่ยวข้องในโลกสมัยใหม่กับความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับตำนานในจีนที่อิงตามข้อเท็จจริงและเกี่ยวข้องกับชีวิตในปัจจุบัน

จากกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์รูปแบบชาติพันธุ์ซีในการฟื้นฟูชนบทภายใต้มุมมองการสร้างรูปแบบการส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมมีความสอดคล้องกับแนวทาง (Ying Yu and Fengfeng Liao, 2022) การศึกษาด้านสุนทรียศาสตร์ชนบทในการสร้างสรรค์ชนบทเชิงศิลปะ ภายใต้พื้นหลังของลัทธิสังคมนิยมที่มีลักษณะเฉพาะของจีนที่เข้าสู่ยุคใหม่ การดำเนินการตามกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบทกำลังดำเนินไปอย่างเต็มที่ ในฐานะโครงการสร้างจิตวิญญาณ การสร้างวัฒนธรรมชนบทเป็นรากฐานทางจิตวิญญาณและการสนับสนุนจิตวิญญาณของกลยุทธ์การฟื้นฟูชนบท และเป็นแรงผลักดันที่สำคัญสำหรับการฟื้นฟูชนบท การศึกษาด้านสุนทรียศาสตร์ชนบทเป็นวิธีการสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมชนบทในประเทศจีน ไม่เพียงแต่สามารถกระตุ้นความมีชีวิตชีวาของวัฒนธรรมชนบทเท่านั้น แต่ยังสืบสานวัฒนธรรมดั้งเดิมอันยอดเยี่ยมของชาติจีนอีกด้วย และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการฟื้นฟูวัฒนธรรมชนบท เมื่อศิลปะเข้ามาแทรกแซงในชนบท เนื่องจากความแตกต่างในโครงสร้างระหว่างสุนทรียศาสตร์ของศิลปินและด้านอื่น ๆ มากมายกับความต้องการในชีวิตจริงของชาวบ้าน จึงเกิดการปะทะกันอย่างรุนแรงในกระบวนการปฏิบัติ ในขณะที่ท้าทายแนวคิดดั้งเดิมของชาวบ้าน และเน้นย้ำถึงคุณค่าร่วมสมัย ก็ยังทำให้เกิดความคิดว่าการศึกษาด้านสุนทรียศาสตร์ชนบทสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนอย่างไรในการแทรกแซงศิลปะในเชิงสร้างสรรค์ชนบท เป็นเหตุผลในกระบวนการพัฒนาที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนของพื้นที่ในอนาคตของชุมชนชาติพันธุ์ซีสืบไป

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 5 องค์ความรู้ใหม่

ที่มา : ผู้วิจัยสังเคราะห์

แนวทางจัดการเชิงกลยุทธ์โดยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม รูปแบบของกลุ่มชาติพันธุ์ซี เป็นองค์ประกอบสำคัญในการปกป้องวัฒนธรรมในกระบวนการฟื้นฟูชนบท และยังมีบทบาทสำคัญโดยเฉพาะศูนย์วัฒนธรรมและพิพิธภัณฑ์ ซึ่งมีความสำคัญในการสื่อสารทางวัฒนธรรมแสดงให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้และการปกป้องรูปแบบชาติพันธุ์ซี ได้นำมาซึ่งโอกาสใหม่ในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชาติพันธุ์ซี รวมทั้งยังเพิ่มความตระหนักรู้ในการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชาติพันธุ์ซี โดยชาวบ้านในท้องถิ่นรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ผู้สร้างและบุคลากรฝ่ายบริหารยังมีส่วนช่วยส่งเสริมการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของมรดกทางวัฒนธรรม และยังเป็นต้นแบบในการสร้างพื้นที่วัฒนธรรมในภูมิภาคหรือพื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างยั่งยืนสืบไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดในชุมชนชาติพันธุ์ซี เกิดจากปัจจัยหลายประการที่เข้ามาสู่สังคม ทั้งวิถีวัฒนธรรม ค่านิยมความเชื่อ กระบวนการทางสังคม ปัจจัยดังกล่าวก่อให้เกิดวิธีการใหม่ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ชุมชนชาติพันธุ์ซี ควรให้ความสนใจและตระหนักเป็นอย่างยิ่ง ในการรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ โดยอาศัยความรู้ที่มีอยู่ในการพัฒนาจากสิ่งเดิมสู่สิ่งใหม่อย่างสร้างสรรค์ จะทำให้รากฐานดั้งเดิมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน
2. ควรพัฒนาต่อยอดมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ ให้เป็นนวัตกรรมใหม่ ที่มีประโยชน์คุณค่า ต่อผู้คนและสังคมเพื่อจะได้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและศึกษาในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Chen JiaYu, (2021). **Exploration on the Intangible Cultural Heritage Technique of She Ethnic Group in the Teaching of Fashion Design Under the Background of Cross-boundary Integration**. Conference 7th International Conference on Social Science and Higher Education (ICSSHE 2021), 598,13-18.
- He Runze, (2023). Research on the construction of rural culture in China. **International Journal of Frontiers in Sociology**,5(13), 15-20.
- LAN Jiaqi, Wu Qinghong, (2021). Research on the Protection and Development of She Culture under the threshold of Rural Revitalization-Take Jingning She Autonomous County as an example. **Journal of Lishui College**,43(06):20-26.
- Meng Lingfa, (2019). Spatial Narrative of “Theme-Juxtaposition”: The Construction of the Zu Tu of the She Minority Ritual Ashram in Southern Zhejiang. [A]. **Journal of Hechi University**, 037-13:1-13.
- Qiu Ziyi, (2022). **Research on the Design of Cultural and Creative Products Based on the Cultural Elements of She Nationality**. Shoes Technology and Design, 202, DOI: 10.3969/j.issn.2096-3793.2022-18-007:1-3.
- Song Guangtao, Dong Dianshou, (2020). A Study on the Visual Image Design of She Minority Villages in Eastern Fujian under the Context of “She Art”. **China Packaging Art Theoty**,41 (01),72-74.
- Wikipedia. (2014). **She people traditional dance performance in Huanglongyan, Heyuan, Guangdong.jpg**. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/She_people.
- Wikipedia. (2013). **She_ethnic_county_townships_and_towns_in_Zhejiang.png**. Retrieved from https://en.wikipedia.org/wiki/She_people.
- Xiangwen Zheng, Yumei Dan, (2023). Study on the Path of Embedding Local Red Culture in the Construction of Rural Civilization in the Context of Rural Revitalization. **Journal of Humanities, Arts and Social Science**,7(11), 27-29.
- Yan Sai, (2018). Myth in the History and Modern World of She People: The Preservation, Transmission and Uses of Epic Stories in the Ethnic Group of South-Eastern China. **Asian Culture and History**,10(1),76-76.
- Ying Yu, Fengfeng Liao, (2022). Research on the Form of Rural Aesthetic Education in Artistic Rural Construction. **Journal Frontiers in Art Research**,4(13),66-70.

กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
Competency Development Strategies to Enhance Personnel Performance Efficiency
Mahamakut Buddhist University

อมร เอื้อกิจ
พระเมธีวัชรภรณ์
บรรจง ลาวะลี
วงศ์ชนก จำเริญสาร
ฉัตรชัย ชมชาลี
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
Amorn Ueakit
Phrametheewatcharaphorn
Banjong Lawalee
Wongchanok Jumrearnsan
Chatchai Chomcharee
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus
Email: amorn.mk25@gmail.com

วันที่รับบทความ: 18 กันยายน 2567; วันแก้ไขบทความ 4 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 5 ตุลาคม 2567

Received: September 18, 2024; Revised: October 4, 2024; Accepted: October 4, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 2) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของการพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และ 3) เพื่อสร้างรูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ ได้แก่ บุคลากรของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย จำนวน 165 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการทำงานอย่างชาญฉลาดด้านความเป็นหนึ่งเดียวกัน ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านความยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม 2) ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้าง

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ทั้ง 5 องค์ประกอบและ 20 ตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยโมเดลมีความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างเท่ากับ 0.924 ซึ่งมากกว่า 0.60 แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) รูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยใช้ทฤษฎีระบบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย สภาพปัจจุบันการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 2) กระบวนการ โดยใช้การพัฒนาสมรรถนะตามกรอบ PIE ได้แก่ (1) Performance (ประสิทธิภาพ) (2) Improvement (การพัฒนา) (3) Enhancement (การเสริมสร้าง) โดยบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งหมายถึง ทางแห่งความสำเร็จ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ (1) ฉันทะ (2) วิริยะ (3) จิตตะ (4) วิมังสา ปัจจัยผลผลิต คือ รูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คำสำคัญ : กลยุทธ์; การพัฒนาสมรรถนะ; การเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the components and indicators of competency development strategies to enhance personnel performance efficiency Mahamakut Buddhist University. 2) To examine the structural validity and structural reliability of the components and indicators for to development strategies to enhance personnel performance efficiency Mahamakut Buddhist University, and 3) to create a strategic model of competency development to enhance the performance of personnel of Mahamakut Buddhist University. The sample in this research consists of personnel from Mahamakut Buddhist University, totaling 165 individuals. The research instrument used is a questionnaire, and the statistical methods for data analysis include mean, standard deviation, and confirmatory factor analysis.

The research results were as follows: 1) the components and indicators of the study of components and indicators of competency development to enhance the work performance of personnel of Mahamakut Buddhist University consisted of 5 components: social responsibility, working smart, unity, creativity, and morals. 2) The results of the assessment of the structural validity and reliability of the components and indicators for developing competencies to enhance the performance efficiency of personnel at Mahamakut Buddhist University indicate that all 5 components and 20 indicators are statistically significant at the 0.05 level. The model has a

structural reliability of 0.924, which is greater than 0.60, indicating that the model is consistent and suitable for the empirical data. 3) Strategic model of competency development to enhance efficiency of personnel work of Mahamakut Buddhist University using systems theory as follows: 1) Input factors, comprising the current status of personnel work of Mahamakut Buddhist University, 2) Process, using competency development according to PIE framework, namely: (1) Performance (2) Improvement (Development) (3) Enhancement (Enhancement) by integrating the principle of Iddhipada 4, which means the path to success, which has 4 important components, namely: (1) Chanta (2) Viriya (3) Chitta (4) Wimams. Output factors is the strategic model of competency development to enhance efficiency of personnel work of Mahamakut Buddhist University.

Keywords: Strategic development; Competency development; Enhance efficiency of personnel work

บทนำ

พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 5 กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการอุดมศึกษาดังนี้ 1) พัฒนาทรัพยากรบุคคล โดยส่งเสริมความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการหรือวิชาชีพ เพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับโลก 2) พัฒนาบุคคล โดยสร้างมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถปรับตัวในสังคมโลก 3) ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ โดยเชื่อมโยงการศึกษาในระดับอุดมศึกษากับการศึกษาระดับต่ำกว่า เพื่อเตรียมความพร้อมและส่งเสริมทักษะในการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 : 56)

สภาพแวดล้อมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ทำให้บุคลากรและผู้บริหารต้องเผชิญกับความผันแปรในเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม องค์การจำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนาตนเองเพื่อความอยู่รอดและการแข่งขันที่รุนแรง โดยต้องเปลี่ยนกลยุทธ์และพัฒนาสมรรถนะของบุคลากร เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย การพัฒนานี้ต้องเป็นระบบและมีระเบียบแบบแผนในทุกระดับตั้งแต่ผู้บริหารจนถึงผู้ปฏิบัติการ และจันทรทั มั่งคั่ง (2562) สรุปว่าการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรเป็นกระบวนการสำคัญในการบริหารทรัพยากรบุคคล โดยมีกิจกรรมที่มุ่งเพิ่มความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของบุคลากร เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ยังช่วยให้บุคลากรมีความเจริญก้าวหน้า และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที ขณะที่พิมพ์ลักษณ์ อยู่วัฒนา (2557) สรุปว่า การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการบริหารงานบุคคล เนื่องจากความสำเร็จหรือ

ล้มเหลวขององค์กรขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถ และพฤติกรรมของบุคลากร ที่ต้องปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กร เช่น นโยบายและเทคโนโลยี หากไม่มีการพัฒนา บุคลากรจะส่งผลกระทบต่อองค์กร การพัฒนาสมรรถนะจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและนำไปสู่ผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจ องค์กรควรส่งเสริมการพัฒนาและประยุกต์ใช้กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างทักษะและความสามารถของบุคลากร ซึ่งจะส่งผลดีต่อการวางแผน การตัดสินใจ และการดำเนินงาน โดยมุ่งสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

จากแผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ปี 2564–2568 มหาวิทยาลัยมุ่งพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลตามปรัชญาและมีการปรับโครงสร้างองค์กร โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารงานบุคคล (กบม.) และจัดประชุมกำกับนโยบายการปฏิรูประบบบริหารงานบุคคลให้เป็นรูปธรรม ในปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยได้พัฒนาหลายส่วน เช่น การออกแบบระบบการสรรหาบุคคลตามมาตรฐาน และวางแผนระบบการจ้างที่ปรึกษา รวมถึงการกระจายอำนาจในการบริหารงานบุคคลเพื่อให้ดำเนินงานได้สะดวกและรวดเร็ว โดยมีความรอบคอบและรัดกุม (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2564 : 5) ซึ่งปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามสภาพแวดล้อมและการแข่งขันด้าน คุณภาพการศึกษา ทำให้มหาวิทยาลัยต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนคติการปฏิบัติงานของบุคลากรการทบทวน องค์กรด้านกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ที่มีความชัดเจนและเหมาะสมกับภารกิจ ในปัจจุบัน สามารถรองรับบทบาทภารกิจของมหาวิทยาลัยในอนาคตได้ บุคลากรในองค์กรทั้งสายวิชาการและสายปฏิบัติการวิชาชีพและบริหารทั่วไปจึงถือเป็นกุญแจสำคัญและเป็นต้นทุนสำคัญที่สุดขององค์กรในการพัฒนางานทุกด้าน จึงทำให้เกิดแนวคิดในการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย หากมหาวิทยาลัยสามารถจัดการทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับบริบทและวัตถุประสงค์ขององค์กรแล้วจะสามารถส่งผลให้บุคลากร มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้นเกิดความผูกพันและจงรักภักดีต่อองค์กรและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น สะท้อน ออกมาเป็นผลการปฏิบัติงานที่ดีจนกระทั่งทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันจนทำให้มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยประสบความสำเร็จและเป็นองค์กรที่มีความยั่งยืนในการบริหารทรัพยากรบุคคลของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การพัฒนสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของการพัฒนสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3. เพื่อสร้างรูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 3 วิทยาเขต 2 วิทยาลัย ได้แก่ วิทยาเขตร้อยเอ็ด 83 รูป/คน วิทยาเขตอีสาน 83 รูป/คน วิทยาเขต ศรีล้านช้าง 60 รูป/คน วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร 28 รูป/คน วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ 28 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 282 รูป/คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 3 วิทยาเขต 2 วิทยาลัย ได้แก่ วิทยาเขตร้อยเอ็ด 49 รูป/คน วิทยาเขตอีสาน 49 รูป/คน วิทยาเขต ศรีล้านช้าง 35 รูป/คน วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร 16 รูป/คน วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิม พระเกียรติกาฬสินธุ์ 16 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 282 รูป/คน เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน จึงใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 20) ในการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 165 รูป/คน จากทั้งหมด 282 รูป/คน โดยการเทียบสัดส่วน และการสุ่มอย่างง่าย

3. ขอบเขตเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย 1) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา 2) แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์ 3) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร

4. ขั้นตอนของการวิจัย ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของการพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 3) สร้างรูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามการพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะเพื่อ

เสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1)ขอหนังสือเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจาก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถึงรองอธิการบดีและผู้อำนวยการวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับทดลองใช้เครื่องมือ และความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบออนไลน์ 2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยคณะผู้วิจัย 3) นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเสนอต่อ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยทั้ง 3 วิทยาเขต และ 2 วิทยาลัย เสนอขออนุญาต พร้อมกับแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย 4) ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน โดยดูจากข้อมูลตอบกลับรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google form จำนวน 165 ฉบับ แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ก่อนนำไปประมวลผลเพื่อหาค่าสถิติโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

7. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้ 1) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ 2) การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) 3) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้างของการพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1.1 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ปฏิบัติตนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองมีความรู้สึกรู้ว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของส่วนงานและมหาวิทยาลัย 2) มุ่งมั่นพัฒนางานที่ได้รับมอบหมายให้ดียิ่งขึ้น 3) คิดริเริ่มโครงการใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานที่รับผิดชอบ ส่วนงาน มหาวิทยาลัย และสังคม และ 4) ให้คำปรึกษา แนะนำ มีแนวทางเพื่อปรับปรุงกิจกรรมของบุคลากร ส่วนงาน มหาวิทยาลัยให้ดียิ่งขึ้น

องค์ประกอบที่ 2 การทำงานอย่างชาญฉลาด ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) แสดงความพยายามในการทำงานที่ดี มุ่งมั่น พยายามทำงานในหน้าที่ให้ดี และถูกต้อง 2) วางแผน จัดลำดับความสำคัญของงานการทำงานของตนเอง สามารถทำงานได้ผลงานตามเป้าหมายที่วางไว้ 3) ปรับปรุงวิธีการที่ทำให้งานดีขึ้น เร็วขึ้น มีคุณภาพดีขึ้น หรือมีประสิทธิภาพมากขึ้น และ 4) อธิบายให้เพื่อนร่วมงานเข้าใจถึงปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานที่ผิดพลาด

องค์ประกอบที่ 3 ความเป็นหนึ่งเดียวกัน ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) การรับรู้และเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นสมาชิกหนึ่งของทีม 2) การมีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของการทำงานร่วมกันและช่วยสมาชิกในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายของทีม 3) การเห็นคุณค่าและความสำคัญถึงความหลากหลายของทัศนคติ ความสามารถของสมาชิก และ 4) การส่งเสริมบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และความผูกพันต่อเป้าหมายของทีม

องค์ประกอบที่ 4 ความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) พยายามใช้วิธีการ ใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ในการทำงานเพื่อมาทดแทนวิธีการที่ใช้อยู่เดิมในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ 2) สร้างสรรค์หมั่นปรับปรุงกระบวนการทำงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ 3) คิดนอกกรอบ มีมุมมองที่แตกต่างเพื่อปรับเปลี่ยนการดำเนินงานใหม่ในส่วนงานเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ และ 4) การคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญห ในส่วนงานและมหาวิทยาลัย

องค์ประกอบที่ 5 ความยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ คือ 1) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต ถูกต้องตามหลักกฎหมาย จริยธรรมและระเบียบวินัย 2) การรักษาความจรรยาบรรณ ความจริง ตรงไปตรงมา รักษาคุณงามความดี ละเว้นความชั่ว ตามค่านิยมที่ดีของศาสนาและสังคม 3) มีจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย อุทิศร่างกายแรงใจ ผลักดันให้ภารกิจหลักของตนและส่วนงานบรรลุผล และ 4) เป็นตัวอย่างที่ดีของพนักงานมหาวิทยาลัยในการยึดมั่นคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณของวิชาชีพ

1.2 การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถจัดเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านที่ 5 ความยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม รองลงมา ด้านที่ 4 ความคิดสร้างสรรค์ และน้อยสุดด้านที่ 2 การทำงานอย่างชาญฉลาด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1) การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถจัดเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ข้อที่ 2 มุ่งมั่นพัฒนางานที่ได้รับมอบหมายให้ดียิ่งขึ้น รองลงมา ข้อที่ 1 ปฏิบัติตนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของส่วนงานและมหาวิทยาลัย และน้อยสุด ข้อที่ 3 คิดริเริ่มโครงการใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานที่รับผิดชอบ ส่วนงาน มหาวิทยาลัยและสังคม และข้อที่ 4 ให้คำปรึกษา แนะนำ มีแนวทางเพื่อปรับปรุงกิจกรรมของบุคลากร ส่วนงาน มหาวิทยาลัยให้ดียิ่งขึ้น

2) การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ด้านการทำงานอย่างชาญฉลาด อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถจัดเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ข้อที่ 1 แสดงความพยายามในการทำงานที่ดี มุ่งมั่น พยายามทำงานในหน้าที่ให้ดี และถูกต้อง รองลงมา ข้อที่ 2 วางแผน จัดลำดับความสำคัญของการทำงานของตนเอง สามารถทำงานได้ผลงานตามเป้าหมายที่วางไว้ และข้อที่ 4 อธิบายให้เพื่อนร่วมงานเข้าใจถึงปัญหาและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานที่ผิดพลาด และน้อยสุด ข้อที่ 2 วางแผน จัดลำดับความสำคัญของการทำงานของตนเอง สามารถทำงานได้ผลงานตามเป้าหมายที่วางไว้

3) การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ด้านความเป็นหนึ่งเดียวกัน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถจัดเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ข้อที่ 3 การเห็นคุณค่าและความสำคัญถึงความหลากหลายของทัศนคติความสามารถของสมาชิก รองลงมา ข้อที่ 2 การมีส่วนร่วมในการกำหนดภารกิจและเป้าหมายของการทำงานร่วมกันและช่วยสมาชิกในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายของทีม และน้อยสุด ข้อที่ 4 การส่งเสริมบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และความผูกพันต่อเป้าหมายของทีม

4) การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ด้านความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถจัดเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ข้อที่ 1 พยายามใช้วิธีการใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ในการทำงานเพื่อมาทดแทนวิธีการที่ใช้อยู่เดิมในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ รองลงมา ข้อที่ 3 คิดนอกกรอบ มีมุมมองที่แตกต่างเพื่อปรับเปลี่ยนการดำเนินงานใหม่ในส่วนงานเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ และน้อยสุด ข้อที่ 4 การคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา ในส่วนงานและมหาวิทยาลัย

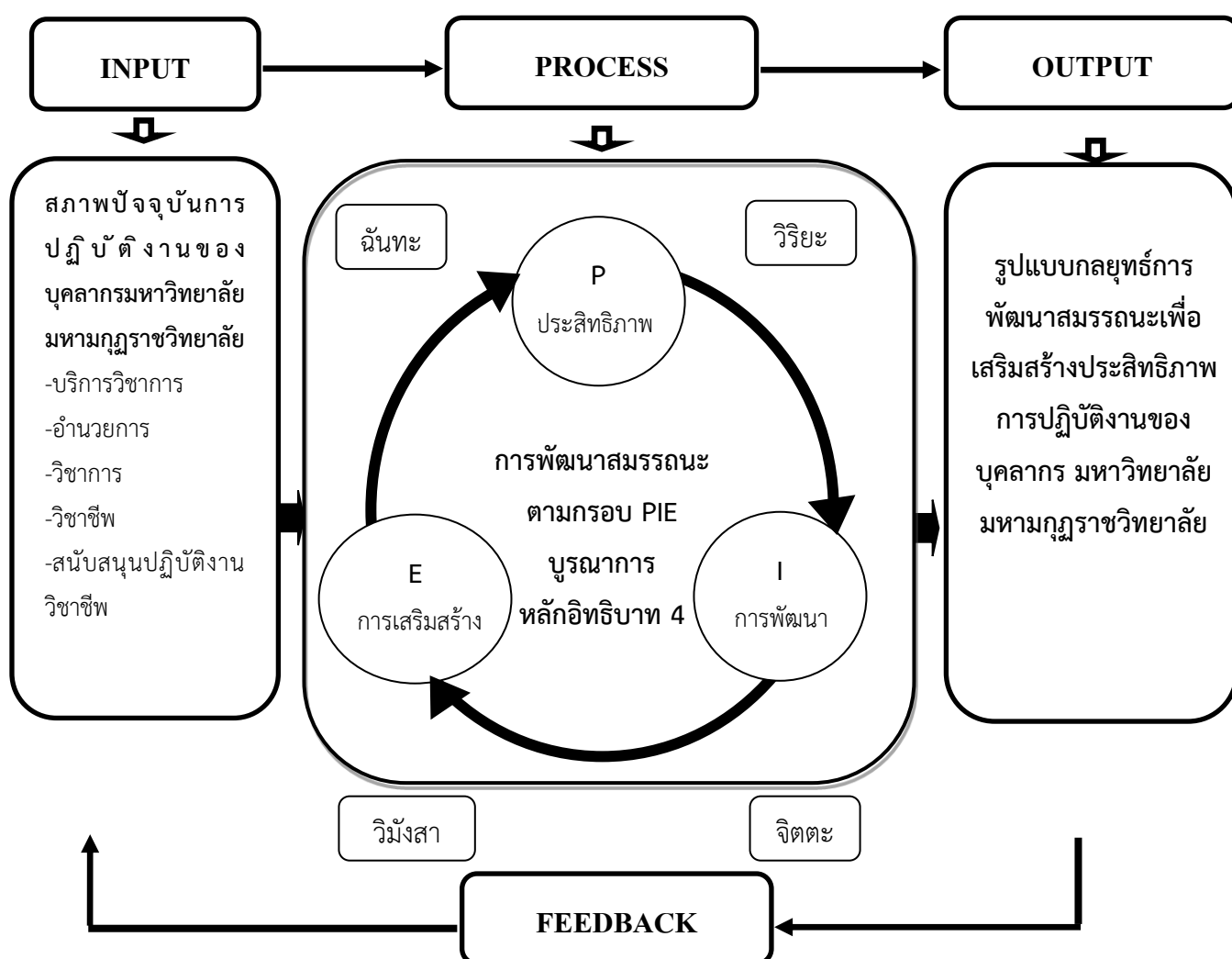
5) การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ด้านความยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถจัดเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ข้อที่ 1 ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต ถูกต้องตามหลักกฎหมาย จริยธรรมและระเบียบวินัย รองลงมา ข้อที่ 4 เป็นตัวอย่างที่ดีของพนักงานมหาวิทยาลัยในการยึดมั่นคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณของวิชาชีพ และน้อยสุด ข้อที่ 2 การรักษาจาก พูดความจริง ตรงไปตรงมา รักษาคุณงามความดี ละเว้นความชั่ว ตามค่านิยมที่ดีของศาสนาและสังคม และข้อที่ 3 มีจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย อุทิศร่างกายแรงใจ ผลักดันให้ภารกิจหลักของตนและส่วนงานบรรลุผล

2. ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและความเชื่อมั่นขององค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า 5 องค์ประกอบและ 20 ตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเรียงตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านความเป็นหนึ่งเดียวกัน 2) ด้านการทำงานอย่างชาญฉลาด 3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

4) ด้านความเชื่อมั่นในคุณธรรมจริยธรรม 5) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ โมเดลมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยมีค่า $\chi^2 = 9.736$, $df = 5$, $p\text{-value} = 0.126$, $CFI = 0.963$, $TLI = 0.927$, $SRMR = 0.025$, $RMSEA = 0.014$, $\chi^2/df = 1.947$ ขณะที่ความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability : CR) เท่ากับ 0.924 ซึ่งแสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ผลการสร้างรูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

จากผลการวิจัยในระยะที่ 2 นำมาสู่การสร้างรูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 รูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ที่มา : สังเคราะห์โดยผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 1 รูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ใช้ทฤษฎีระบบแบ่งเป็นสามส่วนหลัก ได้แก่

1. **ปัจจัยนำเข้า (Input)** ประกอบด้วยสภาพปัจจุบันของบุคลากรในประเภทต่าง ๆ

2. **กระบวนการ (Process)** ใช้กรอบแนวคิด PIE ในการพัฒนาสมรรถนะ ประกอบด้วย (1) Performance (ประสิทธิภาพ) คือ การวิเคราะห์สถานะปัจจุบันและกำหนดตัวชี้วัดประสิทธิภาพ (KPI) (2) Improvement (การพัฒนา) คือ การระบุช่องว่างระหว่างประสิทธิภาพที่มีอยู่และที่ต้องการ พร้อมออกแบบแผนการพัฒนา (3) Enhancement (การเสริมสร้าง) คือ การดำเนินการตามแผน พิจารณาผลลัพธ์ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

3. **ปัจจัยผลผลิต (Output)** ผลลัพธ์จากการพัฒนาสมรรถนะซึ่งรวมถึงคุณสมบัติต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบต่อสังคม 2) การทำงานอย่างชาญฉลาด 3) ความเป็นหนึ่งเดียวกัน 4) ความคิดสร้างสรรค์ และ 5) ความยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ยังบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย 1) ฉันทะ (ความพอใจในการทำงาน) 2) วิริยะ (ความเพียร) 3) จิตตะ (ความเอาใจใส่) 4) วิมังสา (ความไตร่ตรอง) ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยเรื่องนี้แล้ว ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า โดยรวมทั้ง 5 ด้าน การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยโดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านที่ 5 ความยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม รองลงมา ด้านที่ 4 ความคิดสร้างสรรค์ และน้อยสุด ด้านที่ 2 การทำงานอย่างชาญฉลาด ที่เป็นเช่นนี้เพราะมหาวิทยาลัยมีแนวทางหรือทิศทางในการดำเนินงานด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้วิเคราะห์และมีการประเมินสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนงานดำเนินการที่เหมาะสมที่สุด กำหนดผลการปฏิบัติขององค์กรในระยะที่แน่นอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิวาพร พรหมจอม (2561) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติตามสมรรถนะหลักของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการปฏิบัติตามสมรรถนะหลักอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุดคือ การบริการเป็นเลิศ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม 2) ด้านที่ควรศึกษาเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาประสิทธิผล ได้แก่ 1) การยึดมั่นในความถูกต้องและจริยธรรม 2) ความเข้าใจองค์กรและระบบงาน และ 3) การทำงานเป็นทีม และสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจสิริยา เกษอุดมทรัพย์, สุภาพร พงษ์ภิญโญโอภาส, และ

รัชนี้ นิธากร (2565) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่ามีกลยุทธ์ทั้งหมด 8 ข้อ ดังนี้ 1) เพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนพัฒนาครู 2) พัฒนาสภาพแวดล้อมและระบบสารสนเทศ 3) พัฒนาระบบนิเทศ กำกับ และประเมินผล 4) เพิ่มขีดสมรรถนะทางภาวะผู้นำ 5) สนับสนุนปัจจัยด้านงบประมาณและทรัพยากร 6) เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานพัฒนาสมรรถนะ 7) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนาผู้เรียน และ 8) เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาครู เป็นต้น

2. 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วยสภาพปัจจุบันของบุคลากรในประเภทต่าง ๆ 2) กระบวนการ (Process) ใช้กรอบแนวคิด PIE ในการพัฒนาสมรรถนะ ประกอบด้วย (1) Performance (ประสิทธิภาพ) คือ การวิเคราะห์สถานะปัจจุบันและกำหนดตัวชี้วัดประสิทธิภาพ (KPI) 2) Improvement (การพัฒนา) คือ การระบุช่องว่างระหว่างประสิทธิภาพที่มีอยู่และที่ต้องการ พร้อมออกแบบแผนการพัฒนา 3) Enhancement (การเสริมสร้าง) คือ การดำเนินการตามแผน พิจารณาผลลัพธ์ และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 3) ปัจจัยผลผลิต (Output) ผลลัพธ์จากการพัฒนาสมรรถนะซึ่งรวมถึงคุณสมบัติต่าง ๆ ประกอบด้วย 1) ความรับผิดชอบต่อสังคม 2) การทำงานอย่างชาญฉลาด 3) ความเป็นหนึ่งเดียวกัน 4) ความคิดสร้างสรรค์ และ 5) ความยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้ยังบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย 1) ฉันทะ (ความพอใจในการทำงาน) 2) วิริยะ (ความเพียร) 3) จิตตะ (ความเอาใจใส่) 4) วิมังสา (ความไตร่ตรอง) ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย สอดคล้องกับ ธีระวัฒน์ แก้วลังกา (2560) ที่สรุปว่าการพัฒนาด้านและสังคมส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของภาครัฐที่เน้นการทำงานเชิงตั้งรับเพื่อฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาสังคม แม้จะมีการขยายบริการทางสังคมที่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น แต่ก็ยังไม่พอใจเนื่องจากวิกฤตเศรษฐกิจเปิดเผยจุดอ่อนในโครงสร้างการคุ้มครองทางสังคม เช่น ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและการบริหารที่ไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้ทันทั่วทั้ง วัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม ได้แก่ 1) พัฒนาค้นให้มีสุขภาพแข็งแรง มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) เสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส 3) ป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรม เสพติด พร้อมเพิ่มความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ 4) เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางสังคมในการพัฒนาและปลูกจิตสำนึกความรักชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของ สิทธิพงศ์ นกแอนหามาน (2559 : 29) ระบุว่าสมรรถนะประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และคุณลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งทั้งหมดนี้มีส่วนช่วยให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยมีความโดดเด่นแตกต่างจากผู้อื่นอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Walton, R.E. (1973) ระบุว่าคุณภาพชีวิตการทำงานประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 8 ประการ ได้แก่ 1) ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ 2) สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย 3) โอกาสในการพัฒนาความรู้ความสามารถ 4) การสนับสนุนจากหัวหน้างานเพื่อการเจริญเติบโตในอาชีพ 5) ลักษณะงานที่ส่งเสริมการบูรณาการทางสังคม 6) งานที่ถูก

กฎหมายและมีจริยธรรม 7) ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน 8) งานที่มีความสัมพันธ์กับสังคมโดยตรง และสอดคล้องกับ อุทัยวรรณ พงษ์บริบูรณ์ (2561) สรุปว่าการนำการบริหารทรัพยากรมนุษย์ยุคใหม่มาประยุกต์ใช้ในสถาบันการศึกษาพยาบาลมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหาร โดยการมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์และการใช้เทคโนโลยีทันสมัยในการวัดผลการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ การปรับเปลี่ยนต้องเป็นไปตามมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาและสภาการพยาบาล แบ่งเป็น 2 ด้านคือ 1) ด้านกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์: การเปลี่ยนแปลงในด้านการบริหารด้วยแผนกลยุทธ์ การวัดและประเมินผล การพัฒนาศักยภาพ การวิจัย และการเพิ่มความผูกพันกับบุคลากร 2) ด้านสมรรถนะของผู้เกี่ยวข้อง: การพัฒนาความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยี การส่งเสริมภาวะผู้นำ และการพัฒนาความรู้และทักษะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะสำหรับบุคลากรรุ่นใหม่

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 มหาวิทยาลัยควรมีแนวทางส่งเสริมสมรรถนะของบุคลากรเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่บูรณาการหลักพุทธธรรมกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมสมัยใหม่ พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมในโครงการบริการวิชาการแก่ชุมชน ควบคู่ไปกับการสนับสนุนการวิจัยร่วมกับชุมชนและการพัฒนานวัตกรรมทางสังคม การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรและส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมตามแนวทางพระพุทธศาสนาอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

2.1 จากผลการวิจัยการพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดที่สุด คือ ด้านที่ 2 การทำงานอย่างชาญฉลาด ดังนั้น ควรมีการเสริมสร้างแนวปฏิบัติที่ดีในการทำงาน มุ่งมั่น การหน้าที่ให้ดีและถูกต้อง การจัดลำดับความสำคัญของงานการทำงานของตนเอง สามารถทำงานได้ผลงานตามเป้าหมายที่วางไว้ เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การประเมินผลการใช้รูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย”

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์ทา มั่งค้ำมี. (2562). การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรสำนักยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภายใต้แนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2566, จาก http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2562_1597915712_6114832012.pdf.
- ทิวาพร พรหมจอม. (2561). ประสิทธิภาพการปฏิบัติตามสมรรถนะหลักของข้าราชการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 15(71), 97-106.
- ธีระวัฒน์ แก้วลังกา. (2560). การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในประเทศไทย : จุดแข็งและจุดอ่อน. สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2567. จาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/NBJ/article/view/253061>.
- เบญจสิริยา เกษอุดมทรัพย์, สุภาพร พงษ์ภิญโญโอบาส, รัชณี นิชากร. (2565). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดตาก. วารสารศิลปะการจัดการ. 6(3), 1570-1584.
- พิมพ์ลักษณ์ อยู่วัฒนา. (2557). แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรสายสนับสนุนเครือข่ายบริการสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม. สมุทรสงคราม : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. (2564). แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ.2564-2568. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 เล่ม 136/ตอนที่ 47 ก/หน้า54/1. พฤษภาคม 2562.
- สิทธิพงศ์ นกแอนหมาน. (2559). สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยการอาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อุทัยวรรณ พงษ์บริบูรณ์. (2561). การนำใช้การบริหารทรัพยากรมนุษย์ยุคใหม่ในการบริหารสถาบันการศึกษาพยาบาล. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (Online). 9(2), 26-34.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.
- Walton, R. E. (1973). Quality of work life: what is it?. *Sloan Management Review*. 15(1), 11-21.

ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล
Factors Affecting on Learning Organization of Strategy and Evaluation Department

กฤตณัย เหลืองอร่าม

พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์

อนันต์ ธรรมชาลัย

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Krittana Lueangaram

Phongsak Phetsatit

Anan Thammachalai

Master of Public Administration Program in Public and Private Management,

North Bangkok University

Email: krittana.luan@northbkk.ac.th

วันที่รับบทความ: 15 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 6 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 8 ตุลาคม 2567

Received: September 15, 2024; Revised: October 6, 2024; Accepted: October 8, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล 2) เปรียบเทียบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล และ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล เก็บรวบรวมข้อมูลกับข้าราชการที่ปฏิบัติงานในสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล จำนวน 150 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าเอฟ และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยพบว่า สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล มีการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ รองลงมาได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ และการเรียนรู้เป็นทีมตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบพบว่าบุคลากรของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลที่มีอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สามารถร่วมกันอธิบายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ ได้ร้อยละ 8.5 ($Adj. R^2 = 0.085$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ปัจจัย; องค์กรแห่งการเรียนรู้; สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล

Abstract

The purpose of this research was to: 1) study the level of learning organization in the Strategic and Evaluation Office, 2) compare the learning organization based on personal characteristics, and 3) examine the factors affecting the learning organization of the Strategic and Evaluation Office. Data was collected from civil servants working in the Strategic and Evaluation Office, totaling 150 individuals. The statistics used for data analysis included percentages, means, standard deviations, t-tests, F-tests, and multiple regression analysis.

The research results indicated that the Strategic and Evaluation Office was recognized as a learning organization at a high level overall. When considering individual aspects, the dimension with the highest average was the system thinking aspect, followed by the shared vision aspect, the thinking framework aspect, the knowledgeable individual aspect, and team learning, in that order. The comparison results revealed that personnel in the Strategic and Evaluation Office with differing ages and average monthly incomes exhibited significant differences in their status as a learning organization, with a statistical significance level of .01. Additionally, the factor of human resource development could collectively explain 8.5% of the learning organization status in the aspect of being knowledgeable individuals ($\text{Adj. } R^2 = 0.085$) with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Factors; Learning Organization; Office of Strategy and Evaluation

บทนำ

ความรู้เป็นทรัพยากรหลักที่ขับเคลื่อนองค์กร เพราะมีความสำคัญในการสร้างความสำเร็จและความสามารถในการแข่งขัน องค์กรต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การสื่อสารและเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นยุคของระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based economy society) โดยผ่านกระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งวิธีการที่จะทำให้องค์กรปรับตัวได้คือ ต้องจัดองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพราะองค์กรแห่งการเรียนรู้ ถือเป็นการบริหารองค์กรรูปแบบหนึ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรภายในองค์กรทุกระดับ พัฒนาและปรับปรุงขีดความสามารถเพิ่มศักยภาพของ บุคลากร มีบรรยากาศ การจูงใจ เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการจัดการความรู้และเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ พัฒนาองค์กรให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงจากสังคมภายนอกนำไปสู่เป้าหมาย และความเจริญเติบโตก้าวหน้าขององค์กร (นครินทร์ จับจิตต์. 2566)

องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่มีความสนใจเป็นอย่างมากในการพัฒนาประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อก้าวสู่สังคมฐานความรู้ (Knowledge-Based Society) จึงมีการเปลี่ยนแปลงวิถีคิดและวิถีการทำงานของคนและองค์การในสังคมใหม่ให้เป็นสังคมฐานความรู้ ประชาชนมีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ รวมทั้งมีการถ่ายทอด เชื่อมโยงความรู้ ความสามารถของตนสู่สังคมให้กว้างขวาง รวดเร็ว ซึ่งในปัจจุบันองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนพยายามให้องค์กรของตนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดยใช้ความรู้ การเรียนรู้ การจัดการความรู้ที่มีอยู่ให้เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินงานขององค์กร โดยที่บุคลากรในองค์กรทุกระดับมีการสร้างผลงาน และขยายขอบเขตความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และแสดงออกทางความคิดได้อย่างอิสระ (Kaiser. 2000)

Peter M. Senge's (1990) ได้เสนอแนวความคิดของการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่จะผลักดันและสนับสนุนให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยจะมุ่งเน้นไปที่คน เพราะ Senge's มีความคิดว่าการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้จะต้องเริ่มจากการพัฒนาคนก่อนองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery) 2) แบบแผนความคิด (Mental Models) 3) วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) 4) การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) และ 5) การคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) ซึ่งทั้ง 5 องค์ประกอบนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สามารถใช้เป็นชนวนความคิด (guiding ideas) ในการสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในองค์กรได้อย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นองค์กรที่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เรียนรู้ทั่วทั้งองค์กร เรียนรู้ในกิจกรรมทุกอย่าง องค์กรแห่งการเรียนรู้จึงเป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาองค์กรโดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรในระบบราชการที่สามารถใช้แนวความคิดดังกล่าว ดังนั้นการศึกษาประเด็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จึงเป็นประเด็นสำคัญ

สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย การจัดทำและพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ด้านบริหารจัดการ ด้านเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ด้านสาธาณูปโภคพื้นฐาน และด้านทรัพยากรมนุษย์และสังคมของกรุงเทพมหานคร แปลงแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ การประสานแผนปฏิบัติการ การติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแผน และเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการ การให้บริการและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ของกรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของตนเองอย่างเป็นระบบ และมีความต่อเนื่องตลอดเวลา โดยสังเกตได้จากการที่มีการจัดอบรมบุคลากรในสายงานต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ ทั้งในและนอกหน่วยงาน พร้อมกับใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากในการพัฒนาบุคลากร ดำเนินการคู่ขนานไปกับการพัฒนาในด้านอื่น ๆ องค์กรมีความตระหนักว่าการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้พัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเสริมสร้างประสบการณ์ สร้างทัศนคติที่ดีที่ถูกต้องเพื่อให้บรรลุผลตามนโยบายขององค์กร องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนควรทุกแห่งควรให้ความสำคัญกับบุคลากรของตน โดยการสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสเข้ารับการอบรม และพัฒนาความรู้ทักษะ

ในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องให้เป็นภารกิจประจำขององค์กรที่ต้องดำเนินการ เมื่อบุคลากรเหล่านั้นได้เพิ่มพูนความรู้ พัฒนาทักษะอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลง เท่าทันกับ ความเจริญทางเทคโนโลยี วิทยาการต่าง ๆ แต่องค์กรแห่งการเรียนรู้จะสำเร็จได้ตามวัตถุประสงค์ ผู้บริหาร จะต้องมีการเตรียมการวางแผนอย่างรอบคอบ มีแนวทางและเลือกใช้วิธีการพัฒนาที่เหมาะสมเป็นไปตาม ความต้องการของบุคลากร

จากความสำเร็จข้างต้น เห็นได้ว่าแนวคิดขององค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) มีความจำเป็น และสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะช่วยผลักดันให้ผลการดำเนินงานของหน่วยงานดี ยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการพัฒนาของสังคมโลก และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มี หลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง ดังนั้นหากสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล ได้รับทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จะ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริม พัฒนาความรู้ความสามารถ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของ บุคลากรสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล
2. เพื่อเปรียบเทียบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล

สมมติฐานในการศึกษา

1. ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล ที่แตกต่างกันมีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์ และประเมินผลที่แตกต่างกัน
2. ปัจจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และ ประเมินผล

ทบทวนวรรณกรรม

ลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้ Senge (1990) ได้เสนอลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังนี้

1. การเป็นบุคคลที่รอบรู้ (Personal Mastery) การเป็นบุคคลที่รอบรู้ถือเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพหากผู้บริหารและครูผู้สอนมีความกระตือรือร้นสนใจ และใฝ่หาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเองอยู่เสมอ เพื่อพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น

2. การมีต้นแบบทางความคิด (Mental Model) หมายถึง บุคคลมีจิตสำนึกในการที่จะจำแนกกระบวนการวิเคราะห์อย่างถูกต้องต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ตามความเป็นจริงที่มีผลต่อการตัดสินใจ รวมทั้งพร้อมที่จะปรับเปลี่ยน ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมของตนเองให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงขององค์กร

3. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) ภาพในอนาคตขององค์กรซึ่งอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการที่จะเปลี่ยนแปลงพัฒนาองค์กรในทางที่ดีขึ้น โดยผ่านการกำหนดเป้าหมายยุทธศาสตร์ รวมทั้งกระบวนการส่งเสริมให้บุคลากรมีความผูกพัน และทุ่มเทการทำงานต่อองค์กร เพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) เป็นกระบวนการพัฒนาความสามารถและวินัยด้านความรู้ของบุคคลโดยอาศัยการแบ่งปันและเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ใหม่ ๆ ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง

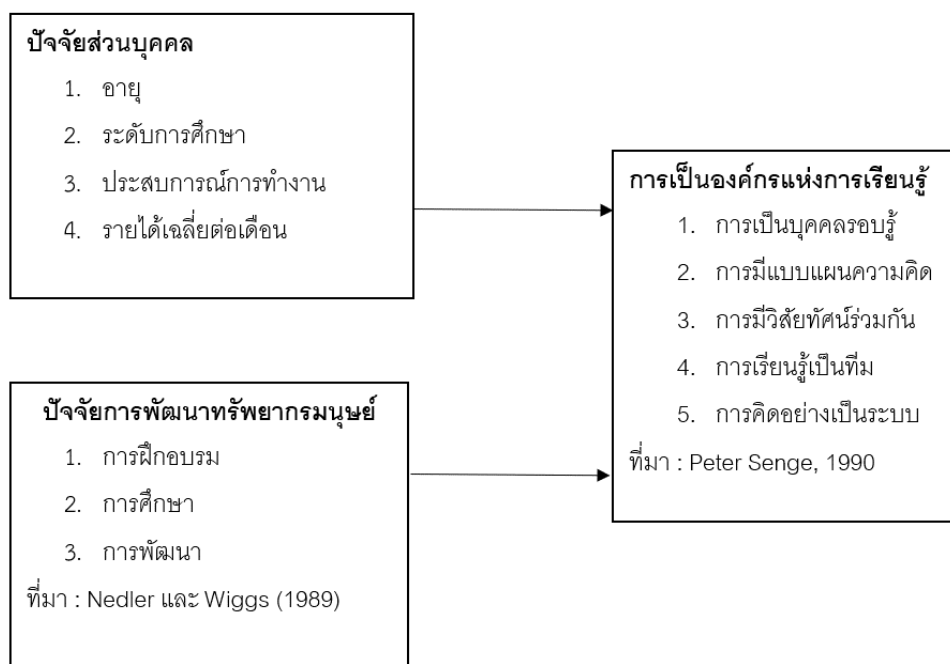
5. การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) เป็นกระบวนการพิจารณาไตร่ตรองเรื่องราว หรือ เหตุการณ์ของสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างมีระเบียบแบบแผน สามารถสร้างความเข้าใจแบบองค์รวม และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลที่สืบเนื่องกันเพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

วันชนก อาจปฐ (2564) ได้กล่าวว่า ลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่มีโครงสร้างเหมาะสม มีการสร้างสรรค์ภายในองค์กร โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และพร้อมที่จะสนับสนุนการเรียนรู้ โดยนำเอาเทคโนโลยีมาพัฒนาคุณภาพของงาน รวมถึงการใช้อำนาจและความรับผิดชอบ ซึ่งจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ในการทำงานเป็นทีม และการทำงานแบบมีเครือข่ายภายใต้วิสัยทัศน์ที่กว้างไกลของผู้บริหารปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้ จะเป็นกระบวนการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน บุคลากรภายในองค์กร ให้เกิดแบบแผนในการคิดแบบใหม่ และเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนสร้างความปรารถนาในการเป็นบุคคลที่รู้วิธีในการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การเป็นบุคคลรอบรู้ มีแบบแผนความคิด มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีการเรียนรู้เป็นทีม และมีการคิดอย่างเป็นระบบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ Nadler, Leonard, and Wiggs, Garland D (1989) และแนวคิดการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ Peter Senge (1990) นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

ในวิธีการศึกษาแบบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ได้แก่ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยนำเครื่องมือการวิจัยที่สร้างขึ้นไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง โดยงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามใส่คำตอบที่ตรงกับความคิดเห็นของตนเองมากที่สุด และยืนยันคำตอบกลับมายังผู้วิจัย โดยลักษณะของคำถามจะเป็นการเลือกตอบ และอีกส่วนหนึ่งเป็นลักษณะของคำถามปลายเปิด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็น ในส่วนที่ผู้วิจัยอาจไม่ได้ตั้งข้อคำถามไว้ แต่มีประโยชน์ต่อการวิจัย โดยแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากภาคสนาม โดยการใช้แบบสอบถาม รวมถึงปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น โดยใช้เครื่องมือการวิจัยที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเอกสาร งานวิจัย วรรณกรรม และแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากนั้นผู้วิจัยได้ยืมหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่ขอเก็บข้อมูล เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการเก็บข้อมูลโดยกับกลุ่มตัวอย่าง และนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการที่ปฏิบัติงานในสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 230 คน (ข้อมูลจากฝ่ายการเจ้าหน้าที่ สำนักงานเลขาธิการ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล เดือนมกราคม พ.ศ. 2567) คำนวณหากลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางการสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1999) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่อาจพบความไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เป็นจำนวน 150 คน ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล โดยจัดลำดับเนื้อหาแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษา การพัฒนา ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ได้แก่ การเป็นบุคคลรอบรู้ การมีแบบแผนความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเรียนรู้เป็นทีม การคิดอย่างเป็นระบบ ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของ แบบสอบถาม (Content Validity) หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัก (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.994 ซึ่งเป็นค่าความเที่ยงที่มีความน่าเชื่อถือได้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการในสังกัดสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 230 คน (ข้อมูลจากฝ่ายการเจ้าหน้าที่ สำนักงานเลขาธิการ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล เดือนมกราคม พ.ศ. 2567) และนำมาคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางการสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1999) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 คน ทั้งนี้เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เป็นจำนวน 150 คน ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยมีข้อมูลการสร้างเครื่องมือ และการหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. กำหนดกรอบแนวคิดและเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง นำมาแก้ไข ปรับปรุง เพื่อความเหมาะสมและถูกต้องของแบบสอบถาม

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การทดสอบความตรง (Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการนำแบบสอบถามที่ได้รับ การตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหาจากอาจารย์ที่ปรึกษา มาจัดทำแบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อหาความสอดคล้องโดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำมาหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับสิ่งที่ต้องการวัด (Item-Objective Congruence Index: IOC) ดังนี้

$$\text{สูตรการคำนวณ: IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC = ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม

$$\sum R = \text{ผลรวมของคะแนนการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ}$$
$$n = \text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด}$$

การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

- 1 หมายถึง ข้อคำถามสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด
- 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด
- 1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด

โดยแบบสอบถามที่ถือว่ามีความตรงตามเนื้อหาในระดับดี สามารถนำไปวัดผลได้ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.952 ซึ่งเป็นข้อคำถามที่สามารถใช้ได้ พร้อมกับมีการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และอาจารย์ที่ปรึกษา

2. การวิเคราะห์ค่าความเที่ยง (Reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการเก็บข้อมูลบุคคลที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวัดความสอดคล้องภายใน โดยการหาค่าครอนบักอัลฟา (Cronbach's Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.994 ซึ่งเป็นค่าที่มีความน่าเชื่อถือได้ จากนั้นนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทำการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation: S.D.)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ใช้การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามกรณี 2 กลุ่มใช้สถิติ t – Test แบบ Independent และในกรณีตั้งแต่ 3 กลุ่ม ขึ้นไป ใช้สถิติ F – Test โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว (One-way analysis of variance) หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะเลือกทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD และอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis: MRA)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล

ตาราง 1 ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การเป็นบุคคลรอบรู้	4.04	0.783	มาก
2. การมีแบบแผนความคิด	4.12	0.824	มาก
3. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.16	0.703	มาก
4. การเรียนรู้เป็นทีม	3.96	0.739	มาก
5. การคิดอย่างเป็นระบบ	4.17	0.752	มาก
รวม	4.09	0.760	มาก

จากข้อมูลตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามปัจจัยการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ภาพรวม อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย S.D. = 4.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (ค่าเฉลี่ย S.D. = 4.17) รองลงมาได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (ค่าเฉลี่ย = 4.16) ด้านการมีแบบแผนความคิด (ค่าเฉลี่ย S.D. = 4.12) ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ (ค่าเฉลี่ย S.D. = 4.04) และการเรียนรู้เป็นทีม (ค่าเฉลี่ย S.D. = 3.96) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล

ตาราง 2 เปรียบเทียบการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล (n=150)

ปัจจัยส่วนบุคคล	การเป็นบุคคลรอบรู้		การมีแบบแผนความคิด		การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน		การเรียนรู้เป็นทีม		การคิดอย่างเป็นระบบ		ภาพรวม	
	t/F	P-value	t/F	P-value	t/F	P-value	t/F	P-value	t/F	P-value	t/F	P-value
อายุ	5.717*	0.004	4.597*	0.012	5.171*	0.007	5.248*	0.006	4.647*	0.011	5.257*	0.006
	*				*		*				*	
ระดับการศึกษา	0.470	0.626	0.612	0.544	0.853	0.428	0.176	0.839	0.482	0.619	0.503	0.606
ประสบการณ์การทำงาน	1.219	0.298	1.797	0.169	1.538	0.218	2.042	0.133	1.723	0.182	1.444	.239
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	5.848*	0.004	5.800*	0.004	5.970*	0.003	6.743*	0.002	5.783*	0.004	6.289*	0.002
	*		*		*		*		*		*	

จากข้อมูลตาราง 2 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ โดยมีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามอายุมีความแตกต่างด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความแตกต่างด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้เป็นทีม และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ นอกจากนั้นปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่าไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล

(n=150)

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	7.254	0.792		9.164**	0.000
การฝึกอบรม	0.333	0.118	0.221	2.814**	0.006
การให้การศึกษา	0.312	0.128	0.191	2.431*	0.016
การพัฒนาอุปกรณ์	0.183	0.095	0.151	1.916	0.057
R	R ²	Adj. R ²	SE(est)	F	Sig.
0.321 ^a	0.103	0.085	0.69054	5.603**	0.001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากข้อมูลตาราง 3 ปัจจัยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้ง 3 ปัจจัย สามารถร่วมกันอธิบายองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล ได้ร้อยละ 8.5 (Adj. R² = 0.085) โดยมีปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ ด้านการฝึกอบรม (Beta = 0.333, Sig. = 0.006) และด้านการให้การศึกษา (Beta = 0.312 Sig. = 0.016) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถอธิบายแยกเป็นรายปัจจัย ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงของด้านการฝึกอบรม และด้านการให้การศึกษา จะส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัย ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าองค์กรมีคะแนนรวมในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก ซึ่งบ่งบอกถึงการปฏิบัติในหลักการของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับที่ดี ข้อเสนอแนะสำคัญคือ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ได้คะแนนสูงสุด ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการใช้กระบวนการคิดที่มีระเบียบและมีระบบในการจัดการและการตัดสินใจขององค์กรด้านการคิดอย่างเป็นระบบ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถวิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการมองปัญหาในมุมกว้างและการจัดการที่มีขั้นตอนชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Peter Senge. (1900). ที่เน้นการเรียนรู้แบบเป็นระบบ ในองค์กร คะแนนสูงรองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และร่วมกันช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความมุ่งมั่นของทีมในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Kotter, 1996). ด้านการมีแบบแผนความคิด (ค่าเฉลี่ย = 4.12) ก็มีคะแนนที่สูง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีแผนงานและกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ (Nonaka & Takeuchi, 1995). เกี่ยวกับการสร้างและการจัดการความรู้ ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ มีคะแนนต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งอาจบ่งบอกถึงความต้องการในการพัฒนาความรู้และทักษะของบุคคลในองค์กร โดยการเรียนรู้และการพัฒนาบุคคลมีความสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กร (Argyris & Schön, 1978). ด้านการเรียนรู้เป็นทีมได้คะแนนต่ำสุด ซึ่งอาจแสดงถึงความท้าทายในการพัฒนาการทำงานร่วมกันในทีมและการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร

2. ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้การเรียนรู้ ได้แก่ อายุมีความสัมพันธ์ที่สำคัญกับการเป็นบุคคลรอบรู้ การมีแบบแผนความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเรียนรู้เป็นทีม และการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งบ่งชี้ถึงความสัมพันธ์ที่สำคัญระหว่างอายุกับความสามารถในการเรียนรู้ขององค์กร ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าอายุมักจะมีผลต่อประสบการณ์และการมองเห็นภาพรวมของการเรียนรู้ในองค์กร (e.g., Smith, 2010; Johnson & Lee, 2018) โดยกลุ่มอายุที่แตกต่างกันอาจมีวิธีการเรียนรู้และการเข้าร่วมที่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ไม่ชัดเจนกับการเป็นบุคคลรอบรู้, การมีแบบแผนความคิด, การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน, การเรียนรู้เป็นทีม, และการคิดอย่างเป็นระบบ โดยค่าของ t-test และ p-value อยู่ในระดับที่ไม่สำคัญ ($p > 0.05$) ซึ่งหมายความว่า ระดับการศึกษาอาจไม่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อความสามารถในการเรียนรู้ขององค์กร การศึกษาก่อนหน้านี้ยังระบุว่า การเรียนรู้และพัฒนาตัวบุคคลอาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ (Brown & Green, 2015) ประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้เป็นทีม ($t = 2.042, p = .133$) แต่ไม่พบความสัมพันธ์ที่สำคัญกับตัวแปรอื่นๆ ($p > 0.05$) ซึ่งอาจบ่งชี้ว่า ประสบการณ์การทำงานอาจมีผลต่อการทำงานเป็นทีม แต่ไม่ได้มีผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ในด้านอื่นๆ

การศึกษาเชิงลึกในประสบการณ์การทำงานอาจช่วยให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้นเกี่ยวกับบทบาทของประสบการณ์ในการเรียนรู้ในองค์กร (Williams, 2017) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์ที่สำคัญกับทุกตัวแปรที่ศึกษา: การเป็นบุคคลรอบรู้ การมีแบบแผนความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเรียนรู้เป็นทีม และการคิดอย่างเป็นระบบ ค่า p-value ต่ำกว่าระดับความเชื่อมั่นที่ 0.05 บ่งชี้ว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อการเรียนรู้ในหลายด้านขององค์กร งานวิจัยที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นว่ารายได้เฉลี่ยสามารถสะท้อนถึงความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรและโอกาสในการพัฒนา (Davis, 2016) โดยรวมอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์ที่สำคัญกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในหลากหลายด้าน ขณะที่ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญ องค์กรอาจต้องพิจารณาปัจจัยเหล่านี้ในการพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้และการพัฒนาเพื่อให้เหมาะสมกับบุคคลต่าง ๆ ที่มีลักษณะและสภาพแวดล้อมที่แตกต่าง

3. ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของด้านการฝึกอบรม และด้านการให้การศึกษาจะส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้เพราะการฝึกอบรมและการศึกษา กุญแจสำคัญสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในยุคที่การแข่งขันทางธุรกิจเข้มข้นและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาองค์กรให้กลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ไม่สามารถมองข้ามได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกอบรมและการให้การศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะและความรู้ของพนักงาน ตลอดจนการสร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้และการนำนวัตกรรมมาใช้ในองค์กร การฝึกอบรมและการศึกษาไม่เพียงแต่เป็นการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง แต่ยังช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์และการวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งจำเป็นต่อการทำงานในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การลงทุนในด้านการศึกษาคือการสร้างพื้นฐานที่มั่นคงสำหรับพนักงาน โดยช่วยให้พวกเขาสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในตลาดและเทคโนโลยีได้ดียิ่งขึ้น (Senge, 1990). นอกจากนี้ การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรยังเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้พนักงานกล้าแสดงออกและแบ่งปันความคิดเห็น โดยวัฒนธรรมนี้ช่วยลดความกลัวจากการทำผิดพลาด และเปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ในองค์กร (Garvin, 1993). การมีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ช่วยให้พนักงานรู้สึกมีคุณค่าและมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรอีกทั้งปัจจัยที่สำคัญคือการสร้างเครือข่ายความรู้ การฝึกอบรมและกิจกรรมการศึกษาเปิดโอกาสให้พนักงานได้ทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็ว (Nonaka & Takeuchi, 1995). เครือข่ายนี้เป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถพัฒนาแนวคิดและนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การลงทุนในโปรแกรมฝึกอบรมและพัฒนา: รัฐบาลและองค์กรควรจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโปรแกรมฝึกอบรมและพัฒนาทักษะสำหรับพนักงาน โดยเน้นไปที่การเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ตามความต้องการของตลาด

1.2 สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในองค์กร: ผู้บริหารควรส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้และการแบ่งปันความรู้ โดยการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างพนักงาน

1.3 สนับสนุนการเรียนรู้แบบร่วมมือ: ควรมีการสร้างเครือข่ายความรู้ระหว่างองค์กร โดยการจัดตั้งโปรแกรมแลกเปลี่ยนความรู้หรือการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน เพื่อสร้างความร่วมมือและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

1.4 การประเมินและปรับปรุงโปรแกรมการศึกษา: องค์กรควรมีการประเมินผลการฝึกอบรมและการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรมให้เหมาะสมกับความต้องการของพนักงานและการเปลี่ยนแปลงในตลาด

1.5 การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต: ควรมีการส่งเสริมแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการจัดกิจกรรมการศึกษาและการฝึกอบรมที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและเหมาะสมสำหรับพนักงานในทุกๆ ระดับ

1.6 ใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้: สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการฝึกอบรม เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์และการอบรมผ่านสื่อดิจิทัล เพื่อให้พนักงานสามารถเรียนรู้ได้ตามสะดวกและเข้าถึงข้อมูลใหม่ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

1.7 การสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงาน: ควรมีระบบการให้รางวัลและแรงจูงใจสำหรับพนักงานที่มีความพยายามในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลเพิ่มเติม เช่น การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Network) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change leader) ฯลฯ ว่ามีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล หรือไม่

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้ของข้าราชการ สังกัดสำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล

เอกสารอ้างอิง

- นครินทร์ จับจิตต์. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- วันชนก อัจจุ. (2564). แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ฝ่ายการเจ้าหน้าที่. (2567). ข้อมูลจากสำนักงานเลขานุการ สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล [เอกสารภายใน]. กรุงเทพฯ: สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล.
- Argyris, C., & Schön, D. A. (1978). *Organizational Learning: A Theory of Action Perspective*. Addison-Wesley.
- Edmondson, A.C. (1999). Psychological Safety and Learning Behavior in Work Teams. *Administrative Science Quarterly*, 44(2), 350-383.
- Brown, A.H., & Green, T.D. (2015). *The Essentials of Instructional Design: Connecting Fundamental Principles with Process and Practice*, Third Edition (3rd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315757438>.
- Davis, G.M., & Fan, W. (2016). English vocabulary acquisition through songs in Chinese kindergarten students. *Chinese Journal of Applied Linguistics*.
- Garvin, D. A. (1993). Building a learning organization. *Harvard Business Review*, 71(4), 78-91.
- Johnson, R. Smith, J.(2018). Traditional versus Alternative Education: A Comparative Study of Student Outcomes. *Journal of Educational Research*, 42(3), 301-320.
- Kaiser,S.M. (2000).*Mapping the Learning Organization: Exploring A Model of Organization Learning*. Ph.D. Dissertation, Louisiana State University, U.S.A.
- Kotter, J. P. (1996). *Leading Change*. Harvard Business Review Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1999). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Nadler, Leonard, and Wiggs, Garland D..(1989).*Managing Human Resource Development*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. Oxford University Press.
- Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. London: Century Press.

- Senge, P.M. (1994). *The fifth discipline: The art of practice of the learning organization*. New York: Doubleday.
- Smith. (2010). *Age and Organizational Learning: The Influence of Age on Knowledge Acquisition and Sharing*. New York: London Currency/Doubleday; Nicholas Brealey.
- Williams, C. (2017). *Organization and Management: Concept and Applications*. Aviva Publishing House, Inc., Quezon City.

การจัดการเชิงกลยุทธ์ของวิธีการสร้างนวัตกรรมทางสังคม ระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขต
เมืองเสิ่นหยาง มณฑลเหลียวหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน

Strategic Management of Social Innovation Method of Public Service Product System in
Shenyang City, Liaoning Province, China

เชว่ บั๋วหมู่

พิชัย สดภิบาล

เมธาสิทธิ์ อัดดก

หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Xue Bomu

Pichai Sodphibai

Mathasit Addok

Doctor of Fine and Applied Arts Bangkokthonburi University, Thailand

Email: vivan898@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 9 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 7 พฤศจิกายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 11 พฤศจิกายน 2567

Received: September 9, 2024; Revised: November 7, 2024; Accepted: November 11, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาประวัติศาสตร์วิธีการสร้างนวัตกรรมทางสังคมในการมีส่วนร่วมของระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขตเมืองเสิ่นหยาง มณฑลเหลียวหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน การรวบรวมและวิเคราะห์ตัวบ่งชี้การจัดการเชิงกลยุทธ์ของวิธีการสร้างนวัตกรรมทางสังคมในการมีส่วนร่วมของระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขตเมืองเสิ่นหยาง และแนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์ของวิธีการสร้างนวัตกรรมทางสังคมในการมีส่วนร่วมของระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขตเมืองเสิ่นหยาง ในมณฑลเหลียวหนิง โดยผ่านการทบทวนวรรณกรรม การสำรวจแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก และกรณีศึกษา วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและความท้าทายของระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขตเมืองของเสิ่นหยาง และการนำไปใช้จริงในนวัตกรรมทางสังคมอย่างเป็นระบบ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าวิธีการออกแบบมีส่วนร่วมแนวคิดนวัตกรรมทางสังคมเกิดคุณค่าในการนำไปใช้ในระบบบริการสาธารณะในเขตเมืองเสิ่นหยาง อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสามารถส่งเสริมปรับปรุงคุณภาพของการบริการสาธารณะได้อย่างพึงพอใจต่อผู้อยู่อาศัยหรือผู้รับบริการ และส่งเสริมการพัฒนาเมืองด้วยนวัตกรรมทางสังคม วิธีการจัดการเชิงกลยุทธ์ได้อย่างยั่งยืน ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมได้ในอนาคต

คำสำคัญ : การจัดการเชิงกลยุทธ์; นวัตกรรม; ผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะ

Abstract

The objectives of this study are to study the history of social innovation methods in the participation of public service product system in Shenyang, Liaoning Province, China, to collect and analyze the strategic management indicators of social innovation methods in the participation of public service product system in Shenyang, and to guide the strategic management of social innovation methods in the participation of public service product system in Shenyang, Liaoning Province. Through literature review, questionnaire survey, in-depth interview and case study, the current situation and challenges of Shenyang's urban public service product system and the practical application of social innovation are systematically analyzed. The results of the study show that the participatory design method of social innovation has significant application value in Shenyang's urban public service system, which can promote the improvement of public service quality to the satisfaction of residents or service recipients, and promote the sustainable development of the city through social innovation and strategic management, which will have tangible impact on the future development.

Keywords : Strategic management, Innovation, Public service products

บทนำ

ด้วยการเร่งตัวของการขยายตัวของเมือง คุณภาพและประสิทธิภาพของระบบบริการสาธารณะในเมืองจึงกลายมาเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการวัดระดับการบริหารจัดการเมืองมากขึ้นเรื่อย ๆ จากสภาพแวดล้อมทางสังคม ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง การคมนาคม การสื่อสาร การศึกษาและค่านิยมของสังคมสมัยใหม่ ล้วนส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายในสังคม เช่น การอพยพเคลื่อนย้ายของประชากร ความต้องการสิ่งสาธารณูปโภคหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน การรักษาพยาบาล ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการที่มีมากขึ้นตามลำดับ ในแง่ของการดำเนินงานหรือการใช้ชีวิตในเมืองที่เจริญ ที่เกิดจากจำนวนประชากรมาอาศัยกระจุกตัวในเขตพื้นที่เจริญและเกิดความต้องการที่มากขึ้นเรื่อย ๆ ในสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตหรือที่เราเรียกว่าปัจจัย 4 นั้นจึงเป็นเหตุผลหลักของการจัดการเชิงกลยุทธ์ของวิธีการสร้างนวัตกรรมทางสังคม ระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขตเมืองเส้นหยาง มณฑลเหลียวหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน อย่างไรก็ตามรูปแบบการออกแบบและการจัดการบริการสาธารณะแบบดั้งเดิมมักไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้อยู่อาศัยได้อย่างเต็มที่ จึงจำเป็นต้องหาวิธีการดำเนินงาน เพื่อหาแนวทางบริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าวให้มีเสถียรภาพทางสังคมมากขึ้น ด้วยกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์เชิง

นวัตกรรม ระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะ สอดคล้องกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของธุรกิจ มีความสำคัญมากในกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ ผ่านการวิเคราะห์ SWOT (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภัยคุกคาม) จากสิ่งนี้ จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์และแผนการดำเนินงาน ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในระหว่างกระบวนการดำเนินการเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ ความเป็นผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร การจัดสรรทรัพยากร โดยเน้นว่าการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการของการปรับเปลี่ยน (Chen Chunhua and Zhu Li, 2017) เป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดนวัตกรรม

นวัตกรรม คือ แนวคิดใหม่ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ที่ต่อยอดและใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยยิ่งขึ้น โดยอาศัยความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อนำไปสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น ซึ่งนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จ สามารถช่วยสร้างมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจได้ คำว่า “นวัตกรรม” ในภาษาอังกฤษก็คือ Innovation ซึ่งเป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินอย่าง “Innovare” หมายถึง “ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา” (ไทยรัฐ, 2564) public goods หรือ สินค้าสาธารณะ หมายถึง สินค้าหรือบริการที่ทุกคนในสังคมได้ใช้ร่วมกัน เมื่อผู้หนึ่งผู้ใดใช้สินค้าหรือบริการนั้นแล้วก็ไม่เป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่ได้ใช้สินค้าหรือบริการนั้น เช่น การป้องกันประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่สามารถใช้ราคาเป็นเครื่องมือกีดกันหรือแบ่งแยกการบริโภคสินค้าหรือบริการนั้นได้ กล่าวคือ ทุกคนที่ใช้สินค้าหรือบริการนั้นไม่จำเป็นต้องเสียค่าตอบแทนในการใช้สินค้าหรือบริการดังกล่าว ดังนั้นจึงไม่สามารถใช้กลไกราคามาจัดสรรสินค้าหรือบริการดังกล่าวได้ สอดคล้องกับ วุฒิสาร ตันไชย (2546) การจัดบริการสาธารณะ โดยวางเป้าหมายให้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดบริการสาธารณะ เพื่อตอบโจทยความเท่าเทียม (Equity) และมุ่งสร้างการหลอมรวมคนทุกคน และทุกกลุ่มในสังคม (Inclusiveness) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต (Quality of Life) เป็นเรื่องสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันสำหรับการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศในภาพรวม การขยายตัวของเมือง คุณภาพและประสิทธิภาพของระบบบริการสาธารณะในเมืองเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เนื่องด้วยการเคลื่อนย้ายของจำนวนประชากรที่เข้ามาอาศัยอยู่มากขึ้น ทำให้ปัจจัยต่าง ๆ ของระบบบริการสาธารณะมีไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้อุปโภคบริโภค จึงเป็นสิ่งที่สำคัญและเร่งด่วนเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรีบดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อให้ระบบบริการสาธารณะเอื้อต่อผู้รับบริการ

ดังนั้นวิธีการออกแบบมีส่วนร่วมและแนวคิดด้านนวัตกรรมทางสังคมให้แนวคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา นี้ มีความคาดหวังว่าระบบบริการสาธารณะจะได้รับการปรับให้เหมาะสมผ่านการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางต่อผู้อยู่อาศัยและการดำเนินการตามมาตรการที่สร้างสรรค์ โดยใช้เมืองเส้นหยางเป็นตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการสำรวจการประยุกต์ใช้และผลกระทบของการออกแบบแบบมีส่วนร่วมและนวัตกรรมทางสังคมในระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเมือง เพื่อหาวิธีการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนของชุมชนสืบไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์วิธีการสร้างนวัตกรรมทางสังคมในการมีส่วนร่วมของระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขตเมืองเส้นหยาง มณฑลเหอหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงกลยุทธ์ของวิธีการสร้างนวัตกรรมทางสังคมในการมีส่วนร่วมของระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขตเมืองเส้นหยาง
3. แนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์ของวิธีการสร้างนวัตกรรมทางสังคมในการมีส่วนร่วมของระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขตเมืองเส้นหยาง ในมณฑลเหอหนิง

ทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยทำการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในการวิจัย การจัดการเชิงกลยุทธ์ของวิธีการสร้างนวัตกรรมทางสังคม ระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขตเมืองเส้นหยาง ในมณฑลเหอหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีความสำคัญดังนี้

การจัดการเชิงกลยุทธ์

การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมพัฒนาช่วยเหลือองค์กรในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก มีการกำหนดวัตถุประสงค์ และการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง กำหนดทีมผู้บริหารระดับสูงพิจารณาภารกิจ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย เพื่อให้มั่นใจว่ามีการตอบสนองต่อความท้าทายและโอกาสในสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันในตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ วัตถุประสงค์หลักของกระบวนการนี้เน้นเรื่องใช้ประโยชน์จากความสามารถหลักขององค์กร การจัดสรรทรัพยากร และบรรลุการพัฒนาในระยะยาวอย่างยั่งยืน การจัดการเชิงกลยุทธ์เกี่ยวข้องกับการดำเนินการ การติดตาม โดยกำหนดให้องค์กรต้องประเมินประสิทธิผลของกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง และทำการปรับตามบริบทของสภาพแวดล้อม ซึ่งรวมถึงขั้นตอนสำคัญ เช่น การวิเคราะห์ การกำหนดกลยุทธ์ การดำเนินการ การติดตาม ด้วยกระบวนการวางแผนและกระบวนการดำเนินการที่เป็นระบบ และสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะสามารถแข่งขันในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของการตลาด และขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายความสำเร็จในระยะยาวที่ตั้งไว้ หัวใจหลักของกลยุทธ์องค์กรคือการได้รับความได้เปรียบทางการแข่งขันเมื่อเทียบกับคู่แข่ง โมเดล Five Forces ประกอบด้วย อำนาจการต่อรองของซัพพลายเออร์ อำนาจการต่อรองของผู้ซื้อ การคุกคามของผู้เข้ามาใหม่ที่มีศักยภาพ การคุกคามของสิ่งทดแทน และความรุนแรงของการแข่งขันระหว่างคู่แข่งที่มีอยู่ โมเดลนี้ช่วยให้ธุรกิจระบุและวิเคราะห์องค์ประกอบสำคัญในสภาพแวดล้อมภายในระหว่างการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ดังนั้นจึงกำหนดกลยุทธ์การแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ (Michael E.Porter, 1980) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของธุรกิจ มีความสำคัญมากในกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ ผ่านการวิเคราะห์ SWOT (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภัยคุกคาม) จากสิ่งนี้ จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์และแผนการดำเนินงาน ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในระหว่างกระบวนการดำเนินการเชิงกลยุทธ์

ได้แก่ ความเป็นผู้นำ วัฒนธรรมองค์กร การจัดสรรทรัพยากร โดยเน้นว่าการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการของการปรับเปลี่ยน (Chen Chunhua and Zhu Li, 2017) ความสำเร็จของบริษัทขึ้นอยู่กับกระบวนการรักษาความสามารถหลักที่เป็นเอกลักษณ์ของบริษัท ความสามารถหลักคือความสามารถพื้นฐานที่ช่วยให้บริษัทสามารถส่งมอบคุณค่าที่เฉพาะเจาะจงให้กับลูกค้า ซึ่งเป็นรากฐานสำหรับการเข้าสู่ตลาดและโดเมนที่หลากหลาย (C.K. Prahalad and Gary Hamel, 1990) ดังนั้นผลของการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการบริหารจัดการธุรกิจที่ตอบสนองต่อบริบทของการตลาดที่ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วเพื่อคว้าโอกาสใหม่ ๆ โดยเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เชิงลึกสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก เช่น การวิเคราะห์ SWOT เพื่อระบุข้อได้เปรียบทางการแข่งขันขององค์กร และกำหนดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ มีแผนการดำเนินการตามมาตรการ รวมทั้งประยุกต์ใช้การคิดเชิงกลยุทธ์หรือข้อมูลเชิงลึกที่มีในวิสัยทัศน์ เชื่อมโยงกับแนวโน้มของตลาดบูรณาการทรัพยากรภายในอย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนวัตกรรมด้านการจัดการ โดยชี้ให้เห็นว่ากุญแจสู่ความสำเร็จทางธุรกิจอยู่ที่การมุ่งเน้นทรัพยากรเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กร

ภาพรวมการจัดการเชิงกลยุทธ์คือการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการให้เป็นแนวทางใหม่หรือนวัตกรรมใหม่ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องของระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะให้สอดคล้องกับองค์กรและชุมชนโดยสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน

แผนภาพที่ 1 ระบบการจัดการเชิงกลยุทธ์

ที่มา : researcher

นวัตกรรม

นวัตกรรมหมายถึง วิธีการ รูปแบบ ค่านิยม ระบบใหม่ ๆ ฯลฯ ที่ได้รับการพัฒนา เพื่อมุ่งแก้ไขปัญหาทางสังคม ตอบสนองความต้องการ ปรับปรุงสิ่งที่มี และส่งเสริมการพัฒนาทางสังคม นวัตกรรมทางสังคมมีหลากหลายรูปแบบทั้งทางเทคโนโลยี และยังเป็นนวัตกรรมในความสัมพันธ์ทางสังคม มีรูปแบบการกำกับดูแลอีกด้วย นวัตกรรมทางสังคมมีคุณค่าในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันที่หลากหลายรูปแบบ เช่น สวัสดิการสังคม บริการสาธารณะ การปกป้องสิ่งแวดล้อม นวัตกรรมเป็นส่วนที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการพัฒนา

ทางสังคมให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาจากสิ่งเดิมสู่สิ่งใหม่เพื่อให้เข้ากับบริบทสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ เพื่อให้สังคมดำเนินกิจกรรมได้และสอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนที่เป็นอยู่รวมทั้งสามารถพัฒนาต่อไปได้ในอนาคต (ราชบัณฑิตยสถาน 2546 อ้างถึงในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ให้ความหมายนวัตกรรม เป็นสิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือแตกต่างจากเดิม ซึ่งอาจจะเป็นความคิด วิธีการ หรืออุปกรณ์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายและลักษณะของนวัตกรรมว่า นวัตกรรม หมายถึง “ทำใหม่” เปลี่ยนแปลงโดยนำสิ่งใหม่ ๆ เข้ามา ถ้าเป็นทางการศึกษาก็เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาทางการศึกษา (ทศนา แคมมณี, 2559) ให้ความหมายไว้ว่าเป็น แนวคิด แนวทาง ระบบ รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ สื่อและเทคนิคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้รับการคิดค้นและจัดทำขึ้นใหม่เพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ทางศึกษานวัตกรรม คือ แนวคิดใหม่ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ที่ต่อยอดและใช้ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ทันสมัยยิ่งขึ้น โดยอาศัยความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อนำไปสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น ซึ่งนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จ สามารถช่วยสร้างมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจได้ คำว่า “นวัตกรรม” ในภาษาอังกฤษก็คือ Innovation ซึ่งเป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินอย่าง “Innovare” หมายถึง “ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา”

ตราบใดที่กระแสนสังคมของโลกาภิวัตน์ยังมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มนุษย์ยังคงสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ แนวทางนวัตกรรมยังคงพัฒนาอย่างไม่รู้สิ้นสุด ซึ่งเราจะมีนวัตกรรมทางการค้าและการบริการที่มีคุณภาพมากขึ้น ทำให้ได้รับประโยชน์จากการเกิดใหม่ของนวัตกรรมด้านต่าง ๆ ที่มีในชีวิตประจำวัน นวัตกรรมหลายอย่างสามารถช่วยแก้ปัญหาในชีวิตได้อย่างง่ายดาย เมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสมสามารถเพิ่มมูลค่าทางสังคม สินค้า ผลิตภัณฑ์ และบริการได้มากตามลำดับ

แผนภาพที่ 2 นวัตกรรมที่เกิดจากการสร้างสรรค์
ที่มา : researcher

ผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะ

ระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขตเมืองหมายถึง ชุดบริการสาธารณะที่เมืองจัดให้เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตของประชาชนและปรับปรุงคุณภาพชีวิต รวมถึงการขนส่งสาธารณะ การแพทย์และการดูแลสุขภาพ การศึกษา การปกป้องสิ่งแวดล้อม บริการชุมชน และสาขาอื่น ๆ ในฐานะเมืองหลวงของมณฑลเหลียวหนิง เมืองเสิ่นหยางประสบความสำเร็จในการสร้างระบบบริการสาธารณะในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา แต่ยังคงเผชิญกับความท้าทายมากมาย คาดว่าจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขตเมืองและปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของบริการได้มากขึ้นผ่านการนำแนวคิดการออกแบบเชิงมีส่วนร่วมและนวัตกรรมทางสังคมมาใช้ สินค้าสาธารณะ หมายถึง สินค้าหรือบริการที่ทุกคนในสังคมได้ใช้ร่วมกัน เมื่อผู้หนึ่งผู้ใดใช้สินค้าหรือบริการนั้นแล้วก็ไม่เป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่ได้ใช้สินค้าหรือบริการนั้น เช่น การป้องกันประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่สามารถใช้ราคาเป็นเครื่องมือกีดกันหรือแบ่งแยกการบริโภคสินค้าหรือบริการนั้นได้ กล่าวคือ ทุกคนที่ใช้สินค้าหรือบริการนั้นไม่จำเป็นต้องเสียค่าตอบแทนในการใช้สินค้าหรือบริการดังกล่าว ดังนั้นจึงไม่สามารถใช้กลไกราคามาจัดสรรสินค้าหรือบริการดังกล่าวได้ (Shamsul Haque, 2001) ได้เสนอความหมายและเกณฑ์ว่า บริการสาธารณะที่ดีและมี “ความเป็นสาธารณะ” ควรมีองค์ประกอบและ ขอบเขตใน 5 ด้าน คือ 1) ระดับความแตกต่างระหว่างรัฐ-เอกชน (the degree of public-private distinction) ว่าความเป็นสาธารณะต้องมี บรรทัดฐานการบริการ (service norms) ได้แก่ ความไม่ลำเอียง และการเปิดกว้าง ความเท่าเทียมและการเป็นตัวแทน มีธรรมชาติที่ซับซ้อนและมักผูกขาด และมีผลกระทบทางสังคม ในวงกว้างและยาวนาน 2) องค์ประกอบของผู้รับบริการ (Composition of Service recipient) คือ จำนวนและขอบข่ายของผู้รับบริการ ที่ Haque เสนอว่าความเป็นสาธารณะ คือ มีการแบ่งปันและขอบข่าย การเข้าถึงบริการสาธารณะอย่างครอบคลุมที่เกี่ยวข้องกับ ประโยชน์ของประชาชนทุกคน อีกทั้งมีองค์ประกอบของ ผู้รับบริการสัมพันธ์กับขอบข่ายความเป็นเจ้าของความเป็นสาธารณะของประชาชนและธรรมชาติของประชาชนอีกด้วย 3) ธรรมชาติของบทบาท (nature of the role) ของบริการ สาธารณะที่เกิดขึ้นในสังคม ว่าความเป็นสาธารณะเกิดขึ้นได้ ถ้าบริการสาธารณะมีบทบาทที่เข้มแข็งและกว้างขวางจนแสดง ถึงผลกระทบทางสังคมในวงกว้าง 4) ความรับผิดชอบสาธารณะ (public accountability) ความเป็นสาธารณะของการบริการสาธารณะ คือ ขอบข่ายของการรับผิดชอบต่อสาธารณะที่ต้องอาศัยกระบวนการต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็น การมีกระบวนการต่อการแสดง ความไม่พอใจ การมีผู้ตรวจการ หรือการมีกฎหมายที่แสดง ความโปร่งใส นอกจากนี้ การมีอยู่ของสถาบันจำนวนมากของ การแสดงความรับผิดชอบสาธารณะยังไม่เพียงพอ แต่ต้อง ทำให้สถาบันเหล่านี้ต้องมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติเพื่อทำให้เกิดการแสดงความรับผิดชอบสาธารณะด้วย 5) ความเชื่อมั่นสาธารณะ (public trust) การบริการสาธารณะ คงรักษาความเป็นสาธารณะได้ต้องรักษาความน่าเชื่อถือ ความเป็นผู้นำ และการตอบสนองของบริการสาธารณะต่อประชาชน (วุฒิสสาร ตันไชย, 2546) การจัดบริการ สาธารณะโดยวางเป้าหมายให้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดบริการสาธารณะ เพื่อตอบโจทยความเท่าเทียม (Equity) และมุ่งสร้างการหลอมรวมคนทุกคน และทุกกลุ่ม

ในสังคม (Inclusiveness) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต (Quality of Life) เป็นเรื่องสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน สำหรับการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศในภาพรวม

โดยสรุปผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะ เป็นสิ่งที่เอื้อประโยชน์ต่อบุคคล ชุมชน และสังคมทั้งทางด้าน กายภาพที่เกี่ยวข้องเป็นรูปธรรมและนามธรรม สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมโลกาภิวัตน์ เนื่องด้วย รูปแบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะ เป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามยุคสมัยของบริบทสังคม เป็นนวัตกรรมที่เกิดจากการพัฒนาสิ่งที่มีให้เกิดประโยชน์ต่อการใช้งานอย่างแท้จริง

แผนภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะ

ที่มา : researcher

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. การสำรวจและเก็บข้อมูลภาคเอกสาร งานวิจัย บทความ และข้อมูลของผู้คนในเมืองเส้นหยาง ผู้ปฏิบัติงาน ผู้สืบทอดวัฒนธรรม ที่มีอายุตั้งแต่ 30-45 ปี ในเมืองเส้นหยาง กลุ่มวัยทำงานจำนวน 25 คน
2. การลงพื้นที่ ภาคสนามเก็บข้อมูลผู้คนในเมืองเส้นหยาง ผู้ปฏิบัติงานเมืองเส้นหยาง ผู้สืบทอดวัฒนธรรม เพื่อทำความเข้าใจเมืองเส้นหยาง
3. การศึกษาวิเคราะห์ ประยุกต์องค์ความรู้ผู้คนในเมืองเส้นหยาง ผู้ปฏิบัติงาน ผู้สืบทอดวัฒนธรรม เพื่อทำความเข้าใจเมืองเส้นหยาง
4. สังเคราะห์สร้างสรรค์เอกลักษณ์ ส่งเสริมคุณค่าเชิงสุนทรีย์ คุณค่าทางสังคม และสร้างคุณค่าทางจิตใจ ตามหลักทฤษฎีการออกแบบ เพื่อรวบรวมมุมมองและประสบการณ์ของผู้คนในเมืองเส้นหยาง ผู้ปฏิบัติงาน ผู้สืบทอดวัฒนธรรม เพื่อทำความเข้าใจเมืองเส้นหยาง

ผลการวิจัย

จากการวิจัย การจัดการเชิงกลยุทธ์ของวิธีการสร้างนวัตกรรมทางสังคม ระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขตเมืองเส้นหยาง มณฑลเหลียวหนิง สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

1. ปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของบริการสาธารณะ การศึกษาพบว่าจากการมีส่วนร่วมโดยตรงและการตอบรับจากประชาชน การออกแบบบริการสาธารณะมีความสอดคล้องกับความต้องการที่

แท้จริงมากขึ้น และความสามารถในการปรับตัวและความพึงพอใจของบริการได้รับการปรับปรุงอย่างมีนัยสำคัญ ตัวอย่างเช่น ในระบบขนส่งอัจฉริยะ เส้นทางรถประจำทางและการจัดการได้รับการปรับให้เหมาะสมโดยอาศัยการตอบรับจากประชาชน ซึ่งช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพการจราจรและประสบการณ์การเดินทางของประชาชน

2. ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้อยู่อาศัย การออกแบบเชิงมีส่วนร่วมและวิธีการสร้างนวัตกรรมทางสังคมช่วยเพิ่มความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของผู้อยู่อาศัยในบริการสาธารณะได้อย่างมาก และยังเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชนอีกด้วย ตัวอย่างเช่น ผ่านการสำรวจผู้อยู่อาศัยและการประชุมของชุมชน ความต้องการของผู้อยู่อาศัยได้รับการเข้าใจ และบริการได้รับการปรับปรุงอย่างทันที่ที่ ส่งผลให้ความพึงพอใจของผู้อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นอย่างมาก

3. ส่งเสริมการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ด้วยนวัตกรรมทางสังคมและวิธีการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่เสนอไว้ในการศึกษานี้ เมืองเส้นหยางได้บรรลุผลลัพธ์ที่โดดเด่นในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและการพัฒนานวัตกรรมในเมือง ตัวอย่างเช่น ด้วยระบบคัดแยกขยะอัจฉริยะ อัตราการรีไซเคิลขยะและประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรได้รับการปรับปรุง และลดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม

สรุปและอภิปรายผล

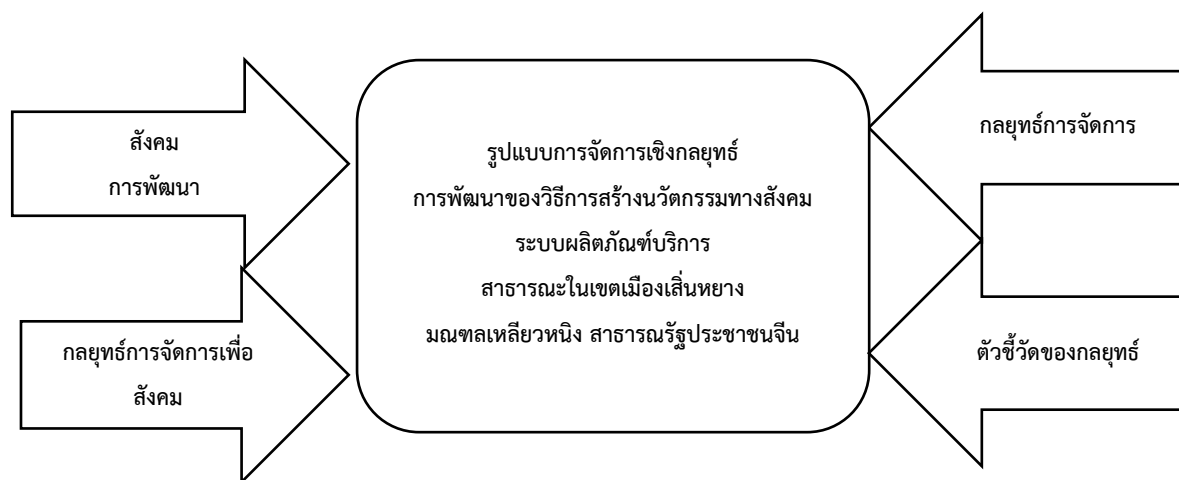
การศึกษานี้สำรวจการประยุกต์ใช้แนวคิดการออกแบบเชิงมีส่วนร่วมและนวัตกรรมทางสังคมในระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขตเมืองของเส้นหยางอย่างเป็นระบบ และให้การสนับสนุนทางทฤษฎีและแนวทางปฏิบัติเพื่อปรับปรุงคุณภาพบริการสาธารณะ ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของผู้อยู่อาศัย และส่งเสริมการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน พบได้จากการมีส่วนร่วมโดยตรงและการตอบรับจากประชาชน การออกแบบบริการสาธารณะมีความสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง มีความสามารถในการปรับตัว พึงพอใจต่อบริการที่ได้รับการปรับปรุงอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งยังส่งเสริมคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้อยู่อาศัย ให้มีส่วนร่วมในวิธีการสร้างนวัตกรรมทางสังคมช่วยเพิ่มความพึงพอใจ ความเชื่อมั่นของผู้อยู่อาศัยในบริการสาธารณะได้อย่างมาก เสริมสร้างความสามัคคีในชุมชนอีกด้วย รวมทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ด้วยนวัตกรรมทางสังคมและวิธีการจัดการเชิงกลยุทธ์ ทำให้เมืองเส้นหยางได้บรรลุผลลัพธ์ที่โดดเด่นในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและการพัฒนานวัตกรรมในเมือง ผลการศึกษานี้ไม่เพียงแต่มีคุณค่าทางวิชาการที่สำคัญเท่านั้น แต่ยังเป็นข้อมูลอ้างอิงอันมีค่าสำหรับผู้บริหารสาธารณะและผู้กำหนดนโยบายอีกด้วย และยังมีแนวโน้มการประยุกต์ใช้และความสำคัญทางสังคมที่หลากหลายอีกด้วย (ไทยรัฐ, 2564) public goods หรือสินค้าสาธารณะ หมายถึง สินค้าหรือบริการที่ทุกคนในสังคมได้ใช้ร่วมกัน เมื่อผู้หนึ่งผู้ใดใช้สินค้าหรือบริการนั้นแล้วก็ไม่เป็นเหตุให้ผู้อื่นไม่ได้ใช้สินค้าหรือบริการนั้น เช่น การป้องกันประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็ไม่สามารถใช้ราคาเป็นเครื่องมือกีดกันหรือแบ่งแยกการบริโภคสินค้าหรือบริการนั้นได้ กล่าวคือ ทุกคนที่ใช้สินค้าหรือบริการนั้นไม่จำเป็นต้องเสียค่าตอบแทนในการใช้สินค้าหรือบริการดังกล่าว ดังนั้น จึงไม่สามารถใช้กลไกราคามาจัดสรร

สินค้าหรือบริการดังกล่าวได้ (วุฒิสาร ตันไชย, 2546) การจัดการบริการ สาธารณะโดยวางเป้าหมายให้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการบริการสาธารณะ เพื่อตอบโจทย์ความเท่าเทียม (Equity) และมุ่งสร้างการหลอมรวมคนทุกคน และทุกกลุ่มในสังคม (Inclusiveness) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต (Quality of Life) เป็นเรื่องสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันสำหรับการพัฒนาท้องถิ่นและ ประเทศในภาพรวม

จากเหตุผลดังกล่าวการประยุกต์ใช้แนวคิดการออกแบบเชิงมีส่วนร่วมและนวัตกรรมทางสังคมในระบบผลิตภัณฑ์บริการสาธารณะในเขตเมืองเส้นหยาง ก่อให้เกิดการพัฒนาในชุมชนเมืองในอนาคตและทำให้เมืองมีระบบอัจฉริยะ ในการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีทันสมัยเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้การดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ดำเนินได้อย่างรวดเร็วและทันสมัย ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

ผลจากการศึกษาเรื่อง การจัดการเชิงกลยุทธ์ของวิธีการสร้างนวัตกรรมทางสังคม ระบบผลิตภัณฑ์ บริการสาธารณะในเขตเมืองเส้นหยาง มณฑลเหอหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ได้องค์ความรู้ใหม่ซึ่งแสดง ในแผนภูมิ ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 4 องค์ความรู้ใหม่
ที่มา : researcher

พบว่า การปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพของบริการสาธารณะ มีส่วนร่วมโดยตรงได้รับการตอบรับจากประชาชน การออกแบบบริการสาธารณะมีความสอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของผู้อยู่อาศัย ในการออกแบบเชิงมีส่วนร่วมวิธีการสร้างนวัตกรรมทางสังคมช่วยเพิ่มความพึงพอใจ ความเชื่อมั่นของผู้อยู่อาศัยในบริการสาธารณะ ยังเสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน ซึ่งส่งเสริมการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ด้วยนวัตกรรมทางสังคมและวิธีการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่เสนอไว้ของเมืองเส้นหยางได้บรรลุผลลัพธ์ที่โดดเด่นในการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการพัฒนา

นวัตกรรมในเมืองเกิดจากร่วมมือของทุกฝ่ายในสังคมที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์โดยนำตัวชี้วัดต่าง ๆ มาใช้ในกระบวนการพัฒนาบริหารจัดการให้เป็นรูปธรรมในชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดในเมืองเส้นหยาง เกิดจากปัจจัยหลายประการที่เข้ามาสู่สังคม ทั้งค่านิยม ความเชื่อ กระบวนการทางสังคม ก่อให้เกิดวิธีการแนวทางใหม่ ๆ ในรูปแบบนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย จึงเป็นเรื่องสำคัญที่เมืองเส้นหยาง ควรให้ความสนใจและตระหนัก ในการพัฒนาเพื่อรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ โดยอาศัยความรู้ที่มีจากสิ่งเดิมสู่สิ่งใหม่อย่างสร้างสรรค์และร่วมสมัย จึงจะทำให้รากฐานดั้งเดิมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ ให้มีความร่วมสมัยสอดคล้องกับบริบทของสังคมรอบด้าน โดยต่อยอดจากสิ่งเดิมที่มีเป็นนวัตกรรมใหม่ ที่มีประโยชน์ คุณค่า ต่อผู้คนและสังคมเพื่อจะได้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตและศึกษาในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แคมมณี.(2559). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยรัฐ.(2564).รู้จัก “นวัตกรรม” คืออะไร มีกี่ประเภท ประยุกต์ใช้กับอะไรได้บ้าง?. สืบค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2567 จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2225171>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์. สำนักงานสภา.
- วุฒิสาร ตันไชย.(2546). รูปแบบและประเภทการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 1 พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- Chen Chunhua, Zhu Li.(2017). Strategic Thinking and Organizational Capability in the Digital Age.Chinese and Foreign Management, (12):88-90.
- Michael E. Porter, authored by, translated by Chen Lifang. (1980). **Strategic Decision-Making**, in Michael E. Porter, authored by, translated by Chen Lifang Strategy (Chapter 3, pp.251-258). CITIC Press.
- Prahalad, C.K. and Hamel, G. .(1990) The Core Competence of the Corporation. **Harvard Business Review**, 79-91.

Shamsul Haque. (2001). The Diminishing Publicness of Public Service under the Current Mode of Governance. **Public Administration Review**,61(1),66-67.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาล
ยโสธร จังหวัดยโสธร ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ด้วยการใช้ Google Lens

คู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด

Development of English Vocabulary Learning Achievement of Grade 4 Students at
Anuban Yasothon School, Yasothon Province During the Covid-19 Outbreak by Using
Google Lens with Vocabulary Practice Sets Using Peer Learning Activities

รุ่งระวี พลพวง

โรงเรียนอนุบาลยโสธร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1

Rungravee Polpuak

Anuban Yasothon School, Yasothon Primary Educational Service Area Office

Email: arthidys2019@gmail.com

วันที่รับบทความ: 21 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 30 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 1 ตุลาคม 2567

Received: September 21, 2024; Revised: September 30, 2024; Accepted: October 1, 2024

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยวิธีการดังกล่าว และ 3) เพื่อศึกษาความคงทนในการจดจำคำศัพท์ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 117 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามและแบบทดสอบสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ แบบทดสอบโดยใช้การออกแบบแบบกลุ่มเดียวก่อนและหลังการทดลอง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในทั้งสามปีการศึกษา 2) นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับสูงมากต่อวิธีการเรียนรู้ที่ใช้ทั้งสามปี และ 3) นักเรียนมีความคงทนในการจดจำคำศัพท์ กล่าวโดยสรุป คือ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลยโสธร จังหวัดยโสธร ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 โดยใช้ Google Lens คู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์ด้วยรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีความพึงพอใจในการเรียนรู้ที่ระดับมากที่สุด และสามารถจดจำคำศัพท์ได้แม้เรียนผ่านไปแล้ว 14 วัน

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์; ภูเกิลเลนส์คู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์; การเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด

Abstract

This study aimed to 1) compare the students' English vocabulary learning achievement before and after learning, 2) study the students' satisfaction with learning by this method, and 3) study the students' vocabulary retention. The sample group consisted of 117 fourth-grade students selected by purposive sampling. The research instruments were questionnaires and tests. The statistics used in the research were mean, standard deviation, and an experimental design using a single group design before and after the experiment.

The results of the study found that 1) the students' vocabulary learning achievement after learning was higher than before learning in all three academic years, 2) the students had a very high level of satisfaction with the learning methods used in all three years, and 3) the students had vocabulary retention. In summary, the development of English vocabulary learning of fourth-grade students at Anuban Yasothon School, Yasothon Province. During the COVID-19 outbreak by using Google Lens with a set of vocabulary practice with peer-to-peer learning activities showed that the students had higher vocabulary learning achievement after learning than before learning, had the highest level of learning satisfaction, and were able to remember the vocabulary even after 14 days of learning.

Keyword: Vocabulary Learning Achievement; Google Lens with Vocabulary Practice Sets; Peer Learning

บทนำ

ภาษาอังกฤษถือเป็นหนึ่งในภาษาหลักที่ใช้ทั่วโลก และใช้กันอย่างแพร่หลายในการสื่อสารระหว่างผู้คนที่ไม่ได้ใช้ภาษาแม่เดียวกัน ตั้งแต่ปี 1996 เป็นต้นมา ภาษาอังกฤษได้กลายเป็นวิชาบังคับในหลักสูตรการศึกษาของประเทศไทย โดยมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องจนทำให้ภาษาอังกฤษรวมอยู่ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปี 2008 หลักสูตรนี้เน้นที่ 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ ภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม ภาษาที่เกี่ยวข้องกับวิชาอื่นๆ และภาษาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและโลก การเรียนรู้ภาษาใดๆ เริ่มต้นด้วยการได้มาซึ่งคำศัพท์ เนื่องจากคำศัพท์เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความหมายในภาษานั้นๆ Wilkins, D. A. (1972) ได้แย้งว่าหากไม่มีไวยากรณ์ ความหมายก็ไม่สามารถถ่ายทอดได้ แต่ถ้าไม่มีคำศัพท์ การสื่อสารก็เป็นไปไม่ได้ ผู้เรียนเองก็ให้ความสำคัญกับคำศัพท์เช่นกัน โดยเชื่อว่าการรู้คำศัพท์จำนวนมากสะท้อนถึงพัฒนาการทางภาษาของพวกเขา (Jordan, R. R. (1997)

การเรียนรู้ภาษาไม่ได้ขึ้นอยู่กับสติปัญญาหรือความสามารถของแต่ละคนเท่านั้น แต่ยังมีปัจจัยต่างๆ มากมายที่ช่วยกระตุ้นผู้เรียนและทำให้พวกเขามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เพื่อป้องกันความเบื่อหน่าย ชลดา เรื่องฤทธิ์ราวี (2553) พบว่าเทคนิคการช่วยจำช่วยให้นักเรียนจำคำศัพท์ได้อย่างเป็นระบบ ในทำนองเดียวกัน จุฬารัตน์ ดวงแก้ว (2552) พบว่าการใช้หนังสือภาพช่วยเพิ่มความสนใจในการเรียนรู้ของเด็ก นอกจากนี้ กิจกรรมปฏิบัติจริงยังช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และช่วยให้จดจำความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (สมุทรา เช่นชวนิช, 2551, หน้า 43) แต่ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษากลับพบว่าปัญหาการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษามักเกี่ยวข้องกับการขาดทักษะพื้นฐานด้านภาษาและวิธีการสอนที่ไม่สอดคล้องกับระดับการพัฒนาของนักเรียน นักเรียนในวัยนี้มักมีความสนใจสั้นและต้องการการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมและสนุกสนาน อย่างไรก็ตาม การสอนคำศัพท์มักเน้นการท่องจำและการแปล ซึ่งทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อและไม่สามารถเชื่อมโยงคำศัพท์กับสถานการณ์จริงได้ อีกทั้งนักเรียนอาจมีความหลากหลายทางพื้นฐานภาษา ทำให้ครูต้องเผชิญกับความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับทุกคน

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้กลายมาเป็นอีกปัจจัยสำคัญในการช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้ทุกเมื่อทุกที่ ปัจจุบัน ผู้เรียนส่วนใหญ่มาจากเจนเนอเรชั่น Z หรือ “เจนเนอเรชั่นอินเทอร์เน็ต” เด็บโตมาในสภาพแวดล้อมดิจิทัล ด้วยการนำเครื่องมือฟรีอย่าง Google Lens มาใช้ในปี 2560 นักวิจัยจึงสนใจที่จะใช้เทคโนโลยีนี้ในการสอนคำศัพท์ หลังจากศึกษาการใช้งานและทดลองใช้ในปีการศึกษา 2562 ผลการศึกษาจึงถูกส่งให้ผู้บริหารโรงเรียนเพื่อสนับสนุนการใช้เครื่องมือนี้ในการวิจัยเพิ่มเติม เครื่องมือนี้ดัดแปลงมาจากนวัตกรรมการเรียนรู้คำศัพท์ก่อนหน้านี้ที่เรียกว่า “Vocabulary Challenge” ซึ่งเคยส่งไปขอเลื่อนตำแหน่งเป็นครูอาวุโสในปี 2558 การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเป็นเวลา 3 ปีการศึกษา ได้แก่ ปี 2563 2564 และ 2565 โดยเปรียบเทียบและวิเคราะห์ผลลัพธ์จากปีการศึกษาเหล่านี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลยโสธร จังหวัดยโสธร ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ด้วยการใช้ Google Lens คู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning)
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้เรียนรู้ผ่านการใช้ Google Lens คู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning)
3. เพื่อศึกษาความคงทนในการจดจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้ผ่านการใช้ Google Lens คู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning)

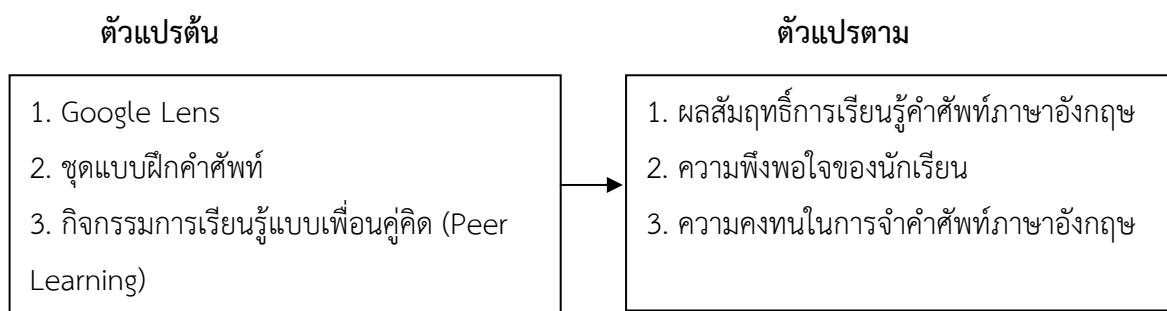
สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียนหลังเรียนโดยใช้ Google Lens คู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning) สูงกว่าก่อนเรียน
2. คะแนนความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ Google Lens คู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning) อยู่ในระดับดี
3. นักเรียนมีความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังจากเรียนโดยใช้ Google Lens คู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning) หลัง 14 วันไม่ต่างจากที่สอบหลังเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมากมายที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและทางอ้อม กล่าวไว้โดยสรุป ดังนี้ 1) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ 2) การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ 4) แผนการจัดการเรียนรู้ 5) Google Lens 6) การเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning) 7) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจและ 8) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยนี้ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนอนุบาลยโสธร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563 มีนักเรียน 37 คน ปีการศึกษา 2564 มี 37 คน และปีการศึกษา 2565 มี 43 คน รวมทั้งสิ้น 117 คน (โดยเลือกมาโดยการสุ่มแบบเจาะจง)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ การใช้ Google Lens ร่วมกับแบบฝึกหัดคำศัพท์ และรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของเพื่อน

2.2 ตัวแปรตาม ความสำเร็จด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน ความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้ และการคงคลังคำศัพท์

3. ระยะเวลาการวิจัย

การวิจัยดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2563 2564 และ 2565 การศึกษาใช้เวลา 7 สัปดาห์ โดยมี 2 บทเรียนต่อสัปดาห์ (บทเรียนละ 60 นาที) รวม 14 บทเรียน

4. รูปแบบการวิจัย

เป็นการศึกษาเชิงทดลองโดยใช้การออกแบบแบบกลุ่มเดียวก่อนและหลังการทดลอง

5. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ Google Lens (แอปพลิเคชันสมาร์ทโฟนฟรี) หนังสือภาพ “Vocabulary Challenge” แผนการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับหนังสือภาพ แบบทดสอบความสำเร็จด้านคำศัพท์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4, แบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้คำศัพท์ และแบบทดสอบความคงทนโดยใช้การออกแบบแบบกลุ่มเดียวก่อนและหลังการทดลอง

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางคำศัพท์ภาษาอังกฤษ พบว่า การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าคะแนนหลังเรียนหลังจากเรียนโดยใช้ Google Lens ร่วมกับแบบฝึกหัดคำศัพท์และกิจกรรมการเรียนรู้ของเพื่อนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

2. ความพึงพอใจของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่เรียนผ่าน Google Lens และแบบฝึกหัดคำศัพท์โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ของเพื่อนรายงานว่ามีความพึงพอใจในระดับสูงกับวิธีการเรียนรู้

3. การรักษาคำศัพท์ พบว่า การศึกษาพบว่านักเรียนแสดงให้เห็นถึงการรักษาคำศัพท์ที่แข็งแกร่งหลังจากเรียนด้วย Google Lens และแบบฝึกหัดคำศัพท์ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ของเพื่อน ดังแสดงรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์โดยใช้ Google Lens คู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลยโสธร

ปีการศึกษา	การทดสอบ	N	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	T score	ความต่างของ t score	
						ค่าความต่าง	ร้อยละ
2563	ก่อนเรียน	37	13.08	1.52	40.491		
	หลังเรียน	37	23.22	1.58	59.509	19.017	46.967
2564	ก่อนเรียน	37	12.16	1.17	40.431		
	หลังเรียน	37	24.73	2.22	59.569	19.138	47.332
2565	ก่อนเรียน	43	11.07	2.09	40.850		
	หลังเรียน	43	23.00	2.97	59.150	18.30	44.795

จากตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/1 ในปีการศึกษา 2563, 2564 และ 2565 โดยใช้ Google Lens ร่วมกับชุดแบบฝึกคำศัพท์ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning) พบว่าผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนในทุกปีการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้คำศัพท์โดยใช้วิธีการดังกล่าวสามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลยโสธรที่มีต่อการเรียนรู้คำศัพท์โดยการใช้ Google Lens ควบคู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์ ด้วยรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning)

ข้อที่	ปีการศึกษา 2563		ปีการศึกษา 2564		ปีการศึกษา 2565	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1	4.76	0.43	4.76	0.43	4.76	0.43
2	4.19	0.40	4.19	0.40	4.19	0.40
3	4.78	0.42	4.78	0.42	4.78	0.42
4	4.46	0.51	4.46	0.51	4.46	0.51
เฉลี่ย	4.55	0.44	4.55	0.44	4.55	0.44
5	4.70	0.46	4.86	0.35	4.70	0.46
6	4.68	0.47	4.89	0.31	4.68	0.47
7	4.24	0.43	4.05	0.23	4.24	0.43
8	4.70	0.46	4.89	0.31	4.70	0.46

ข้อที่	ปีการศึกษา 2563		ปีการศึกษา 2564		ปีการศึกษา 2565	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
เฉลี่ย	4.58	0.46	4.67	0.30	4.58	0.46
9	4.27	0.45	4.05	0.23	4.27	0.45
10	4.70	0.46	4.86	0.35	4.70	0.46
11	4.70	0.46	4.86	0.35	4.70	0.46
12	4.73	0.45	4.84	0.37	4.73	0.45
เฉลี่ย	4.60	0.46	4.65	0.43	4.60	0.45
13	4.73	0.45	4.81	0.40	4.73	0.45
14	4.19	0.40	4.05	0.23	4.19	0.40
15	4.76	0.43	4.86	0.35	4.76	0.43
เฉลี่ย	4.56	0.43	4.58	0.33	4.56	0.43
เฉลี่ย	4.57	0.45	4.67	0.34	4.57	0.45

จากตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลโยธธรร ที่มีต่อการเรียนรู้คำศัพท์โดยใช้ Google Lens คู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์ ด้วยรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning) พบว่า

1. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/1 ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 37 คน ที่มีต่อการเรียนรู้คำศัพท์โดยใช้ Google Lens ร่วมกับชุดแบบฝึกคำศัพท์ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning) พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมในระดับสูงมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.61, S.D. = 0.40) และมีความพึงพอใจในระดับสูงสุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการออกแบบ (ค่าเฉลี่ย = 4.63, S.D. = 0.42) รองลงมาคือด้านกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย = 4.61, S.D. = 0.45) ส่วนด้านเนื้อหาและด้านประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับสูงสุดเท่ากันที่ (ค่าเฉลี่ย = 4.60, S.D. = 0.34)

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 37 คน ที่มีต่อการเรียนรู้คำศัพท์โดยใช้ Google Lens ร่วมกับชุดแบบฝึกคำศัพท์ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning) พบว่าโดยภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.67, S.D. = 0.34) และมีความพึงพอใจในทุกด้านในระดับสูงสุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.60, S.D. = 0.46) รองลงมาคือด้านเนื้อหา (ค่าเฉลี่ย = 4.58, S.D. = 0.46) ส่วนด้านประโยชน์และด้านเนื้อหา (ค่าเฉลี่ย = 4.56, S.D. = 0.43 และ ค่าเฉลี่ย = 4.55, S.D. = 0.44 ตามลำดับ)

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 43 คน ที่มีต่อการเรียนรู้คำศัพท์โดยใช้ Google Lens ร่วมกับชุดแบบฝึกคำศัพท์ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบ

เพื่อนคู่คิด (Peer Learning) พบว่า โดยภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.57, S.D. = 0.45) และมีความพึงพอใจในทุกด้านในระดับสูงสุด เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่าด้านกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.60, S.D. = 0.45) รองลงมาคือด้านการออกแบบ (ค่าเฉลี่ย = 4.58, S.D. = 0.46) ส่วนด้านประโยชน์และด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับสูงสุดเช่นกัน (ค่าเฉลี่ย = 4.56, S.D. = 0.43 และ ค่าเฉลี่ย = 4.55, S.D. = 0.44 ตามลำดับ)

จากข้อมูลทั้ง 3 ปีการศึกษา แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้องเรียนที่ 4/1 ปีการศึกษา 2563 2564 และ 2565 มีระดับความพึงพอใจที่ระดับมากที่สุดที่ได้การเรียนรู้คำศัพท์โดยใช้ Google Lens คู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์ ด้วยรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ข้อที่ 2

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์โดยใช้ Google Lens คู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์ ด้วยรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลยโสธร

ปีการศึกษา	การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D	df	t
2563	หลังเรียน ครั้งที่ 1	37	23.22	1.58	36	4.7071
	หลังเรียน ครั้งที่ 2	37	24.11	1.87		
2564	หลังเรียน ครั้งที่ 1	37	24.73	2.22	36	1.4340
	หลังเรียน ครั้งที่ 2	37	25.11	2.63		
2565	หลังเรียน ครั้งที่ 1	43	22.34	3.23	42	2.0590
	หลังเรียน ครั้งที่ 2	43	23.20	3.23		

จากตารางที่ 3 แสดงผลการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์โดยใช้ Google Lens คู่กับชุดแบบฝึกคำศัพท์ ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลยโสธร พบว่า 1.นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 37 คน พบว่าคะแนนการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนครั้งที่ 2 หลังจากผ่านไป 14 วัน ไม่แตกต่างจากการทดสอบหลังเลิกเรียนทันที โดยมีค่าความแตกต่างของค่า t เท่ากับ 4.7071, 2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 37 คน พบว่าคะแนนการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนครั้งที่ 2 หลังจากผ่านไป 14 วัน ไม่แตกต่างจากการทดสอบหลังเลิกเรียนทันที โดยมีค่าความแตกต่างของค่า t เท่ากับ 1.4340, 3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 43 คน พบว่าคะแนนการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนครั้งที่ 2 หลังจากผ่านไป 14 วัน ไม่แตกต่างจากการทดสอบหลังเลิกเรียนทันที โดยมีค่าความแตกต่างของค่า t เท่ากับ 2.0590 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าค่าความคงทนในการจำคำศัพท์หลังการ

เรียนครั้งที่ 2 เมื่อผ่านไป 14 วันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/1 ในทั้ง 3 ปีการศึกษาไม่แตกต่างจากการทดสอบหลังเลิกเรียนทันที ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ที่กำหนดไว้

ดังนั้นจึงสรุปผลการวิจัย ได้แก่ 1. ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/1 ที่เรียนรู้โดยใช้ Google Lens ร่วมกับชุดแบบฝึกคำศัพท์ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning) พบว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ในทั้ง 3 ปีการศึกษา, 2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/1 ที่เรียนรู้คำศัพท์โดยใช้ Google Lens ร่วมกับชุดแบบฝึกคำศัพท์ และกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning) อยู่ในระดับสูงสุดในทั้ง 3 ปีการศึกษา และ 3. ความคงทนในการจำคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 4/1 หลังจากใช้ Google Lens ร่วมกับชุดแบบฝึกคำศัพท์ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด (Peer Learning) ไม่แตกต่างจากการทดสอบหลังเลิกเรียนทันทีในทั้ง 3 ปีการศึกษา และคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนครั้งที่สองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนครั้งแรก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลยโสธร จังหวัดยโสธร ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยใช้ Google Lens ร่วมกับแบบฝึกหัดคำศัพท์และกิจกรรมการเรียนรู้ของเพื่อน สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 ที่เรียนรู้โดยใช้ Google Lens และแบบฝึกหัดคำศัพท์ พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนในทั้ง 3 ปีการศึกษา ผลลัพธ์นี้มาจากการที่นักเรียนได้รับประสบการณ์จากปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) Google Lens 2) แบบฝึกหัดคำศัพท์ และ 3) กิจกรรมการเรียนรู้ของเพื่อน ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้คะแนนหลังเรียนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญด้วยเหตุผลหลายประการ

ประการแรก นักวิจัยศึกษาและปรับปรุงการใช้งาน Google Lens และปรับปรุงสมุดภาพคำศัพท์ก่อนนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 ในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2562 ข้อมูลจากการทดลองนี้ช่วยปรับปรุงทั้งหนังสือภาพและรูปแบบการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้มีจุดเน้นและมีโครงสร้างมากขึ้น การวิจัยที่ดำเนินการในปีการศึกษา 2020, 2021 และ 2022 ได้รับการสนับสนุนจากผู้อำนวยการโรงเรียน ดร. ขุน วงศ์อนันต์ ซึ่งเป็นหัวหน้าทีมที่ปรึกษา 5 คน การทดลองแบบมีโครงสร้างและการมีที่ปรึกษาช่วยให้แน่ใจว่าการวิจัยเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติและก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดหวัง

ประการที่สอง การใช้ Google Lens ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ผ่านสมาร์ทโฟน นักเรียนสามารถฟังคำศัพท์ซ้ำๆ ตามต้องการ ฟังขั้นตอนการฟังและการแปลของ Google Lens ช่วยให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่นและปรับให้เป็นรายบุคคลได้ แม้ในช่วงวิกฤต COVID-19 ทั่วโลกในปี 2020, 2021 และ 2022 เทคโนโลยีนี้ช่วยให้การเรียนรู้ต่อเนื่องได้อย่างต่อเนื่อง แม้จะได้รับผลกระทบจากการระบาดใหญ่

ประการสุดท้าย การผสมผสานหนังสือภาพกับกิจกรรมการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนและมอบประสบการณ์การเรียนรู้แบบปฏิบัติจริงให้กับพวกเขา การใช้รูปภาพในหนังสือภาพช่วยเพิ่มการรับรู้และการตีความ ในขณะที่รูปแบบการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยกระตุ้นให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ทำให้สามารถตัดสินใจและอภิปรายร่วมกันได้ แนวทางการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติและเชิงประสบการณ์นี้สอดคล้องกับแนวทางของ Limbu (2012) ซึ่งเน้นย้ำว่าการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1.1 ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้และความชำนาญในขั้นตอนการใช้งาน Google Lens อย่างละเอียด และสามารถอธิบายและสอนให้นักเรียนเข้าใจการใช้งานได้อย่างชัดเจน

1.2 ครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจการใช้สมุดภาพและแผนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องล่วงหน้า ก่อนที่จะสอนเนื้อหาตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนด เนื่องจากแต่ละหัวข้อการเรียนรู้มีการออกแบบกิจกรรมที่แตกต่างกัน และหัวข้อการเรียนรู้จะเรียงลำดับจากง่ายไปยาก

1.3 ครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจการใช้สมุดภาพและแผนการจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องล่วงหน้า ก่อนที่จะสอนเนื้อหาตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนด เนื่องจากแต่ละหัวข้อการเรียนรู้มีการออกแบบกิจกรรมที่แตกต่างกัน และหัวข้อการเรียนรู้จะเรียงลำดับจากง่ายไปยาก

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

2.1 ควรขยายผลเรื่องการใช้ Google lens กับการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษกับผู้เรียนในระดับอื่นและต่างโรงเรียน

2.2 ควรขยายผลไปสู่การใช้เทคโนโลยีหรือสื่อสมัยใหม่อื่น ๆ ในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- จุฬารัตน์ ดวงแก้ว. (2552). ความพึงพอใจของครูต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชลลดา เรืองฤทธิ์ราวี. (2553). ผลการใช้กลวิธีช่วยจำเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมุทร เชื้อเชาวนิช. (2551). เทคนิคการอ่านภาษาอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Jordan, R. R. (1997). **English for academic purpose. A guide and resource book for teachers.**

Limbu, P. (2012). **Why do we need to use activity-based learning method?**. Retrieved June 20, 2018 from <http://eprogressiveportfolio.blogspot.com/2012/06/activity-based-teaching-method.htm>.

Limbu, P. (2012). **Why do we need to use activity-based learning method.** Retrieved June 20, 2024 from <http://eprogressiveportfolio.blogspot.com/2012/06/activity-based-teaching-method.html>.

Wilkins, D. A. (1972). **Linguistics in Language Teaching.** London: Edward Arnold.

ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสอง

An Analytical Study of the Value of Tradition Merit of Heet Sibsong

พระทวีทรัพย์ อุปสนโต (ชมชายผล)

พระครูปริยัติสาทร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Phra Taweessap Upasanto (Chomchaypol)

Phrakrupariyatsatrom

Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus

Email: taweessap14102527@gmail.com

วันที่รับบทความ: 25 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 30 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 1 พฤศจิกายน 2567

Received: September 25, 2024; Revised: October 30, 2024; Accepted: November 1, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบุญประเพณีฮีตสิบสอง 2) เพื่อศึกษาคุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสอง 3) เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร

ผลการวิจัยพบว่า บุญประเพณีฮีตสิบสองเป็นบุญพิธีที่ปฏิบัติประจำแต่ละเดือนในรอบปีสิบสองต่อเนื่องมาโดยนำวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อประสมประสานระหว่างพุทธศาสนา พราหมณ์และความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ วิญญาณ เปรตเทวดาอารักษ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวอีสานตั้งแต่เกิดจนตาย ความสำคัญของบุญประเพณีฮีตสิบสอง เพื่อได้รับทราบจุดหมายของบุญพิธี แนวการปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อวิถีชีวิตที่อยู่ดีมีสุขและเป็นการอนุรักษ์ เกิดคุณค่าเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมและวิถีชีวิตชาวบ้านที่อยู่กันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยและเกื้อกูลกัน เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมและแนวทางที่มีผลถึงครอบครัว พร้อมกับการปลูกฝังและขัดเกลาจิตใจให้ลูกหลานได้เติบโตเป็นคนดีมีศีลธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับวัดที่เป็นศูนย์กลาง จิตวิญญาณ สถานที่จัดงาน และ ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับสุนทรีย์ ความคิด และแนวทางการปฏิบัติองค์ประกอบในบุญพิธีมีส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริม คือสร้างความรู้สึทางจิตใจเพื่อความมั่นคงและปลอดภัยที่สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ เกิดคุณค่าในด้านสุนทรียศาสตร์ และจิตรศิลป์ ในบทบาทความรู้สึทางจิตใจที่มั่นคงปลอดภัย เป็นเครื่องมือของสังคม การอนุรักษ์ ความเพลิดเพลินสวยงาม และบทบาทศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่น

คำสำคัญ : บุญพิธี; บุญประเพณีฮีตสิบสอง; วิเคราะห์คุณค่าบุญ

Abstract

The objective of this thesis were: 1) To study the tradition merit of Heet Sibsong. 2) To study the value the tradition merit of Heet Sibsong. 3) To analytical the value of the tradition merit of Heet Sibsong. This is documentary research.

The research results found that the tradition merit of the Heet Sibsong is a merit-making ceremony that is performed every month of the year and has been passed down continuously by combining the culture, traditions, and beliefs of Buddhism, Brahmanism, and beliefs in ghosts, spirits, spirits, guardian angels, and sacred things. It has an influence on the way of life of the Isan people from birth to death. The importance of the tradition merit of the Heet Sibsong is to learn about the purpose of the merit-making ceremony, various practices for a good and happy and prosperous way of life and to conserve it. The value of social relationships and the way of life of the villagers who live together with mutual assistance and support. It creates social relationships and practices that affect the family, along with cultivating and nurturing the mind so that children grow up to be good people with morality. The relationship between the home and the temple which is the center, the spirit, the venue for the event, and the relationship between ethics and aesthetics, thoughts, and practices. The components of the religious ceremony play an important role in helping to promote, namely, creating a mental feeling for stability and safety that can continue living, creating value in terms of aesthetics and ethics in the role of a mental feeling that is stable and safe, being a tool of society, preserving, enjoying beauty and the role of local arts and culture.

Key words: Merit-making Ceremony; Merit the Tradition Heet Sibsong; Analysis the Value Merit

บทนำ

ความสำคัญของบุญประเพณีฮีตสิบสอง จากสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้ประเพณีใน 12 เดือน หลากอย่างของชาวอีสานได้มีการเปลี่ยนไป ในขณะที่บางประเพณีก็เริ่มสูญหาย การศึกษาคุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสอง เพื่อสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น คือ ประเพณีฮีตสิบสองซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน(ขวลิต ชัยครรชิต, 2531) เพราะประเพณีท้องถิ่นมีบทบาทและคุณค่าต่อการพัฒนาในทุกมิติ ที่จะช่วยส่งเสริมทุนทางสังคมของชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมรับการพัฒนาด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลดีต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย ให้คนรุ่นใหม่ได้เกิดความเข้าใจต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียมของคนในท้องถิ่นดั้งเดิม และให้ตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมตามประเพณีฮีตสิบ

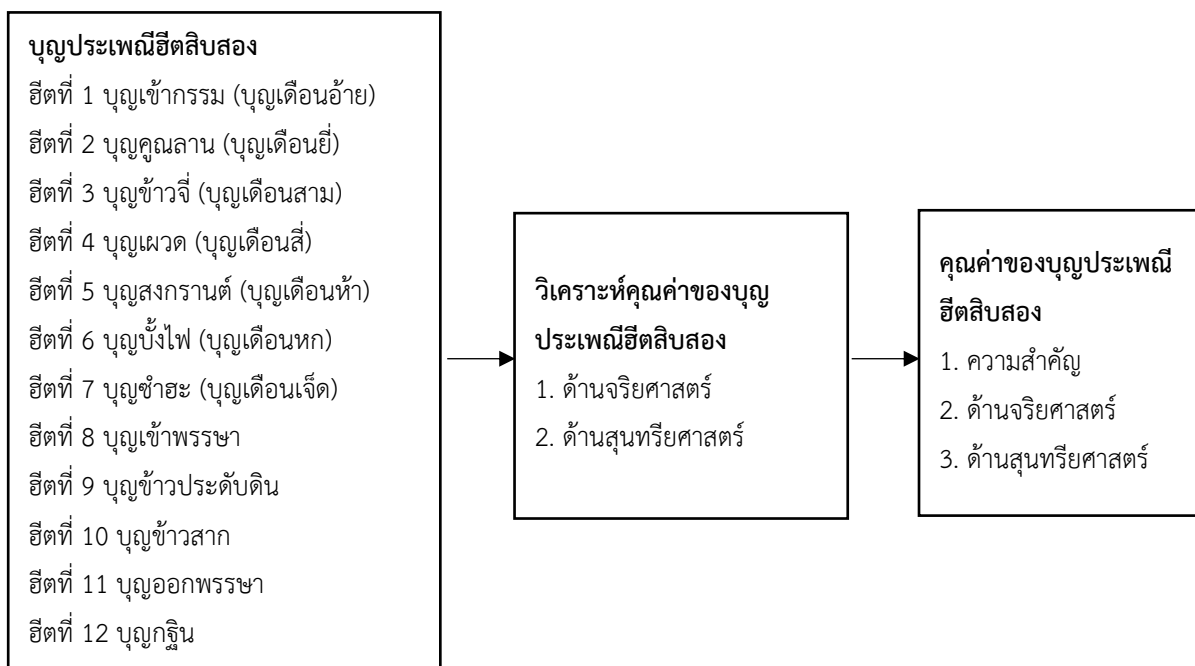
สอง ไม่ให้วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามหายไปตามกาลเวลา อีกทั้งสร้างแรงจูงใจที่น่าสนใจส่งเสริมการพัฒนา
ศึกษาของผู้ที่สนใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบุญประเพณีฮีตสิบสอง
2. เพื่อศึกษาคุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสอง
3. เพื่อวิเคราะห์คุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี จึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เพื่อ
วิเคราะห์คุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสอง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 2.1 รวบรวมข้อมูลจาก พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยมหามกุฏราชวิทยาลัย

2.2 รวบรวมข้อมูลจากหนังสือและเอกสารทางวิชาการ อาทิ ประเพณีโบราณไทอีสาน, ธรรมเนียมประเพณีอีสาน ศาสนพิธี การเรียนรู้ฮีตสิบสอง ที่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอีสาน ผลงานการค้นคว้าแนวทางบุญประเพณีฮีตสิบสอง อันเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการและบุคคลทั่วไป

2.3 รวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3. การจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการบันทึกสาระเนื้อหาที่เชื่อมโยง โดยจำแนกข้อมูลแยกออกประเด็นตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ครบถ้วนเพียงพอแก่การวิเคราะห์บุญประเพณีฮีตสิบสอง และใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบุญประเพณีฮีตสิบสองจากแหล่งข้อมูล (Social Network) ศึกษาจากเอกสารและหาหลักฐานเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ถูกต้องตรงความเป็นจริง

4. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และจากการบันทึกสาระเนื้อหาที่สัมพันธ์กัน แล้วนำมาดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดประสงค์ของการวิจัยในแต่ละข้อที่กำหนดไว้ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ข้อมูล และอธิบายผลตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วนำเสนอข้อมูลที่ได้มาสรุปอภิปรายผลในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

บุญประเพณีฮีตสิบสองมีความสำคัญด้านการสืบทอดงานบุญประเพณีในรอบปีตามวิถีชีวิตของชาวอีสาน ด้วยความเข้มแข็งของชุมชน ความมั่นคงของระบบครอบครัวและเครือญาติ และด้านการพัฒนาระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและต่างชุมชน มีคุณค่าต่อการพัฒนาในระดับบุคคลได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ ความรู้ ความสามารถ ผลของการพัฒนาในระดับสังคม อาทิ การสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อวัฒนธรรม ท้องถิ่น การสร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการงบประมาณ และช่วยสร้างความภาคภูมิใจ ส่วนคุณค่าต่อการพัฒนาชุมชนได้แก่ การพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การศึกษา การปกครอง การสื่อสารและเทคโนโลยี สุขภาพและสาธารณสุขโดยพิจารณาในด้านของสุนทรียศาสตร์และจริยศาสตร์ สามารถสรุปประเด็นได้ ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ประเพณีฮีตสิบสองมีความสำคัญกับชุมชนชาวอีสานโดยทั่วไป กล่าวคือบุญประเพณีการเข้ากรรม เป็นเรื่องของพระที่ล่วงละเมิดพระวินัยมีการชำระโทษหนักบ้าง เบาบ้าง ตามสมควรแก่ความผิดที่เกิดขึ้น กำหนดการทำบุญดังกล่าวได้กำหนดเอาเดือนอ้าย ประเพณีฮีตสิบสองเกือบทั้งหมดที่สัมพันธ์กับชุมชนและพระพุทธศาสนาได้แก่ บุญคูณลานหรือบุญเดือนยี่ บุญข้าวจีหรือบุญเดือนสาม บุญผะเหวดหรือบุญเดือนสี่ บุญสงฆ์หรือบุญเดือนห้า บุญบั้งไฟหรือบุญเดือนหก บุญข้าสยะหรือบุญ

เดือนเจ็ด บุญเข้าพรรษาหรือบุญเดือนแปด บุญข้าวประดับดินหรือบุญเดือนเก้า บุญข้าวสาก สลากภัตรหรือบุญเดือนสิบ บุญออกพรรษาหรือบุญเดือนสิบเอ็ด บุญกฐินหรือบุญเดือนสิบสอง

บุญประเพณีฮีตสิบสองนี้ คือภูมิปัญญาของปราชญ์อีสานที่ถ่ายทอดไว้ในวิถีชีวิตของชาติพันธุ์ที่เป็นมรดกอันล้ำค่าชาวอีสาน ได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ นำวัฒนธรรมประเพณีการทำบุญที่มีประจำเดือนในรอบหนึ่งปี มาประสมประสานระหว่างแนวคิดของพระพุทธศาสนา ความเชื่อพราหมณ์และผี ก่อนที่ศาสนาพุทธเข้าสู่ไทย สมัยก่อนจะเน้นพิธีทางของผีและพราหมณ์มากกว่าเพราะความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ วิญญาณเปรตเทวดาอารักษ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีอิทธิพลต่อชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย(อุดม บัวศรี,2537) เมื่อศาสนาเข้าสู่ไทยดินแดนอีสาน ความเชื่อและพิธีกรรมจึงได้เปลี่ยนไปบ้าง ความสำคัญของฮีตสิบสองเพื่อให้รับทราบข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่ทำให้คนในอดีตที่มีวิถีชีวิตที่อยู่ดีมีสุขและเป็นการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมชาวอีสานให้มีสืบไป ดังนั้น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นของแต่ละภูมิกาศนี้ ควรนำไปใช้ดำเนินการ โดยทำการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ บุญประเพณีฮีตสิบสอง และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นอีสาน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า คุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสอง พบว่ามีความสัมพันธ์ทางสังคมและวิถีชีวิตชาวบ้านที่อยู่กันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยพึ่งพากัน แบ่งปันและเกื้อกูลกัน ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็น 3 แนวทาง คือ

1. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ด้วยการปลูกฝังและขัดเกลาจิตใจให้ลูกหลานได้เติบโตเป็นคนดีมีศีลธรรม สร้างความสัมพันธ์ต่อกับครอบครัวอื่น ๆ ในชุมชน จากการช่วยเหลือในการกิจการงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเพื่อนบ้านหรือคนในชุมชนของบุญประเพณีฮีตสิบสอง เช่น บุญประเพณีเข้ากรรม บุญประเพณีคูณลาน บุญประเพณีข้าวจี่ บุญประเพณีซำฮะ

2. ความสัมพันธ์จากวัดสู่บ้าน ในการจัดงานบุญประเพณี สถานที่จัดงานทำกันที่วัด สถานที่เก็บของก็ใช้วัดเป็นที่รวมและเป็นศูนย์รวมของชาวบ้าน พระสงฆ์เองก็จะเข้ามามีบทบาทร่วมกันกับชาวบ้าน ทั้งไม่ว่าจะเป็นการร่วมทำกิจกรรมนั้นและคอยอบรมจิตใจให้กับชาวบ้านด้วย เช่น บุญประเพณีบุญผะเหวด บุญประเพณีบุญสงกรานต์ บุญประเพณีเข้าพรรษา บุญประเพณีกฐิน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ชาวบ้านทั่วไปนอกจากจะนับถือในพุทธศาสนาแล้วยังมีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่นับถือกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษแล้ว ไม่ว่าจะเป็นผีป่วน พญาแถน ที่ผีตาแฮก เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก บุญประเพณีออกพรรษา

ซึ่งทั้งความสัมพันธ์กันระหว่างครอบครัว วัด สิ่งศักดิ์สิทธิ์ นั้นจะมีความแน่นแฟ้นจนแทบจะแยกกันไม่ออก ทั้งสมาชิกในครอบครัว คนในชุมชน พระภิกษุสงฆ์รวมไปถึงสิ่งเหนือธรรมชาติต่างมีส่วนในการผลักดันให้บุญประเพณีฮีตสิบสอง ถูกกำหนดให้เป็นไปตามวัฒนธรรมเพื่อความสบายใจของคนในชุมชนและความสามัคคีปรองดองกันของคนหมู่บ้านหรือชุมชน เป็นปัจจัยให้คนในหมู่บ้านและชุมชน เกิดความรักความสามัคคีกัน โดยอาศัยกิจกรรมที่เกิดจากงานบุญประเพณีจากทั้ง 12 เดือน เป็นตัวเชื่อมโยงทำให้คนในชุมชนได้มาพบปะพูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกัน คุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสอง เมื่อจัดตามลักษณะของกิจกรรมที่ได้ทำร่วมแรงร่วม

ใจกัน และมีปัจจัยที่สนับสนุนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาประกอบไปด้วยคุณธรรม ความดีงาม ดังนั้น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการสร้างความตระหนักจากการรับรู้และเข้าใจในคุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสอง และวัฒนธรรมของวิถีชีวิตของชาวอีสาน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า บุญประเพณีฮีตสิบสองมีการแสดงออกของรูปแบบหนึ่งผ่านพิธีกรรม ที่สะท้อนความเชื่อและความยึดถือของพุทธศาสนิกชน สามารถจำแนกออกได้ดังนี้

สุนทรียศาสตร์ที่ปรากฏ ในบุญประเพณีฮีตสิบสอง พบว่า เป็นงานศิลปะที่มีคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนา และพราหมณ์ที่ประสานกันจนบอกไม่ได้สิ่งไหนเป็นพุทธหรือพราหมณ์ ถูกสร้างสรรค์ขึ้นในลักษณะของสถาปัตยกรรมจิตรกรรมและประติมากรรม ที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการทางด้านจิตใจ แสดงออกถึงองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชาวบ้านในท้องถิ่น ได้แก่ การสร้างรูปเหมือนแทนพระพุทธ หรือพระพรหม กงล้อธรรมจักร และพญานาค และมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวอีสานตามชาติพันธุ์ต่าง ๆ คุณค่าทางพุทธสุนทรียศาสตร์ที่ปรากฏในบุญประเพณีฮีตสิบสอง พบได้ใน คุณค่าทางพุทธศิลป์, คุณค่าของประเพณีวัฒนธรรม หรือคุณค่าความสามัคคีของชุมชน หรือคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม และคุณค่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จากรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกิดจากคุณค่าทางพุทธสุนทรียศาสตร์ในบุญประเพณีวัฒนธรรม

1. บุญเกี่ยวกับพระสงฆ์โดยตรง บุญลักษณะนี้ประกอบด้วย 6 บุญ หรือ 6 เดือน คือ บุญเข้ากรรม บุญเข้าวชิร บุญพะเหวด บุญเข้าพรรษา บุญออกพรรษา และบุญกฐิน

2. บุญเกี่ยวกับการทำมาหากินเลี้ยงชีพ บุญลักษณะนี้จะเกี่ยวกับการขอพรหรือ บวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้บันดาลความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติให้ เช่น ขอฟ้าฝน ข้าวปลา อาหาร เป็นต้น จะมีอยู่ 2 บุญ คือ บุญคูณลาน และบุญบั้งไฟ

3. บุญเกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการดำรงชีพ บุญลักษณะที่เกิดขึ้นภายใต้ความเชื่อของสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะอำนวยความสะดวกสุขภาพให้มีอยู่ 2 บุญคือ บุญสงกรานต์และบุญช่าชะ

4. บุญเกี่ยวกับความกตัญญูบุญลักษณะจะเน้นที่การทำบุญอุทิศส่วนกุศลเป็นสำคัญมี 2 บุญ คือ บุญข้าวประดับดินและบุญข้าวสาก

หลักจริยศาสตร์ ในงานบุญประเพณีฮีตสิบสอง ได้แก่ ทาน ศีล ภาวนา หลักปฏิบัติที่เป็นจุดหมายของผู้ที่จะบำเพ็ญบารมีให้เต็ม ประดุจพระเวสสันดรที่เป็นชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ก่อนที่จะมาได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า สำหรับชาติที่เกิดเป็นพระเวสสันดร เป็นชาติที่ต้องบำเพ็ญทานบารมีให้เต็ม หลักพุทธจริยศาสตร์ คือ การให้ทาน

การปฏิบัติบุญประเพณีฮีตสิบสองได้สืบทอดมาช้านานและ มีการปรับเปลี่ยนไปบ้าง เพื่อให้คงอยู่ได้ในสถานะทางสังคมที่เปลี่ยนไปอันส่งผลให้ประเพณีฮีตสิบสองที่ปรากฏในปัจจุบันมีอยู่ 3 ลักษณะ

1. ประเพณีที่ยังคงปฏิบัติตามเดิมถูกขับเคลื่อน ด้วยพระสงฆ์ที่เนื่องด้วยบุญประเพณีบางส่วนมีความเกี่ยวข้องกับพระวินัย ตลอดทั้งปราชญ์ ชาวบ้านมองเห็นคุณธรรมที่แฝงอยู่ในฮีตเหล่านี้ จึงได้รักษาไว้ให้คงอยู่เหมือนเดิม

2. ประเพณีที่ถูกจัดขึ้นด้วยกันนี้เป็นบุญที่จัดเรียงกัน และมีความเกี่ยวข้องกับอาชีพที่ชาวบ้านทำอยู่ที่มีช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิตอยู่ในช่วงนั้นพอดี ซึ่งการเก็บเกี่ยวที่ว่ำนั้นมีความเกี่ยวข้องกับโรงงาน ชาวบ้านจัดทำบุญประเพณีเหล่านี้ขึ้นพร้อมกัน เพื่อประหยัดเวลาและหลีกเลี่ยงผลกระทบที่จะมีการเก็บเกี่ยวผลผลิตจุดประสงค์ของการจัดบุญประเพณีที่มีความคล้ายคลึงกันจึงจัดขึ้นพร้อม ๆ กัน

3. ประเพณีที่ถูกยกเลิกไปเป็นเพราะไม่อาจสืบได้ว่าเคยจัดขึ้นมาก่อนหรือไม่ อีกทั้งไม่มีผู้ที่ชำนาญในเรื่องนั้นอีกจึงทำให้ไม่ปรากฏอยู่เลย

ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับประเพณีฮีตสิบสองในเขตชุมชน จะอยู่ที่ “วัด” และมี “พระสงฆ์” ที่เป็นเสมือนศูนย์กลางของความศรัทธา ในการทำบุญตลอดทั้งปี โดยมีความเชื่อเกี่ยวกับอาชีพและความหวังที่จะมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข อันเป็นตัวขับเคลื่อนให้กันไปเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติที่เป็นตาม “ฤดูกาล” โดยการแสดงออกผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ ในรอบปี เป็นเหมือนสัญลักษณ์ที่สะท้อนความเชื่อ และความยึดถือของพุทธศาสนิกชน ตลอดมา ดังนั้นสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดที่เกี่ยวข้องควรนำไปใช้ดำเนินการสร้างความรู้สึกภาคภูมิใจในการเป็นเจ้าของศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของบุญประเพณีฮีตสิบสอง

สรุปผลการวิจัย

ประเพณีฮีตสิบสองของชาวอีสานสัมพันธ์กับวิถีชีวิตชุมชนและพระพุทธศาสนา คือ บุญคูณลานหรือบุญเดือนยี่ บุญข้าวฉี่หรือบุญเดือนสาม บุญผะเหวดหรือบุญเดือนสี่ บุญสงฆ์หรือบุญเดือนห้า บุญบั้งไฟหรือบุญเดือนหก บุญซำฮะหรือบุญเดือนเจ็ด บุญเข้าพรรษาหรือบุญเดือนแปด บุญข้าวประดับดินหรือบุญเดือนเก้า บุญข้าวสาก สลากภัตรหรือบุญเดือนสิบ บุญออกพรรษาหรือบุญเดือนสิบเอ็ด บุญกฐินหรือบุญเดือนสิบสอง เป็นภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดในวิถีชีวิตที่เป็นมรดกอันล้ำของอีสาน สืบต่อกันมาโดยนำวัฒนธรรมประเพณีการทำบุญประจำเดือนในรอบปี ผสานระหว่างแนวคิดของพระพุทธศาสนา พราหมณ์และผี เดิมมีความเชื่อผีและเทพพราหมณ์ ภูตผีปีศาจ วิญญาณ เปรตเทวดาอารักษ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิต เมื่อพุทธศาสนาเข้าดินแดนอีสาน ความเชื่อและพิธีกรรมเปลี่ยนไป ความสำคัญของประเพณีฮีตสิบสองทำให้คนในอดีตที่มีวิถีชีวิตที่อยู่ดีมีสุขและเป็นการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมชาวอีสานได้ คุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสอง วิถีชีวิตชาวบ้านที่อยู่กันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยพึ่งพากัน มีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็น 3 แนวทาง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับครอบครัว ช่วยปลูกฝังและขัดเกลาจิตใจให้ลูกหลานได้เติบโตเป็นคนดีมีศีลธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับวัด โดยวัดเป็นศูนย์กลางจิตวิญญาณ สถานที่จัดงาน ที่เก็บของใช้ส่วนรวม และความสัมพันธ์ที่เป็นสุนทรียศาสตร์กับจริยศาสตร์ แนวความคิด การสืบทอดต่อมาจากบรรพบุรุษอันนำไปสู่

พิธีกรรม ที่ได้รับการสืบทอดมาด้วยการบอกเล่า การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ที่นำชาวบ้านเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ ประเพณี

คุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ ของบุญประเพณีฮีตสิบสอง ได้แก่

1. งานบุญที่ต้องอาศัยการเตรียมการอาศัยความร่วมมือร่วมใจของคนในหมู่บ้าน สำหรับการช่วยเตรียมทั้งอุปกรณ์และสถานที่ แรงงานความร่วมมือจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในการเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในการจัดพิธี

2. งานบุญที่ต้องอาศัยสิ่งของและการบริจาค เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับงานบุญ ซึ่งบางบุญประเพณีเป็นงานส่วนรวมไม่มีใคร หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ

3. งานบุญจัดทำขึ้นเป็นรายครัวเรือนก็จะมีทั้งอุปกรณ์และสิ่งของที่ต้องใช้ครบทั้งหมด คนในชุมชนไม่ว่าจะเป็นญาติมิตร ครอบครัว หรือคนที่อยู่ใกล้เคียงจึงมักจะนำเอาสิ่งของ หรืออาหารและอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับงานบุญนั้น ๆ

คุณค่าด้านจริยศาสตร์ ของบุญประเพณีฮีตสิบสอง ได้แก่

1. งานบุญที่ต้องเกี่ยวกับข้อบังคับเพื่อความดีงาม ชีวิตและความเป็นอยู่ ตามความเชื่อในทางพระพุทธศาสนาอันเป็นความเชื่อหลัก และบางส่วนได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งเหนือธรรมชาติหรือการนับถือผีหรือแกนของคนในชุมชน

2. งานบุญที่ต้องเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นและอุดมคติ จะได้รับอิทธิพลโดยตรงจากพระพุทธศาสนา ทั้งวันสำคัญและประวัติความเป็นมา งานบุญเช่นนี้จะส่งเสริมหลักธรรมในข้อที่ภูมิปัญญาบุญตา

3. งานบุญมีปัจจัยส่งเสริมหลักธรรมอยู่มากกว่า 1 ข้อ โดยจะคละคล้าเอาหลักธรรมหลายประการเข้าไว้ด้วยกันขึ้นอยู่กับลักษณะที่เน้นหนักของแต่ละงานบุญประเพณี

วิเคราะห์คุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสอง ในพิธีกรรมเป็นส่วนสำคัญในการช่วยส่งเสริม ประการแรก สร้างความรู้สึกทางจิตใจเพื่อความมั่นคงและปลอดภัยที่สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ เช่น การบวช การรักษารอคด้วยหมอผีฟ้า อาชีพเกษตรกรรม ประการที่สอง บทบาทด้านการเป็นเครื่องมือควบคุมสังคม เป็นกุศโลบาย ให้คนในสังคมประพฤติตนตามจารีตประเพณี ประการที่สาม บทบาทด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนโดยใช้ความเชื่อเรื่องผีกำหนดพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนให้อยู่ในขอบเขต และ ประการที่สี่ บทบาทในการสร้างความเพลิดเพลินซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของประเพณี และพิธีกรรมของอีสานที่ช่วยกำหนดและส่งเสริมรูปแบบของพิธีกรรมให้มีความศักดิ์สิทธิ์ ความสนุกสนาน เชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ที่สะท้อนความเชื่อและความยึดถือของพุทธศาสนิกชน จำแนกได้ดังนี้

วิเคราะห์คุณค่าด้านสุนทรียศาสตร์ของบุญประเพณีฮีตสิบสอง

คติความเชื่อทางพุทธ พราหมณ์ที่ประสานกัน แสดงออกถึงองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชาวบ้านในการสร้างรูปเหมือนแทนพระพุทธ หรือพระพรหม กงล้อธรรมจักร และพญานาค และมีความเกี่ยวข้องกับวิถี

ชีวิตคุณค่าทางพุทธศิลป์, คุณค่าของประเพณีวัฒนธรรม หรือคุณค่าความสามัคคีของชุมชน หรือคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม และคุณค่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

วิเคราะห์คุณค่าด้านจริยศาสตร์ของบุญประเพณีฮีตสิบสอง

หลักจริยศาสตร์ ได้แก่ ทาน ศีล ภาวนา ของผู้ที่บำเพ็ญบารมีให้เต็ม สำหรับชาติที่เกิดเป็นพระเวสสันดร เป็นชาติที่ต้องบำเพ็ญทานบารมีให้เต็ม

บุญประเพณีฮีตสิบสอง มีการปรับเปลี่ยนไปบ้าง เพื่อให้คงอยู่ได้ในสถานะทางสังคมที่เปลี่ยนไปอันปรากฏในปัจจุบันมีอยู่ 3 ลักษณะ ประเพณีที่ยังคงปฏิบัติตามเดิมถูกขับเคลื่อน ด้วยพระสงฆ์ที่เนื่องด้วยบุญประเพณีบางส่วนมีความเกี่ยวข้องกับพระวินัย ตลอดทั้งปราชญ์ ชาวบ้านมองเห็นคุณธรรมที่แฝงอยู่ในฮีตเหล่านี้ จึงได้รักษาไว้ให้คงอยู่เหมือนเดิม ประเพณีที่ถูกจัดขึ้นด้วยกันนี้เป็นบุญที่จัดเรียงกัน และมีความเกี่ยวข้องกับอาชีพที่ชาวบ้านทำอยู่ที่มีช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิตอยู่ในช่วงนั้นพอดี ประเพณีที่ถูกยกเลิกไปเป็นเพราะไม่อาจสืบได้ว่าเคยจัดขึ้นมาก่อนหรือไม่

ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนา พิธีกรรมจะอยู่ที่ “วัด” และมี “พระสงฆ์” ที่เป็นเสมือนศูนย์กลางของความศรัทธา มีความเชื่อเกี่ยวกับอาชีพและความหวังที่จะมีชีวิตอยู่อาศัยธรรมชาติที่เป็นตาม “ฤดูกาล” โดยการแสดงออกผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ ในรอบปี เป็นเหมือนสัญลักษณ์ที่สะท้อนความเชื่อ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า เป็นหลักประเพณีปฏิบัติที่สืบทอดกันมาและยังคงดำรง อยู่ในทุกท้องถิ่นที่มีชนชาวอีสานอาศัยและตั้งหลักปักฐานอยู่ประจำเดือน ทั้ง 12 เดือนในรอบปี ทั้งนี้เป็น เพราะอาจมีความแปลกแตกต่างไปบ้างในบางท้องถิ่น เท่าที่มีการยอมรับในสังคมนั้นหรือชุมชนนั้นเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมหรือประเพณีฮีตสิบสอง ซึ่งปกตินั้นก็มีการประพฤติปฏิบัติกันอยู่แล้วเป็นปกติ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของทวิศักดิ์ เยี่ยมเจริญ และคณะ(2553) ได้ศึกษาวิจัยในโครงการศึกษาประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ เพื่อสร้างความสามัคคีของประชาชน ผลการศึกษาพบว่าการพัฒนาด้านเทคโนโลยี การปกครองแบบองค์กรส่วนท้องถิ่นทำให้เกิดการแบ่งแยก ขาดการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน ในปัจจุบันปรากฏเพียงรูปแบบแต่ขาดคุณค่าและแก่นสารที่ แท้จริง ความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตของชาวนา พบว่ามี ความสัมพันธ์กับธรรมชาติโดยอิงอาศัยธรรมชาติในทุกด้านทำให้มีความสำนึกคุณค่าของธรรมชาติ และสอดคล้องกับ พระสุชีชาครธมโม(2553) ได้ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของประเพณีฮีตสิบสอง ผลการวิจัยพบว่าประเพณีฮีตสิบสอง ยังคงประพฤติปฏิบัติกันครบอยู่ทุกประเพณี แต่มีการ ปรับเปลี่ยนไปตามเนื้อหา สารวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นไปตามกาลเวลา มีประเพณีที่เกี่ยวกับ พระสงฆ์โดยตรง ประเพณีที่ เกี่ยวกับการทำมาหากิน ประเพณีที่เกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการดำรงชีพ ประเพณีที่เกี่ยวกับความ กตัญญู และสอดคล้องกับกาญจนา ผาคำ(2559) ได้ศึกษาแนวทางการสืบทอดประเพณีฮีตสิบสองเพื่อการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า เป็นรากฐานทางวัฒนธรรมของบ้านนาเวียงมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของ

ชุมชน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสืบทอด พระพุทธศาสนา 2) ด้านการสร้างความมั่นคงแก่ระบบครอบครัวและเครือญาติ 3) ด้านการพัฒนา ระบบความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและต่างชุมชน มีคุณค่าต่อการพัฒนาในระดับ บุคคล 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านจิตใจ 2) ด้านสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ 3) ด้านความรู้ความสามารถของตนเอง กาญจนา แก้วเทพและสุขสม หินวิมาน(2559)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การนำเอาประเพณีฮีตสิบสองมาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัตินั้นโดยเป็นการนำมาทำซ้ำอีกครั้ง หรือการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมนั่นเอง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการเลือกสรรจะทำหน้าที่คัดเลือกให้วัฒนธรรมบางอย่างเท่านั้น ที่จะได้รับการผลิตซ้ำไปยังคนรุ่นหลังต่อไป สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ กาญจนา แก้วเทพและสมสุข หินวิมาน(2559) ได้อธิบายถึงกระบวนการสืบทอดหรือกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม ทั้งนี้วิลเลียมส์ ได้กล่าวถึงวัฒนธรรมทุกอย่างที่มีอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง สถานที่หนึ่งจะมีเฉพาะคนที่อยู่ในช่วงเวลาและสถานที่นั้นเท่านั้นที่จะเข้าถึงและสัมผัสวัฒนธรรมดังกล่าวได้ หากวัฒนธรรมที่ได้รับการบันทึกหรือผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดต่อเนื่องหรือวัฒนธรรมนั้นจะถือเป็นวัฒนธรรมแห่งยุคสมัย ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีในการเลือกสรรที่ผู้คนในสังคมจะมีการจัดระบบและให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมทั้งหลายไว้ประเพณีในการเลือกสรรจะทำหน้าที่คัดเลือกให้วัฒนธรรมบางอย่างเท่านั้น ที่จะได้รับการผลิตซ้ำไปยังคนรุ่นหลังต่อไป ดังเช่นในชุมชนชาวอีสานก็มีประเพณีฮีตสิบสอง ที่มีการเผยแพร่และผลิตซ้ำมาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ สุจิตราลักษณ์ สุดา(2556) ได้ศึกษาเรื่อง ความเชื่อ พิธีกรรมในประเพณีฮีตสิบสองของภาคอีสาน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันความเชื่อเหล่านี้มิได้ปรับเปลี่ยนไป ลักษณะของพิธีกรรมยังคงยึดตามสมัยอดีต แต่เครื่องอุปโภคบริโภคที่ใช้ประกอบ ในแต่ละฮีตได้ปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยบางฮีตอาจจะลดลงและเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามกาลเวลา แต่ก็มีบางฮีตเท่านั้นที่ได้รับการเผยแพร่และผลิตซ้ำ เช่น ฮีตบุญเดือนหกหรือประเพณีบุญบั้งไฟของชาวโยธธซึ่งอยู่ในฮีตสิบสอง เมื่อได้ข่าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ใหม่ให้บริจาทานแด่พระสงฆ์และท่านผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคที่ยังคงทำการสืบทอดกับมาผ่านระยะเวลาที่ยาวนาน ดังนั้นการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม เป็นการปกป้องดำรงรักษาหรือเพิ่มพูนวัฒนธรรมที่มีการผลิตขึ้นในกลุ่มสังคม เมื่อเกิดการผลิตและสร้างความหมายทางวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมา สมาชิกจะทำการคัดเลือกความคิด ความเชื่อ ค่านิยมหรือการปฏิบัติที่เหมาะสมและทำการผลิตซ้ำด้วยวิธีการต่าง ๆ จนเกิดการยอมรับเป็นบรรทัดฐานเพื่อการอยู่ร่วมกันที่แสดงถึงความเป็นหนึ่งเดียวของกลุ่มและสร้างความแตกต่างระหว่างกลุ่ม วัฒนธรรมใดที่มีการผลิตขึ้นแล้วไม่ได้รับการยอมรับวัฒนธรรมนั้นก็จะตายไปในที่สุด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าองค์ประกอบในพิธีกรรมเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมคุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสอง ทั้งนี้เป็นเพราะ คุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสองด้านสุนทรียศาสตร์ สร้างความรู้สึกทางจิตใจเพื่อความมั่นคงและปลอดภัยที่สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ เช่น การขนบ การรักษาโรคด้วยหมอผีฟ้า หรือพิธีกรรมเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม โดยธรรมชาติของมนุษย์ต้องการความมั่นคง กำลังใจในการดำรงเผ่าพันธุ์หรือการมีชีวิตอยู่ สอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ เยี่ยมเจริญ และคณะ(2553) ได้ศึกษาวิจัยในโครงการศึกษาประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ เพื่อสร้างความสามัคคีของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ในอดีต

ชาวนาคูมีวิถีชีวิตที่สงบสุข พึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ทั้งอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้ประเพณีฮีตสิบสองมีผลต่อความสามัคคี และ ระบบเครือญาติก็ลดคุณค่าลงตามไปด้วย ความสัมพันธ์เชื่อมโยงในระบบเครือญาติ พันพู่ ระบบความ อาวุโส ระบบสังคมเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในชุมชน ใช้ระบบคำสั่งสอนตามระบบของคองสิบสี่เพื่อ สร้างความไว้วางใจกันในห้องถิ่น (ทวีศักดิ์, 2553) และบทบาทด้านการเป็นเครื่องมือควบคุมสังคม เป็นกุศโลบาย ให้คนในสังคมประพฤติตนตามจารีตประเพณี ทั้งนี้เป็นเพราะ การอยู่ร่วมตัวของชุมชนชาวอีสานที่มาร่วมตัวในหลายชาติพันธุ์ คนหนุ่มมากต้องมีข้อบังคับ กฎระเบียบสังคมเป็นเครื่องควบคุมพฤติกรรมของชนในสังคมเพื่อความสงบสุขร่มเย็น สอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ เยี่ยมเจริญและคณะ(2553) ได้ศึกษาวิจัยประเพณีฮีตสิบสอง เพื่อสร้างความสามัคคีของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ฮีตคองจึงเป็นธรรมเนียมของครอบครัวและชุมชนที่ทำให้ เกิดความเกรงกลัวต่อบาป ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การมีความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติทำให้เกิดงานบุญเพื่อบูชาผี และสอดคล้องกับ พระสุชีชาครธมโม(2553) ได้ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของประเพณีฮีต สิบสอง ผลการวิจัยพบว่า เป็นประเพณีที่เกี่ยวกับพระสงฆ์โดยตรง ประเพณีที่เกี่ยวกับการทำมาหากิน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประเพณีที่เกี่ยวกับขวัญกำลังใจในการดำรงชีพ และสอดคล้องกับ วัชรพร วงศ์กัณหา(2555) ได้ศึกษาเรื่องศาสนาชาวบ้านภูมิปัญญา ด้านการผสมผสานความเชื่อในฮีตสิบสองต่อการสร้างความมั่นคงทางสังคมวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า ศาสนาชาวบ้านเกิดจากการผสมผสานความเชื่อผี ความเชื่อพราหมณ์และความเชื่อพุทธ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การนำหลักความเชื่อมาจากอินเดีย ผสมกับความเชื่อผีในห้องถิ่น และบทบาทด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนโดยใช้ความเชื่อเรื่องผีกำหนดพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนให้อยู่ในขอบเขต ทั้งนี้เพราะว่า คนชุมชนคนอีสานดั้งเดิมมีความเชื่อและผูกพันกับเรื่องภูติผี เทวดาสัตว์เร้นลับในการให้คุณและโทษต่อชีวิตได้ จึงเป็นกุศโลบายในการอนุรักษ์ บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ให้คงอยู่หรือใช้อย่างมีคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ เยี่ยมเจริญ และคณะ(2553) ศึกษาวิจัยประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่ เพื่อสร้างความสามัคคีของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติและนำมาเป็นเครื่องมือ เพื่อคุ้มครองป้องกันและการอนุรักษ์บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างเข้มแข็ง และสอดคล้องกับ บุญทอม บุญรัตน์และคณะ(2550) ได้ศึกษาเรื่องโครงการจัดกระบวนการเรียนรู้ฮีตสิบสอง ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนทุกภาคส่วนเกิดความตระหนักถึงความสำคัญ ของทรัพยากร มีการบำรุงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การใช้อย่างมีคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน และเยาวชนทุกภาคส่วนในชุมชนจึงจำเป็นต้องรับรู้ ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของตนเอง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า คุณค่าของบุญประเพณีฮีตสิบสองด้านจริยศาสตร์ บทบาทในการสร้างความพลัดเปลี่ยนซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของประเพณีและพิธีกรรมของอีสานที่ช่วยกำหนดและส่งเสริมรูปแบบของพิธีกรรมให้มีความศักดิ์สิทธิ์ ความสนุกสนาน และเป็นส่วนสำคัญในการเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้เนื่องจากความเป็นธรรมชาตินิสัยใจคอของชุมชนคนอีสานมีลักษณะสนุกสนานร่าเริง ในกิจกรรมชุมชนเกือบทุกชนิดต้องมีเรื่องความบันเทิงผสมผสานอยู่เสมอๆ อีกทั้งเป็นการ

ผ่านคลายจากการประกอบสัมมาอาชีพ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ความบันเทิงเป็นเอกลักษณ์ของอีสานมาจนปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับพระสุธี ชาติธรรมโม(2553) ได้ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของประเพณีฮีตสิบสอง ผลการวิจัยพบว่าประเพณีฮีต สิบสองและระบบการนันทนาการ บันเทิง ได้แก่ ปัจจัยภายนอกด้าน สาธารณูปโภค การแพร่หลายทาง วัฒนธรรมใหม่ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การเผยแพร่ ข่าวสารอย่างรวดเร็วของ สื่อมวลชน และสอดคล้องกับ วัชรพร วงศ์กัณหา(2555) ได้ศึกษาเรื่องศาสนาชาวบ้าน ภูมิปัญญาด้านการ ผสมผสานความเชื่อในฮีตสิบสองต่อการสร้างความมั่นคงทางสังคมวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า แนวทาง ดำเนินงานด้านประเพณีพิธีกรรมเพื่อสร้างความมั่นคงทางสังคมวัฒนธรรมจำเป็นต้องดำเนินการใน 4 ด้าน ได้แก่ การอนุรักษ์ การฟื้นฟู การประยุกต์และการสร้างใหม่อย่างเหมาะสมกับบริบทสังคมวัฒนธรรมของแต่ละ พื้นที่ใน 7 องค์ประกอบของประเพณีพิธีกรรม คือ ด้านเวลา ด้านสถานที่ ด้านบุคคล ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้าน ขั้นตอนวิธีการ ด้านอารมณ์สังคมความบันเทิงและด้านความมุ่งหมาย และบทบาทศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่น บุญประเพณีฮีตสิบสองมีคุณค่าที่แฝงซึ่งวัฒนธรรมภาคอีสาน ทั้งเป็นคุณค่าทางศิลปะการตกแต่ง ศิลปะประยุกต์ ศิลปะการแต่งกาย เป็นแหล่งรวมอารยธรรมอันนานับการ จากความเลื่อมใสที่ตกทอดต่อกันมา ตั้งแต่อดีตกาลจนกระทั่งตอนนี้ เช่น เทศกาลผีตาโขนในงานบุญผะเหวด เดือนสี่ เทศกาลบุญบั้งไฟ เทศกาลแห่ ปราสาทขี้ผึ้งแกะสลักเทียนพรรษาบุญเข้าพรรษา เทศกาลไหลเรือไฟบุญออกพรรษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เป็น กิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมประจำถิ่น สอดคล้องกับ พระครูโสมมนัสบัณฑิต(ปณฺธิโต)(2566) ศึกษาเรื่องศึกษา วิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวดของชาวพุทธอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย เพื่อศึกษาประวัติการ เทศผะเหวดของภาคอีสาน เพื่อศึกษาประเพณีบุญผะเหวด และศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวดของชาวพุทธอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า ทางด้านจริยธรรมประชาชนประพฤติตน ดีงาม ด้านพฤติกรรม มีการแสดงออกทางกาย วาจา ใจดีขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการสร้างงานศิลปะของชุมชน อันสื่อให้เห็นถึงเอกลักษณ์ทางจิตใจที่มีศิลปะเปรียบดังภาษาที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมของมนุษยชาติ ตั้งแต่อดีต มาจนถึงปัจจุบัน ที่เป็นบ่อเกิดของอารยธรรมแหล่งต่าง ๆ และสอดคล้องกับ พระสุพล สุพล (ต้องโพหนอง). (2566) ได้ศึกษาเรื่อง หลักพุทธจริยศาสตร์บุญผะเหวดชาวจังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเพณีบุญ ผะเหวดในบริบทของชาวจังหวัดร้อยเอ็ด ศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการทำบุญในพระพุทธศาสนา และวิเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์ในงานบุญผะเหวดของชาวจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่าหลักพุทธจริย ศาสตร์ในงานบุญผะเหวด ได้แก่ ทาน ศีล ภาวนา หลักปฏิบัติที่เป็นจุดหมายของผู้ที่จะมาไตร่รู้เป็น พระพุทธเจ้า ผลการวิเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์ คือคุณค่าทางพุทธจริยศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของ ชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งประกอบไปด้วยคุณค่าทางด้านพุทธศาสนา คุณค่าทางด้านศีลธรรม คุณค่าทางด้าน คุณธรรม คุณค่าทางด้านจริยธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะว่า เป็นหลักพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในทัศนะ ของพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นนัยยะแห่งการอนุรักษ์ ส่งเสริมและสนับสนุนให้วัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาอันดีงามที่สืบทอดมาอันยาวนานของชนชาวไทยอีสาน ได้มีการพัฒนาและเผยแพร่สู่สังคมชาวโลก ได้มีส่วนร่วมและชื่นชม ให้ศิลปะ วัฒนธรรมบุญประเพณีที่ดีงามได้ คงสืบสานต่อไป จึงมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ส่งเสริมให้มีการวิจัยต่อยอดจากข้อค้นพบของงานวิจัยนี้
- 1.2 ควรนำเสนอข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ ให้กับหน่วยงานที่น่าไปใช้ประโยชน์
- 1.3 จัดการศึกษาพัฒนาการการเผยแพร่บุญประเพณีวัฒนธรรมอีสานสู่ประชาชาติ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการวิจัยคุณค่าของประเพณีฮีตสิบสองกับการส่งเสริมวัฒนธรรมภาคอีสาน
- 2.2 ควรศึกษาผลการประยุกต์ใช้ฮีตสิบสองในการเผยแพร่ความรู้ด้านการครองเรือนที่สอดคล้องกับ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
- 2.3 ควรมีการศึกษาถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมใหม่ที่เข้ามาแพร่หลายในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพและสุขสม หินวิมาน. (2559).การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค.กรุงเทพฯ : คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กาญจนา คำผา. (2559). แนวทางการสืบทอดประเพณีฮีตสิบสองเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน.ปรัชญาคุษย์บัณฑิต. สาขาวิชาพัฒนศึกษา. ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชลิต ชัยครุชิต.(2531).พัฒนาการชุมชนอีสานก่อนประวัติศาสตร์. ศิลปวัฒนธรรม 9,3 (มกราคม), 30-37.
- ทวีศักดิ์ เยี่ยมเจริญ และคณะ.(2553).ประเพณีฮีตสิบสองคองสิบสี่เพื่อสร้างความสามัคคีของประชาชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- บุญทอม บุญรัตน์. (2550). การจัดระบบการเรียนรู้ฮีต 12 คอง 14 และประเพณีอันดีงานในชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณธรรม. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระครูโสมมนัสบัณฑิต (ปณฺธิโต/ศรีหาบง). (2566). ศึกษาวิเคราะห์จริยธรรมในประเพณีบุญผะเหวดของชาวพุทธอำเภอเฝ้าไร่ จังหวัดหนองคาย. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์,7(2),579-588.
- พระสุชี ชาติธรรมโม. (2553). ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของประเพณีฮีตสิบสอง : ศึกษากรณีตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

- พระสุพล สุพล (ต๋องโพนทอง). (2566). การศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์ในงานบุญพะเหวดของชาว จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 10(3), 255-266.
- วัชรพร วงศ์กัณหา. (2555). ศาสนาชาวบ้าน: ภูมิปัญญาด้านการผสมผสานความเชื่อในฮีตสิบสองต่อการ สร้างความมั่นคงทางสังคมและวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาวัฒนธรรม ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุจิตราลักษณ์ สุดา. (2556). ความเชื่อพิธีกรรมในประเพณีฮีตสิบสองของภาคอีสาน : กรณีศึกษาหมู่บ้านกุด ชุม อำเภอกุดชุม จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อุดม บัวศรี. (2537). ผญาเก่าอม ปรัชญาชีวิตอีสาน. ขอนแก่น : สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
Mechanisms of Creative Cultural Tourism in Hin Khon Subdistrict,
Lam Plai Mat District, Buriram Province

ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ
ภรณ์โรจน์ ศิวรังสีรัชต์
จุฑามาศ พรหมทอง
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Thanyarat Phutthiphongchaicharn
Pharanroj Sivarangsirat
Juthamas Promthong
Buriram Rajabhat University
Email: thanyarat.ph@bru.ac.th

วันที่รับบทความ: 24 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 5 พฤศจิกายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 6 พฤศจิกายน 2567

Received: September 24, 2024; Revised: November 5, 2024; Accepted: November 6, 2024

บทคัดย่อ

ชุมชนหินโคนอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นชุมชนที่ศักยภาพการท่องเที่ยวที่หลากหลายทางธรรมชาติ วัฒนธรรม โบราณวัตถุ และภูมิปัญญา กิจกรรมที่ดึงดูดสนใจ มีส่วนร่วมของคนในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐช่วยส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์เป็นกลไกสำคัญในการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรม ดังนั้นการวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมตำบลหินโคน และ 2) วิเคราะห์กลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ตำบลหินโคน ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 1 รูป 29 คน ได้แก่ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ประชาชน ชาวบ้าน คนในชุมชน วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ โรงเรียนบ้านหินโคน และองค์การบริหารส่วนตำบลหินโคน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวบ้านหินโคน ประกอบด้วย 1) ด้านทรัพยากร 2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 3) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 5) ด้านการบริหารจัดการ และ 6) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์มีส่วนร่วมในการประชุมวิเคราะห์ปัญหาและวางแผน การดำเนินการจัดการท่องเที่ยว การจัดสรรผลประโยชน์ การติดตามและประเมินผลการท่องเที่ยว ดังนั้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทำให้เกิดเป็นกลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ คือ คำว่า “RACPA” ประกอบด้วย R = Resources คือ ทรัพยากรของชุมชนที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยว ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวและภูมิปัญญาของชุมชนหินโคน A = Activity คือ ภูมิปัญญาที่ชุมชนนำมาทำเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงที่ C = Creative คือ การพัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว

, P = Public participation คือ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และ A = Agency support คือ การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ

คำสำคัญ : กลไกการท่องเที่ยว; วัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์; การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

Hin Khon Community, Lamplai Mat District, Buriram Province is a community with diverse tourism potential in nature. Culture, Antiquities and Wisdom Engaging Activities The involvement of people in the community and government agencies to help promote and develop creative cultural tourism is an important mechanism in cultural tourism management. Therefore, the objectives of the research are 1) to study the potential of cultural tourism sites in Hin Khon sub-district and 2) to analyze the mechanism of creative cultural tourism in Hin Khon sub-district. The main informants are stakeholders in creative cultural tourism. 1 picture of 29 people, including religious leaders, community leaders, village sages, People in the community Culture of Buriram Province Ban Hin Khon School and Hin Khon Sub-district Administrative Organization The research tools are interviews and group discussions.

The results show that the potential of Ban Hin Khon tourist attractions consists of 1) resources, 2) facilities, 3) access to tourist attractions, 4) community participation, 5) management, and 6) community tourism activities. Tourism management, benefit allocation, tourism monitoring and evaluation. Therefore, the participation of people in the community has created a creative cultural tourism mechanism. Hin Khon Subdistrict R = Resources is the community's resources that attract tourists to visit, including tourist attractions and wisdom of the Hin Khon community, A = Activity is the wisdom that the community brings to the community as a learning activity with practical experience, C = Creative is the development of creative potential through tourism activities, P = Public participation is the management of tourism with the participation of the public sector, and A = Agency support is the support from government agencies.

Keywords: Tourism Mechanism; Creative Culture Practices; Community Participation

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 มีเป้าหมายหลักเพื่อพลิกโฉมประเทศไทยไปสู่เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่างยั่งยืน หรือ “Hi-Value and Sustainable Thailand” ประกอบด้วย การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม โดยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการสำคัญให้สูงขึ้น และสามารถตอบโจทย์พัฒนาของเทคโนโลยีและสังคมยุคใหม่ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงเศรษฐกิจท้องถิ่น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม โดยอาศัยฐานความเข้มแข็งของประเทศ อันประกอบด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ส่งเสริมและพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นเจ้าของสินค้าและบริการมูลค่าสูง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

การพัฒนาการท่องเที่ยวบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ บริบททางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อปูทางสู่อนาคตผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวแต่ยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับสิ่งแวดล้อมไว้ได้ จำเป็นวางรากฐานด้านการท่องเที่ยวที่เน้นมาตรฐานและคุณภาพระดับสากล สิ่งสำคัญที่สุดคือ การสร้างความเชื่อมั่นในเรื่อง ความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว การบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความปลอดภัย และไม่ให้นักท่องเที่ยว ถูกเอารัดเอาเปรียบ แล้วจึงกระจายการท่องเที่ยวทั้งในมิติของพื้นที่ และรายได้สู่ชุมชน (คณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2564)

ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนากลไกการท่องเที่ยวที่สร้างคุณค่าให้แก่สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยใช้ฐานทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น มรดกทางวัฒนธรรม รวมถึงองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สอดคล้องกับวิถีของพื้นที่ เพื่อเป็นทางเลือกในการตอบสนอง ความต้องการและสร้างประสบการณ์ในการท่องเที่ยวที่น่าพึงพอใจให้นักท่องเที่ยว

จังหวัดบุรีรัมย์เป็น 1 ใน 55 เมืองรองตามนโยบายของภาครัฐ ซึ่งเป็นเมืองแห่งความรื่นรมย์ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่โดดเด่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งโบราณสถานศิลปะแบบขอมโบราณที่มีกระจายอยู่ในพื้นที่ทั้งจังหวัด อีกทั้งยังเป็นที่ยึดมั่นในฐานะเมืองเกษตรกรรมและหัตถกรรมเพราะเป็นแหล่งปลูกข้าวหอมมะลิที่มีคุณภาพดี และเป็นแหล่งทอผ้าไหมที่สวยงามและมีชื่อเสียง จังหวัดบุรีรัมย์ได้พยายามทำเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ที่มีการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเอาไว้ด้วยกันเพื่อให้นักท่องเที่ยวสะดวกต่อการเดินทาง

ชุมชนหินโคนอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นชุมชนที่อยู่ระหว่างเส้นทางท่องเที่ยวระหว่างปราสาทหินพิมายกับปราสาทหินเขาพนมรุ้งและปราสาทเมืองต่ำ ซึ่งชุมชนหินโคนเป็นชุมชนที่มีแหล่ง

ท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวโบราณวัตถุ มีภูมิปัญญาที่น่าสนใจและกิจกรรมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมและเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยววัฒนธรรมของชุมชน รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่ช่วยกันพัฒนาและส่งเสริมให้ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์

จากศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ภูมิปัญญาของชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชนทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษากลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อศึกษาว่ากลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน ประกอบด้วยกลไกใดที่ทำให้ชุมชนหินโคนเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อวิเคราะห์กลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการท่องเที่ยววัฒนธรรม

คำว่า “การท่องเที่ยววัฒนธรรม” กำหนดขึ้นอย่างชัดเจนในการประชุมสภาการโบราณสถานระหว่างประเทศ (International Council on Monuments and Sites: ICOMOS) ที่เมืองออกซ์ฟอร์ด ใน พ.ศ. 2512 หรือ ค.ศ. 1969 (Moulin, 1989) ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา Pizan and Mansfeld (1999) ได้ให้ความหมาย การท่องเที่ยววัฒนธรรมเกิดจากความต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมชนชาติและการดำรงชีวิตที่แตกต่างไปจากที่อาศัยอยู่เดิม

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

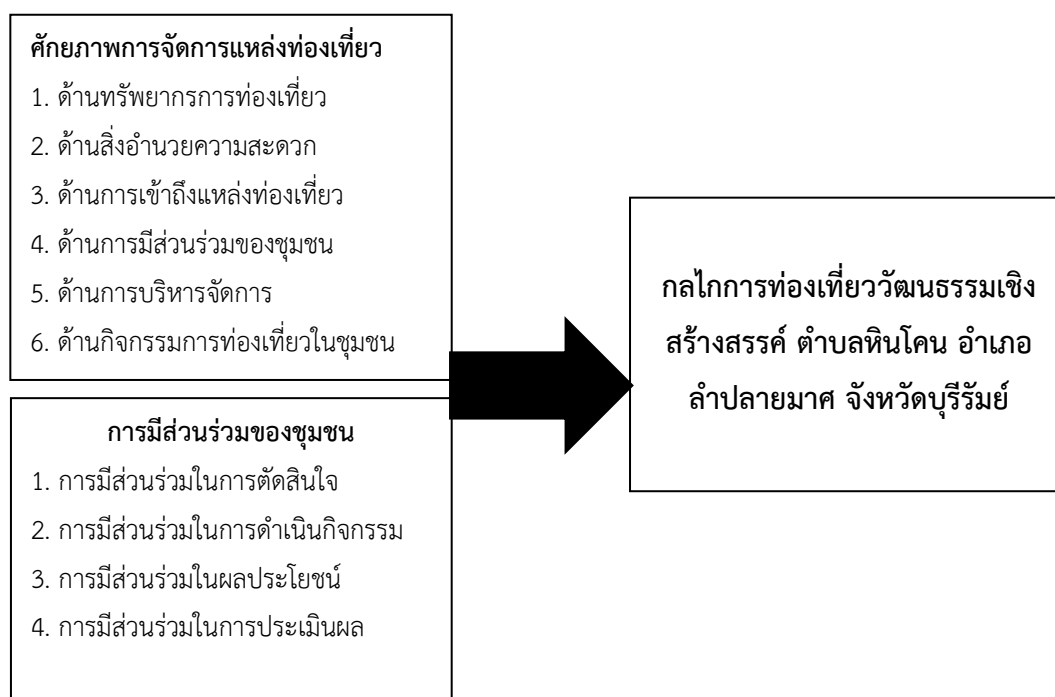
วิยะดา เสรีวิชัยสวัสดิ์ (2555) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นรูปแบบของการจัดการการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่นำเอารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาผสมผสานเข้ากับศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวของชุมชน ถึงแม้ว่าแนวคิดเรื่องนี้จะใหม่ของใหม่แต่ก็ได้รับการยอมรับจากองค์การยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) แล้วว่าเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง โดยการนำรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ มาใช้เป็นกลไกการชักนำนักท่องเที่ยวให้ไปเที่ยวในชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วยคุณลักษณะเฉพาะ 6 ประการ (ภัณณณี แก้วสง่าและนิศาชล จันทศิริ, 2555)

แนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมถือเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการบริหารจัดการงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจของพนักงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี (พอใจ สิ่ง هنตร และคณะ, 2563) กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทประกอบด้วย (โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff) อ้างใน โกวิท พวงงาม. 2562)

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decide Making) ประกอบด้วยการริเริ่มตัดสินใจการดำเนินการตัดสินใจ กำหนดนโยบายจากความต้องการ และการตัดสินใจปฏิบัติการอาจจะเป็นการตัดสินใจในช่วงระยะเวลาเริ่มแรก การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรมหรือการตัดสินใจในช่วงการดำเนินกิจกรรม
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) เป็นการเข้าร่วมโครงการโดยให้การสนับสนุนด้านการบริหาร การประสานความร่วมมือ รวมทั้งการลงมือปฏิบัติการด้วยแรงงานแรงงาน และการสนับสนุนทรัพยากรอื่นๆ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) เป็นการร่วมกันที่จะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้นหรือการมีส่วนร่วมต่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในทุกๆ ด้าน
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการร่วมกันควบคุมตรวจสอบผลการดำเนินงานตลอดจนเข้าไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ 1) ผู้นำทางศาสนา 2) ผู้นำชุมชน 3) ประชาชนชาวบ้าน 4) คนในชุมชน 5) วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ 6) บุคลากรของโรงเรียน 7) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

2. วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ใช้วิธีเจาะจงเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมและการถ่ายทอดองค์ความรู้ในการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ และภูมิปัญญา ตำบลหินโคน มาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี ประกอบด้วย 1) ผู้นำทางศาสนา จำนวน 1 รูป 2) ผู้นำชุมชน จำนวน 6 คน 3) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 6 คน 4) คนในชุมชน จำนวน 13 คน 5) วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 1 คน 6) บุคลากรของโรงเรียน จำนวน 1 คน 7) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 2 คน รวมเป็นจำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า มาเป็นแนวทางการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ศักยภาพการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตำบลหินโคน

2. การสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชุมชนตำบลหินโคนลักษณะทางกายภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หมายเลขใบอนุญาต 020/2567 ลงวันที่ 29 พฤษภาคม 2567

3. การสนทนากลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย ผู้นำทางศาสนา วัฒนธรรมจังหวัด เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลหินโคน ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชน คนในชุมชน บุคลากรของโรงเรียน ประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน ปัญหาและอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมของตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า มาเป็นแนวทางการดำเนินการวิจัยโดยแยกออกเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับมีความครบถ้วนเพียงพอเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลแล้วหรือไม่ ในกรณีที่

ข้อมูลได้มามีสอดคล้องกันผู้วิจัยจะใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามสามเส้า (Triangulation) หากข้อมูลที่ได้มาไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลในส่วนที่ขาดหายเพิ่มเติมใหม่อีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

2. การสัมภาษณ์ข้อมูล ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมชุมชนตำบลหินโคน ลักษณะทางกายภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจัดบันทึกการสัมภาษณ์ และเทปบันทึกเสียงในระหว่างสัมภาษณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์รายละเอียดและสรุปข้อมูลงานวิจัย โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลทุกครั้งผู้วิจัยจะขออนุญาตจัดบันทึกและบันทึกเสียงก่อนเสมอ และจะต้องได้รับการยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยสมัครใจ

3. การสนทนากลุ่ม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดบันทึกการสนทนากลุ่ม ใช้กล้องบันทึกภาพในระหว่างดำเนินกิจกรรม เพื่อนำมาวิเคราะห์รายละเอียดและสรุปข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ได้กลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมและเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์จะถูกนำมาตรวจสอบความครบถ้วน และความถูกต้องของข้อมูลวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ของข้อมูลตาม ประเด็นที่ได้ทำการศึกษาสรุปและตีความ (Conclusion and Interpretation) ทำการสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลในภาพรวมภายใต้ขั้นตอนของการศึกษาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการนำเสนอผลการศึกษาเชิงพรรณนาความ (Descriptive) ในแต่ละประเด็นของการศึกษา

1. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) แบบเลือกใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน คือ 1) ผู้นำทางศาสนา 2) วัฒนธรรมจังหวัด 3) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล 4) บุคลากรของโรงเรียน 5) ประชาชนชาวบ้าน 6) ผู้นำชุมชน 7) คนในชุมชน

2. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือด้านวิธีการ (Methodological Triangular) ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลวิจัยจากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากวิธีการต่างๆ

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

1.1 ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนหินโคน ชุมชนหินโคนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมาศึกษาวัฒนธรรม ภูมิปัญญา เยี่ยมชมวิถีชีวิต สัมผัสกับธรรมชาติ มีแหล่งน้ำที่ไหลผ่านในชุมชน นอกจากนี้ชุมชนหินโคนยังมีภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ถึงศิลปะวัฒนธรรม และมีเส้นทางถนนที่สามารถเชื่อมโยงไปยังจังหวัดใกล้เคียงได้ ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนหิน

โค่นที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าท่องเที่ยวภายในชุมชนหินโคน ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ คือ ลำน้ำมาศ สระอีสานเขียวหรือสระหนองตาอยู่ ศูนย์การเรียนรู้โคก หนองนา พัฒนาชุมชนของพ่อเดช พลชุมแสง ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ 3 ป พอเพียง แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน คือ ศาลปู่ตา โบสถ์เก่า วิหารหลวงปู่ ลานโพธิ์ บ้านเรือนไทยโบราณ แหล่งท่องเที่ยวโบราณวัตถุ คือ หินหลักโบราณหรือก้อนหินโบราณ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ ศูนย์วัฒนธรรมบ้านหินโคน ส่วนภูมิปัญญาของชุมชนหินโคน ประกอบด้วย ภูมิปัญญาการทอผ้า ภูมิปัญญาขนมไทย ภูมิปัญญาศาสนพิธี ภูมิปัญญาใบตอง ภูมิปัญญางานจักสานและงานไม้

แผนภาพที่ 2 : ศูนย์การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ 3 ป พอเพียง

แผนภาพที่ 3 : โบสถ์เก่า

แผนภาพที่ 4 : หินหลักโบราณหรือก้อนหินโบราณ

แผนภาพที่ 5 : ศูนย์วัฒนธรรมบ้านหินโคน

ส่วนภูมิปัญญาของชุมชนหินโคน ประกอบด้วย ภูมิปัญญาการทอผ้า ภูมิปัญญาขนมไทย ภูมิปัญญาศาสนพิธี ภูมิปัญญาใบตอง ภูมิปัญญางานจักสานและงานไม้ ปัจจุบันภูมิปัญญาของชุมชนหินโคนได้รวมกลุ่มปราชญ์ชาวบ้านมาถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักท่องเที่ยวผ่านโปรแกรมหรือกิจกรรมที่ทางศูนย์วัฒนธรรมได้จัดให้กับนักท่องเที่ยวอยู่ที่ศูนย์วัฒนธรรมตำบลหินโคน และมีการจัดชั่วโมงการเรียนรู้ภูมิปัญญาของตำบลหินโคนให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านหินโคนได้เรียนรู้ภูมิปัญญาสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันพุธ

แผนภาพที่ 6 : ภูมิปัญญาการทอผ้า แผนภาพที่ 7 : ภูมิปัญญาใบตอง แผนภาพที่ 8 : ภูมิปัญญาขนมไทย

แผนภาพที่ 9 : ภูมิปัญญาศาสนพิธี แผนภาพที่ 10 : ภูมิปัญญาใบตอง แผนภาพที่ 11 : ภูมิปัญญาหมอลำ

1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทางตำบลหินโคนได้จัดเตรียมไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย ที่พักอาศัยหรือโรงแรม ร้านอาหาร ร้านขายของชำ โดยผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐมีความเห็นตรงกันว่า ชุมชนหินโคนมีที่พักน้อยมาก คือ บ้านพัก 4 หลัง เนื่องจากชุมชนหินโคนอยู่ใกล้อำเภอลำปลายมาศ 11 กิโลเมตร ห่างอำเภอเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ 49 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา 100 กิโลเมตร จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวแล้วเดินทางกลับเลย ส่วนร้านอาหารมีอยู่ภายในหมู่บ้านและหน้าป้ายทางเข้าหมู่บ้าน ร้านขายของทั่วไปหรือขายของชำมีจำนวน 12 ร้าน

1.3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาจากจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดบุรีรัมย์ นอกจากนี้ชุมชนหินโคนยังเป็นเส้นทางที่สามารถเชื่อมต่อระหว่างปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมาและปราสาทหินเขาพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ การเดินทางนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว รถสาธารณะสองแถว รถเหมา แต่ส่วนใหญ่ผู้มาท่องเที่ยวเดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัว

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน คนในชุมชนหินโคน โรงเรียนบ้านหินโคน คณะกรรมการจัดตั้งศูนย์วัฒนธรรมบ้านหินโคน วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ องค์การบริหารส่วนตำบลหินโคน ประชาสัมพันธ์จังหวัดบุรีรัมย์ เข้ามามีส่วนร่วมในการ 1) วิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยมีผู้นำทางศาสนา คือ พระครูสมุห์เอกชัย ชยานมโท เป็นผู้นำและผู้ประสานงานเชิญส่วนต่างๆ เข้ามาวิเคราะห์ปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนหินโคน แล้วช่วยกันวางแผนในการดำเนินการพัฒนาชุมชนหินโคน 2) การดำเนินการจัดการการ

ท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยพระครูสมุห์เอกชัย ชยานมโท ผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสานงานในการจัดโครงการกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์กับภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ องค์การบริหารส่วนตำบลหินโคน ประชาสัมพันธ์จังหวัดบุรีรัมย์ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 37 บุรีรัมย์ เป็นหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการหางบประมาณ จัดโครงการ กิจกรรม พัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ จัดหาวิทยากรมาเพิ่มทักษะความรู้ให้กับคนในชุมชนและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว พานักท่องเที่ยวมาเที่ยวและทำกิจกรรมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนหินโคน ส่วนประชาชนชาวบ้าน คนในชุมชน นักเรียนโรงเรียนมีส่วนร่วมด้านการเป็นผู้ปฏิบัติในหน้าที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือการเข้าร่วมกิจกรรม 3) การจัดสรรผลประโยชน์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนได้ผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่นักท่องเที่ยวเข้ามาร่วมทำกิจกรรมที่ทางชุมชนจัด เช่น การจัดกิจกรรมทางภูมิปัญญา ประเพณี เทศกาลต่างๆ ของชุมชน รวมถึงการจัดโครงการต่างๆ ของหน่วยงานที่ได้พานักท่องเที่ยวมาเที่ยวในชุมชน ทำให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการเปิดร้านขายอาหาร เครื่องดื่มและนำสินค้า ผลิตภัณฑ์ต่างๆ มาจำหน่ายส่งผลให้มีคนรู้จักชุมชนหินโคนเพิ่มมากขึ้น 4) การติดตามและประเมินผลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมื่อดำเนินงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมน้อยมาก เนื่องจากกิจกรรมแต่ละกิจกรรมจะมีการประเมินโดยหน่วยงานที่ดำเนินการจัดกิจกรรม คนในชุมชนจะไม่ได้เข้ามาร่วมประเมินจะมีเพียงสรุปพูดคุยกับผู้นำชุมชน พระอาจารย์รับฟังปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนากิจกรรมต่อไป

1.5 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ชุมชนหินโคน เป็นการบริหารจัดการที่ทุกส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยการประชุมวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดสรรผลประโยชน์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การติดตามและประเมินผลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งชุมชนหินโคนแบ่งหน้าที่ในการดำเนินงานตามบทบาทและหน้าที่ของตนเอง นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาครัฐ เข้ามาช่วยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและเพิ่มทักษะภูมิปัญญาของชุมชน ส่งเสริมการผลิตสินค้าที่มีคุณค่าและสะท้อนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

1.6 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ชุมชนหินโคน เป็นกิจกรรมที่ทางชุมชนได้นำวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชุมชนมาพัฒนาเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง เป็นกิจกรรมที่เน้นการลงมือทำแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีประชาชนชาวบ้าน คนในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ การจัดกิจกรรมจะจัดตามเทศกาลต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน ซึ่งกิจกรรมชุมชนหินโคน ประกอบด้วย 14 กิจกรรม คือ กิจกรรมสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน, กิจกรรมล่ากลอนต้อนรับนักท่องเที่ยว, กิจกรรมร้องหมอลำกลอน, กิจกรรมใบตอง, กิจกรรมทอผ้า, กิจกรรมสิ่งประดิษฐ์จากเศษผ้า, กิจกรรมขนมไทย, กิจกรรม ศาสนพิธี, กิจกรรมงานจักรสานและงานไม้, กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนลำน้ามาศ, กิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนเกษตรหินโคน, กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน, กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และ กิจกรรมการทำกลองขวัญ

2. กลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

การจัดการการท่องเที่ยวของวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ชุมชนหินโคน เริ่มจากผู้นำชุมชนเห็นถึงศักยภาพของชุมชนที่สามารถนำมาจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เนื่องจากชุมชนหินโคนเป็นชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่ชุมชนควรอนุรักษ์รักษาเอาไว้ให้คนรุ่นหลังและนักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน ผู้นำทางศาสนาหรือพระครูสมุห์เอกชัย ชยานมโธ ได้มีการเชิญชวนผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียน คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นวางแผนกำหนดทิศทางร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของชุมชนและเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ของตน การจัดเวทีประชุมหรือการสร้างคณะกรรมการที่มีตัวแทนจากชุมชนจะช่วยให้เสียงของชุมชนถูกนำมาพิจารณาอย่างเหมาะสม ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ ความชำนาญ ภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาร่วมนำมาดำเนินการ เข้ามามีบทบาทในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเป็นมัคคุเทศก์ การจัดแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งไม่เพียงสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่ยังช่วยรักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมดั้งเดิม และติดตามผลการดำเนินงาน ร่วมประเมินผลการดำเนินงานและปรับปรุงแก้ไข ปรับแผนงานตามผลลัพธ์ นำข้อมูลและข้อเสนอแนะที่ได้จากการติดตามผลมาปรับปรุงแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เช่น การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก หรือการเพิ่มกิจกรรมใหม่ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาให้เกิดความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวชุมชน รวมถึงกำหนดแนวทางการปฏิบัติในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว กำหนดกฎกติการ่วมกันในชุมชน และร่วมกันกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ จัดโปรแกรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรม และเส้นทางการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นบนฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน และเป็นการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ที่สร้างการเรียนรู้ เปิดประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวได้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม

ดังนั้นกลไกที่สำคัญ คือ “คน” โดยคนในชุมชนจะมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันออกไปดำเนินการจัดการการท่องเที่ยว คนในชุมชนมีผลต่อการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยเกิดจากการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชน และผู้นำของชุมชนมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพราะผู้นำเป็นศูนย์รวมความเชื่อมั่นของคนในชุมชน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการขับเคลื่อนกลไกการท่องเที่ยวจึงทำให้เกิดเป็นกลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ คือ คำว่า “ RACPA ” ประกอบด้วย

1. R = Resources ทรัพยากรของชุมชนที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวในชุมชนหินโคน คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนหินโคน ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ จำนวน 4 แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน จำนวน 5 แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวโบราณวัตถุ จำนวน 1 แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จำนวน 1 แหล่ง และภูมิปัญญาของชุมชนหินโคน จำนวน 6 ภูมิปัญญา ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยว

ของชุมชนหินโคนแสดงให้เห็นความแตกต่างวัฒนธรรมและวิถีชีวิตทางสังคมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่แสดงออกทั้งที่เป็นรูปธรรมที่แสดงออกทางด้านลักษณะความเป็นอยู่ของผู้คน เทศกาล ประเพณี พิธีกรรม ศิลปหัตถกรรม การแต่งกาย ส่วนนามธรรมที่แสดงออกทางความคิด ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรของชุมชนจึงเป็นสิ่งที่สามารถตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นสิ่งที่แปลกแตกต่างของนักท่องเที่ยว

2. A = Activity ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนหินโคนเป็นทรัพยากรที่แสดงถึงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชุมชนหินโคนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ สามารถนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะกิจกรรมทางด้านภูมิปัญญา คือ ภูมิปัญญาของชุมชนหินโคน จำนวน 6 ภูมิปัญญา ประกอบด้วย ภูมิปัญญาการทอผ้า ภูมิปัญญาขนมไทย ภูมิปัญญาสาสนพิธี ภูมิปัญญาใบตอง ภูมิปัญญางานจักสานและงานไม้ ภูมิปัญญาล่ำกลอน เป็นภูมิปัญญาที่ชุมชนนำมาทำเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง

3. C = Creative การพัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ตรงร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมและมีโอกาสได้ใช้ชีวิตร่วมกันกับคนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชน ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ตรงด้วยการพูดคุย ทดลองทำ ฝึกปฏิบัติ ปรากฏชาวบ้านซึ่งเป็นเจ้าของภูมิปัญญาได้มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยน ถ่ายทอดประสบการณ์ภูมิปัญญาของชุมชน ดังนั้น ประสบการณ์ของนักท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์มีแนวโน้มที่จะได้ประสบการณ์ที่น่าสนใจและแตกต่างจากการท่องเที่ยวทั่วไป เพราะนักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับวัฒนธรรมและแบบชีวิตของคนในท้องถิ่น

4. P = Public participation การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในชุมชนหินโคน คือ ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน ปรากฏชาวบ้าน คนในชุมชนหินโคนเข้ามามีส่วนร่วม 1) วิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยมีผู้นำทางศาสนา คือ พระอาจารย์เอกเป็นผู้นำและผู้ประสานงานเชิญส่วนต่างๆ เข้ามาวิเคราะห์ปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนหินโคน แล้วช่วยกันวางแผนในการดำเนินการพัฒนาชุมชนหินโคนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ และการจัดกิจกรรมโปรแกรมห่วงการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ 2) การดำเนินการจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์และโปรแกรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เมื่อช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการดำเนินงานแล้ว จะทำการแบ่งหน้าที่การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ปรากฏชาวบ้าน คนในชุมชนมีหน้าที่เป็นวิทยากรให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวได้ฝึกปฏิบัติทำกิจกรรม โดยนำอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนมาต่อยอดจากฐานทุนเดิมที่มีอยู่ เพิ่มมูลค่าและคุณค่าแก่ทรัพยากรการท่องเที่ยวบนฐานอัตลักษณ์ความเป็นไทย และมีการนำองค์ความรู้มาสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้เป็นชุมชนหินโคนเป็นชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดสรรผลประโยชน์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คนในชุมชนจะได้ผลประโยชน์จากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ทำให้คน

ในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการเปิดร้านขายอาหาร เครื่องดื่มและนำสินค้า ผลิตภัณฑ์ต่างๆ มาจำหน่าย ส่งผลให้มีคนรู้จักชุมชนหิโนโคนเพิ่มมากขึ้น และ 4) การติดตามและประเมินผลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมื่อดำเนินงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว คนในชุมชนจะมีส่วนร่วมในการรับฟังปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนากิจกรรมโปรแกรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ต่อไป

5. A = Agency support การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลหิโนโคน วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ โรงเรียนบ้านหิโนโคน ให้การสนับสนุนการดำเนินงานที่ช่วยพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงงบประมาณในการจัดโปรแกรมกิจกรรม เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลหิโนโคนช่วยพัฒนาปรับปรุงสาธารณูปโภค น้ำ ไฟ สิ่งอำนวยความสะดวกและถนน การเดินทางเพื่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชนหิโนโคนให้พร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว วัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ได้ร่วมมือกับผู้นำชุมชน ชาวบ้านชุมชนหิโนโคนและพระอาจารย์วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น การจัดกิจกรรมวิถีชีวิตของชุมชน การพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชน แล้วจึงทำโครงการเสนอกระทรวงวัฒนธรรมและหน่วยงานต่างๆ เพื่อจัดหางบประมาณมาดำเนินโครงการ และเป็นหน่วยงานที่นำนักท่องเที่ยวมาเที่ยวกิจกรรมโปรแกรมการท่องเที่ยวที่ชุมชนได้จัดโปรแกรมต่างๆ ของชุมชน ส่วนโรงเรียนบ้านหิโนโคนเป็นหน่วยงานที่นำนักเรียนมาทำการแสดงโปงลางเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

สรุปและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาศักยภาพผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมตำบลหิโนโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วยดังนี้

1.1 ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชนหิโนโคน ชุมชนหิโนโคนเป็นชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน ทำให้ชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยวโบราณวัตถุ แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม นอกจากนั้นยังมีภูมิปัญญาที่น่าสนใจซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชุมชนที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น คือ ภูมิปัญญาการทอผ้า ภูมิปัญญาขนมไทย ภูมิปัญญาสาสนพิธี ภูมิปัญญาใบตอง ภูมิปัญญางานจักสานและงานไม้ ดังนั้นชุมชนหิโนโคนถือว่าเป็นชุมชนที่พร้อมสำหรับต้อนรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาศึกษาวัฒนธรรม วิถีชีวิตและสามารถที่พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์สิริ ปันทะนุและคณะ (2566) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเวียงกุมกามโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ทรัพยากรในชุมชน คือ เอกลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ ความเป็นมา วัฒนธรรมตลอดจนวิถีชีวิตของชุมชนซึ่งชุมชนสามารถนำมาใช้ในการจัดการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ เป็นเครื่องมือในการรักษาความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวภายในชุมชน ทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์ สุดท้ายแล้วการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์จะทำให้ชุมชนมี

จิตสำนึก รวมถึงนักท่องเที่ยวได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการท่องเที่ยวและการทำกิจกรรมต่างๆของชุมชน ทำให้เกิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่ม ร้านขายของชำจำหน่ายหน้าทางเข้าชุมชนและภายในชุมชน แต่ที่พักอาศัยของนักท่องเที่ยวยังมีจำนวนน้อยมาก เนื่องจากชุมชนหินโคนอยู่ห่างจากจังหวัดบุรีรัมย์ 49 กิโลเมตร และจังหวัดนครราชสีมา 100 กิโลเมตร จึงทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวแล้วเดินทางกลับเลย ดังนั้นชุมชนหินโคนควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆให้ครอบคลุมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว แต่ชุมชนหินโคนยังขาดป้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนหินโคน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีย์ บุญญาบุณยพงศ์ และคณะ (2559) ศึกษาเรื่องแผนงานการบริหารจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เส้นทางอารยธรรมล้านนาเชื่อมโยงกับ สปป.ลาว สหภาพเมียนมาร์และ สาธารณรัฐประชาชนจีน(ตอนใต้) พบว่า ป้ายสื่อความหมาย ที่จอดรถ ห้องน้ำ ร้านอาหารเครื่องดื่ม ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก เป็นสิ่งบริการที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวสามารถเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายและเพลิดเพลิน มีผลโดยตรงในการดึงดูดใจให้ใช้เวลาที่นานขึ้น รวมถึงเชิญชวนนักท่องเที่ยวคนอื่นให้มาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ หน่วยงานและองค์กรหรือชุมชนที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว จึงควรให้ความสำคัญด้านการจัดให้มีสิ่งบริการอำนวยความสะดวกที่ครบถ้วนและทันสมัย

1.3 ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวชุมชนหินโคนสามารถเดินทางมาจากจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดบุรีรัมย์ นอกจากนี้ชุมชนหินโคนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและเป็นเส้นทางที่สามารถเชื่อมต่อระหว่างปราสาทหินพิมาย จังหวัดนครราชสีมาและปราสาทหินเขาพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของชุมชนหินโคนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เนื่องจากถนนเป็นถนนที่สร้างด้วยคอนกรีตและถนนที่ลาดด้วยยางมะตอยตลอดเส้นทาง สอดคล้องกับงานวิจัยอัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ (2564) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยว 4.0 กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกัสดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ว่าจะไม่ใช่สิ่งที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยตรงแต่ก็มีอิทธิพลในการตัดสินใจมาเยือนสถานที่เหล่านั้นได้เหมือนกัน

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนหินโคนเป็นชุมชนท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน คณะกรรมการศูนย์วัฒนธรรม ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งมีการกระบวนกรการมีส่วนร่วม ดังนี้ 1) วิเคราะห์ปัญหาและวางแผนการท่องเที่ยว ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียช่วยกันช่วยกันวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนพัฒนาชุมชนหินโคนเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ 2) การดำเนินการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ชุมชนหินโคนซึ่งหน่วยงานภาครัฐร่วมกับผู้นำชุมชน คนในชุมชนหินโคนแบ่งหน้าที่การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง จัดกิจกรรมและโครงการต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ให้กับชุมชน 3) การจัดสรรผลประโยชน์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนหินโคนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับผลประโยชน์ด้านต่างๆ เช่น ทำให้ชุมชนหินโคนมี

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คนในชุมชนเกิดความสามัคคี สามารถนำภูมิปัญญาของตนเองมาถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังหรือนักท่องเที่ยว 4) การติดตามและประเมินผล เมื่อมีการดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว หน่วยงานที่ดำเนินงานจัดโครงการ กิจกรรม นำนักท่องเที่ยวมาเที่ยวจะเป็นผู้ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานแล้วสรุปผลเป็นเล่มรายงาน หรือรายงานผลให้ผู้นำชุมชน คนในชุมชนรับฟังปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการท่องเที่ยว ส่วนหน่วยงานภาครัฐจะนำผลที่ได้มาวางแผนการดำเนินงาน เพื่อของบประมาณจากส่วนกลางมาจัดกิจกรรมและโครงการที่สนับสนุนการท่องเที่ยว ภูมิปัญญาของชุมชนในปีต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยชนะ สีละมุน, สรุวุฒิ สายบุตร และสุเทพ ความรัมย์ (2567) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านร้อนทอง ตำบลร้อนทอง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ประชาชนในชุมชนควรให้ความสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมกับส่วนงานในท้องถิ่น ในการเสนอแนะความต้องการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และตัดสินใจร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน เนื่องจากประเพณีและวัฒนธรรมนั้นมีความสำคัญผูกพันกับท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมประเพณีและวิถีของชุมชนนี้สามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ และสร้างเศรษฐกิจสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

1.5 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ชุมชนหินโคน เป็นการผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์วัฒนธรรมและการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งต่อชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวในการเรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์ที่เต็มไปด้วยความหมายและคุณค่า โดยการบริหารจัดการที่ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ผู้นำชุมชนไปจนถึงคนในชุมชนหินโคน รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจึงทำให้ชุมชนหินโคนมีการดำเนินการผ่านตัวแทนของแต่ละกลุ่มและกลุ่มผู้นำชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการ เป็นการจัดการท่องเที่ยวบนฐานศักยภาพเชิงพื้นที่ที่มีวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตชุมชนมาให้บริการและสร้างความสมดุลระหว่างประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยวในการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับณัฐพัชร มณีโรจน์ (2560) ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ต่อชุมชน ลักษณะการท่องเที่ยวมุ่งสร้างการปฏิสัมพันธ์ และความผูกพันระหว่างเจ้าบ้าน (Host) กับผู้มาเยือน (Guest) ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ เข้าใจถึงรากเหง้า (Authenticity) ของชุมชนอย่างลึกซึ้ง

1.6 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ของตำบลหินโคน เป็นกิจกรรมที่ทางชุมชนหินโคนได้นำวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชุมชนมาพัฒนาเป็นกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมชุมชนและสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง เป็นกิจกรรมที่เน้นการลงมือทำกิจกรรมแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีปราชญ์ชาวบ้าน คนในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และเป็นผู้แนะนำในการทำกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาทำในชุมชนหินโคน ประกอบด้วย 14 กิจกรรม และมีการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวัฒนธรรมด้วยโปรแกรมการท่องเที่ยว 1 วันหรือ 2 วัน 1 คืน สอดคล้องกับงานวิจัย

ของอมรา วีระวัฒน์และนรินทร์ สังข์รักษา (2562) ศึกษาเรื่องการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์การมีส่วนร่วมและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนอย่างกลมกลืนทั้งจากการพูดคุย ทดลองทำและการใช้ชีวิตร่วมกัน โดยสัมพันธ์กับ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิต ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและเป็นสิ่งที่ทำกันอยู่เป็นปกติของผู้คนในชุมชนนั้นๆ ไม่ใช่สร้างขึ้นใหม่

2. กลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

กลไกการท่องเที่ยววัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์ ตำบลหินโคน อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นกลไกที่ได้จากการวิจัย คือ คำว่า “RACPA” ประกอบด้วย R = Resources ทรัพยากรของชุมชนที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวในชุมชน A = Activity กิจกรรมการท่องเที่ยว C = Creative การพัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว P = Public participation การบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของภาคประชาชน A = Agency support การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พอใจ สิงหนตร และคณะ (2563) ศึกษาเรื่องกลไกการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านป่าเหมี้ยง อำเภอปาน จังหวัดลำปาง พบว่า กลไกการท่องเที่ยวของชุมชนต้องมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นได้รับการดูแลจากคนในชุมชนเป็นอย่างดีภายใต้การบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น มีการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึง มีการนำเสนออัตลักษณ์ความเป็นวิถีชุมชน โดยมุ่งสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง และมีการสร้างสรรค์กิจกรรมใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้เป็นชุมชนการท่องเที่ยวที่เข้มแข็งและการดำเนินธุรกิจต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวบ้านหินโคน ในรูปแบบโซเชียล เช่น การสร้างเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์ แพลตฟอร์ม เช่น Tiktok Facebook Instagram เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายยิ่งขึ้น

1.2 ควรมีการสร้างความร่วมมือกับองค์กรหน่วยงานภาครัฐ เพื่อขอการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว

1.3 ชุมชนบ้านหินโคนควรมีแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยเน้นการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม การเพิ่มขีดความสามารถของคนในชุมชน และการสร้างรายได้ให้กับชุมชน พร้อมทั้งคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นและองค์ประกอบทางวัฒนธรรมของตำบลหินโคน เช่น การศึกษาเรื่องราวประวัติศาสตร์ ประเพณี และศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น แล้ววิเคราะห์ว่ามีจุดใดบ้างที่สามารถนำมาต่อยอดเพื่อการท่องเที่ยวที่โดดเด่น

2.2 ควรทำการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อวางแผนการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน

2.3 สำรวจความต้องการและศักยภาพของคนในท้องถิ่น รวมถึงแนวทางการฝึกอบรมและการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการท่องเที่ยวนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ.(2564). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564). สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2566. จาก <https://www.mots.go.th/news-view.php?nid=1353>.

ชัยชนะ สีละมุน ,สุรวุฒิ สายบุตร และสุเทพ ความรัมย์ (2567).การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านร่อนทอง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารราชภัฏสุรินทร์ วิชาการ, 2(1), 19-30.

ณัฐพัชร มณีโรจน์ (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. วารสารการท่องเที่ยววิชาการระดับชาติ, 13 (2), 25 – 46.

พอใจ สิงหนตร และคณะ. (2566) กลไกการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านเหมี้ยง อำเภอปาน จังหวัดลำปาง. วารสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความยั่งยืน, 5 (1), 71-92.

สุรีย์ บุญญาณพงศ์ และคณะ (2559). รายงานวิจัยแผนงานการบริหารจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เส้นทางอารยธรรมล้านนาเชื่อมโยงกับ สปป.ลาว สหภาพเมียนมาร์และสาธารณรัฐประชาชนจีน(ตอนใต้). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สิริ ปันทะนุ และคณะ (2566).แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเวียงกุมกาม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างยั่งยืน ตำบลหนองผึ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่. วารสารช่วงฉายา, 17 (1), 54 -65.

สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. สืบค้นเมื่อ10 กรกฎาคม 2566. จาก<http://nscr.nesdc.go.th/nesdp/>.

อมรา วีระวัฒน์และนรินทร์ สังข์รักษา (2562). การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนในเขตรมรดกโลก พระนครศรีอยุธยา : พันธกิจที่ต้องทบทวน. Veridian E-Journal, 11(2), 3084 – 3097.

- อัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ. (2564). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยว 4.0 กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. ปรินญาการวางแผนภาคและเมือง มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังเมืองและสภาพแวดล้อม.เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). *Participations place in rural development: Seeking clarity through specificity*. New York: World Development.

โมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4
Model for Developing the Performance of Police Stations under of
Provincial Police Region 4

ณัฐวิชัย ราชแก้ว

ภักดี โพธิ์สิงห์

สัญญา เคนาภูมิ

Nattawit Ratchakaew

Pakdee Phosing

Sanya Kenaphoom

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

D.P.A. (Public Administration), Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

E-mail: ratchakaewnattawit@gmail.com

วันที่รับบทความ: 1 ตุลาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 2 ธันวาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 2 ธันวาคม 2567

Received: October 1, 2024; Revised: December 2, 2024; Accepted: December 2, 2024

บทคัดย่อ

ตำรวจเป็นหน่วยงานมีหน้าที่ดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนซึ่งต้องขับเคลื่อนการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ต่อประชาชนและความมุ่งหมายของรัฐบาลและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ การวิจัยระยะที่ 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจ และ 2) วิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ จำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) การวิจัยระยะที่ 2 เพื่อสร้างและยืนยันโมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจ ประกอบด้วย 1) การยก ร่างรูปแบบจากผลการวิจัยในระยะที่1 จากนั้นเป็นการวิพากษ์โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ด้วยการสนทนา กลุ่ม นำผลการเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มมาปรับปรุง และยืนยันรูปแบบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบประชากรเป้าหมายเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารงานตำรวจ จำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าฐานนิยม ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ปัจจัยเชิงสาเหตุโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่า ไค-สแควร์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2/df = 1.596$) ค่า CFI ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ เท่ากับ .974 ค่า TLI เท่ากับ .949 และเมื่อพิจารณา ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.042 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.031 โดยพบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุทุกตัวสามารถส่งอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4

3. โมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 โดยผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกันมาก ($\bar{X} = 4.76$, Median = 4.80, IR = 0.24, Mod = 4.84, Mo-Mdn = 0.04) ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาสัมพันธภาพ การพัฒนาภาวะผู้นำแปลงสภาพ การพัฒนากำลังคน และการพัฒนาใช้นโยบายตำรวจผู้รับใช้ชุมชน โดยโมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 เรียกว่า “PoLICE MODEL”

คำสำคัญ: โมเดลสมการโครงสร้าง; การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจ; ผลสัมฤทธิ์

Abstract

The police are the unit responsible for the safety of people's lives and property, which must drive the work to achieve the results for the people and the goals of the government and the Royal Thai Police. The research phase 1 aimed to 1) study the level of performance results of police stations and 2) analyze the causal factors of the structural equation model for the development of performance results of police stations. The sample group consisted of 380 police officers. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire. The data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, structural equation model (SEM) analysis, and confirmatory factor analysis (CFA). Phase 2 research to create and confirm the model for developing the performance of police stations consisted of 1) drafting the model from the research results in phase 1, from the critique by 9 experts through focus group discussions, using the results of the group discussions to improve, and confirming the model through a connoisseurship seminar to confirm the appropriateness of the model. The target population was 20 police administration experts through purposive sampling. Data analysis used content analysis, mode, median, and interquartile range.

The research results found that:

1. The overall performance of police stations under the jurisdiction of the Provincial Police Region 4 was at a high level. When separated into each aspect, it was found that all aspects were at a high level.

2. The causal factors of the structural equation model for the development of the performance of police stations under the Provincial Police Region 4 are consistent with the empirical data. Considering the chi-square value, it is not statistically significant ($\chi^2/df = 1.596$). The CFI value, the comparative fit index, is equal to .974. The Tucker-Lewis Index is equal to .949. When considering the parameter estimation error (RMSEA) of 0.042 and the root mean square of the standard error (SRMR) of 0.031, it was found that all causal factors can directly and indirectly influence the performance of police stations under the Provincial Police Region 4.

3. The model of the development of the performance of police stations under the jurisdiction of the Provincial Police Region 4 by experts (Connoisseurship) found that the model was very consistent ($\bar{X}$ = Median = 4.80, IR = 0.24, Mod = 4.84, Mo-Mdn = 0.04), consisting of relationship development, transformational leadership development, workforce development, and development of police policy implementation as community servants. The model of the development of the performance of police stations under the jurisdiction of the Provincial Police Region 4 is called the “PoLICE MODEL”.

Keywords: Structural Equation Model; Police Station Performance; Performance

บทนำ

การบริหารงานตำรวจ มีลักษณะกว้างขวางที่ครอบคลุมทั้งเรื่องการจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การจัดการงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ มีการนำหลักทฤษฎีด้านการบริหารงานภาครัฐและภาคธุรกิจมาใช้ อธิบายการบริหารงานตำรวจ ในปัจจุบันเป็นการบริหารงานที่พยายามพัฒนาโครงสร้างขององค์กรตำรวจ ให้เป็น “ระบบเปิดที่มุ่งสู่เป้าประสงค์” มององค์การตำรวจจากโครงสร้างมาเป็นกระบวนการที่มีปัจจัยป้อนเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) (ปิยะ อุทาโย และคณะ, 2563 น. 48) ซึ่งจะสอดคล้องกับหลักการปฏิบัติงานเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ โดย ปิยะ อุทาโย และคณะ, (2563 น. 48-49) ได้กล่าวว่าการปฏิบัติราชการของตำรวจจะต้องมีความรับผิดชอบต่อสองลักษณะ กล่าวคือ ความรับผิดชอบต่อหลักนิติธรรม (The Rule of Law) และความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของประชาชน (Public Interest) งานของตำรวจ

จะต้องตอบสนองทั้งหลักนิติธรรมซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย ในขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ต้องตอบสนองต่อความคาดหวังของชุมชนและประชาชน

สถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 ถือเป็นหน่วยงานย่อยและมีหน้าที่ดูแลความปลอดภัย ในระดับภูมิภาคซึ่งต้องขับเคลื่อนการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยได้มีการประเมินการตรวจราชการประจำปีตามที่สำนักงานตำรวจได้มอบหมายให้สำนักงานจรตำรวจกำหนดให้มีการตรวจราชการประจำปีตามรอบปีงบประมาณ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อประชาชน และเกิดผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหมายของรัฐบาลและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยผลการตรวจราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 พบว่าการตรวจราชการอยู่ในเกณฑ์ดีถึง ดีมากแต่ยังพบประเด็นปัญหาสำคัญ คือ หน่วยงานไม่ให้ความสำคัญกับผลสำรวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการบนสถานีตำรวจ งานสอบสวนมีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ซับซ้อน ตลอดจนพนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่สอบสวนบางนายขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง หน่วยงานขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ตั้งด่านตรวจที่ทันสมัย สถานีตำรวจภูธรบางแห่งไม่ให้ความสำคัญในการแสวงหาความร่วมมือจากภาครัฐและเอกชนและแหล่งชุมชนต่าง ๆ และยังพบว่าข้าราชการตำรวจมีภาระหนี้สิน มีภาวะเสี่ยงเป็นโรคซึมเศร้า (สำนักงานตำรวจ, 2566)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีปัจจัยที่หลากหลายที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติราชการ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2547) , วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2551) และ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2561) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการ เช่น การวางแผนกลยุทธ์ การจัดองค์กร ความชัดเจนในการกำหนดโครงสร้างขององค์กร สภาพแวดล้อมการทำงาน การบริหารและพัฒนาบุคลากร การสร้างแรงจูงใจ ภาวะผู้นำ การสร้างขวัญกำลังใจ รางวัลและการลงโทษ เป็นต้น การบรรลุผลสัมฤทธิ์ที่เหมาะสมในสถานีตำรวจถือเป็นความพยายามที่ซับซ้อน มีความท้าทายหลายประการ ครอบคลุมการจัดสรรทรัพยากร การมีส่วนร่วมของชุมชน การบรรเทาอาชญากรรม และการปรับตัวทางเทคโนโลยี ซึ่งสะท้อนถึงความรับผิดชอบและพลวัตที่หลากหลายของการบังคับใช้กฎหมายระดับจังหวัด แต่จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานของตำรวจ จะพบเพียงประเด็นที่มุ่งศึกษาถึงระดับของผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานตำรวจ แต่ในสภาพความเป็นจริงการปฏิบัติงานจะมีหลาย ๆ ปัจจัย ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ปัจจัยหรือสาเหตุของการเกิดสิ่งต่าง ๆ นั้น ไม่ได้มีเพียงสาเหตุเดียว ดังนั้นการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ล้วนมาจากหลายปัจจัย การที่ทราบว่าปัจจัยใดที่มีอิทธิพลทางตรงหรือทางอ้อม หรือมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal relationships) กัน หากสามารถทราบถึงประเด็นเหล่านี้ จะทำให้สามารถพัฒนาได้ตรงจุด จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจที่จะศึกษาในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจะทำให้ทราบถึงรูปแบบที่จะนำไปพัฒนาการทำงานของตำรวจให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ในปัจจุบันพบว่าจุดอ่อนที่สำคัญของผู้บริหารส่วนใหญ่ ไม่ได้อยู่ที่การวางแผน หรือการจัดทำกลยุทธ์ แต่อยู่ที่ความสามารถในการนำกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นไปสู่การ

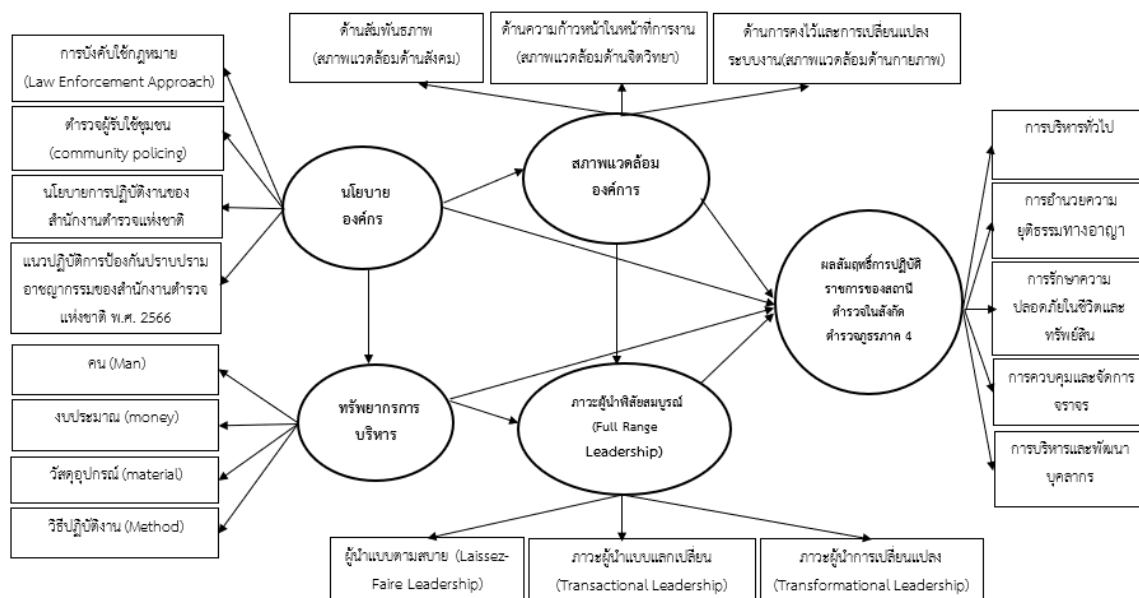
ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สุวัฒน์ ศิริรินทร์ .2549 อ้างใน อนันตาพร อุปลัมภ์ และคณะ. 2561 น.22) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “โมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4” ซึ่งข้อค้นพบใหม่จะทำให้ทราบถึงวิธีการที่จะส่งเสริม พัฒนา ทำให้ข้าราชการตำรวจสามารถดึงสมรรถนะของตนเองออกมาปฏิบัติราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์มากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 กับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อสร้างและยืนยันโมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ คือ สถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 ได้แก่ สถานีตำรวจในจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม บึงกาฬ มหาสารคาม มุกดาหาร ร้อยเอ็ด เลย สกลนคร หนองคาย หนองบัวลำภู และอุดรธานี รวมจำนวน 12 จังหวัด เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน(Mixed Method) ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการและวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 กลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 จำนวน 380 คน กำหนดขนาดตัวอย่างตาม Hair et al. โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) แบบ 2 – Stage Sampling ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยการกำหนดสัดส่วนแล้วใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery Method) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าของ ลิเคิร์ท (Likert Five rating scales) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 น.72) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุโมเดลใช้สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) และ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA)

ระยะที่ 2 การสร้างและยืนยันโมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 โดยนำผลการวิจัยในระยะที่ 1 มาสรุปประเด็นประกอบกับการสังเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary research) เพื่อร่างรูปแบบ (Model) จากนั้นนำไปวิพากษ์โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) หลังจากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปประเด็น นำผลการเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มมาปรับปรุง เพื่อสรุปเป็นรูปแบบ (Model) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 จากนั้นจึงยืนยันรูปแบบ (Model) ด้วยผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบ (Model) จำนวน 20 คน โดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีการจัดเตรียมข้อคำถามไว้เป็นชุดคำถามที่สมบูรณ์ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการ เป็นประเด็นที่สามารถอาศัยมติจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเกี่ยวข้องกับอนาคตในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การหาค่าฐานนิยม (Mode) ค่ามัธยฐาน (Mediam) และ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์หรือค่า IR (Interquartile Range)

ผลการวิจัย

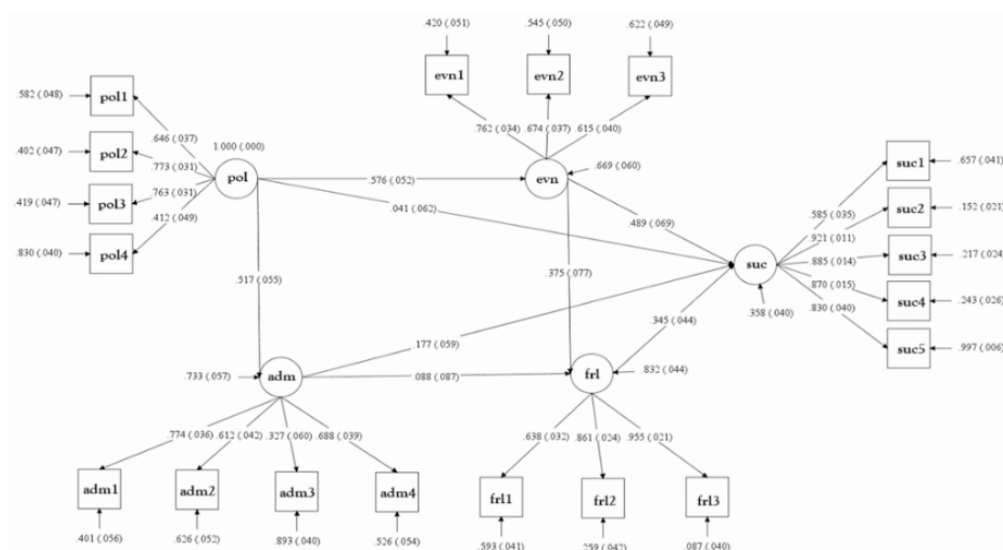
1. การวิเคราะห์ระดับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 โดยรวม

ตารางที่ 1 ระดับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 โดยรวม

ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการบริการทั่วไป	3.58	0.51	มาก
ด้านการอำนวยความสะดวกทางอาญา	3.74	0.45	มาก
ด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	3.64	0.43	มาก
ด้านการควบคุมและจัดการจราจร	3.71	0.64	มาก
ด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร	3.53	0.41	มาก
รวม	3.64	0.27	มาก

จากตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการอำนวยความสะดวกทางอาญา ($\bar{X} = 3.74$) ด้านการควบคุมและจัดการจราจร ($\bar{X} = 3.71$) ด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{X} = 3.64$) ด้านการบริการทั่วไป ($\bar{X} = 3.58$) และด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ

2. ปัจจัยเชิงสาเหตุโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

Chi-square = 223.810, df = 129, p=.078, χ^2/df = 1.734, CFI = .996, TLI = .991

RMSEA = .050, SRMR = .044

แผนภาพที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของ
สถานีดำรงในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4

จากภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรงในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 มีสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (χ^2/df) = 1.734 ค่า CFI ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (Comparative fit index) เท่ากับ .996 ค่า TLI (Tucker-Lewis Index) เท่ากับ .991 ซึ่งทั้งสองค่ามีค่ามากกว่า .90 ทุกค่า และเมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ RMSEA = .050 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ SRMR = .044 ซึ่งทั้งสองค่ามีค่าน้อยกว่า .05 และมีความเชื่อมั่นเชิงโครงสร้าง (Construct Reliability: CR) เท่ากับ .945 ซึ่งมากกว่า .70 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรสังเกตทั้งหมดให้มาตรวัดตัวแปรแฝงเชื่อถือได้ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) อยู่ระหว่าง .327 ถึง .955 ซึ่งตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูง > .30 ทุกตัว ค่าอำนาจการพยากรณ์ของตัวแปรสังเกตได้ มีค่าอยู่ระหว่าง .087 ถึง .893 ซึ่งทุกค่าเป็นบวก และค่าสัมประสิทธิ์และอำนาจการพยากรณ์ของตัวแปรสังเกต (R^2) มีค่าอยู่ระหว่าง .017 ถึง .913 ซึ่งทุกค่าเป็นบวกและแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์สูงสุด ได้แก่ ตัวแปรสังเกต frl4 (ภาวะผู้นำแปลงสภาพ (Transformational Leadership))

ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลผลรวมของสมการโครงสร้างโมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรงในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 สามารถแสดงอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลผลรวมระหว่างแต่ละตัวแปรของตัวแบบสมการโครงสร้างโมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรงในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านนโยบายองค์กร(pol) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรง ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 ที่ค่าอิทธิพลเท่ากับ .041 และส่งผ่านตัวแปรทรัพยากรการบริหาร(adm) ค่าอิทธิพล เท่ากับ .517 และส่งผ่านตัวแปรสภาพแวดล้อมองค์การ(evn) ค่าอิทธิพลเท่ากับ .576 2) ปัจจัยด้านทรัพยากรการบริหาร(adm) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรง ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 ที่ค่าอิทธิพลเท่ากับ .177 และส่งผ่านตัวแปรภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ (frl) ค่าอิทธิพล .088 3) ปัจจัยสภาพแวดล้อม (evn) อิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรง ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 ที่ค่าอิทธิพลเท่ากับ .489 และส่งผ่านตัวแปรภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ (frl) ค่าอิทธิพล .375 และ 4) ปัจจัยภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ (frl) อิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรง ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 ที่ค่าอิทธิพลเท่ากับ .345

ตารางที่ 2 สรุปเส้นทางอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลผลรวมระหว่างแต่ละตัวแปรของโมเดล การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4

ปัจจัยเชิงสาเหตุ	ค่าอิทธิพล		
	DE	IE	TE
นโยบายองค์กร (pol)	.041	.388	.429
ทรัพยากรการบริหาร (adm)	.177	.188	.365
สภาพแวดล้อมองค์การ (env)	.489	.129	.618
ภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ (frl)	.345	-	.345

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .005

จากตารางที่ 2 พบว่าอิทธิพลทางตรง (direct effect: DE) อิทธิพลทางอ้อม (indirect effect: IE) และอิทธิพลผลรวม (total effect: TE) ระหว่างแต่ละตัวแปร ซึ่งตัวแปรต่าง ๆ สามารถส่งอิทธิพลทั้งทางตรง และทางอ้อมต่อกัน ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านนโยบายองค์กร(pol) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 เท่ากับ .041 มีอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ .388 และมีอิทธิพลรวม เท่ากับ.429 2) ปัจจัยด้านทรัพยากรการบริหาร (adm) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 เท่ากับ .177 มีอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ .188 และมีอิทธิพลรวม เท่ากับ .365 3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมองค์การ (env) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 เท่ากับ .489 มีอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ .129 และมีอิทธิพลรวม เท่ากับ .618 4) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ (frl) มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 เท่ากับ .345

3. การสร้างและยืนยันโมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 จากการศึกษาในระยะที่ 1 พบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 ที่มีอิทธิพลทางตรงต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธร ภาค 4 โดยเรียงจากระดับเส้นอิทธิพลสูงที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมองค์การ (Organizational environment factors) โดยมีองค์ประกอบด้านสัมพันธภาพ (relationship dimension) มีค่าอิทธิพลสูงสุด ลำดับต่อมาคือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ (Full Range Leadership) มีองค์ประกอบด้าน ภาวะผู้นำแปลงสภาพ (Transformational Leadership) มีค่าอิทธิพลสูงสุด ลำดับต่อมาคือ ปัจจัยด้านทรัพยากรการบริหาร (Administrative resource factors) มีองค์ประกอบด้านคน (Man) มีค่าอิทธิพลสูงสุด และปัจจัยด้านนโยบายองค์กร (Organizational policy factors) มีองค์ประกอบด้านนโยบายตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community policing) มีค่าอิทธิพลสูงสุด

ผู้วิจัยจึงนำองค์ประกอบเหล่านั้นมาสร้างเป็นรูปแบบ (Model) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 ต่อไป

1. การสร้างรูปแบบ(Model) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจในสังกัด ตำรวจภูธรภาค 4 จากการนำผลวิจัยในระยะที่ 1 มาสรุปประเด็นประกอบกับการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary research) เพื่อร่างรูปแบบ (Model) และนำมาวิพากษ์โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ด้วยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่าผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ให้ความเห็นที่สอดคล้องกับผลการวิจัยในระยะที่ 1 โดยสรุปประเด็นการพัฒนาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal relationships) ต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) การพัฒนากลยุทธ์ด้านนโยบายองค์กร โดยนำนโยบายตำรวจผู้รับใช้ชุมชน นโยบายการบังคับใช้กฎหมาย ส่วนนโยบายการตรวจราชการประจำปีจะเป็นนโยบายประจำปีที่ผู้บริหารของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะกำหนดขึ้นมาในแต่ละช่วง เมื่อผู้บริหารเปลี่ยนนโยบายเหล่านี้ก็จะถูกปรับเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน 2) การพัฒนาด้านทรัพยากรการบริหาร โดยเห็นควรนำทรัพยากรการบริหาร 4M ทุกด้านมาพัฒนา เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นควรได้รับการพัฒนาทุกด้าน 3) การพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมองค์กร โดยพัฒนาความสัมพันธ์ภาพ และด้านความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เนื่องจากจะเป็นสภาพแวดล้อมที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจะสามารถสัมผัสและรับรู้ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม และ 4) การพัฒนาด้านภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ โดยพัฒนาด้านภาวะผู้นำแปลงสภาพ หลังจากนั้นได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปประเด็นนำผลการเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มมาปรับปรุง เพื่อสรุปเป็นรูปแบบ (Model) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4

จากผลการสังเคราะห์การวิจัยในระยะที่ 1 และจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยสามารถเขียนโมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 ได้ดังภาพที่ 3 และรายละเอียดดังต่อไปนี้

“PoLICE MODEL”

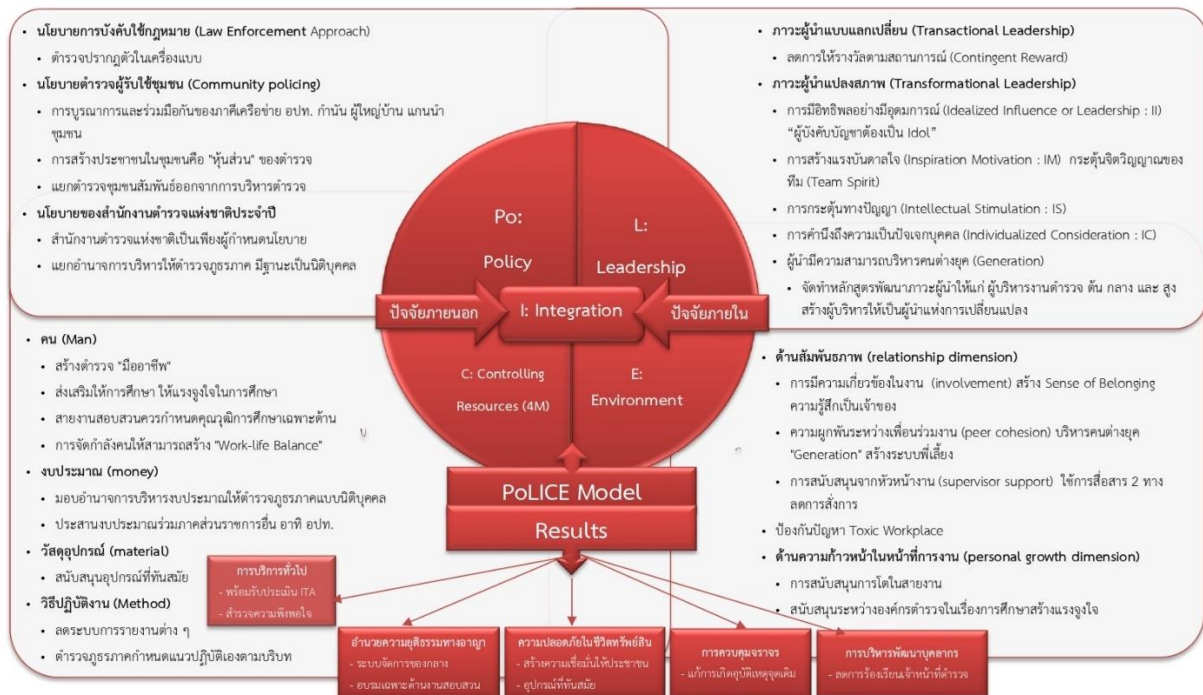
Po = Policy: การกำหนดนโยบายองค์กร

L = Leadership: ภาวะผู้นำ

I = Integration: การบูรณาการร่วม

C = Controlling resources: การควบคุมทรัพยากรการบริหาร

E = Environment: การจัดสภาพแวดล้อมองค์กร

แผนภาพที่ 3 โมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4
"PoLiCE MODEL"

รายละเอียดโมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 มีรายละเอียด ดังนี้

Po = Policy การกำหนดนโยบายองค์กร: โดยสถานีตำรวจต้องปฏิบัติงานตามแนวนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่กำหนดขึ้น นำมาใช้ในการปฏิบัติราชการ ซึ่งนโยบายที่สำคัญคือ นโยบายตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community policing) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงหลักการทำงานใหม่ของตำรวจที่เพิ่มเติมจากการทำงานของตำรวจแบบเดิมที่มุ่งเพียงมีสายตรวจป้องกันแก้ไขเหตุร้าย แต่ตำรวจผู้รับใช้ชุมชนต้องมุ่งเข้าหาประชาชนและต้องทำงานร่วมกันเพื่อรักษาความสงบสุขของสังคม โดยตำรวจต้องสร้างความเป็นกันเองกับประชาชน เน้นการป้องกันมากกว่าการปราบปราม และลดความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชน และมีการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement) เข้าร่วมด้วย และในการกำหนดนโยบายการบริหารสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรเป็นเพียงผู้กำหนดนโยบายหลัก และมอบอำนาจให้ภาคเป็นผู้บริหารแบบนิติบุคคล ซึ่งนโยบายองค์กรจะต้องมีปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่นำไปปฏิบัติโดยต้องบูรณาการร่วมกับทรัพยากรการบริหาร และผู้นำต้องนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

L = Leadership ภาวะผู้นำ องค์กรจำเป็นต้องมีผู้นำที่มีศักยภาพสูงเพื่อช่วยให้การขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ผลสำเร็จของเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยในการปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจควรใช้ภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ เพื่อวัดระดับการนำของผู้นำ โดยมีรายละเอียดดำเนินการตามกลยุทธ์ ดังนี้ 1) การมีอิทธิพลอย่างมี

อุดมการณ์ (Idealized Influence: II) พัฒนาผู้บังคับบัญชาให้เป็นแบบอย่างสำหรับผู้ตาม “ผู้บังคับบัญชาต้องเป็น Idol” 2) การสร้างแรงบันดาลใจ (Inspiration Motivation: IM) พัฒนาผู้บังคับบัญชาให้มีพฤติกรรมในทางที่มุ่งใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ใต้บังคับบัญชา มีการกระตุ้นจิตวิญญาณของทีม (Team Spirit) 3) การกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation: IS) พัฒนาผู้บังคับบัญชาให้กระตุ้นใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration: IC) ผู้บังคับบัญชาต้อง ให้คำแนะนำและให้กำลังใจผู้บังคับบัญชาเสมอ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นการส่วนตัว โดยภาวะผู้นำถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้นำต้องมีเนื่องจากผู้นำเป็นบุคคลที่ต้องบริหารปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผ่านผู้นำ โดยนโยบายองค์กร ทรัพยากรการบริหาร และสภาพแวดล้อมองค์กร ล้วนต้องใช้ผู้นำที่มีภาวะผู้นำในการดำเนินการ

I = Integration การบูรณาการร่วม โดยสถานีดำรวจจะต้องมีการปฏิบัติราชการที่มีการบูรณาการร่วมภาคส่วนราชการ ภาศิเครือข่าย และประชาชน ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) และนโยบายตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community policing) และในการปฏิบัติราชการจะต้องมีการบูรณาการทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก รวมทั้งสถานีดำรวจจะต้องบูรณาการปัจจัยเชิงสาเหตุต่าง ๆ ทั้ง 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลลัพธ์การปฏิบัติราชการ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยนโยบายองค์กร ปัจจัยทรัพยากรการบริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อมองค์กร และปัจจัยภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์

C = Controlling resources การควบคุมทรัพยากรการบริหารให้เหมาะสม การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจจะต้องมีการกำหนดหรือควบคุมทรัพยากรการบริหาร (Administrative resource factors) ซึ่งควรมีความพร้อมของเครื่องมือ วิธีการ ที่ช่วยสนับสนุนให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ ให้สามารถดำเนินการตามพันธกิจ (Mission) และเป้าหมาย (Goals) โดยผู้บริหารที่มีศักยภาพจะต้องสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ในอัตราส่วนที่เหมาะสม บุคลากร (Man) ถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีความสำคัญมากในองค์กร โดยสถานีดำรวจต้องดำเนินการพัฒนาคน (Man) โดยกำหนดโครงสร้างให้เหมาะสมนำสถิติการให้บริการเป็นตัวกำหนด โดยควรมีการกำหนดตำแหน่งที่สามารถเติบโตในสายงานเพื่อให้ได้คนที่ชำนาญในสายงานนั้นโดยตรง กำหนดหลักสูตรที่เป็นมาตรฐาน สร้างการเป็นตำรวจ “มืออาชีพ” การจัดกำลังคนให้สามารถสร้าง "Work-life Balance" กำหนดให้มีหลักสูตรการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานทางเทคโนโลยีในระดับสถานีดำรวจ และให้เข้ารับการฝึกอบรมให้ทั่วถึง รวมทั้งยังต้องสร้างกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร

E = Environment การจัดสภาพแวดล้อมองค์กร สภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสมจะเป็นประโยชน์ในการสนับสนุนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการทำงานของตำรวจ ซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย การกระทำใด ๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชน และตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจเอง โดยเฉพาะการจัดสภาพแวดล้อมองค์กรในด้านสัมพันธภาพ (relationship dimension) (สภาพแวดล้อมด้านสังคม) โดยสถานีดำรวจต้องส่งเสริมการมีความเกี่ยวข้องในงาน ให้มีส่วนในการร่วมประชุม ร่วมเสนอความคิด ส่งเสริมความผูกพันระหว่างเพื่อนร่วมงาน สร้างความเป็นมิตรระหว่างบุคคลในองค์กร สร้างความผูกพันระหว่างเพื่อน

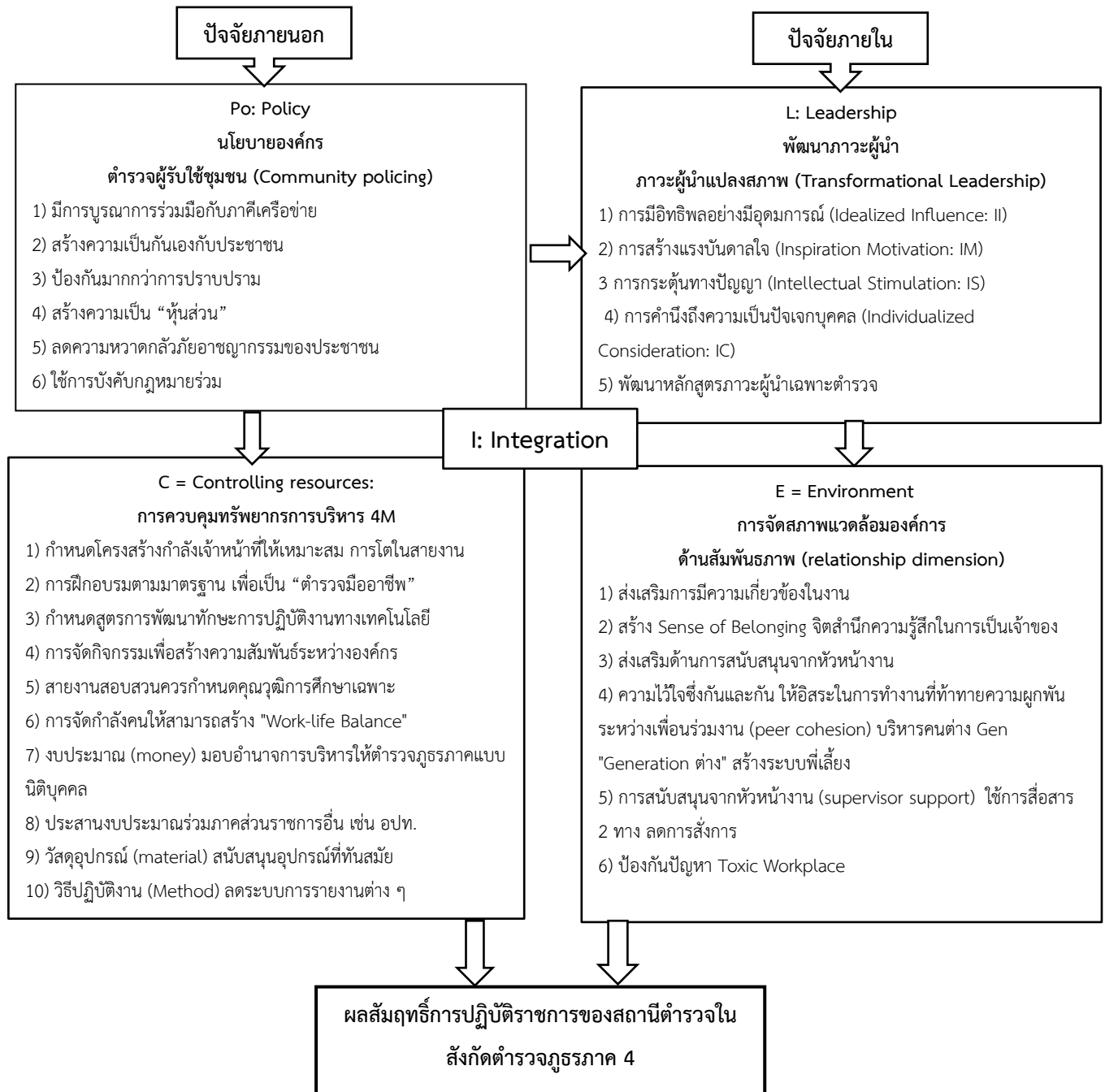
ร่วมงาน (peer cohesion) บริหารคนต่าง Gen "Generation ต่าง" สร้างระบบพี่เลี้ยง และการสนับสนุนจากหัวหน้างาน (supervisor support) ที่ใช้การสื่อสาร 2 ทาง ลดการสั่งการ และป้องกันปัญหา Toxic Workplace ซึ่งในปัจจุบันการทำงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการหรือองค์กรอื่น ๆ ใช้เทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในการทำงาน เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และประหยัด ทำให้พนักงานมีปฏิสัมพันธ์กันน้อยลง ขาดความผูกพันที่แท้จริง และขาดความรู้สึกของการเป็นสมาชิกในทีมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การสร้างความเชื่อมั่น และสร้างทีมเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากเจ้าหน้าที่ต้องมีความเชื่อมั่นในการทำงานร่วมกันอย่างแท้จริง โดยการจัดสภาพแวดล้อมองค์การให้มีความเหมาะสมต้องใช้ผู้นำ หรือภาวะผู้นำที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการ

ผู้วิจัยได้สรุปผลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อแสดงแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 โดยพิจารณาแบ่งเป็นปัจจัยภายใน (Internal Factors) และปัจจัยภายนอก (External Factors) ของสถานีตำรวจ ดังนี้

ปัจจัยภายนอก (External Factors) ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านนโยบายองค์กร ซึ่งเป็นแนวทางกว้าง ๆ ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นผู้กำหนดขึ้นเพื่อให้สถานีตำรวจใช้เป็นแนวปฏิบัติเดียวกันในการพิจารณา เป้าหมาย และเป้าประสงค์ หรือวัตถุประสงค์ ตลอดจนกำหนดแนวทางการปฏิบัติ โดยสถานีตำรวจต้องปฏิบัติงานตามแนวนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่กำหนดขึ้น และ 2) ปัจจัยด้านทรัพยากรการบริหาร เป็นทรัพยากรที่ได้รับการจัดสรรจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จัดสรรให้สถานีตำรวจใช้ในการปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจ ซึ่งปัจจัยภายนอก คือ ปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ที่มีอยู่ภายนอกองค์กรหรือบุคคล ในขณะที่ปัจจัยภายนอก (External Factors) สามารถส่งผลกระทบได้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อประสิทธิภาพการทำงาน เป็นได้ทั้งโอกาส (Opportunities) ที่องค์กรสามารถหาประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นหรืออุปสรรค (Threats) ที่เป็นผลเสียหรือความเสี่ยงที่องค์กรสามารถทำเพียงป้องกันและหลีกเลี่ยงจากปัจจัยเหล่านั้น ซึ่งปัจจัยภายนอกมีบทบาทสำคัญในการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management)

ปัจจัยภายใน (Internal Factors) ประกอบด้วย 1) ปัจจัยภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้นำ หรือผู้บริหารสถานีตำรวจสามารถปฏิบัติเองได้ หรือสถานีตำรวจสามารถที่จะสื่อสารองค์กรและสร้างให้เกิดขึ้นเองภายในสถานีตำรวจได้ เนื่องจากภาวะผู้นำสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้ และ 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อมองค์การ ซึ่งสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสมจะเป็นประโยชน์ในการสนับสนุนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจัดสภาพแวดล้อมองค์การในด้านสัมพันธภาพ (relationship dimension) (สภาพแวดล้อมด้านสังคม) ซึ่งสถานีตำรวจสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้น และสามารถกำหนดนโยบาย แนวปฏิบัติ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมองค์การในด้านสัมพันธภาพเองได้ ซึ่งปัจจัยภายใน (Internal Factors) หมายถึง ปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในองค์กรที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร อันได้แก่ การปรับทิศทางหรือกลยุทธ์ใหม่ๆ การเปลี่ยนแปลงนโยบาย การเปลี่ยนผู้บริหาร

ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยออกมาในรูปแบบที่เข้าใจง่ายเรียกว่า “โมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4” ดังแผนภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 โมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4

จากภาพที่ 4 จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (Causal relationships) ของแต่ละปัจจัยจะเชื่อมโยงและมีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยจากผลการวิจัยระยะที่ 1 ที่พบปัจจัยนโยบายองค์กร (Organizational

policy factors) จะต้องเชื่อมโยงกับผู้นำที่มีภาวะผู้นำในการนำนโยบายไปปฏิบัติและต้องเชื่อมโยงกับทรัพยากรการบริหารที่จะสามารถขับเคลื่อนนโยบายองค์กรให้สำเร็จได้ ซึ่งจากผลการวิจัยในระยะที่ 1 นโยบายองค์กรจะมีค่าอิทธิพลทางตรงน้อยที่สุด แต่เมื่อพิจารณาจากอิทธิพลทางอ้อม ปัจจัยด้านนโยบายองค์กร กลับมีอิทธิพลรวมสูงเป็นอันดับสอง นั้นเท่ากับว่านโยบายองค์กรยังเป็นสิ่งสำคัญของการบริหารราชการ เนื่องจากว่านโยบายองค์กร เป็นวิธีการ แนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้บริหารนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน โดยผ่านปัจจัยด้านอื่นๆ ทำให้ให้นโยบายองค์กรมีอิทธิพลสูงเมื่อส่งผ่านปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ โดยนโยบายองค์กรเป็นสิ่งที่คน (Man) กำหนดขึ้น หรือเกิดการจากร่วมพูดคุย ร่วมระดมความคิด จากคนในองค์กร ผ่านกระบวนการกลั่นกรองต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นจากสภาพแวดล้อมองค์กร จากการบริหารทรัพยากรการบริหาร และผ่านผู้นำ ก่อนออกมาเป็นนโยบายในการปฏิบัติ อาจพูดได้ว่าถ้ามีนโยบายแต่ไม่มีคนนำไปปฏิบัติ หรือแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ นโยบายก็จะไม่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของงานได้ และผู้นำต้องมีหน้าที่และมีภาวะผู้นำที่สามารถในการบริหารสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน และมีหน้าที่ในการบริหารทรัพยากรการบริหารให้เพียงพอด้วยเช่นกัน ดังนั้น โมเดลที่ได้จากการวิเคราะห์จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 และจากผลการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างจึงสอดคล้องกับบริบทที่จะนำไปใช้ในการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4

2. การยืนยันโมเดลโดยผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 20 คน พบว่าโมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด และมีความเหมาะสมสอดคล้องกันมากทุกกลยุทธ์ ($\bar{X}$ =4.76, Median = 4.80 ,IR =0.24, Mod =4.84, Mo-Mdn =0.04)

อภิปรายผล

1. ระดับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 พบประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

ระดับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีการกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นกรอบการดำเนินงาน ประกอบด้วยยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการรักษาความมั่นคง การเพิ่มศักยภาพในการบังคับใช้กฎหมาย การอำนวยความสะดวกทางอาญา และการให้บริการประชาชนอย่างเสมอภาคเป็นธรรม การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างยั่งยืน และ การพัฒนาองค์กรให้ทันสมัย มุ่งสู่ความเป็นเลิศ และมีนโยบายการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในแต่ละปี มีการตรวจราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่เป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งในการบริหารราชการตามรอบปีงบประมาณ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ,2567) ประกอบมีการบูรณาการร่วมกับภาคส่วนราชการ

และประชาชน มุ่งเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจตามทฤษฎีตำรวจผู้รับใช้ชุมชน (Community policing) เมื่อมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนทำให้ทุกฝ่ายมองเป้าหมาย และรู้วิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนจึงทำให้ระดับผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ อนันตพร อุปลัมภ์, ปฐม อุ่นอบ และคณะ.(2561,บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการต่อปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองตามช่องทางธรรมชาติในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน พบว่าระดับผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการต่อปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมือง พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ ลลิตา ปาละกุล และ อรนนท์ กลันทปุระ.(2565:บทคัดย่อ). ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ ซึ่งพบว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยเชิงสาเหตุของโมเดลสมการโครงสร้างการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบประเด็นนำมาอภิปรายดังนี้

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุโมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 มีสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยปัจจัยที่มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมองค์การ มีองค์ประกอบด้านสัมพันธภาพ มีค่าอิทธิพลสูงสุด ลำดับต่อมาคือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ มีองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำแปลงสภาพ มีค่าอิทธิพลสูงสุด ลำดับต่อมาคือ ปัจจัยด้านทรัพยากรการบริหาร มีองค์ประกอบด้านคน มีค่าอิทธิพลสูงสุด และปัจจัยที่มีค่าอิทธิพลลำดับสุดท้ายคือ ปัจจัยด้านนโยบายองค์กร มีองค์ประกอบด้านนโยบายตำรวจผู้รับใช้ชุมชน มีค่าอิทธิพลสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า ในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์นั้นมีความซับซ้อนและมีหลายปัจจัยเชิงสาเหตุต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการ ในสภาพความเป็นจริงการปฏิบัติงานจะมีหลาย ๆ ปัจจัย ที่เข้ามาเกี่ยวข้องบางสาเหตุมีน้ำหนักมาก บางสาเหตุมีน้ำหนักน้อยต่างกันไป แต่ถ้าเราพิจารณาในมิติเดียว (สาเหตุเดียว) อาจทำให้คำตอบไม่ตรงนัก หรือทำให้แก้ปัญหาผิดจุด เช่น ปัญหาการปฏิบัติงานของทางราชการจะบอกว่าเป็นปัญหาของนโยบายเพียงอย่างเดียวคงไม่ได้ ย่อมมีคนเข้ามาเกี่ยวข้อง หรือถ้าพูดกลับกันจะบอกว่าเป็นปัญหาของคนอย่างเดียวไม่เกี่ยวกับนโยบายในการปฏิบัติงานก็คงไม่ได้เช่นกัน เมื่อแต่ละปัจจัยมาเจอกันผลอาจเปลี่ยนจากการที่มีเพียงปัจจัยเดียวเข้ามาเกี่ยวข้อง การบูรณาการของปัจจัยเหล่านี้สามารถช่วยสร้างพื้นฐานและบ่งบอกถึงความสำเร็จในการปฏิบัติราชการ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ กล่าวถึงปัจจัยความสำเร็จของการปฏิบัติราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.2547) การวางแผนกลยุทธ์ การจัดองค์กร การบริหารและพัฒนาบุคลากร ภาวะผู้นำ การสร้างแรงจูงใจ การมีส่วนร่วม บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในองค์กร และการสนับสนุนจากเครือข่ายภายนอก และยังสอดคล้องกับ วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2551) สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการ ได้แก่ 1) ผู้บริหารทุกระดับต้องมีภาวะผู้นำ มีการจัดทำระบบข้อมูลผลการ

ปฏิบัติงาน ให้ความสำคัญและมีการพัฒนาบุคลากรและองค์กรที่เด่นชัด มีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อลักษณะขององค์การแห่งการเรียนรู้ มีโครงสร้างที่เหมาะสม (appropriate structure) มีวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ภายในองค์กร (corporate learning culture) เน้นเรื่องกลยุทธ์ (strategy) มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมและเครือข่าย (teamwork and networking) และ สมาชิกมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (vision) และสอดคล้องกับฉันทิข มณฑล. (2565 บทคัดย่อ). ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของตำรวจสันติบาลในภาคตะวันออก พบว่า ปัจจัยที่มีแรงจูงใจ ปัจจัยด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงานที่ทำ ด้านสวัสดิการและผลตอบแทน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านสภาพแวดล้อมในการ และด้านนโยบายองค์การและระบบบริหารงาน มีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของตำรวจสันติบาลในภาคตะวันออก

การวิจัยระยะที่ 2 การสร้างและยืนยันโมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 พบประเด็นที่สามารถนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

ผลการยืนยันโมเดลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 ผ่านการยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญ ในภาพรวมพบโมเดลมีความเหมาะสมสอดคล้องกันมาก และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีสอดคล้องกันมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าในการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์นั้นมีความซับซ้อนและมีหลายปัจจัยเชิงสาเหตุต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการ ในสภาพความเป็นจริงการปฏิบัติงานจะมีหลาย ๆ ปัจจัย ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งจากผลการยืนยันโมเดล เป็นการอธิบายปรากฏการณ์และเป็นการยืนยันเพื่อพิสูจน์ทฤษฎี (theory testing research) (สมโภชน์ อเนกสุข, 2564 น.6) ที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ สามารถอธิบายพฤติกรรม ทำนายพฤติกรรม หาสาเหตุของพฤติกรรม และทำความเข้าใจหรืออธิบายพฤติกรรม (สมโภชน์ อเนกสุข, 2564 น.3) โดย สมโภชน์ อเนกสุข (2564) ได้เสนอว่า การวิจัยโดยทั่วไปมีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อปรับปรุงและพัฒนา (improvement and development) วิธีการทำงานและวิถีชีวิต ให้มีประสิทธิภาพและมีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ดังนั้นข้อค้นพบจากการทำวิจัยในระยะที่ 1 นั้น มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานีตำรวจในสังกัดตำรวจภูธรภาค 4 มีความเหมาะสมที่จะนำมาพัฒนาเพื่อปรับปรุงและพัฒนา (improvement and development) วิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติราชการของสถานีตำรวจ ในสังกัดตำรวจภูธร

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

1.1 การบูรณาการและร่วมมือกันของภาคีเครือข่าย อปท. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชนการสร้างประชาชนในชุมชนคือ “หุ้นส่วน” ของตำรวจ

1.2 การบริหารจัดการทรัพยากรในการบริหารให้มีความเหมาะสมในเรื่องของการพัฒนาคน (Man) การจัดกำลังคนให้สามารถสร้าง “Work-life Balance”

- 1.3 สร้างการบริหารคนต่างยุค "Generation" ป้องกันปัญหา Toxic Workplace
- 1.4 การปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมในแต่ละบริบทของพื้นที่ ทั้งด้านสังคม ด้านจิตวิทยา และด้านสภาพแวดล้อมความพร้อมขององค์กร
- 1.5 หัวหน้าสถานีดำรวจ (ผู้นำ) ใช้การนำแบบภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ (Full Range Leadership) เนื่องจากเป็นภาวะผู้นำที่แสดงถึงระดับการนำของผู้บริหารในระดับสูง
- 1.6 สร้างผู้นำมีความสามารถบริหารคนต่างยุค (Generation)

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 2.1 สำนักงานตำรวจเป็นหน่วยกำหนดนโยบาย และแยกอำนาจการบริหารให้ตำรวจภูธรภาค
- 2.2 สำนักงานตำรวจแห่งชาติใช้สถิติในการปฏิบัติงานเป็นเกณฑ์ในการจัดสรรทรัพยากรการบริหาร เสนอให้มีการอนุมัติหลักการ เพื่อการจัดทำแผนบริหารกำลังพลระยะเวลา 1 ถึง 3 ปีระดับสถานีดำรวจเพื่อกำหนดทิศทางการบริหารกำลังพลให้เหมาะสมกับงาน
- 2.3 เสนอให้มีการกำหนดหลักการในระดับนโยบาย เกี่ยวกับระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ของหน่วยงานระดับสถานีดำรวจ การใช้และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรเป็นแผนงานระยะสั้น เนื่องจากเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก
- 2.4 พัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารเป็นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยเฉพาะ เนื่องจากการปฏิบัติงานของตำรวจจะมีวิธีการ กลยุทธ์ หรือการปฏิบัติงานที่แตกต่างจากหน่วยงานอื่นๆ เช่นในเรื่องของการเสริมพลัง การตัดสินใจ เพราะการปฏิบัติงานของตำรวจจะส่งผลกระทบต่อสาธารณะ และเกิดคุณหรือเกิดโทษแก่บุคคลได้ ดังนั้นจึงต้องมีภาวะการนำที่มีประสิทธิภาพและมีคุณธรรม
- 2.5 จัดทำหลักสูตรพัฒนาภาวะผู้นำให้แก่ ผู้บริหารงานตำรวจ ต้น กลาง และ สูง สร้างผู้บริหารให้เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 3.1 การวิจัยทุนมนุษย์ (Human Capital) ของสถานีดำรวจ
- 3.2 การวิจัยภาวะผู้นำพิสัยสมบูรณ์ (Full Range Leadership) กับการบริหารราชการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
3. การวิจัยการจัดสภาพแวดล้อมองค์การกับผลการปฏิบัติราชการของสถานีดำรวจ ในการ บริหารคนต่างยุค "Generation" ป้องกันปัญหา Toxic Workplace

เอกสารอ้างอิง

จิรวัด ภู่วัฒนาภรณ์. (2557). ผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการของกองบังคับการปราบปราม กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาวิทยาลัศรีปทุม.

- ฉันทิช มณฑา.(2565 บทคัดย่อ). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานของตำรวจสันติบาลในภาคตะวันออกเฉียง. งานนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย (ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สุริยาสาสน์การพิมพ์.
- บุญทริกา แจ้งเจริญกิจ. (2556). บรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ของบุคลากรสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.วิทยานิพนธ์ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปิยะ อุทาโย และคณะ. (2563). การพัฒนาการบริหารจัดการงานตำรวจของไทยและการยกระดับความร่วมมือกับองค์กรตำรวจของประเทศสมาชิกอาเซียนในการดูแลความปลอดภัยสาธารณะจากปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ. รายงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (สกว.).
- เปรมชัย สโรบล. (2550). ปัจจัยการบริหารที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัชну เรืองโอชา. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ บรรยากาศองค์การ การเสริมสร้างพลัง อำนาจในงานเชิงโครงสร้าง และความพึงพอใจในงานของบุคลากร ศูนย์เทคโนโลยี โลหะและวัสดุแห่งชาติ. งานวิจัยส่วนบุคคล ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ลลิตา ปาละกุล และ อรนนท์ กลันทปุระ.(2565).ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8 (3),162-175.
- วีระยุทธ ชาทะกาญจน์.(2551). เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ ศิริรินทร์. (2549). การวางแผนกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: ซี แอนด์ เอ็น.
- สำนักงานจเรตำรวจ.(2566). สรุปรายงานผลการตรวจราชการของ จต.รอบ 12 เดือน. บันทึกข้อความ ที่ 0013.14/1411 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2547). คู่มือการวางระบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ระดับกระทรวง.กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2561). คู่มือการบริหารงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2567). แนวทางการบริหารราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

- สมโภชน์ อเนกสุข. (2564). วิธีการเชิงปริมาณ และวิธีการเชิงคุณภาพ สู่วิธีการวิจัยแบบผสม. *e-Journal of Education Studies, Burapha University*, 3 (1),1-16.
- อนันตพร อุปถัมภ์ และคณะ. (2561). ผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการต่อปัญหาการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองตามช่องทางธรรมชาติในพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมาของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน. *โครงการวิจัยการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ*.
- อธิการ แสงสุวรรณสร. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติราชการของโครงการชลประทานสกลนคร*. ปรินญาธิรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Brown, W.B., & Moberg. D. J.(1980). *Organization theory and Management: A macro approach*. New York: Joho Wiley and Sons.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and practice of structural equation modeling (2nd ed.)*. New York: Guilford.
- Kaplan, Robert.S. and Norton, David, P. (1999). *The Balanced Scorecard: Measures that Drive Performance*. Massachusetts: Harvard BusinessSchool Press.

ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ
ในยุค New Normal ในโลกหลัง COVID-19

Strategic Factors That Influence the Operations of the Gem and Jewelry Export
Business in the New Normal Era in the Post-covid-19 World

ณัฐพร ปรางงามเปล่ง

ลัดดาวัลย์ กมลสินธ์

สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Nattaporn Prangngampleng

Laddawan Komonsin

Business Administration Program in Management, Bangkokthonburi University

Email: management.businessbkk@gmail.com

วันที่รับบทความ: 2 ตุลาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 13 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 15 ตุลาคม 2567

Received: October 2, 2024; Revised: October 13, 2024; Accepted: October 15, 2024

บทคัดย่อ

ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุค New Normal ในโลกหลัง COVID-19 การวิจัยครั้งนี้มี 1 เพื่อการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลวัดตัวแปรแฝงภายนอกและภายในปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุค New normal ในโลกหลัง COVID-19 และ 2 เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยของปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุค New Normal ในโลกหลัง COVID-19. การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามจากประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงานและผู้บริหาร ธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ จำนวน 400 คน ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) ดัชนีการเชื่อมโยงกันหลังจากผู้วิจัยปรับโมเดลพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้

ผลการวิจัยปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุค New Normal ในโลกหลัง COVID-19 พบว่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน GFI และ AGFI มีค่าเท่ากับ 0.96 และ 0.93 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าที่สูงกว่า 0.82 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.013 ซึ่งน้อยกว่า 0.086

คำสำคัญ : กลยุทธ์การดำเนินงาน; ธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ; ยุค New normal

Abstract

Strategic Factors Influencing the Operations of the Gem and Jewelry Export Business in the New Normal Era in the Post-COVID-19 World. This research aims to 1. To test the consistency of the model measuring external and internal latent variables of strategic factors influencing the operations of gemstone and jewelry export businesses in the New Normal era in the post-COVID-19 world. 2. To test the research hypothesis on strategic factors influencing the operations of gemstone and jewelry export businesses in the New Normal era in the post-COVID-19 world. This research is quantitative, using questionnaires collected from a sample group of 400 employees and executives from gem and jewelry export businesses. The data was analyzed using descriptive statistics, which included frequency, percentage, mean, and standard deviation, along with structural equation modeling (SEM). The results of the model, after adjustments, showed that it aligned with empirical data based on the conceptual framework and theories used.

The research findings on strategic factors influencing the operations of the gem and jewelry export business in the New Normal era in the post-COVID-19 world revealed that the goodness-of-fit index (GFI) and the adjusted goodness-of-fit index (AGFI) were 0.96 and 0.93, respectively, which are higher than 0.82 and approach 0.79. The RMSEA value was 0.013, which is less than 0.086.

Keywords: Operational Strategy; Gem and Jewelry Export Business; New Normal Era.

บทนำ

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของไทยต้องเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน ทั้งในเรื่องของห่วงโซ่อุปทาน ความต้องการของตลาด และการปรับตัวเข้าสู่ยุค New Normal. การหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทาน: การล็อกดาวน์ในหลายประเทศทำให้การจัดหาวัตถุดิบและการผลิตในโรงงานต่าง ๆ ต้องหยุดชะงัก ส่งผลให้การผลิตสินค้าล่าช้าและส่งออกได้น้อยลง ความต้องการลดลงในช่วงโควิด-19 การใช้จ่ายสินค้าฟุ่มเฟือยอย่างอัญมณีและเครื่องประดับลดลง เนื่องจากผู้บริโภคมีความกังวลเรื่องเศรษฐกิจและต้องการประหยัดเงินไว้ในเรื่องจำเป็นมากกว่า การปิดตัวของร้านค้าและงานแสดงสินค้า: การแพร่ระบาดทำให้การจัดงานแสดงสินค้าและการขายสินค้าในร้านค้าปลีกทั้งในประเทศและต่างประเทศต้องหยุดชั่วคราว ส่งผลกระทบโดยตรงต่อยอดขาย การเปลี่ยนไปสู่ช่องทางออนไลน์ เนื่องจากการปิดร้านค้าและการลดการเดินทาง ผู้ประกอบการหลายรายจึงต้องปรับกลยุทธ์มาสู่การขายออนไลน์ ซึ่งเป็นการปรับตัว

ใหม่ในยุค New Normal แต่ก็ต้องลงทุนและใช้เวลาในการพัฒนา ความไม่แน่นอนด้านโลจิสติกส์ การขนส่งระหว่างประเทศได้รับผลกระทบจากข้อจำกัดด้านการเดินทางและการขนส่ง ทำให้การส่งออกสินค้าล่าช้าหรือมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นปัจจุบันความสำคัญของตลาดส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับไทย อัญมณีและเครื่องประดับนั้น เป็นสินค้าที่มีการส่งออกมากเป็นอันดับที่ 3 ในไทยติดต่อกันยาวนานกว่า 10 ปี และนับเป็น 1 ใน 10 ของอุตสาหกรรมส่งออกที่สร้างรายได้สูงสุดให้กับประเทศมาหลายทศวรรษ ทั้งในด้านของการเป็นผู้ผลิตอัญมณีและเครื่องประดับเพื่อการส่งออก และในด้านของการเป็นผู้ค้าขายอัญมณีและเครื่องประดับระดับโลก ในปี พ.ศ. 2564 นั้น ไทยได้ส่งออกเครื่องประดับและอัญมณีต่าง ๆ ในช่วงเดือนมกราคม – พฤศจิกายน มีมูลค่าการส่งออกสูงถึง 5,571.51 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ไม่รวมทองคำ) และมีแนวโน้มที่มูลค่าจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปีจากการ อับเตตมูลค่าตลาด ส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับไทย (มกราคม – มิถุนายน 2565) (องค์การมหาชน) หรือ GIT (Gem and Jewelry Institute of Thailand) มาฝาก โดยทาง GIT ได้เผยข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับไทย เดือนมกราคม – มิถุนายน ปี 2565 ว่า มีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นที่ 93.86% เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2564 ที่มีมูลค่า 4,494.68 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มาอยู่ที่ 8,713.27 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อย่างไรก็ตาม เมื่อหักมูลค่าการส่งออกทองคำที่ยังไม่ได้ขึ้นรูปออก จะพบว่าการส่งออกสินค้ากลุ่มอัญมณีและเครื่องประดับจะมีมูลค่า 3,851.32 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้าถึง 39.82% เลยทีเดียว 5 อันดับสินค้าส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับไทย เพื่อให้ทุกคนมองเห็นศักยภาพตลาดการส่งออกสินค้ากลุ่มอัญมณีและเครื่องประดับได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เราได้สรุป 5 อันดับสินค้าส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับไทยในช่วงเดือน มกราคม – มิถุนายน 2565 พร้อมประเทศที่ส่งออกมาให้แล้ว มีรายละเอียดดังนี้ 1. ทองคำกึ่งสำเร็จรูปแม้ว่าราคาทองคำของตลาดโลกจะมีการปรับตัวลดลง แต่สินค้าประเภททองคำไม่ได้ขึ้นรูป หรือที่เรียกว่า “ทองคำกึ่งสำเร็จรูป” ก็ยังคงเป็นสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกสูงที่สุดอยู่เสมอ โดยคิดเป็นสัดส่วน 55.80% ของมูลค่าการส่งออกเครื่องประดับและอัญมณีไทย 2. เครื่องประดับแท้ เครื่องประดับแท้เป็นสินค้าส่งออกในอันดับ 2 คิดเป็น 21.56% ของมูลค่าการส่งออกเครื่องประดับและอัญมณีไทย โดยสินค้าส่งออกจะแบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ ได้แก่ เครื่องประดับทอง จะส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา, ฮองกง, สหราชอาณาจักร, สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และกาตาร์ เครื่องประดับเงินแท้ จะส่งออกไปยังเยอรมนี, สหราชอาณาจักร, อินเดีย, สหรัฐอเมริกา และจีน เครื่องประดับพลาทินัม จะส่งออกไปยังญี่ปุ่น, สิงคโปร์, สหรัฐอเมริกา, สหราชอาณาจักร และฮองกง 3. เพชร เพชรเป็นสินค้าส่งออกอันดับที่ 3 คิดเป็น 10.69% ของมูลค่าการส่งออกเครื่องประดับและอัญมณีไทย ซึ่งมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นถึง 56.56% เลยทีเดียว โดยสินค้าส่งออกหลักในหมวดนี้ก็คือเพชรเจียรไนที่มีมูลค่าสูงถึง 57.04% และนิยมส่งออกไปที่อินเดีย สหรัฐอเมริกา เบลเยียม และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ 4. พลอยสีในส่วนของพลอยสีนั้น แม้ว่าจะเป็นสินค้าส่งออกอันดับที่ 4 ซึ่งคิดเป็น 5.96% ของมูลค่าการส่งออกเครื่องประดับและอัญมณีไทย แต่ก็นับเป็นกลุ่มสินค้าที่ถูกให้ความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากไทยมีจุดแข็งในด้านความสามารถของช่างฝีมือในการเผาพลอยสีและเจียรไนพลอยสูงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก ถ้าหากนำมาพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นก็อาจช่วยเพิ่มโอกาส

ในการขยายตลาดได้นั่นเอง สินค้าส่งออกหลักในหมวดนี้คือ พลอยเนื้อแข็งเจียระไนชนิดต่าง ๆ เช่น ทับทิม แอปเปิ้ล หรือมรกต โดยจะส่งออกไปยังสหรัฐอเมริกา สวิตเซอร์แลนด์ และอิตาลี ส่วนสินค้าส่งออกรองลงมา จะเป็นพลอยเนื้ออ่อนเจียระไน โดยจะส่งออกไปที่สหรัฐอเมริกา ฮองกง และสวิตเซอร์แลนด์ 5. เครื่องประดับเทียมเครื่องประดับเทียม เป็นเครื่องประดับอัญมณีเทียมที่ผลิตเลียนแบบเครื่องประดับอัญมณีแท้ ไม่ว่าจะเป็นต่างหู สร้อยคอ แหวน กำไล หรือเข็มกลัด โดยคิดเป็น 1.88% ของมูลค่าการส่งออกเครื่องประดับและอัญมณีไทย และส่งออกไปที่ตลาดอัญมณีที่มีความสำคัญอย่างสหรัฐอเมริกา, ลิกเตนสไตน์, ฮองกง, ฝรั่งเศส และสิงคโปร์ โอกาสของตลาดส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับไทย ตลาดส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของไทย นั้น เป็นตลาดที่ยังมีช่องว่างในการเติบโตมาก และมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลกได้ เพราะประเทศไทยมีความได้เปรียบในการเป็นผู้นำของอุตสาหกรรมนี้ เนื่องจากประเทศที่เป็นผู้ส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับใหญ่ ๆ ของโลก ซึ่งเป็นคู่แข่งของไทย ยังคงได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ อยู่ ไม่ว่าจะเป็น สงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างจีนและฮ่องกง หรือการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในอินเดียอย่างรุนแรง นอกจากนี้ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับของไทยยังคงเป็นคนไทย และเป็นธุรกิจ SMEs ที่มีชาวต่างชาติเข้ามาอยู่เกี่ยวน้อยมาก จึงนับเป็นอุตสาหกรรมของคนไทยที่สามารถช่วยสร้างรายได้และเพิ่มการจ้างงานให้กับคนในประเทศได้อย่างแท้จริง อีกทั้งช่างฝีมือไทยยังเป็นผู้ที่มีความชำนาญสูง มีทักษะงานฝีมือขั้นสูงที่เป็นเอกลักษณ์ และเป็นที่ชื่นชอบของคนทั่วโลก จึงมั่นใจได้เลยว่าสินค้าอัญมณีของไทยจะเป็นสินค้าที่มีคุณภาพสูงไม่แพ้ประเทศอื่น ๆ และเป็นที่ต้องการของคนทั่วโลกอย่างแน่นอน จะเห็นได้ว่า ตลาดส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับไทยเป็นอีกหนึ่งธุรกิจมูลค่าสูงที่มีความน่าสนใจอย่างมาก เพราะมีช่องว่างในการเติบโตสูง เป็นตลาดที่ใหญ่ และมีส่วนแบ่งทางการตลาดค่อนข้างมาก ซึ่งทาง AEG เองก็พร้อมที่จะช่วยคุณประกอบธุรกิจมูลค่าสูงนี้ให้ประสบความสำเร็จ โดยการช่วยลดปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อธุรกิจได้ ไม่ว่าจะเป็นการสูญหาย การถูกโจรกรรม หรือการประสบอุบัติเหตุ ด้วยบริการประกันภัยอัญมณี ทอง และทรัพย์สินมูลค่าสูง และประกันภัยเพื่อการขนส่งสินค้ามูลค่าสูง โดยไม่จำกัดวงเงิน ออกกรมธรรม์โดยตลาดประกันที่ใหญ่ที่สุดในลอนดอน มีความน่าเชื่อถือระดับโลก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสอดคล้องของโมเดลวัดตัวแปรแฝงภายนอกและภายในปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุค New normal ในโลกหลัง COVID-19 และ สมมติฐานการวิจัยของปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

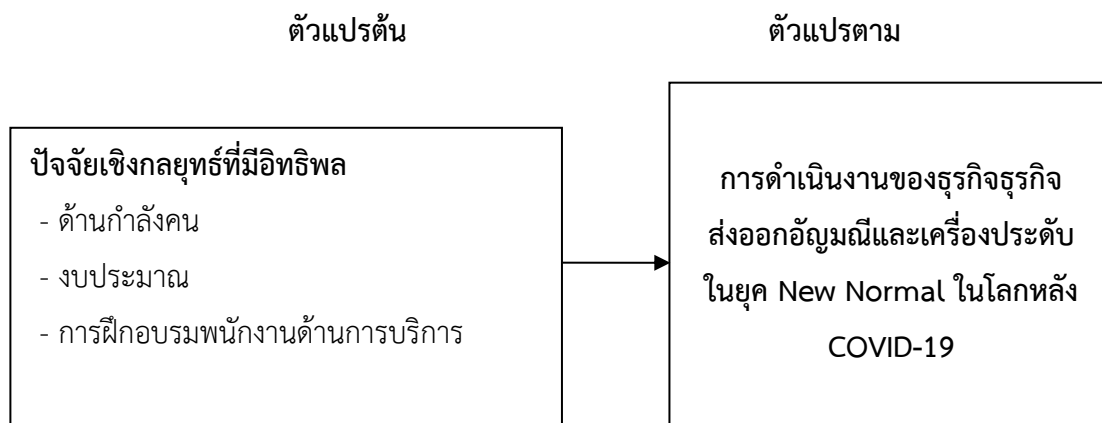
วัดกุประสงค์

1. เพื่อการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลวัดตัวแปรแฝงภายนอกและภายในปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19
2. เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยของปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปพนักงานและผู้ธุรกิจธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อ ได้แก่ ด้านกำลังคนงบประมาณ การฝึกอบรมพนักงาน ด้านการบริการ

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ผลการดำเนินงานของธุรกิจธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณี และเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงานและผู้บริหาร ธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ จำนวน 400 คนโดยวิธีจากการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลจากพนักงานและผู้บริหาร ธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งได้สร้างตามความมุ่งหมายของการวิจัย กรอบ

แนวคิดการวิจัยที่กำหนดขึ้นและนิยามเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ได้ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ประกอบการ โดยใช้มาตรวัดแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการ ได้แก่ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์สถิติพรรณนาขั้นพื้นฐาน(Descriptive Statistics)ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ในการวัดคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) ในส่วนสถิติพรรณนาปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ในการบรรยายลักษณะโดยทั่วไปประกอบด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลค่าเฉลี่ยของข้อมูลซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert scale) ในส่วนนี้ได้แบ่งช่วงของการแปลผลออกเป็น 5 ช่วงดังนี้ (Likert,1932: 1-55) โดยการใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling Analysis: SEM) แนวคิด นิยาม ความหมาย กระบวนการวิเคราะห์ สมการโครงสร้าง โมเดลสมการเชิงโครงสร้าง Structural Equation Model (SEM).

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19 การนำเสนอตารางและภาพ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลวัดตัวแปรแฝงภายนอกและภายใน

โมเดลวัด	ดัชนีความสอดคล้อง					
	χ^2/df	p	CFI	GFI	SRMR	RMSEA
	≤ 3.00	> 0.05	> 0.90	> 0.90	≤ 0.08	≤ 0.08
โมเดลวัดตัวแปรภายนอก	2.389	0.000	0.974	0.910	0.046	0.059
โมเดลวัดตัวแปรภายใน	2.965	0.000	0.993	0.96	0.036	0.013

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษา ผลการศึกษาการวิจัยปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19 พบว่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน GFI และ AGFI มีค่าเท่ากับ 0.96 และ 0.93 ตามลำดับ ซึ่งเป็นค่าที่สูงกว่า 0.82 และเข้าใกล้ 0.79 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.013 ซึ่งน้อยกว่า 0.086 ตามเกณฑ์ของ Hair, et al. (2014, pp. 577-584).

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย	
	อิทธิพล	ยอมรับ/ปฏิเสธ
Hypothesis 1 (H_1) ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพล ด้านกำลังคน มีความสัมพันธ์เชิงบวกโดยตรงกับ การดำเนินงานของธุรกิจธุรกิจส่งออกอัญมณีและ เครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19	DE=0.31** TE=0.31**	ยอมรับ
Hypothesis 2 (H_2) ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพล ด้านงบประมาณ มีความสัมพันธ์เชิงบวกโดยตรง กับการดำเนินงานของธุรกิจธุรกิจส่งออกอัญมณี และเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลก หลัง COVID-19	DE=0.12* TE=0.12*	ยอมรับ
Hypothesis 3 (H_3) ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพล ด้าน การฝึกอบรมพนักงานด้านการบริการมี ความสัมพันธ์เชิงบวกโดยตรงกับการดำเนินงาน ของธุรกิจธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19	DE=0.51* TE=0.51*	ยอมรับ

ผลลัพธ์ที่ค้นพบในการศึกษานี้ สมมติฐานการวิจัย 1 (H_1) ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลด้านกำลังคน มีความสัมพันธ์เชิงบวกโดยตรงกับการดำเนินงานของธุรกิจธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุค New normal ในโลกหลัง COVID-19 อิทธิพล DE=0.31** TE=0.31**ยอมรับ สมมติฐานที่ 2 (H_2) ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลด้านงบประมาณ มีความสัมพันธ์เชิงบวกโดยตรงกับการดำเนินงานของธุรกิจธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19 ผลการทดสอบสมมติฐานคือ อิทธิพล DE=0.12*,TE=0.12*ยอมรับ และ สมมติฐานที่ 3 (H_3) ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลด้าน การฝึกอบรมพนักงานด้านการบริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกโดยตรงกับการดำเนินงานของธุรกิจธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19 ผลการทดสอบสมมติฐานคือ อิทธิพล DE=0.51*,TE=0.51*

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19 พนักงานและผู้บริหาร ธุรกิจส่งออกอัญมณีและ

เครื่องประดับ จำนวน 400 คน เกี่ยวกับการวิเคราะห์ ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19 ประกอบด้วย ตัวแปรด้านกำลังคน งบประมาณ การฝึกอบรมพนักงาน ด้านการบริการพบว่า ผลการศึกษาการวิจัยปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19 ยอมรับสมมติฐานทั้ง 3 ข้อคือยอมรับสมมติฐานการวิจัย1(H₁) ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลด้านกำลังคน มีความสัมพันธ์เชิงบวกโดยตรงกับการดำเนินงานของธุรกิจธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19 สมมติฐานที่ 2 (H₂) ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลด้านงบประมาณ มีความสัมพันธ์เชิงบวกโดยตรงกับการดำเนินงานของธุรกิจธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19 ผลการทดสอบสมมติฐาน และ สมมติฐานที่ 3 (H₃) ปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลด้าน การฝึกอบรมพนักงานด้านการบริการมีความสัมพันธ์เชิงบวกโดยตรงกับการดำเนินงานของธุรกิจธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ ในยุคNew normal ในโลกหลัง COVID-19 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1.ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรสำหรับการส่งเสริมธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับในประเทศไทย รัฐบาลสามารถนำนโยบายต่อไปนี้มาใช้เพื่อช่วยสนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมนี้ให้เติบโตยิ่งขึ้น ดังนี้การสนับสนุนด้านภาษีและเงินทุน รัฐบาลควรจัดทำโครงการยกเว้นภาษีหรือให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่ผู้ประกอบการในธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับ เช่น การลดอัตราภาษีนำเข้าวัตถุดิบ และการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการส่งออกสินค้า นอกจากนี้ยังควรให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ หรือกองทุนสนับสนุนสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในอุตสาหกรรมนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี การลงทุนในเทคโนโลยีขั้นสูงและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างศูนย์วิจัยและพัฒนาสำหรับการออกแบบและการผลิตอัญมณี รวมถึงการส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น e-commerce และการตลาดออนไลน์ เพื่อขยายโอกาสทางการค้าทั้งในประเทศและต่างประเทศ การส่งเสริมการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะแรงงาน รัฐบาลควรจัดโปรแกรมการฝึกอบรมสำหรับแรงงานในอุตสาหกรรมนี้ ทั้งในด้านการออกแบบ การผลิต และการตลาด เพื่อเพิ่มทักษะและศักยภาพของบุคลากร รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการแข่งขันในตลาดโลก การสร้างแบรนด์ระดับชาติและการส่งเสริมการส่งออก การสร้างแบรนด์ “Thailand Gem and Jewelry” ให้มีชื่อเสียงที่รู้จักในระดับโลก โดยการจัดงานแสดงสินค้านานาชาติ เช่น Bangkok Gems & Jewelry Fair ซึ่งจะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้าของไทย นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมการส่งออกผ่านการเจรจาทางการค้ากับประเทศคู่ค้าและการขยายตลาดส่งออกไปยังประเทศใหม่ ๆ การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน นโยบายที่สนับสนุนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการรับรองมาตรฐานความยั่งยืนในการทำเหมืองอัญมณีและการผลิตเครื่องประดับ จะช่วย

สร้างความน่าเชื่อถือให้กับสินค้าของไทยในสายตาลตลาดโลกที่ให้ความสำคัญกับการค้าที่ยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคม การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ รัฐบาลสามารถสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่ใช้วัตถุดิบจากอัญมณีและเครื่องประดับ เช่น การผสมผสานวัฒนธรรมไทยกับการออกแบบสมัยใหม่ เพื่อให้สินค้ามีเอกลักษณ์และดึงดูดลูกค้าทั่วโลก การใช้แนวนโยบายเหล่านี้จะช่วยสนับสนุนการเติบโตของธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับในประเทศไทย เพิ่มความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล และเสริมสร้างเศรษฐกิจของประเทศ

1.2 ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีซอฟต์แวร์จำลองโลกเสมือนจริง หรือ AR ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับมากขึ้น ซึ่งช่วยให้ลูกค้าสามารถออกแบบเครื่องประดับได้เอง โดยเลือกอัญมณี ตัวเรือนโลหะ รวมถึงส่วนประกอบอื่นๆ ที่ต้องการ และเปลี่ยนงานออกแบบให้เป็นภาพสามมิติได้ด้วยการทำภาพจำลองเสมือนจริง จากนั้นก็ส่งภาพสามมิตินี้ไปยังเครื่องพิมพ์สามมิติตามร้านค้าเครื่องประดับเพื่อสร้างแบบจำลองชิ้นงานจากขี้ผึ้งได้ทันที หรือส่งไปยังโรงงานของบริษัทเพื่อผลิตออกมาเป็นเครื่องประดับเสร็จสมบูรณ์ธุรกิจจึงควรพัฒนาอย่างรวดเร็วเพื่อให้สอดคล้องกับยุค New Normal

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรส่งเสริมการวิจัย ใช้เทคโนโลยีซอฟต์แวร์จำลองโลกเสมือนจริง หรือ AR ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Amit, Raphael & Schoemaker, Paul. (1993). Strategic Assets and Organizational Rent. **Strategic Management Journal - STRATEG MANAGE J**, 14. 33-46. 10.1002/smj.4250140105.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J. and Anderson, R.E. (2014) **Multivariate Data Analysis**. 7th Edition, Pearson Education, Upper Saddle River.
- Ilhamuddin, H. M., Nururly, S., & Rusminah, R. (2022). The Strengthening Marketing Strategy of the Pearl Jewelry Crafts Industry in Mataram Due to the Impact of Covid 19 Pandemic. **JMM UNRAM-MASTER OF MANAGEMENT JOURNAL**, 11 (1), 1-12, <https://doi.org/10.29303/jmm.v11i1.702>.
- Ibrahim, Yikilmaz. (2023). **A Dynamic Capability to Determine Business Performance in the Post-COVID-19 Era**. Advances in logistics, operations, and management science book series, doi: 10.4018/978-1-6684-7509-6.ch010.
- Kotler, P. (1997). **Marketing management analysis, planning, implementation and control**. (9th ed.). New Jersey: A Simon & Schuster Company.

- Lauren, Machado., Saheli, Goswami. (2022). The Jewelry Industry and COVID-19: A Content Analysis on Crisis Management. **International Textile and Apparel Association Annual Conference Proceedings**. 78(1). doi: <https://doi.org/10.31274/itaa.13687>.
- Min, Jae, Eom., Han, Beck. (2022). A Study on Contemporary Jewelry Using Archive in Post-Corona Era - focused on Researcher Works -. **Journal of Basic Design & Art**. 23. 165-176. 10.47294/KSBDA.23.3.13.
- Nancy Mucher. (2024). Forecasts for the Development of the Cruise Industry: Trends, Challenges, and Opportunities. **Global Journal of Management and Business Research**, 24(F3), 1–5. <https://doi.org/10.34257/GJMBRFVOL24IS3PG1>.
- Solomon, M. R. (2009). **M.R. Consumer Behavior Buying Having and Being**. New Jersey: Prentice Hall.
- Sujinda, Chemsripong. (2022). **Impact of covid-19 pandemic upon jewelry and gems business: marketing mixed perspective**. doi: 10.3846/bm.2022.895.

รูปแบบเชิงนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุสู่มาตรฐานอย่างยั่งยืน
กรณีศึกษา ผู้สูงอายุตำบลหนองตาต อำเภอมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

Policy Model for Promoting the Health of the Elderly to Sustainable Standards. A Case Study of the Elderly in Nong Tat Subdistrict. Mueang Buriram District Buriram Province

ธนพัฒน์ จงมีสุข

สากล พรหมสถิต

สถาพร วิชัยรัมย์

ภัทรพล ทศมาศ

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Thanapat Jongmeesuk

Sakon Phromsathit

Sataporn Wichairam

Pattarapong Tossamat

Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Buriram Rajabhat University

Email: thanapat.jm@bru.ac.th

วันที่รับบทความ: 18 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 22 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 25 ตุลาคม 2567

Received: September 18, 2024; Revised: October 22, 2024; Accepted: October 25, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมาตรฐานรูปแบบเชิงนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ 3) เพื่อสร้างรูปแบบเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุสู่มาตรฐาน และ 4) เพื่อเป็นข้อเสนอแนะรูปแบบเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ กำหนดตัวแปรทั้งหมด 4 ด้านได้แก่ 1) ด้านการเสริมสร้างสุขภาพทางกาย 2) ด้านการเสริมสร้างสุขภาพทางจิต 3) ด้านการเสริมสร้างสุขภาพทางสังคม และ 4) ด้านการเสริมสร้างสุขภาพทางปัญญา จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงผู้สูงอายุโรงเรียนผู้สูง จำนวน 50 คน และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนกำหนดนโยบาย จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเวทีสาธารณะและการสนทนากลุ่มร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้เทคนิค SWOT (SWOT Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.34) 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมาตรฐานรูปแบบเชิงนโยบายผู้สูงอายุ พบว่ากลยุทธ์รูปแบบเชิงนโยบายเชื่อมโยงบทบาทของผู้สูงอายุในการเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนสมาชิกในชุมชน

ฟื้นฟูคุณภาพจิตใจผู้สูงอายุในการพึ่งพิงตนเองและสุขภาพให้สอดคล้องกับช่วงวัยและโรคประจำตัว
3) ข้อเสนอแนะรูปแบบเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ พบว่า ควรให้ความช่วยเหลือหรือส่งเสริม
ด้านอาชีพและควรให้ความช่วยเหลือในการอำนวยความสะดวกรับส่งผู้สูงอายุในการเดินทางมาเรียนรู้ในศูนย์
ผู้สูงอายุ

คำสำคัญ : รูปแบบเชิงนโยบาย; ส่งเสริมสุขภาพ; ผู้สูงอายุ; มาตรฐานอย่างยั่งยืน

Abstract

The research is intended for 1) to study the effectiveness of the health promotion policy of the elderly. 2) To study the factors that influence the policy form of promoting health of the elderly. 3) To create a policy model for promoting the health of the elderly to reach the standards. And 4) to suggest the policy form of promoting health of the elderly. The four variables are defined: 1) the strengthening of physical health, 2) the strengthening of mental health, 3) the strengthening of social health, and 4) the strengthening of intellectual health by gender, age, status, and average income per month. A specific sample of 50 senior high school seniors and 10 in-depth interviews with policy makers. The tools used to collect statistical query data used to analyze data include percentage, average and standard deviations, and public forums and group discussions (Focus Group Discussion) in conjunction with the target audience using SWOT analysis techniques.

Research results showed that 1) The effectiveness of the health promotion policy of the elderly showed that overall level ($\bar{x}$ = 4.11, S.D. = 0.34) 2) Factors influencing the Elderly Policy Standard have found that the policy strategy connects the role of the Elderly in being the core of driving community members to restore the quality of the Elderly Mind in self-reliance and health in accordance with the age and disease. 3) The policy form suggestion of promoting elderly health has been found to provide assistance or career promotion and should provide assistance in facilitating the transfer of elderly people to study in the elderly center.

Keywords: Policy Model; Promoting Health; The Elderly; Sustainable Standards

บทนำ

ในปัจจุบันทั่วโลกกำลังก้าวเข้าสู่การเป็น“สังคมผู้สูงอายุ” หมายถึงปรากฏการณ์สัดส่วนผู้สูงอายุมากเมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมด และกำลังจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์อันเนื่องมาจากอัตราเกิดที่ลดลงและผู้คนมีอายุยืนยาวมากขึ้นองค์การอนามัยโลก (WHO) มีการคาดการณ์ว่าจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างน้อย ร้อยละ 3 ต่อปี โดยในอนาคตปี พ.ศ.2573 จะมีจำนวนประชากรสูงอายุมากถึง 1.4 พันล้านคน และจะเพิ่มขึ้นถึง 2 พันล้านคนในปี พ.ศ.2593 ในปัจจุบันสถานการณ์ของสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีประชากรรวม 66.7 ล้านคน ประชากรสูงอายุของประเทศไทยได้เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วมากเมื่อ 50 ปีก่อนประเทศไทยมีผู้สูงอายุไม่ถึง 2 ล้านคน แต่ในปี พ.ศ. 2564 จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มเป็น 12.5 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 19 ของประชากรทั้งหมดประเทศไทยกำลังจะกลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ภายในปี พ.ศ.2567 และในอีก 20 ปีข้างหน้าประชากรรวมของประเทศไทยจะเพิ่มช้าลงอัตราการเพิ่มประชากรจะลดต่ำจนถึงขั้นติดลบแต่ประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วประชากรยังมีอายุเพิ่มขึ้นเร็วในขณะที่ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปจะเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 4 ต่อปี ผู้สูงอายุวัย 80 ปีขึ้นไปจะเพิ่มด้วยอัตราเฉลี่ยถึงร้อยละ 7 ต่อปี (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2565)

ซึ่งผลจากการที่ประชากรผู้สูงอายุมีการเพิ่มจำนวนอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ประเทศต้องมีการเตรียมตัวเพื่อพัฒนารายจ่ายด้านสวัสดิการของผู้สูงอายุสูงขึ้นครอบครัวมีค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้สูงอายุขณะที่ผู้สูงอายุจำนวนมากขาดแคลนรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตรวมถึงโรคเรื้อรังต่างๆ ความพิการหรือทุพพลภาพประเทศไทยเริ่มให้ความสำคัญมากขึ้นกับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ กระทรวงสาธารณสุขได้มีการพัฒนาระบบการดูแล 3 กิจกรรม ได้แก่ 1)การตรวจคัดกรองเพื่อป้องกันปัญหาสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ 2)พัฒนาระบบบริการสุขภาพเชื่อมโยงจากสถานพยาบาลสู่ชุมชน และ 3)ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบการดูแลและส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุการสร้างตำบล/อำเภอ สุขภาพดี 80 ปี (กรมอนามัย,2560)พบว่าองค์ประกอบหลักในการเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดีอยู่เย็นเป็นสุขกันในสังคมจากระดับปัจเจกไปจนถึงโครงสร้างทางสังคม คือ การมีสุขภาวะที่ดี

จากแนวคิดเรื่องสุขภาวะการพัฒนาสุขภาวะเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการสร้างศักยภาพในบุคคลโดยสุขภาวะเป็นกรอบการมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1)ด้านสุขภาพทางกาย 2)ด้านสุขภาพทางจิต 3)ด้านสุขภาวะทางสังคม และ 4)ด้านสุขภาวะทางปัญญา (ประเวศ วะสี,2558) แนวคิดเกี่ยวกับสุขภาวะผู้สูงอายุจะมีสุขภาวะที่ดีเมื่อพวกเขารับรู้ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพร่างกายแข็งแรงชีวิตที่มีความหมายและคุณค่ามีกิจกรรมทางปัญญาที่เหมาะสมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีความสัมพันธ์ที่ดีเข้าใจอารมณ์ตนเองเคารพตัวเองมีความเชื่อในความสามารถของตนเองมีความพึงพอใจในด้านต่างๆ มีเป้าหมายมีอิสระมีสุขภาพจิตที่ดี และสามารถจัดการสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นการที่ผู้สูงอายุจะมีสุขภาวะที่ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในปัจจัยเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีแนวโน้มที่จะมีสุขภาวะที่ดี และการที่ผู้สูงอายุได้รับการส่งเสริมสุขภาวะจาก

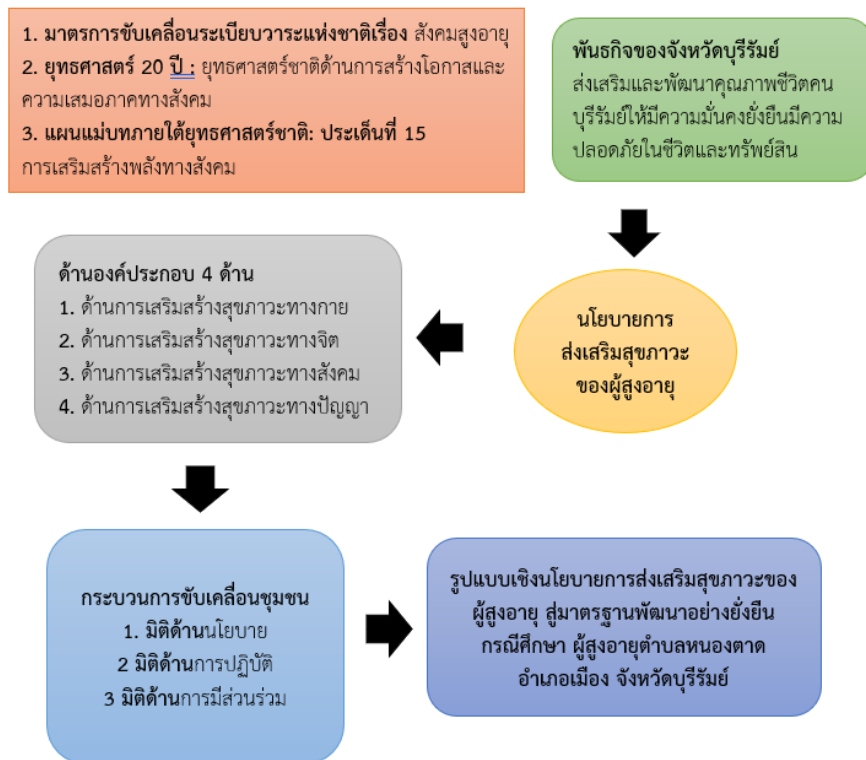
ไม่ว่าจะเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุบุคลากรสาธารณสุข และภาคส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องมีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมทั้งทางด้านร่างกาย/จิตใจ/อารมณ์และสังคมรวมทั้งการจัดตั้งสถานบริการเพื่อดูแลผู้สูงอายุและผลักดันนโยบายเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นกระบวนการกิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุในการพัฒนาทักษะการศึกษาตามอัธยาศัยให้ผู้สูงอายุมีทักษะสามารถเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาอาชีพในการดำเนินชีวิต เช่น การเป็นวิทยากรอาสาให้หน่วยงานเป็นพื้นที่ให้ผู้สูงอายุแสดงศักยภาพถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลอื่นเพื่อสืบสานภูมิปัญญา การจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญการดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐานของตนเองบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของภาคสังคมในชุมชนท้องถิ่นและภาคีเครือข่าย

เทศบาลตำบลหนองตาด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มีการดำเนินงานในด้านต่างๆ ที่ได้รับนโยบายจากรัฐในการสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการดูแลตนเองและผู้สูงอายุด้วยกันจากการสำรวจจำนวนประชากรผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองตาด พบว่า ประชากรผู้สูงอายุ อายุระหว่าง 60 – 69 ปี จำนวน 1,940 คน อายุระหว่าง 70 – 79 ปี จำนวน 881 คน อายุระหว่าง 80 – 89 ปี จำนวน 300 คน อายุระหว่าง 90 – 99 ปี จำนวน 66 คน และอายุ 100 ปีขึ้นไป จำนวน 13 คน รวมผู้สูงอายุทั้งสิ้น 3,200 คน คิดเป็นจำนวน ร้อยละ 16 ของประชากรทั้งหมดเขตเทศบาลตำบลหนองตาด ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นคณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การพัฒนาทักษะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกระบวนการกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุภายใต้การกำกับดูแลศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุตำบลหนองตาดผ่านกระบวนการศึกษารูปแบบเชิงนโยบายการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุสู่มาตรฐานอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา ผู้สูงอายุตำบลหนองตาด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพนโยบายการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมาตรฐานรูปแบบเชิงนโยบายการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อเป็นข้อเสนอแนะรูปแบบเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุ

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณและคุณภาพ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างสมาชิกโรงเรียนผู้สูงอายุ ภายใต้ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองตาต จำนวน 50 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้แบบสอบถามได้จากใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองตาต จำนวน 50 คน โดยเป็นลักษณะการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling) เช่น สามารถเดินทางมาได้ สะดวกต่อการจัดเก็บข้อมูล และทำการสุ่มให้กระจายไปทั่วทุกหมู่บ้านตามสัดส่วน แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยเป็นประเมินผลการดำเนินงานเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) คำถามมีลักษณะเชิงนิมิต (Positive) มีจำนวนทั้งสิ้น 28 ข้อ ในการสร้างแบบสอบถามนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารบทความและรายงานวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด หลักการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนโยบายการส่งเสริมสุขภาพการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุการพัฒนาสุขภาวะและการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุศึกษาหลักเกณฑ์และแนวทางการสร้างเครื่องมือโดยยึดกรอบแนวคิดการเชิงนโยบายการส่งเสริมสุขภาพ ดังนั้นผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม โดยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ที่โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลอิสาน อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ทดลองใช้ (Try Out)

จำนวน 30 ชุดนอกกลุ่มตัวอย่างจริง แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปหาค่าเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (a Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับ เท่ากับ 0.872

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion) จำนวน 10 คน โดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุภายในชุมชนโดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนในการปฏิบัติตามนโยบายไปสู่กระบวนการปฏิบัติ จำนวน 10 คน โดยทั้งหมดเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุตำบลหนองตาดและมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในเขตเทศบาลเป็นการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อประเมินปัจจัยภายใน จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) อุปสรรค (Threats) (เอกชัย บุญยาภิฐาน, 2553) ใน 4 ด้าน คือ ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางกาย ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิต ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางสังคม และด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา วางแผนการประชุมเวลา สถานที่ขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินงานเตรียมคณะกรรมการสำหรับเป็นผู้นำการประชุม จัดเตรียมวิทยากรในงานประชุมจัดเตรียมการประเมินผลดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาประสิทธิผลนโยบายการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. กลุ่มตัวอย่าง	50	100.00
1.1 ชาย	13	26.00
1.2 หญิง	37	74.00
2. อายุ	50	100.00
2.1 60 - 69 ปี	26	52.00
2.2 70 - 79 ปี	15	30.00
2.3 80 ปี ขึ้นไป	9	18.00
3. สถานภาพ	50	100.00
3.1 โสด	8	16.00
3.2 สมรส	26	52.00
3.3 หม้าย/หย่าร้าง	16	32.00

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
4. รายได้ต่อเดือน	50	100.00
6.1 ไม่เกิน 1,000 บาท	19	38.00
6.2 1,001 – 5,000 บาท	17	34.00
6.3 5,001 บาท ขึ้นไป	14	28.00
รวม	50	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อจำแนกตามเพศ เป็นเพศหญิง จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 74 และเป็นเพศชาย จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 26

จำแนกตามอายุ พบว่า เป็นช่วงอายุระหว่าง 60 - 69 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 70 - 79 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และเป็นช่วงอายุ 80 ปี ขึ้นไป จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18

จำแนกตามสถานภาพ พบว่า สมรส จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52 รองลงมา โสด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16 และเป็นหม้าย/หย่าร้าง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 32

จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า รายได้เฉลี่ยไม่เกิน 1,000 บาท จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 38 รายได้เฉลี่ย 1,001 – 5,000 บาท จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 34 และรายได้เฉลี่ย 5,001 บาทขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาระดับประสิทธิภาพนโยบายการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน

รายด้าน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางกาย	3.20	0.49	ปานกลาง
2. ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิต	4.15	0.55	มาก
3. ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางสังคม	4.52	0.42	มากที่สุด
4. ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา	4.56	0.52	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.11	0.34	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับประสิทธิภาพนโยบายการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.56) รองลงมา คือด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทาง

สังคมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) และด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางกายอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$)

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมาตรฐานนโยบายรูปแบบกเชิงนโยบายการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ตำบลหนองตาต อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์

2.1 ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ตำบลหนองตาต อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางกาย คือ

1. กลยุทธ์ SO ใช้จุดแข็งเพื่อให้ได้รับโอกาสมากที่สุด คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมผู้สูงอายุดูแลสุขภาพกาย
2. กลยุทธ์ ST ใช้จุดแข็งเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรค คือ การพัฒนาศักยภาพการเสริมสร้างสุขภาวะ
3. กลยุทธ์ WO ลดจุดอ่อนเพื่อเพิ่มโอกาส คือ การส่งเสริมกระบวนการจัดทำแผนโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองตาต
4. กลยุทธ์ WT ลดจุดอ่อนเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรค คือ การสร้างภูมิคุ้มกันให้ผู้สูงอายุเผชิญการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2.2 ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ตำบลหนองตาต อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิต คือ

1. กลยุทธ์ SO ใช้จุดแข็งเพื่อให้ได้รับโอกาสมากที่สุด คือ สนับสนุนผู้สูงอายุให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุและเทศบาลมากขึ้น
2. กลยุทธ์ ST ใช้จุดแข็งเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรค คือ การเสริมสร้างความอดทนอดกลั้นสร้างสุขภาพจิตที่ดี
3. กลยุทธ์ WO ลดจุดอ่อนเพื่อเพิ่มโอกาส คือ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้สูงอายุ
4. กลยุทธ์ WT ลดจุดอ่อนเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรค คือ พัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุขับเคลื่อนความเข้มแข็งโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองตาต

2.3 ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ตำบลหนองตาต อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางสังคม คือ

1. กลยุทธ์ SO ใช้จุดแข็งเพื่อให้ได้รับโอกาสมากที่สุด คือ สร้างความเข้มแข็งผู้สูงอายุการส่งเสริมสุขภาวะทางสังคม
2. กลยุทธ์ ST ใช้จุดแข็งเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรค คือ การสร้างเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุระดับสุขภาพภายในชุมชน
3. กลยุทธ์ WO ลดจุดอ่อนเพื่อเพิ่มโอกาส คือ การแก้ไขปัญหาสุขภาวะด้วยวิธีบริบทชุมชนแบบมีส่วนร่วม

4. กลยุทธ์ WT ลดจุดอ่อนเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรค คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักร่วมกันในการเสริมสร้างสุขภาวะทางสังคม

2.4 ผลการวิเคราะห์กลยุทธ์ส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ ตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา คือ

1. กลยุทธ์ SO ใช้จุดแข็งเพื่อให้ได้รับโอกาสมากที่สุด คือ สนับสนุนผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุให้รู้จักคิด วิเคราะห์ ตามช่วงวัย

2. กลยุทธ์ ST ใช้จุดแข็งเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรค คือ การเสริมสร้างการถ่ายทอดสุขภาวะทางปัญญา

3. กลยุทธ์ WO ลดจุดอ่อนเพื่อเพิ่มโอกาส คือ ส่งเสริมเสริมเรียนรู้อาชีพให้กับผู้สูงอายุ

4. กลยุทธ์ WT ลดจุดอ่อนเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรค คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรงเรียนผู้สูงอายุ

3. ผลการสร้างรูปแบบเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุสู่มาตรฐาน ตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ผลการศึกษารูปแบบเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุสู่มาตรฐาน ตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามรายด้าน ปรากฏตามตาราง 3-6 ดังนี้

ตารางที่ 3 สร้างรูปแบบเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุสู่มาตรฐาน ตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางกาย

กลยุทธ์รูปแบบเชิงนโยบาย	การนำไปปฏิบัติ
1. ส่งเสริมและพัฒนาสุขภาวะของผู้สูงอายุ	1.1 การสร้างกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุต่อการพัฒนาศักยภาพ เช่น กิจกรรมออกกำลังกายเป็นประจำ โดยอาศัยการขับเคลื่อนของสมาชิกผู้สูงอายุ 1.2 เชื่อมโยงบทบาทของผู้สูงอายุในการเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนสมาชิกในชุมชนโดยเฉพาะ กลุ่มผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในแต่ละหมู่บ้านในเขตตำบลหนองตาด 1.3 รณรงค์การส่งเสริมสุขภาวะในการกำกับดูแลของเทศบาลอย่างต่อเนื่องโดยให้กลุ่มอาสาสมัครคอยช่วยเหลือ
2. การพัฒนาศักยภาพทางกายภาพ	2.1 ส่งเสริมให้มีการแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุ ตามภาวะพึ่งพิงต่างๆ เช่น ติดบ้าน ติดเตียง ติดสังคม 2.2 ส่งเสริมตามสภาพของผู้สูงอายุ เช่น ตามสภาพสถานการณ์ ตามสภาพปัญหา ตามบริบทพื้นที่

กลยุทธ์รูปแบบเชิงนโยบาย	การนำไปปฏิบัติ
	2.3 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงของผู้สูงอายุ เช่น ติดแอลกอฮอล์ ไม่ดูแลสุขภาพออกกำลังกาย

ตารางที่ 4 สร้างรูปแบบเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุสู่มาตรฐาน ตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิต

กลยุทธ์รูปแบบเชิงนโยบาย	การนำไปปฏิบัติ
1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมสภาพแวดล้อมในการพึ่งตนเอง	1.1 การเพิ่มศักยภาพของผู้สูงอายุให้มากขึ้นโดยวางแผน กฎ กติกาทางสังคมของท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ผู้สูงอายุ เช่น การจ้างงานผู้สูงอายุ 1.2 การเพิ่มศักยภาพหนุนเสริม/แก้ไขการจัดการปัญหาของผู้สูงอายุ โดยการให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมแก้ไขในแต่ละบริบทของชุมชน/หมู่บ้าน/คุ้ม
2. การเสริมสร้างความอดทนต่อสุขภาวะทางจิต	2.1 การสร้างกลุ่มทางสังคมผู้สูงอายุในการช่วยเหลือดูแลชุมชนร่วมกับหน่วยงานระดับท้องถิ่น เช่น กลุ่มทางสังคม หน่วยงานรัฐ โรงพยาบาล อาสาสมัครท้องถิ่นในการเข้ามาดูแลผู้สูงอายุ

ตารางที่ 5 สร้างรูปแบบเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุสู่มาตรฐาน ตำบลหนองตาด อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางสังคม

กลยุทธ์รูปแบบเชิงนโยบาย	การนำไปปฏิบัติ
1. ส่งเสริมการจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุในชุมชน	1.1 การข้อมูลการออกแบบกิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสมกับการดูแลผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม โดยข้อมูลทางสังคม สภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ แหล่งรายได้ ความต้องการการดูแล นำมาเป็นฐานข้อมูลการบริการของหน่วยงานรัฐในหลากหลายมิติอย่างบูรณาการ
2. การเสริมสร้างและวิเคราะห์ทุนทางสังคมที่จำเป็นต่อผู้สูงอายุ	2.1 มีกระบวนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย - ฝึกอบรมให้ดูแลตัวเองได้ - ฝึกอบรมให้สมาชิกในครอบครัวให้ดูแลผู้สูงอายุได้ - ฝึกอบรมอาสาสมัครอื่นๆเพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุได้ - ฝึกทักษะผู้รับผิดชอบโดยตรงในกลุ่มชุมชนหมู่บ้าน - ฝึกทักษะดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสมกับกลุ่ม

ตารางที่ 6 สร้างรูปแบบเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุสู่มาตรฐาน ตำบลหนองตาต อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา

กลยุทธ์รูปแบบเชิงนโยบาย	การนำไปปฏิบัติ
1. ส่งเสริมสภาพแวดล้อม	1.1 มีกระบวนการพัฒนาบ้านและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในการพึ่งตนเอง 1.2 มีศูนย์พักพิงชั่วคราว หรือมีครอบครัวอุปการะ ในภาวะฉุกเฉิน 1.3 สร้างศูนย์ออกกำลังกายผู้สูงอายุ ศูนย์บริการชุมชน อเนกประสงค์ตามบริบทของชุมชน
2. การเสริมกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือซึ่งกัน	2.1 การเสริมสวัสดิการกองทุนสนับสนุนผู้สูงอายุในด้านต่างๆ เช่น ผลักดันนโยบายการจ้างงานผู้สูงอายุในท้องถิ่น แบบเป็นงานและแบบรายเดือน ส่งเสริมสวัสดิการสงเคราะห์ต่างๆ 2.2 จัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือยามเจ็บป่วย กองทุนทำดีมีคู่ปองสามารถนำไปแลกเงินหรือสินค้าในร้านชุมชนที่ร่วมกิจกรรม

4. ผลการศึกษารูปแบบเชิงนโยบายของการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุสู่มาตรฐานตำบลหนองตาต อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มเป้าหมายจำนวน 10 คน พบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบเชิงนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุสู่มาตรฐานพัฒนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาผู้สูงอายุตำบลหนองตาต อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

4.1 ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางกาย

- 4.1.1 ธารรงค์ส่งเสริมการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุพึ่งพาตนเอง
- 4.1.2 กระตุ้นแผนพัฒนาร่างกายผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการสุขภาพผู้สูงวัย
- 4.1.3 พัฒนาผู้สูงอายุในภาวะพึ่งพิงให้มีอุปกรณ์การดูแลตนเองตามสมควร
- 4.1.4 มีระบบกลไกบันทึกการพัฒนาคุณภาพทางกายภาพของผู้สูงอายุ

4.2 ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิต

- 4.2.1 มีการฟื้นฟูคุณภาพจิตใจผู้สูงอายุในการพึ่งพิงตนเอง
- 4.2.2 พัฒนาคุณภาพสุขภาวะให้สอดคล้องกับผู้สูงอายุตามช่วงวัยและโรคประจำตัว
- 4.2.3 มีกระบวนการทางศาสนาในการเข้ามามีส่วนร่วมตามกิจกรรมต่างๆของชุมชน
- 4.2.4 มีกระบวนการสร้างพลเมืองจิตอาสาดูแลผู้สูงอายุชุมชน

4.3 ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางสังคม

- 4.3.1 พัฒนาศูนย์รองรับภาวะพึ่งพิงต่างๆ เช่น ติดบ้าน ติดเตียง ติดสังคม

- 4.3.2 พัฒนาทุนภูมิปัญญาผู้สูงอายุฐานะผู้ชี้แนะมีความสำคัญของชุมชน
- 4.3.3 พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเพื่อรองรับชุมชนสูงวัย
- 4.3.4 พัฒนาศักยภาพ ระเบียบ แนวทางการปฏิบัติเพื่อหนุนเสริมการดำเนินงานร่วมกับท้องถิ่น

4.4 ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา

- 4.4.1 สร้างกระบวนการพัฒนาภูมิปัญญาให้ผู้สูงอายุรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมร่วมกัน
- 4.4.2 มีกระบวนการพัฒนากิจกรรมเพื่อตอบสนองผู้สูงอายุในกลุ่มต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบเชิงนโยบายการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุสู่มาตรฐานพัฒนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ผู้สูงอายุตำบลหนองตาต อำเภอมะนัง จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางกาย ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะจิต ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะสังคม ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะปัญญา คณะผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยรูปแบบเชิงนโยบายการส่งเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุสู่มาตรฐานพัฒนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ผู้สูงอายุตำบลหนองตาต อำเภอมะนัง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองตาต อำเภอมะนัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีการเสริมสร้างสุขภาวะในด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางกาย จิต สังคม และปัญญาเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะ ผู้สูงอายุมีความรู้และเข้าใจในการเป็นผู้สูงวัยอย่างมีคุณค่า เพื่อเสริมสุขภาพป้องกันการเจ็บป่วยและดูแลตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มงคลกิตติ์ โวหารเสวภาคย์และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่ององค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุผลการวิจัย พบว่า การประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลหลักสูตรมีกิจกรรมเสริมสุขภาวะของผู้สูงอายุ 1) ผลประเมินประสิทธิภาพมี ประสิทธิภาพ โดยรวม $E1 / E2 = 81.35/80.25$ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้แสดงว่าหลักสูตรมีกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาวะผู้สูงอายุมีประสิทธิภาพ 2) ผลการประเมินประสิทธิภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดกิจกรรมครูผู้สอน/วิทยากร สนับสนุนการจัดกิจกรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยรวม อยู่ระดับมาก

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

2.1. ผลการวิจัย พบว่า ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางกายโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับสุขภาพและสามารถเดินทางไปในที่ต่างๆ ด้วยตนเองได้สะดวก ซึ่ง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระมหาสมคิด กมล (มีสี) และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอมะนัง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความ ต้องการในการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอมะนัง จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอมะนัง จังหวัดกาญจนบุรีอยู่ในระดับ ปานกลาง ความต้องการของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุ โดย

ภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความต้องการด้านที่อยู่อาศัย ($\bar{X}$ = 3.63) ด้านความต้องการด้านความปลอดภัย ($\bar{X}$ = 3.17) อยู่ในระดับมาก และด้านความต้องการทางด้านร่างกาย ($\bar{X}$ = 2.96) ความต้องการทางด้านการศึกษา ($\bar{X}$ = 3.37) ด้านความต้องการด้านนันทนาการ ($\bar{X}$ = 3.17) อยู่ในระดับปานกลาง

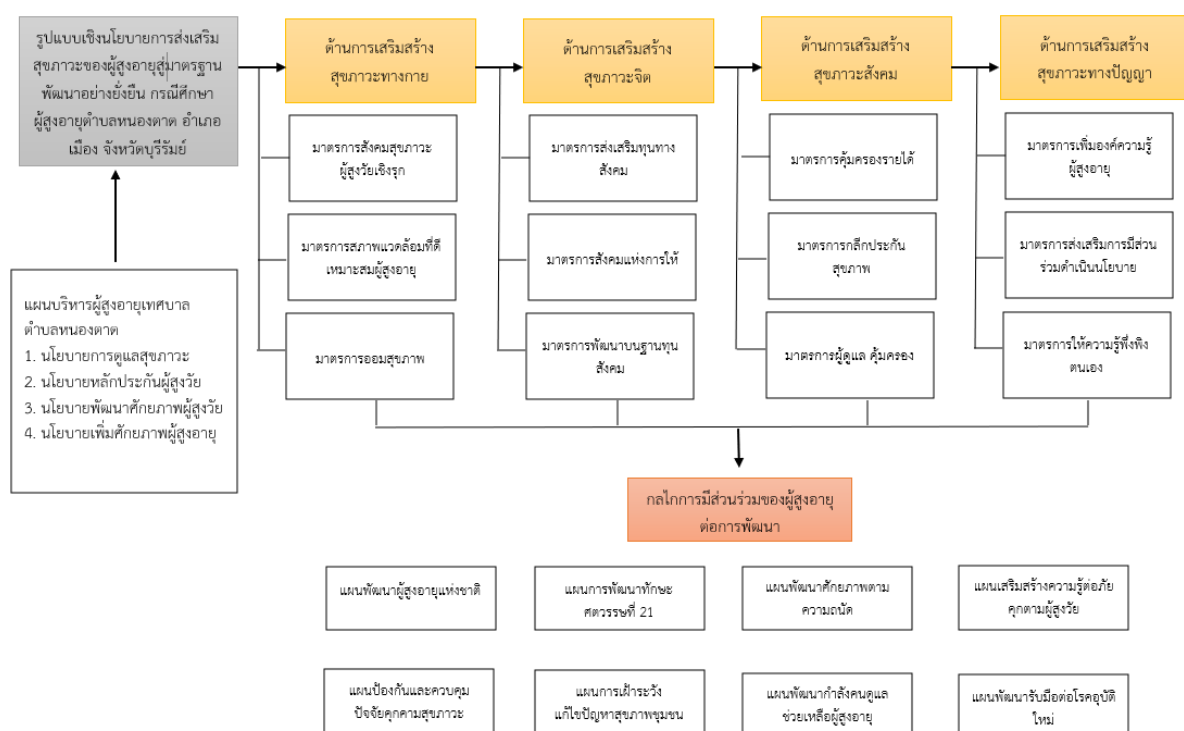
2.2. ผลการวิจัย พบว่า ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะจิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตเพื่อที่จะได้มีสมาธิในการทำงาน และมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลรอบข้าง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มาสรีน ศุกลักษ์ (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่าสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 4.18 , SD = 0.70) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าสุขภาวะทางจิตด้านการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น และด้านความเป็นตัวของตัวเองอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}$ = 4.41 , SD = 0.63) และ ($\bar{X}$ = 4.24 , SD = 0.67) ตามลำดับ ทั้งนี้ยังพบว่าสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามปัจจัยที่คัดสรรได้แก่ 1) ความพอเพียงของรายได้ 2) การเป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ

2.3. ผลการวิจัย พบว่า ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้สูงอายุสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีคุณค่าสามารถให้คำปรึกษาที่ดีกับคนอื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สิทธิพร เกษจ้อย และคณะ (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ผลวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุเพศหญิง ร้อยละ 53.70 เพศชาย ร้อยละ 46.30 ผู้สูงอายุมีอายุ 60-69 ปี ร้อยละ 50.70 ผู้สูงอายุมีสถานะภาพแต่งงาน ร้อยละ 73.40 ระดับการศึกษาส่วนมากผู้สูงอายุประถมศึกษา ร้อยละ 38.0 ผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือและอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ร้อยละ 34.10 ไม่ได้เรียนหนังสือแต่อ่านออกและเขียนได้ ร้อยละ 16.60 ผู้สูงอายุส่วนมากไม่ได้ทำงาน ร้อยละ 34.90 รายได้ส่วนมากมาจากตนเอง ร้อยละ 61.60 เป็นเบี้ยผู้สูงอายุมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท/เดือน ร้อยละ 42.40 การเสริมสร้างสุขภาวะของ ผู้สูงอายุตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การส่งเสริมสุขภาวะด้านสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.46) การเสริมสร้างสุขภาวะทางกายอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.16) และด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.20) และด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.35) ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงมีกำลังเพียงพอที่จะสามารถดำเนินชีวิตตนเองไปในสถานที่ต่างๆด้วยตนเองมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อแก้ไขปัญหา และการเข้าใจสิทธิที่ได้รับจากหน่วยงานภาครัฐที่จำเป็นต่อวัยผู้สูงอายุที่พึงจะได้รับในการเสริมสร้างสุขภาวะเป็นภูมิคุ้มกันด้านสุขภาพกายสุขภาพใจเพื่อป้องกันและช่วยเหลือสถานะ สมองเสื่อมสำหรับผู้สูงวัยโดยวิธีการที่เหมาะสม

2.4. ผลการวิจัย พบว่า ด้านการเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุมีความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ใช้หลักเหตุและผลในการดำเนิน

ชีวิต และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันกับสภาวะปัจจุบัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ณรงค์กร ชัยวงศ์และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุในชุมชนด้วยต้นกล้าพยาบาลกับ ครอบครัวอุปถัมภ์ กรณีศึกษาชุมชนตำบลกลันทา อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนสุขภาวะตนเองสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม 4 ด้าน ได้แก่ สุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิตใจ สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางปัญญา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการประเมินสุขภาวะของผู้สูงอายุ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ผู้สูงอายุมีคะแนนเฉลี่ยสุขภาวะทางกายและทางจิตใจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.09 และ $\bar{X}$ = 3.23) ส่วนสุขภาวะทางสังคมและทางปัญญา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.98 และ $\bar{X}$ = 3.94) และหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมโครงการเป็นระยะเวลา 5 สัปดาห์ พบว่า ผู้สูงอายุมีการรับรู้ภาวะสุขภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ สุขภาวะทางกาย ทางจิตใจ ทางสังคมและทางปัญญา ($\bar{X}$ = 4.01, 4.39, 4.50 และ 4.26 ตามลำดับ)

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ได้จากกาสังเคราะห์รูปแบบเชิงนโยบายสุขภาวะ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1. เทศบาลตำบลหนองตาต อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ควรให้ความช่วยเหลือหรือส่งเสริม ด้าน อาชีพ ให้กับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองตาต เช่น อาชีพ (รับจ้าง ค้าขาย งานอดิเรก) เพื่อให้มีรายได้ ต่อเดือนเพียงพอต่อการดำรงชีพ

1.2. เทศบาลตำบลหนองตาต อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ควรให้ความช่วยเหลือในการอำนวยความสะดวก ในการ รับ - ส่ง ผู้สูงอายุในการเดินทางมาเรียนรู้ในศูนย์ผู้สูงอายุเทศบาลตำบลหนองตาต เนื่องจากผู้สูงอายุบางคนไม่มียานพาหนะในการเดินทาง

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาวิจัยถึง การรวมกลุ่มและการเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุใน ในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับคุณลักษณะของกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น การรวมกลุ่มของผู้สูงอายุที่รักในงานอดิเรกคล้าย ๆ กัน ด้านการประกอบอาชีพหรือรายได้เสริม

2.2. ควรศึกษาศักยภาพของผู้สูงอายุในการช่วยพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นประโยชน์ต่อการนำมาพัฒนาจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อเป็นสวัสดิการทางสังคมของผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2560). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- ณรงค์กร ชัยวงศ์.(2564).การสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุในชุมชน ด้วยต้นกล้าพยาบาลกับครอบครัวอุปถัมภ์ กรณีศึกษาชุมชนตำบลกลันทา อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี, 29(3): 357-370.
- ประเวศ วะสี.(2558). สุขภาพ 4 มิติ ในสุขภาพทางสังคมและจิตวิญญาณ. กรุงเทพฯ: บริษัทเซนจูรี่จำกัด.
- พระมหาสมคิด กมล (มีสี).(2563). การเสริมสร้างสุขภาวะผู้สูงอายุเทศบาลตำบลท่ามะขาม อำเภอมือง จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มงคลกิตต์ ไหวหารเสาวภาค.(2561). โรงเรียนผู้สูงอายุ : หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มาสริน ศุกลปักษ์. (2563). การศึกษาสุขภาวะทางจิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล จังหวัดนนทบุรี. วารสารแพทย์ เขต 4-5, 39(4), 530-540.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย(มส.ผส.). (2565). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สิทธิพร เกษจ้อย. (2565). การเสริมสร้างสุขภาวะของผู้สูงอายุ ตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 11(1), 1-16.
- เอกชัย บุญยาพิษฐาน. (2553). คู่มือวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

Service quality of the prison welfare shop in Maha Sarakham Provincial Prison

ศิริสิทธิ์ โจ้ยสา

เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอมพร

สัณญา เคนาภูมิ

นักศึกษาปริญญาโท ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Sirasith Juoisa

Saovalak Kosonkittumporn

Sanya Kenaphoom

M.P.A. Student (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

E-mail : smankesi63@gmail.com

วันที่รับบทความ: 8 ตุลาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 6 พฤศจิกายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 11 พฤศจิกายน 2567

Received: October 8, 2024; Revised: November 6, 2024; Accepted: November 11, 2024

บทคัดย่อ

การให้บริการของร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูและปรับตัวของผู้ต้องขัง เป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อสังคม ซึ่งส่งผลต่อการกลับสู่สังคมและการใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าในอนาคต การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุ และระยะเวลาที่ถูกคุมขัง และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ ร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 335 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.932 สถิติที่ใช้ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.61, S.D. = 0.24) 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุ และระยะเวลาที่ถูกคุมขัง มีความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพการให้บริการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะ ควรจัดให้สินค้ามีเพียงพอต่อความต้องการตลอดเวลา ควรมีกiosk แสดงความเห็นหรือช่องทางที่ผู้ต้องขังสามารถแนะนำ ดิชม เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของร้านสงเคราะห์ได้ ควรเพิ่มสินค้าประเภท

เดียวกันโดยมีหลากหลายยี่ห้อให้เลือกมากขึ้นและควรคัดเลือกผู้ต้องขัง ที่เป็นพนักงานขายที่สุภาพ มีอัธยาศัยดี และมีจิตอาสาบริการ

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ; ร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขัง; เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

Abstract

The services provided by prison welfare shops play a vital role in supporting the rehabilitation and adjustment of inmates. These services help foster positive attitudes towards society, which ultimately influences inmates' reintegration and their ability to lead meaningful lives after release. This study aims to: 1) assess the quality of services provided by the prison welfare shop in Maha Sarakham Provincial Prison, 2) compare the service quality based on gender, age, and length of incarceration, and 3) gather recommendations for improving the shop's services. This quantitative study sampled 335 inmates at Maha Sarakham Provincial Prison, utilizing a questionnaire with a reliability coefficient of 0.932. Statistical analyses included frequency distribution, percentages, means, standard deviation, t-tests, and one-way ANOVA.

The findings revealed that: 1) the overall service quality of the welfare shop was rated at a moderate level ($\bar{X}$ = 2.61, S.D. = 0.24), 2) perceptions of service quality varied significantly by gender, age, and length of incarceration at a 0.05 level of statistical significance, and 3) recommendations included ensuring adequate stock to meet demand, providing feedback mechanisms for inmates, offering a wider variety of brands for similar products, and selecting courteous, service-minded inmates as shop staff.

Keywords: Service Quality; Prisoner Welfare Shop; Maha sarakham Provincial Prison

บทนำ

เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ในฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งของกรมราชทัณฑ์ที่ต้องรับผิดชอบควบคุมผู้ต้องขัง ที่กระทำความผิดและได้ส่งตัวเข้ามาสู่เรือนจำตามกฎหมาย มีอำนาจในการควบคุมผู้ต้องขังที่มีอัตราโทษไม่เกิน 20 ปี โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบควบคุมผู้ต้องขัง ซึ่งถูกฝากขังตามหมายศาล ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีที่อยู่ในอำนาจ ของศาลจังหวัดมหาสารคาม และนักโทษเด็ดขาดที่มีกำหนดโทษซึ่งอยู่ในอำนาจการควบคุมของเรือนจำ โดยมีการดำเนินการทางพัฒนปฏิบัติแก่ผู้ต้องขัง จัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ อบรม

พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรม และฝึกวิชาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง ดำเนินงานเกี่ยวกับการทำงานและการใช้แรงงานผู้ต้องขัง การจัดสวัสดิการ การสงเคราะห์ การรักษาสุขอนามัย การดำเนินการเกี่ยวกับสุขภาพให้แก่ผู้ต้องขัง (เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม, 2566, น. 5)

การให้บริการแก่ผู้ต้องขังเป็นหนึ่งในภารกิจสำคัญของระบบราชทัณฑ์ที่เน้นการช่วยเหลือ ฟื้นฟู และเตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขังสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการของร้านสงเคราะห์ ผู้ต้องขังภายในเรือนจำจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนทั้งด้านจิตใจ สังคม และเศรษฐกิจของผู้ต้องขัง อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการให้บริการของร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังยังคงเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการให้บริการ รวมถึงความพึงพอใจและการเข้าถึงบริการของผู้ต้องขังอย่างทั่วถึง 1) การขาดทรัพยากรและบุคลากรที่เพียงพอ การบริหารจัดการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังมักประสบปัญหาขาดแคลนทรัพยากรที่จำเป็น เช่น งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ รวมถึงบุคลากรที่มีทักษะและความเชี่ยวชาญในการให้บริการ ด้านนี้ ทำให้การดำเนินงานไม่ราบรื่นและเกิดความล่าช้าในการให้บริการแก่ผู้ต้องขัง 2) ข้อจำกัดด้านการเข้าถึง บริการ เนื่องจากผู้ต้องขังส่วนใหญ่ถูกจำกัดด้วยสภาพแวดล้อมและกฎระเบียบของเรือนจำ การเข้าถึงบริการของร้านสงเคราะห์จึงไม่สะดวกและไม่ทั่วถึง เช่น จำนวนชั่วโมงการให้บริการที่ไม่เพียงพอหรือสถานที่ตั้งของร้าน ที่ไม่สะดวกต่อการเข้าถึงของผู้ต้องขัง 3) ความไม่ต่อเนื่องในการฝึกอาชีพ: ร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังควรมีบทบาท ในการฝึกอาชีพและทักษะที่จำเป็นสำหรับการกลับเข้าสู่สังคม แต่พบว่าความต่อเนื่องในการฝึกอาชีพยังไม่เพียงพอ และไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานภายนอก ซึ่งทำให้ผู้ต้องขังขาดโอกาสในการปรับตัวหลังพ้นโทษ (สมชาย ภูมิเพชร, 2565)

ร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นส่วนหนึ่งของฝ่ายสวัสดิการผู้ต้องขัง มีหน้าที่จำหน่าย สินค้าอุปโภค-บริโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพให้แก่ผู้ต้องขัง ในราคาที่ถูกรวมกับคุณภาพที่ดีของสินค้าเพื่อเป็น การสงเคราะห์ผู้ต้องขังให้มีความเป็นอยู่ที่ดีตามอัตภาพ (กรมราชทัณฑ์, 2513) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาถึงคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้มาตรฐานรับรองของ P.S.O. 1107 (สถาบันมาตรฐานสากลภาครัฐแห่งประเทศไทย, 2541) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อองค์กร สามารถ นำไปปรับปรุงให้ตรงจุดและให้ผู้รับบริการร้านสงเคราะห์ฯได้รับความพึงพอใจ ทั้งนี้จากผลการศึกษาสามารถนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเรือนจำเกี่ยวกับการให้บริการในด้านอื่น ๆ ได้อีกด้วย ผู้วิจัยจึงถือโอกาสนี้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และเป็นประโยชน์ ต่อองค์กรและประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

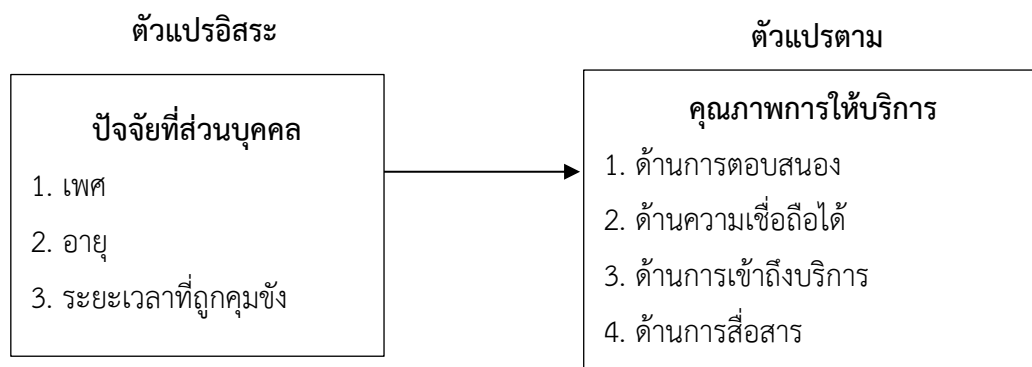
1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ และระยะเวลาที่ถูกคุมขัง

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการตามแนวคิดของ Penchansky & Thomas (1981) และ Millet (1993) มาใช้เป็นตัวกำหนดตัวแปรตามของกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 2,031 คน แบ่งเป็นผู้ต้องขังชาย 1,823 คน และผู้ต้องขังหญิง 208 คน (เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวนทั้งสิ้น 335 ตัวอย่าง ซึ่งกำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยด้วยสูตรของ (Yamane, 1973, pp.727-728) จากนั้นทำการแบ่งชั้นภูมิกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สัดส่วน (Stratified Proportional Sampling) และได้มาโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการวิจัย ดังนี้ เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเชิงปริมาณ (Quantitative Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อใช้อธิบายถึงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ข้อคำถาม จำนวน 3 ข้อคำถาม ได้แก่ ประเภท เพศ อายุ และระยะเวลาที่ถูกคุมขัง ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวนทั้งสิ้น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการตอบสนอง ด้านความเชื่อถือได้ ด้านการเข้าถึงบริการ ด้านการสื่อสาร โดยลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของ (Likert, 1967, pp. 223-225)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวนทั้งสิ้น 4 ข้อคำถาม โดยลักษณะของเครื่องมือเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire)

ผู้วิจัย ได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1) นำแบบสอบถามพบที่ปรึกษาและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่ามีค่า $IOC = 1.00$ และ 3) การทดลองใช้เครื่องมือกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 ชุด ซึ่งผลการประเมินมีอำนาจจำแนกระหว่าง .245-.746 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีของ Cronbach (1951, p. 274, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2558) ซึ่งผลการประเมินค่าความเชื่อมั่น มีค่าความเชื่อมั่น 0.932

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถาม มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติทางการวิจัย กำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ยและเกณฑ์การแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ยระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

ช่วงค่าคะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
1.00-1.80	คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังอยู่ในระดับน้อยที่สุด
1.81-2.60	คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังอยู่ในระดับน้อย
2.61-3.40	คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังอยู่ในระดับปานกลาง
3.41-4.20	คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังอยู่ในระดับมาก
4.21-5.00	คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังอยู่ในระดับมากที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ สามารถจำแนกได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายถึงลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัด มหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุ และระยะเวลาที่ถูกคุมขัง มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.3.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ t-test (Independent)

5.3.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม อายุ และระยะเวลาที่ถูกคุมขัง ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน ด้วยการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว หรือ F-test (One-way ANOVA) โดยหากผลการทดสอบ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าที่กำหนดไว้ (Sig. < .05) ผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างในรายคู่ด้วยวิธีการ ของ LSD. ต่อไป

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และทำการสรุปข้อสนเทศที่ได้รับในเชิงพรรณนา ต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ทั้งโดยรวม รายด้าน และรายข้อของแต่ละด้าน สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน

คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการตอบสนอง	2.45	0.38	น้อย

คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
2. ด้านความเชื่อถือได้	2.72	0.35	ปานกลาง
3. ด้านการเข้าถึงบริการ	2.57	0.31	น้อย
4. ด้านการสื่อสาร	2.70	0.37	ปานกลาง
โดยรวม	2.61	0.24	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.61, S.D. = 0.24) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในรายด้าน จะพบว่า คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 ด้าน โดยสามารถเรียงลำดับรายด้านตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านความเชื่อถือได้ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.72, S.D. = 0.35), ด้านการสื่อสาร อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.70, S.D. = 0.37), ด้านการเข้าถึงบริการอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.57, S.D. = 0.31) และด้านการตอบสนอง อยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 2.45, S.D. = 0.38)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุ และระยะเวลาที่ถูกคุมขัง

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศที่ต่างกัน

คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม	เพศ				t	Sig.
	ชาย		หญิง			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านการตอบสนอง	3.38	0.83	3.46	0.70	-.981	.327
2. ด้านความเชื่อถือได้	3.40	1.11	2.94	1.35	3.433	.001*
3. ด้านการเข้าถึงบริการ	3.65	0.57	3.01	1.02	6.853	.000*
4. ด้านการสื่อสาร	3.64	0.88	3.53	0.73	1.277	.202
รวม	3.52	0.63	3.24	0.90	3.309	.001*

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามเพศที่ต่างกัน มีคุณภาพการให้บริการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามอายุที่ต่างกัน

การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการ ร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	SS	Sig.
	ระหว่างกลุ่ม	5.61	3.00	1.87	45.81	0.00**
โดยรวม	ภายในกลุ่ม	13.51	331.00	0.04	-	-
	รวม	19.11	334.00	-	-	-

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมจำแนกตามอายุ พบว่า มีนัยสำคัญของการทดสอบทางสถิติเท่ากับ 0.00 (Sig. = 0.00) ซึ่งน้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ (Sig. < .05) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม ระยะเวลาที่ถูกคุมขังที่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการ ร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	SS	Sig.
	ระหว่างกลุ่ม	5.20	2.00	2.60	62.09	0.00**
โดยรวม	ภายในกลุ่ม	13.91	332.00	0.04	-	-
	รวม	19.11	334.00	-	-	-

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามโดยรวมจำแนกตามระยะเวลาที่ถูกคุมขัง พบว่า มีนัยสำคัญของการทดสอบทางสถิติเท่ากับ 0.00 (Sig. = 0.00) ซึ่งน้อยกว่านัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ (Sig. < .05) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดมหาสารคามที่มีระยะเวลาต้องโทษต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงได้ทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังรายด้านต่อไป

3. การศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่า ควรจัดให้สินค้ามีเพียงพอต่อความต้องการตลอดเวลา ควรมีกล่องแสดงความเห็นหรือช่องทาง ที่ผู้ต้องขังสามารถแนะนำ ดิชม เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของร้านสงเคราะห์ได้ ควรเพิ่มสินค้าประเภทเดียวกันโดยมีหลากหลายยี่ห้อให้เลือกมากขึ้น และควรคัดเลือกผู้ต้องขังที่เป็นพนักงานขายที่สุภาพ มีอัธยาศัยดี และมีจิตอาสาบริการ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุ และระยะเวลาที่ถูกคุมขัง มีคุณภาพการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ข้อเสนอแนะ ควรจัดให้สินค้ามีเพียงพอต่อความต้องการตลอดเวลา ควรมีกล่องแสดงความเห็นหรือช่องทางที่ผู้ต้องขังสามารถแนะนำ ดิชมเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของร้านสงเคราะห์ได้ ควรเพิ่มสินค้าประเภทเดียวกันโดยมีหลากหลายยี่ห้อให้เลือกมากขึ้น และควรคัดเลือกผู้ต้องขังที่เป็นพนักงานขายที่สุภาพ มีอัธยาศัยดีและมีจิตอาสาบริการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามครั้งนี้ มีประเด็นผลการวิจัยที่ผู้วิจัยนำสู่การอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

จากผลการวิจัยระดับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งพบว่า คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยเมื่อพิจารณาในรายด้านจะพบว่า คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 ด้าน โดยสามารถเรียงลำดับรายด้านตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านความเชื่อถือได้ ด้านการสื่อสาร ด้านการเข้าถึงบริการ และด้านการตอบสนอง

ทั้งนี้ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นผลมาจากการที่ร้านค้าสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ได้ดำเนินการให้บริการจำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพ ปริมาณเหมาะสมและมีมาตรฐานรับรอง มีราคาสินค้าถูก

กว่า ท้องตลาดเพื่อเป็นสวัสดิการแก่ผู้ต้องขัง รวมถึงมีการแสดงป้ายสินค้าทุกรายการหน้าร้านสงเคราะห์ส่งผลให้ผู้ต้องขังที่รับบริการรู้สึกคุ้มค่าจากการซื้อสินค้าและรับบริการร้านสงเคราะห์ฯ อีกทั้งการเบิกจ่ายเงินวันละ 500 บาท เพียงพอต่อการใช้จ่ายสินค้าของผู้ต้องขังในแต่ละวัน อย่างไรก็ตามการที่ผลการวิจัยดังกล่าว อยู่ในระดับปานกลาง ยังเป็นผลมาจากการที่ร้านค้าสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามไม่มีสินค้าแต่ละประเภทที่เพียงพอต่อความต้องการตลอดเวลา สินค้าประเภทเดียวกันมีจำนวนยี่ห้อให้เลือกไม่หลากหลาย ช่องทางการสั่งซื้อสินค้า ของญาติยังมีจำกัด ผู้ต้องขังที่เป็นพนักงานขายบางครั้งไม่สุภาพและขาดธรรมาจริยธรรมการจัดระเบียบให้ผู้ต้องขัง รับบริการอย่างเสมอภาค จึงส่งผลให้คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน และอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Marshall, et al. (2000) การประเมินบริการสุขภาพผู้ต้องขัง: บริการสุขภาพแห่งชาติในเรือนจำ (สหราชอาณาจักร) พบว่า การให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากร แม้ว่าจะมีความพยายามในการปรับปรุงแต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะเพิ่มคุณภาพการให้บริการให้สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sarre (2001) ผลกระทบของสภาพเรือนจำต่อสุขภาพและการฟื้นฟูผู้ต้องขัง: การศึกษาจากออสเตรเลีย พบว่า คุณภาพการให้บริการในเรือนจำออสเตรเลียอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะในด้านบริการ ทางกายภาพและโอกาสในการพัฒนาตนเอง ผู้ต้องขังรายงานว่าบริการพื้นฐานนั้นมีอยู่ แต่ยังมีช่องว่างในเรื่องคุณภาพและการเข้าถึงบริการที่รวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Van Zyl Smit (2002) การรับรู้ของผู้ต้องขังต่อคุณภาพบริการในสถานพินิจของยุโรป พบว่า ผู้ต้องขังให้คะแนนการบริการโดยรวมในระดับปานกลาง โดยเฉพาะในเรื่องโภชนาการและสวัสดิการพื้นฐาน ซึ่งมักไม่สอดคล้องกับความคาดหวัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Anno (2004) บริการสุขภาพในเรือนจำและความพึงพอใจของผู้ต้องขัง: การศึกษาระบบเรือนจำ ของสหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้ต้องขังให้คะแนนความพึงพอใจในระดับปานกลาง โดยเฉพาะในเรื่องการเข้าถึงการรักษาพยาบาล เนื่องจากทรัพยากรที่มีจำกัดและกระบวนการทางราชการที่ล่าช้า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Johnsen (2011) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สภาพเรือนจำของผู้ต้องขังและการปรับตัวในนอร์เวย์ พบว่า ผู้ต้องขังมีความพึงพอใจในระดับปานกลางต่อการให้บริการในเรือนจำ โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการรับรู้ คุณภาพการบริการ ได้แก่ ความแออัดของเรือนจำ ข้อจำกัดด้านทรัพยากร และการดูแลทางจิตวิทยา

2. ผลการวิจัยเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุ และระยะเวลาที่ถูกคุมขัง

จากผลการวิจัยเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตาม เพศ อายุ และระยะเวลาที่ถูกคุมขัง ซึ่งพบว่า ผู้ต้องขังที่มีเพศ อายุ และระยะเวลาที่ถูกคุมขัง ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวเป็นเพราะปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ และสถานภาพนั้น เป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลให้ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกิดความแตกต่างกัน เนื่องจากบุคคลที่มีเพศ อายุ และสถานภาพที่แตกต่างกันนั้น ย่อมจะต้องมีประสบการณ์และการรับรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่างกัน ตลอดจนมีความต้องการในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางกายภาพ วัย และสภาพในการดำเนินชีวิต จึงส่งผลให้ผู้ต้องขังที่มี เพศ อายุ และระยะเวลาที่ถูกคุมขังต่างกัน มีความคิดเห็นคุณภาพการให้บริการของร้านค้า สงเคราะห์เรือนจำที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้จากการที่ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันแต่เนื่องจากเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นองค์กรซึ่งมีมาตรฐานในการดำเนินงาน และมีนโยบายในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังอย่างเท่าเทียม และเสมอภาคกัน โดยไม่ได้มีการเลือกหรือเน้นปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งให้เกิดความแตกต่างกันเป็นพิเศษ จึงส่งผลให้เรือนจำฯ มีการดำเนินงานให้บริการของร้านค้า สงเคราะห์เรือนจำด้วยมาตรฐานเดียวกันต่อผู้ต้องขังทุกกลุ่ม โดยมิได้คำนึงถึงความแตกต่างทางปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย จึงส่งผลให้ผู้ต้องขังในเรือนจำ จังหวัดมหาสารคามที่มี เพศ อายุ และระยะเวลาที่ถูกคุมขังต่างกัน ซึ่งมีการรับรู้ และความต้องการที่ต่างกัน ออกไปตามลักษณะเฉพาะของปัจจัยส่วนบุคคล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของร้านค้าสงเคราะห์ เรือนจำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lattimore, et al. (2012) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริการสนับสนุนผู้ต้องขังและผลกระทบต่อการกระทำผิดซ้ำ เน้นการประเมินคุณภาพการให้บริการที่มอบให้แก่ผู้ต้องขังในระหว่างที่พวกเขาอยู่ในเรือนจำและการสนับสนุนหลังการปล่อยตัว ซึ่งพบว่าปัจจัย เช่น อายุและระยะเวลาที่ถูกคุมขังมีผลต่อการรับรู้และการใช้บริการต่าง ๆ ผลการวิจัย พบว่าผู้ต้องขังที่มีอายุน้อยกว่า มีความสำคัญกับการบริการและแผนการปรับตัวหลังการปล่อยตัวมากกว่าผู้ต้องขังที่มีอายุมากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Derksen, et al., (2013) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ต้องขังต่อการให้บริการในเรือนจำในประเทศแคนาดา พบว่า เพศและระยะเวลาการคุมขังเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการบริการผู้ต้องขังหญิงมีความพึงพอใจในการบริการสูงกว่าในแง่การดูแลสุขภาพและจิตวิทยา เมื่อเทียบกับผู้ต้องขังชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Covington (2007) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศในการรับรู้คุณภาพบริการของเรือนจำ การศึกษาในสหรัฐอเมริกา เน้นการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ต้องขังชาย และหญิงเกี่ยวกับการให้บริการของเรือนจำ พบว่า ผู้ต้องขังหญิงมีรายงานความพึงพอใจในการบริการที่สูงกว่า เนื่องจากพวกเขามีการสนับสนุนทางอารมณ์มากกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Saylor and Gaes (1996) ผลของลักษณะเฉพาะของผู้ต้องขังต่อการให้บริการในเรือนจำ ศึกษาปัจจัยของผู้ต้องขัง เช่น เพศ และอายุที่ส่งผลต่อการให้บริการและการสนับสนุนต่าง ๆ พบว่า ผู้ต้องขังที่มีอายุน้อยกว่ามีแนวโน้มที่จะต้องการบริการสุขภาพและการดูแลที่เฉพาะเจาะจงมากกว่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Coyle (2009) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ การให้บริการในเรือนจำหลายประเทศในยุโรป พบว่า ผู้ต้องขังที่ถูกคุมขังนานกว่ามี

แนวโน้มที่จะรับรู้คุณภาพการให้บริการสูงขึ้น เนื่องจากพวกเขาใช้บริการเหล่านั้นบ่อยขึ้นในขณะที่ผู้ต้องขังใหม่มักจะมีความคิดเห็นเชิงลบ ต่อบริการเหล่านั้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย ซึ่งพบว่า คุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับน้อย จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการเข้าถึงบริการ และด้านการตอบสนอง มีข้อเสนอแนะดังนี้

- 1.1 ควรจัดให้สินค้าประเภทต่าง ๆ มีเพียงพอ ต่อความต้องการของผู้ต้องขังตลอดเวลา
- 1.2 ควรมี หลากหลายยี่ห้อ ให้เลือกในสินค้าประเภทเดียวกัน และควรนำสินค้าใหม่ ๆ จากท้องตลาดมาจำหน่ายเพื่อให้ทันสมัย
- 1.3 ควรจัดให้ญาติสามารถ สั่งซื้อสินค้าได้หลายช่องทาง ตามความสะดวก
- 1.4 ควรจัดระเบียบให้ผู้ต้องขัง ได้รับการอย่างเสมอภาค

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ศึกษาคุณภาพการให้บริการในเรือนจำอื่น ๆ ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังในเรือนจำที่มีบริบทพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อทำความเข้าใจความแตกต่างในคุณภาพการให้บริการและสภาพแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของร้านสงเคราะห์
- 2.2 เปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการระหว่างเรือนจำ ควรมีการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังระหว่างเรือนจำต่าง ๆ เพื่อค้นหาจุดเด่นและจุดด้อยในการให้บริการ
- 2.3 ศึกษารูปแบบการให้บริการที่ประสบความสำเร็จ ควรศึกษารูปแบบการให้บริการของเรือนจำที่มีคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ในระดับสูง หรือที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน เพื่อหาวิธีการและแนวทางที่สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาร้านสงเคราะห์ของเรือนจำอื่น ๆ
- 2.4 แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงาน ผลการศึกษาเปรียบเทียบและการศึกษารูปแบบการให้บริการที่ประสบความสำเร็จ ควรถูกนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการให้บริการร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังของเรือนจำ เพื่อให้บริการที่ตอบสนองความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม. (2566). รายงานประจำปี 2566. มหาสารคาม: เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม.
- กรมราชทัณฑ์. (2513). ระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขัง พ.ศ. 2513. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุริยาสาน.

- สถาบันมาตรฐานสากลภาครัฐแห่งประเทศไทย. (2541). **การพัฒนาระบบมาตรฐานสากลของประเทศไทยด้านการจัดการและสัมฤทธิ์ผลของงานภาครัฐ**. กรุงเทพฯ : สกยบฝึกอบรมและการพิมพ์.
- สมชาย ภูมิเพชร. (2565). การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารงานในเรือนจำขนาดกลาง: กรณีศึกษา จังหวัดมหาสารคาม. **วารสารการบริหารการปกครอง**, 5(1), 45-63.
- Anno, B.J. (2004). Correctional healthcare services and prisoner satisfaction: A study of the U.S. prison system. **Journal of Correctional Health Care**, 10(1), 1-15.
- Covington, S. (2007). **Women and addiction: A gender-responsive approach**. The Clinical Innovators\Series. Center City, MN: Hazelden.
- Coyle, A. (2009). **Managing prisons in a time of change**. International Centre for Prison Studies, King's College London. London: Harper Collins.
- Cronbach, L.J. (1951). **Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests**. Psychometrika, 16, 297 – 334.
- Derkzen, D., Booth, L., Taylor, K. and McMullen, T. (2013). Mental health needs of federal female offenders. **Psychological Services**, 10(1), 24-36.
- Johnsen, B. (2011). The relationship between inmate perceptions of prison conditions and inmate adjustment in Norway. **European Journal of Criminology**, 8(2), 95-111.
- Lattimore, P.K., Visher, C.A. and Lindquist, C.H. (2012). Reentry services for prisoners and their impact on recidivism. **Justice Quarterly**, 34(1), 136-165.
- Likert, R. (1967). **The Human Organization : Its Management and Values**. New York: McGraw –Hill Book Company.
- Marshall, T., Simpson, S. and Stevens, A. (2000). Health care in prisons: A health care needs assessment. **BMJ**, 320(7240), 231-234.
- Sarre, R. (2001). The impact of prison conditions on inmate health and rehabilitation: A study from Australia Australian and New Zealand. **Journal of Criminology**, 34(3), 364-379.
- Saylor, W.G. and Gaes, G.G. (1996). The effects of inmate characteristics on service delivery in correctional institutions. **Journal of Criminal Justice**, 24(4), 365-379.
- Van, Z. and Smit, D. (2002). Prisoner perceptions of service quality in European correctional facilities. **International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology**, 46(2), 169-183.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. (3^{ed}). New York : Harper and Row Publication.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานฟอกหนัง
ในเขตประกอบการฟอกหนังจังหวัดสมุทรปราการ

Factors Influencing Pro-Environmental Behavior of Tanning Factory's Employees
in Samut Prakan Province

เขมินท์ สิริสุวรรณกิจ

อมรินทร์ เทวตา

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

Kemin Sirisuwankit

Amarin Tawata

Master of Business Administration Program, Silpakorn University

Email: win18671@gmail.com

วันที่รับบทความ: 11 ตุลาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 22 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 25 ตุลาคม 2567

Received: October 11, 2024; Revised: October 22, 2024; Accepted: October 25, 2024

บทคัดย่อ

อุตสาหกรรมฟอกหนังเป็นอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก ถือได้ว่าพนักงานฟอกหนังก็เป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมที่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเช่นกัน ดังนั้นพนักงานโรงงานฟอกหนังเองควรมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการรับรู้ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม ทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อม ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 2) อิทธิพลของความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อม 3) อิทธิพลของความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพนักงานฟอกหนังในเขตประกอบการฟอกหนังจังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานโรงงานฟอกหนังในเขตประกอบการฟอกหนัง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลจำนวนทั้งหมด 280 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าแจกแจงความถี่ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ สมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อม (β) = 0.746 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (β) = -0.016 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม(β) = 0.211 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (β) = 0.577 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

(β) = 0.047 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) จึงสรุปได้ว่าความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมและความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม; ทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อม; ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม; พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

Abstract

The leather tanning industry has significant environmental impacts, and tannery workers are an integral part of this industry that contributes to these effects. Therefore, tannery employees should actively participate in promoting environmentally conservation behaviors. This research aims to study: 1) the level of environmental awareness, environmental attitudes, environmental knowledge, and pro-environmental behaviors, 2) the influence of environmental awareness and environmental knowledge on environmental attitudes, and 3) the influence of environmental awareness, environmental knowledge, and environmental attitudes on the pro-environmental behaviors of tannery workers in the tannery industrial zone of Samut Prakan Province. This is a quantitative research study. The sample group consists of 280 tannery workers from the industrial zone in Samut Prakan Province, selected through convenience sampling. Data were analyzed using percentage, frequency distribution, correlation analysis of independent variables, and structural equation modeling (SEM).

The results showed that environmental awareness had a positive influence on environmental attitudes ($\beta = 0.746$) at a statistically significant level ($p < 0.01$). Environmental knowledge had a positive but not statistically significant influence on environmental attitudes ($\beta = -0.016$, $p > 0.05$). Environmental awareness had a positive influence on pro-environmental behaviors ($\beta = 0.211$) at a statistically significant level ($p < 0.05$). Environmental knowledge had a positive influence on pro-environmental behaviors ($\beta = 0.577$) at a statistically significant level ($p < 0.01$). Environmental attitudes had a positive but not statistically significant influence on pro-environmental behaviors ($\beta = 0.047$, $p > 0.05$) In summary, environmental awareness and knowledge have a significant influence on pro-environmental behaviors.

Keywords: Environmental Awareness; Environmental Attitude; Environmental Knowledge; Pro-Environmental behavior

บทนำ

อุตสาหกรรมฟอกหนังเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญสูงในการผลิตวัตถุดิบสำหรับการผลิตภัณฑ์จากหนังต่างๆ เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ และสร้างงานจำนวนมากในภาคแรงงานของประเทศไทย อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมฟอกหนังเป็นอุตสาหกรรมที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก การดำเนินการฟอกหนังเป็นต้นเหตุของการปล่อยสารพิษจากสารเคมีที่ใช้ในโรงงานและการใช้น้ำในขั้นตอนการฟอกหนังยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพของน้ำในแม่น้ำและชุมชนในท้องถิ่น ดังนั้น การควบคุมการใช้สารเคมีที่อันตรายและการบำบัดน้ำเสียจากกระบวนการฟอกหนังจึงเป็นสิ่งที่สำคัญในอุตสาหกรรมฟอกหนัง (จิตติมา เจริญพานิช และคณะ, 2558) ทำให้ประเทศไทยมีการกำหนดเขตพื้นที่ตั้งโรงงานฟอกหนังทั่วประเทศ หนึ่งในที่ตั้งของโรงงานฟอกหนังคือเขตประกอบการฟอกหนัง จังหวัดสมุทรปราการ กม.30 และ กม.34

โรงงานฟอกหนังในเขตประกอบการฟอกหนัง จังหวัดสมุทรปราการ ได้มีการนำเข้าหนังสัตว์จากต่างประเทศมาฟอกในโรงงานเป็นจำนวนมาก และประชาชนบริเวณโดยรอบร้องเรียนปัญหาการลักลอบปล่อยน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมฟอกหนังลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา และไหลลงสู่่าวไทยทำให้สัตว์น้ำได้รับสารโลหะปนเปื้อนอย่างหนัก ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศของสัตว์น้ำและเกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม (อนุชา น้อยวงศ์, 2563) จากปัญหาที่กล่าวมาพนักงานโรงงานฟอกหนังถือเป็นบุคลากรที่สำคัญสำหรับโรงฟอก เป็นบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลและดำเนินการในกระบวนการฟอกหนังไม่ว่าจะการล้างหนังสัตว์ด้วยน้ำและสารเคมี การเตรียมขั้นตอนการย้อมหนังต่างๆ จึงถือได้ว่าพนักงานฟอกหนังก็เป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมที่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเช่นกัน ดังนั้นพนักงานโรงงานฟอกหนังเองก็ควรมีความตระหนักและมีส่วนร่วมส่งเสริมพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานฟอกหนังจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ

ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเข้าใจและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ช่วยให้บุคคล มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและเข้าใจถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น และสามารถช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยมีงานวิจัยที่ผ่านมาของ น้ำผึ้ง นาพันธ์ (2561) พบว่า ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นการตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมหรือคุณค่าของสิ่งแวดล้อมส่งผลให้บุคคลเกิดพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้สิ่งแวดล้อมอยู่อย่างยั่งยืนในอนาคต

ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นอีกหนึ่งในปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความเข้าใจพื้นฐานที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้แก่ ประเด็นที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และวิธีการแก้ปัญหาประเด็นที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สัตยา ทิพย์รัตน์ (2565) ที่ได้

อธิบายถึงความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมว่า หากมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับที่ดี จะทำให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ทางด้านสิ่งแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น แสดงให้เห็นความสำคัญของ ตัวแปรความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล โดยตรงต่อพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม เป็นอีกหนึ่งในปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง มุมมอง ความรู้สึก และความเชื่อของบุคคลหรือกลุ่มคนต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หากบุคคลมีทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมที่ดีก็จะเกิดพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ญัฐชา วงศ์ศรีและคณะ (2566) ได้อธิบายว่า ทัศนคติมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพราะถ้าผู้บริโภคมีทัศนคติที่เข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของผู้บริโภคในการช่วยให้สิ่งแวดล้อมดีขึ้น ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่าปัญหาอุตสาหกรรมฟอกหนังที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะด้วยเคมี หนึ่งสัตว์และการลักลอบปล่อยน้ำเสียทำให้การสร้างพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับพนักงานโรงงานฟอกหนังจึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยด้าน ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมและความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อ ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานฟอกหนัง การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยที่สำคัญเนื่องจากสามารถช่วยให้เราเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างชัดเจน และสามารถช่วยให้ผู้ประกอบการวางแผนสร้างนโยบายในการรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงฟอกหนังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

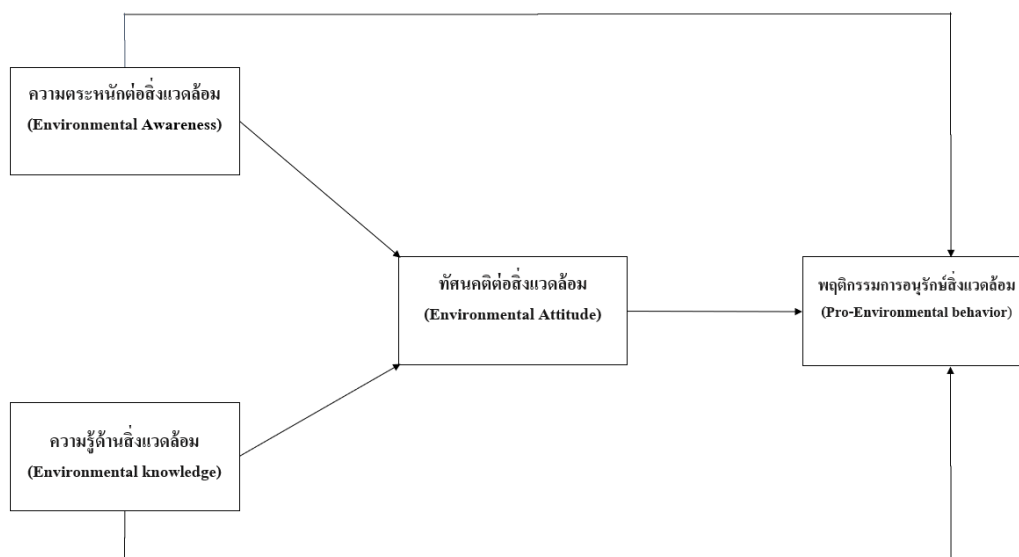
1. เพื่อศึกษาระดับความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของพนักงานฟอกหนัง ในเขตประกอบการฟอกหนัง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานฟอกหนัง ในเขตประกอบการฟอกหนัง จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของ ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพนักงานฟอกหนัง ในเขตประกอบการฟอกหนัง จังหวัดสมุทรปราการ

ทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้ 1) ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม 2) ทศนคติต่อสิ่งแวดล้อม 3) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม 4) พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยพัฒนาจากการบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2 ทฤษฎีในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ 1.ทฤษฎีการกระทำที่มีเจตนา (Theory of Planned Behavior) ซึ่งว่าพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับเจตจำนงซึ่งเกิดจากทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม 2.ทฤษฎีการยอมรับ (Acceptance Theory) เน้นความสำคัญของความตระหนักและทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม โดยความตระหนักรับรู้ถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมจะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประเภทของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง

2. ประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานโรงงานฟอกหนังในเขตประกอบการฟอกหนังจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 105 โรงงานโดยแบ่งเป็น 61 โรงในเขตกม.30 และ 44 โรงในเขตกม.34 (สมาคมอุตสาหกรรมฟอกหนังไทย, 2563)

2.2 ขนาดตัวอย่างจากประชากรที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ ใช้หลักการคำนวณจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง (SEM) โดย Kline (2011) กล่าวว่าแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างควรมีก่อนมีกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยไปกว่า 200 คนหรือควรมีปริมาณ 10 ต่อพารามิเตอร์หรือตัวแปรสังเกตที่ใช้ในการวิเคราะห์ โดยการวิจัยนี้มีตัวแปรสังเกตจำนวน 28 ตัวแปร ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการศึกษาคือ 280 (28×10) ตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดของตัวแปร ซึ่งผู้ศึกษาจัดทำขึ้นจากการประมวลแนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ใช้ในการศึกษาซึ่งมีลักษณะเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามสำหรับรวบรวมข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดย เป็นแบบคำถามปลายเปิดแบบตรวจรายการ (Checklist) ประกอบไปด้วยจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุงาน เงินเดือน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามที่ใช้ชี้วัดระดับความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ ซึ่งพัฒนาขึ้นจาก กรรณก รัตนฤทธชาติ (2564) และน้ำผึ้ง นาพันธ์ (2561)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามที่ใช้ชี้วัดระดับทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย รพีพรรณ ศิริโกคานนท์ (2556) มาริยม เจ๊ะเต๊ะ (2556) และ ธเนศ เกษศิลป์ (2561)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามที่ใช้ชี้วัดระดับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย เอกธวัช โตจิ๋ว (2565)

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามที่ใช้ชี้วัดระดับพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย กรรณก รัตนฤทธชาติ (2564) และ น้ำผึ้ง นาพันธ์ (2561)

4. วิธีการเก็บข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีการสร้างแบบสอบถามใน Google Form โดยใช้เป็นแบบสอบถามออนไลน์สำหรับการเก็บข้อมูลในการทำวิจัย

4.2 ผู้วิจัยทำการส่ง URL ของแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับของกลุ่มตัวอย่างโดยมีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการแจกจ่ายให้พนักงานฟอกหนัง

4.3 ผู้วิจัยวางแผนระยะเวลาประมาณ 3 อาทิตย์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของแบบสอบถามทั้งหมด ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลโดยพิจารณาตามประเภทของตัวแปร

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ทางด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติพรรณนาได้แก่การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อศึกษาความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของพนักงานโรงงานฟอกหนัง

วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

5.3 วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพียร์สัน (Pearson's Correlation coefficient) เพื่อทดสอบคุณสมบัติของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

5.4 การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง วิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปร	Mean	SD
1. ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม	4.62	0.51
2. ทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อม	4.68	0.42
3. ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม	3.76	0.85
4. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	4.03	0.78

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อคำถามไว้ ดังนี้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อคำถามความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ที่ 0.51-0.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อคำถามทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ระหว่าง 0.42-0.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อคำถามความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ระหว่าง 0.93-1.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อคำถามพฤติกรรมการสิ่งแวดล้อมอยู่ระหว่าง 0.82-1.31

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ตัวแปร	EA	AT	EK	EB	VIF	Tolerance
EA					1.791	0.558
AT	0.652**				1.740	0.575
EK	0.252**	0.190**			1.069	0.935
EB	0.301**	0.230**	0.588**			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เมื่อ EA = ความตระหนักรู้ต่อสิ่งแวดล้อม, AT = ทักษะคิดต่อสิ่งแวดล้อม, EK = ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม, EB = พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, VIF = Variance Inflation Factor

จากตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบว่า ตัวแปรทุกตัวที่ใช้ในการทดสอบตามกรอบแนวคิดมีความสัมพันธ์สูงมากเกินไปหรือไม่ ผลการวิเคราะห์ สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Analysis) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีค่า 0.190 – 0.652 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอยู่ในระดับปานกลางและในระดับต่ำมาก

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการทดสอบค่า Variance Inflation Factor และ Tolerance จากการทดสอบพบว่า ค่า VIF มีค่าระหว่าง 1.069 – 1.791 และค่า Tolerance มีค่าระหว่าง 0.558 – 0.935 ซึ่งสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระที่ใช้พยากรณ์ตัวแปรตามไม่มีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากค่า VIF ควรมีค่าไม่เกิน 10 และค่า Tolerance ที่ได้อาจมีค่ามากกว่า 0.2

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Model)

สมมติฐาน	ตัวแปร	Beta (β)	S.E.	C.R.	p-value	ผลการทดสอบ
1	EA --> AT	0.746	0.069	8.490	0.000**	ยอมรับสมมติฐาน
2	EK --> AT	- 0.016	0.029	-0.291	0.771	ปฏิเสธสมมติฐาน
3	EA --> EB	0.211	0.131	2.231	0.026*	ยอมรับสมมติฐาน
4	EK --> EB	0.577	0.073	7.589	0.000**	ยอมรับสมมติฐาน
5	AT --> EB	0.047	0.164	0.505	0.614	ปฏิเสธสมมติฐาน

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

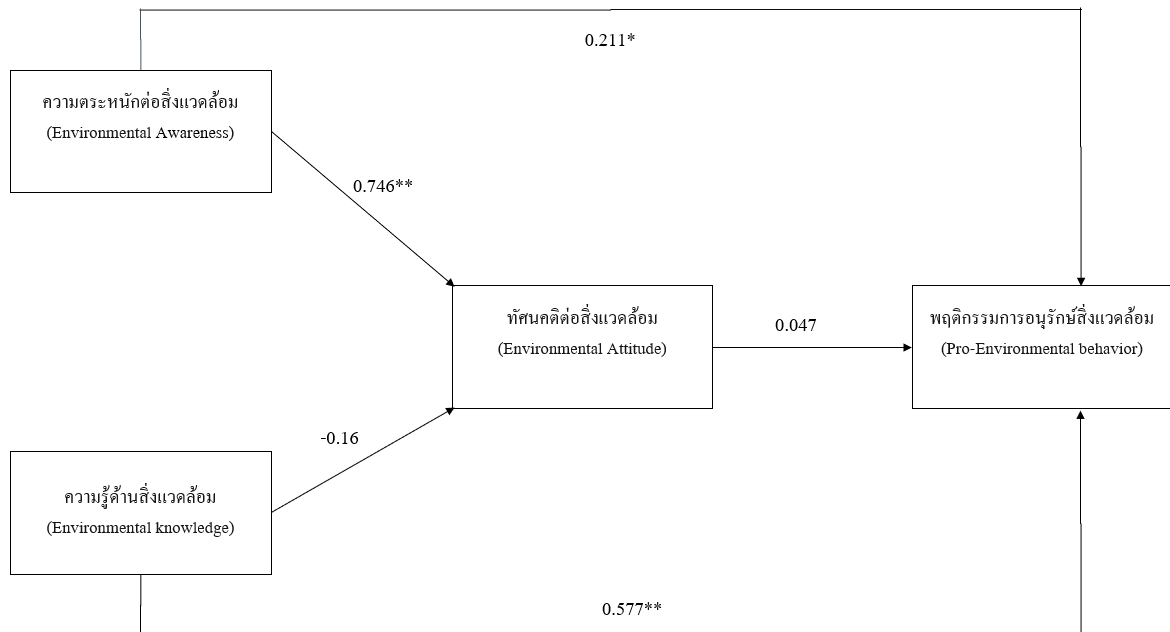
สมมติฐานที่ 1 ความตระหนักรู้ต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.746 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ค่า C.R เท่ากับ 8.490 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 2 ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = -0.016 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ค่า C.R เท่ากับ -0.291 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 3 ความตระหนักรู้ต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.211 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ค่า C.R เท่ากับ 2.231 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 4 ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.577 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$) ค่า C.R เท่ากับ 7.589 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4

สมมติฐานที่ 5 ทศนคติต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.047 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ค่า C.R เท่ากับ 0.505 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ 5

แผนภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลด้วยโมเดลสมการโครงสร้าง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานฟอกหนัง ในเขตประกอบการฟอกหนังจังหวัดสมุทรปราการ ในครั้งนี้สรุปและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ผลการศึกษาส่วนที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์

จากการที่ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 52.1) มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี (จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 26.8) ระดับชั้นต่ำกว่าปริญญาตรี (จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6) อายุงานมากกว่า 14 ปีขึ้นไป (จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 32.1) และส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท (จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0)

ผลการศึกษาส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม มีระดับความคิดเห็นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.62 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด พบว่าพนักงานโรงงานฟอกหนังให้ความสำคัญกับความตระหนักว่า การขาดความสะอาดความเป็นระเบียบของสถานที่ทำงานทำให้เกิดปัญหาด้านภูมิทัศน์ของสถานที่ทำงาน และความตระหนักว่า การทิ้งเศษเหลือและน้ำเสียจากกระบวนการผลิตลงพื้นที่ทำงานทำให้เกิดปัญหาด้านความสะอาดของสถานที่ทำงาน ซึ่งโดยรวมพนักงานฟอกหนังให้ความสำคัญกับความสะอาดภายในพื้นที่โรงงานเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณก รัตนฤทธิ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของพนักงานในบริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง จากการศึกษาพบว่า พนักงานมีความตระหนักถึงผลที่ตามมา โดยให้ความสำคัญกับความสะอาดในที่ทำงานและสนับสนุนให้เพื่อนร่วมงานมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

2. ทักษะการดูแลสิ่งแวดล้อม มีระดับความคิดเห็นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.68 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับมากที่สุด พบว่าพนักงานโรงงานฟอกหนังให้ความสำคัญกับทักษะการดูแลสิ่งแวดล้อมว่า การรักษาความสะอาดของสถานที่ทำงานเป็นหน้าที่ของทุกคน และทัศนคติว่า การประหยัดพลังงานเป็นหน้าที่ของทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รพีพรรณ ศิริโกคานนท์ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร มีระดับความคิดเห็นค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก

3. ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีระดับความคิดเห็นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.76 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก แสดงให้เห็นว่าพนักงานฟอกหนัง มีความเข้าใจและตระหนักถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมในระดับหนึ่ง ซึ่งพบว่าพนักงานฟอกหนังส่วนใหญ่รู้ว่า การฟอกหนังส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงมีความรู้เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม วิธีการคัดแยกขยะ และวิธีการบำบัดน้ำเสียในอุตสาหกรรมฟอกหนัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกธัช ไตรัง (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางสิ่งแวดล้อมและความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคในการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพบว่า ผู้บริโภค มีความรู้เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม รู้สาเหตุของความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและติดตามข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.93-1.26 แสดงถึงการกระจายตัวของข้อมูลในระดับปานกลางถึงสูง ซึ่งบ่งบอกว่าความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานฟอกหนังยังไม่สม่ำเสมอ บางกลุ่มมีความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมมาก ขณะที่พนักงานฟอกหนังบางส่วนยังขาดความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน

4. พฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีระดับความคิดเห็นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.03 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก พบว่าพนักงานโรงงานฟอกหนังให้ความสำคัญกับการ หลีกเลี่ยงการกระทำที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ศึกษาวิธีการใช้อุปกรณ์ต่างๆในสถานที่ทำงานเพื่อให้มีการสิ้นเปลืองน้อยที่สุดรวมถึง เลือกใช้อุปกรณ์ในการ

ทำงานที่สามารถนำกลับมาหมุนเวียนใช้ใหม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวิณี กาญจนภา (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า ประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก มีความพยายามที่จะใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด เช่นการบูรณะซ่อมแซมอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อยืดอายุการใช้งานแทนการซื้อใหม่ รวมถึงการเลือกซื้อสินค้าที่สามารถนำกลับมาหมุนเวียนใช้ใหม่อย่างรักก็ตาม เมื่อพิจารณาจากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.82-1.31 แสดงถึงการกระจายตัวของข้อมูลในระดับปานกลางถึงสูง โดยแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของพฤติกรรมระหว่างพนักงานพอกหนังแต่ละคน ซึ่งบางในบางข้อคำถามมีค่า S.D. สูงกว่าข้ออื่น ๆ มาก แสดงให้เห็นว่าพนักงานพอกหนังบางกลุ่ม ยังไม่ได้แสดงพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาส่วนที่ 3 อภิปรายการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่า ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย โดยพนักงานโรงงานพอกหนังมีความตระหนักในเรื่องของปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็น ความตระหนักถึงผลกระทบการใช้สารเคมีที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมหรือการให้ความสนใจต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในสถานที่ทำงาน ซึ่งการตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัฐิญา ปัทมภาสสกุล (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยความตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อม สุขภาพ รูปลักษณ์ภายนอก ความรู้เรื่องนิเวศวิทยา และอิทธิพลระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อทัศนคติและความตั้งใจซื้อ เครื่องสำอางธรรมชาติของสตรีในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อทัศนคติเครื่องสำอางธรรมชาติเนื่องจากผู้บริโภคที่มีความตระหนักต่อเรื่องสิ่งแวดล้อมจะมีทัศนคติในเชิงบวกต่อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 2 ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย โดยจากการวิจัยพบว่าพนักงานพอกหนังมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก แต่ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมไม่ได้ส่งผลในการกำหนดทัศนคติของพนักงานต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งหนึ่งในปัจจัยที่อาจส่งผลให้ ความรู้และทัศนคติไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อกัน คือค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของข้อคำถามความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ที่อยู่ระหว่าง 0.82-1.31 โดยค่า S.D. อยู่ในระดับสูง ซึ่งบ่งชี้ถึงความแตกต่างของระดับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงานพอกหนัง แสดงให้เห็นว่ามีพนักงานพอกหนังบางส่วนที่มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในระดับสูง ในขณะที่อีกกลุ่มมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมน้อย ซึ่งอาจสะท้อนถึงการขาดความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในพนักงานพอกหนังบางกลุ่ม ดังนั้น การที่ความรู้ด้าน

สิ่งแวดล้อมไม่มีอิทธิพลต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมอาจเกิดจากความไม่สม่ำเสมอของความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในกลุ่มพนักงานฟอกหนัง รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ

สมมติฐานที่ 3 ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่า ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการมีความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมช่วยให้พนักงานโรงงานฟอกหนังรับรู้ถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่นการเข้าร่วมเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การประหยัดพลังงาน และการใช้อุปกรณ์ที่สามารถหมุนเวียนใช้ใหม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ น้ำผึ้ง นาพันธ์ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชายฝั่งทะเลของประชาชนในชุมชนวัดช่องลมตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จากการศึกษาความตระหนักมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลของประชาชนในชุมชนวัดช่องลม เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลในพื้นที่ชุมชนนั้นมีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน ทำให้หากไม่มีการอนุรักษ์ไว้ อาจส่งผลกระทบต่ออาชีพและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ซึ่งความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมช่วยให้ประชาชนในชุมชนวัดช่องลม รู้สึกหวงแหนและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น

สมมติฐานที่ 4 ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่า ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยพนักงานฟอกหนังซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย เมื่อพนักงานฟอกหนังมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นการคัดแยกขยะ การฟอกหนังหรือการบำบัดน้ำเสีย ส่งผลให้พนักงานรับรู้ถึงผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและข้อดีของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้พนักงานฟอกหนังเกิดพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาริยาม เจ๊ะเต๊ะ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษาโรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา จากการศึกษาพบว่า ความรู้ความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความสัมพันธ์กับการพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งพฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องประกอบไปด้วย การมีความรู้ความเข้าใจ ดังนั้นการมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจะส่งผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นด้วย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Stern (2000) ได้อธิบายไว้ว่า เมื่อบุคคลมีความรู้สิ่งแวดล้อมมากขึ้นบุคคลนั้นจะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น

สมมติฐานที่ 5 ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่า ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย พบว่าพนักงานฟอกหนังมีพฤติกรรมการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมมีระดับความคิดเห็นค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.03 อยู่ในระดับที่มาก แต่การที่ผลการศึกษาไม่สามารถแสดงถึงความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญได้ อาจเกิดจากพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) อยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะในข้อคำถามที่ 5, 6 และ 7 ซึ่งบ่งชี้ว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่างกันอย่างมากระหว่างข้อที่ 5 "ท่านมักจะเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นประจำ" มีค่า S.D. 1.23 แสดงให้เห็นว่าพนักงานฟอกหนังบางกลุ่มมีความตั้งใจและความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมมาก ขณะที่บางกลุ่มอาจไม่เข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เกิดความแตกต่างในพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ข้อที่ 6 "ท่านมักแชร์ประสบการณ์การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่เพื่อนร่วมงาน เพื่อให้เกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม" มีค่า S.D. 1.31 แสดงให้เห็นว่าพนักงานฟอกหนังมีความสนใจในการสร้างแรงจูงใจให้คนรอบข้างเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่ก็อาจพบว่าพนักงานบางกลุ่มไม่มีแรงจูงใจในการทำเช่นนั้น และข้อ 7 "ถ้าหากมีทางเลือก ท่านมักเลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม" มีค่า S.D. 1.01 แสดงให้เห็นว่า ความหลากหลายในการเลือกซื้อสินค้า พนักงานฟอกหนังบางกลุ่มอาจให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในขณะที่บางกลุ่มอาจให้ความสำคัญกับปัจจัยอื่นมากกว่า เช่น ราคา หรือคุณภาพซึ่ง ความแตกต่างของพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพนักงานฟอกหนังในการตอบคำถามเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุที่ส่งผลให้ไม่สามารถสรุปความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยนี้ช่วยเน้นย้ำว่า ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ที่ส่งผลต่อทั้งทัศนคติและพฤติกรรมอนุรักษ์ ในขณะที่ ความรู้และทัศนคติเพียงอย่างเดียวไม่สามารถสร้างพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความรู้จึงต้องถูกถ่ายทอดอย่างเหมาะสมและเสริมด้วยแรงจูงใจและการสนับสนุนจากองค์กร เพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. การประยุกต์ใช้ทางการบริหารจัดการ

1.1 จากผลการศึกษาครั้งนี้ ปัจจัยด้านความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้น ผู้ประกอบการโรงฟอกหนังในเขตประกอบการครัวเรือนนโยบายและกฎระเบียบส่งเสริมความรู้และความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อมให้พนักงาน เพื่อนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

1.2 จากผลการศึกษาของการเก็บข้อมูลจากเขตประกอบการฟอกหนังสามารถนำข้อมูลที่ได้มาปรับใช้ในการช่วยนำร่องเป็นแนวทางในการพัฒนาพนักงานโรงงานฟอกหนังให้มีวิสัยทัศน์ที่ดีต่อการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมเป็น ประโยชน์เชิงบวกที่ดีต่อโรงงานฟอกหนังและพนักงาน รวมถึงการพัฒนายั่งยืนของพฤติกรรม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพิ่มเติมและเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่างอุตสาหกรรมอื่นๆ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงงานฟอกหนัง ในเขตประกอบการฟอกหนัง จังหวัดสมุทรปราการโดยศึกษาจากปัจจัยด้านอื่นๆ เพิ่มเติมจากตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2.3 เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ดังนั้น ควรจะมีการศึกษาหรือวิจัยในเชิงคุณภาพ เพื่อเป็นข้อมูลที่ใช้ในการสนับสนุนเพิ่มเติมให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรกนก ธนตฤณชาติ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ของพนักงานใน บริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่ง. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- จิตติมา เจริญพานิช, ศรีสุตา นิเทศน์ธรรม, & เอ็มมา อาสนจินดา. (2558). การสร้างท่อบำบัดน้ำทิ้งที่เกิดจาก กระบวนการฟอกหนัง.ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐชา วงศ์ศรีบุปผชาติ, & ณฐา ธรเจริญกุล. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อ สิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. Ramkhamhaeng University Journal: Graduate School, 6(3), 77-90.
- ธนศ เกษศิลป์. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้คลองสาธารณะ: กรณีศึกษา โรงเรียนที่ปิงกรวิทยาพัฒนา (ทวีวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร. Panyapiwat Journal, 13(3), 283-296.
- น้ำผึ้ง นาพันธ์. (2561). พฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลของประชาชนในชุมชนวัดของ ลม ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภาวิณี กาญจนภา. (2562). อิทธิพลของทัศนคติที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่เขต กรุงเทพมหานคร. วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ, 12(2), 58-74.

- มาริยาม เจ๊ะเต๊ะ. (2556). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น : กรณีศึกษา โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. วิทยาสาตรมหาบัณฑิต.กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รพีพรรณ ศิริโกคานนท์. (2556). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- สตัยา ทิพย์รัตน์. (2565). สมรรถนะทางสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของพนักงานเทศบาลในพื้นที่อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.สงขลา:มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สมาคมอุตสาหกรรมฟอกหนังไทย. (2563). TTIA สมาคมอุตสาหกรรมฟอกหนังไทย. สืบค้นเมื่อ 13 เมษายน 2567 จาก <https://thaitanning.org/>.
- อนุชา น้อยวงศ์. (2563). คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ. สืบค้นเมื่อ 4 เมษายน 2567 จาก <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>.
- อัฐิภิญญา ปัทมภาสกุล. (2562). ปัจจัยความตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อม สุขภาพ รูปลักษณ์ภายนอก ความรู้เรื่องนิเวศวิทยา และอิทธิพลระหว่างบุคคลที่ส่งผลต่อทัศนคติ และความตั้งใจ ซื้อเครื่องสำอางธรรมชาติของสตรีในกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- เอกธนะ ไตรจิ๋ว. (2565). การสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ทางสิ่งแวดล้อมและความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคในการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. 3rd ed. New York: Guilford.
- Stern, P. C. (2000). Toward a coherent theory of environmentally significant behavior. *Journal of Social Issues*, 56(3), 407-424.

การบริหารความร่วมมือในมิติใหม่ : ความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษานาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Management Collaboration in a New Dimension: Essential Needs for Enhancing
Educational Quality in Medium-Sized Basic Education Institutions

ดิเรก เตชะมา

เทือน ทองแก้ว

สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาภาวะผู้นำทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Direk Thachama

Tuan Tongkeo

Supaporn Tungdamnemsawad

Doctoral Student, Doctor of Education Program in Educational Leadership, Suan Dusit University

Education Program in Educational Leadership, Suan Dusit University

Education Program in Educational Leadership, Suan Dusit University

Corresponding Author Email: direkthachama@gmail.com

วันที่รับบทความ: 23 ตุลาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 31 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 1 พฤศจิกายน 2567

Received: October 23, 2024; Revised: October 31, 2024; Accepted: November 1, 2024

บทคัดย่อ

ปัญหาของสถานศึกษานาดกลางประสบคือการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีปัจจัยหลายอย่างส่งผลกระทบ ได้แก่ การขาดแคลนครูวิทยากร เช่น จำนวนครูและงบประมาณที่ไม่เพียงพอ นอกจากนี้ยังพบว่าจำนวนนักเรียนลดลง การพัฒนาจึงต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ศึกษาความต้องการจำเป็น เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาความต้องการจำเป็น เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 222 คน ครูผู้สอน 370 คน รวม 592 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบจัดชั้น เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม มีค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นด้วยเทคนิค PNI Modified และการวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับปรับปรุง ($\bar{X}$ = 3.43, S.D. = .154) สภาพที่คาดหวัง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = .385) 2) ความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษามีความต้องการจำเป็น โดยรวมค่า $PNI_{Modified} = 0.32$ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านวัสดุสิ่งของและ วัสดุอุปกรณ์ ด้านคนหรือบุคคล และด้านเงินหรืองบประมาณ และผลการวิเคราะห์เมทริกซ์ (Matrix Analysis) แสดงให้เห็นว่าจุดแข็งของสถานศึกษาอยู่ที่ช่อง 2 ทั้ง 4 ด้าน

สรุปผลการวิจัย คุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่ความคาดหวังสูง จึงต้องการพัฒนา ชัดเจน โดยปัจจัยสำคัญ คือ คน เงิน วัสดุ และการบริหารจัดการ พร้อมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษาและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาที่ทันสมัย

คำสำคัญ: ความร่วมมือ; การบริหาร; ความต้องการจำเป็น; การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

Abstract

The problems faced by medium-sized educational institutions involve the management of teaching and the development of educational quality. Several factors impact these issues, including a shortage of resources, such as an insufficient number of teachers and budget constraints. Additionally, there has been a decline in student enrollment. Therefore, development requires collaboration from all sectors to strengthen the educational institutions. The purpose of this research were to study: 1) the current state and the expected state for the development of educational quality in medium-sized educational institutions at the basic education level, 2) the needs for the development of educational quality in medium-sized educational institutions at the basic education level. The research is divided into two phases: Phase 1 focuses on studying the current situation and the desired situation to enhance the quality of education in medium-sized educational institutions at the basic education level. Phase 2 investigates the necessary requirements for improving the quality of education in these institutions. The research employs a quantitative approach, with a sample consisting of 222 school administrators and 370 teachers, totaling 592 participants, selected through stratified random sampling. The data collection tool used is a questionnaire, which has an Item Objective Congruence (IOC) value ranging from 0.60 to 1.00. The statistical methods used for data analysis include mean, standard deviation, and priority needs index (PNI Modified) for ranking the necessary requirements. And Matrix Analysis.

The research findings indicate that 1) the current situation is at a level needing improvement ($\bar{X}$ = 3.43, S.D. = .154) the overall desired situation is at a high level ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = .385). 2) Concerning the necessary requirements for enhancing the quality of education in these institutions, it was found that the overall necessity level has a $PNI_{Modified}$ = 0.32. The needs are ranked from highest to lowest as follows: Management, Material, Man, and Money. And the results of the Matrix Analysis indicate that the strengths of the institution are in quadrant 2 across all four areas.

The quality of education is at a moderate level, while expectations are high, indicating a clear need for development. Key factors include people, finance, materials, and management. Additionally, it is essential to establish a network of collaboration among educational institutions and promote the use of technology for modern development

Keywords: Collaboration; Management; Needs; Educational Quality Development

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะช่วยพัฒนาบุคคลให้เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2557) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างบุคลากรที่มีทักษะในการดำเนินชีวิต มีความรู้ และสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ (กรีซ ชีรานสุ, 2563) โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางสนับสนุนและตัดสินใจในกิจกรรมทางการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อความสำเร็จ จนทำให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาที่เข้มแข็ง อันเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และองค์กรภายนอกเป็นสิ่งสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในรูปแบบใหม่ ที่จะช่วยให้สามารถดึงศักยภาพของทุกฝ่ายมาร่วมกันพัฒนาสถานศึกษาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาได้มากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่โรงเรียนหลายแห่งประสบปัญหาเรื่องนักเรียนมีจำนวนลดลง ทำให้มีโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้น รวมทั้งการขาดแคลนครูและงบประมาณ (ศักรินทร์ สมพิศนภา, 2565) รวมทั้งมีโรงเรียนขนาดกลาง คือ มีนักเรียนจำนวน 120 - 719 คน มีปัญหาเช่นเดียวกัน ดังผลการวิจัยของพระพงศธร ประมวลการ (2561) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดกลาง สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 1 มีปัญหาระดับมากทุกด้าน ที่มากที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศ และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ อันส่งผลให้คุณภาพการศึกษา ลดลง แม้ว่าจะมีแผนพัฒนาและการจัดกลุ่มโรงเรียนเพื่อเพิ่มความร่วมมือในการบริหาร และการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่หลากหลาย แต่การบริหารที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของแต่ละพื้นที่เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาในแต่ละพื้นที่ให้ดียิ่งขึ้นที่เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น การวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาและความต้องการ (จำเป็น) ของสถานศึกษา จะเป็นรากฐานที่สำคัญของการบริหารการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ ต้องศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริง ๆ ตามหลักการบริหาร คือ ด้านบุคลากร ด้านการเงิน พัสดุและครุภัณฑ์ รวมทั้งรูปแบบการบริหาร และความคาดหวังที่ต้องการ เฉพาะพื้นที่มาวิเคราะห์เพื่อหาความต้องการจำเป็น (need assessment) เรื่องใดที่มากที่สุด ลดหลั่นกันลงมา จะเป็นพื้นฐานในการออกแบบการบริหารที่ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน หรือ ชุมชนที่มีโรงเรียนเป็นฐาน

ความต้องการจำเป็นจึงเป็นการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ เพื่อหาความสำคัญสูงสุด ลดหลั่นกันลงมา เพื่อจะได้พัฒนาได้ตรงกับความต้องการ จากสภาพเป็นจริงที่พบในปัจจุบัน และความคาดหวังในอนาคต จะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาการศึกษาในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบใหม่ ภายหลังผลกระทบจาก โรค Covid – 19 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ที่มีผลกระทบและความท้าทายทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ปัญหาการวิจัยที่กล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า 1) คุณภาพการศึกษาลดลง โรงเรียนขนาดเล็กและกลางประสบปัญหาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) ขาดแคลนทรัพยากร พบปัญหาจำนวนนักเรียนลดลง ขาดแคลนครู และงบประมาณไม่เพียงพอ 3) ความจำเป็นในการร่วมมือ การพัฒนาต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อสร้างความเข้มแข็ง 4) การวิเคราะห์บริบท การศึกษาความต้องการและบริบทที่แท้จริงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา และ 5) ตอบสนองต่อความท้าทาย ควรวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อให้การพัฒนาตรงตามความต้องการจริงในอนาคต

จากที่กล่าวมาข้างต้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องเร่งด่วน ในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ที่เดิมเรียกว่าการสร้างเครือข่ายซึ่งยังไม่พอ โดยจำเป็นต้องมีการพัฒนาการบริหารความร่วมมือ คือ ต้องเป็นเรื่องของการบริหาร ซึ่งรูปแบบการบริหารแบบความร่วมมือ ได้ถูกนำมาใช้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (อุดมสิน คันธภูมิ, 2558, ศักรินทร์ สมพิศ, 2565, บุญเลิศ แก้วคำ, 2562) ในต่างประเทศ เช่น อังกฤษ ญี่ปุ่น มาเลเซีย สิงคโปร์ เป็นต้น (เทียน ทองแก้ว, 2566) ก็ใช้ระบบการบริหารแบบความร่วมมือ ใช้หลายความคิด หลายพลัง ร่วมงาน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อย่างไรก็ตาม การบริหารความร่วมมือ ความต้องการจำเป็น เป็นพื้นฐานในการวิจัยหรือการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา เช่น งานวิทยานิพนธ์ของ เชาวลิศ ยิ้มแย้ม (2566) เรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ได้ศึกษาความต้องการจำเป็น

คือ การหาปัญหาและแนวทางแก้ไข เป็นต้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1-3 ยังไม่พบการนำกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านจำนวนครูและบุคลากร และยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบท

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางของสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษา สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง รวมทั้งความต้องการจำเป็น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคาดหวังว่าจะนำไปทดลองปฏิบัติใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารความร่วมมือในมิติใหม่ ของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

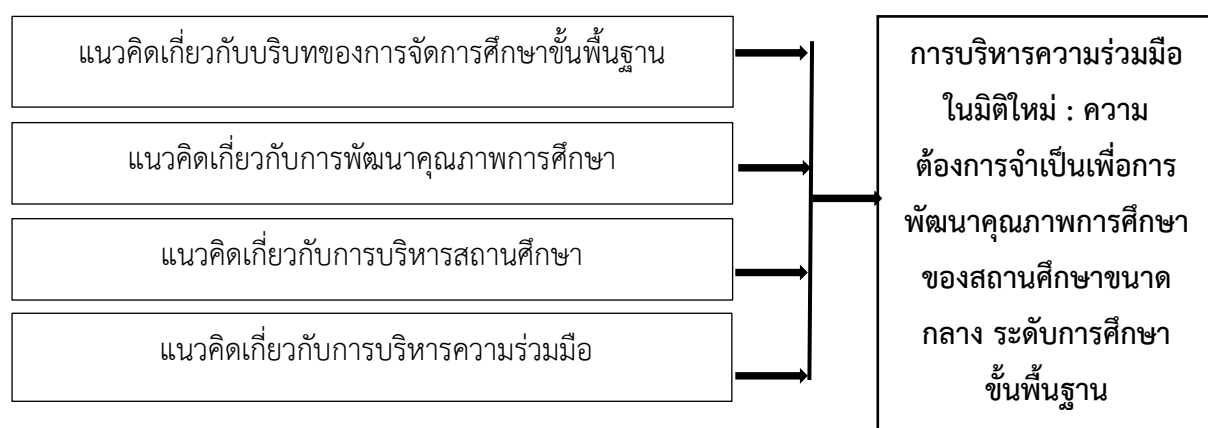
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวังเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอรายละเอียดสำคัญ ดังนี้ บริบทของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารความร่วมมือ

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยการบริหารความร่วมมือในมิติใหม่ ความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1-3 จำนวน 322 คน และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1-3 จำนวน 4,742 คน รวมจำนวน 5,064 คน ปีการศึกษา 2566 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1-3 , 2566)

จากประชากรนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบจัดชั้น (Stratified sampling) ตามขั้นตอนดังนี้ 1) แบ่งชั้นประชากรออกเป็นชั้นตามลักษณะกลุ่มโรงเรียน 2) สุ่มเลือกจากแต่ละชั้น โดยหลังจากการแบ่งชั้น ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มเลือกผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจากแต่ละชั้น โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ โดยใช้เลขสุ่ม เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนจากประชากรทั้งหมด กลุ่มตัวอย่างที่ได้จึงประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 222 คน และครูผู้สอน จำนวน 370 คน รวมเป็น 592 คน ซึ่งมีการกระจายตัวอย่างเหมาะสมตามลักษณะของประชากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชลบุรี เขต 1-3 แบ่งออกเป็น 4 ด้าน จำนวน 29 ข้อ

การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกับองค์ประกอบการบริหารความร่วมมือในมิติใหม่ : ความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากนั้นนำร่างแบบสอบถาม ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และนำไปหาคุณภาพของเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาเอก โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ค่าดัชนีความสอดคล้อง จากนั้นนำผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง และเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยการวิจัยครั้งนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง 0.80–1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา alpha coefficient : α ของ Cronbach โดยค่าความเชื่อมั่นที่ใช้ในการวิเคราะห์จะต้องมีค่า 0.80 ขึ้นไป (บุญจันทร์ สีสันต์, 2563) ซึ่งผล

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.964 แสดงว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นสูงกว่ามาตรฐาน จากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแบบสอบถามส่งไปยังผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 222 คน และครูผู้สอน จำนวน 370 คน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1-3 รวม 592 คน ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการแจกด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์ระหว่างวันที่ 4-15 มีนาคม 2567 หลังจากส่งไปแล้ว เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืน ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ซึ่งได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 578 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 97.64 ของแบบสอบถามทั้งหมด

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1-3 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สถิติค่าร้อยละและแบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นด้วยเทคนิค PNI_{Modified} ($PNI = (I - D) / D$) และ Matric analysis (สุวิมล ว่องวาณิช, 2548) และใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติบรรยาย และตรวจสอบผลการประเมินผลความต้องการจำเป็น ด้วยนักคอมพิวเตอร์ 4 คน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 578 คน คิดเป็นร้อยละ 97.64 และผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็น (PNI) เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็น (PNI) เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายการ	สภาพที่เป็นจริง				สภาพที่คาดหวัง				PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ		
1. ด้านคนหรือบุคคล (Man)	3.42	.233	ปานกลาง	2	4.48	.394	มาก	4	0.30	3

รายการ	สภาพที่เป็นจริง				สภาพที่คาดหวัง				PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ		
2. ด้านเงินหรือ งบประมาณ (Money)	3.62	.258	มาก	1	4.57	.419	มากที่สุด	2	0.26	4
3. ด้านวัสดุสิ่งของ และวัสดุอุปกรณ์ (Material)	3.32	.207	ปานกลาง	4	4.55	.493	มากที่สุด	3	0.37	2
4. ด้านการบริหาร จัดการ (Management)	3.35	.199	ปานกลาง	3	4.60	.411	มากที่สุด	1	0.38	1
เฉลี่ย	3.43	.154	ปานกลาง	-	4.55	.385	มากที่สุด	-	0.32	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.43, S.D. = .154) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเงินหรืองบประมาณ (Money) มีสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = .258) รองลงมา คือ ด้านคนหรือบุคคล (Man) อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.42, S.D. = .233) ลำดับที่ 3 ด้านการบริหารจัดการ (Management) อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.35, S.D. = .199) และด้าน ที่มีลำดับท้ายสุด คือ ด้านวัสดุสิ่งของและวัสดุอุปกรณ์ (Material) อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.32, S.D. = .207)

เมื่อพิจารณาผลรวมของสภาพที่คาดหวังเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = .385) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการ (Management) มีสภาพที่คาดหวัง มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = .411) รองลงมาคือ ด้านเงินหรืองบประมาณ (Money) อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = .419) และลำดับที่ 3 คือ ด้านวัสดุสิ่งของและวัสดุอุปกรณ์ (Material) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = .493) และข้อที่มีลำดับท้ายสุด คือ ด้านคนหรือบุคคล (Man) อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = .394)

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลรวมของทุกด้าน โดยรวมมีค่า PNI = 0.32 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ด้านการบริหารจัดการ (Management) มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นลำดับที่ 1 (PNI = 0.38) รองลงมาคือ ด้านวัสดุสิ่งของและวัสดุอุปกรณ์ (Material) (PNI = 0.37) ลำดับที่ 3 คือ ด้านคนหรือบุคคล (Man) (PNI = 0.30) และข้อที่มีลำดับท้ายสุด คือ ด้านเงินหรืองบประมาณ (Money) (PNI = 0.26)

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน ยังพบว่า ด้านคนหรือบุคคล (Man) สภาพที่เป็นจริงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายข้อพบว่า ภาวะผู้นำแบบความร่วมมือ มีสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = .419) รองลงมาคือ สถานศึกษาควรมีตัวแทนผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่มาร่วมมือในการบริหารความร่วมมือ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = .455) และลำดับที่ 3 การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .484) และข้อที่มีลำดับท้ายสุดในด้านคนหรือบุคคล (Man) คือ สถานศึกษาควรมีตัวแทนอาจารย์มหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่มาร่วมมือในการบริหารความร่วมมือ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$, S.D. = .767)

เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านคนหรือบุคคล (Man) รายข้อพบว่า ภาวะผู้นำแบบความร่วมมือ มีสภาพที่คาดหวังมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = .497) รองลงมาคือ การสร้างความไว้วางใจ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = .529) และลำดับที่ 3 คือการรับฟังความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = .599) และข้อที่มีลำดับท้ายสุด คือ สถานศึกษาควรมีตัวแทนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามาร่วมมือในการบริหารความร่วมมือ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .972)

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านคนหรือบุคคล (Man) รายข้อพบว่า การรับฟังความคิดเห็น มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นลำดับที่ 1 (PNI = 0.45) รองลงมาคือ การสร้างความไว้วางใจ (PNI = 0.43) ลำดับที่ 3 คือ สถานศึกษาควรมีสถานศึกษาอื่นมาร่วมมือในการบริหารความร่วมมือ (PNI = 0.39) และข้อที่มีลำดับท้ายสุด คือ สถานศึกษาควรมีตัวแทนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามาร่วมมือในการบริหารความร่วมมือ และสถานศึกษาควรมีตัวแทนผู้นำท้องถิ่นในเขตพื้นที่มาร่วมมือในการบริหารความร่วมมือ (PNI = 0.21)

ด้านเงินหรืองบประมาณ (Money) พบว่า สภาพที่เป็นจริงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายข้อพบว่า บริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินร่วมกัน มีสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = .414) รองลงมาคือ บริหารด้วยความเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = .492) และลำดับที่ 3 การจัดตั้งกองทุนสนับสนุน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = .677) และข้อที่มีลำดับท้ายสุดในด้านเงินหรืองบประมาณ (Money) คือ การใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = .469)

เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านเงินหรืองบประมาณ (Money) รายข้อพบว่า การวางแผนการใช้งบประมาณ มีสภาพที่คาดหวังมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = .444) รองลงมาคือ การใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = .461) และลำดับที่ 3 คือ บริหารด้วยความเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบ

ได้อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.69, S.D. = .462) และข้อที่มีลำดับท้ายสุด คือ การจัดตั้งกองทุนสนับสนุน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.34, S.D. = .730)

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านเงินหรืองบประมาณ (Money) รายข้อพบว่า การวางแผนการใช้งบประมาณ มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นลำดับที่ 1 (PNI = 0.43) รองลงมาคือ การใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (PNI = 0.41) ลำดับที่ 3 คือ บริหารด้วยความเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ (PNI = 0.30) และข้อที่มีลำดับท้ายสุด คือ บริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินร่วมกัน (PNI = 0.16)

ด้านวัสดุสิ่งของและวัสดุอุปกรณ์ (Material) พบว่า สภาพที่เป็นจริงเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายข้อพบว่า ความรับผิดชอบในการใช้วัสดุและอุปกรณ์ร่วมกัน มีสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 3.60, S.D. = .491) รองลงมาคือมีผู้รับผิดชอบในการดูแลวัสดุและอุปกรณ์ที่เป็นส่วนร่วมให้เป็นไปตามระเบียบ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.37, S.D. = .483) และลำดับที่ 3 ร่วมกันสนับสนุนปัจจัยหรือจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ที่นำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.35, S.D. = .476) และข้อที่มีลำดับท้ายสุดในด้านวัสดุสิ่งของและวัสดุอุปกรณ์ (Material) คือ มีระบบและแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกัน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.00, S.D. = .506)

เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านวัสดุสิ่งของและวัสดุอุปกรณ์ (Material) รายข้อพบว่า มีผู้รับผิดชอบในการดูแลวัสดุและอุปกรณ์ที่เป็นส่วนร่วมให้เป็นไปตามระเบียบ มีสภาพที่คาดหวัง มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.67, S.D. = .523) รองลงมาคือ มีระบบและแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกัน อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = .508) และลำดับที่ 3 คือ ความรับผิดชอบในการใช้วัสดุและอุปกรณ์ร่วมกัน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = .607) และร่วมกันสนับสนุนปัจจัยหรือจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ที่นำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.49, S.D. = .672)

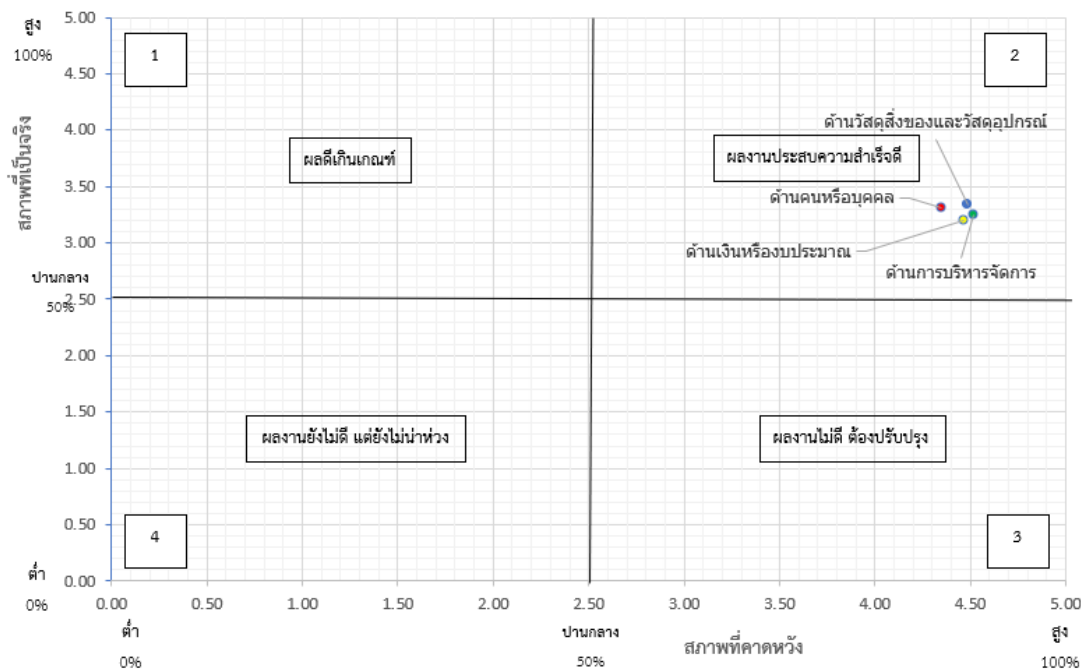
เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านวัสดุสิ่งของและวัสดุอุปกรณ์ (Material) รายข้อพบว่า มีระบบและแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกัน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นลำดับที่ 1 (PNI = 0.51) รองลงมาคือ มีผู้รับผิดชอบในการดูแลวัสดุและอุปกรณ์ที่เป็นส่วนร่วมให้เป็นไปตามระเบียบ (PNI = 0.38) ลำดับที่ 3 คือ ร่วมกันสนับสนุนปัจจัยหรือจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ที่นำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน (PNI = 0.34) และข้อที่มีลำดับท้ายสุด คือ ความรับผิดชอบในการใช้วัสดุและอุปกรณ์ร่วมกัน (PNI = 0.24)

ด้านการบริหารจัดการ (Management) พบว่า สภาพที่เป็นจริงเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายข้อพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการแบบความร่วมมือ มีสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 3.79, S.D. = .408) รองลงมาคือ การบริหารความร่วมมือในรูปแบบใหม่ (Creativity) อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = .552) และลำดับที่ 3 จัดลำดับความสำคัญของปัญหาของความร่วมมือ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 3.66, S.D. = .568) และข้อที่มีลำดับท้ายสุดในด้านการบริหารจัดการ (Management) คือ การสร้างบรรยากาศในการทำงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.02, S.D. = .736)

เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านการบริหารจัดการ (Management) รายข้อพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการแบบความร่วมมือ มีสภาพที่เป็นจริง อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 3.79, S.D. = .408) รองลงมาคือ การบริหารความร่วมมือในรูปแบบใหม่ (Creativity) อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = .552) และลำดับที่ 3 จัดลำดับความสำคัญของปัญหาของความร่วมมือ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 3.66, S.D. = .568) และข้อที่มีลำดับท้ายสุดในด้านการบริหารจัดการ (Management) คือ การสร้างบรรยากาศในการทำงาน อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.02, S.D. = .736)

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI) เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : ด้านการบริหารจัดการ (Management) รายข้อพบว่า การกระจายหรือมอบหมายในการบริหารความร่วมมือ (Delegation) มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นลำดับที่ 1 (PNI = 0.57) รองลงมาคือ การติดตาม ประสานงาน การดำเนินงานตามทิศทางหรือแผนงาน (Coordination) (PNI = 0.55) ลำดับที่ 3 คือ การสร้างบรรยากาศในการทำงาน (PNI = 0.53) และข้อที่มีลำดับท้ายสุด คือ การบริหารความร่วมมือในรูปแบบใหม่ (Creativity) (PNI = 0.21)

นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์เมทริกซ์ ระหว่างสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง โดยพิจารณาจุดตัดที่ 3.50 (จากระบบ 5 ระดับ) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 2 ตารางเมทริกซ์ ระหว่างสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง

จากภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงให้เห็นว่าจุดแข็งของสถานศึกษาอยู่ที่ ช่อง 2 คือ ด้านคนหรือบุคคล ด้านเงินหรืองบประมาณ ด้านวัสดุสิ่งของและวัสดุอุปกรณ์ และด้านการบริหารจัดการ สำหรับความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการจำเป็น มากเป็นอันดับ 1 คือ ด้านการบริหารจัดการ ที่มีสภาพความเป็น จริง อันดับ 3 และสภาพความคาดหวังมากที่สุด อันดับ 1

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย ตามผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็น (PNI) เพื่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคนหรือบุคคล (Man) พบว่า สภาพที่ เป็นจริง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = .154) เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = .385) และมีค่า PNI = 0.32 อาจเนื่องจาก การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แม้ว่าจะมีการบริหารเป็นกลุ่มโรงเรียน หรือเครือข่ายก็ตาม ผลจากสภาพความเป็นจริงค่าเฉลี่ยภาพรวมยังอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากสถานศึกษาขนาดกลางแต่ละ แห่งก็มีบริบท และสิ่งแวดล้อมต่างกัน แนวทางการบริหารต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวัง ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด แสดงว่ามีความจำเป็นต่อการบริหารสถานศึกษา ปัจจัยที่สำคัญเป็นลำดับ

ต้น ๆ ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็น การสร้างความไว้วางใจ และสถานศึกษาควรมีสถานศึกษาอื่นมาร่วมมือในการบริหารความร่วมมือ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด (2559) ที่พบว่า องค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ 1) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 3) การมีส่วนร่วม 4) ความไว้วางใจ 5) การสร้างความตระหนักร่วม 6) การสร้างพันธมิตร 7) การปฏิบัติกิจกรรมร่วม และ 8) การตัดสินใจร่วม

ด้านเงินหรืองบประมาณ (Money) พบว่า สภาพที่เป็นจริงโดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 3.62, S.D. = .258) เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวัง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = .419) และมีค่า PNI = 0.26 อาจเนื่องจาก การพัฒนาการบริหารความร่วมมือของสถานศึกษาขนาดกลาง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความต้องการจำเป็นต่อการบริหารสถานศึกษา ปัจจัยที่สำคัญเป็นลำดับต้น ๆ ได้แก่ การวางแผนการใช้งบประมาณ การใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และบริหารด้วยความเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของศักรินทร์ สมพิศนภา (2565) ที่พบว่า สภาพปัญหาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมี 3 ด้าน คือ 1) ปัญหาขาดแคลนครู 2) ปัญหาด้านงบประมาณ 3) ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

ด้านวัสดุสิ่งของและวัสดุอุปกรณ์ (Material) พบว่า สภาพที่เป็นจริง โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.32, S.D. = .207) เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวัง อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = .493) และมีค่า PNI = 0.37 ปัจจัยที่สำคัญเป็นลำดับต้น ๆ ได้แก่ มีระบบและแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมกัน มีผู้รับผิดชอบในการดูแลวัสดุและอุปกรณ์ที่เป็นส่วนร่วมให้เป็นไปตามระเบียบ และร่วมกันสนับสนุนปัจจัยหรือจัดหาวัสดุและอุปกรณ์ที่นำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญเลิศ แก้วคำ (2562) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบการบริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กิจกรรมร่วมกันทำ 2) การพัฒนาคุณภาพ 3) การใช้เทคโนโลยี 4) เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม และ 5) ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ด้านการบริหารจัดการ (Management) พบว่า สภาพที่เป็นจริงโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.35, S.D. = .199) เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวัง อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = .411) และมีค่า PNI = 0.37 อาจเนื่องจาก ปัจจัยที่สำคัญเป็นลำดับต้น ๆ ได้แก่ การกระจายหรือมอบหมายในการบริหารความร่วมมือ การติดตาม ประสานงาน การดำเนินงานตามทิศทางหรือแผนงาน และการสร้างบรรยากาศในการทำงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยอุดมสิน คันธภูมิ (2558) องค์ประกอบหลักคือ 1) การร่วมตระหนักและรับรู้ปัญหา 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมปฏิบัติตามแผน 4) การร่วมประเมินผล และ 5) องค์ประกอบด้านคุณภาพผู้เรียน

ในภาพรวมสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อความก้าวหน้าทันต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี รวมทั้งความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะการบริหารรูปแบบใหม่ เช่น การบริหารความร่วมมือต่อไป

จากผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ นำมาสังเคราะห์ได้ดังนี้ 1) ความแตกต่างระหว่างสภาพจริงและคาดหวัง พบว่า คุณภาพการศึกษาในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่ความคาดหวังอยู่สูง แสดงถึงความต้องการพัฒนาชัดเจน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนา ประกอบด้วย คน (Man) คือ ความร่วมมือและการรับฟังความคิดเห็น เงิน (Money) คือ การใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ วัสดุ (Material) คือ การบริหารจัดการวัสดุอย่างเหมาะสม และการบริหารจัดการ (Management) คือ การกระจายภารกิจและสร้างบรรยากาศที่ดี 3) การบริหารความร่วมมือ ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ 4) ความต้องการการพัฒนาที่ทันสมัย การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยี และ 5) แนวทางการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการพัฒนา ในการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปสู่การพัฒนานโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลางในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 นำผลการวิจัยไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 นำผลการศึกษาความต้องการจำเป็นที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาเป็นรูปแบบและแนวทางการบริหารความร่วมมือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 นำผลการวิจัยความต้องการจำเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปกำหนดเป็นแนวนโยบายการบริหารสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดกลาง ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการบริหารความร่วมมือในมิติใหม่: ความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก หรือ ขนาดใหญ่ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาสถานศึกษาตรงกับความต้องการของสถานศึกษาขนาดเล็ก หรือ ขนาดใหญ่ต่อไป

2.2 ควรศึกษารูปแบบและแนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.(2556).**หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหาร การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา**. นครปฐม : สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา.

- กริช ธีรางศ.(2563).แนวทางการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 กาฬสินธุ์.ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและ
พัฒนาการศึกษา.มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ชาวลิต ยิ้มแย้ม. (2566). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เทือน ทองแก้ว. (2566). การศึกษาดูงานมหาวิทยาลัยเดล ทู ประเทศญี่ปุ่น. ภาควิชานโยบายการจัดการและ
ภาวะผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญจันทร์ สีสันต์. (2563). วิจัยวิทยุทางการบริหารการศึกษา.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : เซอร์วิส ซัพพลาย.
- บุญเลิศ แก้วคำ.(2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พระพงศธร ประมวลการ. (2561). สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขนาดกลาง สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. วารสาร มมร. ถิ่นนาวิชาการ, 7(1),1-9.
- วิสิทธิ์ศักดิ์ ชัยเกิด. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการยกระดับคุณภาพ
การศึกษาของ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน .
วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศักรินทร์ สมพิศนภา. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียน
ประถมศึกษาขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสังกัดคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศักรินทร์ สมพิศนภา. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการโรงเรียน
ประถมศึกษาขนาดเล็กของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต1. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566
– 2570. ชลบุรี : กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. (2566).แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566
– 2570. ชลบุรี : กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. (2566).แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566
– 2570. ชลบุรี : กลุ่มนโยบายและแผนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2554).คู่มือการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาและการส่งเสริม
ศักยภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.(2557). สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบ
สามระดับมัธยมศึกษา พ.ศ 2554-2557.กรุงเทพฯ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ
การศึกษา.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2548). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุดมสิน คันธภูมิ. (2558). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสำหรับ
โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.

A Comparison of Learning Outcomes in Basic Accounting 2: Recording Goods Transactions in a General Journal with and without VAT Using Problem-Solving versus Conventional Teaching Methods for First-Year Vocational Certificate Students

Nunticha Pudjaiyo¹

Kajornatthapol Pongwiritthon²

Suttipong Thumtheang³

Tidarat Samanpan⁴

Pichai Lamanchai⁵

Wadaporn Poolpholamnoey⁶

Faculty of Education, Nakhon Ratchasima College^{1,4,5,6}

Faculty of Business Administration, Northern College, Thailand and ADVEX Management School²

Independent Researchers and Entrepreneurs of IDE Clinic³

Email: tok2029@gmail.com

Received: August 28, 2024; Revised: September 14, 2024; Accepted: September 16, 2024

Abstract

Within accounting education, refining pedagogical approaches is vital to improving academic performance. Problem-solving methodologies, widely adopted in mathematics, offer substantial enhancements to critical thinking, decision-making, and analytical abilities. This study examines learning outcomes in accounting courses by comparing problem-solving techniques with traditional teaching methods, aiming to better prepare students for future professional challenges. This research aimed to 1) To compare the learning achievement in Basic Accounting 2: Recording Sales Transactions in General Journals, with and without Value Added Tax, among first year Higher Vocational Certificate students before and after instruction using the problem-solving teaching method. 2) To compare the learning achievement in Basic Accounting 2: Recording Sales Transactions in General Journals, with and without Value Added Tax, among first year Higher Vocational Certificate students before and after instruction using the traditional teaching method. 3) To compare the learning achievement in Basic Accounting 2: Recording Sales Transactions in General Journals, with and without Value Added Tax, among first year Higher Vocational Certificate students taught using the problem-solving teaching method versus the traditional teaching method. 4) To compare the satisfaction of first year Higher Vocational Certificate students with the learning experience in Basic Accounting 2: Recording Sales Transactions in General Journals, with and without Value Added Tax. The

sample consisted of 60 first year Higher Vocational Certificate students in Room 2 of the Digital Marketing Program, Semester 1, Academic Year 2024 at Thai-Asia Technology College, selected through two-stage random sampling. Two classrooms were randomly selected and subsequently assigned as the experimental group and the control group, each comprising 30 students. The research instruments included 1) a learning management plan employing the problem-solving teaching method, 2) a learning management plan employing the conventional teaching method, 3) an academic achievement test with a reliability coefficient of 0.846, and 4) a learning satisfaction questionnaire. The data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test statistics. The findings revealed that 1) academic achievement in both the problem-solving and conventional teaching methods improved significantly after instruction, at the 0.05 significance level 2) academic achievement was significantly higher with the problem-solving method compared to the conventional method, at the 0.05 significance level and 3) student satisfaction was significantly higher with the problem-solving method than with the conventional method, at the 0.05 significance level.

Keywords: Basic Accounting 2; VAT, Learning Outcomes; Conventional Teaching Methods

Introduction

In today's rapidly evolving world, driven by advances in science and technology, education is pivotal in equipping individuals to adapt and grow in response to such changes. Improving the quality of education at all levels is a core objective, aligned with the human development strategy outlined in the 13th National Economic and Social Development Plan (2023-2027). This strategy is articulated through five primary goals 1) Restructuring the Manufacturing and Service Sectors: Transitioning towards an innovation-based economy by enhancing the competitiveness of key sectors to align with modern technological and societal advancements. This also includes making these sectors environmentally sustainable and integrating local economies into the value chains of targeted industries. 2) Developing People for the Modern World: Equipping Thais with the skills and attributes required for the contemporary world, encompassing cognitive and behavioral competencies that adhere to societal norms. This goal also involves preparing a skilled workforce that meets labor market demands and enhancing social security systems to ensure life stability. 3) Fostering a Society

of Opportunity and Fairness: Reducing inequality in geographical and business competition contexts, while supporting vulnerable and disadvantaged groups in their economic and social advancement. 4) Transitioning to Sustainability: Optimizing the use of natural resources, addressing major pollution challenges sustainably, and reducing greenhouse gas emissions to achieve long-term carbon neutrality. 5) Strengthening Thailand's Capacity to Address Global Changes and Risks: Preparing for an aging society, climate change, and pandemics by developing the necessary infrastructure and institutional mechanisms to support a digital economy and society. This includes reforming governmental structures and administrative systems to respond swiftly to rapid changes. These goals highlight the importance of sustainable human resource development, fostering a lifelong learning society that enhances physical, intellectual, emotional, and moral capacities, and enabling individuals to adapt to societal changes (National Economic and Social Development Board, 2023).

In the context of accounting education, teaching this discipline is crucial because accounting serves as a fundamental tool for analyzing and evaluating business performance, requiring rigorous data collection and financial reporting, regardless of whether the organization is profit-oriented (IFAC (International Federation of Accountants), 1994). However, research has indicated that academic achievement in the field of commerce among vocational students remains low compared to national and provincial averages (Nawarat Sueksakit, 2018). This underscores the need to refine and develop teaching methodologies to meet curriculum objectives and enhance student achievement.

One effective approach to improving academic outcomes is the implementation of problem-solving teaching methods. Widely recognized and employed in mathematics and other disciplines, these methods help cultivate critical thinking and problem-solving skills in students. The problem-solving frameworks proposed by scholars such as Alan H. Schoenfeld (1978) and Dewey (1971) have been instrumental in developing these skills across various educational levels. Research on the application of problem-solving techniques in mathematics education has consistently demonstrated significant improvements in academic achievement (Jones & Green, 2020). Moreover, problem-solving processes foster analytical thinking, decision-making, and information-seeking skills, which are essential for students to adapt to change and pursue continuous self-development. This study, therefore, aimed to compare the learning outcomes of two introductory accounting courses: recording transactions in

general journals, using problem-solving versus traditional teaching methods, among first-year vocational certificate students.

The choice of problem-solving teaching methods is critical because these methods not only deepen students' understanding of the subject matter but also develop essential life skills such as analytical thinking, decision-making, and problem-solving, which are transferable to everyday life and future careers. Furthermore, employing such teaching methods has the potential to significantly enhance academic performance compared to conventional teaching approaches that primarily focus on content delivery. Given the significance of these findings, this research proposes a novel approach to accounting education one that extends beyond content mastery to emphasize the development of problem-solving skills, better preparing students for the challenges they will face in future work and life.

Objectives

1. To compare the learning achievement in Basic Accounting 2: Recording Sales Transactions in General Journals, with and without Value Added Tax, among first-year Higher Vocational Certificate students before and after instruction using the problem-solving teaching method.
2. To compare the learning achievement in Basic Accounting 2: Recording Sales Transactions in General Journals, with and without Value Added Tax, among first-year Higher Vocational Certificate students before and after instruction using the traditional teaching method.
3. To compare the learning achievement in Basic Accounting 2: Recording Sales Transactions in General Journals, with and without Value Added Tax, among first-year Higher Vocational Certificate students taught using the problem-solving teaching method versus the traditional teaching method.
4. To compare the satisfaction of first-year Higher Vocational Certificate students with the learning experience in Basic Accounting 2: Recording Sales Transactions in General Journals, with and without Value Added Tax.

Research Conceptual Framework

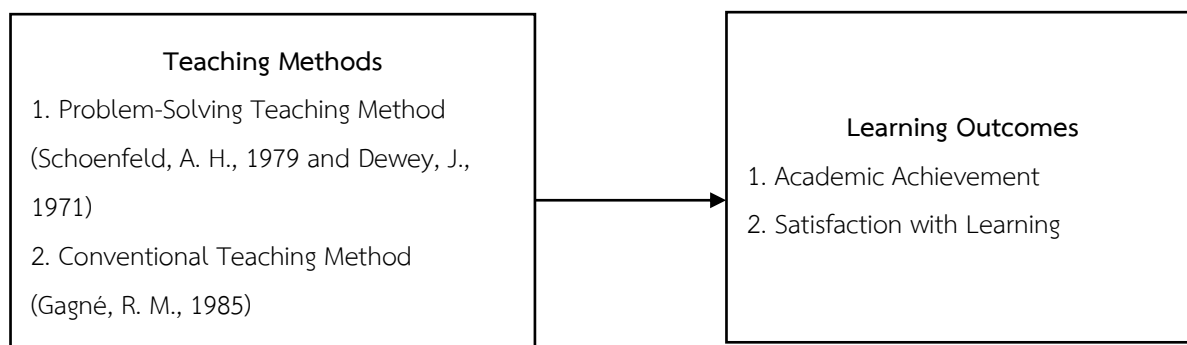

Figure 1 Conceptual Framework of the Research

Research Methods

This research was designed as a quantitative study by the research team, aiming to compare two teaching methods: 1) the Problem-Solving Teaching Method and 2) the Conventional Teaching Method. The study focused on learning outcomes, specifically 1) academic achievement and 2) satisfaction with learning. The objective was to compare learning outcomes in Basic Accounting 2: Recording Goods Transactions in a General Journal with and without VAT, using problem-solving versus conventional teaching methods, among first-year vocational certificate students.

1. Scope of the Population

1.1 Population

The study population comprises first-year Higher Vocational Certificate (Vocational Certificate) students enrolled in Room 2 of the Digital Marketing major, Semester 1, Academic Year 2024, at Thai-Asia Technology College. This population includes 90 students distributed across three classrooms, with 30 students per room.

1.2 Sample

The sample consists of 60 first year Higher Vocational Certificate (Vocational Certificate) students from Room 2, Digital Marketing major, Semester 1, Academic Year 2024, at Thai-Asia Technology College. The sample was selected through a two-stage random sampling process. Two classrooms were randomly chosen, and one classroom of 30 students was assigned to the experimental group, which received instruction using the problem-solving

teaching method. The other classroom of 30 students was designated as the control group and received instruction using the conventional teaching method.

2. Instruments Used in the Research

2.1 Five problem-solving teaching plans with an Item-Objective Congruence (IOC) of 1.00, deemed suitable for instructional management.

2.2 Five conventional teaching plans with an IOC ranging from 0.80 to 1.00, deemed suitable for instructional management.

2.3 A 40-item multiple-choice achievement test with four response options, demonstrating a reliability coefficient of 0.846, a difficulty index ranging from 0.42 to 0.89, and a discrimination index ranging from 0.20 to 0.45.

2.4 A 20-item satisfaction questionnaire rated on a five-point Likert scale.

3. Experimental Procedures

3.1 Administer a pretest to both groups to assess their initial knowledge and abilities prior to the intervention.

3.2 Implement the teaching intervention, with the researcher serving as the instructor for both groups. Instruction was delivered over six weeks, with three sessions per week, each lasting two hours, totaling 36 hours, based on the respective learning management plans.

3.3 Conduct a posttest for both groups to evaluate academic achievement and measure learning satisfaction using the satisfaction questionnaire.

4. Data Collection and Analysis

Data were collected through achievement tests and satisfaction questionnaires administered to the sample groups. The collected data were analyzed using statistical methods to summarize and interpret the research results, in accordance with the research objectives.

5. Statistics Used in the Research

The Independent Samples t-test was employed to compare mean values between the two independent groups. This statistical test assessed whether any observed differences in post-test scores were statistically significant, ensuring that variations in learning outcomes could be attributed to the teaching methods rather than pre-existing differences between the groups.

Research Results

The learning achievement in Basic Accounting 2: Trading of Goods Recorded in General Journals, both with and without VAT, demonstrated significant improvement following instruction with the problem-solving teaching method among first year Higher Vocational Certificate students in Room 2 of the Digital Marketing Program, Semester 1, Academic Year 2024, at a statistical significance level of 0.05. Similarly, learning achievement in Basic Accounting 2: Trading of Goods Recorded in General Journals, with and without VAT, also showed a significant improvement after instruction with the conventional teaching method among first year Higher Vocational Certificate students in Room 2 of the Digital Marketing Program, Semester 1, Academic Year 2024, at a statistical significance level of 0.05. The academic achievement in Basic Accounting 2: Trading of Goods Recorded in General Journals, which includes transactions with and without VAT, was significantly higher following instruction using the problem-solving teaching method compared to the conventional teaching method among first year Higher Vocational Certificate students in Room 2 of the Digital Marketing Program, Semester 1, Academic Year 2024, at a statistical significance level of 0.05. Furthermore, satisfaction with the learning experience in Basic Accounting 2: Trading of Goods Recorded in General Journals, involving transactions with and without VAT, was significantly greater among first year Higher Vocational Certificate students in Room 2 of the Digital Marketing Program, Semester 1, Academic Year 2024, when taught using the problem-solving teaching method as opposed to the conventional teaching method, with statistical significance at the 0.05 level.

Summary and Research Discussion

The findings of this research underscore several significant points, discussed across four main issues

1. Learning Achievement with Problem-Solving Teaching Method: In Basic Accounting 2, Trading of Goods Recorded in General Journals, both with and without VAT, the learning achievement among first year Higher Vocational Certificate students in Room 2 of the Digital Marketing Program, Semester 1, Academic Year 2024, showed a statistically significant improvement after instruction using the problem-solving teaching method, with a significance level of 0.05. The average pre-study score ($\bar{X}$ = 18.91) increased to a post-study average score

($\bar{X} = 29.98$). This enhancement is attributed to the problem-solving approach, which engages students in collaborative activities, critical thinking, and problem resolution. The method involves comprehensive learning plans, including media, knowledge sheets, activity sheets, and evaluation criteria, aligning with Kolb's (1984) assertion that problem-solving teaching emphasizes systematic, step-by-step problem resolution, including defining, planning, and analyzing the problem.

2. Learning Achievement with Conventional Teaching Method: Similarly, in Basic Accounting 2 Trading of Goods Recorded in General Journals, both with and without VAT, students who were taught using the conventional teaching method also demonstrated significant improvement, with a significance level of 0.05. The average pre-study score ($\bar{X} = 19.24$) increased to a post-study average score ($\bar{X} = 29.89$). The conventional method, characterized by structured steps such as introduction, teaching, conclusion, and evaluation, aligns with Anderson and Krathwohl's (2001) description of traditional teaching as a process of lecturing and demonstration aimed at achieving specific learning objectives.

3. Comparison of Teaching Methods Academic achievement in Basic Accounting 2: Trading of Goods Recorded in General Journals, with and without VAT, was notably higher for students taught using the problem-solving teaching method compared to those taught with the conventional method, at a statistical significance level of 0.05. The problem-solving method had an average score ($\bar{X} = 29.99$) compared to the conventional method's average score ($\bar{X} = 29.91$). This outcome supports Polya's problem-solving steps—understanding, planning, implementing, and checking which help develop students' problem-solving abilities in novel situations. In contrast, the conventional method, which relies on structured lectures and summaries, was found to be less effective, as noted by Smith and Robinson (2018), who reported that Polya's method yielded higher academic achievement compared to traditional approaches.

4. Satisfaction with Teaching Methods Students' satisfaction with the learning experience in Basic Accounting 2 Trading of Goods Recorded in General Journals, involving transactions with and without VAT, was significantly higher among those taught using the problem-solving teaching method compared to those taught with the conventional method, at a statistical significance level of 0.05. The average satisfaction score for the problem-solving method was 4.98, indicating a high level of satisfaction, compared to 4.59 for the conventional

method. The problem-solving approach, which emphasizes systematic problem-solving stages and fosters teamwork, analysis, and decision-making, received more favorable ratings. This finding is consistent with Smith and Robinson's (2018) research, which found high levels of student satisfaction with problem-solving processes in accounting education.

Research Suggestions

1. Suggestions for Implementation

1.1 Adopting Polya's Problem-Solving Method, educators at the vocational certificate level should incorporate this approach into their teaching practices, particularly in subjects requiring numerical calculations, such as creating adjustment lists, recording transactions in cash books, and preparing worksheets. This method promotes analytical thinking and systematic problem-solving.

1.2 Planning and Resources, when implementing problem-solving teaching methods, educators must meticulously plan learning activities to align with the steps of the problem-solving process to ensure effectiveness. Providing adequate and appropriate teaching resources is also essential. Teachers should create opportunities for students to express their opinions and actively engage in the learning process, thereby enhancing learning outcomes and further developing students' skills. Instructional content should be carefully sequenced, beginning with simpler concepts and progressively advancing to more complex material.

1.3 Focus on Problem-Solving Activities, teachers should design and conduct teaching activities that emphasize problem-solving as the primary instructional method to cultivate students' critical thinking skills. The teaching process should clearly define students' roles and responsibilities at each stage of the activity. Understanding these roles will help students fully participate in learning activities, thereby improving their problem-solving abilities and overall learning effectiveness.

2. Suggestions for Future Research

2.1 Expansion to Other Subjects and Levels, the problem-solving teaching method should be further developed and evaluated across various subjects and vocational certificate levels to assess its effectiveness in diverse educational settings.

2.2 Integration with Other Teaching Methods, the problem-solving teaching method should be integrated with other pedagogical approaches, such as project-based or inquiry-

based teaching, to foster a more dynamic learning environment that enhances analytical thinking and develops students' problem-solving skills more comprehensively.

2.3 Comparison with Alternative Problem-Solving Methods, the efficacy of Polya's problem-solving teaching method should be compared with other problem-solving methodologies, such as those proposed by John Dewey or Weir. This comparative analysis will elucidate the strengths and limitations of each method and provide insights for enhancing the overall effectiveness of problem-solving instruction.

Reference

- Alan H. Schoenfeld. (1978). **Polya, Problem Solving, and Education**. *Mathematics Magazine*, 60(5), pp. 283-291.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). **A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives**. Longman.
- Dewey, J. (1971). **Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education**. New York: Macmillan.
- Gagné, R. M. (1985). **The conditions of learning and theory of instruction**. (4th ed.). Holt, Rinehart & Winston.
- IFAC (International Federation of Accountants). (1994). **Accounting education for the 21st century: The global challenges**. Elsevier.
- Jones, T., & Green, H. (2020). Bridging the Gap: Integrating Accounting and Marketing in Vocational Education. *Journal of Vocational Education and Training*, 72(3), 289-306. doi:10.1080/13636820.2020.1726421.
- Kolb, D. A. (1984). **Experiential learning: Experience as the source of learning and development**. Prentice Hall.
- National Economic and Social Development Board. (2023). **National Economic and Social Development Plan (2023-2027)**. Retrieved from https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20230307173518.pdf.
- Nawarat Sueksakit. (2018). **Factors affecting learning achievement of student at vocational education certificate level in the commercial of school vocational educational**. Master of Education in Educational Administration and Leadership. Graduate Schools, Siam University.

- Schoenfeld, A. H. (1979). Problem-solving in mathematics education. **Journal of Mathematical Behavior**, 3(2), 145-170.
- Smith, P., & Robinson, J. (2018). Financial Acumen for Marketers: The Role of Accounting Education in Marketing Curriculum. **Marketing Education Review**, 28(2), 123-137. doi:10.1080/10528008.2018.1447912.

The Competencies of Blingo Chinese Platform Novice Teachers in Online Teaching of Chinese as a Foreign Language

Ruyuan shi

Supinda Lertlit

Bilingual Education and English Language Teaching, Rangsit University

E-mail: 381249028@qq.com

Received: September 14, 2024; Revised: September 21, 2024; Accepted: September 24, 2024

Abstract

As a result of COVID-19 worldwide, countries around the world have been affected to varying degrees. The shift from offline to online teaching Chinese as a foreign language course, many teaching Chinese as a foreign language teacher has little or no experience on online teaching Chinese as a foreign language. The aim of this research was to understand the teachers' competencies of 265 novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language on the Blingo Chinese Platform as well as their views on online teaching of Chinese as a foreign language. Using both quantitative and qualitative research methods, this research explored the views of novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language as well as teachers' competencies.

The research found that novice teachers agreed with online teaching Chinese as a foreign language, and that teaching experience and online teaching experience influenced novice teachers' views to a certain extent. In addition, the research found the competencies that novice teachers on the Blingo Chinese Platform should have were, for instance, knowledge of Chinese culture, basic knowledge of Chinese language, knowledge of teaching Chinese as a foreign language, classroom organization and management competencies, observation, adaptability, and generalization competencies. The findings showed that novice teachers should maintain an enthusiastic teaching outlook and needed to keep learning relevant knowledge to improve themselves and create a favorable teaching environment. Novice teachers need to strengthen their professional knowledge and theories, participate in relevant teaching training, increase the opportunities to communicate with colleagues, and learn classroom skills from excellent teachers.

Keywords: Novice Teachers; Teachers’ Competencies; Online Teaching Chinese as a Foreign Language; Teachers’ Views

Introduction

With the increase of China’s international status, Chinese has been used more and more frequently in international communication. More and more foreigners have felt the charm of the Chinese language, and the “Chinese popular” has received more and more attention from more and more countries (Jin, 2016). In 2013, President Xi Jinping formally proposed to the world an initiative to develop international cooperation among Confucius Institutes, which proposed to increase the popularity of Confucius Institutes in countries around the world and to increase the number of foreigners learning Chinese (Lin, 2016). A total of 154 countries have established 548 Confucius Institutes and 1,193 Confucius Classrooms. Over 70 countries have incorporated Chinese into their national education systems, and more than 4,000 foreign universities offered courses in Chinese (Wu, 2020). Therefore, the importance of teaching Chinese as a foreign language was becoming more and more prominent. The Hanban has also increased the dispatch of Chinese language teachers and Chinese language volunteers. The number of overseas Chinese volunteers and Chinese teachers has been increasing year by year. The teaching Chinese as a foreign language in the 21st century has achieved an unprecedented development, and the teaching Chinese as a foreign language, which has a history of more than half a century, has entered a new period in which the Chinese language was accelerating to the world. Today, the number of people learning Chinese has exceeded 25 million, and the cumulative number of people learning to use Chinese has spread to more than 180 countries and regions, nearly 200 million people (Liu, 2021). With the increasing number of Chinese language learners, the number of Chinese teachers sent out was far from enough to meet the real demand (Gao, 2020).

As a result of COVID-19 worldwide, countries around the world have been affected to varying degrees. The shift from offline to online teaching Chinese as a foreign language course, many teaching Chinese as a foreign language teacher has little or no experience on online teaching Chinese as a foreign language (Cui, 2020), and most teachers of online teaching Chinese as a foreign language were novice teachers for the Internet (Zhou, 2022). Therefore, it was necessary to train novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language (Cui,

2020). It means that the standards of Chinese as a foreign language teacher competency have changed somewhat. It has been proposed by Cui that online teaching Chinese as a foreign language suffered from many problems and new topics as a result of global public health emergencies. Wu (2021) also suggested that with the change of the general environment, the training of novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language should be strengthened so that they can face the new market as soon as possible and do a better job of teaching Chinese as a foreign language online. As novice teachers of online Chinese as a foreign language lack experience in teaching Chinese as a foreign language, and the current form of teacher competency standards has undergone some changes, it is necessary to further explore the teacher competency standards in line with the current form of teacher competency standards, and novice teachers can also need to continuously improve their own teacher competency. Therefore, the researcher, based on the new situation of the moment, has chosen to work on the Blingo Chinese Platform, and take novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language on this Platform as research objects. The researcher has collected data, both quantitatively and qualitatively, to explore what teacher competencies novice teacher of online teaching Chinese as a foreign language should possess and to assess the views of novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language on online teaching Chinese as a foreign language. The research findings expected to provide some insights for those who want to teach online teaching Chinese as a foreign language and help them to identify the competencies of online teaching Chinese as a foreign language teacher so that they could better cope with the problems encountered in online teaching Chinese as a foreign language in the future.

Research Objectives

1. To find the competencies of Blingo Chinese Platform novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language on online teaching Chinese as a foreign language.
2. To assess the views of Blingo Chinese Platform novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language on online teaching Chinese as a foreign language.

Literature Review

Wu (2014) suggested the need to emphasize and strengthen the development of teachers' information-based teaching competencies. Luo (2019) proposed focusing on the new changes in the market demand for teachers of teaching Chinese as a foreign language to train teachers of teaching Chinese as a foreign language who teach online teaching Chinese as a foreign language at home and abroad.

Lin and wu (2020) also suggested that it was necessary for teachers to first understand online teaching and have a deep appreciation of the various aspects of teaching and the problems that tend to arise as well as comprehend the characteristics of online learning and the needs of students (Zhang, 2019).

Liu (2021) suggested that online teachers of Chinese as a foreign language should have the competency of active learning, learn to self-reflect, and continuously improved their teaching methods to enhance their teacher competence. Gao (2021) suggested teachers should appropriately incorporate the cultural content into the Chinese as a foreign language classroom. If Chinese learners could master appropriate knowledge of Chinese culture and understand Chinese customs, taboos, Chinese ways of thinking and life lessons, they would be able to achieve twice the results in their daily communication.

In Gao's (2023) research study, it was concluded that as novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language increased their experience in online teaching Chinese as a foreign language, the more confident these teachers were in facing the classroom and the more positive their outlook on online teaching Chinese as a foreign language.

Liu (2023) believed that novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language, should have the attitude of lifelong learning, not only a certain grammar point, but also to connect the knowledge of Chinese language ontology and the knowledge of teaching Chinese as a foreign language into a line to form own knowledge system.

Conceptual Framework

This research investigated the experience of Blingo Chinese Platform novice online teaching Chinese as a foreign language teacher, as well as their experience in online teaching Chinese as a foreign language. The teacher's competencies of Blingo Chinese Platform novice online teaching Chinese as a foreign language teacher should possess include content

knowledge competencies (CK), pedagogical knowledge competencies (PK), technological knowledge competencies (TK), and other competencies. The teachers' teaching experience in teaching Chinese as a foreign language affected novice teachers' views on online teaching Chinese as a foreign language and their views of teacher competencies.

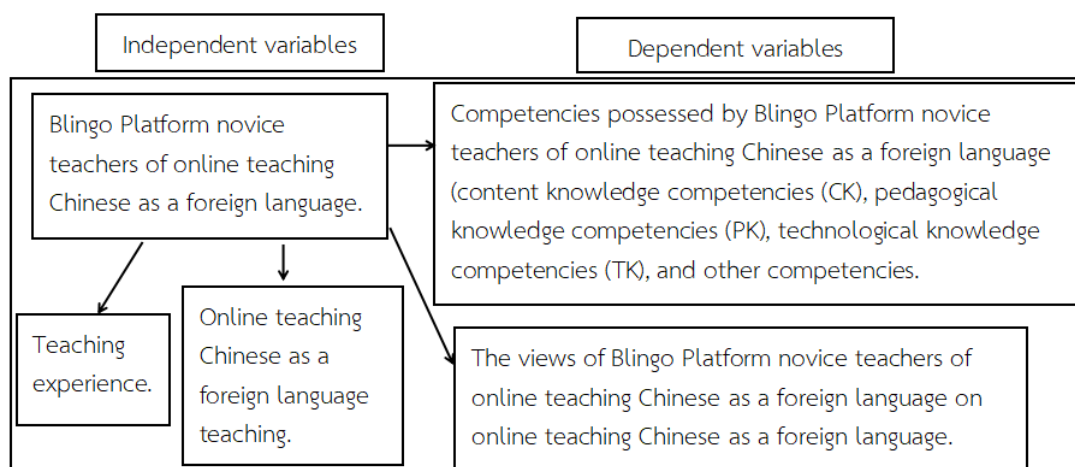

Figure 1 conceptual Framework

Research Methodology

This research used the mixed method of quantitative method and qualitative method, firstly to answer the two research questions with the quantitative research and then to supplement the quantitative findings with qualitative research.

1. Data Collection

There were 73 (27.55%) male participants and 192 (72.45%) female participants. In addition, the age of the participants varied. 95 (35.85%) of the participants were under 25 years of age, 103 (38.87%) were between 25-30 years of age, 58 (21.89%) were between 31-35 years of age, and 9 (3.4%) were between 36-40 years of age. There were 97 participants (36.6%) majored in teaching Chinese as a foreign language, 79 participants (29.81%) majored in Chinese language and literature, 62 participants (23.4%) majored in English, and 27 participants (10.19%) majored in other majors. 169 (63.77%) teachers of online teaching Chinese as a foreign language and 96 (36.23%) were engaged in both online and offline teaching Chinese as a foreign language. 107 (40.38%) with 3 years of online teaching Chinese as a foreign language teaching experience and 158 (59.62%) with less than 3 years of online teaching Chinese as a foreign language teaching experience. And based on the distribution of

the questionnaire, the researcher selected 11 novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language from the Blingo Chinese Platform to conduct semi-structured interviews on online software WeChat phone.

2. Data Analysis

The SPSSPRO, an online data processing and analysis Platform. The researcher used frequency and percentage to analyze the participants' personal information, and used mean, standard deviation to analyze the views of novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language on online teaching Chinese as a foreign language and teachers' competencies. The researcher interpreted this according to the 5-rating scales of Likert (1932). Content analysis was used in this research and the interview data was through MAXQDA. "Views", "Teacher Competencies", and "Problems" were the key words used for segmentation and coding. The researcher analyzed the content of the text by counting and analyzing the frequency of occurrence of some key words or sentences. Then the analysis report was formed.

Research Results

Table 1 Novice Teachers' Views on Online Teaching Chinese as a Foreign Language

No.	Items	Means	SD	Interpretation
1	I understand the online teaching Chinese as a foreign language.	3.804	0.701	Agree
2	I agree that online teaching Chinese as a foreign language is a good way for foreigners to learn Chinese.	4.185	0.529	Agree
3	I agree that online teaching Chinese as a foreign language is a useful complement to offline teaching.	4.057	0.616	Agree
4	I agree that online teaching Chinese as a foreign language incorporates multimedia technology in learning, which helps to increase learners' motivation and learning effectiveness.	4.211	0.477	Strongly Agree

No.	Items	Means	SD	Interpretation
5	I agree that the future of online teaching Chinese as a foreign language is very good.	3.883	0.655	Agree
6	I'm interested in continuing to teach online teaching Chinese as a foreign language in the future.	4.023	0.662	Agree
7	I agree that online teaching Chinese as a foreign language is a good career choice.	3.623	1.077	Agree
8	I agree that it is easy to find a job related to online teaching Chinese as a foreign language in China.	3.200	0.880	Neutral
9	I'm well aware of the content of the International Standards for Teachers issued by the Center for Language Education and Cooperation.	3.615	0.676	Agree
10	I agree with myself that teaching Chinese as a foreign language online is a meaningful career.	4.226	0.572	Strongly Agree
Overall Mean		3.883	0.685	Agree

According to Table 1, the average view was 3.883 (S. D. 0.685).

Table 2 Cross tabulation of novice teachers' online teaching experience and level of understanding of online teaching Chinese as a foreign language

Online teaching experience	Strongly disagree	Disagree	Neutral	Agree	Strongly agree	Frequency
3 years	0	0	0	78(72.90%)	29(27.10%)	107
< 3 years	0	9(5.70%)	69(43.67%)	74(46.84%)	6(3.80%)	158

Table 3 Cross tabulation of online + offline teaching experience and level of understanding of online teaching Chinese as a foreign language

Teaching experience	Strongly disagree	Dis agree	Neutral	Agree	Strongly agree	Frequency
Online/3years	0	0		35(72.92%)	13(27.08%)	48
Both/ 3 years	0	0	0	43(72.88%)	16(27.12%)	59
Online/ < 3 years	0	9(7.44%)	69(57.02%)	42(34.71%)	1(0.83%)	121
Both/ < 3 years	0	0	0	32(86.49%)	5(13.51%)	37

Combined with Table 2, Table 3 further showed that the majority of those teachers who had longer experience in online teaching Chinese as a foreign language and agreed that they understood online teaching Chinese as a foreign language were teachers who had experience in offline teaching Chinese as a foreign language.

Table 4 Cross tabulation of novice teachers' online teaching Chinese as a foreign language teaching experience

Online teaching experience	Strongly disagree	Dis agree	Neutral	Agree	Strongly agree	Frequency
3 years	0	0	6(5.61%)	61(57.01%)	40(37.38%)	107
< 3 years	0	0	68(43.04%)	87(55.06%)	3(1.90%)	158

Table 5 Cross tabulation of online + offline teaching experience in teaching Chinese as a foreign language and agreed future of online teaching Chinese as a foreign language

Teaching experience	Strongly Disagree	Dis agree	Neutral	Agree	Strongly Agree	Frequency
Online/3 years	0	0	6(12.5%)	27(56.25%)	15(31.25%)	48

Both/3 years	0	0	0	34(57.63%)	25(42.37%)	59
Online/ < 3 years	0	0	66(54.55%)	54(44.63%)	1(0.82%)	121
Both/ < 3 years	0	0	2(5.41%)	33(89.19%)	2(5.41%)	37

Combined with Table 4, Table 5 further showed that the novice teachers who had been engaged in online teaching Chinese as a foreign language for 3 years and agreed that the future of online teaching Chinese as a foreign language was good were mostly novice teachers with offline experience in teaching Chinese as a foreign language.

Table 6 Teacher competencies for novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language

No.	Items	Means	SD	Interpretation
A1	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should have basic knowledge of Chinese.	4.611	0.488	Strongly Agree
A2	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should master the knowledge of Chinese culture.	4.679	0.468	Strongly Agree
A3	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should have knowledge of linguistics, pedagogy and psychology.	3.928	0.848	Agree
A4	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should have knowledge of second language learning and teaching.	4.204	0.800	Agree
A5	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should have knowledge of teaching Chinese as a foreign language.	4.608	0.489	Strongly Agree

No.	Items	Means	SD	Interpretation
A6	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should acquire knowledge about learners and the learning environment.	3.977	0.835	Agree
B1	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should have the competency to arrange the teaching order reasonably.	4.509	0.501	Strongly Agree
B2	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should have the competency to observe, adapt and generalize.	4.547	0.499	Strongly Agree
B3	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should have the competency to express and communicate.	4.408	0.550	Strongly Agree
B4	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should have classroom organization and management competencies.	4.623	0.486	Strongly Agree
B5	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should have the competency to judge the level of learners and the teaching environment.	4.362	0.588	Strongly Agree
B6	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should have the competency to assign homework.	4.385	0.487	Strongly Agree
C1	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should have foreign language competency.	3.891	0.843	Agree
C2	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should have lesson preparation competency.	4.404	0.499	Strongly Agree

No.	Items	Means	SD	Interpretation
C3	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should have the competency to write on the board.	4.177	0.775	Agree
D1	I think online teaching Chinese as a foreign language teacher should be proficient in the use of computers.	4.351	0.647	Strongly Agree
Overall Mean		4.354	0.613	Strongly Agree

Table 6 showed that the average views were 4.354 (S. D. 0.613).

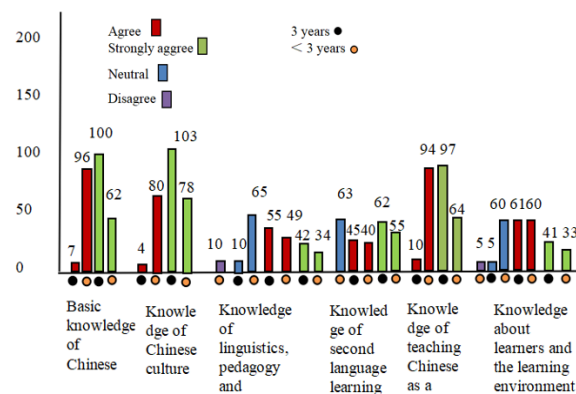

Figure 2 Cross tabulation of experience in online teaching Chinese as a foreign language and the content knowledge competencies (CK)

Figure 2 showed that although there were only 107 novice teachers who had engaged in online teaching Chinese as a foreign language for 3 years and 158 novice teachers who had less than 3 years.

Table 7 Cross tabulation of novice teachers' experience in online teaching Chinese as a foreign language and importance of basic knowledge of Chinese

Online teaching experience	Strongly Disagree	Disagree	Neutral	Agree	Strongly Agree	Frequency
3 years	0	0	0	7(65.42%)	100(93.46%)	107
< 3 years	0	0	0	96(60.76%)	62(39.24%)	158

Table 7 showed that 7 novice teachers who had been engaged in online teaching Chinese as a foreign language for 3 years agreed that novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language should have the basic knowledge of Chinese, and 100 agreed strongly, totaling 107. 96 novice teachers who had been engaged in online teaching Chinese as a foreign language for less than 3 years agreed that novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language should have the basic knowledge of Chinese, and 62 strongly agreed, totaling 108.

Table 8 Cross tabulation of novice teachers' online + offline experience in teaching Chinese as a foreign language and the importance of basic Chinese knowledge

Teaching experience	Strongly Disagree	Disagree	Neutral	Agree	Strongly Agree	Frequency
Online/3 years	0	0	0	2(4.17%)	46(95.83%)	48
Both/3 years	0	0	0	5(8.47%)	54(91.53%)	59
Online/ < 3 years	0	0	0	95(78.51%)	26(21.49%)	121
Both/ < 3 years	0	0	0	1(2.70%)	36(97.30%)	37

Combined with Table 7, Table 8 further showed that most of the novice teachers who had engaged in online teaching Chinese as a foreign language for 3 years and agreed that novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language should master the basics of Chinese were novice teachers with offline experience in teaching Chinese as a foreign language.

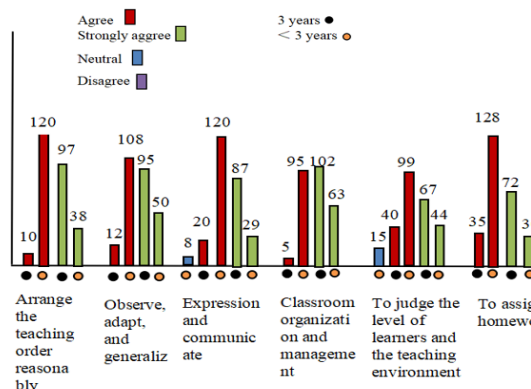

Figure 3 Cross tabulation of experience in online teaching Chinese as a foreign language and the pedagogical knowledge competencies (PK)

Figure 3 showed that although there were only 107 novice teachers who had engaged in online teaching Chinese as a foreign language for 3 years and 158 novice teachers who had less than 3 years. However, regarding pedagogical knowledge competencies, teachers with longer time of online teaching Chinese as a foreign language experience are more concentrated in the strongly agreed views, and novice teachers with less than 3 years are more concentrated in the agreed views.

Table 9 Cross tabulation of novice teachers' online + offline online experience in teaching Chinese as a foreign language and the importance of classroom organization and management competencies

Teaching experience	Strongly Disagree	Disagree	Neutral	Agree	Strongly Agree	Frequency
Online/3 years	0	0	0	5(10.42%)	43(89.58%)	48
Both/3 years	0	0	0	0	59(100%)	59
Online/ < 3 years	0	0	0	93(76.86%)	28(23.14%)	121
Both/< 3 years	0	0	0	2(5.41%)	35(94.59%)	37

Combined with Figure 3, Table 9 further showed that most of the novice teachers who had been engaged in online teaching Chinese as a foreign language for 3 years and agreed that novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language should have the

competency of classroom organization and management were novice teachers with offline teaching Chinese as a foreign language experience.

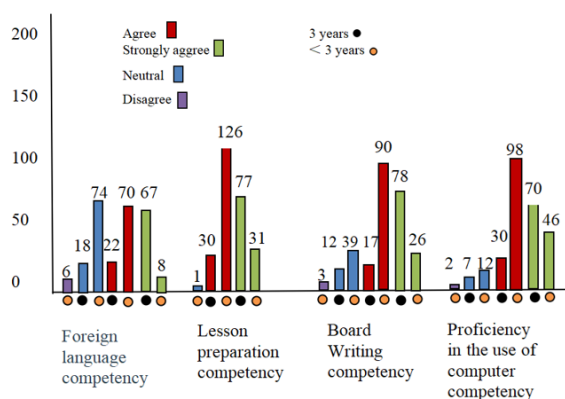

Figure 4 Cross tabulation of online teaching Chinese as a foreign language experience and others competencies and technological knowledge competencies (TK)

Figure 4 showed that although there were only 107 novice teachers who had engaged in online teaching Chinese as a foreign language for 3 years and 158 novice teachers who had less than 3 years. However, regarding the other competencies, teachers with longer time of online teaching Chinese as a foreign language experience are more concentrated in the strongly agreed views, and novice teachers with less than 3 years are more concentrated in the agreed views.

Table 10 Cross tabulation of novice teachers' online + offline experience in teaching Chinese as a foreign language and the importance of lesson preparation competencies

Teaching experience	Strongly Disagree	Disagree	Neutral	Agree	Strongly Agree	Frequency
Online/3 years	0	0	0	19(39.58%)	29(60.42%)	48
Both/3 years	0	0	0	11(18.64%)	48(81.36%)	59
Online/< 3 years	0	0	1(0.83%)	117(96.69%)	3(2.48%)	121

Both/	<	3	0	0	0	9(24.32%)	28(75.68%)	37
years								

Combined with Figure 4, Table 10 further showed that most of the novice teachers who had been engaged in online teaching Chinese as a foreign language for 3 years and agreed that novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language should have the competency of lesson preparation were novice teachers with offline teaching Chinese as a foreign language experience.

Semi- Structured Interviews

Through content analysis, the results of the interviews with the 11 participants showed that novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language should have the following competencies: 1) Basic knowledge of Chinese language, knowledge of Chinese culture, and knowledge of teaching Chinese as a foreign language. 2) Classroom organization and management competencies, expression and communication competencies, preparation of lessons, proficiency in using computers, homework assignments, observation, adaptability, and generalization competencies. 3) Teachers should keep an enthusiastic outlook on teaching in a large number of classes.

Discussion

The findings of this research were basically consistent with the knowledge content frameworks of content knowledge (CK), pedagogical knowledge (PK), and technological knowledge (TK) in the TPACK framework and the 2021 edition of the Standards for International Chinese Language Teachers, which were basic knowledge of the Chinese language, knowledge of Chinese culture, knowledge of teaching Chinese as a foreign language, and knowledge of learning and teaching a second language in CK.

Classroom organization and management competencies, observation, adaptability, and generalization competencies, and arrange the teaching order reasonably, expression and communication competencies, and judgment of learners' levels and teaching environments in TK, and proficiency in using computers in TK.

Other competencies such as preparation of lessons. And in this research, relatively not so important for novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language were CK's

mastery of knowledge about learners and the learning environment, with a mean of 3.977 (S. D. 0.835), mastery of knowledge of linguistics, pedagogy, and psychology, with a mean of 3.928 (S. D. 0.848), and other competencies foreign language competence, with a mean of 3.891 (S. D. 0.843), and board writing competency, with a mean of 4.177 (S. D. 0.775). To some extent, this indicated that novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language viewed these competencies relatively less positively. However, both the TPACK theoretical framework and the 2021 version of the Standards for International Chinese Language Teachers mentioned the need to acquire these knowledge or competencies (Fan, 2021). Such as, from Shulman's (1986) definition of CK, it could be concluded that teachers of Chinese as a foreign language should develop knowledge, skills and strategies in the target language. Combined with the the Standards for International Chinese Language Teachers (2021), online teachers of Chinese as a foreign language should master knowledge of learners and learning environments, knowledge of linguistics, pedagogy and psychology, and so on.

Conclusion

The competencies that novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language think they should possess include knowledge of Chinese culture, basic knowledge of Chinese language, basic knowledge of Chinese as a foreign language, knowledge of learning and teaching a second language, as well as the competencies of class organization and management, expression and communication, competency in preparation of lessons, competency in assigning homework, observational and adaptability, generalization, proficiency in the use of computers, competency in arranging a reasonable sequence of teaching and learning. Competence in judging the level of learners and the teaching environment. Relatively less important knowledge is knowledge about learners and learning environments, linguistics, pedagogy, and psychology, and less important competencies are competency in writing on the board and foreign language competency.

Through content analysis, the results of the interviews with the 11 participants showed that novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language should have the following competencies: 1) Basic knowledge of Chinese language, knowledge of Chinese culture, and knowledge of teaching Chinese as a foreign language. 2) Classroom organization and management competencies, expression and communication competencies, preparation

of lessons, proficiency in using computers, homework assignments, observation, adaptability, and generalization competencies. 3) Teachers should keep an enthusiastic outlook on teaching in a large number of classes.

The researcher found that novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language agreed with online teaching Chinese as a foreign language, with a mean value of 3.883, and that novice teachers of online Chinese as a foreign language's views on online teaching Chinese as a foreign language were influenced by a number of factors (showed figure 5). According to the content analysis of the semi-structured interviews in this research, among the 11 novice teachers of online teaching of Chinese as a foreign language, those who had been teaching online for 3 years or who also had offline teaching experience had a more positive views on online teaching Chinese as a foreign language, and these teachers indicated that they understood and were optimistic about the future of online teaching. Teachers who were actively learning and exploring were mostly those who had offline teaching experience and less than 3 years of online teaching experience. Teachers with less understanding were those who had less than 3 years of experience in online teaching Chinese as a foreign language. Obviously, teaching experience or online teaching Chinese as a foreign language experience influenced novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language's views on online teaching of Chinese as a foreign language.

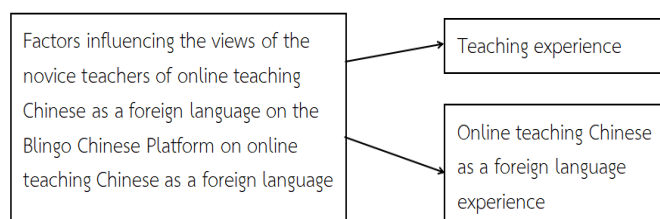

Figure 5 Factors influencing the views of the novice teachers of online teaching Chinese as a foreign language on the Blingo Chinese Platform

Recommendations for Future Research

Based on the results of the study, the researcher suggests that novice teachers of online Chinese as a foreign language focus on several key areas to enhance their teaching effectiveness. First, they should emphasize a solid understanding of the basic Chinese language, Chinese culture, and the principles of teaching Chinese as a foreign language.

Additionally, for future research, it is recommended to explore several key areas that can further enhance the teaching of Chinese as a foreign language online. First, researchers could investigate the long-term impact of digital teaching tools and platforms on both teacher performance and student learning outcomes. Studies could also focus on how different cultural backgrounds of learners influence their engagement and success in online Chinese language courses.

References

- Cui, J. (2020). Research on the reform of information-based teaching based on “Super star learning pass” --taking “Website Construction and Management” as an example. **Journal of Think Tank Era**, 2, 161-162.
- Fan, J. (2021). A comparative study of the old and new international Chinese language teachers’ standards. **Journal of Hubei Open Vocational College**, 8, 111-112.
- Gao, H. (2021). Analysis of the importance and precautions of cultural teaching in hearing and speaking Chinese as a foreign language. **Journal of Culture**, 7, 183-185.
- Gao, S. (2020). **The Research on Online Chinese Teaching to overseas Ethnic Chinese Children**. Unpublished Master’s thesis, Central China Normal University, China.
- Gao, Z. (2023). **Research on the Cultivation of Online Teaching Ability of Master Students of Chinese International Education**. Unpublished Master’s thesis, Shenyang Normal University, China.
- Jin, Y. (2016). **A Study on the Current Situation of Chinese Language Teaching Development in Northern Thai Chinese Folk Schools**. Unpublished Master’s thesis, TianJin Normal University, China.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. **Journal of Archives of Psychology**, 22 (140), 1-55.
- Lin, Y. (2016). Teaching ability structure and cultivation strategies for teachers of teaching Chinese as a foreign language. **Journal of Language and Literature Studies**, 11, 173-174.
- Liu Y (2023). **A Case Study of Novice Teachers’ Practical Knowledge Development during Online One-to-One Chinese Teaching Internship**, Unpublished Master’s thesis. Beijing Foreign Studies University, China.

- Lin, X., & Wu, L. (2020). Investigation and reflection on online international Chinese language teaching. **Journal of Guo Ji Han Yu Jiao Xue Yan Jiu**, 4, 39-46.
- Liu, L. (2021). Analysis of online teaching problems in international Chinese Education. **Journal of Han Zi Wen Hua**, 2, 82-83.
- Luo, R. (2019). Practice and exploration of “Chinese+” online Chinese teaching. **Journal of Modern Education Science**, 9, 9-13.
- Shulman, L. S. (1986). Those who understand: knowledge growth in teaching. **Journal of Educational Researcher**, 15, 4.
- Wu, D. (2020). **A Study on the Ability of Teaching Chinese as a Foreign Language on the Master of Chinese International Education**. Unpublished Master’s thesis, Hubei University of Technology, China.
- Wu, W. (2014). Heritage and innovation: A dialogue between two generations of scholars in educational technology. **Journal of E - Education Research**, 10, 5-7.
- Wu, Y. (2021). Prospects of international Chinese education during the 14th five-year plan. **Journal of Guo Ji Han Yu Jiao Xue Yan Jiu**, 4, 9-15.
- Zhang, Y. (2019). The transformation of the teaching mode in major of Chinese international education with the influence of the internet. **Journal of Education Teaching Forum**, 27, 242-243.
- Zhou, D. (2022). Research on online teaching of Chinese as foreign language - Taking Guizhou university of finance and economics as an example. **Journal of Chinese Character Culture**, 18, 81-83.

The Protection and Inheritance of Cuotaiji in Guizhou China and the Integration of Contemporary Drama

Xu Wei

Manusak Reangdet

Chawalit Atipattayakul

Udon Thani Rajabhat University Local Arte

E-mail: 237825215@qq.com

Received: September 14, 2024; Revised: September 25, 2024; Accepted: September 26, 2024

Abstract

To conserve and prevent loss and it is historical research with actual fieldwork. The research results found that: the development of human civilization, culture is the backbone of a nation and the profound accumulation of national history. How to protect and inherit those precious cultural heritages has become the unshirkable responsibility of the academic community and creators. Cuotaiji, a Yi ethnic group in Guizhou Province, China, is a treasure that was included in the first batch of China's intangible cultural heritage list in 2006. The application of intangible cultural heritage is to slow down the loss of this culture and take effective protection measures. After field investigation, the author found that the protection, inheritance and promotion of Cuotaiji in Guizhou, China has weak publicity, insufficient popularity and influence, and insufficient investment, which makes it difficult for inheritors and villagers who learn Cuotaiji to survive; the inheritors have outdated inheritance ideas and lack of professional talents to organize and coordinate; in order to solve these problems, the author studied the history and traditional characteristics of Cuotaiji in Guizhou, China, the current situation and innovative methods of protection and inheritance, and the integration with modern drama, and proposed some innovative protection and promotion strategies. First, innovate the costume shape of Cuotaiji, retaining national elements while combining modern materials and aesthetics. Secondly, try to experiment with local characteristics and Mandarin versions in the lines to promote the spread of Cuotaiji. Finally, from the creative level, we will integrate Cuotaiji with modern drama, which will not only protect inheritance but also realize innovative promotion. With an innovative spirit and an open vision, we will contribute to the protection and inheritance of our country's intangible cultural heritage. Let these cultural treasures shine more brilliantly in the new era.

Keywords: Protection and Inheritance; Cuotaiji; Integration of Contemporary Drama

Introduction

This research has used concepts and theories about cultural conservation from various people. The conclusions are as follows: Hegel once said: “Drama is a product of the life of an already civilized nation. The presence of drama in a nation is a sign that the nation is maturing”. In Guizhou, China, there are many types of ethnic dramas, including Nuo Opera, Qian Opera, Bangzi Opera, Lantern Opera, Dong Opera, Di Opera, etc. “Cuotaiji”, known as the living fossil of Chinese drama, is a branch of Nuo Opera, which was bred in Bandi Township, Weining Yi, Hui and Miao Autonomous County, Guizhou. Cuotaiji, the Yi “transformation drama”, is called “Cuotaiji” in Yi language. It is an important belief and folk custom of the Yi people. It was discovered in the 1970s and 1980s. (Refer to in Duan Yuzhu. 2023)) It is hidden deep in a village called Luoia in the vast Wumeng Mountains of Guizhou. Every year from the third to the fifteenth day of the first lunar month during the Spring Festival, the Yi compatriots in the Luoia Village will perform “Cuotaiji” and hold the “sweeping Mars” exorcism and Naji activities, praying that fire and plague will stay away from people, and let peace and happiness always accompany the Yi family. The performance includes worshipping ancestors, ethnic migration, cultivating land, buying and selling livestock, copulating and breeding offspring, etc., and finally sweeping away the fire for the whole village from house to house. This is roughly the same as the ancient Nuo that was popular in the Central Plains to drive away ghosts and epidemics (Zu Qijun. 2021)) In addition the role of “Cuotaiji” is the incarnation of the ancestors, and people call it “god and ghost”. It is mainly dressed up with the characteristics of apes that have not yet completed their evolution into humans, full of mystery; the mask is a protruding forehead and a big nose, wearing black clothes and wrapped with white cloth, indicating that the primitive people are naked, the headdress is wrapped into a pointed top, walking with a bow-legged gait, and speaking with inhaled and unclear pronunciation. In the past, performances were held at night, the venue was on the flat ground behind the village, illuminated by lanterns and torches, and the masks were stored in the caves beside the village. Mr. Wen Daohua is the inheritor of Guizhou Cuotaiji intangible cultural heritage. He is now over 80 years old. Due to physical reasons, he has performed for more than 60 years and no longer performs. He

passed Cuotaiji to his 18-year-old grandson Wen Chao. The origin and development of Cuotaiji is in a remote and backward area with a high altitude. Language communication is often based on the Yi language of ethnic minorities. Therefore, the drama language of Cuotaiji performances is also Yi language (ancient Yi language). In addition, the expression of Cuotaiji is different from the presentation of modern and contemporary dramas. Few young people are interested in it, which leads to the lack of development of Cuotaiji. Therefore, there is a resistance to inheritance from the acceptance of drama. The development of Guizhou local ethnic drama lags behind, and there is also a problem of being unable to promote it, and it is impossible to keep up with the times. (Zhang Xiaolin Zhang Wenlei Zhao Qian. (2021) In the past, the problem was found that Due to the small number of performances, the development of Cuotaiji is not good, resulting in the inheritors being unable to make a living from it. Therefore, the research and innovation direction of my thesis will be to integrate the costumes, props, performance venues, and presentation methods with the modern and contemporary drama styles. Make the protection and inheritance of Cuotaiji universal, popular, and visual. Specifically, the costumes and props will be adjusted to a combination of modern and contemporary costumes and ethnic costumes, so that the audience can more easily accept it and have a popular aesthetic. From the performance venue, the original mountains and fields can be changed to stage space. The viewing environment will be simplified and movable while maintaining the original basis. In terms of presentation, Cuotaiji will be integrated into the performance techniques of modern and contemporary dramas, making it easier for the audience to accept and have a sense of experience.

Objectives

1. Research the historical origins and performance elements of Cuotaiji, including costumes, lines, and staging.
2. Innovative communication through the integration of Cuotaiji history and contemporary drama.
3. Complete innovative creations and promote the development of national drama.

Literature Review

Since the discovery of Cuotaiji in the 1980s, artistic research on Cuotaiji culture has achieved certain results in the fields of drama, dance, and ethnic studies.

Guizhou Nationalities Publishing House's "Origin of Cuotaiji" is a relatively comprehensive and detailed documentary material, with a performance script that is a complete comparison of ancient Yi and Chinese, which has greatly helped the inheritance of Cuotaiji. However, although there are not many materials analyzed from the perspective of the protection of Cuotaiji, there are some that are worth referring to. (Li Hong you., 2015) "Art and Technology" 2021 No. 010 "Research on the Living Inheritance and Legal Protection of the Yi Ancient Opera Cuotaiji in Weining County" mentioned that although Cuotaiji was selected into the National Intangible Cultural Heritage List in 2005, it was affected by many factors such as social and economic development and the mutual penetration of ethnic cultures. Its inheritance and protection are facing new shocks and challenges. "Rural Economy and Technology" 2021 No. 015 "Inheritance of Minority Intangible Cultural Heritage in Tourism Development - Taking the Yi "Cuotaiji" as an Example" proposed that culture is the soul of tourism development, tourism is the support of cultural development, and the strength of ethnic cultural development has a serious impact on the tourism industry. Taking the Yi "Cuotaiji" as an example, the difficulties faced by its intangible cultural heritage in the development of the tourism industry are analyzed, and strategies for the inheritance of minority intangible cultural heritage such as strengthening the "Cuotaiji" tourism performance team, improving the "Cuotaiji" tourism resource planning system, and extending the tourism industry chain are proposed. (Zu Qijun, 2021) Duan Yuzhu, a master's student at Zhejiang Sci-Tech University, wrote a paper titled "Research and Application of the Yi Nationality's "Cuotaiji" Clothing Culture". The symbolic characteristics of "Cuotaiji" are used as the material and inspiration for creative practice. Through case analysis and process practice, the author explores the appropriate design methods, and then formulates design ideas to explore how to express the artistic characteristics and symbolism of "Cuotaiji" through creative clothing design. (Duan Yuzhu, 2023)

Conceptual structure

This paper studies the protection and inheritance of the Yi opera Cuotaiji in Guizhou, China, and its integration with contemporary drama. In order to explore the protection and inheritance of the ethnic culture in this area, and to visit the inheritors and experts of Cuotaiji, this paper combines field investigation and research to grasp the history and current situation of Cuotaiji and conducts analysis. This paper is divided into five chapters: Chapter 1 explains the research background and research significance, research purpose, research scope, definition of terms, and research results; Chapter 2 explains the geographical location, historical background, traditional characteristics and literature review of Cuotaiji culture in Guizhou, China; Chapter 3 explains the protection, inheritance and innovation methods; Chapter 4 is the creation and summary of Cuotaiji; is the thesis summary.

Figures 1: China map, the red circle is Guizhou

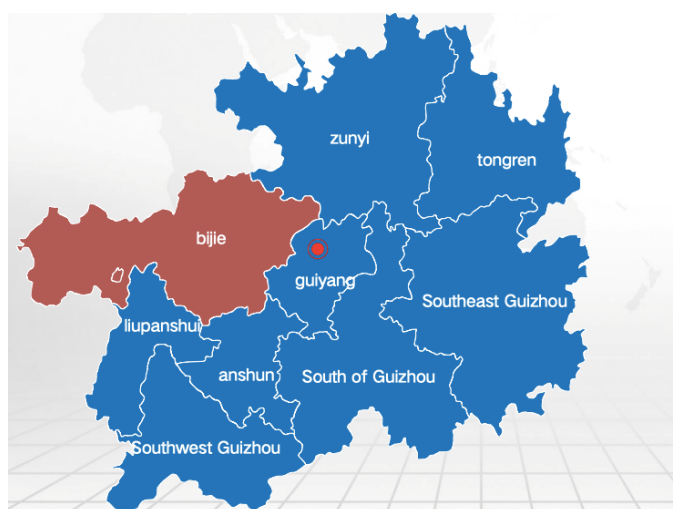

Figure 2: Map of Guizhou Province, the red circle is the bijie

Table 1 Table of the number of acts in Tsutaj's plays and the story of each act

Stills of the scene of Cuo Taiji	Scene Name	Each scene
	Act One:Sacrifice.	Abumo led Adamu, Mahonmo, and Hebu to stagger from the forest into the sacrificial site with wooden sticks and bow-legged steps.
	Act Two: Farming.	This is the core part of the whole play, which mainly reflects the history of migration, farming and reproduction of the Yi ancestors. Farming is the main performance performed by Abmo, Adamu, Mahonmo, Hebu and Aan. When the gongs and drums sound, one person leads the two lion (nine-horned beast) actors into the venue.
	Act Three: Festive.	The lion dancers wave their sticks to tease the lions and dance gracefully on the field to congratulate them on the harvest. According to the local Yi people, this part of the ceremony did not originally exist. It was added in modern times and is a celebration ceremony. Joy is the third step of the “CuoTaiji” ceremony. If

Stills of the scene of Cuo Taiji	Scene Name	Each scene
		the human-changing scene is the main play, then joy is an external play in the “CuoTaiji” ceremony. Amidst the rapid sound of gongs and drums, a lion played by a human appears, and a human being plays the role of a lion. The performers of the characters will joke with the lions with sticks and perform lion dances
	Act four: Cleaning up the village.	Also called sweeping Mars, “Mi Shuoqiu” in Yi language, it is an important link in “Cuotaiji”. It is performed on the fifteenth day of the first lunar month. Jagja Abu leads the “Cuotai” old man to go from village to village to sweep away disasters and plagues, and to wish everyone the best. The village is prosperous with people and animals, and the harvest is plentiful. It is also a link that has the characteristics of ethnic minorities. The elderly Thai people led by Raqa Abu go from house to village.

Figures 3 : Photographed by myself

Figures 4 : Polishing of EVA foam

Figures 5: Costume display in Guizhou National Museum

Figure 6: Actor upper body effect

Figure 7: Actor upper body effect

Figure 8: Actor upper body effect

Figures 9: Performance of ancient Yi language dialogue

Figures 10: Chinese Mandarin version of the dialogue performance

By studying the plot and lines of each scene, we can understand the ideas and practical significance conveyed by Cuotaiji drama. According to the development of the plot, we can effectively combine and adapt it with contemporary drama to form an innovative drama model, and finally achieve inheritance and development through innovative integration of Cuotaiji's original masks, costumes, and lines.

Summary

In this master's thesis “The Integration of Protection, Inheritance and Contemporary Drama of Cuotaiji in Guizhou, China”, we deeply explore the historical development context, traditional characteristics and artistic characteristics of Cuotaiji, a unique drama form of Guizhou ethnic minorities, in terms of costumes, masks and lines. Cuotaiji is not only a kind of drama performance art, but also a cultural heritage that carries rich national culture and historical memory. Through the careful study of Cuotaiji, we can not only better understand its role and significance in traditional society, but also discover its inheritance and innovation potential in contemporary society.

The historical development of Cuotaiji reveals its integration and mutual influence with the multi-ethnic culture in Guizhou. As an ancient drama form, it has undergone an evolution from primitive religious rituals to folk drama. In this process, Cuotaiji not only retains its original religious and sacrificial functions, but also gradually integrates the social functions of entertainment and education, becoming a performing art deeply loved by local people.

In terms of traditional characteristics, Cuotaiji has a distinct national style with its unique masks, costumes, dances and music. The mysterious colors, symbolic meanings and interactive methods with the audience in the performance all reflect the uniqueness of Cuotaiji as a national drama. These traditional elements not only provide a solid foundation for the inheritance of Cuotaiji, but also provide rich materials for the innovation of contemporary drama.

The innovative integration of costumes, masks and lines is the key to the combination of Cuotaiji and contemporary drama. Through the modern interpretation of traditional elements, we can make Cuotaiji closer to the aesthetic needs of modern audiences while maintaining its traditional charm. In terms of costume design, we try to combine traditional

elements with modern design concepts to create costumes that are both in line with the role setting and have a sense of the times. The innovation of the mask is reflected in the abstraction and simplification of the traditional mask shape, making it easier for modern audiences to accept. The adaptation of the lines focuses on the modernization of language and the directness of emotional expression to enhance the appeal of the drama.

In summary, as a precious national cultural heritage, the protection and inheritance of Cuotaiji requires not only our in-depth excavation and research of traditions, but also our innovation on the basis of respecting traditions. Through integration with contemporary drama, Cuotaiji can not only be effectively protected and passed on, but also be active on the modern cultural stage with a new look, making new contributions to enriching and developing Chinese drama art. In the future, we look forward to seeing more such attempts to give traditional art new vitality and vigor in contemporary society.

Research Suggestions

As a traditional drama form of the Yi ethnic group in Guizhou, China, Cuotaiji has a long history and profound cultural connotations. In recent years, with the enhancement of cultural protection awareness, the protection and inheritance of Cuotaiji has received a certain degree of attention. However, in the context of contemporary society, Cuotaiji faces many challenges. This paper analyzes the current situation of Cuotaiji from the perspective of protection, inheritance and integration of contemporary drama, and puts forward the following three suggestions.

1. In order to better protect Cuotaiji, an intangible cultural heritage, we recommend the following measures: Strengthen policy support and improve protection efforts. The government should formulate relevant policies, include Cuotaiji in the list of intangible cultural heritage protection, increase financial investment, and ensure the smooth inheritance and development of Cuotaiji. Establish a Cuotaiji database to systematically organize and preserve relevant information. Through digital means, the performances, scripts, costumes and other materials of Cuotaiji are organized to facilitate future research and application.

2. In order to make Cuotaiji rejuvenate in contemporary society, we suggest modernizing and improving it from the following aspects : Costume improvement: Improve

the traditional simple costumes and incorporate Yi elements to make them more ethnic and meet modern aesthetic need Mask improvement: Change the traditional wooden masks to lightweight new environmentally friendly materials, which not only retains the original cultural connotation but also improves the performance comfort of the actors. Line innovation: Try to combine ancient Yi language with Mandarin to innovate the lines, which is conducive to the promotion and dissemination of Cuotaiji.

3. In order to better integrate Cuotaiji into the contemporary drama market, we suggest taking the following measures: Diversification of performance forms: On the basis of maintaining the traditional performance form of Cuotaiji, try to combine it with other drama elements and innovate the performance for Add a theatrical version: Adapt Cuotaiji into a theatrical version to make it more enjoyable and market competitive Integration with cultural tourism departments: Combine Cuotaiji with cultural tourism to create characteristic cultural tourism products and enhance its popularity and influence.

Through the above suggestions, we hope that Cuotaiji can be revitalized in the process of protecting, inheriting and integrating contemporary drama, and contribute to the development of my country's drama industry.

References

- Bijie Tourism. (2024). **Intangible Cultural Heritage Bijie | The Living Fossil of Yi Opera - Cuotaiji**. Retrieved from https://mp.weixin.qq.com/s/olozn_Y4qv7FJgx_LjsLig.
- CCTV Science and Education. (2021). **What is Cuotaiji? Explore the story behind the ancient Nuo opera of the Yi people**. Retrieved from https://youtu.be/cRTH-aCLBE4?si=_uhjuDsrXe0rSl6d.
- Duan Yuzhu. (2023). **Research and Application of Yi Nationality's "Cuo Taiji" Clothing Culture**. Zhejiang Sci-Tech University.
- Li Hong you. (2015). **The Roots of CuoTaiji**. Guizhou Ethnic Publishing Group.
- Luo Dexian (Hongmu Miyilu).(2018).**National Culture||The Past and Present of the Yi Nationality's "Cuotaiji"**.Retrieved from https://m.sohu.com/a/240765256_100117216.
- Zu Qijun.(2021).**Research on the Living Inheritance and Legal Protection of the Yi Nationality Ancient Opera Cuotaiji in Weining County**. Art Science and Technology.

Zhang Xiaolin Zhang Wenlei Zhao Qian. (2021). **The Inheritance of Ethnic Minority Intangible Cultural Heritage Culture in Tourism Development - Taking the Yi Nationality's “Cuotaiji” as an Example.** Rural Economy and Technology.

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัล: โอกาสและความท้าทาย

Preservation of Local Arts and Culture in the Digital Age: Opportunities and Challenges

พระเทพวชิรวิมล (สายัญ ปณฺญาวชิโร)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Phra Thep Wachirawimol (Sayun Panyawajiro)

Mahamakut Buddhist University

Email: worachet031973@gmail.com

วันที่รับบทความ: 13 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ: 7 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 8 ตุลาคม 2567

Received: September 13, 2024; Revised: October 7, 2024; Accepted: October 8, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีเจตจำนงสะท้อนถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัลซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมทั่วโลก บทความนี้มุ่งศึกษาโอกาสและความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล การใช้สื่อดิจิทัลช่วยให้การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม สามารถเข้าถึงผู้คนได้กว้างขวางมากขึ้น อาทิเช่น การเก็บรักษาและเผยแพร่ข้อมูลทางออนไลน์ การนำเสนองานศิลปะผ่านแอปพลิเคชัน (Application) หรือแพลตฟอร์มเสมือนจริง (Virtual Platform) และการทำให้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถมีชีวิตอยู่ในยุคปัจจุบันได้อย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงนี้ก็มาพร้อมกับความท้าทายหลายประการ เช่น การบิดเบือนข้อมูลทางวัฒนธรรม ความลักลั่นระหว่างประเพณีดั้งเดิมกับเทคโนโลยีใหม่ และความเสี่ยงในการสูญเสียคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการพาณิชย์ในสื่อดิจิทัล ดังนั้น การนำเสนอกรอบแนวคิดที่ผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์แบบดั้งเดิมกับนวัตกรรมดิจิทัล การเสนอแนวทางในการจัดการกับปัญหาเพื่อรักษาและฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ การเสนอให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงชุมชน ศิลปิน และภาครัฐ ร่วมมือกันในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เพื่อให้การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถดำเนินไปได้อย่างสมดุลและสอดคล้องกับยุคสมัย

คำสำคัญ: ยุคดิจิทัล; ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น; โอกาสและความท้าทาย

Abstract

The academic article aims to reflect the significance of preserving local arts and culture in the digital era, a topic of utmost importance today, as digital technology plays a transformative role in reshaping lifestyles and cultures globally. This article focuses on studying the opportunities and challenges related to the preservation of local arts and

culture through digital technology. The use of digital media facilitates broader dissemination of cultural heritage, making it more accessible to the public. For instance, the preservation and distribution of information online, the presentation of art through applications or virtual platforms, and the sustainable survival of local arts and culture in the modern era. However, these transformations also bring several challenges, such as the distortion of cultural information, the tension between traditional customs and new technologies, and the risk of losing cultural values due to commercialization in digital media. Therefore, the article proposes a conceptual framework that integrates traditional conservation with digital innovation, offering solutions to effectively address these issues and to restore and preserve local arts and culture. The article also suggests that stakeholders, including communities, artists, and the government, should collaborate to appropriately apply technology to ensure that the preservation of local arts and culture can proceed in a balanced and relevant manner in accordance with contemporary times.

Keyword: Digital Era; Local Arts and Culture; Opportunities and Challenges

บทนำ

ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสะท้อนถึงการแสดงออกทางศิลปะและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่หนึ่ง ๆ และได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ศิลปวัฒนธรรมนี้เป็นผลผลิตจากกระบวนการทางสังคมที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวิถีชีวิต ความเชื่อ และค่านิยมของผู้คนในชุมชนท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่จะประกอบด้วยศิลปะพื้นบ้าน ประเพณี และพิธีกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่เพียงแต่แสดงออกถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม แต่ยังสะท้อนถึงประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ ด้วย ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างและรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างอดีตและปัจจุบัน การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นยังเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักและภูมิใจในรากฐานทางวัฒนธรรมของตน ซึ่งนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนในเชิงจิตวิญญาณและสังคม นอกจากนี้ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นยังมีบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของพื้นที่ โดยเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจในความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน ซึ่งส่งผลให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และเกิดการพัฒนทางเศรษฐกิจ (เบญจมาศ ศรีจันทร์, 2560)

บทบาทของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นต่อชุมชนและสังคมสามารถมองได้จากหลายมิติ ประการแรก ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการสืบสานและถ่ายทอดความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์แผนโบราณ การทำเกษตรกรรม

และการสร้างสรรค์ศิลปะพื้นบ้าน ประการที่สอง ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นยังมีบทบาทในการสร้างความสามัคคีและความเป็นเอกภาพในชุมชน การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ประเพณีและพิธีกรรมจะเป็นโอกาสให้คนในชุมชนได้มารวมตัวกัน แสดงออกถึงความรักและความผูกพันต่อกัน นอกจากนี้ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นยังช่วยสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ในการสนับสนุนและพัฒนาโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น (ประภาส พันธน้อย, 2559)

การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบันได้ส่งผลกระทบต่อศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นทั้งในแง่บวกและแง่ลบ การเชื่อมต่อที่รวดเร็วและการเข้าถึงข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตได้สร้างโอกาสใหม่ ๆ ในการรักษา สืบทอด และเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นไปสู่ระดับสากล ขณะเดียวกันก็ได้สร้างความท้าทายที่อาจคุกคามความเป็นเอกลักษณ์และความยั่งยืนของศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ คือ (ศุภชัย สุขสุวรรณ, 2564)

1. ประเด็นผลกระทบในแง่บวก (positive impact) หนึ่งในผลกระทบที่เห็นได้ชัดเจน คือ การเพิ่มโอกาสในการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถถูกบันทึก จัดเก็บ และเผยแพร่ในรูปแบบดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การสร้างฐานข้อมูลออนไลน์ที่รวบรวมภาพถ่าย วิดีโอ และเสียงของการแสดงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์และแพลตฟอร์มการสตรีมมิ่งทำให้ผู้คนทั่วโลกสามารถเข้าถึงและชื่นชมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น ซึ่งสามารถช่วยเสริมสร้างความตระหนักและความเข้าใจในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ได้ นอกจากนี้ การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างสรรค์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบใหม่ ๆ เทคโนโลยีเช่นการพิมพ์สามมิติ (3D printing) หรือภาพเสมือนจริง (virtual reality) ช่วยให้ศิลปินและช่างฝีมือท้องถิ่นสามารถทดลองสร้างสรรค์งานศิลปะที่ผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีและวัฒนธรรมดั้งเดิมได้อย่างน่าตื่นตาตื่นใจ ส่งผลให้เกิดการต่อยอดและพัฒนางานศิลปะให้เข้ากับยุคสมัย

2. ประเด็นผลกระทบในแง่ลบ (negative impact) ในขณะเดียวกัน การแพร่หลายของเทคโนโลยีดิจิทัลก็ได้นำมาซึ่งความท้าทายต่อการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เทคโนโลยีดิจิทัลมีส่วนในการกระจายวัฒนธรรมที่เน้นกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งอาจทำให้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสูญเสียความเป็นเอกลักษณ์และถูกกลืนไปกับวัฒนธรรมที่แพร่หลายมากกว่า เช่น การนำเสนอศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบดิจิทัลที่ไม่ตรงตามต้นฉบับอาจทำให้ความหมายและคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมถูกบิดเบือนไปจากเดิม การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำซ้ำงานศิลปะหรือวัฒนธรรมท้องถิ่นอาจนำไปสู่การละเมิดลิขสิทธิ์และการสูญเสียสิทธิ์ในทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลที่ไม่เท่าเทียมกันยังเป็นปัญหาที่สำคัญในหลายพื้นที่ การที่บางชุมชนไม่สามารถเข้าถึงหรือใช้เทคโนโลยีได้อย่างเต็มที่อาจทำให้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของพวกเขาถูกมองข้ามหรือละเลย ส่งผลให้เกิดการขาดโอกาสในการเผยแพร่และอนุรักษ์วัฒนธรรมของตน

ดังนั้น การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ในขณะเดียวกันก็สร้างความท้าทายในการรักษาเอกลักษณ์และความยั่งยืนของศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ การ

ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรอบคอบและมีจริยธรรมจะช่วยให้เราสามารถรักษามรดกทางวัฒนธรรมและส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน (มณีรัตน์ จงเจริญ, 2565) การศึกษาและวิเคราะห์โอกาสและความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (1) การเข้าถึงและการเผยแพร่ที่กว้างขวางขึ้น เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้การอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมสามารถถูกบันทึกและเผยแพร่ไปยังผู้ชมทั่วโลกได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เช่น การจัดทำแหล่งข้อมูลออนไลน์ เว็บไซต์หรือแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ (social media platforms) ที่รวบรวมและนำเสนอข้อมูลทางวัฒนธรรมสามารถทำให้ผู้คนทั่วโลกเข้าถึงวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น (2) การสร้างความตระหนักรู้และการเรียนรู้ สื่อดิจิทัลสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และช่วยส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลายได้ ตัวอย่างเช่น โครงการดิจิทัลที่สนับสนุนการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านการใช้งานเสมือนจริง (virtual reality) สามารถทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสและเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นในแบบที่มีความสมจริงมากขึ้น และ (3) การส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นผ่านการขายสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เช่น การจัดงานแสดงศิลปะท้องถิ่นผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ หรือการขายสินค้าหัตถกรรมผ่านร้านค้าออนไลน์ ทั้งนี้ส่งผลให้ชุมชนท้องถิ่นมีโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น (จิรพงษ์ วิสุทธิพงศ์, 2563)

ความท้าทายในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (1) การบิดเบือนความหมายและคุณค่าของวัฒนธรรม หนึ่งในความท้าทายที่สำคัญคือการคงไว้ซึ่งความถูกต้องและความเป็นต้นฉบับของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ในบางกรณี การนำเสนอวัฒนธรรมในรูปแบบดิจิทัลอาจนำไปสู่การบิดเบือนความหมายดั้งเดิมของวัฒนธรรมนั้น ๆ การถ่ายทอดในรูปแบบที่ขาดความละเอียดอ่อนและความเข้าใจที่ลึกซึ้งอาจทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่นสูญเสียความเป็นตัวตนและความหมายที่แท้จริง (2) การเข้าถึงที่ไม่เท่าเทียมกัน การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลยังเป็นอุปสรรคที่สำคัญสำหรับบางชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่ที่มีทรัพยากรจำกัด การขาดการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพหรือการขาดทักษะในการใช้งานเทคโนโลยีอาจทำให้ชุมชนเหล่านี้ไม่สามารถเข้าร่วมในกระบวนการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมของตนได้อย่างเต็มที่ และ (3) ความเสี่ยงด้านลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบดิจิทัลอาจนำไปสู่ความเสี่ยงในการละเมิดลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา วัฒนธรรมที่ได้รับการปกป้องมาเป็นเวลานานอาจถูกใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือได้รับการดัดแปลงโดยไม่คำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมที่แท้จริง (พิมพ์ชนก ศิริเจริญ, 2562)

จากที่กล่าวมาสะท้อนจากทัศนคติได้ว่า การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัลมีทั้งโอกาสและความท้าทายที่ต้องพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเผยแพร่และส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ขณะเดียวกันก็ต้องระมัดระวังในการรักษาความถูกต้องและความ

ยั่งยืนของวัฒนธรรมเหล่านั้น ด้วยการพัฒนาแนวทางและวิธีการที่รอบคอบและมีความรับผิดชอบ เราสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงและมีความร่วมสมัย

เทลียวหน้า แลหลังสังคมไทยยุค Disruption

ศิลปวัฒนธรรมไทยมีรากฐานมาจากความเชื่อและวิถีชีวิตของคนไทยที่ผสมผสานระหว่างศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู รวมทั้งอิทธิพลจากอารยธรรมต่าง ๆ เช่น อินเดีย จีน และชวา ซึ่งได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และยุคสุพรรณภูมิ ผลจากการผสมผสานนี้ทำให้เกิดงานศิลปะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น สถาปัตยกรรมไทย วัฒนาอาราม ภาพจิตรกรรมฝาผนัง และงานหัตถกรรมต่าง ๆ ที่สะท้อนถึงความเชื่อทางศาสนาและวิถีชีวิตในแต่ละยุค ในยุคสุโขทัยและอยุธยา ศิลปวัฒนธรรมไทยได้พัฒนาไปสู่ความเป็นตัวของตัวเองอย่างชัดเจน เช่น รูปแบบของศิลปะการสร้างวัดและพระพุทธรูป รวมถึงการประดิษฐ์ตัวอักษรไทยในสมัยพ่อขุนรามคำแหง นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาการแสดงทางวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น โขน ละครนอก และนาฏศิลป์ (นฤมล วิจิตรวงศ์, 2561) การเกิดของศิลปวัฒนธรรมไทยในสมัยใหม่และการเข้ามาของตะวันตกในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ได้ส่งผลให้ศิลปวัฒนธรรมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามแนวทางของตะวันตก ตัวอย่างเช่น การรับเอารูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตกเข้ามาประยุกต์ใช้ในงานก่อสร้างต่าง ๆ รวมถึงการรับอิทธิพลจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจากต่างประเทศเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนไทย ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 วัฒนธรรมไทยเริ่มได้รับอิทธิพลจากกระแสโลกาภิวัตน์และการสื่อสารสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสื่อมวลชน การ์ตูน ภาพยนตร์ และดนตรี ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและค่านิยมที่แตกต่างจากเดิมอย่างรวดเร็ว (ปรีชา เกาทอง, 2564)

ความเปราะบางของศิลปวัฒนธรรมไทยในยุคเทคโนโลยีสมัยใหม่ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีสมัยใหม่และการเชื่อมต่อแบบดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในสังคมไทย ทั้งในการสื่อสาร การทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันส่งผลให้ศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ หนึ่งในนั้นคือการที่เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลเข้ามามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและความเชื่อของคนไทย การแพร่หลายของสื่อออนไลน์และโซเชียลมีเดีย (Social media) ทำให้วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมถูกท้าทายจากวัฒนธรรมใหม่ที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว ความเป็นอัตลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมไทยจึงเริ่มถูกกัดกร่อน ความเข้าใจในศิลปะและวัฒนธรรมดั้งเดิมลดลง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่ได้รับอิทธิพลจากสื่อต่างประเทศอย่างมาก ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าวิวัฒนาการของศิลปวัฒนธรรมไทยสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวและการผสมผสานกับวัฒนธรรมจากภายนอก แต่ในขณะเดียวกัน สังคมไทยในยุคที่เทคโนโลยีสมัยใหม่ครอบงำก็ต้องเผชิญกับความเปราะบางในการรักษาอัตลักษณ์และค่านิยมดั้งเดิม การรักษาและฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมไทยให้เข้ากับยุคสมัยจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อให้ศิลปวัฒนธรรมไทยยังคงมีชีวิตอยู่ต่อไปในยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีก็ได้เปิดโอกาสให้มีการสร้างสรรค์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยในรูปแบบใหม่ ๆ ผ่านทางสื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์ม

ออนไลน์ (online platform) เช่น การนำเสนอภาพยนตร์ การแสดงสด หรือการสร้างงานศิลปะดิจิทัล ซึ่งทำให้ศิลปวัฒนธรรมไทยยังคงมีชีวิตอยู่ในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ

ศิลปะและวัฒนธรรมไทยเป็นรากฐานสำคัญของสังคมไทย การอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมให้พัฒนาเคียงคู่กับสังคมในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการกับการศึกษา การใช้เทคโนโลยี การส่งเสริมการสร้างสรรค์ การสนับสนุนจากภาครัฐและประชาสังคม และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมื่อดำเนินการอย่างบูรณาการ ศิลปวัฒนธรรมไทยจะสามารถคงอยู่และพัฒนาไปพร้อมกับสังคมในยุคที่เทคโนโลยีและโลกาภิวัตน์มีบทบาทสำคัญ ในศตวรรษที่ 21 สังคมไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากกระแสโลกาภิวัตน์และการพัฒนาเทคโนโลยี ศิลปะและวัฒนธรรมไทยอันดีงามจำเป็นต้องได้รับการอนุรักษ์และสืบสานอย่างยั่งยืนเพื่อให้สามารถปรับตัวและพัฒนาไปพร้อมกับสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ดังนั้น วิธีการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมไทยให้พัฒนาเคียงคู่กับสังคมในศตวรรษที่ 21 เราสามารถบูรณาการเสริมด้วยหลักการและวิธีการ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การบูรณาการศิลปะและวัฒนธรรมเข้ากับการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรม การบูรณาการหลักสูตรการศึกษาที่เน้นความสำคัญของศิลปะและวัฒนธรรมไทยตั้งแต่ระดับประถมศึกษาไปจนถึงระดับอุดมศึกษาจะช่วยสร้างความตระหนักรู้และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของชาติในกลุ่มเยาวชน นอกจากนี้การส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ เช่น การแสดงนาฏศิลป์ ดนตรีไทย และงานหัตถกรรมจะช่วยให้เยาวชนเข้าใจและซึมซับวัฒนธรรมไทยได้ดียิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ประเด็นที่สอง การใช้เทคโนโลยีเพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม เทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อบันทึกและเผยแพร่ผลงานศิลปะไทย เช่น การทำคลังข้อมูลออนไลน์ของศิลปวัตถุหรือการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะดิจิทัล จะทำให้ศิลปะและวัฒนธรรมไทยสามารถเข้าถึงผู้คนได้ทั่วโลก นอกจากนี้การใช้สื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรม (กรมศิลปากร, 2563)

ประเด็นที่สาม การส่งเสริมการสร้างสรรค์ในศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ศิลปวัฒนธรรมจะสามารถอยู่รอดได้อย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ก็ต่อเมื่อมีการพัฒนาและปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย การส่งเสริมการสร้างสรรค์ในศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยที่มีรากฐานจากวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น การผสมผสานศิลปะดั้งเดิมกับการออกแบบสมัยใหม่ หรือการพัฒนาผลงานศิลปะที่สะท้อนถึงประเด็นสังคมร่วมสมัย จะช่วยให้ศิลปะและวัฒนธรรมไทยยังคงมีความหมายและมีชีวิตชีวา (กรมศิลปากร, 2563)

ประเด็นที่สี่ การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคประชาสังคม การอนุรักษ์และสืบสานศิลปะและวัฒนธรรมต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ภาครัฐควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ทั้งในแง่ของการจัดสรรด้านงบประมาณ การจัดทำโครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

และการสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมจะช่วยให้การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยเป็นไปอย่างยั่งยืน (พัชรภรณ์ จันทรางศุ, 2561)

ประเด็นที่ห้า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย การส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีการจัดการที่ดีและมีการนำเสนอเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่ถูกต้องจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับศิลปวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตนเอง (พัชรภรณ์ จันทรางศุ, 2561)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ทิศทางและแนวโน้มในอนาคตของการศึกษาและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัลสามารถมองได้จากหลายมุมมอง การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจะยังคงมีบทบาทสำคัญในกระบวนการนี้ และจะส่งผลกระทบต่อการรักษาสมบัติทางวัฒนธรรมของโลกในลักษณะที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น (สาริณี สุทธิพงษ์, 2566) การทำนายแนวโน้มในอนาคตเกี่ยวกับการศึกษาและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัลแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพและมีจริยธรรมจะเป็นกุญแจสำคัญในการรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นให้คงอยู่ในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วิศรุต สุริยะวงศ์ (2565) กล่าวถึงแนวโน้มความเป็นพลวัตในอนาคตสามารถสะท้อนผ่านมุมมองทางสังคมบนพื้นฐานแห่งบริบท (1) การารพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลที่ซับซ้อนมากขึ้น เทคโนโลยีที่กำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), การเรียนรู้ของเครื่อง (machine learning), และการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) จะเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวิเคราะห์และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เครื่องมือเหล่านี้สามารถช่วยในการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลที่สามารถรักษาความถูกต้องและความลึกซึ้งของวัฒนธรรมเหล่านี้ไว้ได้ (2) การสร้างชุมชนออนไลน์เพื่อการอนุรักษ์ ในอนาคตเราน่าจะเห็นการเติบโตของชุมชนออนไลน์ที่เน้นการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น ชุมชนจะใช้เทคโนโลยีในการสร้างเนื้อหาที่มีความหลากหลายและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล (3) การบูรณาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการศึกษา มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จะต้องปรับตัวเพื่อบูรณาการเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ากับหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การใช้สื่อดิจิทัลและเครื่องมือการเรียนรู้ออนไลน์จะช่วยให้การศึกษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น นักศึกษาและนักวิจัยจะสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่มีความหลากหลายและสมบูรณ์มากขึ้น

พุทธศาสนาต่อการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณี

จากการศึกษาข้อมูลเชิงวิชาการสะท้อนให้เห็นฉากทัศน์ (scenario) ของวิวัฒนาการด้านบทบาทและหน้าที่ของพุทธศาสนาต่อการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีได้ดังนี้

1. ยุคเริ่มแรกของพุทธศาสนา (พุทธกาลถึงยุคหลังพุทธปรินิพพาน)

ในช่วงพุทธกาล พุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของผู้คน โดยคำสอนของพระพุทธเจ้าไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแค่การบรรลุธรรม แต่ยังเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตอย่างมีศีลธรรมและมีจริยธรรม วัฒนธรรม และประเพณีในช่วงนี้มีเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับหลักคำสอนของพุทธศาสนา เช่น การให้ทาน การรักษาศีล และการเจริญภาวนา ซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีทางสังคม (Gombrich, R., 1988)

2. ยุคการเผยแผ่และการแปลงพุทธศาสนา (สมัยอาณาจักรต่าง ๆ)

เมื่อพุทธศาสนาเผยแผ่ไปยังภูมิภาคต่าง ๆ เช่น ศรีลังกา จีน ไทย พม่า และญี่ปุ่น พุทธศาสนาได้ผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีการแปลงคำสอนและพิธีกรรมบางประการเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละภูมิภาค วัฒนธรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เช่น ประเพณีการบวช การเข้าวัด และการทำบุญ ได้รับการพัฒนาและปรับเปลี่ยนตามสภาพแวดล้อมทางสังคม (Swearer, D. K., 1995)

3. ยุคการรวมศาสนากับรัฐ (สมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์)

ในประเทศไทยยุคอยุธยาและรัตนโกสินทร์ พุทธศาสนามีบทบาทเป็นศาสนาประจำชาติที่เชื่อมโยงกับสถาบันกษัตริย์ พุทธศาสนาไม่เพียงแต่เป็นแนวทางจริยธรรมและศีลธรรมสำหรับประชาชน แต่ยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความเป็นเอกภาพและความมั่นคงของชาติ วัดกลายเป็นศูนย์กลางของการศึกษาและการถ่ายทอดวัฒนธรรม วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์และลอยกระทง ได้รับการสืบสานผ่านการส่งเสริมของสถาบันทางศาสนา (Tambiah, S. J., 1976)

4. ยุคปัจจุบัน (ศตวรรษที่ 20 ถึงปัจจุบัน)

ในยุคปัจจุบัน บทบาทของพุทธศาสนาต่อการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมยังคงมีความสำคัญ แต่มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมประเพณีหลายอย่างที่เคยผูกพันกับพุทธศาสนาได้รับอิทธิพลจากกระแสสังคมสมัยใหม่และโลกาภิวัตน์ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและความหมาย เช่น การจัดงานบุญในวัดที่เน้นเรื่องของการแสดงออกทางศิลปะและการบันเทิงมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน วัดและองค์กรพุทธศาสนายังคงมีบทบาทในการส่งเสริมค่านิยมทางศีลธรรมและจริยธรรมผ่านการจัดกิจกรรมทางศาสนาและการศึกษา (Keyes, C. F., 1989)

สำหรับประเด็นแนวทางการพัฒนาในอนาคตนั้น องค์กรคณะสงฆ์ไทย สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พระภิกษุสงฆ์ และพุทธศาสนิกชนควรร่วมจรรโลงไปพร้อมกันในบริบทของ (1) การสร้างความรู้สึกละเอียดระหว่างคนรุ่นใหม่กับพุทธศาสนา เช่น การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาทางศาสนาที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของคนรุ่นใหม่ การใช้สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีเพื่อเผยแพร่และสืบสานคำสอนของพุทธศาสนา เป็นต้น (2) การสนับสนุนการวิจัยและการศึกษาเกี่ยวกับพุทธศาสนา การสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมพุทธศาสนาในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในบริบททางสังคมที่หลากหลาย การพัฒนาสื่อการศึกษาและเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเพื่อใช้ในการเรียนการสอน และ (3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการสืบสานวัฒนธรรมพุทธศาสนา เช่น การ

สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีพื้นฐานทางพุทธศาสนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม การจัดประชุมสัมมนาและงานแสดงวัฒนธรรมพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ เป็นต้น ส่วนมุมมองของผู้เขียนในด้านหลักการและวิธีการในการส่งเสริมการอนุรักษ์สืบสานศิลปะและวัฒนธรรมประเพณีเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในพหุสังคม สามารถสะท้อนผ่านฉากทัศน์ (scenario) ในประเด็น ดังนี้

สารัตถะที่หนึ่ง หลักการในการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสาน (Anderson, B. R., 1991) ประกอบด้วย (1) ความเคารพในความหลากหลาย ในพหุสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มคนจากภูมิหลังทางวัฒนธรรมและศาสนาที่หลากหลาย การเคารพและยอมรับความแตกต่างเป็นหลักการสำคัญ การส่งเสริมให้ทุกกลุ่มสามารถรักษาและแสดงออกถึงวัฒนธรรมของตนอย่างเสรี จะเป็นการสร้างบรรยากาศของการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ (2) การสร้างความเข้าใจร่วมกัน การส่งเสริมการเรียนรู้และทำความเข้าใจในศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีของกลุ่มอื่นๆ ในสังคม จะช่วยลดความเข้าใจผิดและความขัดแย้ง การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน (3) การส่งเสริมความร่วมมือและการมีส่วนร่วม การอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมควรเน้นการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายในสังคม ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม วัด โรงเรียน และองค์กรทางศาสนา การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มจะช่วยสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของร่วมกันในกระบวนการอนุรักษ์ และ (4) การประยุกต์ใช้วัฒนธรรมให้เหมาะสมกับสมัย การสืบสานวัฒนธรรมไม่ควรยึดติดกับรูปแบบเดิม ๆ แต่ควรเปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบัน โดยไม่ละทิ้งคุณค่าทางจิตวิญญาณและความหมายดั้งเดิม

สารัตถะที่สอง วิธีการในการส่งเสริมการอนุรักษ์และสืบสาน (Parekh, B., 2006) ประกอบด้วย (1) การศึกษาและการฝึกอบรม เช่น จัดตั้งหลักสูตรการศึกษาและฝึกอบรมที่เน้นการเรียนรู้วัฒนธรรม ศิลปะ และประเพณีของทุกกลุ่มในสังคม โดยมุ่งเน้นการสอนให้เกิดความเข้าใจและความเคารพในความหลากหลาย และการส่งเสริมการจัดโครงการฝึกอบรมที่มุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมต่างกัน (2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เช่น ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน กลุ่มศิลปิน และองค์กรทางศาสนาเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมวัฒนธรรมที่ครอบคลุมกลุ่มคนหลากหลาย และการจัดตั้งเวทีแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างศาสนาและกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม (3) การส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ร่วมมือกัน เช่น สนับสนุนการจัดงานประเพณีและกิจกรรมศิลปะที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มในสังคม เช่น งานเทศกาลทางศาสนาที่เปิดโอกาสให้กลุ่มคนจากศาสนาต่าง ๆ มาร่วมกัน และการส่งเสริมการจัดแสดงนิทรรศการศิลปะที่สะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยเน้นความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ และ (4) การใช้สื่อสาธารณะและสื่อดิจิทัล (public and digital media) การใช้สื่อสาธารณะ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เพื่อเผยแพร่และส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมที่หลากหลาย รวมทั้งการใช้สื่อ

ดิจิทัลและโซเชียลมีเดีย (digital and social media) เพื่อเผยแพร่และเชื่อมโยงคนรุ่นใหม่กับวัฒนธรรม ประเพณีในรูปแบบที่ทันสมัยและเข้าถึงง่าย

บริบทแห่งโอกาสและความท้าทาย

บริบทแห่งการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัล: โอกาสและความท้าทาย ผู้เขียนสะท้อน ผ่านมุมมองทางสังคมในประเด็นแห่งสาระัตถะ ดังนี้

สาระัตถะที่หนึ่ง โอกาสในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย (1) การเข้าถึง ข้อมูลและการเผยแพร่ที่กว้างขวาง เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้การเข้าถึงข้อมูลและการเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นไปอย่างรวดเร็วและครอบคลุมทั่วโลก การใช้สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ และแอปพลิเคชันต่าง ๆ ช่วยให้ ชุมชนท้องถิ่นสามารถแสดงออกและเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมของตนสู่ผู้ชมในวงกว้างได้ นอกจากนี้ การ สร้างฐานข้อมูลดิจิทัลเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นยังช่วยให้สามารถเก็บรักษาและศึกษาวัฒนธรรมเหล่านี้ได้ใน ระยะยาว (Anderson, C., 2006) (2) การสร้างสรรค์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเทคโนโลยีดิจิทัลเปิด โอกาสให้ศิลปินและช่างฝีมือท้องถิ่นสามารถสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมดั้งเดิม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการออกแบบลวดลายผ้าพื้นเมือง หรือการใช้ เทคโนโลยีเสมือนจริง (virtual reality) ในการนำเสนอวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากนี้ยังสามารถสร้างการมีส่วนร่วม ของเยาวชนในการฟื้นฟูและสืบสานศิลปะผ่านสื่อดิจิทัลที่พวกเขาคุ้นเคย (Jenkins, H., 2006) และ (3) การสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชนผ่านการค้าดิจิทัลการใช้แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ (ecommerce platform) ช่วย ให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรม เช่น หัตถกรรม ผ้าไหม หรือผลิตภัณฑ์อาหารพื้นบ้าน สู่ ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่ยังช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ และสืบสานศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้อีกด้วย (Anderson, C., 2006)

สาระัตถะที่สอง ความท้าทายในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย (1) การ สูญเสียความหมายและคุณค่าทางวัฒนธรรม การเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านสื่อดิจิทัลอาจนำไปสู่ การลดทอนความหมายและคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แท้จริง การนำเสนอวัฒนธรรมในรูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับ บริบทดั้งเดิมหรือการตีความที่ไม่ถูกต้อง อาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดและบิดเบือนความหมายของวัฒนธรรม นอกจากนี้ ความพยายามในการทำให้วัฒนธรรมเข้าถึงง่ายและเป็นที่ยอมรับ อาจทำให้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น สูญเสียเอกลักษณ์ดั้งเดิมของตนไป (Lessig, L., 2004) (2) ความเสี่ยงต่อการถูกกลืนแบบและละเมิด ลิขสิทธิ์ การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบดิจิทัลทำให้ข้อมูลเหล่านี้มีความเสี่ยงที่จะถูก กลืนแบบหรือถูกนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต โดยเฉพาะในกรณีของสินค้าทางวัฒนธรรมที่มีมูลค่าสูง อาจ เกิดปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งส่งผลเสียต่อชุมชนท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมเหล่านั้น การสร้างมาตรการ ปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญ (Lessig, L., 2004) และ (3) ความยากลำบากในการเข้าถึงเทคโนโลยี แม้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลจะมีศักยภาพในการส่งเสริมการ

อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงเทคโนโลยียังคงเป็นปัญหา โดยเฉพาะในชุมชนที่ห่างไกลและมีทรัพยากรจำกัด การขาดแคลนการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์ดิจิทัล และการขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี อาจเป็นอุปสรรคต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น (McLuhan, M., 1964)

สารัตถะที่สาม วิธีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัล โอกาสและความท้าทาย ประกอบด้วย (1) การใช้เทคโนโลยีในการบันทึกและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น การใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น กล้องถ่ายภาพและวิดีโอ เพื่อบันทึกศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นในรูปแบบที่สามารถเก็บรักษาได้นานและเข้าถึงได้ง่าย วิดีโอและภาพเหล่านี้สามารถเผยแพร่ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น YouTube, Facebook หรือแพลตฟอร์มอื่นๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นไปยังผู้ชมในวงกว้างทั่วโลก (Jenkins, H., 2006) (2) การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น สื่อสังคมออนไลน์สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่และโปรโมตศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างเพจหรือกลุ่มที่เน้นวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นช่วยเชื่อมต่อผู้คนที่น่าสนใจและผู้ที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมเหล่านั้น โดยสื่อสังคมยังช่วยสร้างการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้ชุมชนสามารถรับฟังข้อเสนอแนะและพัฒนาวัฒนธรรมตามความต้องการของสังคมปัจจุบัน (Jenkins, H., 2006) (3) การพัฒนาแอปพลิเคชันและเว็บไซต์เพื่อการศึกษา การพัฒนาแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งรวมถึงประวัติความเป็นมา ภาพถ่าย วิดีโอ และบทความเชิงลึก จะช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและสะดวกขึ้น การมีแอปพลิเคชันที่ให้ข้อมูลในรูปแบบที่น่าสนใจและสามารถใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลา จะช่วยสร้างความสนใจและกระตุ้นการเรียนรู้ของเยาวชนและประชาชนทั่วไป (Jenkins, H., 2006) และ (4) การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (VR) และความเป็นจริงเสริม (AR) เทคโนโลยีเสมือนจริงและความเป็นจริงเสริมสามารถใช้ในการจำลองสภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญ การสร้างสรรค์ประสบการณ์แบบอินเทอร์แอคทีฟจะทำให้ผู้ใช้สามารถสัมผัสและเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นได้อย่างมีชีวิตชีวา แม้ว่าจะไม่สามารถเข้าถึงสถานที่จริงได้ (Anderson, C., (2006)

สารัตถะที่สี่ ข้อเสนอแนะในการรับมือกับความท้าทาย ประกอบด้วย (1) การพัฒนาความรู้และทักษะทางดิจิทัลในชุมชนท้องถิ่น (2) ส่งเสริมการฝึกอบรมและการศึกษาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลในชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถใช้เทคโนโลยีในการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) การจัดตั้งกลไกการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา พัฒนากลไกในการปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์และการลอกเลียนแบบ และ (4) การสนับสนุนจากภาครัฐและภาคเอกชน รัฐบาลและภาคเอกชนควรให้การสนับสนุนทั้งด้านทรัพยากรและนโยบายในการส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลในพื้นที่ห่างไกล

บทสรุป

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัลมีทั้งโอกาสและความท้าทายที่สำคัญ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นพบทั้งโอกาสและความท้าทายที่สำคัญ โอกาสที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีดิจิทัล ได้แก่ การบันทึกและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างกว้างขวางผ่านสื่อสังคมออนไลน์ แอปพลิเคชัน และเทคโนโลยีเสมือนจริง (virtual reality) ซึ่งสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชนและประชาชน พร้อมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนผ่านการค้าสินค้าทางวัฒนธรรมออนไลน์ อย่างไรก็ตาม ความท้าทายที่มาพร้อมกับ การแปลงสภาพวัฒนธรรมสู่รูปแบบดิจิทัล ได้แก่ ความเสี่ยงในการสูญเสียความหมายดั้งเดิมของวัฒนธรรม การบิดเบือนข้อมูล ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยี และปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งอาจกระทบต่อความยั่งยืนของวัฒนธรรมเหล่านั้น การแก้ปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องเน้นการส่งเสริมการศึกษาและพัฒนาทักษะทางดิจิทัลในชุมชนท้องถิ่น การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน และพัฒนามาตรการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดิจิทัล การผสมผสานเทคโนโลยีและการอนุรักษ์อย่างรอบคอบจึงจะช่วยให้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถคงอยู่และเติบโตในยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน ส่วนทิศทางการส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัลต้องมุ่งเน้นการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีสมัยใหม่และความเคารพต่อคุณค่าและความหมายดั้งเดิมของวัฒนธรรม เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลในชุมชนท้องถิ่น การสร้างสรรค์เนื้อหาดิจิทัลที่รักษาคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิม การศึกษาและพัฒนาทักษะดิจิทัลแก่เยาวชนและคนในชุมชน การสนับสนุนจากภาครัฐในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นในระดับนโยบาย รวมทั้ง การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

- นฤมล วิจิตรวงศ์. (2561). การเปลี่ยนแปลงของศิลปวัฒนธรรมไทยในยุคโลกาภิวัตน์. วารสารศิลปวัฒนธรรมไทยศึกษา.
- เบญจมาศ ศรีจันทร์ (2560). ความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาส พันธน้อย (2559). บทบาทของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในการส่งเสริมความยั่งยืนของชุมชน. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์ชนบทยั่งยืน.
- ปรีชา เกาทอง. (2564). ศิลปวัฒนธรรมไทยในยุคดิจิทัล. การประชุมวิชาการศิลปวัฒนธรรมไทย.
- มณีนีรัตน์ จงเจริญ (2565). การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล. วารสารการพัฒนาและการศึกษาท้องถิ่น, 4(2), 67-82.
- ศุภชัย สุขสุวรรณ (2564). ผลกระทบของการพัฒนาเทคโนโลยีต่อศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัล. วารสารสังคมศาสตร์ดิจิทัล, 7(1), 23-40.

- สาริณี สุทธิพงษ์ (2566). การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในงานอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น. **วารสารวิชาการดิจิทัลและวัฒนธรรม**, 10(2), 112-130.
- วิศรุต สุริยะวงศ์ (2565). แนวโน้มอนาคตของการศึกษาและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัล. **วารสารสังคมศาสตร์แห่งอนาคต**, 7(1), 45-60.
- Anderson, C. (2006). **The Long Tail: Why the Future of Business is Selling Less of More**. Hyperion.
- Anderson, B. R. (1991). **Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism**. Verso.
- Gombrich, R. (1988). **Theravada Buddhism: A Social History from Ancient Benares to Modern Colombo**. Routledge.
- Jenkins, H. (2006). **Convergence Culture: Where Old and New Media Collide**. New York University Press.
- Keyes, C. F. (1989). **Thailand: Buddhist Kingdom as Modern Nation-State**. Westview Press.
- Lessig, L. (2004). **Free Culture: The Nature and Future of Creativity**. Penguin Books.
- McLuhan, M. (1964). **Understanding Media: The Extensions of Man**. McGraw-Hill.
- Parekh, B. (2006). **Rethinking Multiculturalism: Cultural Diversity and Political Theory**. Palgrave Macmillan.
- Swearer, D. K. (1995). **The Buddhist World of Southeast Asia**. SUNY Press.
- Tambiah, S. J. (1976). **World Conqueror and World Renouncer: A Study of Buddhism and Polity in Thailand against a Historical Background**. Cambridge University Press.

เจนเนอเรชันใหม่กับนวัตกรรมการหาเสียง

New Generation and Innovation in Campaigning

กัญญาภัทร ชันอาษา

สัญญา เคนาภูมิ

นักศึกษาปริญญาเอก ร.บ.ค. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Kanyaphat khunarsa

Sanya Kenaphoom

D.P.A. Student (Public Administration), Rajabhat Mahasarakham University

Lecturer of Political Science and Public Administration, Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding E-mail: ppya27@hotmail.com

วันที่รับบทความ: 10 มิถุนายน 2567; วันแก้ไขบทความ 18 กรกฎาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 23 กรกฎาคม 2567

Received: June 10, 2024; Revised: July 18, 2024; Accepted: July 23, 2024

บทคัดย่อ

ในยุคที่เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน วิธีการการเมืองก็ไม่พ้นที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง การหาเสียงแบบดั้งเดิมที่เคยใช้กันมายาวนาน เช่น การจัดชุมนุมหาเสียงตามสถานที่ต่างๆ การแจกจ่ายใบปลิว หรือการโฆษณาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ได้รับการท้าทายจากการมาของสื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดียที่แพร่หลาย เจนเนอเรชันดิจิทัลซึ่งประกอบด้วยคนรุ่นใหม่ที่เกิดโตมากับเทคโนโลยีสารสนเทศ กำลังกลายเป็นกลุ่มผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีอิทธิพลมากขึ้น การหาเสียงในยุคนี้จึงไม่สามารถละเลยการใช้สื่อดิจิทัลได้อีกต่อไป ประกอบกับพฤติกรรมและความสนใจที่แตกต่างจากรุ่นก่อนส่งผลต่อรูปแบบการหาเสียงของพรรคการเมืองที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าว เพื่อดึงดูดคะแนนเสียงจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปรับสร้างนวัตกรรมการหาเสียงให้เหมาะสมกับคนเจนเนอเรชันใหม่จะช่วยให้พรรคการเมืองเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มโอกาสในการได้รับคะแนนเสียงจากคนรุ่นใหม่ และนำไปสู่ชัยชนะในการเลือกตั้ง ดังนี้ 1) การใช้โซเชียลมีเดีย แพลตฟอร์มสำคัญในการหาเสียง แพลตฟอร์มอย่าง Facebook, Twitter, Instagram, และ TikTok 2) การโฆษณาออนไลน์ กลยุทธ์การกำหนดเป้าหมาย 3) วิดีโอและการสตรีมสด การเชื่อมต่อแบบเรียลไทม์ 4) การใช้แชทบอทและ AI การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 5) การสร้างโปรไฟล์โซเชียลมีเดียที่น่าสนใจ 6) การสร้างคอนเทนต์ที่เป็นไวรัล การหาเสียงแบบดิจิทัล เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สื่อสารนโยบาย และระดมความสนับสนุน

คำสำคัญ : เจนเนอเรชันใหม่; นวัตกรรม; การหาเสียง

Abstract

In an era where technology and the internet play an important role in daily life. Political methods must also adapt to change. Traditional campaigning that has been used for a long time, such as holding campaign rallies in various locations. distributing flyers or advertising through print media It has been challenged by the advent of digital media and the prevalence of social media. The digital generation, which consists of young people who grew up with information technology. It is becoming an increasingly influential group of voters. Campaigning in this era cannot ignore the use of digital media anymore. This, along with behaviors and interests that are different from those of previous generations, affects the campaigning styles of political parties that need to be adjusted to be in line with this context. To effectively attract votes from the new generation Adjusting campaign innovations to suit the new generation It will help political parties reach their target groups more effectively. Increase your chances of getting votes from the new generation. and lead to election victory as follows: 1) Using social media An important platform for campaigning Platforms like Facebook, Twitter, Instagram, and TikTok 2) Online Advertising Targeting Strategy 3) Video and Live Streaming Real-time connections 4) Using chatbots and AI, effective communication 5) Creating engaging social media profiles 6) Creating viral content Digital campaigning It is an effective tool to reach the target audience. Communicate policy and mobilize support.

Keywords: New generation; Innovation; Campaigning

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน วิธีการทางการเมืองก็ไม่พ้นที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนี้ การหาเสียงแบบดั้งเดิมที่เคยใช้กันมายาวนาน เช่น การจัดชุมนุมหาเสียงตามสถานที่ต่างๆ การแจกจ่ายใบปลิว หรือการโฆษณาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ได้รับการท้าทายจากการมาของสื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดียที่แพร่หลาย เจนเนอเรชันดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วยคนรุ่นใหม่ที่เกิดพร้อมกับเทคโนโลยีสารสนเทศ กำลังกลายเป็นกลุ่มผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีอิทธิพลมากขึ้น การหาเสียงในยุคนี้จึงไม่สามารถละเลยการใช้สื่อดิจิทัลได้อีกต่อไป การใช้โซเชียลมีเดีย เว็บไซต์ การสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ และการใช้เครื่องมือดิจิทัลอื่น ๆ กลายเป็นกลยุทธ์สำคัญที่นักการเมืองต้องนำมาใช้เพื่อเข้าถึงผู้สนับสนุนและผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในกลุ่มนี้

เทคโนโลยีการสื่อสารมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้วิถีชีวิตของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงจากสื่อบุคคลมาสู่สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพยนตร์ และสื่อวิทยุโทรทัศน์ รวมทั้งเครื่องมือการสื่อสารอย่างเช่น โทรศัพท์ โทรศัพท์มือถือ เพจเจอร์ก็มีการพัฒนารูปแบบ และเพิ่มความสามารถจนกลายเป็นอุปกรณ์สมาร์ตโฟนในปัจจุบัน เช่นเดียวกันย่อมส่งผลไปถึงการเมืองไทย เพราะเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน และการสื่อสารระหว่างประชาชน นักการเมืองและองค์กรทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไปด้วย (คันธिरา ฉายาวงศ์. 2564) การหาเสียงทางการเมืองก็ได้รับผลกระทบไม่ต่างจากด้านอื่นๆ เจนเนอเรชั่นใหม่โดยเฉพาะเจนเนอเรชั่น Z และเจนเนอเรชั่น Y เป็นกลุ่มที่เติบโตมากับอินเทอร์เน็ต สมาร์ทโฟน และโซเชียลมีเดีย การปรับตัวและการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการหาเสียงกลายเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างนวัตกรรมของการหาเสียงกับคนรุ่นใหม่ในยุคดิจิทัล

การเลือกตั้งปี 2566 ของประเทศไทยทำให้เห็นว่า การเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก คือผู้มีอายุระหว่าง 18-22 ปี อยู่ราว 4 ล้านคน ขณะที่ผู้สูงอายุ ที่มีอายุ 58 ปีขึ้นไป มีมากถึง 14.3 ล้านคน เมื่อแบ่งตามเจนเนอเรชั่น จะเห็นว่าคนรุ่นใหม่ที่มีสิทธิเลือกตั้ง อายุระหว่าง 18-25 ปี ซึ่งเป็นคน Gen Z จะมีอยู่ราว 6.6 ล้านคน ขณะที่ Gen Y มีอยู่ 15.1 ล้านคน Gen X 16.1 ล้านคน ส่วนคนรุ่น Baby Boomers มีอยู่ 11.8 ล้านคน หากพรรคการเมือง ออกนโยบายหาเสียงเพื่อหวังให้ชนะการเลือกตั้ง คงไม่แปลกนัก หากจะให้ความสำคัญกลุ่มคน Gen Z น้อยกว่ากลุ่มคนวัยอื่น ๆ ในเมื่อตัวแปรของชัยชนะอาจขึ้นอยู่กับคน Gen X หรือ Gen Y ที่รวมกันแล้วมีมากกว่า 30 ล้านคน แต่หากมองโอกาสที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จะเห็นได้ว่ากลุ่มคนรุ่นใหม่ โดยเฉพาะ Gen Z จะกลายเป็นวัยแรงงานกลุ่มใหญ่ ดูแลสังคมสูงวัยในอนาคต เช่น Gen Z ทำงานที่มีสิทธิเลือกตั้ง อายุตั้งแต่ 18 – 25 ปี จำนวน 6.6 ล้านคนในวันนี้ แต่อีก 8 ปีข้างหน้า หรืออย่างน้อยในอีก 2 สมัย รัฐบาล หากรวมกับคน Gen Y และ Gen X ที่ยังอยู่ในวัยทำงาน จะกลายเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ คือ ราว 37.6 ล้านคน นั่นหมายความว่า แม้ Gen Z จะไม่ใช่ตัวชี้ขาดในการเลือกตั้งรอบนี้ จะมีผลอย่างมากกับกำลังสำคัญของประเทศไทยในอนาคต (องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. 2566)

การหาเสียงในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่แค่การปราศรัยหรือการแจกใบปลิวตามที่เห็นกันทั่วไป แต่ได้ขยายขอบเขตไปถึงการใช้โซเชียลมีเดีย การสร้างแคมเปญออนไลน์ และการใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้สามารถเข้าถึงและสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีในกระบวนการหาเสียงเป็นสิ่งที่จำเป็นในการปรับตัวให้เข้ากับเจนเนอเรชั่นใหม่ ซึ่งมีความต้องการและพฤติกรรมบริโภคข้อมูลที่แตกต่างจากเจนเนอเรชั่นก่อนหน้านี้ การศึกษาในบริบทของการหาเสียงจึงไม่ใช่เพียงแค่การเรียนรู้เกี่ยวกับหลักการทางการเมืองหรือการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการทำความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือดิจิทัลและการใช้ข้อมูลในการสร้างกลยุทธ์ การพัฒนาและปรับปรุงนวัตกรรมการหาเสียงผ่านการศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ไม่อาจมองข้าม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความท้าทายของยุคสมัย

การเปรียบเทียบสัดส่วนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งของเจนเนอเรชันต่างๆ ประเทศไทย

การเลือกตั้งทั่วไป 2566 ประชาชนไทยผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้เข้าคูหาหาหมายเลขผู้สมัครและพรรคที่ชื่นชอบอย่างแน่นนอน ประชากรไทยในแต่ละเจนเนอเรชัน ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนด “ฉากทัศน์การเมืองไทย” ประชากรไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 66,090,475 คน โดยแบ่งเป็นประชากรเพศชาย 32,270,615 คน และประชากรเพศหญิง 33,819,860 คน แต่หากนับเฉพาะผู้ที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และมีสัญชาติไทย มีจำนวนอยู่ที่ 64,867,433 คน (ทั้งนี้ไม่นับผู้มีรายชื่อนในทะเบียนบ้านกลาง หรืออยู่ระหว่างการย้ายที่อยู่ และไม่ป็นสัญชาติไทยอีกราว 1,223,042 คน) โดยตัวเลขจำนวนประชากรที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านกว่า 64,867,433 คนเหล่านี้หากแยกช่วงอายุออกเป็นแต่ละเจนเนอเรชัน แบ่งออกได้ดังนี้ (ไทยพีบีเอส. 2566)

Generation Z: ผู้ที่เกิดปี 2540-2555 หรือมีช่วงอายุ 11-26 ปี แต่หากนับเฉพาะผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง 18-26 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 7,670,354 คน

Generation Y: ผู้ที่เกิดปี 2524-2539 หรือมีช่วงอายุ 27-42 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 15,144,468 คน

Generation X: ผู้ที่เกิดปี 2508-2523 หรือมีช่วงอายุ 43-58 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 16,091,150 คน

Baby Boomer: ผู้ที่เกิดปี 2489-2507 หรือมีช่วงอายุ 59-77 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 11,153,133 คน

Silent Gen: ผู้ที่เกิดปี 2468-2488 หรือมีช่วงอายุ 78-98 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 2,227,540 คนและปิดท้าย ผู้ที่มีอายุ 99-100 ปีขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 36,179 คน

สถิติการเลือกตั้งประเทศไทยปี 2566

การใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งนอกราชอาณาจักร มีผู้ใช้สิทธิลงคะแนน 99,930 คน การใช้สิทธิลงคะแนนก่อนวันเลือกตั้ง นอกเขตเลือกตั้ง 2,030,797 คน ใช้สิทธิลงคะแนนก่อนวันเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้ง 57,362 คน ใช้สิทธิเลือกตั้ง แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 39,514,939 คน มีบัตรเสีย 1,457,889 บัตร ส่วนบัตรไม่เลือกผู้สมัครผู้ใด 866,886 บัตร แบบบัญชีรายชื่อ ใช้สิทธิเลือกตั้ง 39,514,912 คน บัตรเสีย 1,509,897 บัตร บัตรไม่เลือกผู้สมัครผู้ใด 482,258 บัตร (ไทยรัฐ. 2566)

สถิติและข้อมูลสำหรับการเลือกตั้ง 14 พ.ค. 2566 จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วประเทศ : 52,241,808 คน สามารถแบ่งตามช่วงวัยได้ดังนี้

Generation Z: 1,093,722 คน หรือคิดเป็น 2.09%

Generation Y: 17,983,355 คน หรือคิดเป็น 34.42%

Generation X: 20,882,235 คน หรือคิดเป็น 39.97%

Generation Baby Boomer: 9,326,314 คน หรือคิดเป็น 17.85%

Before Baby Boomer: 2,956,182 คน หรือคิดเป็น 5.66%

จากข้อมูลสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การเลือกตั้งครั้งนี้จะมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรกราว 4 ล้านคน ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 7 ซึ่งอาจเป็นตัวเลขที่ดูไม่เยอะ แต่หากดูแบบเหมารวมเป็นกลุ่มคนเจนเนอเรชันใหม่ที่มี

อายุ 18-40 อาจจะรวมแล้วประมาณร้อยละ 44 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด ซึ่งเกือบครึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด คนรุ่นใหม่เปรียบเสมือนพลังขับเคลื่อนสำคัญของชาติ และจะเป็นผู้ที่ต้องเผชิญกับผลลัพธ์จากการตัดสินใจทางการเมืองในวันนี้ ดังนั้น คนเจนเนอเรชั่นใหม่จึงมีสิทธิและหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง เลือกผู้แทน และกำหนดทิศทางของประเทศ เสียงของคนรุ่นใหม่จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศชาติ ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น และนำไปสู่สังคมที่ประชาธิปไตย

พฤติกรรมการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคนเจนเนอเรชั่นต่างๆ

ตามหลักสากลที่นิยมใช้จะสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 Generation ดังนี้ (เสมอ นิมะเงิน. 2560)

1. Baby Boomer หรือ Gen B เป็น คนที่เกิดในช่วงปี พ.ศ.2489 - 2507 เป็นยุคที่การพัฒนาเทคโนโลยียังไม่ทันสมัยมากเท่าไรนัก สาเหตุที่เรียกคนกลุ่มนี้ว่า Baby boomer นั้น เนื่องจากว่าในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้ชายต้องถูกไปเกณฑ์ทหาร พอสงครามจบลงก็กลับมาแต่งงานและมีลูกกันเป็นจำนวนมาก ดังนั้นคน Gen B ส่วนใหญ่จึงเกิดมาภายหลังช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลงนั่นเอง ด้วยเหตุนี้จึงเรียกว่า Boom เพราะเด็กเกิดใหม่เยอะมาก พ่อแม่ของคนกลุ่มนี้เจอแต่เรื่องลำบากทั้งเรื่องสงคราม การเมืองและเศรษฐกิจ ทำให้ครอบครัวใช้ชีวิตกันอย่างแร้นแค้น ด้วยเหตุนี้คนกลุ่ม Gen B จึงมีลักษณะนิสัยอดทน จริงจัง เพราะอยู่ช่วงที่ได้เห็นความลำบากของพ่อแม่ กลุ่มเบบี้บูมเมอร์ มีพฤติกรรมในการรับข่าวสารคือ “ไม่เชื่อ= ไม่เสพ” รับข่าวสารจากแหล่งที่ตนเองให้ความเชื่อถือ “ชอบสื่อดั้งเดิม เพิ่มเติมคือสื่อใหม่” คือยังให้ความไว้วางใจในสื่อดั้งเดิมแต่มีการรับข่าวสารผ่านทางสื่อใหม่มากขึ้น โดยพฤติกรรมทั่วไปในการรับข่าวสารของกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ที่มีความน่าสนใจ มีดังนี้

1.1 กลุ่มเบบี้บูมเมอร์มีการรับข่าวสารทางโทรทัศน์บ่อยที่สุดรองลงมาคือหนังสือพิมพ์ สื่อสังคมออนไลน์ หรือโซเชียลมีเดีย เว็บไซต์และแอปพลิเคชันข่าว และวิทยุ ตามลำดับ

1.2 ข่าวที่กลุ่มเบบี้บูมเมอร์รับชมมากที่สุด 65% คือ ข่าวการเมือง รองลงมาคือข่าวเหตุการณ์สำคัญ 60% และข่าวอาชญากรรม 50%

1.3 70% ของเบบี้บูมเมอร์ เชื่อว่าสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่น่าเชื่อถือข่าวด้านการเมืองและประเด็นสังคม

2. Generation X หรือ Gen X เกิดประมาณปี พ.ศ.2508-2523 คนกลุ่มนี้เกิดมาในช่วงที่ไม่ลำบากเท่ารุ่น Baby boomer และยังเป็นช่วงของสันติภาพ สภาวะโลกสงบเรียบร้อย หลากๆ ประเทศเริ่มมีความมั่นคง ดังนั้นการใช้ชีวิตของคนรุ่นนี้จึงเริ่มมีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องบ้างเล็กน้อย เช่น คอมพิวเตอร์ วิดีโอเกม วอล์คแมน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคนรุ่นนี้จะเติบโตมาในยุคที่เริ่มมีเทคโนโลยี แต่ก็พบว่า พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีไม่ได้ใช้พำเพ็ญ หรือเน้นความสนุกแต่เขาเน้นใช้เพื่อการทำงาน ในทางที่มีประโยชน์ ใช้อย่างเหมาะสมพอดีกับความจำ เป็น อาจเป็นไปได้ว่าสมัยก่อนเทคโนโลยียังไม่ได้เข้าถึงทุกครัวเรือนเหมือนปัจจุบันนี้ มีพฤติกรรมในการรับข่าวสารคือ FOMO (Fear of Missing Out) คนกลุ่มนี้กลัวตกข่าว จึงรับข่าวสารทาง

ออนไลน์ผ่านสำนักข่าวที่เป็นทางการและคนใกล้ชิดมากขึ้น ติดตามข่าวทางสื่อใหม่ เพื่อให้ทันกระแสสังคมแต่ไม่ได้ให้ความเชื่อถือ โดยเฉพาะข่าวทางสื่อสังคมออนไลน์ หรือโซเชียลเน็ตเวิร์คที่เจเนอเรชั่น X ให้ความเชื่อถือในระดับน้อย แต่ให้ความเชื่อถือในสื่อที่เป็นประเภทสื่อดั้งเดิมในระดับมาก เจเนอเรชั่น X เป็นกลุ่มคนที่รับข่าวสารผ่านทางสื่อโทรทัศน์มากกว่าสื่ออื่น โดย 71% ของคนกลุ่มนี้เชื่อว่าการนำเสนอข่าวด้านการเมืองและประเด็นสำคัญของสังคมจากสื่อโทรทัศน์เป็นการนำเสนอข้อมูลในหลายด้าน ขณะที่ช่วงเวลาที่รับชมข่าวทางโทรทัศน์มากที่สุดคือ เวลา 10.30-15.30 น.

3. Generation Y หรือ Gen Y เจเนอเรชั่นนี้ค่อนข้างคุ้นเคยเป็นพิเศษ เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคของคนเจน Y หรือ คนรุ่นใหม่ นั่นเอง โดยคนเจน Y คือคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ.2524-2543 ช่วง พ.ศ.นี้ คือช่วงที่วิวัฒนาการด้านเทคโนโลยีเริ่มเข้ามา และพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จากรุ่นแรกๆ คอมพิวเตอร์มีราคาสูงถึง 50,000 - 60,000 บาทต่อเครื่อง บ้านใครมีคอมพิวเตอร์ใช้ถือว่ามีความฐานะทางบ้านดีทีเดียว แต่เมื่อเวลาผ่านไปเทคโนโลยีมีมากขึ้น ทำให้ราคาเริ่มถูกลง ตลอดจนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งมือถือ สมาร์ทโฟน โทรทัศน์แอลซีดี ไอแพด เกมส์ ฯลฯ ได้อย่างง่ายดายขึ้น ดังนั้นคน Gen Y จึงเกิดมาพร้อมกับยุคเทคโนโลยีที่เพียบพร้อมทั้งอุปกรณ์ไอทีและอินเทอร์เน็ตเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้ง่ายและรวดเร็ว ด้วยสภาพแวดล้อมที่เกิดมาท่ามกลางเทคโนโลยี ทำให้คนรุ่น Generation Y มีความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีไม่ว่าจะใช้ทำ งานติดต่อสื่อสาร แต่ในขณะเดียวกันการให้ความสำคัญกับสังคมรอบข้างก็น้อยลง โดยไปให้ความสำคัญในโลกโซเชียลแชนนอกจากนี้ลักษณะนิสัยของคนกลุ่มนี้ยังใจร้อน กล้าแสดงออกกล้าแสดงความคิดเห็น มีความคิดเป็นตัวของตัวเอง ชอบความท้าทาย ไม่ชอบการขู่ข่มขู่บังคับ หากเจอพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ที่ข่มขู่บังคับหรือไม่เข้าใจในตัวตนก็มักจะมีอาการไม่พอใจ มีค่านิยมที่ต่างจากคนรุ่นก่อนทั้งในเรื่องการดำเนินชีวิตและการทำงาน เจเนอเรชั่น Y รับข่าวสารแบบ “ใช้สื่อใหม่ ไว้ใจสื่อดั้งเดิม” กลุ่มนี้รับข่าวสารผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ หรือโซเชียลมีเดียบ่อยที่สุด รองลงมาคือสื่อโทรทัศน์ เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันข่าว หนังสือพิมพ์ และวิทยุ ตามลำดับ แม้จะรับข่าวสารทางสื่อใหม่มากแต่ให้ความเชื่อถือในสื่อโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์มากกว่าข่าวสารจากสื่อใหม่ แต่มีแนวโน้มที่จะเชื่อถือในสื่อใหม่มากขึ้น สำหรับต้นตอข่าวทางออนไลน์ที่เจเนอเรชั่น Y รับข่าวสารบ่อยคือ สำนักข่าวที่ไม่เป็นทางการและรับข้อมูลข่าวสารจากคนใกล้ชิดบ่อยครั้งกว่าสำนักข่าวที่เป็นทางการ และ 53.7% คิดว่าข่าวสารที่รับจากในสื่อใหม่นั้นมีการนำเสนอข่าวการเมืองและประเด็นสำคัญทางสังคมหลายด้านส่วนประเภทข่าวที่เจเนอเรชั่น Y รับชมได้แก่ ข่าวนับถึง 57.2% ข่าวเหตุการณ์สำคัญ 51.6% และข่าวกีฬา 37.2%

4. Generation Z หรือ Gen Z คือคนที่เกิดตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 เป็นต้นไป เป็นคนรุ่นที่เกิดมาที่แวดล้อมไปด้วยเทคโนโลยีแล้ว เติบโตมาพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายที่อยู่แวดล้อม มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีต่างๆ และเรียนรู้ได้เร็ว เพราะพ่อแม่ใช้สิ่งเหล่านี้ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว กลุ่มสุดท้ายนี้ มีพฤติกรรมรับสื่อแบบ “ติดสื่อใหม่ ไว้ใจสื่อดั้งเดิม” เป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมในการรับข่าวสารทางสื่อสังคมออนไลน์ หรือโซเชียลเน็ตเวิร์คบ่อยที่สุดและมากกว่าเจเนอเรชั่นอื่นๆ รองลงมาคือสื่อโทรทัศน์ สื่อเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันข่าว หนังสือพิมพ์ และวิทยุเจเนอเรชั่น Z ยังคงให้ความเชื่อถือในสื่อโทรทัศน์มากกว่ากับสื่อ

อื่นทั้งหมดที่เชื่อถือแค่ในระดับปานกลางการรับข่าวสารทางสื่อใหม่ของคนกลุ่มนี้รับข่าวสารจากสำนักข่าวออนไลน์ที่ไม่เป็นทางการและรับข่าวที่แชร์มาจากคนใกล้ชิดบ่อยกว่าการรับข่าวสารจากสำนักข่าวออนไลน์ที่เป็นทางการ แต่ให้ความเชื่อถือในสำนักข่าวที่เป็นทางการมากกว่าต้นตอข่าวออนไลน์อื่นๆแนวโน้มในการรับสารของคนกลุ่มนี้มีโอกาสที่จะมีความเชื่อถือในข่าวสารจากสื่อใหม่มากขึ้น โดยจะเห็นได้ว่า เจเนอเรชั่น Z ในสัดส่วนถึง 70.6% ซึ่งสูงกว่าเจเนอเรชั่นอื่นมาก มีความคิดเห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์ หรือโซเชียลมีเดียจะนำเสนอข่าวด้านการเมืองและประเด็นสำคัญทางสังคมหลายด้าน รองลงมา 66.7% คือเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันข่าว และโทรทัศน์

สรุปได้ว่า จากผลการสำรวจและการวิเคราะห์ข้อมูลตามเจเนอเรชั่น สะท้อนให้เห็นภาพแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในการรับข่าวสารและความเชื่อถือที่ประชาชนมีต่อสื่อและประเภทของแหล่งต้นตอข่าวออนไลน์ โดยเจเนอเรชั่นที่อายุน้อยยิ่งมีความเชื่อถือและรับข่าวสารผ่านสื่อใหม่มากขึ้น ประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญและน่าสนใจคือ ถึงแม้ผู้บริโภคข่าวสารยุคใหม่จะให้ความสำคัญกับสื่อใหม่ แต่ก็ยังคงให้ความสำคัญไว้วางใจในสื่อดั้งเดิม โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ว่าเป็นแหล่งต้นตอข่าวสารที่น่าเชื่อถือรูปแบบการเปลี่ยนแปลงนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นพฤติกรรมการรับข่าวสารของผู้บริโภคในยุคที่มีเทคโนโลยีการสื่อสารสูงขึ้น เป็นยุคใหม่แห่งการบริโภคข่าวสาร หรือ The Modern News Consumer ที่สื่อจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยผสมผสานการใช้สื่อดั้งเดิมที่ผู้บริโภคให้ความไว้วางใจ เข้ากับสื่อใหม่ที่มีความสอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ผู้บริโภคมากขึ้น

รูปแบบการหาเสียง

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 กำหนดวิธีการหาเสียงเลือกตั้งให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมืองใช้ประกอบกันเพื่อควบคุมการหาเสียงเลือกตั้ง โดยได้นิยามการหาเสียงเลือกตั้ง หมายความว่า การแสวงหาคะแนนนิยมจากประชาชนหรือสมาชิก จากชุมชน เพื่อให้ได้คะแนนโหวตให้แก่ตนเอง ผู้สมัครอื่นหรือพรรคการเมือง แล้วแต่กรณี ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคการเมือง หรือผู้ใดโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งได้โดยวิธีต่าง ๆ เช่น แจกเอกสารหรือวีดิทัศน์เกี่ยวกับตนและพรรคการเมืองที่สังกัด สามารถใช้พาหนะต่าง ๆ และเครื่องขยายเสียงเพื่อช่วยประกอบการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งได้ สามารถปิดประกาศแผ่นป้ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งได้เฉพาะในสถานที่ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด โดยผู้สมัครและพรรคการเมืองสามารถหาเสียงผ่านทางช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ (1) เว็บไซต์ (2) โซเชียลมีเดีย (3) ยูทูบ (4) แอปพลิเคชัน (5) อีเมล (6) เอสเอ็มเอส (7) สื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นทุกประเภท (ราชกิจจานุเบกษา. 2561. 6-12)

สถาบันพระปกเกล้า โดยสำนักนวัตกรรมการเพื่อประชาธิปไตย วิทยาลัยการเมืองการปกครอง และสำนักวิจัยและพัฒนา จัดเสวนาระดมความคิดเห็น “นวัตกรรมการหาเสียงเลือกตั้ง” เริ่มต้นการเสวนาด้วย มีสรุปข้อเสนอของนักวิชาการต่างๆ ดังนี้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2560)

1. Facebook เป็นสื่อโซเชียลมีเดียที่คนไทยใช้มากที่สุด ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน 18-35 ปี โดยคนหนึ่งจะมีมากกว่าหนึ่งแอคเคาท์ ซึ่งได้ถูกใช้ประโยชน์ทางการเมืองและการเลือกตั้งจากพรรคการเมืองและนักการเมืองจำนวนมาก ยอดฟอลโลว์มีความสำคัญมากกว่ายอดไลค์ สรุปว่า ผู้คนในสังคมโซเชียลมีเดียให้ความสนใจในตัวนักการเมืองมากกว่าพรรคการเมือง ทุกพรรคการเมืองจะต้องปรับตัวในการคิดเรื่องการใช้สื่อโซเชียลอย่างมียุทธศาสตร์ ต้องมีทีมมืออาชีพเข้ามารับผิดชอบในการคิดกลยุทธ์ในเรื่องต่างๆ และทุกพรรคการเมืองและนักการเมือง ซึ่งต้องเข้าถึงกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

2. การเลือกตั้งมีการเปลี่ยนแปลงหลายปัจจัย เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร เกิด Digital Disruption และ New Media รวมทั้งไม่เกิดการปฏิรูปหลังการเลือกตั้ง ทำให้คนเบื่อหน่ายการเมือง การแบ่งแยกระหว่างสังคมเมืองและชนบทน้อยลงด้วยเทคโนโลยีการสื่อสาร และการคมนาคม ทำให้เกิดความจำเป็นและนวัตกรรมการหาเสียงเลือกตั้งที่เปลี่ยนไป เช่น บางพรรคเอาความรู้ด้าน Big data มาใช้อย่างชัดเจน และการใช้ความรู้ด้านการตลาดดิจิทัล โดยพบว่า สื่อ Facebook เป็นสื่อที่พรรคขนาดใหม่ใช้น้อยมากสำหรับคนรุ่นเก่า ซึ่งคนรุ่นใหม่นิยมใช้ Intragram และ twitter การหา Social Influencer เป็นหัวคะแนนออนไลน์ทำให้เกิดการขยายผลและมีอิมแพค รวมทั้งการหาการตลาดของกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนเพื่อเลือกคอนเทนต์ที่เหมาะสม และส่งนโยบายสาธารณะของพรรคออกไปยังกลุ่มเป้าหมาย ความล้มเหลวทางการตลาดของบางพรรคคือ ไม่มีกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน นโยบายไม่ชัดเจน มีการผลิตสื่อที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น การสื่อโดยใช้อินโฟกราฟิก ทำให้คนเข้าใจง่าย และเล่าเรื่องได้ ในภาพรวมของการเลือกตั้งครั้งนี้ คือ การใช้ดิจิทัลมาร์เก็ตติ้ง กับ Data Analysis

ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่

ความตื่นตัวของคนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน มีอิทธิพลอย่างมากแพร่หลาย ซึ่งจะเห็นได้จาก สถานการณ์การเมืองต่างๆ มักจะมีนักศึกษาและเด็กนักเรียนเข้ามาแสดงความคิดเห็นทางการเมือง มีการพูดถึงนักการเมืองหรือพรรคการเมือง การเผยแพร่ความรู้เรื่องราวทางการเมืองในอดีต รวมไปถึงการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆทางการเมืองของเยาวชน เช่น “ม็อบเยาวชนปลดแอก” ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนคนรุ่นใหม่ มีดังต่อไปนี้ (จิตรารักษ์ จันทิมา. 2564, น. 47-49)

1. ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ ในปัจจุบันโลกของเราได้มีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้าน ซึ่งเทคโนโลยีและสารสนเทศถือเป็นความสำเร็จของมนุษยชาติเลยทีเดียวที่ได้ ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้ได้มีการพัฒนาให้ทันสมัยและสะดวกมากยิ่งขึ้นกว่าในอดีตหลายเท่า ทำให้การรับข้อมูลข่าวสารต่างๆในสังคมเป็นไปได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว และคนรุ่นใหม่ส่วนมากได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเทคโนโลยีที่ถูก

พัฒนาอย่างทันสมัยเหล่านี้ ยังเป็นเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการแพร่กระจายข่าวสารของสื่อต่างๆได้อีกด้วย

2. สื่อต่างๆ ในปัจจุบันสามารถรับข่าวสารจากสื่อต่างๆได้จากหลายแหล่ง ไม่จำเป็นต้องรับข่าวสารจาก วิทยุ หรือ โทรทัศน์ เหมือนในอดีต ซึ่งมีความซ้ำในการรับฟังข่าวสาร อีกทั้งการบิดเบือนสื่อต่างๆในยุคปัจจุบันค่อนข้างเป็นไปได้ยาก เพราะการมีแหล่งสื่อมากมายออกมาเปิดโปงความจริงผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ เช่น Facebook, Twitter, Pantip หรือแม้กระทั่งการสร้างเว็บไซต์ต่างๆผ่านทางออนไลน์ อีกทั้งสื่อต่างๆเหล่านี้ยังทำให้การสื่อสารมีความรวดเร็ว สามารถรับรู้ข่าวสารได้อย่างทั่วถึง และเป็นแหล่งเคลื่อนไหวทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น เทรน Twitter #มือบคนระชาฎร #มือบประชาชนปลดแอก ซึ่งเป็นการเรียกร้องทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ของคนรุ่นใหม่ รวมไปถึงเป็นแหล่งข่าวสารและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ผ่านสื่อออนไลน์ ทั้งนี้สื่อต่างๆควรได้รับการเสริมสร้างจรรยาบรรณที่ดี ไม่บิดเบือนข่าวสาร และให้ข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน

3. การศึกษาเสรี การเข้าถึงของอินเทอร์เน็ตทำให้การศึกษาหาความรู้ในปัจจุบัน มีความสะดวกสบายในการหาความรู้และทำให้การศึกษามีความอิสระเสรีมากขึ้นกว่าในอดีต ทำให้เด็กนักเรียนไทยสามารถเข้าถึงการศึกษาเรื่องราวทางการเมืองได้อย่างง่ายดาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของประวัติศาสตร์ทางการเมืองในอดีต หรือสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน อีกทั้งยังมี

4. ระบบการเมือง มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ โดยสังเกตได้จาก บุคคลที่อยู่ในสังคมที่ระบบการเมืองแบบปิด จะทำให้คนเหล่านั้นมีความคิดทางการเมืองที่แตกต่างจากคนที่อยู่ในสังคมที่มีระบบทางการเมืองแบบเปิด ดังนั้นคนกลุ่มนี้ก็ยังไม่เคยอยู่ในระบบสังคมการเมืองแบบเปิด จะพบเจอแต่รัฐสภาที่มีฝ่ายนิติบัญญัติเพียงฝ่ายเดียว ไม่มีฝ่ายค้าน ได้เห็นการพิจารณาผ่าน พ.ร.บ. งบประมาณ 3 ล้านล้านบาทภายใน 3 ชั่วโมง รวมทั้งไม่เคยเห็นบรรยากาศการตรวจสอบรัฐบาลของฝ่ายค้านแบบจริงจังเลย ดังนั้นเด็กที่เติบโตมาในสภาพการเมืองแบบปิดเช่นนี้จะมีลักษณะ เป็นคนเปื้อนหนายทางการเมือง หรือคิดในทางลบว่า การเมืองเป็นเรื่องไกลตัว จนทำให้ไม่อยากเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง เมื่อถึงวันเลือกตั้งก็จะรู้สึกเฉยๆ จะไปหรือไม่ไปเลือกตั้งก็ได้ เช่น ถ้าวันเลือกตั้งจัดใกล้กับช่วงสอบ เด็กก็อาจเลือกอ่านหนังสืออยู่ที่บ้านหรือหอพักมากกว่าไปเลือกตั้ง หรือถ้าต้องกลับบ้านต่างจังหวัดเพื่อไปเลือกตั้งก็จะเสียทั้งเงินและเวลา เป็นต้น

5. พฤติกรรมของรัฐบาลที่มีต่อประชาชน เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน ซึ่งรัฐบาล ในระบอบประชาธิปไตย ถือเป็น ตัวแทนของประชาชนที่ทำการเพื่อประชาชน หากรัฐบาลที่ถูกเลือกให้มาทำหน้าที่เพื่อประชาชน ไม่สามารถสร้างผลประโยชน์แก่ประชาชนหรือกระทำการโดยไม่ชอบธรรมแก่ประชาชนนั้น ประชาชนย่อมเกิดความไม่พอใจ และสามารถขับไล่รัฐบาลได้ โดยคนรุ่นใหม่ที่ออกมาชุมนุมในปัจจุบันส่วนมาก ก็เกิดจากความไม่พอใจในรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ไม่สามารถบริหารประเทศให้ดีขึ้นได้ ทั้งนี้พฤติกรรมของรัฐบาลที่มีผลต่อประชาชนย่อมทำให้เกิดความตื่นตัวทางการเมือง เช่น การร่างรัฐธรรมนูญ การออกนโยบายสาธารณะ เป็นต้น

6. นักการเมืองหรือพรรคการเมือง โดยปกติพรรคการเมืองต่างๆจะเข้าหาคนรุ่นใหม่ที่เป็นคะแนนเสียง เพื่อณรงค์ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและเพิ่มคะแนนเสียงให้กับตัวเอง อีกทั้งในปัจจุบันเริ่มมีคนรุ่นใหม่เข้ามาทำงานในสภาผู้ราษฎรมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในปัจจุบันมีความทันสมัยมากขึ้น การมีนักการเมืองเป็นคนรุ่นใหม่ จะสามารถทำให้มีแนวคิดการพัฒนาที่มีความทันสมัย และสร้างความน่าสนใจแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้

7. ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบอบการปกครองที่อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน และประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ ดังนั้นคนรุ่นใหม่ที่มองว่าตนอยู่ในประเทศที่ปกครองโดยประชาธิปไตย ย่อมมีสิทธิในการเรียกร้อง ความเสมอภาคทางกฎหมาย และความเสมอภาคทางการเมือง

8. ทำให้ประชาชนในประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยมีความตื่นตัวทางการเมืองมากกว่าประเทศที่มีระบอบการปกครองแบบเผด็จการ

9. อุดมการณ์และอุดมคติทางการเมือง เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความตื่นตัวทางการเมือง โดยสังเกตได้จากบุคคลที่มีอุดมคติทางการเมืองที่แรงกล้าจะมีความตื่นตัวทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่ไม่ได้สนใจทางการเมืองเท่าไรนัก และหากมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ผู้ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แรงกล้าเหล่านี้ มักเป็นนักเคลื่อนไหวทางการเมืองแนวหน้า เป็นแกนนำการชุมนุม และเป็นผู้ถ่ายทอดอิทธิพลทางอุดมการณ์แก่ประชาชนคนรุ่นใหม่ เพื่อให้เกิดความตื่นตัวทางการเมือง และเกิดการรวมตัวกันของผู้ที่มีอุดมการณ์แบบเดียวกัน เพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคแก่ประชาชนด้วยกัน

10. ด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองย่อมมีผลต่อเศรษฐกิจ และการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศ มีส่วนเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจในประเทศเสมอ โดยเฉพาะนักบริหารธุรกิจ ที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจมากกว่าประชาชนทั่วไป เพราะหาเศรษฐกิจไม่ดีย่อมมีผลเสียต่อธุรกิจของตน ดังนั้นนักธุรกิจส่วนมากมักจะให้ความสำคัญกับการติดตามสถานการณ์ทางการเมือง เพื่อวางแผนด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจอยู่เสมอ

11. ศิลปะ มีส่วนในการใช้ขับเคลื่อนทางการเมืองได้ โดยผลงานศิลปะในประเทศไทยได้รับความนิยมมากกว่าในสมัยก่อน มีนักสร้างสรรค์ผลงานศิลปะมากมายได้สร้างผลงานศิลปะเพื่อเคลื่อนไหวทางการเมือง มีการสร้างผลงานศิลปะเพื่อเล่าเรื่องราวทางการเมือง และเผยแพร่ไปในสื่อต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น การวาดการ์ตูนล้อเลียนทางการเมือง การสร้างภาพถ่ายสะท้อนการเมืองในอดีตและปัจจุบัน เป็นต้น

12. อิทธิพลทางการเมืองจากครอบครัว นับเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดความตื่นตัวทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการชักชวนไปร่วมกิจกรรมทางการเมือง การแลกเปลี่ยนความรู้ทางการเมือง เป็นต้น

เจนเนอร์ชั่นใหม่กับการหาเสียง

กลุ่มคนเจนเนอร์ชั่นใหม่ หรือ เจน Y, Z กลายเป็นกลุ่มประชากรที่มีบทบาทสำคัญทางการเมืองมากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยจำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับพฤติกรรมและความสนใจที่แตกต่างจากรุ่นก่อนส่งผล

ต่อรูปแบบการหาเสียงของพรรคการเมืองที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าว เพื่อดึงดูดคะแนนเสียงจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปรับรูปแบบการหาเสียงให้เหมาะสมกับคนเจนเอเรชั่นใหม่จะช่วยให้พรรคการเมืองเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มโอกาสในการได้รับคะแนนเสียงจากคนรุ่นใหม่ และนำไปสู่ชัยชนะในการเลือกตั้ง การเปลี่ยนแปลงของการหาเสียงในยุคดิจิทัล การหาเสียงทางการเมืองในอดีตมักพึ่งพาวิธีการดั้งเดิม เช่น การพูดในที่สาธารณะ การแจกจ่ายแผ่นพับ การโฆษณาทางโทรทัศน์และวิทยุ แต่ในยุคดิจิทัล การหาเสียงได้รับการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและหลากหลาย ช่องทางออนไลน์กลายเป็นเครื่องมือหลักที่นักการเมืองใช้ในการสื่อสารกับผู้สนับสนุนและผู้เลือกตั้ง ดังนี้

1. การใช้โซเชียลมีเดีย แพลตฟอร์มสำคัญในการหาเสียง แพลตฟอร์มอย่าง Facebook, Twitter, Instagram, และ TikTok เป็นช่องทางสำคัญที่นักการเมืองใช้ในการสื่อสารกับผู้สนับสนุน การโพสต์ข้อความ ภาพถ่าย วิดีโอ และไลฟ์สตรีม ช่วยให้การหาเสียงมีความเข้าถึงและเชื่อมโยงกับประชาชนมากขึ้น การใช้แฮชแท็กและการสร้างเนื้อหาที่เป็นไวรัล ช่วยเพิ่มการรับรู้และการมีส่วนร่วมของผู้คนในแคมเปญหาเสียง

2. การโฆษณาออนไลน์ กลยุทธ์การกำหนดเป้าหมาย นักการเมืองสามารถใช้เครื่องมือการโฆษณาออนไลน์เพื่อกำหนดเป้าหมายไปยังกลุ่มประชากรที่เฉพาะเจาะจง การใช้ข้อมูลประชากร ข้อมูลการใช้งานอินเทอร์เน็ต และความสนใจเฉพาะ ช่วยให้การโฆษณามีประสิทธิภาพมากขึ้น การใช้ Google Ads และ Facebook Ads เป็นตัวอย่างของการใช้เครื่องมือโฆษณาที่ได้รับความนิยม

3. การใช้วิดีโอและการสตรีมสด การเชื่อมต่อแบบเรียลไทม์ วิดีโอและการสตรีมสดเป็นวิธีที่นักการเมืองใช้ในการสื่อสารกับผู้สนับสนุนแบบเรียลไทม์ แพลตฟอร์มอย่าง YouTube และ Facebook Live ช่วยให้การสื่อสารมีความเป็นกันเองและเข้าถึงได้ง่าย การใช้วิดีโอสั้นที่กระชับและเน้นเนื้อหาสำคัญ ช่วยให้ข้อความของแคมเปญถูกส่งต่อไปยังผู้ชมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การใช้แชทบอทและ AI การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ แชทบอทและ AI ถูกนำมาใช้ในการตอบคำถามและให้ข้อมูลแก่ผู้สนับสนุน การใช้เทคโนโลยีนี้ช่วยลดภาระงานของทีมงานหาเสียงและเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารการใช้แชทบอทในแอปพลิเคชันแชท เช่น Messenger และ WhatsApp ช่วยให้การสื่อสารมีความรวดเร็วและสะดวกสบายมากขึ้น

5. การสร้างโปรไฟล์โซเชียลมีเดียที่น่าสนใจ สร้างโปรไฟล์ที่มีข้อมูลครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน ใช้ภาพถ่ายที่มีคุณภาพและเป็นมืออาชีพ โพสต์เนื้อหาที่มีคุณภาพและสม่ำเสมอ ตอบคำถามและโต้ตอบกับผู้สนับสนุนอย่างรวดเร็วและสุภาพ

6. การสร้างคอนเทนต์ที่เป็นไวรัล สร้างคอนเทนต์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์และน่าสนใจ ใช้ภาพ วิดีโอ และข้อความที่โดนใจและมีความหมายการใช้แฮชแท็กและการร่วมมือกับอินฟลูเอนเซอร์สามารถช่วยเพิ่มการมองเห็นและการมีส่วนร่วมการหาเสียงในยุคดิจิทัลคือการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยีและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ นักการเมืองที่สามารถปรับตัวและใช้เครื่องมือเหล่านี้อย่างชาญฉลาดจะมีความได้เปรียบในการแข่งขันและสามารถเชื่อมโยงกับผู้สนับสนุนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุปองค์ความรู้ใหม่

เทคโนโลยีการสื่อสารมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้วิถีชีวิตของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองก็เช่นกัน การหาเสียงเลือกตั้งในปัจจุบัน ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การปราศรัยบนเวที หรือการแจกใบปลิวตามบ้านอีกต่อไป แต่ได้พัฒนาไปสู่รูปแบบดิจิทัลมากขึ้น นวัตกรรมการหาเสียง คือ การใช้ช่องทางออนไลน์ต่างๆ ในการนำเสนอนโยบาย สื่อสารกับประชาชนกลุ่มคนเจนเอเรชั่นใหม่ หรือ เจน Y, Z กลายเป็นกลุ่มประชากรที่มีบทบาทสำคัญทางการเมืองมากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยจำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับพฤติกรรมและความสนใจที่แตกต่างจากรุ่นก่อน ส่งผลต่อรูปแบบการหาเสียงของพรรคการเมืองที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าว เพื่อดึงดูดคะแนนเสียงจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปรับรูปแบบการหาเสียงให้เหมาะสมกับคนเจนเอเรชั่นใหม่ จะช่วยให้พรรคการเมืองเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มโอกาสในการได้รับคะแนนเสียงจากคนรุ่นใหม่ และนำไปสู่ชัยชนะในการเลือกตั้ง ดังนี้ 1) การใช้โซเชียลมีเดีย แพลตฟอร์มสำคัญในการหาเสียง แพลตฟอร์มอย่าง Facebook, Twitter, Instagram, และ TikTok 2) การโฆษณาออนไลน์ กลยุทธ์การกำหนดเป้าหมาย 3) วิดีโอและการสตรีมสด การเชื่อมต่อแบบเรียลไทม์ 4) การใช้แชทบอทและ AI การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 5) การสร้างโปรไฟล์โซเชียลมีเดียที่น่าสนใจ 6) การสร้างคอนเทนต์ที่เป็นไวรัล การหาเสียงแบบดิจิทัล เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย สื่อสารนโยบาย และระดมความสนับสนุน นักการเมืองที่สามารถปรับตัวและใช้เครื่องมือเหล่านี้อย่างชาญฉลาด จะมีโอกาสชนะการเลือกตั้งสูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คันธิดา ฉายาวงศ์. (2564). แนวโน้มการเมืองไทยกับสื่อสังคมออนไลน์ในศตวรรษที่ 21. วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร.พระนคร, 6(1). 97-106.
- จิตรารักษ์ จันทิมา. (2564). ความตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่. วารสารภูมิวิเทศพัฒนาอย่างยั่งยืน, 2(1). 47-49.
- ไทยพีบีเอส. (2566). เผยตัวเลขคนไทยแต่ละเจนเอเรชั่น ตัวแปรสำคัญเลือกตั้ง 2566. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.thaipbs.or.th/now/content/61>.
- ไทยรัฐ. (2566). เลือกตั้ง 2566 เจนเอเรชั่นและสถิติที่น่าสนใจ. สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.thairath.co.th/scoop/infographic/2693695>.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561).ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยวิธีการหาเสียงและลักษณะต้องห้ามในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561. เล่ม 136 ตอนที่ 6 ก. 6-12.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2560). นวัตกรรมการหาเสียงเลือกตั้ง. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2567 จาก <https://kpi.ac.th/news/gallery/data/615?page=54>.

เสมอ นิ่มเงิน.(2560).Generation กับพฤติกรรมการรับข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ. กรุงเทพฯ: กรมประชาสัมพันธ์.

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย. (2566). นโยบายไหน ตอบโจทย์คนรุ่นใหม่. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2567 จาก <https://theactive.net/data/new-generation-policy/>.

ZORT. (2022). พาส่องพฤติกรรมผู้บริโภค 2022 เจาะลึกไลฟ์สไตล์ความต้องการแต่ละ GEN. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2567 จาก <https://zortout.com/blog/behavior-4-generations-marketing-plan>.

การออกกำลังกายโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐาน

Wisdom base Exercise

อติยา โพธิ์ศรี

กิตติพงษ์ พลทิพย์

กิริณานันท์ สอนิธรรม

วิวินท์ ปุณณะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Thanyaluk Thangtumpituk

Atiya Posri

Kittiphong Phontip

Kirananan Sonthitham

Wiwin Purana

Roi Et Rajabhat University

Email: atiyaposri@gmail.com

วันที่รับบทความ: 7 สิงหาคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 14 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 16 กันยายน 2567

Received: August 7, 2024; Revised: September 14, 2024; Accepted: September 16, 2024

บทคัดย่อ

การออกกำลังกายเป็นการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของร่างกาย โดยคำนึงถึงความถี่ 3-5 ครั้งต่อสัปดาห์ ความแรงโดยใช้ค่าอัตราการเต้นของหัวใจเป็นเป้าหมายหลัก ระยะเวลาใช้เวลา 20-60 นาที และชนิดของออกกำลังกายแบบใช้ออกซิเจน ทั้งนี้ควรออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้สัมพันธ์กับบริบทพื้นที่และความต้องการของผู้ออกกำลังกาย บทความนี้ผู้เขียนได้นำเสนอการออกกำลังกายโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐาน ซึ่งสามารถกระทำได้โดยการออกกำลังกายตามหลักภูมิปัญญาการกีฬา การนำภูมิปัญญามาใช้เป็นท่าประกอบ เพลงประกอบ อุปกรณ์ประกอบในการออกกำลังกายและการนำมาใช้แบบผสมผสาน อย่างไรก็ตามควรประเมินความต้องการของผู้ออกกำลังกาย และต้นทุนภายในบริบทพื้นที่ เพื่อการออกแบบการออกกำลังกายที่เหมาะสม

คำสำคัญ: การออกกำลังกาย; ภูมิปัญญา; การออกกำลังกายโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐาน

Abstracts

Exercise is health promotion to increase physical strength. Taking into the frequency of 3-5 times per week, intensity using heart rate as the main goal, times take 20-60 minutes and the type is aerobic exercise. However, we should exercise continuously. And promote it

in relation to the local context and the need of exercisers. In this article, the authors present Wisdom base Exercise. This can be done by exercise according to the principles of sports wisdom, using wisdom as poses soundtracks and equipment for exercising and using that in a hybrid way. However, they should assess the needs of the exerciser and costs within the local context, to design appropriate exercise.

Keywords: Exercise; Wisdom; Wisdom base Exercise

บทนำ

รายงานการสำรวจข้อมูลการออกกำลังกาย เล่นกีฬา และนันทนาการของประชาชน ประจำปี 2566 (กรมพลศึกษา, 2566) พบว่าประชาชนอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 42.18 โดยผู้ชายมีการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 47.15 มากกว่าเพศหญิงที่มีการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 37.66 และจากรายงานการสำรวจกิจกรรมทางกายของประชากร พ.ศ. 2558 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2559) พบว่า ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปที่มีกิจกรรมทางกายในแต่ละกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม โดยมีอัตราการทำงานออกแรงระดับหนักหรือปานกลาง ร้อยละ 37.2 อัตราการเดินทางโดยการเดินและขี่จักรยาน ร้อยละ 40.3 อัตราการเล่นกีฬา/ออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมนันทนาการระดับหนักหรือปานกลาง ร้อยละ 23.4 และอัตราการเคลื่อนไหวน้อย ร้อยละ 95.5 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศพบว่าอัตราการทำงานออกแรงระดับหนักหรือปานกลาง และอัตราการเล่นกีฬา/ออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมนันทนาการระดับหนักหรือปานกลาง ในเพศชาย (ร้อยละ 42.8 และ 27.0 ตามลำดับ) มากกว่าเพศหญิง (ร้อยละ 31.9 และ 20.0 ตามลำดับ) ในขณะเดียวกัน อัตราการเดินทางโดยการเดินและขี่จักรยานและอัตราการเคลื่อนไหวน้อย ในเพศหญิง (ร้อยละ 41.3 และ 96.0 ตามลำดับ) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 39.2 และ 94.9 ตามลำดับ) เมื่อพิจารณากลุ่มอายุ พบว่าอัตราการทำงานออกแรงระดับหนักหรือปานกลาง และอัตราการเล่นกีฬา/ออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมนันทนาการระดับหนักหรือปานกลาง พบในกลุ่มอายุ 45-59 ปี มากที่สุด ในอัตราร้อยละ 44.1 และ 42.2 ตามลำดับ สำหรับอัตราการเล่นกีฬา/ออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมนันทนาการระดับหนักหรือปานกลาง พบในกลุ่มอายุ 15-24 ปี มากที่สุดในอัตราร้อยละ 40.6 และอัตราการเคลื่อนไหวน้อยพบในกลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป มากที่สุดในอัตราร้อยละ 99.5 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมทางกาย พบว่า ประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปใช้ระยะเวลาเฉลี่ยในการทำกิจกรรมทางกายเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวน้อย มากที่สุด 115.33 นาทีต่อวัน รองลงมาคือการทำงานออกแรงระดับหนักหรือปานกลาง 88.16 นาทีต่อวัน การเล่นกีฬา/ออกกำลังกายหรือทำกิจกรรมนันทนาการระดับหนักหรือปานกลาง 35.23 นาทีต่อวัน และการเดินทางโดยการเดินและขี่จักรยาน 26.68 นาทีต่อวัน ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม การออกกำลังกายยังเป็นกิจกรรมทางกายที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ โดยการออกกำลังกายจะช่วยให้

บำบัดรักษาสำหรับผู้ที่มีปัญหาสุขภาพหรืออาการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ ช่วยฟื้นฟูสภาพร่างกาย กระตุ้นให้ร่างกายเข้าสู่ภาวะปกติ ช่วยเสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรง และพัฒนาขีดความสามารถของร่างกาย ทั้งนี้การออกกำลังกายที่เหมาะสม ควรจะคำนึงถึงหลักการออกกำลังกาย และความต้องการหรือความชื่นชอบของผู้ออกกำลังกาย ในขณะเดียวกันในมิติการสร้างเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกาย ยังควรคำนึงถึงการจัดพื้นที่และสร้างสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับการออกกำลังกาย การออกนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับการออกกำลังกาย รวมไปถึงการพัฒนารูปแบบการออกกำลังกายที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมส่วนบุคคลของผู้ออกกำลังกาย และบริบทสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนผู้ออกกำลังกายอีกด้วย (เรืองศรี ศรีสวนจิก, กิตติพงษ์ พลทิพย์, รัชส์สุดา ชูศรีทอง และสุพัทธา เชาวไวย, 2567)

ดังนั้นบทความนี้ผู้เขียนต้องการนำเสนอลักษณะการออกกำลังกายโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐาน ซึ่งเป็นการออกกำลังกายที่ประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาที่เป็นทุนสังคมที่สำคัญมาใช้ในการออกแบบออกกำลังกายร่วมกับหลักการออกกำลังกายที่เหมาะสม เพื่อสุขภาวะที่ดีของประชาชน

ระเบียบวิธีการศึกษา

ผู้เขียนทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกกำลังกาย และการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาในการออกกำลังกาย และสรุปลักษณะการประยุกต์ใช้เป็นหมวดหมู่โดยใช้ตารางการวิเคราะห์

หลักการออกกำลังกาย

วิทยาลัยเวชศาสตร์การกีฬาแห่งสหรัฐอเมริกา (The American College of Sports Medicine, 1995 อ้างใน ฐิติมา โกศลวิตร และกัญญารัตน์ กันยะกาญจน์, 2561) ได้นำเสนอถึงหลักการออกกำลังกายภายใต้คำว่า “FITT” ประกอบด้วย

1. Frequency คือ หลักความถี่ของการออกกำลังกาย โดยความถี่ที่เหมาะสมในการออกกำลังกาย คือ 3-5 ครั้งต่อสัปดาห์ และกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
2. Intensity คือ หลักของความหนักในการออกกำลังกาย โดยใช้อัตราการเต้นของหัวใจสูงสุดสามารถคำนวณได้จาก 220 - อายุ (ปี) เป็นการดูอัตราการเต้นของหัวใจในขณะที่ออกกำลังกาย ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้
 - 2.1 ระดับต่ำ หมายถึง เมื่อออกกำลังกายแล้วหัวใจเต้นประมาณร้อยละ 50-60 ของอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด
 - 2.2 ระดับปานกลาง หมายถึง เมื่อออกกำลังกายแล้วหัวใจเต้นประมาณร้อยละ 60-85 ของอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด

2.3 ระดับหนัก หมายถึง เมื่อออกกำลังกายแล้วหัวใจเต้นมากกว่าร้อยละ 85 ของอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด

3. Time คือ หลักระยะเวลาในการออกกำลังกาย โดยการออกกำลังกายในแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 20-60 นาที และมีความต่อเนื่อง จำแนกออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

3.1 ขั้นตอนการอบอุ่นร่างกาย (Warm up) เป็นช่วงการเตรียมความพร้อมของร่างกายก่อนการออกกำลังกายจริง เพื่อให้เกิดคุณภาพสูงสุดในการออกกำลังกาย ใช้เวลาประมาณ 5-10 นาที อาจจะเป็นการเดินช้าๆ หรือการยืดกล้ามเนื้อต่างๆ โดยเฉพาะแขน และขา เพื่อลดอาการบาดเจ็บขณะออกกำลังกาย

3.2 ขั้นตอนการออกกำลังกาย (Exercise) เป็นช่วงของการออกกำลังกายจริง เป็นการออกกำลังกายที่เต็มที่หลังจากอบอุ่นร่างกายแล้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ใช้ระยะเวลาประมาณ 20-30 นาที

3.3 ระยะผ่อนคลาย (Cool down) เป็นระยะหลังการออกกำลังกายเต็มที่แล้ว ซึ่งจะต้องมีการผ่อนคลายการออกกำลังกายให้ลดลงเป็นลำดับ โดยการเดิน การบริหารร่างกายโดยยืดกล้ามเนื้อ เพื่อปรับอุณหภูมิร่างกายและการหายใจให้เข้าสู่ภาวะปกติ ใช้ระยะเวลาประมาณ 5-10 นาที

4. Type เป็นหลักการจำแนกประเภทของการออกกำลังกายที่เน้นการสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ การเพิ่มประสิทธิภาพปอดและหัวใจ และเพิ่มความยืดหยุ่นและการผ่อนคลายของกล้ามเนื้อ แบ่งได้ดังนี้

4.1 การออกกำลังกายแบบไอโซเมตริก (Isometric of Exercise) เป็นการออกกำลังกายอยู่กับที่ เป็นการเพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ

4.2 การออกกำลังกายแบบไอโซโทนิก (Isotonic of Exercise) เป็นการออกกำลังกายโดยการเกร็งกล้ามเนื้อพร้อมกับเคลื่อนไหวอวัยวะต่างๆ เป็นการออกกำลังกายเพิ่มกล้ามเนื้อภายนอก

4.3 การออกกำลังกายแบบใช้ออกซิเจน (Aerobic Exercise) เป็นการออกกำลังกายที่ใช้ออกซิเจน เป็นการออกกำลังกายเพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นและแข็งแรงของกล้ามเนื้อ

4.4 การออกกำลังกายแบบไม่ใช้ออกซิเจน (Anaerobic Exercise) เป็นการออกกำลังกายที่อาศัยพลังงานน้อย

การออกกำลังกายโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐาน

ภูมิปัญญา (Wisdom) เป็นองค์ความรู้ที่รวบรวมความรู้ต่างๆให้เกิดความสัมพันธ์ของมิติต่างๆ ในสังคมซึ่งมีคุณค่าและความสำคัญต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรม (นันทวัช นุนารณ, 2560) นับเป็นทุนทางสังคมที่ควรแก่การศึกษา สืบสาน อนุรักษ์ หรือพัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนจะเห็นได้ว่าการพัฒนาต่อยอดและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาในการพัฒนาในด้านต่างๆจำนวนมาก ในมิติด้านสุขภาพเอง มีการศึกษาภูมิปัญญา

และมีการนำภูมิปัญญาเหล่านั้นมาใช้ทั้งในมิติการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การดูแลรักษา และการฟื้นฟูสภาพ

การออกกำลังกายโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐาน เป็นการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาในการออกกำลังกาย มีจำนวน 5 ลักษณะ ดังนี้

1. การออกกำลังกายด้วยภูมิปัญญาด้านการกีฬาและการเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นการนำรูปแบบของภูมิปัญญาด้านการกีฬาและการเคลื่อนไหวร่างกายมาใช้ในการออกกำลังกาย ซึ่งภูมิปัญญาและการละเล่นด้านการกีฬาและการเคลื่อนไหวร่างกายพบได้ในทุกพื้นที่ และมีความหลากหลายไปตามบริบทของพื้นที่นั้นๆ เช่น มวยไทย โยคะ ฤๅษีดัดตน รำมวยจีน ไทเก๊ก ซี่กง เต้าเต๋อชิงซี จินกังกง เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการสร้างรูปแบบการออกกำลังกายด้านศิลปะมวยไทยโบราณสำหรับเยาวชน (ต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล, 2559) ซึ่งประกอบด้วย 3 ช่วง คือ 1) ช่วงอบอุ่นร่างกาย (Warm-up) ใช้เวลา 5 นาที โดยมีท่าการยืดเหยียดกล้ามเนื้อและข้อต่อแบบนั่งค้างไว้และแบบเคลื่อนไหว รวมทั้งการใช้ท่าในการร่ายรำไหว้ครูมวยไทยแบบพรหมยืน จำนวน 12 ท่า 2) ช่วงการออกกำลังกาย (Exercise) ใช้เวลา 25 นาที โดยใช้ท่าศิลปะมวยไทยโบราณเชิงหมัด เชิงเข้า เชิงเท้า และเชิงศอกในการออกกำลังกาย จำนวน 65 ท่า และ 3) ช่วงผ่อนคลายกล้ามเนื้อ (Cool down) ใช้เวลา 5 นาที โดยมีการยืดเหยียดกล้ามเนื้อและข้อต่อแบบนั่งค้างไว้ และแบบเคลื่อนไหว จำนวน 12 ท่า เพื่อช่วยเสริมสร้างการทำงานของระบบไหลเวียนโลหิตและระบบหายใจ รวมไปถึงความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความอดทนของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัว และสัดส่วนของร่างกาย โดยท่าออกกำลังกายต่างๆสามารถปฏิบัติได้ง่าย และแสดงถึงทักษะท่าทางมวยไทยที่สวยงาม นอกจากนี้ยังมีความเหมาะสมกับเยาวชนเนื่องจากเป็นกิจกรรมการออกกำลังกายที่มีความปลอดภัยและเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายอีกด้วย

ในส่วนของการออกกำลังกายด้วยโยคะ ซึ่งเป็นวิถีแห่งการฝึกฝนตนเองตามศาสตร์ของฮินดู ที่เป็นการรวมร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณเข้าด้วยกัน มีรูปแบบที่แตกต่างกันตามหลักปฏิบัติของโยคะ มีการนำรูปแบบการออกกำลังกายแบบหะฐะโยคะมาใช้สำหรับผู้สูงอายุ (จันทร์ดา บุญประเสริฐ, ศิริรัตน์ ปานอุทัย และโรจน์ จินตนาวัฒน์, 2559) แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ประกอบด้วย 1) ช่วงอบอุ่นร่างกาย (Warm up) ใช้เวลา 10 นาที ประกอบด้วยการฝึกหายใจด้วยรูจมูกข้างเดียว และการยืดเหยียดกล้ามเนื้อเอ็นและข้อต่อต่างๆ ได้แก่ ท่าบริหารนิ้วเท้าและข้อเท้า ท่าบริหารเข่า ท่าบริหารข้อสะโพก ท่าบริหารมือและข้อมือ ท่าบริหารข้อศอก ท่าบริหารไหล่ และท่าบริหารคอ 2) ช่วงออกกำลังกาย (Exercise) เป็นการออกกำลังกายด้วยหะฐะโยคะ จำนวน 12 ท่า ใช้เวลา 30 นาที ได้แก่ ท่ายืนก้มตัว ท่ากงล้อยืน ท่านักรบ ท่าสามเหลี่ยม ท่านั่งบิดตัว ท่าศีรษะจรดเข่า ท่าแมว ท่าเด็ก ท่าตักแตนครึ่งตัว ท่างู ท่าสุนัขแลลง และท่าคันไถครึ่งตัว และ 3) ช่วงผ่อนคลาย (Cool down) ใช้เวลา 10 นาที ประกอบด้วยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ เอ็นและข้อต่อต่างๆ จำนวน 3 ท่า ได้แก่ ท่ากดเข่าเข้าหาอก ท่านอนเหยียดตัว และท่านอนพลิกลำตัวด้านข้าง และการฝึกสมาธิให้อยู่กับลมหายใจในท่าศพ ซึ่งส่งผลให้สมรรถภาพทางกายในด้านความทนทานของปอดและหัวใจ รวมไปถึงความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อและข้อต่อในผู้สูงอายุดีขึ้น

นอกจากนี้การบริหารร่างกายตามหลักปรัชญาที่นำมาสู่การบริหารร่างกาย โดยการประสานระหว่าง การเคลื่อนไหวกับความสงบนิ่ง ให้เป็นหนึ่งเดียว เพื่อให้เกิดสุขภาพที่ดี มีการนำการเต้นรำเต๋อซิ่นซีมาใช้ในการบริหารร่างกายของผู้สูงอายุ (ภุริช ตุ่นทอง และอนุชิตร์ แท้สูงเนิน, 2564) ประกอบด้วยขั้นตอนการอบอุ่นร่างกายก่อนฝึก 11 ท่า ใช้เวลา 10 นาที ขั้นตอนการออกกำลังกายด้วยท่าทางการเต้นรำเต๋อซิ่นซี จำนวน 11 ท่า ประกอบเพลง 11 เพลง และท่ากายบริหารเต๋อซิ่นซี 3 ท่าประกอบเพลง รวมเวลา 45 นาที และ ขั้นตอนการคลายอุ่นร่างกาย 5 ท่า ใช้เวลา 5 นาที รวมเวลาทั้งสิ้น 60 นาที และในส่วนของ การออกกำลังกาย ด้วยวิธีไทย ยังมีการพัฒนารูปแบบการออกกำลังกายโดยประยุกต์ใช้การรำวงย้อนยุค (สุวัฒนา เกิดมวง, 2559) ซึ่งถือเป็นรูปแบบการออกกำลังกายที่ให้ผลด้านแอโรบิก ซึ่งพิจารณาจาก 1) ความหนักเบาโดยการประยุกต์ใช้ ความเร็ว-ช้าของจังหวะเพลงและท่ารำวงเป็นเครื่องกำหนดความหนักเบา 2) ระยะเวลา กำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในการออกกำลังกายในแต่ละครั้งประมาณ 30-35 นาที และ 3) ความบ่อยหรือความถี่ในการออกกำลังกาย สัปดาห์ละ 3 วัน

2. การนำภูมิปัญญามาใช้เป็นท่าในการออกกำลังกาย เป็นการออกกำลังกายที่นำภูมิปัญญาด้านต่างๆ มาใช้เป็นการออกกำลังกาย โดยเฉพาะการออกกำลังกายด้วยกิจกรรมเข้าจังหวะ โดยภูมิปัญญาที่ถูก นำมาใช้นั้น ประกอบด้วย 1) การเคลื่อนไหวทางนาฏศิลป์ ซึ่งนาฏศิลป์เป็นสุนทรียศาสตร์ที่แสดงออกถึง ความรู้สึกโดยใช้ร่างกายและจิตใจให้ทำหน้าที่ต่างๆในสังคม ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกกำลังกายโดยใช้รูปแบบการฟ้อนรำ ซึ่งเป็นรูปแบบการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับ ผู้สูงอายุอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นการออกกำลังกายแบบแอโรบิกที่ใช้แรงกระแทกต่ำ มีการเคลื่อนไหวตามจังหวะ ดนตรีและท่ารำ (กัตติกา ธนะขว้าง และจันทนา รัตนวิฑูรย์, 2556) และ 2) ท่าทางในวิถีชีวิตที่เป็นภูมิปัญญา สืบทอดการมาในแต่ละพื้นที่ เช่น การทำนา การพายเรือ การป็นตาล เป็นต้น

จะเห็นได้จากการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการออกกำลังกายโดยใช้ท่านาฏศิลป์ประยุกต์สำหรับ ผู้สูงอายุ (ประวิทย์ ฤทธิบุญ และพัชรภณธ์ ไชยสังข์, 2566) โดยมีการพัฒนาระหว่างการเคลื่อนไหวโดยใช้ ท่ารำนาฏศิลป์ไทยบูรณาการกับหลักคตินอนันทนาการและการออกกำลังกาย แบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ การ อบอุ่นร่างกาย การออกกำลังกาย และการคลายอุ่น และยังนำหลักการด้านการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระที่มี ความสัมพันธ์กับอารมณ์และความรู้สึกที่มีดนตรีประกอบในการควบคุมจังหวะในการเคลื่อนไหวมาแสดงออก และนำกระบวนการกลุ่มมาใช้ในการทำกิจกรรม ซึ่งใช้เวลาครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที นอกจากนี้ยังมีการออก กำลังกายด้วยการประยุกต์ท่ารำเท่งตุ๊ก (ดาราพรรณ รองเมือง, ชวนชม พิษพันธ์ไพศาล, ฉันทนา นาคฉัตรีย์ และจิราพร ทองดี, 2566) ซึ่งเป็นท่ารำในละครชาตรี โดยมีท่ารำจำนวน 12 ท่า เคลื่อนไหวร่างกายไปตาม จังหวะเพลง ประกอบด้วย 3 ระยะ คือระยะอบอุ่นร่างกาย (5 นาที) ใช้ท่าแม่ลาย ท่ากินรี และท่าแผลงศร ระยะออกกำลังกาย (20 นาที) ใช้ท่าสอดสร้อยมาลา ท่าช้างประสานงา ท่าซึกแบ่งผัดหน้า ท่าบัวบาน ท่าแมง มุมซึกโย ท่าผาลา และระยะผ่อนคลาย (5 นาที) ใช้ท่าโปรยดอกไม้ และซึกสายทอง (ซ้าย-ขวา)

3. การนำภูมิปัญญามาใช้เป็นเพลงประกอบในการออกกำลังกาย เป็นการนำภูมิปัญญาทางด้านดนตรี จังหวะดนตรี เนื้อร้อง หรือทำนองดนตรี มาใช้เป็นเพลงประกอบในการออกกำลังกาย และพบว่าในบางจังหวะ ทำนองดนตรี จะมีทำนองที่เคลื่อนไหวร่างกายที่เฉพาะของทำนองนั้นๆ เห็นได้ว่า มีการนำการรำตงหาวยใช้ในการออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดอุบลราชธานี (นิพนธ์ภัทร์ สิ้นทรัพย์ และทัศนาศูววรรณปะกรณ์, 2559) ด้วยการรำตงหาวยจะมีเพลงพื้นเมืองประกอบและเป็นการทำนองที่ผู้สูงอายุคุ้นเคย และการรำตงหาวยยังมีการรำที่มีการยืดเหยียดกล้ามเนื้อที่แข็งแรงต่อเนื่อง ทั้งนี้การนำดนตรีมาใช้ในการออกกำลังกาย ดนตรีจะช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน เพิ่มระยะเวลาในการออกกำลังกาย เพิ่มความทนทาน สามารถลดอัตราการเหนื่อย และส่งผลต่อการตอบสนองทางสรีรวิทยาของร่างกายและจิตใจ ทั้งนี้ดนตรีชนิดต่างๆย่อมมีผลที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับจังหวะ ความเร็ว ชนิดของดนตรี ความดัง ความหนักเบา และความชื่นชอบในแต่ละบุคคล (สรีสสา แร่งกล้า, ปวีณสุตา เตชะรินทร์ และจิรภา แจ่มไพบูลย์, 2560)

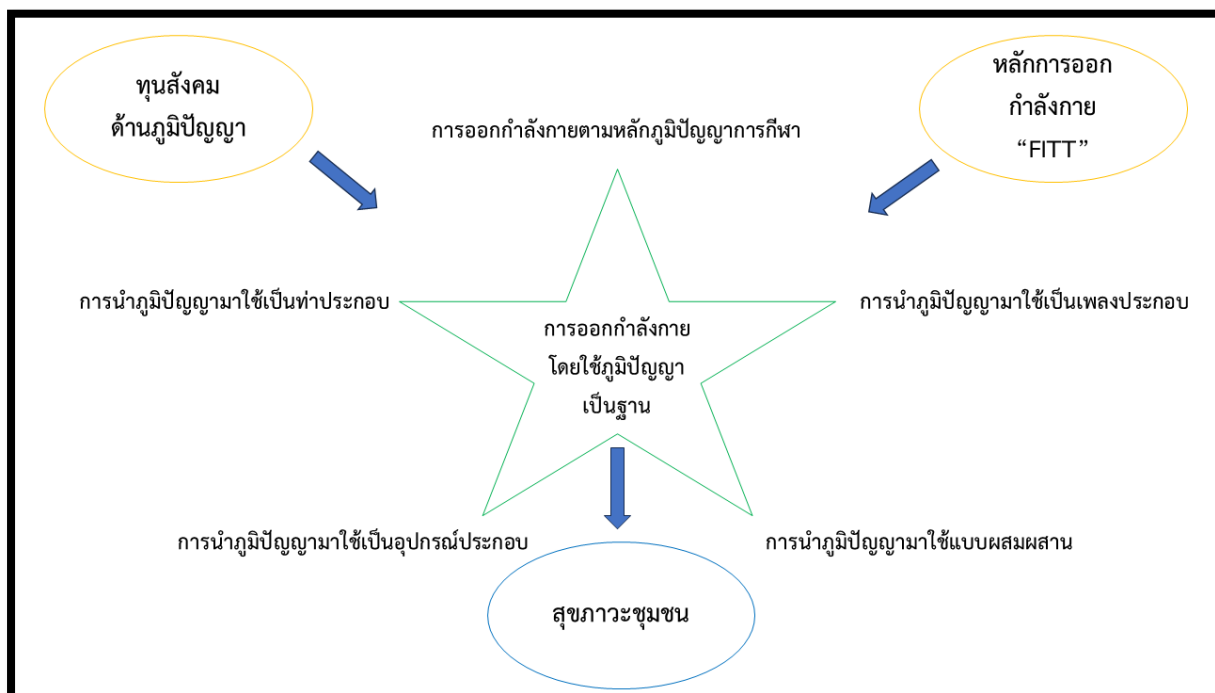
4. การนำภูมิปัญญามาใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบในการออกกำลังกาย เป็นการนำภูมิปัญญาเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ในพื้นที่ มาประยุกต์ใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบในการออกกำลังกาย เช่น ไม้พลอง กะลา ผ้าขาวม้า กระเป๋ กระบอง อาวุธ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นวัสดุที่หาง่าย สะดวก และมีในท้องถิ่นนั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการออกกำลังกายโดยใช้ไม้ของคุณบุญมี เครือรัตน์ หรือไม้พลองป่าบุญมี ที่นำไม้ซึ่งเป็นวัสดุท้องถิ่นมาใช้ในการประกอบการเล่นยืดเหยียดกล้ามเนื้อในการออกกำลังกาย และยังมีการพัฒนาโปรแกรมออกกำลังกาย “ดาบมือเดียว” (ปรัชญา ชมสะห้าย, กุลชาดา ศรีใส, สุธยอด ชมสะห้าย, ดุสิต สุขประเสริฐ และวนิดา โนรา, 2567) ซึ่งเป็นการเอารูปแบบการต่อสู้และภูมิปัญญาเกี่ยวกับวิชาดาบไทยและวิชากระบี่ มาพัฒนาเป็นท่าที่ใช้ในการออกกำลังกายจำนวน 15 ท่า แบ่งออกเป็น ชุดพื้นฐานการโจมตีด้วยดาบ 5 ท่า ชุดพื้นฐานการป้องกันด้วยดาบ 5 ท่า และชุดพื้นฐานการต่อสู้ด้วยมวยไทย 5 ท่า

นอกจากนี้ยังมีนำวัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นมาพัฒนาต่อยอดเป็นนวัตกรรมที่ใช้ในการออกกำลังกาย เห็นได้จากการพัฒนาจานตาลหมุนมหัศจรรย์ (เกตุกนก เกตุทอง, กนกกาญจน์ คุปตะวินทุ และปาณิสรา ส่งวัฒนายุทธ, 2567) ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการออกกำลังกายที่สร้างขึ้นโดยใช้ลำต้นตาลที่มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 12 นิ้ว ความหนา 2 มิลลิเมตร น้ำหนัก 700 กรัม นำมาขัดให้เป็นทรงกลม ร่วมกับการสร้างจุดหมุนขึ้นบริเวณระหว่างนิ้วโป้งและนิ้วชี้ของเท้า โดยได้กำหนดลักษณะของเท้าเป็นฟรีไซด์หรือ 40 เซนติเมตร ประกอบด้วยแกนหมุน ทำเป็นเกลียวเหล็กหมุนได้ 360 องศา มีแผ่นเหล็กรองเป็นฐาน เส้นผ่านศูนย์กลาง 12 นิ้ว ความหนา 2 มิลลิเมตร น้ำหนัก 500 กรัม และมีการพัฒนากะลาขยัด (องค์อร ประจันเขตต์, 2557) โดยนำกะลามะพร้าวมาผูกติดกับปลายขยัดทั้งสองข้าง ซึ่งกะลามะพร้าวมีประโยชน์ในการนวดกดจุดที่ฝ่ามือและฝ่าเท้า รวมไปถึงความโค้งของกะลามะพร้าวช่วยในการต้านแรง เพื่อเสริมความแข็งแรงคงทนของกล้ามเนื้อได้เป็นอย่างดี และใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยวขณะออกกำลังกาย ป้องกันยางยืดหลุดออกจากมือและติดกลับ

5. การนำภูมิปัญญาใช้ในการออกกำลังกายแบบผสมผสาน เป็นการนำภูมิปัญญาด้านต่างๆมาใช้ในการออกกำลังกายในรูปแบบผสมผสาน ทั้งในส่วนของการทำในการออกกำลังกาย เพลงประกอบในการออกกำลังกาย

กาย และอุปกรณ์ประกอบในการออกกำลังกาย เห็นได้จากการพัฒนารูปแบบการออกกำลังกาย ชื่อ “รำไม้พลองมอญเมืองน่าน” (กัตติกา ธนะขว้าง, ผ่องใส กันทเสน และรัตนกร ยศอินทร์, 2555) โดยใช้การฟ้อนมอญซึ่งเป็นเอกลักษณ์ศิลปการฟ้อนของจังหวัดน่าน มาประยุกต์กับการรำไม้พลองแบบป่าบุญมี ประกอบกับดนตรีจ้อย ซอล่องน่าน มีการออกแบบท่าทางได้เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่สามารถออกกำลังกายได้ทุกส่วนของร่างกาย นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยผ้าขาวม้าผสมผสานเพลงพื้นบ้าน (คณิน ประยูรเกียรติ และพีรตล เพชรานนท์, 2566) โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนการอบอุ่นร่างกาย จำนวน 7 ท่า คือ ท่าบิดผ้า ท่าพับแขน ท่ายกไหล่ ท่ากางแขนบิดลำตัว ท่ากางแขนเอียงข้าง ท่าค้ำบับ และท่าดิ่งเข้า ขั้นตอนการออกกำลังกาย จำนวน 8 ท่า ท่าชูผ้าย่ำเท้า ท่าชูผ้ายกเท้า ท่าชูผ้าเตะตรง ท่ากาแขนก้าวชิด ท่ากางแขนก้าวบิดลำตัว ท่าย่อตัวสลับซ้ายขวา ท่าชูผ้าตีหลังพับขา และท่าชูผ้าเอียงข้าง และขั้นตอนการคลายอุ่น จำนวน 7 ท่า คือ ท่าบิดผ้า ท่าพับแขน ท่ายกไหล่ ท่ากางแขนบิดลำตัว ท่ากางแขนเอียงข้าง ท่าค้ำบับ และท่าดิ่งเข้า

จากการข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การออกกำลังกายโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐานสามารถกระทำได้ 5 ลักษณะ คือ การออกกำลังกายตามหลักภูมิปัญญาการกีฬา การนำภูมิปัญญามาใช้เป็นท่าประกอบ เพลงประกอบ อุปกรณ์ประกอบในการออกกำลังกาย และการนำมาใช้แบบผสมผสาน โดยการออกแบบรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสม ผู้ออกแบบควรศึกษาบริบทพื้นที่ร่วมกับความต้องการของผู้ออกกำลังกาย โดยคำนึงถึงทุนทางสังคมด้านภูมิปัญญาที่สำคัญที่จะนำมาใช้ในการออกกำลังกาย ร่วมกับคำนึงถึงหลักการออกกำลังกาย “FITT” เพื่อสร้างเสริมสุขภาพชุมชนที่ดีด้วยทุนสังคมภายในชุมชน ผู้เขียนได้สรุปเป็นแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้การออกกำลังกายโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐาน

สรุป

การออกกำลังกายโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐาน เป็นการออกกำลังกายที่นำภูมิปัญญามาประยุกต์ใช้ในการออกกำลังกายในลักษณะต่างๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างเสริมสุขภาพที่ดี ยังเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอีกด้วย อย่างไรก็ตามการออกกำลังกายโดยใช้ภูมิปัญญาเป็นฐาน ควรคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ และประชาชนผู้ออกกำลังกาย เพื่อให้ทราบถึงภูมิปัญญาที่จะนำมาใช้ในการออกกำลังกาย ทั้งนี้เพื่อประเมินถึงความชื่นชอบของผู้ออกกำลังกาย ความสะดวกในการจัดหาอุปกรณ์ วัฒนธรรมประเพณีของบริบทพื้นที่ และภูมิปัญญาที่จะเกิดประโยชน์ในลักษณะของการต่อยอดในเชิงพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กรมพลศึกษา. (2566). รายงานการสำรวจข้อมูลการออกกำลังกาย เล่นกีฬาและนันทนาการของประชาชน ประจำปี 2566. กรุงเทพมหานคร: กรมพลศึกษา.
- กัตติกา ธนะขว้างและจันทนา รัตนวิฑูรย์. (2556). ผลของการรำไม้พลองมองเชิงเมื่องน่านต่อสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของผู้สูงอายุหญิงที่ไม่ได้ออกกำลังกายเป็นประจำ. *พยาบาลสาร*, 40(2):148-161.
- กัตติกา ธนะขว้าง, ผ่องใส กันทเสน และรัตนกร ยศอินทร์. (2555). การพัฒนาและทดสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมการออกกำลังกายด้านการรำไม้พลองประยุกต์กับการฟ้อนมองเชิงเมื่องน่านต่อสมรรถภาพทางกายของผู้สูงอายุ. *วารสารสภาการพยาบาล*, 27(2):81-93.
- เกตุกนก เกตุทอง, กนกกาญจน์ คุปตะวินทุ และปาณิสรา ส่งวัฒนายุทธ. (2567). ประสิทธิภาพของการออกกำลังกายโดยนวัตกรรมการจันทาลหมุนมหัศจรรย์ต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายและความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 25(1):140-150.
- คณิน ประยูรเกียรติ และพีรตล เพชรานนท์. (2566). การพัฒนาโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยผ้าขาวม้าที่มีต่อสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของผู้สูงอายุจังหวัดชัยนาท. *วารสารคณะพลศึกษา*, 26(2):28-39.
- จันทร์ดา บุญประเสริฐ, ศิริรัตน์ ปานอุทัย และโรจน์ จินตนาวัฒน์. (2559). ผลของการออกกำลังกายแบบหะฐโยคะต่อสมรรถภาพทางกายในผู้สูงอายุ. *พยาบาลสาร*, 43(พิเศษ):35-47.
- จิตติมา โกศลวิตร และกัญญารัตน์ กันยะกาญจน์. (2561). การออกกำลังกายแบบสมดุละ: ปลอดภัย ห่างไกลโรค. *วารสารราชานันท์นวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 2(1):1-11.
- ดาราวรรณ รองเมือง, ขวนชม พิชพันธ์ไพศาล, ฉันทนา นาคฉัตรีย์ และจิราพร ทองดี. (2566). ผลของการออกกำลังกายโดยท่ารำแทงตุ๊กต่อความสามารถในการรู้คิดของผู้สูงอายุ. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 24(2):279-289.

- ต่อศักดิ์ แก้วจรัสวิไล. (2559). การสร้างรูปแบบการออกกำลังกายด้วยศิลปะมวยไทยโบราณสำหรับเยาวชน. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 39(2):77-86.
- นันทวัช นูนารณ. (2560). ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณค่าแห่งวิถีชีวิต วัฒนธรรม เพื่อการศึกษาที่ยั่งยืน. **วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์**, 12(34): 17-26.
- นิพนธ์ สันทรัพย์ และทัศนีย์ ชูวรรณะปรกรณ์. (2559). ผลของโปรแกรมการให้ความรู้และออกกำลังกายแบบร่าตองหยาตอระดับความดันโลหิตของผู้สูงอายุที่มีภาวะความดันโลหิตสูง. **วารสารเกื้อการณ**, 23(1):73-86.
- ปรัชญา ชมสะอาด, กุลชาดา ศรีใส, สุธยอด ชมสะอาด, ดุสิต สุขประเสริฐ และวนิดา โนรา. (2567). ประสบการณ์และแนวทางการพัฒนาการคอร์สออกกำลังกาย “ดาบมือเดียว”: การศึกษาเชิงคุณภาพ. **วารสารศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์**, 39(1):80-92.
- ประวิทย์ ฤทธิบุญ และพัชรภักดิ์ ไชยสังข์. (2566). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการออกกำลังกายโดยใช้ทำนาคศิลป์ประยุกต์สำหรับผู้สูงอายุ. **Silpakorn University e-Journal (Social Sciences, Humanities and Arts)**, 43(6):91-105.
- ภูริช ตุ่นทอง และอนุชิต แท้สูงเนิน. (2564). ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายด้วยกายบริหารและเดินรำเต้าต่อดัชนีชี้วัดสมรรถภาพทางกายและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลวัดสิงห์ จังหวัดชัยนาท. **วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์**, 16(2): 117-130.
- เรืองศรี ศรีสวนจิก, กิตติพงษ์ พลทิพย์, รักษ์สุดา ชูศรีทอง และสุพัตรา เขาวัวโยย. (2567). ผลของกิจกรรมรักษาอุบาสกศิลป์ในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาต่อความมีชีวิตชีวาของผู้สูงอายุ. **ราชวดีสาร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุนทร**, 14(1): 81-92.
- สริสสา แร่งกล้า, ปวีณสุตา เดชะรินทร์ และจิราภา แจ่มไพบูลย์. (2560). เปรียบเทียบผลการตอบสนองต่อการออกกำลังกายด้วยการเดินสายพานโดยฟังเพลงไทยและไม่ฟังเพลงในประชากรที่ไม่ได้ออกกำลังกายเป็นประจำ. **เวชศาสตร์ฟื้นฟูสาร**, 27(2):53-57.
- สุวัฒนา เกิดมวง. (2559). การพัฒนารูปแบบพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายแบบวิถีไทยของประชาชนบ้านท่าระหัด จังหวัดสุพรรณบุรี. **วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข**, 26(1):66-78.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2559). **การสำรวจกิจกรรมทางกายของประชากร พ.ศ. 2558**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- องค์อร ประจันเขตต์. (2567). กลางยางยืด: นวัตกรรมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุติดบ้าน ติดเตียง. **วารสารพยาบาลทหารบก**, 15(2):33-38.

การจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียวในประเทศไทย
Green Management of Universities in Thailand

พัลลภ ศรีอ่อนคง

สุพัตรา ยอดสุรางค์

ฐิติมา ให้อย่าง

หลักสูตรการจัดการดุสิตบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Pallop Srionkong

Suphattra Yodsurang

Thitima Holumyong

Doctor of Management Program College of Management Innovation,

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Email: pallop.sri@rmutr.ac.th

วันที่รับบทความ: 1 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 22 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 23 กันยายน 2567

Received: September 1, 2024; Revised: September 22, 2024; Accepted: September 23, 2024

บทคัดย่อ

มหาวิทยาลัยเป็นสถานที่ที่มีพื้นที่การใช้งานหลากหลายประเภทไม่ว่าจะเป็นส่วนบริหาร ส่วนการศึกษา ส่วนกีฬาและกิจกรรมนันทนาการ ทั้งนี้การบริหารจัดการสถานที่จำเป็นต้องมีงบประมาณและนโยบายในการจัดการพื้นที่และระบบสาธารณูปโภคที่ดีไม่เช่นนั้นแล้วจะทำให้มหาวิทยาลัย สิ้นเปลืองงบประมาณ ทั้งนี้มหาวิทยาลัยสีเขียว (Green University) เป็นการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย ในรูปแบบการบูรณาการด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมที่ได้นำเข้าไปใช้ในการเรียนการสอน การวิจัยและในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดบรรยากาศในการทำงานที่มีความปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและรู้จักการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม

บทความนี้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับดำเนินงานมหาวิทยาลัยสีเขียว ซึ่งข้อมูลเกิดจากการสังเคราะห์ทางเอกสาร (Documentary study) และกรณีศึกษา (Case Study) จากการจัดมหาวิทยาลัยสีเขียวในประเทศไทย ซึ่งการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียวเป็นมาตรการหนึ่งที่จะสนับสนุนการดำเนินงานนโยบายมหาวิทยาลัยสีเขียว ซึ่งประกอบด้วย 1. ความหมายของมหาวิทยาลัยสีเขียว 2. ความสำคัญของมหาวิทยาลัยสีเขียว 3. เกณฑ์การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว มีทั้งสิ้น 6 เกณฑ์ 4. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืน ประกอบไปด้วย 5 ปัจจัย 1) การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมต้องมีความชัดเจน 2)การมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย 3) การกำหนดตัวชี้วัดเป้าหมาย การติดตาม ประเมินผล 4) การบูรณาการกิจกรรม/โครงการด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับการดำเนินงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย 5) การพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: มหาวิทยาลัยสีเขียว; นวัตกรรมการจัดการ; การจัดการสีเขียว

Abstract

A university is a place with a variety of areas of use, whether it is administrative, Education, Sports and Recreational Activities However, the management of the facility requires a budget and policies to manage the area and the public utility system well, otherwise the university will waste the budget. The integration of energy conservation and the environment has been incorporated into teaching, research, and university activities to create a working environment that is safe, environmentally friendly, and knows how to use energy efficiently and cost-effectively. Promote environmental protection

This article presents ideas about operating a green university. This is one measure to support the implementation of the green university policy. which includes 1. The meaning of a green university 2. Importance of a green university 3. There are 6 criteria for ranking green universities. 4. Factors that can lead the university towards success in becoming a green university. It consists of 5 factors: 1) Setting environmental policy must be clear 2) Participation of personnel within the university 3) Setting target indicators, monitoring and evaluating 4) Integrating environmental activities/projects with operations according to the mission of the university 5) Development for Increase potential in environmental management.

Keywords: Green University; Management innovation; Green Management

บทนำ

มหาวิทยาลัยเป็นสถานที่ที่มีผู้คนเข้ามาศึกษา ทำงานและทำกิจกรรมต่างๆเป็นจำนวนมาก เปรียบเสมือนเป็นชุมชนๆ หนึ่ง ที่มีพื้นที่ใช้สอยอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบไปด้วย อาคารเรียนของคณะต่างๆ อาคารสำนักงาน โรงอาหาร ร้านค้า พื้นที่สำหรับทำกิจกรรมนันทนาการ สนามกีฬาประเภทต่างๆ พื้นที่สีเขียว และมีระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆอย่างครบถ้วน นอกจากนี้ยังมีพื้นที่โดยรอบของมหาวิทยาลัย ที่อาจจะได้รับผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากการพัฒนามหาวิทยาลัย ดังนั้นมหาวิทยาลัยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการวางแผนการใช้พื้นที่การใช้สอยและกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการพัฒนามหาวิทยาลัยต่อไปในอนาคต แนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียวนั้นเกิดขึ้นเพื่อที่จะสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่ทุกคนที่อยู่ในมหาวิทยาลัย มีส่วนช่วยในการจัดการขยะ และ ส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาที่อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นแนวทางที่หลายมหาวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญและมีแนวโน้มเกิดการศึกษาการพัฒนา

อย่างยั่งยืนเพื่อ การศึกษาที่ส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อสังคม ปัจจุบันได้มีการยึดหลักการ พัฒนาแบบใหม่ที่จะต้องพัฒนาให้เกิดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติอย่างยั่งยืนที่ มุ่งเน้นแนวคิดกระแสของการพัฒนาควบคู่กับสิ่งแวดล้อม นอกเหนือจากการมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ แล้ว มหาวิทยาลัยยังควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร เพื่อ พัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยมหาวิทยาลัยสีเขียวนี้จะบูรณาการการอนุรักษ์พลังงานในบทเรียน การสอน งานวิจัย และกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการทำงานในบรรยากาศที่มีความ ปลอดภัยเป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อมและประหยัดพลังงาน เป็นการส่งเสริมสถาบันอุดมศึกษาให้ดำเนินการเพื่อ เป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว กำลังเป็นเรื่องที่มีหลายสถาบันได้นำขบวนการมาปรับใช้ เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อม แล้วยังเป็นส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสถาบันด้วย(ปิยะมาศ สามสุวรรณ, 2555) มหาวิทยาลัยทั่วโลกจึงได้ ตระหนักถึงความสำคัญนี้ โดยได้นำประเด็นการรักษาสิ่งแวดล้อมไว้ในวิสัยทัศน์และพันธกิจของตน พร้อมทั้ง ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่ได้กำหนดไว้ในด้านการป้องกัน การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และการวิจัยและ พัฒนาเพื่อค้นหาค้นหาความรู้ใหม่ๆ ที่จะนำมาใช้ (สถาบันคลังสมองของชาติ, 2557)

การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว (UI Green Metric World University Ranking) จึงถูกพัฒนาขึ้น โดยมหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย (Universitas Indonesia) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 เพื่อประเมินและเปรียบเทียบ กิจกรรมของมหาวิทยาลัยทั่วโลกในด้านการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยเน้นการบูรณาการกับการ เรียนการสอนในหลักสูตรและการพัฒนาพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยให้เป็นสีเขียว ประกอบกับได้มีการกำหนด กลยุทธ์ เรื่องพลังงานและสิ่งแวดล้อมว่า สถาบันอุดมศึกษาจะต้องเป็นแหล่งที่ให้ความรู้ในการแก้ไขปัญหา และ นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และ เสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็งขึ้นภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง โดยที่สถาบัน Universities of Indonesia (UI) ได้ประกาศผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว ของ โลกประจำปี พ.ศ. 2566 (การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก(UI Green Metric), 2566) มีมหาวิทยาลัยใน ประเทศไทยที่เข้าร่วมเป็นจำนวน 55 มหาวิทยาลัยซึ่ง มหาวิทยาลัยในไทยที่ได้รับการจัดอันดับคะแนน 10 อันดับแรกของประเทศ ได้แก่

- ลำดับที่ 1 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ติดอันดับที่ 38 ของโลก
- ลำดับที่ 2 มหาวิทยาลัยมหิดล ติดอันดับที่ 49 ของโลก
- ลำดับที่ 3 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ติดอันดับที่ 50 ของโลก
- ลำดับที่ 4 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ติดอันดับที่ 65 ของโลก
- ลำดับที่ 5 มหาวิทยาลัยสยาม ติดอันดับที่ 76 ของโลก
- ลำดับที่ 6 มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ติดอันดับที่ 83 ของโลก
- ลำดับที่ 7 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ติดอันดับที่ 102 ของโลก
- ลำดับที่ 8 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ติดอันดับที่ 103 ของโลก
- ลำดับที่ 9 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ติดอันดับที่ 114 ของโลก

ลำดับที่ 10 มหาวิทยาลัยพะเยา ติดอันดับที่ 131 ของโลก

สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยที่มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้แนวคิด มหาวิทยาลัยสีเขียว จะมีวิธีในการจัดการที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่มีส่วนช่วยให้ลดการพลังงานได้ มีการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้สามารถใช้งานได้อย่างคุ้มค่า ดำเนินการทบทวนวิธีการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการใช้พลังงาน ให้สามารถใช้ในการเรียนการสอน การดำเนินงานวิจัย การดำเนินการบริการวิชาการ และในทุกกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อให้มีบรรยากาศที่มีความปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและลดพลังงาน อันก่อให้เกิดผลในการจัดอันดับในปีต่อไป

บทความนี้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับดำเนินงานมหาวิทยาลัยสีเขียว ประกอบไปด้วย ความหมายของมหาวิทยาลัยสีเขียว ความสำคัญของมหาวิทยาลัยสีเขียว เกณฑ์การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว ปัจจัยแห่งความสำเร็จของมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลให้มหาวิทยาลัยที่ต้องการเข้าสู่การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว ได้มีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียว

ปัจจุบันได้เกิดปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา และ มหาวิทยาลัยต่างๆ ขึ้นทำให้ผู้บริหารเกิดความตระหนักถึงความจำเป็นในการใช้ทรัพยากร จึงได้นำแนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียวซึ่งเป็นการจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และมีระบบในการจัดการสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย รวมทั้งการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน การดำเนินการเพิ่มพื้นที่สีเขียวภายในมหาวิทยาลัย และการส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน โดยมีหลักการ และ เหตุผลคือความรับผิดชอบต่อของมหาวิทยาลัยต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นพันธกิจที่สำคัญภารกิจหนึ่งที่มหาวิทยาลัยจะต้อง ให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นสถาบันการศึกษาที่มีนักศึกษา บุคลากรรวมตัวกันเป็นจำนวนมาก รวมทั้งมีที่ดิน อาคารเรียน ห้องปฏิบัติการ ระบบสาธารณูปโภค และ ความรู้ด้านเทคโนโลยี ที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมการรักษาสภาพแวดล้อมทั้งภายในมหาวิทยาลัย โดยมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียว ดังนี้

1.1 ความหมายของการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียว

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2555) ได้กล่าวถึง แนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียว คือส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้แก่ บุคลากร และ นักศึกษาเพื่อให้มีส่วนร่วมในการช่วยลดปริมาณของเสีย ช่วยกันแยกขยะ โดยมีแนวทางการดำเนินการของมหาวิทยาลัย ดังนี้

1. การจัดตั้งหน่วยงาน เพื่อกำกับดูแลงานรักษาสิ่งแวดล้อมให้ขับเคลื่อนไปได้ งานด้านสิ่งแวดล้อมนี้ อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักปฏิบัติการด้านบริการ ที่มีแผนกด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่ประสานและ ผลักดันงานด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกับทุกคณะ วิทยาลัย เพื่อทำให้งานด้านนี้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

2. การรณรงค์ที่จะสร้างจิตสำนึกด้านการรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อมภายใน และ ดำเนินโครงการส่งเสริมสร้างจิตสำนึกในการรักษาสีเขียวของมหาวิทยาลัย

3. การบังคับใช้มาตรการในการรักษาสีเขียวอย่างจริงจัง โดยมหาวิทยาลัยต้องกำหนดกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสีเขียวให้เป็นส่วนหนึ่งของระเบียบปฏิบัติงานทุกคน

4. การประกาศความสำเร็จอยู่เสมอ มหาวิทยาลัยจะต้องจัดทำรายงานด้านสิ่งแวดล้อมพร้อมประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนในมหาวิทยาลัยทราบถึงความคืบหน้าและผลในการดำเนินงานการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียว

การรักษาสีเขียวเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคนทั่วโลก จึงได้มีการพัฒนากลไกเพื่อส่งเสริมแนวคิดมหาวิทยาลัยสีเขียวให้เป็นที่รู้จักและนำไปใช้แพร่หลายมากขึ้นในมหาวิทยาลัยทั่วโลก กลไกดังกล่าวคือ การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียว (UI Green Metric) เพื่อประเมินและเปรียบเทียบกิจกรรมของมหาวิทยาลัยในด้านการรักษาสีเขียวอย่างยั่งยืน โดยรวมถึงการบูรณาการกับการเรียนการสอนในหลักสูตร และการพัฒนาพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัยให้เป็นสีเขียว

แนวทางนี้สอดคล้องกับนโยบายของสถาบันอุดมศึกษาที่มุ่งส่งเสริมการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2566) ได้กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) โดยมีวิสัยทัศน์ว่าสถาบันอุดมศึกษาจะเป็นแหล่งองค์ความรู้และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์คุณภาพสูงเพื่อการพัฒนาชาติอย่างยั่งยืน และสร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ภายใต้แผนนี้ยังได้กำหนดกลยุทธ์ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม โดยให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถานที่ให้ความรู้ที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา และ พัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยการบ่มเพาะบัณฑิตให้มีคุณธรรม ความรับผิดชอบ และ สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยสีเขียวเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และมีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยอย่างยั่งยืนภายในมหาวิทยาลัย รวมถึงการเป็นศูนย์ให้ความรู้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม ให้กับทุกภาคส่วนที่มีความต้องการอีกด้วย

1.2 ความสำคัญของการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียว

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2550) กล่าวถึงปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความเป็นมหาวิทยาลัยทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุนทรียภาพสร้างบรรยากาศที่ดีในการมองตลอดจนลดอุณหภูมิและลดมลพิษในพื้นที่นั้นได้ การให้คำจำกัดความมีหลากหลายรูปแบบ เช่น พื้นที่สีเขียว หมายถึง พื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์ที่ดินตามธรรมชาติหรือมนุษย์ได้มีการเพาะปลูกพืชในบริเวณอาคารหรือบริเวณพื้นที่ที่วางแผนไว้หรือหมายถึง พื้นที่ว่างที่มีพืชพรรณต่าง ๆ เจริญเติบโต พื้นที่สีเขียวมีส่วนในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชากรและสร้างความยั่งยืนให้กับระบบนิเวศเมือง ลักษณะของพื้นที่สีเขียวที่สมบูรณ์ด้วยระบบนิเวศที่ยั่งยืนนั้นไม่ใช่เพียงสวนหย่อมหรือสวนสาธารณะที่ประกอบไปด้วยสนามหญ้าและไม้พุ่มตัดแต่ง แต่ต้องเป็น

พื้นที่เขียวที่เอื้อให้ระบบนิเวศดำเนินไปได้อย่างครบกระบวนการและสามารถลดผลกระทบทางด้านสภาพแวดล้อมได้ นอกจากนี้ คำจำกัดความของพื้นที่สีเขียว ยังหมายถึง พื้นที่เว้นว่างหรือพื้นที่โลกลอกเหนือจากพื้นที่ปลูกสร้าง และอาจหมายถึงพื้นที่สีเขียวในลักษณะอื่น ได้แก่ และสามารถจำแนกประเภทของพื้นที่สีเขียวตามบทบาทหน้าที่ของพื้นที่นั้น ๆ ขนาด และลักษณะทางกายภาพของพื้นที่สีเขียวในประเทศไทยได้รับการจำแนกประเภทโดยสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้ 1) พื้นที่สีเขียวเพื่อนันทนาการและความงามทางภูมิทัศน์ พื้นที่ที่ใช้สำหรับการออกกำลังกายทั้งในร่มและกลางแจ้ง พื้นที่ทำกิจกรรม และพื้นที่ที่มีภูมิทัศน์งดงาม เช่น สวนสาธารณะเพื่อการพักผ่อนและงานภูมิทัศน์เพื่อความสวยงาม 2) พื้นที่สีเขียวรกรงประโยชน์ พื้นที่ที่ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์โดยตรง เช่น พื้นที่การเกษตรกรรม (ไร่ นา สวน) พื้นที่สำหรับสาธิตปลูกและสาธิตการปลูก (พื้นที่ฝึกกลบขยะ บ่อบำบัดน้ำเสีย เขตแนวเสาไฟแรงสูง พื้นที่จอดรถ) และพื้นที่ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น โบราณสถาน 3) พื้นที่สีเขียวเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ พื้นที่ที่ช่วยเสริมสร้างคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมและความสมดุลของระบบนิเวศ เช่น พื้นที่ชุ่มน้ำ ป่าไม้ในเมือง พื้นที่สงวน และหนองน้ำ 4) พื้นที่สีเขียวที่เป็นริ้วทาง พื้นที่ที่มีลักษณะเป็นแนวยาว เช่น แนวต้นไม้ตามถนน เขตทางเท้า เกาะกลางถนนในเมือง และริมทางน้ำ 5) พื้นที่สีเขียวรกร้าง พื้นที่ที่ถูกทิ้งให้ว่างเปล่าและยังไม่ได้รับการพัฒนา เช่น ที่ดินรกร้าง และ 6) พื้นที่สีเขียวพิเศษ พื้นที่ที่ได้รับการจัดทำเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ เช่น แหล่งเรียนรู้พืชพรรณธรรมชาติ และพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2557) กล่าวถึง ขอบเขตของมหาวิทยาลัยสีเขียวคือ การที่มหาวิทยาลัยมุ่งเน้นการพัฒนา พื้นฟู อนุรักษ์ และสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการบูรณาการองค์ความรู้ในด้านเหล่านี้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่พึ่งพาตนเองบนพื้นฐานของความสมดุลระหว่างระบบนิเวศและสุขภาวะของคนอย่างมีความสุข นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยสีเขียวยังมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และกิจกรรมต่างๆ ที่ตอบสนองต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและพลังงาน รวมถึงการสร้างสุขภาวะที่ดีแก่บุคลากรและชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับและทุกภาคส่วน ลักษณะของมหาวิทยาลัยสีเขียวจึงครอบคลุมหลายมิติ ดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมสีเขียว คือ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการลดการใช้พลังงาน มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่ดีของอาคาร และ สถานที่ภายในมหาวิทยาลัยให้มีการสร้างพื้นที่สีเขียวให้มีการปลูกต้นไม้ที่สวยงาม
2. การบริการสีเขียว คือ การพัฒนาระบบบริหารจัดการภายในมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นระบบการบริการนักศึกษา หรือ ระบบการเรียนการสอนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
3. กิจกรรมสีเขียว คือ การส่งเสริมกิจกรรมของคนภายในมหาวิทยาลัย ให้เกิดจิตสำนึก และส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

4. เศรษฐกิจสีเขียว คือ การพัฒนาเศรษฐกิจภายในมหาวิทยาลัย ที่นำสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และการสร้างนวัตกรรมใหม่ เพื่อใช้การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม
 5. ประชาธิปไตยสีเขียว คือ การสร้างพื้นที่เพื่อโอกาสให้บุคลากรทุกคน ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียในนโยบาย ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และ ขับเคลื่อนนโยบายร่วมกัน
 6. หัวใจสีเขียว คือ การสร้างส่งเสริมให้ทุกคนในมหาวิทยาลัยมีจิตสำนึกตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม มีความต้องการที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย
 7. คนรุ่นใหม่สีเขียว คือ การพัฒนานักศึกษา ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม ให้เกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติ และ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
 8. ความคิดสร้างสรรค์สีเขียว คือ ส่งเสริมให้บุคลากร นักศึกษา ที่ความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ และ ปรับปรุงนวัตกรรมที่มีอยู่เดิมด้วยความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ
- สรุปได้ว่า จัดการมหาวิทยาลัยสีเขียว คือ ความมุ่งมั่นของมหาวิทยาลัยในการบริหารจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

1.3 หลักเกณฑ์การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวของ Universities Indonesia

มหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย (Universitas Indonesia, 2566) ได้จัดทำ UI GreenMetric World University Ranking โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัยเพื่อจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวจากทั่วโลก ผ่านการส่งข้อมูลออนไลน์ โดยใช้ตัวชี้วัดหลักที่สะท้อนถึงความมุ่งมั่นของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาระบบการจัดการ และการสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตามหลักเกณฑ์ 6 ด้าน ซึ่งการจัดอันดับนี้มุ่งประเมินความพยายามของมหาวิทยาลัยในการพัฒนาระบบที่ยั่งยืนและสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของมหาวิทยาลัยในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับสากล ได้แก่

1. ด้านสถานที่และโครงสร้าง โดยพิจารณาจากข้อมูลด้านที่ตั้งส่วนงาน ด้านสภาพภูมิอากาศ ด้านประเภทของสถาบันการศึกษาในส่วนงานว่ามีความหลากหลายหรือเป็นสถาบันการศึกษาเฉพาะทาง ด้านขนาดพื้นที่รวมของส่วนงานโดยระบุพื้นที่ทั้งหมดของส่วนงานที่มีการเรียนการสอนทางวิชาการ ด้านจำนวนอาจารย์ จำนวนเจ้าหน้าที่ และจำนวนนักศึกษาในปีการศึกษาปัจจุบัน (ทุกระดับ) ด้านพื้นที่ในส่วนงานที่มีสภาพเป็นป่าไม้ พื้นที่ในส่วนงานที่เป็นพื้นที่ปลูกต้นไม้ สวน สนามหญ้า และ พื้นที่ซับน้ำหรือพื้นที่สีเขียว
2. ด้านพลังงานและการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ โดยพิจารณาจากข้อมูล การใช้เครื่องไฟฟ้าที่ช่วยประหยัดพลังงาน การใช้อุปกรณ์ดั้งเดิมหรือมีการเปลี่ยนทดแทนแล้วบางส่วน เพื่อให้เกิดการใช้พลังงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ระบบไฟส่องสว่าง รวมทั้งการเปลี่ยนอุปกรณ์ อะไหล่บางชิ้น ให้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีประสิทธิภาพประหยัดพลังงานทั้งหมดทุกระบบ มีการนำแนวคิด ของอาคารอาคารประหยัดพลังงานมาประยุกต์ใช้ มีการริเริ่มนำแหล่งพลังงานทดแทน เช่น น้ำมันไบโอดีเซล ชีวมวลความสะอาด พลังงานแสงอาทิตย์ มาใช้งาน และ ยังมีความสามารถในการตรวจ ปริมาณการใช้ไฟฟ้าทั้งหมดในปีล่าสุด เช่น แสงสว่าง ความร้อน

ทำความเข้าใจ การทำงานในห้องปฏิบัติการ และต้องมี โครงการอนุรักษ์พลังงาน มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ ส่วนงานลดการใช้พลังงานภายในมหาวิทยาลัย

3. ด้านของเสีย โดยพิจารณาจากข้อมูล การเพื่อร์ณรงค์และการจัดการขยะโดยสามารถแยกส่วน ประเภทของขยะได้อย่างดีและมีการจัดการรีไซเคิลขยะ ไม่ว่าจะเป็นการรีไซเคิลขยะมีพิษ การกำจัดขยะ อินทรีย์ เช่น ผักและพืช การจัดการขยะอินทรีย์ เช่น ขยะ ถังขยะ กระดาษทิ้งพลาสติกโลหะ และ มีการ บำบัดน้ำเสีย เพื่อให้ไหลลงสู่แม่น้ำหรือทางน้ำ โดยใช้ถังบำบัดน้ำเสีย บำบัดก่อนที่จะปล่อยทิ้ง

4. ด้านน้ำ โดยพิจารณาจากข้อมูล การดำเนินโครงการประหยัดน้ำ หรือ โครงการบำบัดน้ำเสียเพื่อ นำกลับมาใช้รดต้นไม้

5. ด้านการขนส่ง โดยพิจารณาจากข้อมูล จำนวนยานพาหนะของส่วนงาน จำนวนรถยนต์ที่เข้ามาใน ส่วนงานเฉลี่ยต่อวัน จำนวนจักรยานที่ใช้ในส่วนงานเฉลี่ยต่อวัน หรือ นโยบายจำกัดการใช้รถยนต์และ จักรยานยนต์ในส่วนงาน นโยบายจำกัดหรือลดพื้นที่จอดรถในส่วนงาน นโยบายส่งเสริมการเดินและขี่จักรยาน

6. ด้านการศึกษา โดยพิจารณาจากข้อมูล จำนวนรายวิชาและหลักสูตรที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งหมด ที่เปิดสอน จำนวนเงินวิจัยทั้งหมด และ จำนวนเงินวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่อปี จำนวนงานวิชาการที่ เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อม และ จำนวนผลงานตีพิมพ์เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมต่อปี จำนวนองค์กรของนักศึกษา ในส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม จำนวนของเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 1 แสดงหมวดหลักเกณฑ์ และ การแบ่งคะแนนของแต่ละหมวด ที่ใช้ในการจัดอันดับและการให้ คะแนน

ข้อ	หมวด	ร้อยละของคะแนน ทั้งหมด	คะแนน
1	ด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน (Setting and Infrastructure)	15	1500
2	ด้านพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ (Energy and Climate Change)	21	2100
3	ด้านของเสีย (Waste)	18	1800
4	ด้านน้ำ (Water)	10	1000
5	ด้านการขนส่ง (Transportation)	18	1800
6	ด้านการศึกษา (Education and Research)	18	1800
รวมทั้งหมด		100	10,000

ที่มา: ยูไอ กรีนเมตริก,2566

กล่าวโดยสรุป UI Green Metric World University Ranking คือ การจัดอันดับสถาบันการศึกษาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับโลก โดยมหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย (University of Indonesia: UI) เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2010 เกณฑ์การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวของ UI ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ในฐานะมาตรฐานสากลที่สะท้อนถึงความมุ่งมั่นของมหาวิทยาลัยในการบริหารจัดการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน การประเมินนี้ใช้เกณฑ์ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ที่ตั้งและโครงสร้างพื้นฐาน 2) การจัดการพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 3) การจัดการของเสีย 4) การจัดการน้ำ 5) การขนส่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) ความสามารถในการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.4 ปัจจัยแห่งความสำเร็จของมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืน

ปัจจัยที่จะสามารถนำพามหาวิทยาลัยก้าวไปสู่ความสำเร็จของการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวได้ จะประกอบไปด้วย 5 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 การกำหนดนโยบาย กล่าวคือ การที่มหาวิทยาลัยได้กำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม และจะต้องมีความชัดเจนในการมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว และ ครอบคลุมประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ อย่างครบถ้วน

ปัจจัยที่ 2 การมีส่วนร่วมของบุคลากร กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย และ พื้นที่บริเวณโดยรอบสถาบันการศึกษา ตลอดจนการแต่งตั้งคณะทำงานซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร และ บุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมในแต่ละด้าน

ปัจจัยที่ 3 การกำหนดตัวชี้วัด กล่าวคือ มหาวิทยาลัยจะต้องทำการกำหนดตัวชี้วัดเป้าหมาย และการติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ตามนโยบายสิ่งแวดล้อมในแต่ละด้านของแต่ละปีอย่างชัดเจนและต้องสะท้อนถึง การเปลี่ยนแปลงและความสำเร็จของการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย โดยใช้กระบวนการคุณภาพ (P-D-C-A)

ปัจจัยที่ 4 การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการของมหาวิทยาลัย กล่าวคือ ควรบูรณาการด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับการปฏิบัติตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในทุกด้าน โดยต้องครอบคลุมถึงการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ กิจกรรมพัฒนานักศึกษา รวมถึงการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรมที่ใส่ใจความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการลดการใช้พลังงาน

ปัจจัยที่ 5 การพัฒนาระบบ กล่าวคือ มหาวิทยาลัยต้องมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการนำองค์ความรู้และเครื่องมือใหม่ๆ มาใช้งาน เช่น การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว การจัดทำคาร์บอนฟุตพริ้นต์ขององค์กร (โฆทนา สิทธิพิทักษ์ สิริฉันท สติรกุล และคณะ, 2564)

สรุปได้ว่าปัจจัยที่จะนำพามหาวิทยาลัยไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวที่ยั่งยืนได้นั้น ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยจะต้องเป็นผู้นำในการสร้างทีมขึ้นมาโดยภายในทีมนั้นจะต้องให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆให้เป็นไปตามนโยบายและตัวชี้วัดของมหาวิทยาลัยได้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียวต่อไป

บทสรุป

การดำเนินงานมหาวิทยาลัยสีเขียวถือเป็นภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อสังคม ในด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมอีกประการหนึ่งของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ต่างได้ให้ความสำคัญ และ กำหนด เป็นนโยบายของมหาวิทยาลัย และมีเป้าหมายไปสู่การจัดอันดับการเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว โดยการดำเนินการสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว คือ มหาวิทยาลัยต้องผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งจัดทำโดย มหาวิทยาลัยอินโดนีเซีย (University of Indonesia : UI) จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสถานที่และโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านพลังงานและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 3) ด้านของเสีย 4) ด้านน้ำ 5) ด้านการขนส่ง และ 6) ด้านการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียวให้ประสบความสำเร็จมี 5 ปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยที่ 1 การกำหนดนโยบาย กล่าวคือ เป็นการที่มหาวิทยาลัยต้องทำการประชุมผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายเพื่อที่จะได้กำหนดนโยบายในการจัดการมหาวิทยาลัยในด้านสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย

ปัจจัยที่ 2 การมีส่วนร่วมของบุคลากร กล่าวคือ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการดำเนินการจัดการมหาวิทยาลัยสีเขียว และ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย และ แต่งตั้งคณะทำงานซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร และ บุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมในแต่ละด้าน

ปัจจัยที่ 3 การกำหนดตัวชี้วัด กล่าวคือ มหาวิทยาลัยจะต้องทำการกำหนดตัวชี้วัดเป้าหมายให้ครบถ้วนชัดเจน และ การติดตามประเมินผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมของมหาวิทยาลัย โดยมีการใช้กระบวนการคุณภาพเข้ามาช่วยในการดำเนินงาน

ปัจจัยที่ 4 การดำเนินกิจกรรม/โครงการ กล่าวคือ มหาวิทยาลัยต้องทำการบูรณาการกิจกรรม/โครงการด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับการดำเนินงานตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยในแต่ละด้านโดยต้องคำนึงถึงความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ ลดการใช้พลังงาน

ปัจจัยที่ 5 การพัฒนาระบบ กล่าวคือ มหาวิทยาลัยต้องมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการนำองค์ความรู้ ผลงานวิจัยและเครื่องมือใหม่ๆ มาใช้ ดังแผนภาพที่ 1

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 1 ปัจจัยแห่งความสำเร็จของมหาวิทยาลัยศรีเชียงใหม่

สรุปได้ว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของมหาวิทยาลัยศรีเชียงใหม่ เริ่มต้นด้วยการที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นด้านนโยบาย ด้านการมีส่วนร่วมของทุกคนในมหาวิทยาลัย และจะต้องดำเนินการกำหนดตัวชี้วัดของทุกกิจกรรมที่ดำเนินการของมหาวิทยาลัยเพื่อที่จะได้นำมาประเมินผล และ พัฒนามหาวิทยาลัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.(2555). **มหาวิทยาลัยสีเขียว อีกหนึ่งความหวังใยใส่ใจสังคม**. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2567 จาก <http://www.oknation.net/blog/kriengsak/2008/02/07/entry-1>.
- โมทนา สิทธิพิทักษ์, สิริฉันท์ สติรกุล และคณะ. (2564). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของมหาวิทยาลัยศรีเชียงใหม่. **วารสารเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**,49(2), 1-10.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. (2557). **ลักษณะของมหาวิทยาลัยสีเขียว**. สืบค้น 25 พฤษภาคม 2567 จาก www.psru.ac.th/pdf/logo_contest.pdf.
- มหาวิทยาลัยแห่งอินโดนีเซีย (Universitas Indonesia).(2566). **การจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลก**.สืบค้น 25 พฤษภาคม 2567 จาก <https://greenmetric.ui.ac.id/>.
- ยูไอ กรีนเมตริก (UI Green Metric). (2566). **คู่มือ : การจัดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวโลก**.สืบค้น 20 พฤษภาคม 2567 จาก <https://greenmetric.ui.ac.id/publications/guidelines>.

- วรลักษณ์ คงอ้วน. (2554).การจัดการพื้นที่สีเขียวในสถาบันศึกษา: กรณีศึกษามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต. วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์,13(2),74-87.
- ปิยะมาศ สามสุวรรณ. (2555).การมีส่วนร่วมของนักศึกษาต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.
- สถาบันคลังสมองของชาติ. (2557). เอกสารประกอบการประชุม Green Campus Workshop. 20 กุมภาพันธ์ 2557. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2566).แผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 11. สืบค้น 21 พฤษภาคม 2567 จาก <http://www.ops.go.th/th/ohec>.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2550).รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม. สืบค้น 21 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.onep.go.th/book/soe2550/>.

การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น : แนวคิด ประเด็นสำคัญและอนาคตการเลือกตั้ง
ผู้ว่าราชการจังหวัดในประเทศไทย

Decentralization and Local Governance: Concepts, Key Issues, and the Future of
Provincial Governor Elections in Thailand

สุจิตติกา แก้วนาเหนือ

เวชสุวรรณ อาจวิชัย

พระมหาไถยน้อย ญาณเมธี

ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Suchittika Kaewnanua

Wedsuwan Ardwichai

Phramaha Thainoi Yanamethi

Theeraphat Thinsandee

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

Email: suchitika2516k@gmail.com

วันที่รับบทความ: 3 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 9 ธันวาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 11 ธันวาคม 2567

Received: September 3, 2024; Revised: December 9, 2024; Accepted: December 11, 2024

บทคัดย่อ

การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นเป็นหัวข้อที่มีความสำคัญในระบบการบริหารจัดการของประเทศไทย บทความนี้ได้วิเคราะห์แนวคิดพื้นฐานของการกระจายอำนาจในมิติของการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนสำรวจโครงสร้างการบริหารปัจจุบันและปัญหาที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าแม้จะมีความพยายามในการกระจายอำนาจ แต่ยังคงมีข้อจำกัดในด้านนโยบายและการบริหารที่ต้องแก้ไข บทความนี้เสนอแนวทางพัฒนาระบบการกระจายอำนาจในอนาคตเพื่อส่งเสริมความเป็นธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น

บทความนี้ มีวัตถุประสงค์อยู่ 3 ประการคือ 1. เพื่อศึกษาแนวคิดและประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย โดยเน้นที่ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ประเด็นการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นประเด็นที่กำลังได้รับความสนใจอย่างมากในปัจจุบัน 2. เพื่อศึกษาการใช้สิทธิของประชาชนในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในประเทศไทย 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนต่อผลที่ได้จากการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในประเทศไทย ซึ่งบทความนี้จะนำเสนอการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และพัฒนาการของการกระจายอำนาจ ตลอดจนความท้าทายและโอกาสที่การปกครองท้องถิ่นจะเผชิญในอนาคต โดยเน้นไปที่การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ดังนั้นการเลือกผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นสิ่งที่ดี มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อ

การเปลี่ยนแปลงประเทศ โดยเปลี่ยนแปลงระบอบประชาธิปไตยจากฐานรากไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยระยะยาวของประเทศ ประเทศไทยมีความพร้อมในการจัดการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เพราะว่าประเทศไทยมีการเลือกตั้ง อบต. และมีการเลือกตั้ง อบจ. กันมาตั้งหลายครั้งแล้ว ประชาชนมีความรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นอย่างดี

คำสำคัญ : การกระจายอำนาจ; การปกครองท้องถิ่น; ผู้ว่าราชการจังหวัด; การเลือกตั้ง; นโยบายสาธารณะ

Abstract

Decentralization and local governance are critical topics in Thailand's administrative system. This article analyzes the fundamental concepts of decentralization, particularly in the context of electing provincial governors, highlighting the importance of public participation in local development. It examines the current administrative structure and related challenges. The findings indicate that despite efforts to decentralize, policy and administrative limitations persist. This article proposes future strategies to enhance fairness, transparency, and citizen engagement at the local level.

This article has three purposes: 1. To study the important concepts and issues of decentralization and local government in Thailand, focusing on the issues of decentralization and local government in Thailand, the election of provincial governors, which are currently receiving much attention. 2. To study the exercise of people's rights in the election of provincial governors in Thailand 3. To study the public's suggestions on the outcome of the election for the governor of Thailand. This article will present critical analysis on history and Development of decentralization as well as challenges and opportunities for local governments to face in the future, focusing on the election of provincial governors. Therefore, the election of provincial governors is a good thing, necessary and important for changing the country by changing the democratic system from the grassroots to the long-term democratic development of the country. Thailand is ready to organize the election of provincial governors because Thailand has had the election of sub-district administrative organizations (SAOs) and provincial administrative organizations (PAOs) many times already. The people have a good knowledge and understanding of the election.

Keywords: Decentralization; Local Government; Provincial Governor; Election; Public Policy

บทนำ

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยการบริหารประเทศแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ราชการส่วนกลาง เช่น กระทรวงต่าง ๆ, ราชการส่วนภูมิภาค เช่น จังหวัดและอำเภอ, และราชการส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ราชการส่วนกลางใช้หลักการรวมศูนย์อำนาจ, ราชการส่วนภูมิภาคใช้หลักการแบ่งอำนาจ, และราชการส่วนท้องถิ่นใช้หลักการกระจายอำนาจ การกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่น เช่น การเลือกตั้งนายก อบต.

จากบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศไทยในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จเกี่ยวกับการพัฒนาประชาธิปไตยเท่าที่ควรจะเป็น เนื่องจากประชาชนบางส่วนยังไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง การเลือกตั้งท้องถิ่นยังประสบปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียง ดังคำพูดที่ว่า “เงินไม่มา กาไม่เป็น” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนบางกลุ่มยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย คำว่า “ประชาธิปไตย” ศ.ดร.ธนศวร์ เจริญเมือง, 2566 เขียนไว้ว่า ประเทศไทยมีการปกครองท้องถิ่นอยู่ 4 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด(อบจ.) เทศบาล อบต. และรูปแบบพิเศษ เช่น เมืองพัทยา ซึ่งทั้ง 4 รูปแบบล้วนมีอำนาจจำกัด นโยบาย งบประมาณ การออกกฎหมายและบุคลากร การบริหารงานล้วนถูกจำกัดและควบคุมโดยรัฐบาลกลางและส่วนภูมิภาค ไม่ว่าจะเป็นด้านการปกครอง การบริหารเมือง ชนบท และทรัพยากรธรรมชาติ ศาสนา การศึกษา สังคมและศิลปวัฒนธรรม (ศ.ดร.ธนศวร์ เจริญเมือง, 2566) ซึ่งการปกครองท้องถิ่นนั้น ประชาชนสามารถเลือกตั้งและถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้เมื่อมีการทุจริตต่อหน้าที่ ด้วยการลงมติยึดถือเสียงข้างมาก

กล่าวโดยสรุป การกระจายอำนาจในประเทศไทยยังไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเชิงนโยบาย โครงสร้างการบริหาร และการจัดสรรทรัพยากร ซึ่งส่งผลให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นมีขอบเขตที่จำกัดและยังไม่ทั่วถึง การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในอนาคตจำเป็นต้องอาศัยการรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงบทบาท ความสำคัญ และผลกระทบของการมีส่วนร่วมในกระบวนการนี้

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย

หลักการที่ระบุถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองและการตัดสินใจในเรื่องของรัฐ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าอำนาจสูงสุดในการปกครองรัฐนั้นมาจากประชาชน โดยประชาชนมีสิทธิที่จะเลือกผู้แทนหรือผู้นำที่ต้องการผ่านกระบวนการเลือกตั้งที่เป็นธรรมและโปร่งใส รวมถึงมีสิทธิที่จะกำกับดูแลและตรวจสอบการทำงานของผู้นำที่ได้รับเลือก การปกครองในระบอบนี้ยังเน้นความสำคัญของสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียม และความยุติธรรมสำหรับทุกคนในสังคม นอกจากการเลือกตั้งแล้ว แนวคิด

เกี่ยวกับประชาธิปไตยยังรวมถึงหลักการที่เกี่ยวกับการแบ่งแยกอำนาจ การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการรักษาความโปร่งใสของรัฐบาล การแบ่งแยกอำนาจระหว่างฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ช่วยให้เกิดความสมดุลในการใช้อำนาจและป้องกันการใช้อำนาจเกินควรจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ขณะเดียวกัน การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การรวมตัว และการนับถือศาสนา ก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองที่เคารพในความเป็นมนุษย์ของทุกคน อีกทั้ง แนวคิดประชาธิปไตยยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจที่ส่งผลต่อชีวิตประจำวันของพวกเขา ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เสนอนโยบาย และร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคม การมีส่วนร่วมนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบอบประชาธิปไตยมีความยั่งยืนและสามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงในโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองและมีบทบาทในการกำหนดอนาคตของประเทศ

หลักการต่าง ๆ ที่ระบุในข้อความนี้สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. หลักอำนาจอธิปไตยมาจากประชาชน (Popular Sovereignty) แนวคิดนี้ระบุว่าอำนาจในการปกครองประเทศมาจากประชาชนที่เป็นผู้สร้างรัฐ ไม่ใช่จากพระเจ้า ดังนั้นประชาชนจึงมีสิทธิในการกำหนดรูปแบบการปกครองและการเลือกตั้งรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลที่ได้มาจากการเลือกตั้งต้องรับผิดชอบต่อประชาชนและทำงานเพื่อประโยชน์ของพวกเขา การปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องมุ่งหวังให้ประชาชนมีความพอใจและความเชื่อมั่นในระบบการปกครอง
2. หลักการปกครองตนเองของประชาชน (Self-Government) เนื่องจากประชาชนมีจำนวนมากและไม่สามารถเข้ามาดำเนินการปกครองโดยตรงได้ จึงมีการเลือกตั้งตัวแทนที่ดำเนินการปกครองแทน ประชาชนยังมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองผ่านพรรคการเมือง ซึ่งเป็นวิธีที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ
3. หลักเสียงข้างมากในการตัดสินใจ (Majority Decision) การตัดสินใจในระบอบประชาธิปไตยมักจะอิงตามเสียงข้างมาก ซึ่งสะท้อนเจตจำนงร่วมของประชาชน แต่ในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงและรักษาผลประโยชน์ของเสียงส่วนน้อยด้วย เพื่อให้การตัดสินใจเป็นที่ยอมรับและเป็นธรรมสำหรับทุกฝ่าย
4. หลักนิติรัฐ (Rule of Law) การปกครองต้องยึดมั่นในกฎหมาย ไม่ให้ความเห็นส่วนตัวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ กฎหมายต้องเป็นตัวชี้้นำในการดำเนินการของรัฐบาลและเป็นพื้นฐานในการปกครอง เพื่อให้มั่นใจว่าทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันตามกฎหมาย
5. หลักการยินยอมความเห็นส่วนร่วม (Consensus) การตัดสินใจในระบอบประชาธิปไตยต้องมาจากความเห็นร่วมกันของประชาชน รัฐบาลต้องทำในสิ่งที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่และได้รับความยินยอมจากประชาชน เพื่อให้การปกครองมีความเป็นธรรมและได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

6. หลักรัฐบาลที่ดีต้องมีอำนาจจำกัด (Least Government) รัฐบาลต้องมีขอบเขตอำนาจที่ชัดเจน และมีการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขตและรักษาความโปร่งใส
7. หลักความเสมอภาค (Equality) ในระบอบประชาธิปไตย ทุกคนมีความเสมอภาคในทางการเมือง เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้งและการเข้าถึงการศึกษา ซึ่งเป็นสิทธิพื้นฐานที่ทุกคนควรได้รับ
8. หลักการใช้เหตุผล (Rationality) การปกครองต้องอิงตามเหตุผลและการอภิปรายที่มีข้อมูลประกอบ เพื่อให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างมีเหตุผลและเป็นธรรม เช่น การอภิปรายในรัฐสภา
9. หลักความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่าง (Right of Dissent and Disobediences) การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างและการมีสิทธิในการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ไม่ชอบธรรมเป็นสิ่งสำคัญในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งช่วยให้ระบบการปกครองมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้
10. หลักการมองมนุษย์ในแง่ที่ดี (Optimistic) มองว่ามนุษย์มีคุณค่าและสามารถควบคุมตนเองได้ รัฐบาลจึงไม่จำเป็นต้องควบคุมประชาชนมากเกินไป และควรเชื่อมั่นในความสามารถของประชาชนในการตัดสินใจ
11. หลักเสรีภาพ (Liberty) การปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออกและการคิด ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ
12. หลักการความสำคัญของวิธีการ (Means) การปกครองประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับวิธีการในการดำเนินการเท่ากับจุดหมายปลายทาง โดยไม่เน้นเพียงแค่ผลลัพธ์สุดท้าย แต่ต้องพิจารณาวิธีการที่มีความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับจากประชาชน (ไพฑูริย์ โพธิ์สว่าง และวิเชียร ต้นศิริ, 2556)

การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น

ความสำคัญของการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นเป็นประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจจากประชาชน เนื่องจากการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจทั้งทางการเมืองและการบริหารงานสู่ส่วนกลางของประเทศได้กลายเป็นอุปสรรคสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยและการตอบสนองความต้องการของประชาชน ในด้านการพัฒนาประชาธิปไตยเห็นได้ชัดว่า ประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตยระดับชาติ (วุฒิสาร ต้นไซ, 2558) สอดคล้องกับการกระจายอำนาจจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นและการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นแนวคิดและเป็นประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจจากประชาชนและเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการแบ่งอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐบาลส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามารับผิดชอบภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการสาธารณะที่มีผลต่อชีวิตประจำวันของประชาชน เช่น การดูแลสิ่งแวดล้อมและการรักษาความสะอาด เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาในแต่ละพื้นที่ได้อย่างทันเวลา และสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปตามความต้องการของ

ประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง ระบบการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยยังเปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง ได้แก่ นายก อบจ./ นายก อบต./นายกเทศมนตรี แต่ผู้บริหารสูงสุดของจังหวัดยังคงเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการแต่งตั้งของกระทรวงมหาดไทย ทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นไม่สามารถแสดงบทบาทได้เต็มที่และหลายครั้งถูกควบคุม สั่งการหรือแทรกแซงจากผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้ง จนกระทบต่อการทำงานเพื่อสนองความต้องการของประชาชน การกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ถูกจัดตั้งขึ้นทั่วประเทศ ทั้งในรูปแบบทั่วไปและรูปแบบพิเศษ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา ประชาชนสามารถเลือกตั้งและถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ เมื่อมีการทุจริตต่อหน้าที่ (ดาวนภา เกตุทอง,2563) นอกจากนี้ ศ.ดร.ธนศวร์ เจริญเมือง,2566 ยังเขียนไว้ว่า การกระจายอำนาจจะช่วยเพิ่มโอกาสให้พลเมืองใส่ใจในกิจการสาธารณะมากขึ้น สร้างความคุ้นเคยให้ประชาชนในเรื่องเสรีภาพและการใช้ประโยชน์จะส่งสมเพิ่มมากขึ้น เป็นการตรวจสอบและต่อต้านการรวมศูนย์อำนาจรัฐ (ศ.ดร.ธนศวร์ เจริญเมือง,2566) โดย รศ.ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว พูดย้ำอยู่เสมอ คือ ทุกการเปลี่ยนแปลงอาจต้องใช้เวลาและต้องมีที่มาจากการฟังเสียงคนในถิ่นจริง การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประเด็นใหญ่ ทำลาย แหล้มคมและมีความสำคัญต่ออนาคตของประเทศ ในการขับเคลื่อนจะทำให้กลายเป็นแค่เกมการเมืองไม่ได้ จะเสียโอกาสไปไม่ได้อีกแล้ว ในการผลักดันขับเคลื่อนการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องขยายแนวร่วมรอบด้านทุกภูมิภาค ทุกจังหวัด ด้วยการเชิญชวนนักวิชาการ นักกิจกรรมทางสังคม แกนนำภาคประชาชนที่ทำงานในประเด็นการกระจายอำนาจหรือเครือข่ายภาคีที่ทำงานด้านชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง รวมทั้ง ผู้คนในสังคมก็ออกมาพูดคุยเรื่องนี้ให้ขยายวงกว้างมากขึ้น เชิญชวนพี่น้องสื่อมวลชนช่วยปลูกกระแสสร้างการตื่นตัวของประชาชน โดยตัวโครงสร้างราชการส่วนภูมิภาค ให้จังหวัดทำหน้าที่รับนโยบายมาปฏิบัติ คำว่ารับนโยบายมาปฏิบัติแปลว่า สร้างเองยาก หัวใจคือ การทำตามหน้าที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะมีงานประจำเป็นงาน routine ปกติและงานที่ถูกสั่งมาตามนโยบายแต่ละยุค (ถาวรณ ธนาเลิศสมบูรณ์,2565)

การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญของพรรคก้าวไกล ซึ่งก็คือ การเลือกผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ทำให้ประเด็นการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด มีการพูดถึงกันในวงกว้างถึงความเป็นไปได้และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ผู้เขียนก็มีความสนใจพิเศษและมองว่า เรื่องนี้เป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ เพราะการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองบ้านเมือง ซึ่งนโยบายดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อเรื่องใดบ้าง ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ในอนาคตหากมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งจะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดีกว่าระบบเก่าหรือไม่ ซึ่งยังไม่มีผู้ใดให้คำตอบได้ ประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของประเทศไทยอาจจะเกิดขึ้นได้จริงและการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดจะกระทบเศรษฐกิจทั่วประเทศหรือไม่ ซึ่งยังไม่มีผู้ใดให้คำตอบได้เช่นกัน การมีองค์กรที่มีอาณาเขตชัดเจนและความเป็นอิสระในการปกครองและ

บริหารตนเอง โดยมีประชาชนเป็นองค์ประกอบสำคัญ มีอำนาจหน้าที่และรายได้ตามกฎหมาย(โกวิท พวงงาม, 2554)

ผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการแต่งตั้งจากส่วนกลาง มักจะถูกโยกย้ายนอกฤดูกาลหรือที่เรียกว่า “ย้ายการเมือง” บางคนอยู่แค่ 1 ปี หรือ 2 ปี ก็ถูกย้าย ทำให้การแก้ปัญหาต่าง ๆ ทำไม่ได้หรือทำไม่ได้ต่อเนื่อง และยังมีผู้ว่าราชการจังหวัดที่เหลือนายราชการไม่มากนัก ย้ายมาเพื่อรอเกษียณ ทำให้การแก้ไขปัญหาใหญ่ๆ หลายนอยางขาดความต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีการทำงานระหว่างหน่วยงานจังหวัดกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือ อบจ. ที่ทับซ้อนกันทำให้เกิดการสิ้นเปลืองงบประมาณ การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นนโยบายข้อหนึ่งในนโยบายของพรรคก้าวไกล ที่มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง จนได้รับความสนใจจากประชาชนทั่วประเทศและจากกระแสการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร ครั้งล่าสุดที่คุณชัชชาติ สิทธิพันธุ์ ชนะการเลือกตั้ง ยิ่งทำให้กระแสการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด กระแสความต้องการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดต่าง ๆ ยิ่งมาแรงและมีการพูดถึงอย่างกว้างขวาง ผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนจะรับรู้ปัญหาและใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่า ตลอดจนประชาชนเข้าถึงได้ง่าย การจัดสรรงบประมาณและการแก้ปัญหาต่าง ๆ จะเกิดความรวดเร็วกว่าผู้ว่าราชการจังหวัดที่แต่งตั้งจากส่วนกลาง บ้างก็มองว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดที่แต่งตั้งจากส่วนกลางจะทำงานสอดคล้องสนองนโยบายจากส่วนกลางและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ดีกว่าและหากมีการกระจายอำนาจหรือเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เชื่อว่าจะมีการทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้น ขั้นตอนที่สำคัญในการขับเคลื่อนการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในประเทศไทยคือ การทำประชามติ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน หากประชาชนส่วนใหญ่เห็นชอบ คณะรัฐมนตรีจะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานให้เป็นรูปธรรมต่อไป การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศ เป็นเพียงส่วนหนึ่งของแนวคิดการกระจายอำนาจที่มีความพยายามขับเคลื่อนกันมานานหลายปี แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ หัวใจสำคัญคือ ประเทศไทยต้องสร้างประชาชนให้เติบโตและเข้าใจประชาธิปไตยไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นที่อาจต้องปรับเปลี่ยนใหม่ การแก้ไขในเชิงกฎหมายและรัฐธรรมนูญและความรู้ความเข้าใจของประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ ทั้ง 77 จังหวัด เพราะการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นสิ่งที่ใหม่มาก การกระจายอำนาจการปกครองไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแนวคิดที่มีรากฐานมายาวนานตั้งแต่เริ่มมีรัฐธรรมนูญ โดยเป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง (ดาวนภา เกตุทอง, 2563)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่นจะเห็นได้ว่าจะต้องมีการจัดทำกฎหมายรองรับเกิดขึ้น เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการ พัฒนาอย่างยั่งยืนรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและกฎหมาย ที่เกี่ยวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่ต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) มีอิสระในการบริหาร การจัดทำบริการสาธารณะ การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา การเงินและการคลังและการกำกับดูแลองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น(อปท.) ซึ่งต้องทำเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน ในท้องถิ่นหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม การป้องกันการทุจริตและการใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ

สุกิจ เจริญรัตนกุล กล่าวถึง สุกิจ เจริญรัตนกุล กล่าวถึง การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นแนวคิดตามปรัชญาประชาธิปไตยที่สวยงาม และผู้ว่าราชการจังหวัดบางคน อาจรู้สึกยินดีที่จะได้รับการปลดทุกข้อออกจากพันธกิจที่แบกรับอยู่ในปัจจุบัน แต่เมื่อคำนึงถึงประโยชน์ของบ้านเมืองแล้ว แนวคิดที่จะให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความเหมาะสมกับสภาพชีวิตจริงทางการเมืองและสิ่งแวดล้อม ในสังคมไทยปัจจุบันนี้แนวคิดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในประเทศไทย ปัจจุบันจึงมีโจทย์สำคัญที่ควรไตร่ตรองอย่างรอบคอบใน 3 ประเด็นคือ

1. การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะบริสุทธิ์โปร่งใสหรือไม่
2. การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์และการฉ้อราษฎร์บังหลวงได้หรือไม่
3. การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่าง อปท. กับรัฐบาลกลางได้โดยง่ายหรือไม่ (สุกิจ เจริญรัตนกุล,2529)

แนวคิดเกี่ยวกับที่มาของตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดนี้ มีขึ้นอย่างหลากหลาย แนวคิดหนึ่ง คือ การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2540) โดยยกเลิกการบริหารราชการภูมิภาค (ชำนาญ จันทร์เรือง, 2553) เกิดโมเดล “จังหวัดจัดการตนเอง” ให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดโดยตรง “ยุบภูมิภาค” แทนการ “ยุบ อบจ.” มุ่งเน้นไปที่การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก(คมชัดลึก.ออนไลน์.2557) ปัจจุบันอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดนั้น “ไม่มีอำนาจและงบประมาณเป็นของตนเอง” การตัดสินใจต่างๆ ล้วนแล้วแต่มาจากศูนย์อำนาจที่อยู่ในส่วนกลาง ซึ่งเป็นปัญหาทำให้ท้องถิ่นต่างๆ ไม่ค่อยเจริญก้าวหน้าเท่าที่ควรจะเป็น การบริหารของผู้ว่าราชการจังหวัดในขณะนี้ เป็น “อุปสรรคต่อการพัฒนาทางด้านการเมืองและการปกครอง ทำให้เกิดความล่าช้าในการบริหารราชการแผ่นดิน”(แนวหน้า.ออนไลน์.2558) อย่างไรก็ตาม รูปแบบการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดโดยตรง “ยุบภูมิภาค” นี้ มีนักวิชาการ และผู้บริหารส่วนราชการ ตลอดจนภาคเอกชนไม่เห็นด้วยเป็นจำนวนมาก เพราะประเทศไทยใช้ระบบการปกครองแบบ รัฐเดี่ยว (Unitary State) เรียกว่า ราชาอาณาจักร(Kingdom) ใช้หลักการรวมอำนาจการปกครอง (Centralization of Administrative Power) ดำรงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของราชอาณาจักรไว้ในประเทศที่ใช้ระบบการปกครองแบบสาธารณรัฐ (Republic) หลายรัฐ ใช้วิธีการตามหลักการ กระจายอำนาจการปกครอง (Decentralization of Administrative Power) ก็เป็นการกระจายอำนาจ การปกครองในระบบรวมศูนย์ยังคงให้อำนาจการปกครองอยู่ที่รัฐบาลกลางตามหลักวิชารัฐศาสตร์ที่ยึดถือกันโดยทั่วไป การกระจายอำนาจท้องถิ่นมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่น ('The Public to Take Part in Administrrating the Locality') แต่ไม่ใช่เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ ('The Public to Take Part in Administrrating the Country') (วันชัย พรหมภา, 2557) สอดคล้องกับการศึกษาของกระทรวงมหาดไทยและข้อกำหนดในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งระบุว่า หากมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะ

ทำให้ไม่เป็นไปตามหลักการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และอาจส่งผลกระทบต่อทางกฎหมาย รวมถึงปัญหาการขาดเอกภาพในการบังคับบัญชาจากรัฐบาลในราชการบริหารส่วนกลางด้วย (กระทรวงมหาดไทย, 2555) จึงควรเปรียบเทียบ ข้อดีข้อเสียของผู้ว่าราชการจังหวัดจากการแต่งตั้งและจากการเลือกตั้งในประเด็นต่างๆ (ไทยคอลมี,ออนไลน์.2557) รูปแบบผู้ว่าราชการจังหวัดและคุณสมบัติของผู้ว่าราชการจังหวัดที่พึงประสงค์ ซึ่งเคยมีการเสนอไว้ (สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2546) คือ เพิ่มอำนาจให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารราชการจังหวัด กระจายอำนาจ ตลอดจนทรัพยากรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ ให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการบริหารราชการแผ่นดินแบบรัฐเดี่ยวของประเทศไทย (ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2548)

สรุป

ผู้เขียนจะมองว่า การเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นมีมานานแล้ว และประชาชนส่วนใหญ่ก็ได้มีการเลือกตั้งท้องถิ่นมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบล การเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งถือได้ว่าประชาชนได้มีการฝึกฝนการใช้สิทธิเลือกตั้งแบบประชาธิปไตยมาช้านานและถือได้ว่าประชาชนมีความพร้อม ถ้าหากในอนาคตจะมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดได้อย่างบริสุทธิ์และโปร่งใส การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะทำให้ประเทศไทยได้รับการแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์และการฉ้อราษฎร์บังหลวงได้ในอดีตที่เคยมีมาได้แน่นอน อีกทั้ง การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดก็จะไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับรัฐบาลกลางได้ แต่จะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาประเทศไทยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะ การพัฒนาด้านนโยบายสาธารณะต่างๆ ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งจะสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ด้านนโยบายสาธารณะได้ทันทั่วถึง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดอาจจะเป็นเรื่องใหม่หลายๆสำหรับประเทศไทย เพราะแนวคิดนี้ ย่อมหมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบราชการไทย แต่หากจะมองเทียบเคียงกับกรณีปกครองพิเศษอย่าง การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครก็พบว่า ประเทศไทยได้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดมานานมากพอที่จะปรับเปลี่ยนให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในทุกจังหวัดทั่วประเทศพร้อมๆกันได้ หรือว่าประเทศไทยจำเป็นต้องมีการนำร่องการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในบางจังหวัดหรือบางพื้นที่ที่ที่มีความพร้อมก่อน ในมุมมองกลับกัน ประเทศไทยสามารถดำเนินการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดได้พร้อมกันทั่วประเทศ เพราะผู้เขียนมองในภาพรวมว่า ประชาชนคนไทยมีความพร้อมในเรื่องประชาธิปไตยและมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และสิทธิทางการเมืองของตนเอง ปัจจุบันประเทศไทยได้มีข้อกฎหมายว่าด้วยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสในการเลือกผู้นำทางการปกครอง โดยเฉพาะผู้ว่าราชการจังหวัดในกรุงเทพมหานครและมีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลและองค์การบริหารส่วนจังหวัดและมีการเลือกตั้งทั่วไประดับประเทศอย่างการเลือกตั้ง ส.ส. ดังนั้น การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการแบ่งปันอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐบาลส่วนกลางและท้องถิ่นให้

สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง โดยช่วยลดภาระของรัฐบาลให้เหลือเฉพาะภารกิจหลัก เช่น การทหารและการต่างประเทศ ทั้งนี้ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนการกระจายอำนาจถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการพัฒนาการกระจายอำนาจในประเทศไทย เพื่อให้กระบวนการนี้บรรลุผลสำเร็จ จำเป็นต้องมีกลไกและมาตรการที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในอนาคต ทั้งนี้ต้องอาศัยความเข้าใจที่สอดคล้องกันและความมุ่งมั่นเชื่อมั่นในปรัชญาและคุณค่าของการกระจายอำนาจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชน ซึ่งต้องร่วมมือกันพัฒนาแนวทางการกระจายอำนาจผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและยั่งยืน การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดทั่วประเทศในอนาคตจะส่งผลให้แต่ละจังหวัดสามารถบริหารจัดการตนเองได้ โดยมีงบประมาณเป็นของตนเองและได้งบประมาณเพิ่มเติมจากรัฐบาล ทำให้มีความคล่องตัวในการพัฒนาพื้นที่แต่ละจังหวัดได้มากยิ่งขึ้นไปอีก ประเด็นที่ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า ปัญหาการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประเด็นปัญหาที่พรรคการเมืองได้นำเสนอในการหาเสียงเลือกตั้งและมีผู้คนหลากหลายอาชีพล้วนให้ความสนใจ การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจึงเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศ เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองบ้านเมือง สิ่งที่น่าคิดก็คือว่า ในระบบภูมิภาคหรือในต่างจังหวัดที่ไม่ใช่กรุงเทพมหานครมีข้อเสียหยาถึงกับต้องเปลี่ยนแปลงหรือไม่ และเมื่อเปลี่ยนแปลงเป็นระบบท้องถิ่นแล้ว ผู้ว่าราชการจังหวัดที่มาจากการเลือกตั้งจะแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ดีกว่าระบบเก่าหรือไม่ ไม่มีผู้ใดให้คำตอบได้ เพราะว่า การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นแนวคิดใหม่ที่ยังไม่ได้นำมาใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนซึ่งถือว่าเป็นผู้ตัดสินใจ จะต้องศึกษาเรื่องนี้ให้ดีว่า การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดมีความจำเป็นและมีความสำคัญกับกระบวนการบริหารประเทศไทยในปัจจุบันอย่างไร หรือถ้าจะเปรียบเทียบผู้ว่าราชการจังหวัดกับ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่มาจากการเลือกตั้ง เทศบาล อบต. และเมืองพัทยา พบว่า นักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งจะให้ความสำคัญกับประชาชน สร้างคุณภาพชีวิตและดูแลประชาชนได้ดีกว่า ดังเช่น กระแสของการเลือกตั้งผู้ว่า กทม. จนเกิดคำถามง่าย ๆ ที่ทำลายโครงสร้างอำนาจรัฐว่า คนกรุงเทพฯเลือกผู้ว่าฯได้ ทำไมคนต่างจังหวัดเลือกผู้ว่าฯไม่ได้

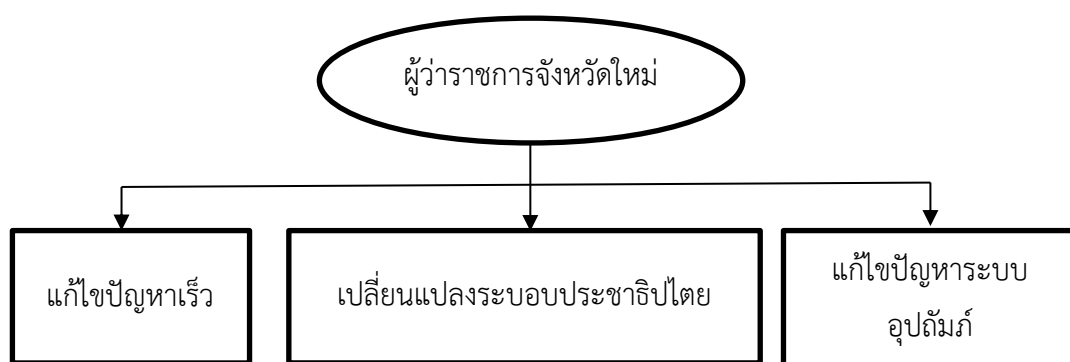
ดังนั้น ผู้เขียนขอสรุปว่า การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นสิ่งที่ดี มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงประเทศ โดยเปลี่ยนแปลงระบอบประชาธิปไตยจากฐานรากไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยระยะยาวของประเทศ โดยส่วนตัวแล้ว ผู้เขียนมองว่า ประเทศไทยมีความพร้อมในการจัดการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เพราะว่าประเทศไทยมีการเลือกตั้ง อบต. และมีการเลือกตั้ง อบจ.กันมาตั้งหลายครั้งแล้ว ผู้เขียนเชื่อว่า ประชนมีความรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นอย่างดี ทั้งนี้ ผู้เขียนอยากเห็นประเทศไทยมีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดแบบค่อยเป็นค่อยไป คือ ให้ดำเนินการจัดการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดที่มีความพร้อมก่อนและค่อยขยายให้เติบโตไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง เพราะการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ยังเป็นสิ่งที่ใหม่มาก ผู้เขียนอยากเห็นการนำร่องในบางจังหวัดที่มีความพร้อม เช่น จังหวัด ภูเก็ต เชียงใหม่ ชลบุรี นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี ขอนแก่น อุดรธานี อุบลราชธานี สงขลาและ นครศรีธรรมราช เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ผู้เขียนมองว่ามีความพร้อมด้านรายได้และพื้นที่ ถ้าดำเนินการ

เลือกตั้งแล้วก็ให้ถอดบทเรียน โดยทดลองทำการเลือกตั้งผู้ว่าฯ 1 ปีพร้อมจัดทรงรณรงค์ให้ข้อมูลและความรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการจัดการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดน่านรองจะทำให้คนในจังหวัดใกล้เคียงมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นเรื่องการเมืองโดยอัตโนมัติ ส่วนรูปแบบการเลือกตั้งก็ให้ดำเนินการคล้ายๆ กับการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือจะให้แต่ละจังหวัดออกแบบการเลือกตั้งเองว่าต้องการแบบไหน โดยการเลือกคนที่มีความรู้เป็นตัวแทนแต่ละอำเภอเข้ามาประชุมร่วมกันในระดับจังหวัด เพื่อกำหนดรูปแบบการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เหตุผลที่ผู้เขียนเสนอให้แต่ละจังหวัดออกแบบการเลือกตั้งผู้ว่าฯ เอง เนื่องจากปัจจุบัน ประเทศไทยเราวางระบบการปกครองท้องถิ่นไว้แบบเดียวกัน แต่ในหลักความเป็นจริงแล้ว แต่ละพื้นที่แต่ละจังหวัดจะใช้การปกครองท้องถิ่นแบบเดียวกันไม่ได้ เพราะความแตกต่างที่มีอยู่แล้วจากรากเหง้าทางประวัติศาสตร์ ได้แก่ ความแตกต่างของบริบทชุมชน ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของคนแต่ละจังหวัดไม่เหมือนกัน ความแตกต่างด้านแนวคิดและค่านิยม ซึ่งแต่ละชุมชนล้วนแตกต่างกัน

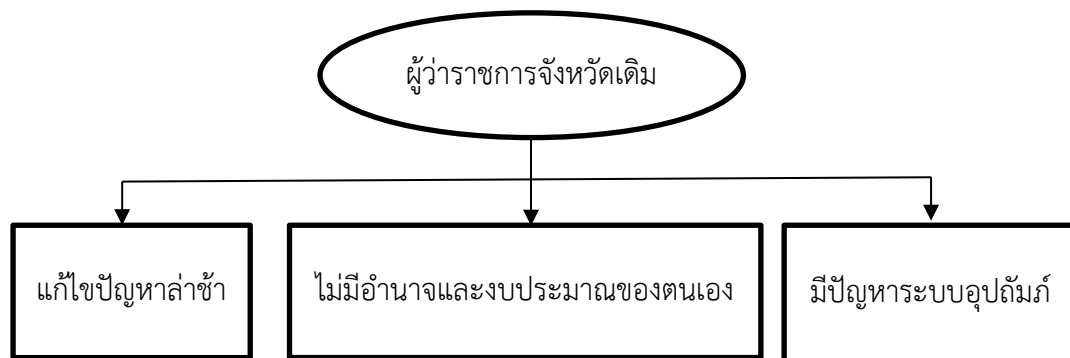
แนวคิดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ย่อมหมายถึง การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบราชการไทยให้เหลือเพียงราชการส่วนกลางกับราชการส่วนท้องถิ่นเท่านั้น ซึ่งผู้เขียนบทความนี้ มีความเห็นส่วนตัวว่าควรเป็นเรื่องของอนาคตที่ไม่ไกลมากนักในการรื้อคอยการเติบโตของวัฒนธรรมทางการเมืองใหม่ และผู้เขียนก็คาดหวังว่าจะเกิดมืองค์ความรู้ใหม่ๆ ด้วย

องค์ความรู้ใหม่

ผู้เขียนหวังว่า บทความนี้จะช่วยเสริมสร้างให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด โดยการเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดใหม่ที่มาจากการเลือกตั้ง กับ ผู้ว่าราชการจังหวัดเดิมที่มาจากการแต่งตั้ง ดังนี้

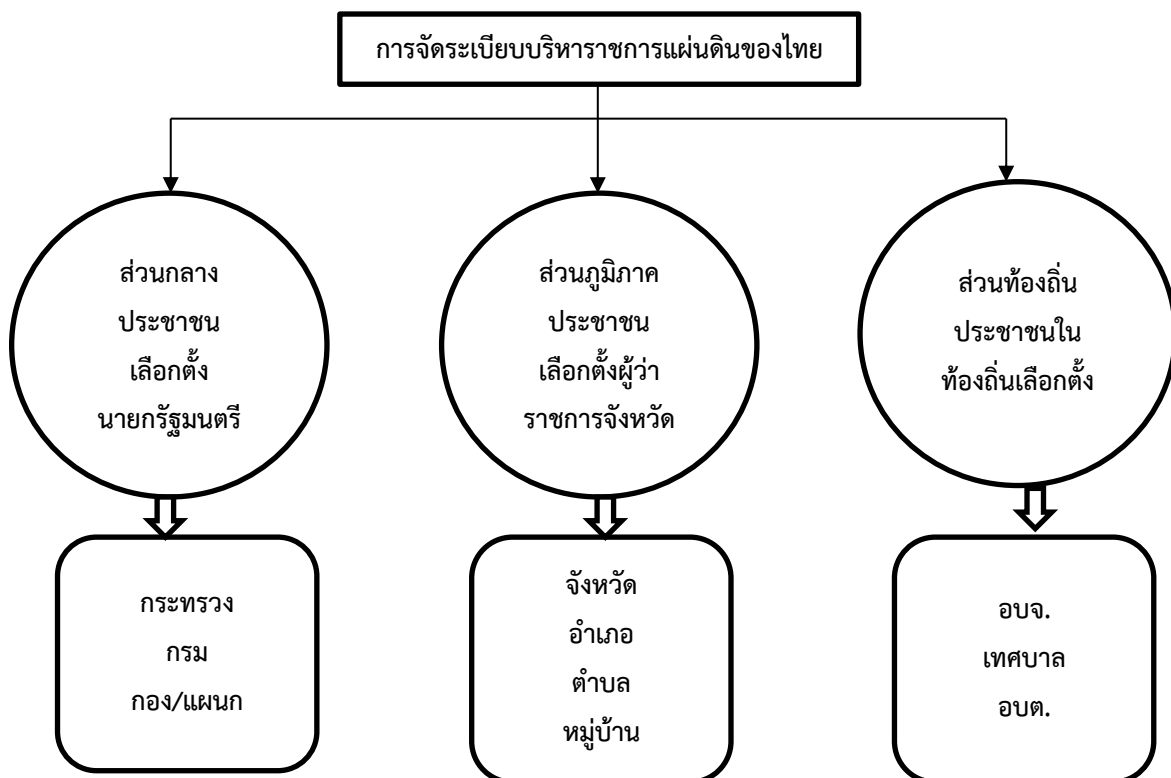

แผนภาพที่ 1 รูปแบบผู้ว่าราชการแบบใหม่

แผนภาพที่ 2 รูปแบบผู้ว่าราชการแบบเดิม

ผู้เขียนขอนำเสนอการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของไทย ดังนี้

แผนภาพที่ 3 จัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินใหม่

กล่าวคือ การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทยควรมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนในการมีส่วนร่วมที่มากขึ้นในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง การเปลี่ยนแปลงที่เสนอเพื่อให้ผู้ว่าราชการสามารถบริหารจัดการได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น พร้อมแก้ไขปัญหาระบบเก่าที่มีอุปสรรค เช่น การพึ่งพาระบบ

อุปถัมภ์และความล่าช้าในการตัดสินใจ โดยเน้นความโปร่งใสและการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในกรอบประชาธิปไตยที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย.(2555). **หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความรู้ความสามารถ ที่ต้องการ และคุณสมบัติของตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด.**สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2567 จาก http://www.personnel.moi.go.th/work/work2/examiner/pong/pong_02.doc.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2554). การกระจายอำนาจการปกครอง. **วารสารการเมืองและการบริหารท้องถิ่น**, 12(1), 45-67.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง.(2566a). **การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น Decentralization.** เชียงใหม่: ศูนย์สร้างสรรค์ เมืองเชียงใหม่.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2566b). **ผู้ว่าฯเลือกตั้ง โดยประชาชน The Governor by People’s Election.** เชียงใหม่: ศูนย์สร้างสรรค์เมืองเชียงใหม่.
- ดาวนภา เกตุทอง.(2563). การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองท้องถิ่น. **วารสาร มจร เพชรบุรี บริหารศาสตร์**,3(2),46-57.
- ไพฑูรย์ โพธิ์สว่าง และวิเชียร ต้นศิริ.(2556). **ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับคะแนนเสียงเลือกตั้งของผู้นำทางการเมืองของประเทศไทย.** ใน รายงานการวิจัย. ชลบุรี:มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภิรมย์พร ไชยยนต์. (2557). **การกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น: ศึกษากรณีการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในระดับจังหวัด.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขา นิติศาสตร์.กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (6 เมษายน 2560). **ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134, ตอนที่ 40 ก, หน้า 19-20, 67-70.**
- ลิขิต อีระเวคิน.(2549). **หลักการประชาธิปไตย 12 ประการ ที่นักการเมืองต้องเข้าใจและยึดถือ.**สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2567 จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9490000055325>.
- วุฒิสาร ตันไชย.(2558). **การกระจายอำนาจรัฐเพื่อการยกระดับประชาธิปไตยและสร้างความเป็นธรรม.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- สุกิจ เจริญรัตนกุล (บก.). (2529). **การเมือง-การบริหารราชการไทย: รวมบทความนักวิชาการต่างประเทศ ภาค 1 - ภาค 6.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2564). **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. พิมพ์ครั้งที่ 4.** กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

ศิลปาลัย: อนาคตภาพแห่งสายธารพุทธศิลป์และพุทธศาสตร์
Silpalai: The Scenario of Buddhist Art and Buddhology

สุรศักดิ์ พุทธธา
วรเชษฐ์ โทอิน
วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์
Surasak Buddha
Worachet Tho-un
Kalasin Buddhist Collage
Email: worachet.th@mbu.ac.th

วันที่รับบทความ: 7 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 25 กันยายน 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 26 กันยายน 2567
Received: September 7, 2024; Revised: September 25, 2024; Accepted: September 26, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีเจตจำนงเพื่อสะท้อนถึงการศึกษาศิลปะพุทธศิลป์และพุทธศาสตร์ภายใต้บริบทแห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยีในอนาคต การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศิลป์กับหลักธรรมทางพุทธศาสนาสมัยใหม่ผ่านการสำรวจพัฒนาการของพุทธศิลป์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโดยเน้นการผสมผสานระหว่างศิลปะดั้งเดิมกับศิลปะสมัยใหม่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบริบทแห่งการปรับตัวของพุทธศิลป์ตามการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและเทคโนโลยี รวมทั้งการพิจารณาบทบาทของสื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ถูกนำมาใช้ในการเผยแผ่พุทธศาสนาและพุทธศิลป์ สื่อนวัตกรรมเหล่านี้ทำหน้าที่ขยายขอบเขตของพุทธศิลป์ให้เข้าถึงผู้คนหลากหลายมากขึ้นทั้งในและนอกบริบทของพุทธศาสนา ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจะส่งผลให้เกิดการตีความใหม่ ๆ ของพุทธศิลป์ซึ่งอาจสร้างมิติใหม่ในเชิงสุนทรียศาสตร์และจริยธรรม เช่น การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง และสื่อดิจิทัลในการสร้างสรรค์และเผยแพร่ศิลปะพุทธให้เข้าถึงผู้ชมรุ่นใหม่ในยุคดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงนี้ยังช่วยขยายความเข้าใจในหลักธรรมของพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบันและสร้างการเชื่อมต่อระหว่างพุทธศิลป์ พุทธธรรม และการสื่อสารสมัยใหม่ที่มีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวต่อสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องได้อย่างกลมกลืนกับกาลเวลา

คำสำคัญ: พุทธศิลป์; พุทธศาสตร์; ศิลปาลัย; อนาคตภาพ

Abstract

This article aims to reflect the study of Buddhist art and Buddhology within the context of social, cultural, and technological changes in the future. It explores the relationship between Buddhist art and modern Buddhist teachings through an examination of the development of Buddhist art from the past to the present, focusing on the fusion of

traditional and modern art. This reflects the adaptation of Buddhist art in response to cultural and technological shifts. Additionally, the article examines the role of digital media and modern technologies in disseminating Buddhist teachings and Buddhist art. These innovative mediums serve to expand the reach of Buddhist art, making it accessible to a more diverse audience both within and beyond the Buddhist context. Technological advancements are likely to lead to new interpretations of Buddhist art, potentially creating new dimensions in aesthetics and ethics. For instance, the use of virtual reality (VR) and digital media in the creation and dissemination of Buddhist art can engage younger audiences in the digital age. Such changes help broaden the understanding of Buddhist teachings, aligning them with contemporary lifestyles. Moreover, they foster a connection between Buddhist art, Buddhist teachings, and modern communication, allowing for flexibility and adaptation to the ever-evolving social and technological landscape, in harmony with the passage of time.

Keywords: Buddhist Art; Buddhology; Silpalai; Scenario

บทนำ

สัญลักษณ์ทางศาสนา ศาสนวัตถุและศาสนสถาน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงผู้ศรัทธากับความเชื่อ ศีลธรรม และหลักคำสอนของศาสนาแต่ละแห่ง สัญลักษณ์ทางศาสนาเป็นภาพหรือเครื่องหมายที่แสดงถึงแนวคิดเชิงศาสนาอย่างลึกซึ้ง และเป็นที่ยอมรับร่วมกันในหมู่ผู้ศรัทธา เช่น ไม้กางเขนในศาสนาคริสต์ที่เป็นสัญลักษณ์ของการเสียสละและการฟื้นคืนชีพของพระเยซู ศาสนวัตถุ เช่น พระไตรปิฎกในศาสนาพุทธเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญและเป็นสัญลักษณ์ของคำสอนของพระพุทธเจ้า ศาสนสถาน เช่น โบสถ์ มัสยิด วัดและวิหาร เป็นสถานที่ที่ผู้ศรัทธาสามารถทำพิธีกรรม ศึกษาคำสอน และเสริมสร้างจิตวิญญาณของตนเองได้ บรรดาสัญลักษณ์ทางศาสนามีความสำคัญในการแสดงออกถึงหลักการ ความเชื่อและอัตลักษณ์ของศาสนานั้น ๆ เช่น ดวงดาวแห่งดาวิดในศาสนาฮิวที่แสดงถึงการเชื่อมโยงระหว่างโลกและสวรรค์ หรือโอม (Om) ในศาสนาฮินดูที่เป็นสัญลักษณ์ของเสียงศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของจักรวาล ศาสนวัตถุเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม หรือเป็นสิ่งที่มีความศักดิ์สิทธิ์ในตัวเอง เช่น ลูกประคำที่ใช้ในการสวดมนต์หรือตันตรีมหาโพธิ์ในศาสนาพุทธที่เป็นสัญลักษณ์ของการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า (Smart, N.,1998) ศาสนสถานเป็นสถานที่ที่ผู้ศรัทธาใช้เป็นที่ยี่ประกอบพิธีกรรม ศึกษาธรรมะและเสริมสร้างจิตวิญญาณ สถานที่เหล่านี้มักจะมีการออกแบบและตกแต่งที่สะท้อนถึงความเชื่อและประวัติศาสตร์ของศาสนานั้น ๆ เช่น วัดในศาสนาพุทธที่มีเจดีย์

เป็นสัญลักษณ์ของพระธาตุ หรือมหาวิหารเซนต์ปีเตอร์ (St. Peter's Basilica) ในศาสนาคริสต์ที่เป็นศูนย์กลางของศาสนจักรคาทอลิก (Vasudha, N. (2005))

สายธารแห่งศิลปาลัย

ผู้เขียนขอสะท้อนมุมมองแห่งความหมายของศิลปาลัยบนพื้นฐานของบริบทของการรวมตัวระหว่างศิลปะกับพุทธศาสตร์ กล่าวคือคำว่า “ศิลปาลัย” หมายความว่าความรวมถึงการผสมผสานระหว่างศิลปะและพุทธศาสตร์เพื่อสร้างสรรค์และรักษางานศิลปะที่สื่อถึงหลักธรรมและปรัชญาในพุทธศาสนา ศิลปะในบริบทนี้ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงความงามทางรูปแบบ แต่ยังเป็นสื่อที่เชื่อมโยงระหว่างจิตวิญญาณและความเชื่อทางศาสนาของผู้คนผ่านยุคสมัยต่าง ๆ ดังเช่น ในยุคสุโขทัย ซึ่งถือเป็นยุคทองของพุทธศิลป์ในประเทศไทย การสร้างสรรค์พุทธศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกถึงความเชื่อและศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา รูปแบบของพุทธศิลป์ในยุคนี้สะท้อนถึงความละเอียดอ่อนในด้านความงามและความประณีต ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการเคารพต่อองค์พระพุทธรูป แต่ยังเป็นการแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เมื่อพุทธศิลป์ก้าวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ การพัฒนาทางสังคมและเทคโนโลยีได้นำพาให้ศิลปะมีการเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับการตีความและประยุกต์ใช้ในบริบทใหม่ ๆ เช่น การใช้สื่อดิจิทัลในการสร้างภาพและเสียงเพื่อเผยแพร่พุทธศาสนาทำให้พุทธศิลป์สามารถเข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้อย่างกว้างขวาง (Shaw, 2018) การศึกษาเกี่ยวกับพุทธศิลป์ไม่ได้จำกัดเพียงแค่การวิเคราะห์ทางศิลปะ เช่น รูปแบบ รูปทรงและเทคนิคการสร้างสรรค์ แต่ยังเป็นการสำรวจลึกถึงไปถึงสภาพจิตใจและปรัชญาทางศาสนาที่สะท้อนอยู่ในงานศิลปะเหล่านั้น พุทธศิลป์เป็นการแสดงออกของความเชื่อ ความศรัทธาและความเข้าใจในพระพุทธศาสนาของผู้คนในแต่ละยุคสมัย ผ่านการสร้างสรรค์รูปเคารพและภาพวาดทางศาสนา เราสามารถเข้าใจได้ถึงวิถีการที่ผู้คนในยุคต่าง ๆ รับรู้และตีความหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า (Snodgrass, 2007) ในยุคสุโขทัย ตัวอย่างเช่น พุทธศิลป์สะท้อนถึงความสงบเรียบง่ายและความสมดุลที่เป็นลักษณะสำคัญของพุทธศาสนาในยุคนี้ การสร้างรูปปั้นพระพุทธรูปที่มีรูปลักษณะอ่อนช้อยและสีหน้าที่แสดงถึงความเมตตากรุณา แสดงถึงสภาพจิตใจที่มุ่งมั่นในการปฏิบัติธรรมและความเข้าใจในธรรมชาติของความทุกข์และการดับทุกข์ นอกจากนี้ การศึกษาเกี่ยวกับพุทธศิลป์ยังสามารถเปิดเผยถึงการเปลี่ยนแปลงทางปรัชญาที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย ตัวอย่างเช่น ในยุคอยุธยา พุทธศิลป์เริ่มมีการผสมผสานเข้ากับวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ที่เข้ามาสัมพันธ์กับสยาม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวของพุทธศาสนาและการตีความหลักธรรมในบริบทใหม่ ๆ

สำหรับมุมมองในอนาคตนั้น การวิเคราะห์แนวโน้มของพุทธศิลป์ในอนาคตต้องเริ่มต้นจากการทำความเข้าใจพุทธศิลป์ในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการสะท้อนปรัชญาและจิตใจของผู้คนในแต่ละยุคสมัย พุทธศิลป์เป็นการแสดงออกของความเชื่อทางศาสนา ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกทางศิลปะ แต่ยังสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมและปรัชญาทางศาสนาในแต่ละยุค การทำนายแนวโน้มของพุทธศิลป์ในอนาคตจึงต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้อย่างละเอียด (Sullivan, 2010) ในบริบทของสังคม

ปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยี การสื่อสารและวัฒนธรรม แนวโน้มของพุทธศิลป์น่าจะมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ผสมผสานระหว่างศิลปะดั้งเดิมกับสื่อใหม่ ๆ พุทธศิลป์ในอนาคตอาจไม่จำกัดอยู่เพียงแค่การสร้างสรรครูปเคารพหรือจิตรกรรมฝาผนัง แต่ยังรวมถึงสื่อดิจิทัล เช่น ภาพยนตร์ การ์ตูน หรือแอนิเมชัน ที่สามารถถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าในรูปแบบที่เข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Paine, 2013) การพัฒนาพุทธศาสตร์ในบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงก็เช่นกัน พุทธศาสตร์ในยุคปัจจุบันและอนาคตจะต้องสามารถตอบสนองต่อความต้องการและความท้าทายของสังคมที่ซับซ้อนมากขึ้น การเชื่อมโยงระหว่างพุทธศิลป์กับพุทธศาสตร์จะมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจและความตระหนักในหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา เช่น การใช้ศิลปะเพื่อสร้างสรรค์สื่อที่สามารถสื่อสารกับผู้คนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ยังคงรักษาความเป็นแก่นแท้ของพุทธศาสนา (Kinnard, 2006) และในอนาคต พุทธศิลป์และพุทธศาสตร์จะยังคงมีบทบาทในการรักษาและเผยแผ่พุทธศาสนา แต่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้คนในยุคใหม่และตอบสนองต่อความต้องการทางจิตวิญญาณของคนรุ่นใหม่ การพัฒนาเทคโนโลยีและสื่อใหม่ ๆ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการสร้างสรรค์และเผยแผ่พุทธศิลป์ในอนาคต (Lopez, 2002)

พุทธศิลป์: สายธารแห่งกาลเวลา

บริบทที่ 1 พุทธศิลป์ในประวัติศาสตร์

พุทธศิลป์ในประวัติศาสตร์ว่าด้วยการพิจารณาวิวัฒนาการตั้งแต่ยุคสุโขทัยจนถึงยุคปัจจุบันพุทธศิลป์มีประวัติศาสตร์ยาวนานที่สะท้อนถึงความเชื่อ ศรัทธาและปรัชญาทางศาสนาที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ศิลปะเหล่านี้ไม่เพียงแต่แสดงถึงความงดงามทางศิลปะ แต่ยังสะท้อนถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละยุคที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์และการพัฒนาของพุทธศิลป์ ดังนี้ (1) ยุคสุโขทัยถือเป็นยุคทองของพุทธศิลป์ในประเทศไทย รูปแบบของศิลปะในยุคนี้ได้รับอิทธิพลจากศิลปะอินเดียตอนใต้และศิลปะลังกาซึ่งนำมาสู่การสร้างสรรคพุทธรูปและจิตรกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เช่น พระพุทธรูปที่มีลักษณะอ่อนช้อย สง่างาม สีสันที่แสดงถึงความเมตตาและสงบ ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่เน้นไปทางด้านสมณะและวิปัสสนา (พรศิลป์ พูนสนอง, 2550) (2) เมื่อเข้าสู่ยุคอยุธยา พุทธศิลป์เริ่มมีการผสมผสานกับวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ศิลปะเขมรและศิลปะจีน ซึ่งมีผลให้พุทธศิลป์ในยุคนี้มีความหลากหลายมากขึ้น พระพุทธรูปในยุคนี้มีลักษณะมั่นคง หน้าตาเคร่งขรึม แสดงถึงอำนาจและความเป็นศูนย์กลางของการปกครองที่มีความเชื่อมโยงกับพุทธศาสนา นอกจากนี้ยังมีการสร้างเจดีย์และวัดวาอารามที่ยิ่งใหญ่และซับซ้อน แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของศาสนาและราชวงศ์ (ชาติรี ประกิตนันทการ, 2557) (3) ในยุครัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะช่วงรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 พุทธศิลป์ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกอย่างมาก เนื่องจากการเปิดประเทศและการติดต่อกับชาติตะวันตก พระพุทธรูปและจิตรกรรมเริ่มมีการผสมผสานระหว่างศิลปะแบบดั้งเดิมกับศิลปะตะวันตก เช่น การสร้างพระพุทธรูปที่มีรายละเอียดทางกายวิภาคที่ชัดเจนและมีการใช้เทคนิคแสงและเงาใน

จิตรกรรม (อุไรศรี วรเศรรินทร์, 2546) และ (4) ในยุคปัจจุบัน พุทธศิลป์ได้มีการปรับตัวและพัฒนาให้เข้ากับบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลง เช่น การใช้สื่อดิจิทัลในการสร้างสรรค์พุทธศิลป์ใหม่ ๆ ภาพยนตร์และแอนิเมชันที่สื่อถึงพุทธศาสนา การสร้างสรรค์ศิลปะที่สะท้อนถึงปัญหาสังคมร่วมสมัยผ่านมุมมองทางพุทธศาสนา ทำให้พุทธศิลป์ยังคงมีชีวิตและมีความสำคัญในสังคมปัจจุบัน (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2561) กล่าวได้ว่า พุทธศิลป์ในประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากหลายวัฒนธรรมและปรัชญา อิทธิพลจากอินเดียและลังกานในยุคแรก ๆ มีผลให้พุทธศิลป์เน้นความเรียบง่ายและสมถะ ขณะที่อิทธิพลจากจีนและเขมรในยุคต่อมา ทำให้พุทธศิลป์มีความซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้ อิทธิพลจากตะวันตกในยุครัตนโกสินทร์ทำให้พุทธศิลป์เปิดรับเทคนิคและรูปแบบใหม่ ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างความงามและความสมบูรณ์ของศิลปะไทย (ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ, 2560)

บริบทที่ 2 พุทธศิลป์ยุครัตนโกสินทร์ ว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัว

พุทธศิลป์ในยุครัตนโกสินทร์สะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวของศิลปะไทยในบริบทของการติดต่อกับโลกภายนอกในช่วงศตวรรษที่ 19 และ 20 การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงแต่เป็นผลมาจากการติดต่อกับตะวันตก แต่ยังสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในสมัยนั้น การศึกษาพุทธศิลป์ในยุครัตนโกสินทร์จึงเป็นการสำรวจถึงการผสมผสานระหว่างศิลปะดั้งเดิมกับรูปแบบใหม่ที่ได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศดังนี้ (1) การเปลี่ยนแปลงทางศิลปะในยุครัตนโกสินทร์ พระราชาธิราชและราชสำนักมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาเทคนิคการสร้างพุทธศิลป์ พระพุทธรูปและจิตรกรรมในยุคนี้เริ่มมีการใช้เทคนิคและสไตล์ที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก เช่น การใช้แสงและเงาในการสร้างมิติและความลึกในจิตรกรรม การปรับเปลี่ยนนี้ไม่เพียงแต่ทำให้พุทธศิลป์มีความงดงามมากขึ้น แต่ยังช่วยให้การแสดงออกทางศิลปะมีความหลากหลายและทันสมัย (2) การผสมผสานวัฒนธรรมและเทคโนโลยี การติดต่อกับตะวันตกในช่วงนี้ส่งผลให้เกิดการผสมผสานระหว่างศิลปะไทยกับศิลปะตะวันตก เช่น การนำเทคนิคการสร้างภาพสามมิติมาใช้ในจิตรกรรม การสร้างพระพุทธรูปด้วยวัสดุใหม่ ๆ เช่น โลหะและวัสดุผสมที่ไม่เคยใช้มาก่อน นอกจากนี้ยังมีการนำเข้าสินค้าศิลปะจากต่างประเทศ เช่น สถาปัตยกรรมจากยุโรปที่ส่งผลให้เกิดการสร้างวัดและพระราชวังที่มีสถาปัตยกรรมผสมผสาน (อุไรศรี วรเศรรินทร์, 2546) และ (3) ผลกระทบต่อการสร้างสรรค์พุทธศิลป์ การเปลี่ยนแปลงทางศิลปะในยุครัตนโกสินทร์ได้สร้างความหลากหลายให้กับพุทธศิลป์ เช่น การสร้างพระพุทธรูปที่มีลักษณะและสไตล์ใหม่ ๆ ที่สะท้อนถึงความรู้สึกของคนในสมัยยุคใหม่ การพัฒนานี้ยังช่วยให้พุทธศิลป์สามารถเข้าถึงผู้คนในยุคที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้การเผยแพร่พุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ ๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บริบทที่ 3 พุทธศาสตร์ในมิติศิลปะ

พุทธศาสตร์เป็นการศึกษาปรัชญาและหลักการของพระพุทธศาสนา ซึ่งครอบคลุมหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าสอนไว้เกี่ยวกับการดับทุกข์และการเข้าถึงนิพพาน การบูรณาการพุทธศาสตร์กับศิลปะเปิดโอกาสให้เราได้สำรวจถึงการแสดงออกทางศิลปะที่สะท้อนถึงหลักธรรมและความเชื่อทางพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง

บทความนี้จะสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสตร์และศิลปะ โดยเน้นที่การสร้างสรรคและการตีความศิลปะในบริบทของหลักธรรมพุทธศาสนา ศิลปะในบริบทของพุทธศาสตร์ไม่เพียงแต่เป็นการสร้างผลงานที่สวยงาม แต่ยังเป็นเครื่องมือในการสื่อสารหลักธรรมและความเชื่อทางพุทธศาสนา ศิลปะพุทธศิลป์ เช่น รูปปั้นพระพุทธรูป จิตรกรรมฝาผนัง และสถาปัตยกรรมวัด มีจุดมุ่งหมายเพื่อสะท้อนหลักธรรมที่สำคัญ เช่น สติ สมาธิ และปัญญา (Gombrich, 2008) ดังนี้ (1) การแสดงออกทางศิลปะในพุทธศาสนา เช่น การสร้างพระพุทธรูป พระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์สำคัญของพุทธศาสนา ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นเครื่องหมายทางศาสนา แต่ยังสะท้อนถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เช่น การทำพระพุทธรูปในท่าทางต่าง ๆ เช่น การนั่งสมาธิหรือการยืนในท่าที่แสดงถึงการปฏิบัติธรรม ซึ่งเป็นการสื่อสารหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงนิพพาน จิตรกรรมฝาผนัง การใช้จิตรกรรมฝาผนังในวัดเพื่อเล่าเรื่องราวของพระพุทธเจ้าและหลักธรรมศาสนาเป็นอีกหนึ่งวิธีที่ศิลปะได้ใช้ในการเผยแผ่พุทธศาสนา รูปภาพเหล่านี้มักจะสะท้อนถึงเหตุการณ์สำคัญในชีวิตของพระพุทธเจ้า เช่น การตรัสรู้และการแสดงธรรม (Wickremasinghe, 2015) และ สถาปัตยกรรมของวัด เช่น เจดีย์และวิหาร เป็นอีกหนึ่งรูปแบบของพุทธศิลป์ที่แสดงถึงการบูรณาการระหว่างศิลปะและหลักธรรมศาสนา การออกแบบและการตกแต่งวัดมีการสะท้อนถึงหลักธรรม เช่น ความสมดุลและความสงบ และ (2) การตีความพุทธศิลป์ในบริบทสมัยใหม่ กล่าวคือในยุคปัจจุบันการบูรณาการพุทธศาสนากับศิลปะยังคงมีความสำคัญโดยมีการใช้เทคนิคใหม่ ๆ และสื่อดิจิทัลในการสร้างสรรค์งานศิลปะที่สะท้อนถึงหลักธรรมพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น การใช้ภาพยนตร์และแอนิเมชันเพื่อเผยแพร่ความเข้าใจในหลักธรรมอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การพัฒนานี้ช่วยให้พุทธศาสนาสามารถเข้าถึงผู้คนในยุคใหม่ได้อย่างกว้างขวาง (Shaw, 2018)

บริบทที่ 4 ทฤษฎีศิลปะร่วมสมัย

ทฤษฎีศิลปะร่วมสมัยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดและปรากฏการณ์ที่กำหนดลักษณะของศิลปะในยุคปัจจุบัน ศิลปะร่วมสมัยสะท้อนถึงความหลากหลายของสื่อและเทคนิคที่เกิดขึ้นภายใต้บริบททางวัฒนธรรมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาทฤษฎีศิลปะร่วมสมัยจึงเป็นการสำรวจวิธีการที่ศิลปินและนักวิจารณ์ใช้ในการสร้างสรรค์และตีความงานศิลปะในยุคนี้ และแนวคิดหลักในทฤษฎีศิลปะร่วมสมัยสามารถมองผ่านสารัตถะในประเด็นดังต่อไปนี้ (1) ทฤษฎีศิลปะร่วมสมัยมักเน้นไปที่การสำรวจอัตลักษณ์และความหลากหลาย ศิลปินร่วมสมัยหลายคนใช้ผลงานศิลปะของตนในการสำรวจประเด็นทางอัตลักษณ์ เช่น เพศ เชื้อชาติ และชนชั้น โดยเน้นการตีความและการเปลี่ยนแปลงบทบาทของกลุ่มสังคมต่าง ๆ ในงานศิลปะ งานของศิลปิน เช่น Cindy Sherman และ Kehinde Wiley เป็นตัวอย่างของการใช้ศิลปะในการสำรวจและประกาศอัตลักษณ์ในสังคมร่วมสมัย (2) การบูรณาการสื่อศิลปะร่วมสมัยมีลักษณะเด่นในการบูรณาการสื่อหลายรูปแบบ การใช้สื่อหลายรูปแบบช่วยให้ศิลปินสามารถสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายและมีความซับซ้อน การบูรณาการสื่อช่วยให้ศิลปินสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีความหมายลึกซึ้งและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยีและวัฒนธรรม (3) ศิลปะเชิงวิพากษ์ ศิลปะร่วมสมัยมักมีลักษณะเชิงวิพากษ์ ซึ่งหมายถึงการใช้ศิลปะในการตั้งคำถามและวิจารณ์โครงสร้างทางสังคมและการเมือง ศิลปินที่ทำงานในแนวทาง

นี้มักจะสำรวจประเด็นทางสังคมและการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง การกดขี่ และความไม่เท่าเทียมกัน เช่น Banksy และ Ai Weiwei ที่ใช้ศิลปะของตนในการวิพากษ์วิจารณ์และสร้างความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาทางสังคม และ (4) การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มในศิลปะร่วมสมัย ประกอบด้วยศิลปะเชิงโต้ตอบและการพัฒนาของเทคโนโลยีดิจิทัลได้ส่งผลให้ศิลปะร่วมสมัยเกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเชิงโต้ตอบ ศิลปินร่วมสมัยหลายคนใช้เทคโนโลยีเชิงโต้ตอบในการสร้างผลงานที่ผู้ชมสามารถมีส่วนร่วมและมีประสบการณ์ทางศิลปะที่เปลี่ยนแปลงตามปฏิสัมพันธ์และศิลปะในพื้นที่สาธารณะศิลปะในพื้นที่สาธารณะได้กลายเป็นแนวโน้มสำคัญในศิลปะร่วมสมัย การนำศิลปะเข้าสู่พื้นที่สาธารณะช่วยให้ศิลปินสามารถเข้าถึงผู้ชมได้มากขึ้นและมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ชุมชน (Bishop, 2012) การใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะช่วยให้เกิดการสนทนาและการมีส่วนร่วมในประเด็นทางสังคมและวัฒนธรรม

พุทธศิลป์: สายธารแห่งอดีตและปัจจุบัน

การศึกษาเกี่ยวกับพุทธศิลป์ในยุคต่าง ๆ เป็นการสำรวจความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและแนวทางการสร้างสรรค์งานศิลปะที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนา วัฒนธรรม และการเมือง การวิเคราะห์พุทธศิลป์ในบริบททางประวัติศาสตร์ช่วยให้เราเข้าใจถึงการพัฒนาของศิลปะพุทธศาสนาและบทบาทของมันในสังคมต่าง ๆ การศึกษานี้จะครอบคลุมพุทธศิลป์ในสามช่วงหลัก ได้แก่ ยุคโบราณ ยุคกลางและยุคใหม่ โดยเน้นที่อิทธิพลที่สำคัญที่มีต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะ ดังนี้ (1) พุทธศิลป์ในยุคโบราณ สะท้อนได้จากอิทธิพลจากศาสนาและวัฒนธรรม ในยุคโบราณ พุทธศิลป์ได้รับอิทธิพลจากการแพร่กระจายของพุทธศาสนาในภูมิภาคต่าง ๆ งานศิลปะในยุคนี้มักสะท้อนถึงหลักธรรมและเหตุการณ์สำคัญในชีวิตของพระพุทธเจ้า เช่น การตรัสรู้และการแสดงธรรม รูปแบบพุทธศิลป์ในยุคนี้มีทั้งการแกะสลักภาพพระพุทธรูปในถ้ำและการสร้างพระเจดีย์ซึ่งมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ที่สื่อถึงความเชื่อในพระพุทธศาสนาและอิทธิพลทางการเมือง การสนับสนุนของราชวงศ์และผู้นำทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพุทธศิลป์ในยุคโบราณ ตัวอย่างเช่น พระเจ้าอโศกในอินเดียที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมศิลปะพุทธศาสนาและสร้างพระสถูป การสนับสนุนจากอำนาจการเมืองทำให้การสร้างสรรค์ศิลปะพุทธมีความเข้มแข็งและแพร่หลาย (2) พุทธศิลป์ในยุคกลาง สะท้อนได้จาก อิทธิพลจากศาสนาและวัฒนธรรม ในยุคกลาง พุทธศิลป์ได้รับอิทธิพลจากการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและการติดต่อทางการค้าผ่านเส้นทางสายไหม ศิลปะพุทธในช่วงนี้เริ่มมีลักษณะการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ศิลปะจีนและศิลปะทิเบตที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ภาพพระพุทธรูปและวัตถุทางศาสนา การสร้างสรรค์พุทธศิลป์ในยุคกลางจึงสะท้อนถึงการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของศาสนาและวัฒนธรรมที่มีการแลกเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง (Harrison, 2008) และอิทธิพลทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เช่น การสถาปนาราชวงศ์ใหม่และการเปลี่ยนแปลงอำนาจการปกครอง มีผลต่อการสร้างสรรค์พุทธศิลป์ในยุคกลาง เช่น การเปลี่ยนแปลงจากราชวงศ์ซ่งเป็นราชวงศ์หยวนในจีนที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบและลักษณะของพุทธศิลป์ (Wu, 2007) การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้เกิดความหลากหลายและการพัฒนาในศิลปะพุทธ

ศาสนา (3) พุทธศิลป์ในยุคใหม่ สะท้อนได้จากอิทธิพลจากศาสนาและวัฒนธรรม ในยุคใหม่พุทธศิลป์ได้รับอิทธิพลจากความหลากหลายของศิลปะสมัยใหม่และการเคลื่อนไหวทางศิลปะในระดับโลก ศิลปินร่วมสมัยได้ใช้เทคนิคและสื่อใหม่ ๆ เพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะที่สะท้อนถึงหลักธรรมพุทธศาสนาในบริบทสมัยใหม่ (Shaw, 2018) การบูรณาการของศิลปะพุทธศาสนากับศิลปะร่วมสมัยช่วยให้ศิลปะพุทธยังคงมีความหมายและความสำคัญในยุคปัจจุบัน (Bishop, 2012) และอิทธิพลทางการเมือง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในยุคใหม่ เช่น การเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองและความท้าทายทางการเมือง มีผลต่อการสร้างสรรค์พุทธศิลป์ ตัวอย่างเช่น การใช้ศิลปะพุทธในการวิพากษ์วิจารณ์สังคมและการเมืองในประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ปกครองอย่างรวดเร็ว การสร้างสรรค์พุทธศิลป์ในยุคใหม่จึงสะท้อนถึงการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงและการท้าทายทางการเมือง ดังนั้น การศึกษาพุทธศิลป์ในแต่ละยุคช่วยให้เราเห็นความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในศิลปะพุทธศาสนาที่ได้รับอิทธิพลจากศาสนา วัฒนธรรม และการเมือง การวิเคราะห์เหล่านี้ช่วยให้เราเข้าใจถึงบทบาทและความสำคัญของพุทธศิลป์ในแต่ละยุค รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะพุทธศาสนากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง

พุทธศิลป์: สายธารแห่งศิลปะในยุคสมัยใหม่

พุทธศิลป์ในยุคสมัยใหม่ได้เผชิญกับความท้าทายและโอกาสที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยี ศิลปะพุทธศาสนาไม่เพียงแต่ต้องปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัย แต่ยังต้องค้นหาวิธีใหม่ ๆ ในการสื่อสารและเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา บทความนี้จะสำรวจการปรับตัวและการฟื้นฟูของพุทธศิลป์ในสังคมปัจจุบัน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับสื่อใหม่ ๆ ที่มีบทบาทในการเผยแผ่พุทธศาสนา สามารถสะท้อนผ่านมุมมองดังต่อไปนี้ (1) การปรับตัวของพุทธศิลป์ในยุคสมัยใหม่ผ่านบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางศิลปะ พุทธศิลป์ในยุคสมัยใหม่ได้ปรับตัวด้วยการนำเสนอแนวทางการสร้างสรรค์ที่หลากหลายและร่วมสมัย ศิลปินพุทธศาสนาร่วมสมัยเริ่มใช้สื่อใหม่ ๆ และการฟื้นฟูการรักษา การฟื้นฟูพุทธศิลป์ในยุคปัจจุบันมีความสำคัญในการรักษาและอนุรักษ์งานศิลปะที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยีในการฟื้นฟูและอนุรักษ์พุทธศิลป์ ช่วยให้สามารถบันทึกและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะพุทธได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฟื้นฟูเหล่านี้ช่วยให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงและศึกษางานศิลปะพุทธจากยุคต่าง ๆ ได้มากขึ้น และ (2) ความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับสื่อใหม่ ๆ ผ่านบริบทของสื่อดิจิทัลและศิลปะพุทธ การใช้สื่อดิจิทัลได้สร้างโอกาสใหม่ ๆ สำหรับการเผยแผ่พุทธศาสนา ศิลปินพุทธศาสนาที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถสร้างประสบการณ์ที่เป็นเอกลักษณ์และดึงดูดผู้ชมรุ่นใหม่ (Shaw, 2018) และศิลปะในสื่อสังคมออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นช่องทางที่สำคัญสำหรับการเผยแพร่และสนับสนุนพุทธศิลป์ ศิลปินและวัดต่าง ๆ ใช้แพลตฟอร์มเพื่อเผยแพร่ผลงานศิลปะพุทธและหลักธรรม (Bishop, 2012) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้สามารถเข้าถึงผู้ชมที่หลากหลายและกระจายข้อมูลเกี่ยวกับพุทธศาสนาได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น การปรับตัวและการฟื้นฟูของพุทธศิลป์ในยุคสมัยใหม่เป็นกระบวนการที่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคม

การใช้สื่อใหม่ ๆ จึงมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่พุทธศาสนาและสร้างสรรค์ประสบการณ์ใหม่สำหรับผู้ชม การศึกษาและการเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ช่วยให้เราเห็นถึงความสำคัญของพุทธศิลป์ในบริบทสมัยใหม่

อนาคตภาพของพุทธศิลป์และพุทธศาสตร์

เมื่อเราพิจารณาถึงแนวโน้มและการพัฒนาในอนาคต ทิศทางการพัฒนาของพุทธศิลป์ในอนาคต การผสมผสานระหว่างศิลปะดั้งเดิมและศิลปะสมัยใหม่จะทำให้มองเห็นฉากทัศน์แห่งพุทธศิลป์เป็นสาขาของศิลปะที่ได้รับอิทธิพลจากหลักธรรมและประเพณีของพระพุทธศาสนา การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของพุทธศิลป์ในอนาคตจะสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเทคโนโลยี รวมถึงการผสมผสานระหว่างศิลปะดั้งเดิมและศิลปะสมัยใหม่ การศึกษานี้จะสำรวจแนวโน้มและการพัฒนาของพุทธศิลป์ในอนาคต รวมถึงการผสมผสานระหว่างศิลปะดั้งเดิมและศิลปะสมัยใหม่ที่อาจเกิดขึ้นบนสายธารแห่งกาลเวลา ดังนี้

1. บริบทแห่งแนวโน้มการพัฒนาของพุทธศิลป์ในอนาคต ประกอบด้วย (1) การรวมเทคโนโลยีและศิลปะดั้งเดิม การพัฒนาเทคโนโลยีกำลังมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์พุทธศิลป์ในอนาคต ศิลปินพุทธศาสนาจะสามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ในการสร้างงานศิลปะที่มีความสมจริงและเป็นเอกลักษณ์ (Shaw, 2018) การผสมผสานเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ากับศิลปะดั้งเดิมจะช่วยให้พุทธศิลป์เข้าถึงผู้ชมรุ่นใหม่และสร้างความสนใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา (Bishop, 2012) (2) การฟื้นฟูศิลปะพุทธศาสนา การฟื้นฟูศิลปะพุทธศาสนาในอนาคตจะมุ่งเน้นที่การอนุรักษ์และการฟื้นฟูงานศิลปะที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยีการอนุรักษ์จะช่วยให้สามารถบันทึกและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะพุทธในรูปแบบใหม่ การฟื้นฟูนี้จะช่วยให้ศิลปะพุทธสามารถรักษาความสมบูรณ์และความสำคัญในยุคปัจจุบัน และ (3) การสร้างสรรค์ร่วมสมัย การผสมผสานระหว่างศิลปะดั้งเดิมและศิลปะร่วมสมัยจะเป็นแนวโน้มสำคัญในการพัฒนาพุทธศิลป์ในอนาคต ศิลปินพุทธศาสนาจะเริ่มใช้เทคนิคใหม่ ๆ และวัสดุสมัยใหม่ในการสร้างผลงานศิลปะที่สะท้อนถึงหลักธรรมของพระพุทธศาสนาในรูปแบบที่ทันสมัย การสร้างสรรค์นี้อาจรวมถึงการใช้วัสดุรีไซเคิล การสร้างงานศิลปะที่มีลักษณะทางสังคมและการเมือง และการสำรวจแนวทางใหม่ ๆ ในการแสดงออกทางศิลปะ

2. การผสมผสานระหว่างศิลปะดั้งเดิมและศิลปะสมัยใหม่ ประกอบด้วย (1) การใช้สื่อดิจิทัลในศิลปะพุทธ ศิลปะพุทธในยุคปัจจุบันเริ่มเห็นการใช้สื่อดิจิทัลเป็นส่วนสำคัญในการสร้างผลงานศิลปะ การใช้เทคนิคการสร้างภาพ 3D การสร้างภาพดิจิทัล และการจัดนิทรรศการเสมือนจริงช่วยให้พุทธศิลป์สามารถนำเสนอในรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์และเข้าถึงผู้ชมที่หลากหลาย (Shaw, 2018) การใช้สื่อดิจิทัลช่วยให้สามารถนำเสนอพุทธศิลป์ในรูปแบบใหม่และสร้างการมีส่วนร่วมที่ลึกซึ้งกับผู้ชม (Bishop, 2012) (2) การสร้างสรรค์แบบบูรณาการ การสร้างผลงานศิลปะพุทธในอนาคตจะเน้นที่การบูรณาการระหว่างศิลปะดั้งเดิมและศิลปะร่วมสมัย การผสมผสานนี้จะช่วยให้สามารถรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปะพุทธในขณะที่ตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของสังคมปัจจุบัน ดังนั้น การพัฒนาและการผสมผสานระหว่างศิลปะดั้งเดิมและศิลปะสมัยใหม่ในพุทธศิลป์ในอนาคตจะช่วยให้พุทธศิลป์สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของ

สังคมปัจจุบันผ่านหลักพุทธศาสตร์ การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และการฟื้นฟูศิลปปะทุทจะช่วยให้สามารถรักษา ความสำคัญและความสมบูรณ์ของพุทธศิลป์ในยุคปัจจุบัน การสร้างสรรค์ที่รวมศิลปะดั้งเดิมและศิลปะร่วมสมัย จะเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนาพุทธศิลป์ในอนาคต

แต่หากเมื่อเรามองสะท้อนผ่านมุมมองของบทบาทของศิลปะในการเผยแผ่พุทธศาสตร์ การคาดการณ์ ถึงบทบาทที่ศิลปะจะมีต่อการเผยแผ่และการรักษาพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล จะพบว่า ศิลปะมีบทบาทสำคัญใน การเผยแผ่พุทธศาสนา โดยการนำเสนอและสื่อสารหลักธรรมของพระพุทธศาสนาในรูปแบบที่เป็นภาพและ เสียงที่ดึงดูดความสนใจของผู้ชม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในปัจจุบันกำลังเปิดโอกาสใหม่ ๆ สำหรับศิลปะในการเผยแผ่และรักษาพุทธศาสนา บทความนี้จะสำรวจบทบาทของศิลปะในการเผยแผ่พุทธ ศาสตร์ และคาดการณ์ถึงบทบาทที่ศิลปะจะมีต่อการเผยแผ่และการรักษาพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล ดังนี้ (1) ด้านบทบาทของศิลปะในการเผยแผ่พุทธศาสตร์ คือ การสร้างความเข้าใจและการเข้าถึงหลักธรรมศิลปะพุทธ ศาสนาในรูปแบบต่าง ๆ การใช้ศิลปะในการนำเสนอเรื่องราวทางพุทธศาสนาในรูปแบบที่มีความงดงามและ สร้างสรรค์ช่วยกระตุ้นความสนใจและทำให้ผู้ชมรู้สึกเชื่อมโยงกับหลักธรรมได้ดีขึ้น (Shaw, 2018) และการ รักษาและอนุรักษ์พุทธศาสนา ศิลปะพุทธศาสนาไม่เพียงแต่มีบทบาทในการเผยแผ่หลักธรรม แต่ยังมีบทบาท สำคัญในการรักษาและอนุรักษ์พุทธศาสนา การสร้างสรรค์งานศิลปะใหม่ ๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากศิลปะดั้งเดิม สามารถช่วยรักษาความสมบูรณ์และความสำคัญของพุทธศิลป์ในยุคปัจจุบัน การใช้เทคโนโลยีในการบันทึก และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะพุทธทำให้สามารถรักษาและเข้าถึงงานศิลปะพุทธได้มากขึ้น และ (2) ด้าน การคาดการณ์บทบาทของศิลปะในการเผยแผ่และรักษาพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย การใช้สื่อดิจิทัล ในการสร้างสรรค์ สื่อดิจิทัลมีศักยภาพสูงในการสร้างประสบการณ์ที่เป็นเอกลักษณ์และมีปฏิสัมพันธ์สำหรับ การเผยแผ่พุทธศาสนา การใช้สื่อดิจิทัลและการแสดงสดออนไลน์จะช่วยให้สามารถเข้าถึงผู้ชมได้ทั่วโลก การใช้ เทคโนโลยีเสมือนจริงเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางพุทธศาสนาจะช่วยให้ผู้ชมมี ประสบการณ์ที่มีความหมายมากขึ้น (Bishop, 2012) การสร้างสรรค์และการเผยแพร่เนื้อหา ศิลปะร่วมสมัย จะมีบทบาทสำคัญในการสร้างเนื้อหาใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา การใช้ศิลปะร่วมสมัยในการแสดงออก ทางพุทธศาสนาจะช่วยให้การเผยแผ่พุทธศาสนาสามารถตอบสนองต่อความสนใจของผู้ชมรุ่นใหม่ การ สร้างสรรค์ที่รวมเอาเทคนิคและสื่อใหม่ ๆ จะช่วยให้การเผยแผ่พุทธศาสนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ การสร้างชุมชนออนไลน์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแพร่และสนับสนุนศิลปะพุทธศาสนาจะช่วยสร้าง ชุมชนออนไลน์ที่เชื่อมโยงผู้คนที่มีความสนใจในพุทธศาสนา การสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์ที่ให้ผู้คนสามารถ แชร์และอภิปรายเกี่ยวกับศิลปะพุทธและหลักธรรม จะช่วยกระตุ้นการสนทนาและการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าศิลปะมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พุทธศาสนาและการรักษาพุทธศาสนา โดยการใช้ เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการสร้างสรรค์งานศิลปะที่ตอบสนองต่อความสนใจของผู้ชมในยุคปัจจุบัน การ คาดการณ์ถึงบทบาทของศิลปะในอนาคตแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างประสบการณ์ที่ลึกซึ้งและมี ปฏิสัมพันธ์ที่ช่วยในการเผยแผ่และรักษาพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ

บทสรุป

การบูรณาการพุทธศิลป์ในหลักสูตรการศึกษาและการฝึกอบรมด้านศิลปะสามารถเสริมสร้างความเข้าใจและการเผยแพร่พุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ พุทธศิลป์เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสารหลักธรรมและปรัชญาของพระพุทธศาสนา การนำพุทธศิลป์มาใช้ในการสถาบันการศึกษาไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มพูนความรู้ทางศิลปะ แต่ยังช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในหลักธรรมและประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ดังนี้

สาระที่ 1 การบูรณาการพุทธศิลป์ในหลักสูตรการศึกษาผ่านบริบทแห่ง (1) การรวมพุทธศิลป์ในหลักสูตรการศึกษา การบูรณาการพุทธศิลป์ในหลักสูตรการศึกษาควรเริ่มต้นจากการรวมพุทธศิลป์เข้าไปในวิชาเรียนที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติศาสตร์ศิลปะ ศิลปะไทยและวัฒนธรรม การเรียนรู้เกี่ยวกับพุทธศิลป์ควรรวมถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ของศิลปะพุทธ เทคนิคการสร้างสรรค์และความหมายทางศาสนาและวัฒนธรรมของพุทธศิลป์ (Baker, 2015) การเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และศิลปะจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบริบททางวัฒนธรรมและศาสนาที่เป็นพื้นฐานของพุทธศิลป์ และ (2) การใช้พุทธศิลป์ในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การศึกษาเกี่ยวกับพุทธศิลป์สามารถช่วยในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การวิเคราะห์และตีความศิลปะพุทธจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจปรัชญาและหลักธรรมของพุทธศาสนาได้ดีขึ้น (Collins, 2011) การทำความเข้าใจในรายละเอียดของพุทธศิลป์และการเชื่อมโยงกับหลักธรรมจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในความซับซ้อนของศิลปะและศาสนา (Vong, 2017)

สาระที่ 2 การฝึกอบรมด้านศิลปะเพื่อการเผยแพร่พุทธศาสนาผ่านบริบทแห่ง (1) การจัดหลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับครูและนักศึกษา การฝึกอบรมด้านศิลปะสำหรับครูและนักศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการเผยแพร่พุทธศาสนา การจัดหลักสูตรการฝึกอบรมที่เน้นการใช้พุทธศิลป์ในการสอนและการสร้างสรรค์ศิลปะพุทธจะช่วยให้ครูและผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการเผยแพร่พุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ (Kumar, 2014) การฝึกอบรมควรรวมถึงการสอนเทคนิคการสร้างสรรค์ศิลปะพุทธ การทำความเข้าใจในความหมายและความสำคัญของพุทธศิลป์ และการเรียนรู้วิธีการใช้ศิลปะในการสื่อสารหลักธรรม (Ishikawa, 2019) (2) การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาทางศิลปะที่เชื่อมโยงกับพุทธศาสนา การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาทางศิลปะที่เชื่อมโยงกับพุทธศาสนาเป็นวิธีที่ดีในการเผยแพร่และอนุรักษ์พุทธศิลป์ โปรแกรมการศึกษาเหล่านี้ควรรวมถึงการสร้างโอกาสให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้และสร้างสรรค์พุทธศิลป์ การจัดนิทรรศการและการแสดงศิลปะพุทธเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการแสดงผลงานและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา (Miller, 2018) การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเหล่านี้จะช่วยสร้างความตระหนักรู้และความเข้าใจในศิลปะพุทธและหลักธรรมของพระพุทธศาสนา (Davis, 2013) (3) บทบาทของสื่อดิจิทัลในการเผยแพร่พุทธศาสนาและศิลปะ สื่อดิจิทัลเช่นเว็บไซต์, บล็อก, และสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่เนื้อหาทางศาสนา เช่น ข้อความธรรมะ, สอนพระธรรม, และบทความเกี่ยวกับศิลปะพุทธ การสร้างเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาทางศาสนาและศิลปะพุทธสามารถเข้าถึงผู้คนทั่วโลกได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (Smith, 2019) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น

Facebook, Instagram, และ YouTube ทำให้สามารถเผยแพร่พุทธศาสนาและศิลปะพุทธในรูปแบบที่หลากหลาย รวมถึงวิดีโอการสอน การถ่ายทอดสดพิธีกรรมและการแชร์ภาพและข้อมูลเกี่ยวกับพุทธศิลป์ สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้การเผยแพร่พุทธศาสนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและตอบสนองได้รวดเร็วต่อความต้องการของผู้ใช้ (Lee, 2021) และ (4) ความท้าทายในการใช้สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีในการเผยแพร่พุทธศาสนาและศิลปะหนึ่งในความท้าทายหลักคือการรักษาความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูลเกี่ยวกับพุทธศาสนาและศิลปะพุทธ การเผยแพร่ข้อมูลที่ผิดพลาดหรือบิดเบือนอาจส่งผลกระทบต่อการรับรู้และความเข้าใจของประชาชน การตรวจสอบและรับรองข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้จึงเป็นสิ่งสำคัญ (Miller, 2018) และการใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่พุทธศาสนาและศิลปะอาจเสี่ยงต่อการละเมิดความเป็นธรรมและวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น การใช้ภาพพุทธศิลป์ในสื่อโฆษณาหรือการตลาดอาจสร้างความไม่พอใจในชุมชนที่เคารพศิลปะพุทธ (Williams, 2020) การใช้เทคโนโลยีควรคำนึงถึงการรักษาความเป็นธรรมและเคารพวัฒนธรรมท้องถิ่น (Kumar, 2019) ดังนั้น การบูรณาการพุทธศิลป์ในหลักสูตรการศึกษาและการฝึกอบรมด้านศิลปะเป็นแนวทางที่สำคัญในการเผยแพร่และอนุรักษ์พุทธศาสนา การรวมพุทธศิลป์เข้าไปในหลักสูตรการศึกษาและการฝึกอบรมจะช่วยเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการสร้างสรรค์พุทธศิลป์ และเสริมสร้างความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- ชาติรี ประกิตนันทการ. (2557). **พุทธศิลป์ในสมัยอยุธยา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ. (2560). อิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างชาติที่มีต่อพุทธศิลป์ไทย. **วารสารศิลปะไทย**, 8(2), 14-26.
- พรศิลป์ พูนสนอง. (2550). **พุทธศิลป์สุโขทัย: การสะท้อนปรัชญาทางพุทธศาสนา**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2561). **พุทธศิลป์ในยุคดิจิทัล**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุไรศรี วรสระรินทร์. (2546). **พุทธศิลป์รัตนโกสินทร์: การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัว**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- Baker, C. (2015). **Understanding Buddhist art: An introduction to Buddhist art and iconography**. Oxford University Press.
- Bishop, C. (2012). **Artificial hells: Participatory art and the politics of spectatorship**. Verso Books.
- Collins, S. (2011). **Buddhist philosophy: A historical analysis**. Routledge.
- Davis, T. (2013). **Teaching and learning with the arts: Integrating art into the curriculum**. Wiley-Blackwell.

- Gombrich, E. H. (2008). **How Buddhism began: The condition of the early Sangha.** University of Chicago Press.
- Ishikawa, K. (2019). **Art and religion: Exploring the intersection of creativity and spirituality.** Springer.
- Kinnard, J. N. (2006). **Buddhist images and the technology of devotion in Asia.** Routledge.
- Kumar, P. (2019). **Innovations in art education: New perspectives and practices.** Palgrave Macmillan.
- Lee, S. (2021). **The impact of social media on modern religious practices.** Cambridge University Press.
- Lopez, D. S. (2002). **A modern Buddhist Bible: Essential readings from East and West.** Beacon Press.
- Miller, T. (2018). **Heritage and education: Strategies for sustainable development.** Routledge.
- Paine, R. (2013). **The anthropology of Buddhism and Hinduism: Weberian themes.** Routledge.
- Smith, L. (2019). **Uses of heritage.** Routledge.
- Snodgrass, A. (2007). **The symbolic art of Buddhist sculpture.** Paragon Book Reprint Corp.
- Vasudha, N. (2005). **The Hindu worldview.** In C. S. King & R. K. Burkholder (Eds.), *Faiths and Traditions*, (pp. 78-92). Routledge.
- Vong, M. (2017). Critical thinking and Buddhist philosophy: A comparative study. **Journal of Buddhist Studies**, 20(1), 45-58.
- Wickremasinghe, N. (2015). **The art of Buddhist narrative: A study of the visual depiction of the Jataka tales.** South Asia Press.
- Williams, A. (2020). **Cultural sensitivity in digital media: Case studies and strategies.** Routledge.
- Wu, K. (2007). **The art of the Yuan dynasty.** Yale University Press.

ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดในประเทศไทย Social Movements of Pride Parade in Thailand

นิพนธ์ คุ้มสนุก
พลอยพัชรา ไควสุวรรณกิจ
จักรพันธ์ ลิ้มมั่งกูร
ณัฐพร อินทะกันท์
มหาวิทยาลัยนอร์ท - เชียงใหม่
Nippeach Krueangsasuk
Ploypatcha Kowsuwankit
Jakkraparn Limungkur
Nattaporn Intagun
North- Chiang Mai University
Email: nippeach@northcm.ac.th

วันที่รับบทความ: 24 กันยายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 2 ตุลาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 4 ตุลาคม 2567

Received: September 24, 2024; Revised: October 2, 2024; Accepted: October 4, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดในประเทศไทยได้เสนอข้อเรียกร้องของกลุ่ม LGBTQ+ โดยเฉพาะการเปิดเผยตัวตน ทศนคติของการมองเพศที่หลากหลายของสังคมไทย สิ่งเหล่านี้ตามมาพร้อมกับสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลทั้งในเรื่องการใช้ชีวิตในสังคม ด้านการทำงาน ด้านชีวิตส่วนตัว คู่ชีวิต และกฎหมายส่งผลให้ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดจึงมีรูปแบบการเคลื่อนไหวที่สร้างความตื่นตัวให้แก่สายตาประชาชนและแฝงนัยยะสำคัญทางการเมืองอย่างยิ่งยวด คณะผู้เขียนจึงเริ่มศึกษาประวัติศาสตร์ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดประเทศตะวันตกมีความเป็นมาและรูปแบบขบวนการเคลื่อนไหวเป็นอย่างไร เมื่อขบวนการเรียกร้องสิทธิของ LGBTQ+ ตะวันตกเริ่มประสบผลสำเร็จแบบประชาธิปไตยอันแบ่งบานอย่างแท้จริงอย่างไรก็ดี ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดในประเทศไทย คือ ขบวนการเคลื่อนไหวแนวใหม่รูปแบบหนึ่งโดยมีเป้าหมายชัดเจนเรื่องอุดมการณ์เพื่อขับเคลื่อนสิทธิของเพศหลากหลายในสังคมไทย เช่น ขบวนการไพรด์พาเหรดกรุงเทพมหานคร ภูเก็ต ขอนแก่น เชียงใหม่ เป็นต้น ภายในขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดมีทั้งรูปแบบการเดินขบวน การแต่งกายชุดแฟนตาซี การเปิดเวทีเสวนาวิชาการ เรียกร้องสิทธิกฎหมายความเท่าเทียม แสดงนิทรรศการ แสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือให้สังคมยอมรับพื้นที่ความเท่าเทียมทางเพศ ด้วยผู้นำขบวนการเหล่านี้ส่วนใหญ่มักมาจากภาคประชาสังคมและภาคส่วนอื่น ๆ มีความพยายามเปลี่ยนแปลงสังคมและต่อรองอำนาจรัฐกับสิทธิอื่นที่มีในฐานะปัจเจกชนผู้ถูกปกครองระบอบประชาธิปไตยคล้ายขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดตะวันตก

สรุปผลการศึกษาตามข้างต้น พบว่า ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดในประเทศไทย มีรูปแบบขบวนการเคลื่อนไหวแบบสันติวิธีจึงต้องใช้ความรุนแรงประนีประนอมซึ่งกันและกันเพื่อตอบโต้รัฐมักใช้วิธีการต่อสู้

เชิงสัญลักษณ์ บางครั้งขบวนการเคลื่อนไหวมีท่าทีในการต่อรองอำนาจรัฐ โดยใช้การกดดันผ่านข้อเรียกร้องทางกฎหมาย หรือสร้างความตระหนักในเรื่องสิทธิทางเพศให้คนในสังคมไทยได้รับรู้ถึงตัวตนในฐานะมนุษย์คนหนึ่งเพื่อปลูกเร้าประชาชนให้ยอมรับเพศที่แตกต่าง

คำสำคัญ: ขบวนการเคลื่อนไหว; ไพร์ดพาเหรด; ประเทศไทย

Abstract

The academic article on the Pride parade movement in Thailand presents the demands of the LGBTQ+ community, particularly regarding self-disclosure and societal attitudes toward diverse sexualities in Thai society. These demands are accompanied by personal freedoms concerning social life, work, personal relationships, and legal rights. Consequently, the Pride parade movement has developed into a form of activism that raises public awareness and carries significant political implications. The authors thus begin by studying the history of the Pride movement in Western countries, exploring its origins and the evolution of its activism, especially as the demands for LGBTQ+ rights in the west began to achieve success in a truly flourishing democracy. However showed that Pride parades in Thailand are a new type of movement with a clear goal of ideology to drive the rights of diverse genders in Thai society, such as the Pride Parades in Bangkok, Phuket, Khon Kaen, Chiang Mai, etc. Within the Pride Parade movement, there are both marching styles. Fantasy costume: Opening the academic forum Demanding rights and equality laws show exhibition Show local culture or for society to accept gender equality spaces. The leaders of these movements mostly coming from civil society and other sectors, they are trying to change society and negotiate state power and rights that they should have as citizens of a democratic government, similar to the Pride movement. western parade.

The study results that the Pride parade movement in Thailand employs a non-violent and conciliatory approach in its activism. The movement often utilizes symbolic forms of protest and, at times, adopts a negotiating stance towards state power by exerting pressure through legal demands. Additionally, it aims to raise awareness about sexual rights, encouraging Thai society to recognize and accept diverse identities as part of humanity, thereby fostering public acceptance of different sexual orientations.

Keyword: Social Movements; Parade Parade; Thailand

บทนำ

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่ (New social movement) ในทศวรรษ 1970 ถูกตีความว่าเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องทางการเมืองและสังคมโดยเป้าหมายการเคลื่อนไหวในลักษณะนี้มุ่งเป้าหมายไปที่การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ (The rights movements) กลุ่มผู้เคลื่อนไหวมักมีอุดมการณ์เดียวกันและต้องการต่อสู้ เพื่อลบล้างชุดความคิดแบบเก่าโดยสร้างสังคมวัฒนธรรมใหม่ หรือ ชื่อเรียกร้องแบบใหม่ขึ้นมาแทนที่ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2540) ยกตัวอย่างเช่น ประวัติศาสตร์เมื่อปี ค.ศ.1969 สถานการณ์สโตนวอลล์อินน์ ณ กรุงนิวยอร์ก เกิดขบวนการเคลื่อนไหวที่เรียกตนเองว่า “เกย์ไพรด์” ภายในเหตุการณ์มีความโกลาหลจลาจล และมีการประท้วงของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศอย่างรุนแรงในประเด็นการถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมและไม่เคารพสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศเนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจนิวยอร์กพยายามใช้กำลังเข้าจับกุมผู้ที่แต่งตัวไม่ตรงกับเพศกำเนิดของตัวเองและทวีความรุนแรงในการต่อสู้มากขึ้น จากนั้นการเดินขบวนเรียกร้องสิทธิของ LGBT Pride ทุก ๆ ปีของเดือนมิถุนายน จึงเป็นเชื้อเพลิงสำคัญของขบวนการเคลื่อนไหวในการปลุกระดมขบวนการไพรด์พาเหรดของกลุ่มหลากหลายทางเพศเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์สโตนวอลล์อินน์และสร้างเกียรติภูมิ ความภูมิใจในตัวตนของตัวเองอีกด้วย (David Carter, 2004)

ในปัจจุบันขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดนับว่าเป็นขบวนการเคลื่อนไหวใหม่โดยมีเป้าหมายเพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพทางเพศผ่านทางสัญลักษณ์ คือ ธงสีรุ้ง เป็นตัวแทนของความหลากหลายทางเพศและให้ความหมายในความภูมิใจต่ออัตลักษณ์และศักดิ์ศรีที่พยายามต่อสู้ในความยุติธรรม ไม่เพียงแต่ประเทศตะวันตกเท่านั้นที่ได้รับอิทธิพลการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรด สำหรับประเทศไทยเองก็ได้รับกระแสนิยมทางวัฒนธรรมจึงมีการเดินขบวนไพรด์ครั้งแรกในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2542 ตามมาด้วยเมืองพัทยาและจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจังหวัดที่มีเศรษฐกิจคึกคักและประชาชนให้ความสนใจกับปรากฏการณ์ค่อนข้างมาก กระทั่งขบวนการไพรด์พาเหรดถูกยอมรับเป็นขบวนการกระแสหลักในการปกครองรูปแบบเสรีนิยมเพื่อแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองที่มีความเสรีภาพทางเพศ แม้ว่าเกิดการยอมรับเพศหลากหลายสังคมไทยมากยิ่งขึ้น ทว่าประเด็นปัญหาอื่น ๆ ก็ยังคงเกิดขึ้นกับกลุ่ม LGBTQ+ ในสังคมไทย เช่น การถูกปลุกฝังเรื่องเพศในครอบครัว การถูกเลือกปฏิบัติในสังคมการทำงาน การแต่งกายในสถานศึกษา และสวัสดิการสังคมหรือกฎหมายที่ยังคงไม่ได้รับเท่าเทียมเพศชาย เพศหญิง ยังคงมีอีกหลายประเด็นปัญหาคอยตัดโอกาสให้กับกลุ่ม LGBTQ+ ไม่มีสิทธิอย่างทั่วถึง

ดังนั้น คณะผู้เขียนใคร่ศึกษาปรากฏการณ์ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดในประเทศไทยในการก่อตั้งขบวนการมีลักษณะการเคลื่อนไหวจนประสบความสำเร็จท่ามกลางบริบททางสังคมที่แตกต่างจาก

ประเทศตะวันตก และการเปิดประตูยอมรับความหลากหลายทางเพศกับค่านิยมในประเทศไทยจนนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมเป็นอย่างไรในประเทศไทย ณ ปัจจุบัน

ทบทวนยุทธวิธีการเคลื่อนไหวแบบสันติวิธีของกลุ่ม LGBTQ+

การนำเสนองานศึกษาในหัวข้อนี้ คือ ยุทธวิธีการต่อสู้ของขบวนการเคลื่อนไหว (strategic framing) : ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวแบบสันติวิธี นักวิชาการตะวันตกได้กล่าวเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมเพื่ออธิบายชุดของความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ และอัตลักษณ์ภายในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม แม้ว่าอุดมการณ์อาจมีความซับซ้อนหลากหลายกลุ่ม และมีเหตุผลแฝงอยู่ภายในการสร้างกรอบแต่การกำหนดกรอบยุทธวิธีระหว่างการเคลื่อนไหวเพื่อให้ผู้ร่วมขบวนการและสังคมได้รับรู้ทำให้เกิดความตื่นตัวทางการเมือง ทั้งนี้ เรื่องของยุทธวิธีการต่อสู้เพื่อขยายแนวร่วมขบวนการเคลื่อนไหว ผ่านมิติวัฒนธรรม เช่น การต่อสู้เชิงสัญลักษณ์เพื่อต่อรองอำนาจรัฐจึงมีผลต่อการระดมแนวร่วมการเคลื่อนไหว และสร้างความตื่นตัวให้มวลชนรับรู้ด้วยการให้ความหมายใหม่ทางสังคมได้เป็นอย่างดีแบบสันติวิธี (McAdam & McCarthy & Zald, 1996)

เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นยุทธวิธีขบวนการเคลื่อนไหวที่มีการรวมตัวอยู่หลายกลุ่มเพื่อเรียกร้องสิทธิความหลากหลายทางเพศแบบสันติวิธี ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์ เพื่อต่อรองอำนาจรัฐ งานศึกษา เรื่องยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยปัจจุบัน พบว่า กลุ่มเคลื่อนไหวมีเป้าหมายเพื่อมุ่งเน้นเสรีภาพส่วนบุคคล และต้องการเปลี่ยนอัตลักษณ์ดั้งเดิมภายในสังคม เช่น การใช้ยุทธวิธีการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ การตระหนักถึงสิทธิของกลุ่ม ยังโปรดคลับ จังหวัดเชียงใหม่ หรือการชูสามนิ้ว เพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งเสรีภาพ จากกลุ่มเยาวชนปลดแอก (นิพิฐพนธ์ เครือสนุก และคณะ, 2567) ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวแบบสันติวิธีต้องการผลักดันประเด็นของกลุ่มด้วยการต่อรองอำนาจรัฐอย่างประนีประนอม

อย่างไรก็ตาม การเดินขบวนไพรด์พาเหรดถือว่าเป็นอีกหนึ่งการเคลื่อนไหวที่มีความแปลกใหม่ไม่ตายตัวโดยการแสดงออกทางสัญลักษณ์ของเพศและผู้ชุมนุมในขบวนการเป็นตัวแทนของเพศวิถีต่าง ๆ หรือสร้างการรับรู้ทางเพศ คือ กลุ่ม LGBTQ+ โดยมีงานศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ได้แก่ Lesbian (เลสเบียน หญิงรักหญิง), Gay (เกย์ ชายรักชาย), Bisexual (ไบเซ็กชวล ชายหรือหญิงรักเพศเดียวกัน หรือเพศตรงข้าม), Transgender (ทรานส์เจนเดอร์ ชายหรือหญิงเปลี่ยนแปลงเพศตรงข้าม), Queer (คนที่ไม่จำกัดเพศของตนเอง) ส่วนเครื่องหมาย + รวมถึงบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอื่น ๆ (พิเชฐ อุดมรัตน์, 2565)

ในประเทศไทยก็ให้ความสำคัญกับกลุ่ม LGBTQ+ เป็นอย่างมากในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ หรือข้อเรียกร้องต่าง ๆ ทางกฎหมาย พบว่างานศึกษาเรื่อง ขบวนการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยของกลุ่มชายรักชายหรือกลุ่มหญิงรักหญิง และกลุ่มเครือข่ายหลากหลายทางเพศ มีข้อค้นพบรูปแบบขบวนการเคลื่อนไหวของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศของทุกกลุ่ม และ ทุกกลุ่มมีลักษณะการเคลื่อนไหวอย่างเป็นระบบมีแบบแผนในการทำกิจกรรม พยายามสร้างบทบาทสำคัญในพื้นที่ทางสังคมมากขึ้น

โดยเฉพาะช่องทางในการต่อสู้กับรัฐเพื่อเรียกร้องสิทธิเสรีภาพ ความเท่าเทียมทางเพศ ช่องว่างต่าง ๆ ในสังคม ที่ไร้ซึ่งความเสมอภาค ดังนั้นกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวจึงมีวิธีการแตกต่างไปตามการชูประเด็นอัตลักษณ์ทางเพศ (กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์พระมหาอรุณ ปญญารุโณ และ สุพัตรา สันติรุ่งโรจน์, 2562)

งานศึกษาอีกหนึ่งชิ้นในปีถัดมา คือ การขับเคลื่อนในประเด็นสิทธิความหลากหลายทางเพศผ่านเฟซบุ๊กเพจของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย พบว่า ขบวนการเคลื่อนไหวกลุ่ม LGBTQ+ เริ่มเข้าสู่สังคมออนไลน์โดยการสร้าง FACEBOOK เพื่อผลักดันพื้นที่สาธารณะเฉพาะกลุ่มอัตลักษณ์ทางเพศ โดยมุ่งขับเคลื่อนประเด็นสิทธิของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศและเป็นตัวแทนเชื่อมโยงพื้นที่ระหว่างรัฐ องค์กร LGBTQ+ หลายองค์กรจึงการระดมทรัพยากรผ่านยุทธวิธีการรับรู้ทางสาธารณะเพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศมากยิ่งขึ้น (ชุณนิภา เปิดโลกนิมิต, 2562)

ทั้งนี้ ผลการวิจัยเชิงกฎหมายในประเทศไทยก็ถูกนำมาถ่ายทอดงานศึกษาเช่นเดียวกัน โดยศึกษาเรื่องความเสมอภาคของกลุ่มหลากหลายทางเพศต่อการสมรสและรับรองบุตร :โอกาสและความท้าทายของสังคมไทย ซึ่งได้ค้นพบ ปัญหาด้านสิทธิการสมรสและการรับรองบุตรของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย ในประเด็นการจดทะเบียนสมรสของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้นขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1448 และ 1458 ส่วนร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. 2561 ก็ยังไม่ให้สิทธิที่ครอบคลุมต่อกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะสิทธิการรับรองบุตร ซึ่งในกฎหมายได้ระบุไว้เกี่ยวกับประเด็นของการรับบุตรบุญธรรมสามารถทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมร่วมกันระหว่างคู่สมรสเท่านั้น รวมถึงโอกาสและความท้าทายในประเด็นการสมรสและการรับรองบุตรของผู้มีความหลากหลายทางเพศ ขบวนการเคลื่อนไหวกลุ่ม LGBTQ+ ได้กล่าวถึงเรื่องการยอมรับตัวตนที่หลากหลายของมนุษย์กลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยเพิ่มมากขึ้น ฉะนั้นพวกเขาควรมีสิทธิที่จะสร้างครอบครัว รัฐบาลเปิดใจยอมรับมากขึ้นแต่บุคคลเพศเดียวกันจะได้รับการส่งเสริมด้านสิทธิเสรีภาพทางกฎหมายค่อนข้างน้อยอาจไม่สอดคล้องตามหลักสิทธิมนุษยชนอย่างเท่าเทียมกัน คงต้องรอการพิสูจน์ผ่านกฎหมายรองรับสิทธิการสมรสและการรับรองบุตรของผู้มีความหลากหลายทางเพศต่อไป (เทิดเกียรติภรณ์ แสงมณีจิรนนเดชา และรัตพงษ์ สอนสุภาพ, 2563)

อีกหนึ่งผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต่อกฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน พบว่า การเคลื่อนไหวทางสังคมของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต่อกฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกันเป็นการเคลื่อนไหวเชิงวัฒนธรรมด้วยสอดแทรกอุดมการณ์ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบเฉพาะ โดยมียุทธวิธี ดังนี้ 1. ยุทธวิธีการใช้องค์กร และเครือข่าย มีการรวมกลุ่มที่มีการสื่อสารใหม่เข้ามาด้วยการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างการจัดกิจกรรม โดยใช้องค์กร หรือเครือข่ายทางสังคมทำให้เกิดการเคลื่อนไหวที่ขยายไปสู่กว้าง การมีส่วนร่วมของผู้คนที่มาจากพื้นที่ให้เข้ามาทำกิจกรรมกันเพื่อสร้างความเข้าใจและการรับรู้ให้สังคมเข้าใจกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายมากขึ้น 2. ยุทธวิธีการสร้างวาทกรรมผ่านความรู้งานเขียน และการเสวนาทางวิชาการ ในเวทีนอกและประชาสัมพันธ์ตามรวม

สื่อมวลชน เช่น การนำเสนอเกี่ยวกับความเป็นธรรมทางเพศ หรือปัญหาของการสร้างครอบครัวระหว่างเพศเดียวกันที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคม 3. ยุทธวิธีการประกอบสร้างอัตลักษณ์ การแสดงออกแบบสัญลักษณ์ ด้วยการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ด้วยไม่ถูกตีกรอบจากสังคม เป็นต้น (พรพิรุณ ชลาชัย และ รักชนก ชำนาญมาก, 2566)

ขบวนการเรียกร้องสิทธิเพื่อความหลากหลายทางเพศตามกล่าวนำข้างต้นหลายขบวนการพบ่วิธีการเรียกร้องสิทธิของแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างกันมีสิ่งเดียวกันคือเป้าหมายอุดมการณ์ร่วมกันด้วยการรวมพลังผลักดัน “ความเท่าเทียมทางเพศ” แม้มีความหลากหลายแต่ไม่แปลกแยกทั้งทางสังคมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องสิทธิประโยชน์ของขบวนการต่าง ๆ ฉะนั้นแล้วขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดก็มีส่วนสำคัญในการผลักดันข้อเรียกร้องแทรกซึมผ่านการเปิดเผยตัวตน การสร้างความรับรู้ ตระหนักรู้ในเรื่องความหลากหลายทางเพศ มีความประนีประนอมต่อกัน ลักษณะแบบสันติวิธีสร้างสรรค์ขบวนการมากกว่าการทำลายรัฐ บทต่อไปเป็นการนำเสนอฉากทัศน์แรกเพื่อทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ขบวนการเรียกร้องสิทธิทางเพศที่เรียกว่า “ไพรด์พาเหรด” (Pride Parade) โดยเริ่มต้นศึกษาประวัติศาสตร์ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดประเทศตะวันตกที่แผ่ไปด้วยนัยยะสำคัญทางการเมือง ดังต่อไปนี้

ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดของตะวันตก

การเดินขบวนเคลื่อนไหวเกย์ไพรด์ครั้งแรกของโลกในหลายเมืองทุก ๆ เดือนมิถุนายน เช่น ปารีส ลอนดอน ตลัส มีลวอกี เบอร์ลิน จะใช้สัญลักษณ์ในการเดินขบวนคือธงสีรุ้ง ซึ่งมีนักกิจกรรมชาวต่างประเทศชื่อว่า “Gilbert Baker” ผู้ออกแบบธงและให้ความหมายถึงสัญลักษณ์แทนอัตลักษณ์ทางเพศ จากนั้นมาช่วงปี ค.ศ.1972 ได้เกิดขบวนการไพรด์พาเหรดอีกหลายประเทศตามมา ได้แก่ “ลอนดอนไพรด์” จัดขึ้นครั้งแรกในสหราชอาณาจักรและเวลส์ ภายหลังมีการประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดทางเพศทำให้การมีเพศสัมพันธ์ในที่ลับของกลุ่มชายรักเพศเดียวกันอายุเกิน 21 ปี ไม่เป็นสิ่งผิดกฎหมายโดยการแก้ไขกฎหมายเมื่อ ค.ศ. 2002 ให้กลุ่มชายรักเพศเดียวกันสามารถ มีเพศสัมพันธ์โดยสมยอมอย่างถูกต้องตามกฎหมายโดยเปลี่ยนเป็นอายุ 16 ปี เท่าเทียมกับคู่รักต่างเพศและในส่วนของกฎหมายจดทะเบียนคู่วิถีระหว่างคู่รักเพศเดียวกันอย่างเป็นทางการ ค.ศ.1999 ประธานาธิบดี บิล คลินตัน (Bill Clinton) ได้ออกประกาศให้เดือนมิถุนายนเป็นเดือนแห่ง “Gay & Lesbian Pride Month” และได้รับประกาศอย่างเป็นทางการจากประธานาธิบดีบารัค โอบามา (Barack Obama) ให้เดือนมิถุนายนเป็นเดือนแห่ง “LGBT Pride” ในช่วงปี 2011 จะได้แสดงออกถึงสิทธิความเท่าเทียมของคนรักเพศเดียวกันและเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพทางกฎหมายของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศตามมาด้วย (Lisa Duggan, 2002)

นอกจากนี้ขบวนการไพรด์พาเหรดแถบฝั่งอังกฤษเกิดขึ้นอยู่สองประเทศ เช่น ประเทศสวีเดนและประเทศเนเธอร์แลนด์ก็มีความสำคัญในการสนับสนุนองค์กรต่าง ๆ และภาคธุรกิจ ทั้งสองประเทศได้รับการสนับสนุนโดยรัฐบาลท้องถิ่นเป็นผู้ริเริ่มความคิดเรื่องการจัดตั้งองค์กรเพื่อเฉลิมฉลองความภาคภูมิใจ คืองาน

Stockholm Pride และ Canal Pride ทั้งสองประเทศยังคงมีขบวนพาเหรดเพื่อระดมกลุ่ม LGBT ในวงกว้าง และมีผู้เข้าร่วมกว่าหลักแสนคน ภายในขบวนมีการจัดงานแสดงควมรื่นเริงแสดงถึงความสำเร็จด้วยการรวมตัวกันของกลุ่มหลากหลายทางเพศทั้งในทางกฎหมาย และส่งเสริมภาคธุรกิจในเมืองด้านเศรษฐกิจ คำขายอีกด้วย (Abby Peterson, Mattias Wahlstrom and Magnus Wennerhag, 2018) นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่เป็นสัญลักษณ์ของประเพณีแห่งความภาคภูมิใจและเป็นต้นแบบให้กับแถบยุโรปให้มารวมกันอย่างล้นหลาม

นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1998 อเมริกาและประเทศตะวันตกอื่น ๆ อีก 27 ประเทศ ได้รับอิทธิพลอย่างชัดเจนจากวัฒนธรรมส่วนใหญ่ขบวนพาเหรดนอกจากข้อเรียกร้องกฎหมายยังคงมีองค์ประกอบที่แสดงออกของขบวนพาเหรด เช่น การเดินขบวน การแต่งตัวด้วยชุดเครื่องหนัง การใช้ส่ววนเพื่อแสดงถึงรูปแบบสัญลักษณ์และกลุ่มทางศาสนา ขบวนแห่เครื่องดนตรีมีเสียงเพลง ตัวแทนกลุ่มอาชีพหลากหลาย การแสดงละครล้อเลียนครอบครัวที่ไม่ยอมรับลูกเป็นเกย์ ผู้เข้าร่วมส่วนมากมักคนทุกวัยต่างแต่งตัวด้วยชุดแฟนซี ผู้แทนพรรคการเมือง กลุ่มเลสเบี้ยน กลุ่มรักร่วมเพศผู้เป็นชาติพันธุ์ กลุ่มเรียกร้องสิทธิเกย์ และกลุ่มผู้ติดเชื้อ HIV เป็นต้น ในกรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมันขึ้นชื่อว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวขบวนพาเหรดขนาดใหญ่ โดยมีผู้เข้าร่วมประมาณ 500,000 คน ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.2000 ของเมืองซิดนีย์และกรุงโรมเกิดขบวนพาเหรดและผู้เข้าร่วมมากที่สุดของโลกอยู่เหมือนกัน ถึงแม้ขบวนพาเหรดจะเปิดกว้างในหลายประเทศฝั่งตะวันตก ตรงกันข้ามบางประเทศกลับปิดกั้นเสรีภาพอยู่เนื่อง ๆ กรณีศึกษา ค.ศ.2002 ขบวนพาเหรดเมืองซาเกร็บ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศโครเอเชีย มีผู้เดินขบวน 200 คน กลับถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุม 33 คน พร้อมกับเยาะเย้ย ถากถางกิริยาไม่เหมาะสม ขบวนพาเหรดประเทศไอร์แลนด์และซิดนีย์ก็มีช่องว่างระหว่างผู้เดินขบวนกับประชาชนทั่วไปกลับแยกกลุ่มกันด้วยการใช้สิ่งกีดขวางบนถนน (Anna Lundberg, 2007) ฉากหลังของขบวนพาเหรดมักมีวาทกรรมเชิงวัฒนธรรมและการเรียกร้องสิทธิพลเมืองตามยุคสมัยเห็นอีกหนึ่งมุมมองว่าบางประเทศของตะวันตกมีเหตุการณ์ไม่สู้ดีขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมหรือสถานการณ์รอบข้างโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

ปัจจุบันงานไพรด์พาเหรดในประเทศลอนดอนมีผู้คนล้นหลามมากขึ้นกว่าเดิมล่าสุดนั้นในปี ค.ศ.2019 มีผู้เข้าร่วมถึง 1.5 ล้านคน จัดขึ้นในปีเดียวกับที่ครบรอบ 50 ปี เพื่อระลึกถึงเหตุการณ์ประท้วงสโตนวอลล์ในนครนิวยอร์ก ของสหรัฐฯ เป็นงานไพรด์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยจัดมาในกรุงลอนดอน โดยมีองค์กรและห้างร้านให้การสนับสนุนกว่า 600 แห่ง ภายใต้ธีมงานชื่อว่า “ไพรด์ จูปีลี” (BBC News Online, 2019)

แผนภาพที่ 1 ขบวนการไพรด์พาเหรดลอนดอนครบรอบ 50 ปี

ที่มา: BBC News

คณะผู้เขียนขอสรุปภาพรวมของขบวนการเคลื่อนไหวแบบไพรด์พาเหรดนั้นมีการเดินขบวนเพื่อสร้างแรงจูงใจเพื่อแสดงออกทางการเมือง เปลี่ยนค่านิยมทางสังคมและการเดินขบวนไพรด์พาเหรดแสดงออกถึงกลุ่มผู้มีอุดมการณ์เดียวกัน มีความภูมิใจในตัวตนที่หลากหลาย ทั้งนี้การเดินขบวนไพรด์มีความแตกต่างกันภายในพื้นที่ขึ้นอยู่กับยุทธวิธีการของขบวนการไพรด์ ยกตัวอย่างเช่น การประท้วงรัฐบาล/ การเรียกร้องกฎหมาย เดินขบวนเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ/ การเปิดเผยตัวตน อัตลักษณ์ ความหลากหลายทางเพศ/ เดินขบวนเพื่อแสดงวัฒนธรรม ประเพณี/ การพบปะผู้ร่วมอุดมการณ์ /ฉลองความสำเร็จกับการต่อสู้ทางการเมือง/ รำลึกเหตุการณ์สำคัญไพรด์พาเหรด เป็นต้น

ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดในประเทศไทย

ผู้เขียนนำเสนอกรณีศึกษามรดกตกทอดจากสื่อกระแสหลักขบวนการไพรด์พาเหรดทางตะวันตกซึ่งเป็นกระแสธารความคิดสำคัญให้แก่สังคมไทยในกลุ่ม LGBTQ+ เนื่องจากขบวนการไพรด์พาเหรดบางกรณีศึกษาประเทศไทยเพิ่งเริ่มจัดตั้งจึงมีข้อจำกัดของชุดข้อมูลใหม่ บทความชิ้นนี้จึงเลือกศึกษาขบวนการไพรด์พาเหรดในบางจังหวัดเท่านั้นเพื่อให้ผู้อ่านเห็นรูปแบบขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดอย่างแตกต่างกัน

จุดเริ่มต้น จากขบวนการไพรด์พาเหรด “Bangkok Gay Pride 1999” ซึ่งเป็นปีเดียวกับประธานาธิบดีอเมริกาประกาศให้เป็นเดือนแห่ง Gay & Lesbian Pride Month ดังนั้นการเดินขบวนในจังหวัดกรุงเทพมหานครครั้งนี้เพื่อให้สังคมได้รับรู้ถึงพื้นที่ของเกย์โดยทุกการเดินขบวนนั้นจัดสถานที่พัฒนาซึ่งพัฒนาย่านธุรกิจบาร์เกย์สำคัญในขณะนั้นส่วนมากผู้เข้าร่วมจึงเป็นนักกิจกรรม กลุ่มเกย์ และ กลุ่มสาวประเภทสองให้การสนับสนุนภาคธุรกิจเกี่ยวกับเกย์ค่อนข้างมากแต่ยังไม่ได้รับการตอบสนองข้อเรียกร้องใด ๆ จากภาครัฐรวมทั้งขาดเครือข่ายทางสังคมเพื่อช่วยประชาสัมพันธ์ (The Standard, 2019) จากนั้นจังหวัดกรุงเทพมหานครจึงได้มีการจัดงานไพรด์พาเหรดอยู่เรื่อยมา เช่น Bangkok gay festival 2017, Bangkok Pride 2019 และ Bangkok Pride Festival 2024 ในงานจัดขบวนไพรด์พาเหรดยาวถึง 2.5 กิโลเมตร และมีการรวมตัวของชุมชน LGBTQIAN+ ขยายกลุ่มขบวนการตามจังหวัดหัวเมืองใหญ่ทั่วประเทศไทยได้จัดงาน

ไพรด์พาเหรดภายใต้แนวคิด “Celebration Of Love เฉลิมฉลองสมรสเท่าเทียม” ประกอบไปด้วย 5 ขบวนหลัก 5 นิยามความรักที่เปิดกว้างให้ผู้เข้าร่วมตีความ แสดงออก และนำเสนอนิยามความรักในแบบของตัวเอง และมีกิจกรรมอื่นหลากหลายตั้งแต่ การสร้างความตระหนักรู้จนถึงการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิพื้นฐานทางเพศ นิทรรศการ การเสวนา เทศกาลภาพยนตร์และดนตรี การแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลาดนัดสีเขียว และการหาหรือซื้อเครื่องทางกฎหมายให้แยกระดับกฎหมายสมรสเท่าเทียมให้รองรับสิทธิของบุพการีเพศหลากหลาย กฎหมายรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ กฎหมายเลิกเอาผิดการค้าประเวณี และการเลือกปฏิบัติทางเพศทุกรูปแบบ (Thairath Online, 2024) ถือว่าเป็นการขยายขบวนการไพรด์พาเหรดในวงกว้างสำหรับภาคประชาสังคม อีกทั้ง คุณเศรษฐา ทวีสิน (อดีตนายกรัฐมนตรี) มาร่วมงานเพื่อให้คำแนะนำต่อการขยายคอมมูนิตี้กลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศซึ่งแสดงออกถึงท่าทีของรัฐที่ยอมรับถึงกลุ่มคนทั้งหลายมากขึ้นกว่าอดีตที่ผ่านมา

แผนภาพที่ 2 ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดกรุงเทพมหานคร 2024

ที่มา : <https://thestandard.co/bangkok-pride-festival-1-june-2024/>

อย่างไรก็ดี กระแสนิยมการสร้างขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดไม่ได้มีเพียงแค่จังหวัดกรุงเทพมหานครที่มีขบวนการไพรด์พาเหรด จังหวัดภูเก็ตเองยังเป็นเมืองเศรษฐกิจที่มีกลุ่ม LGBTQ+ ให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก โดยเริ่มจัดงานตั้งแต่ ปี ค.ศ.2015-2017 โดยมีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติเชิงบวกต่อกลุ่ม LGBTQ+ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และระดมทุนภายในเครือข่ายกลุ่มหลากหลายทางเพศ (PHUKET PRIDE, 2014) จึงเป็นการเพิ่มข้อมูลประชาสัมพันธ์และได้รับความนิยมในภาคธุรกิจของกลุ่มเกย์ทำให้การเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมยังไม่คล่องตัว แต่ในแง่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้ภาพลักษณ์กลุ่มหลากหลายทางเพศเปิดกว้างในสายตาของกลุ่มชาวต่างชาติอย่างล้นหลาม หลังจากสถานการณ์โควิดระบอบเบาบางลง จังหวัดภูเก็ตเริ่มจัดงาน “Discover Phuket PRIDE 2024” จัดขบวนพาเหรดภาพธงสีรุ้งที่ยิ่งใหญ่ใจกลางเมืองเก่าภูเก็ต การแสดงคอนเสิร์ต และกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้เรื่องการป้องกันเกี่ยวกับโรคติดต่อทางเพศ ฯลฯ โดยภาครัฐให้การสนับสนุนด้านประชาสัมพันธ์อย่างเต็มที่เมื่อเปรียบเทียบกับขบวนการไพรด์พาเหรดในอดีตที่มีเพียงภาคธุรกิจเท่านั้น (เว็บไซต์เทศบาลนครภูเก็ต, 2567)

แผนภาพที่ 3 ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดภูเก็ต 2024

ที่มา : https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_9304139

ในอีกทางหนึ่ง ขบวนการไพรด์พาเหรดทางภาคอีสานก็ดำเนินการผ่านมาสามปีแล้ว กระทั่งงานไพรด์ในปัจจุบัน “ISAAN PRIDE 2024” มีเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนความหลากหลายร่วมสร้างสังคมแห่งความเท่าเทียมทางเพศร่วมกับภาคีเครือข่ายคณะทำงานจากหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะสมาคมภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และเครือข่ายนักกิจกรรมเพื่อความหลากหลายทางเพศจัดขึ้นภายใต้แนวคิด “Proud to be Pride” มหาวิทยาลัยขอนแก่นต้องการสร้างพื้นที่แห่งความภาคภูมิใจให้กับทุกเพศ ไม่ว่าจะเป็นเพศ ช่างวัย วัฒนธรรม ประเพณีที่หลากหลายย่อมมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียม ทั้งนี้ก็ได้มุ่งเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางเพศด้วยให้ความรู้วิชาการเปิดเวทีเสวนา หัวข้อ “อนาคตนี้สู้รู้: ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงกฎหมายสมรสเท่าเทียม ในประเทศไทย” ถือเป็นประวัติศาสตร์หน้าหนึ่งในฝั่งอีสานที่มีการรวมพลังของกลุ่มหลากหลายทางเพศและหลายภาคส่วนออกมาเคลื่อนไหวโบกธงสีรุ้งเพื่อสนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศ (เว็บไซต์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2567)

แผนภาพที่ 4 ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดขอนแก่น 2024

ที่มา : <https://khonkaenuniversity.in.th/188228/>

กรณีขบวนการไพรด์พาเหรดฝั่งภาคเหนือควรที่นำข้อมูลมาเสนอเช่นเดียวกันเพราะขบวนการไพรด์พาเหรด เช่น ในจังหวัดเชียงใหม่ก่อตัวขึ้นมานานกว่าสิบกว่าปีให้หลังและมีขบวนการเคลื่อนไหวกลุ่มคนรุ่นใหม่

เข้าร่วมปลุกระดมการรับรู้ของกลุ่ม LGBTQ+ จนกระทั่งจังหวัดเชียงใหม่ถูกสายเส้นแบ่งความอนุรักษนิยมกับการตีกรอบเรื่องเพศไปค่อนข้างมาก จุดเริ่มต้นขบวนการไพรด์พาเหรดปี พ.ศ.2552 มีชนวนสำคัญจากงาน นฤมิตรไพรด์ กรุงเทพมหานครหรือไพรด์พาเหรด อย่างที่ทราบกันเป็นอย่างดีจังหวัดเชียงใหม่คือเมือง วัฒนธรรมล้านนา ที่มีจารีตประเพณีเข้มข้นและการถูกมองว่าเป็นเพศหลากหลายเป็นเรื่องไม่เหมาะสมมากนัก ในสายตาคนท้องถิ่น วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2552 มีการตั้งขบวนไพรด์พาเหรด ในงานจัดเวทีการแสดงและบูธให้ความรู้เรื่องเพศ เพศวิถี และโรคเอดส์ ด้วยเงื่อนไขทางสังคม วัฒนธรรม เรื่องการแต่งกายโป้เปลือย จากกลุ่มผู้คัดค้านส่งผลให้ขบวนการเกย์ไพรด์ยุติลง (Lanner, 2024) จนกระทั่งขบวนการไพรด์พาเหรดคืนสู่กระบวนการเรียกร้องเสรีภาพจากกลุ่ม LGBTQ+ ซึ่งเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นผู้ริเริ่มร่วมกับเครือข่ายกลุ่ม เสาร์ชาวเอ็ด และกลุ่มองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับสิทธิผู้มีความหลากหลายทางเพศแต่กลับไม่ถูกขบวนการได้กลับ เช่นงานเกย์ไพรด์ปี 2552 เป็นขบวนการไพรด์พาเหรด “Chiang Mai Pride 2020 พื้นที่สีส้มแห่งความเท่าเทียม” เชิงสร้างการรับรู้และให้ความเห็นอกเห็นใจจากประชาชนด้วยการสร้างกระบวนการรับรู้ผ่านคุณค่าเชิงอัตลักษณ์และสะท้อนให้เห็นอุดมการณ์ทางความคิดในการตีกรอบเรื่องเพศที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ส่งผลให้ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดครั้งนี้แสดงออกในเรื่องของอัตลักษณ์ทางเพศเพื่อเป็นกระบอกเสียงให้แนวร่วมกลุ่มเคลื่อนไหวอื่น ๆ และแนวร่วมสาธารณชนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคธุรกิจได้เป็นอย่างดี (นิพิพพรรณ เครื่องสนุก, 2566)

แผนภาพที่ 5 ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดขอนแก่น

ที่มา : <https://www.sanook.com/news/8039470/>

ดังนั้น ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดในประเทศไทยตามกรณีศึกษาไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ส่วนใดในประเทศไทยต่างก็ได้รับกระแสดารทางความคิดจากตะวันตกและท้องถิ่นนิยมด้วยตนเอง สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงข้อเรียกร้องสิทธิขั้นพื้นฐานส่วนหนึ่งที่มนุษย์เท่ากันควรจะได้รับกลับโดนปฏิเสธจากสังคมไทยค่อนข้างมาก การเดินขบวนไพรด์พาเหรดจึงเป็นอีกหนึ่งเวทีทางการต่อสู้ของกลุ่ม LGBTQ+ สามารถสร้างตัวตนและเรียกร้องสิทธิอันพึงมีของกลุ่มพวกเขาได้ เห็นได้จากรูปแบบขบวนการ เช่น การเดินขบวนอย่างสร้างสรรค์ การจัดเวทีวิชาการ การแสดงความภูมิใจของกลุ่ม การให้ความรู้ด้านสิทธิกฎหมาย การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

บทสรุป

ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดมีจุดเริ่มต้นโดยกลุ่มเกย์ในประเทศตะวันตกจากเหตุการณ์สโตนส์วอลล์ซึ่งเกิดเหตุการณ์จลาจลระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจและกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศจนนำมาซึ่งความเสียหายชีวิตและทรัพย์สิน ต่อมาทุกเดือนมิถุนายนจึงเป็นการเฉลิมฉลองเพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ในครั้งนั้นพร้อมให้ทุกคนออกมาเปล่งเสียงว่าตนเองคือเพศไหนเพื่อแสดงความภูมิใจในตัวตนโดยมีสัญลักษณ์ในการเดินขบวนคือธงสีรุ้งกระทั่งประธานาธิบดีอเมริกันประกาศให้เป็นเดือนแห่งไพรด์ทั่วสากลโลก ตามมาด้วยอีกหลายประเทศแถบตะวันตกที่ให้ความสำคัญกับขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรด เช่น ปารีส ลอนดอน ดัลลัส มิลวอกี เบอร์ลิน เนเธอร์แลนด์ นอกจากการเดินขบวนชุดแฟชั่นแล้วยังมีการแต่งตัวด้วยชุดเครื่องหนัง การใช้ส่านวนเพื่อแสดงถึงรูปแบบสัญลักษณ์และกลุ่มทางศาสนา ขบวนแห่เครื่องดนตรี มีตัวแทนกลุ่มอาชีพเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้กลุ่ม LGBTQ+ ดังนั้นขบวนการไพรด์พาเหรดในตะวันตกจึงถูกขนานนามว่าเป็นขบวนการเคลื่อนไหวที่มีความเสรีนิยมและยิ่งใหญ่พอสมควรโดยเฉพาะงานฉลองไพรด์พาเหรดครบรอบ 50 ปีประเทศลอนดอน เป็นที่ถูกจับตามองกล่าวขานให้กับสายตาชาวยุโรป อีกทั้งขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดคือสื่อกลางสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับทุกเพศ การให้ความมั่นคงปลอดภัยในสิทธิคู่สมรสเพศเดียวกัน และการยอมรับเพศหลากหลายมากยิ่งขึ้น

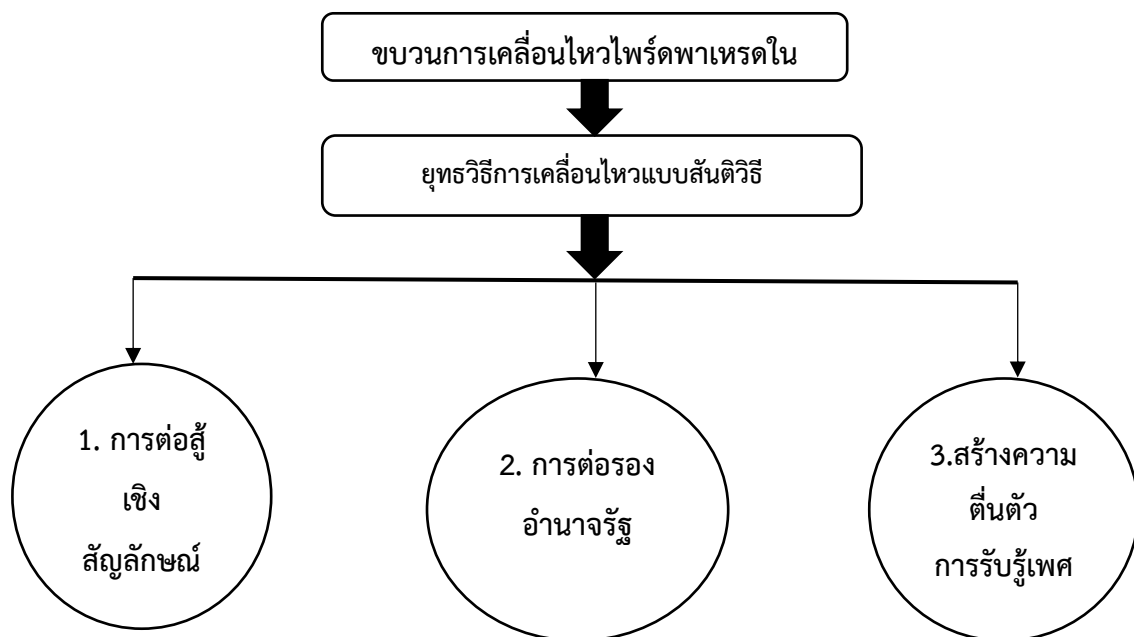
ดังนั้น คณะผู้เขียนเองจึงได้ศึกษาจุดเริ่มต้นขบวนการไพรด์พาเหรดตะวันตกเสมือนเชื้อเพลิงให้ขบวนการไพรด์พาเหรดในประเทศไทยในงาน นมิตร์ไพรด์ ปี พ.ศ.2542 หรือเรียกอีกชื่อว่า “Bangkok Gay Pride 1999” กลุ่มเกย์ย่านธุรกิจสีลมจัดงานนี้ขึ้นเพื่อแสดงตัวตนในพื้นที่ทางสังคม ผ่านไปสิบปีต่อมา จังหวัดเชียงใหม่ขึ้นชื่อว่าเมืองเศรษฐกิจรองจากกรุงเทพมหานครประกาศก็ได้จัดงานเกย์ไพรด์ 2552 เช่นเดียวกัน นอกจากข้อเรียกร้องสิทธิของกลุ่ม LGBTQ+ ยังให้ความสำคัญต่อชนกลุ่มน้อยและผู้ป่วย HIV ในปี 2562-2563 เกิดขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดที่ได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนอีกด้วย จากข้อมูลค้นพบขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดในจังหวัดอื่น ๆ เช่น จังหวัดภูเก็ต ขอนแก่น เชียงใหม่ และกรุงเทพฯ ยังคงได้รับการสนับสนุนจากภาคประชา-สังคมตลอดมา โดยดำเนินขบวนการเคลื่อนไหวทุก ๆ ปีหลังจากสถานการณ์โควิด-19 คลี่คลายลง

กล่าวโดยสรุป ขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดในประเทศไทยมีอุดมการณ์อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิพื้นฐานทางเพศและข้อเรียกร้องทางกฎหมาย กฎหมายรับรองอัตลักษณ์ทางเพศสภาพ การเลือกปฏิบัติทางเพศทุกรูปแบบโดยมีรูปแบบการเคลื่อนไหว เช่น จัดงานนิทรรศการ การเสวนา ฉายภาพยนตร์และดนตรี การแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น การสร้างคอมมูนิตี้ เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

งานศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวไพรด์พาเหรดในประเทศไทยทำให้คณะผู้เขียนสะท้อนถึงสังคมวัฒนธรรมในสังคมไทยกับการเปิดใจยอมรับความหลากหลายทางเพศและยุทธวิธีการเคลื่อนไหวแบบสันติวิธี

ของขบวนการไพร่ทาสในประเทศไทยที่มีภาคประชาสังคมเป็นผู้ขับเคลื่อนขบวนการเคลื่อนไหว ได้แก่ 1. การต่อสู้เชิง สัญลักษณ์ ด้วยการใช้องค์สัญลักษณ์จริงสร้างความหมายแทนความหลากหลายทางเพศ 2. การต่อรองอำนาจรัฐ การเดินขบวนเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันประเด็นเคลื่อนไหวไปสู่กระบวนการทางกฎหมาย หรือสร้างการกดดันเพื่อต่อรองอำนาจรัฐ 3. สร้างความตื่นตัว การรับรู้เพศหลากหลาย คือ การเดินขบวนไพร่ทาสอย่างสร้างสรรค์ ไม่สร้างผลกระทบต่อสังคม ประชาชน และใช้วิธีการให้ความรู้เรื่องเพศ หรือสิทธิกฎหมายต่างๆ ของเพศหลากหลาย จัดเวทีสัมมนาวิชาการ การบอกเล่าผ่านภาพความทรงจำ การจัดนิทรรศการเรื่องเพศ เป็นต้น โดยสรุปตามแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ 6 องค์ความรู้ใหม่
ที่มา : ผู้เขียนสังเคราะห์

เอกสารอ้างอิง

- กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์, พระมหาอรุณ ปญญารุโณและสุพัตรา สันติรุ่งโรจน์.(2562). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(8), 3759-3772.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร.(2540).ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมรูปแบบใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ชุนิภา เป็ดโลกนิมิต.(2562). การขับเคลื่อนในประเด็นสิทธิความหลากหลายทางเพศผ่านเฟซบุ๊กเพจของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสาขาวิชานวัตกรรมการสื่อสารทางการเมือง, มหาวิทยาลัยบูรพา.

- เทิดเกียรติคุณฯ แสงมณี, จีรนนันเดชาและรัตพงษ์ สอนสุภาพ. (2563). ความเสมอภาคของกลุ่มหลากหลายทางเพศต่อการสมรสและรับรองบุตร: โอกาสและความท้าทายของสังคมไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 14 (1), 62-70.
- นิพนพิชญ์ เครื่องสนุก. (2566). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มยังไพรด์คลับ จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 6(2), 87-101.
- นิพนพิชญ์ เครื่องสนุก, มุจลินท์ นทีประสิทธิ์พร, ญัฐพร อินทะกันท์, พลอยพัชชา โค้วสุวรรณกิจ. (2567). ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทยในปัจจุบัน. *วารสารสถาบันวิจัยพัฒนธรรม*, 11 (2), 173-190.
- พิเชฐ อุดมรัตน์. (2565). สุขภาพจิตของกลุ่มแอลจีบีทีคิวพลัส. *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย*, 31(2), 1-3.
- พรพิรุณ ชลาชัยและรักชนก ขำนาญมาก. (2566). ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศต่อกฎหมายการสมรสระหว่างเพศเดียวกัน. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 21(2), 22-42.
- เว็บไซต์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2567). “ISAAN PRIDE 2024” งานเฉลิมฉลองสุดยิ่งใหญ่ ขับเคลื่อนความหลากหลาย ร่วมสร้างสังคมแห่งความเท่าเทียม. สืบค้นเมื่อ 5 กันยายน 2567 จาก: <https://th.kku.ac.th/188228/>.
- เว็บไซต์เทศบาลนครภูเก็ต. (2567). ขอเชิญร่วมงาน Discover Phuket PRIDE 2024. สืบค้นเมื่อ 9 กันยายน 2567, จาก <https://www.phuketcity.go.th/news/detail/10259>.
- BBC News Online. (2019). งานไพรด์ อิน ลอนดอน ปีนี้จัดขึ้นตรงกับครบรอบ 50 ปี เหตุการณ์สโตนวอลล์ในนครนิวยอร์ก. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2567, จาก: <https://www.bbc.com/thai/international-48894505>.
- Carter, D. (2004). *Stonewall: The Riots That Sparked the Gay Revolution*. New York: St' Martin Press.
- Duggan, L. (2002). “The New Homonormativity: The Sexual Politics of Neoliberalism” in Castronovo, Russ and Nelson, Dana. (eds.) *Materializing Democracy*: Duke University Press.
- McAdam, D., McCarthy, J., & Zald, M.. (1996). *Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings*. Cambridge: University Press.
- Lanner Online. (2024). จาก ‘เสาร์ชาวเอ็ด’ ถึง ‘เชียงใหม่ไพรด์’ ย้อนเวลาก่อนความหลากหลายจะแบ่งบาน. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2567, จาก: <https://www.lannernews.com/15062567-02/>.

- Lundberg, A. (2007). **Queering Laughter in the Stockholm Pride Parade**. *International Review of Social History*, 52(15), 169-187.
- Peterson, A. Wahlstrom, M. and Wennerhag, M. (2018). **Pride Parades and LGBT Movements Political Participation in an International Comparative Perspective**. New York: Routledge.
- PHUKET PRIDE. (2014). **Phuket Gay Pride Festival**. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2567 จาก <https://www.gayphuket4u.com/phuket-gay-pride/>.
- The Standard. (2019). **อัปเดตวันงาน LGBT Pride ทัวเอเชียในครึ่งปีหลัง**. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน จาก <https://thestandard.co/lgbt-pride-date/>.
- Thairath Online. (2024). **เปิดงาน Bangkok Pride 2024 ก่อนเดินขบวนสุดยิ่งใหญ่ในวันที่ 1 มิ.ย.นี้** สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2567 จาก <https://www.thairath.co.th/lifestyle/life/2789874>.

การตลาดดิจิทัล: ผลกระทบต่อธุรกิจสปา Digital Marketing: Impact on Spa Businesses

ปิยาณี บุญเฉลียว

ธัญชกร ปกิตตาวิจิตร

สุนันทา เสถียรมาศ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Piyanee Bunchaliao

Thananchakorn Pakittawichit

Sunanta Satieramas

Rattanakosin College of Innovation Management

Email: piyanee.bun@rmutr.ac.th

วันที่รับบทความ: 20 พฤศจิกายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 23 ธันวาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ: 27 ธันวาคม 2567

Received: November 20, 2024; Revised: December 23, 2024; Accepted: December 27, 2024

บทคัดย่อ

การตลาดดิจิทัลกำลังเปลี่ยนโฉมหน้าธุรกิจสปาอย่างมีนัยสำคัญ จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 82 ของผู้บริโภคค้นหาข้อมูลบริการสปาผ่านทางออนไลน์ก่อนตัดสินใจใช้บริการ การใช้เครื่องมือการตลาดดิจิทัล ทั้งสื่อสังคมออนไลน์ SEO และการตลาดผ่านอีเมล ช่วยเพิ่มการรับรู้แบรนด์และรักษาลูกค้า ส่งผลให้ ธุรกิจสปาที่ปรับตัวสู่ดิจิทัลมีอัตราการเติบโตสูงกว่าค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 30 แม้จะมีความท้าทายในการพัฒนาทักษะบุคลากรและการจัดการข้อมูลลูกค้า แต่การตลาดดิจิทัลกลายเป็นปัจจัยสำคัญต่อความอยู่รอดของธุรกิจสปา บทความนี้จะวิเคราะห์ผลกระทบของการตลาดดิจิทัลต่อธุรกิจสปา พร้อมนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้เพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

บทความนี้มุ่งวิเคราะห์ผลกระทบของการตลาดดิจิทัลต่อธุรกิจสปาในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลกำลังเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางธุรกิจอย่างรวดเร็ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจกลยุทธ์การตลาดดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพสำหรับธุรกิจสปา และประเมินผลกระทบต่อการดำเนินงานและผลประกอบการ การใช้เครื่องมือการตลาดดิจิทัล อาทิ การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การทำ Search Engine Optimization (SEO) และการตลาดผ่านอีเมล มีผลกระทบเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการเพิ่มการรับรู้แบรนด์ การดึงดูดลูกค้าใหม่ และการรักษาลูกค้าเก่า โดยธุรกิจสปาที่ใช้กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพมีอัตราการเติบโตของรายได้สูงกว่าค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรม นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยี AI และ Machine Learning ในการวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้าช่วยเพิ่มอัตราการแปลงผู้เยี่ยมชมเว็บไซต์เป็นลูกค้า และเพิ่มมูลค่าการซื้อเฉลี่ยต่อครั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การศึกษาข้างต้นชี้ให้เห็นถึงความท้าทายที่ธุรกิจสปาต้องเผชิญในการปรับตัวสู่การตลาดดิจิทัล เช่น การขาดทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากร และการจัดการข้อมูลลูกค้าออนไลน์ บทความนี้เสนอโมเดลที่แสดงผลกระทบของการตลาดดิจิทัลต่อธุรกิจสปาใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ พฤติกรรมผู้บริโภค

การรับรู้แบรนด์ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ประสบการณ์ลูกค้า และการขยายตลาด โมเดลนี้ช่วยให้ผู้ประกอบการสปาเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เครื่องมือการตลาดดิจิทัลและผลลัพธ์ทางธุรกิจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การตลาดดิจิทัล; ธุรกิจสปา; พฤติกรรมผู้บริโภค; ประสิทธิภาพการดำเนินงาน

Abstract

Digital Marketing is Significantly Transforming the Spa Industry. Studies reveal that 82% of consumers search for spa service information online before making a decision. Leveraging digital marketing tools, including social media, SEO, and email marketing, enhances brand awareness and maintains customer loyalty. As a result, spas that embrace digital transformation experience a growth rate 30% higher than the industry average. Despite challenges in workforce skill development and customer data management, digital marketing has become a critical factor for the survival of spa businesses. This article analyzes the impact of digital marketing on the spa industry and proposes strategies for sustainable growth in the digital era.

This article aims to analyze the impact of digital marketing on spa businesses in an era where digital technology is rapidly transforming the business landscape. The primary objective is to explore effective digital marketing strategies for spa businesses and assess their effects on operations and performance. The use of digital marketing tools, such as social media marketing, Search Engine Optimization (SEO), and email marketing, has shown a significant positive impact on brand awareness, attracting new customers, and retaining existing ones. Spa businesses that effectively implement digital marketing strategies demonstrate higher revenue growth rates than the industry average. Moreover, the application of AI and Machine Learning technologies in customer data analysis has proven effective in improving website visitor conversion rates and increasing the average purchase value per transaction. However, the study also highlights challenges faced by spa businesses in adapting to digital marketing, including a lack of digital skills among staff and managing online customer data. This article presents a model illustrating the impact of digital marketing on spa businesses in five key areas: consumer behavior, brand awareness, operational efficiency, customer experience, and

market expansion. The model helps spa entrepreneurs gain a clearer understanding of the relationship between the use of digital marketing tools and business outcomes.

Keywords: Digital marketing; Spa business; Consumer behavior; Operational efficiency

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลกำลังเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางธุรกิจอย่างรวดเร็ว การตลาดดิจิทัล เป็นเครื่องมือสำคัญที่ธุรกิจทุกประเภทต้องนำมาใช้เพื่อความอยู่รอดและการเติบโต ธุรกิจสปาก็ไม่ใช่ข้อยกเว้น การศึกษาผลกระทบของการตลาดดิจิทัลต่อธุรกิจสปาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมนี้ และการปรับตัวเพื่อรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น การตลาดดิจิทัลได้เปลี่ยนแปลงวิธีการที่ธุรกิจสปาสื่อสารกับลูกค้า สร้างแบรนด์ และขยายฐานลูกค้าของตนจากการศึกษาของ Johnson, M., & Lee, S. พบว่า ร้อยละ 82 ของผู้บริโภครักษาข้อมูลเกี่ยวกับบริการสปาออนไลน์ก่อนตัดสินใจใช้บริการ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีตัวตนในโลกดิจิทัลสำหรับธุรกิจสปา (Johnson, M., & Lee, S., 2016)

นอกจากนี้ การใช้เครื่องมือการตลาดดิจิทัลยังช่วยให้ธุรกิจสปาสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแม่นยำมากขึ้น Wilson, D. ระบุว่า การใช้การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์และการตลาดเนื้อหาช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของลูกค้าได้ถึงร้อยละ 45 เมื่อเทียบกับวิธีการตลาดแบบดั้งเดิม การนำการตลาดดิจิทัลมาใช้ในการตลาดสปาไม่ได้ปราศจากความท้าทาย (Wilson, D., 2016) ทางด้าน Taiminen and Karjaluoto (2015) ชี้ให้เห็นว่า ธุรกิจสปานขนาดเล็กและขนาดกลางมักประสบปัญหาในการปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการตลาดดิจิทัล ซึ่งอาจส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว

การศึกษาของ Lee, S. (2016) แสดงให้เห็นว่า การตลาดดิจิทัลไม่เพียงแต่ส่งผลต่อการเพิ่มยอดขาย แต่ยังมีส่วนต่อการสร้างประสบการณ์ของลูกค้าอีกด้วย โดยพบว่าร้อยละ 68 ของลูกค้าสปาใช้แอปพลิเคชันมือถือในการจองบริการและรับข้อมูลโปรโมชั่น ซึ่งช่วยเพิ่มความสะดวกสบายและความพึงพอใจของลูกค้า ความสำคัญของการศึกษาผลกระทบของการตลาดดิจิทัลต่อธุรกิจสปานั้นมีหลายประการ ประการแรก การเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัลจะช่วยให้ธุรกิจสปาสามารถปรับกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น ประการที่สอง การศึกษานี้จะช่วยให้เห็นถึงโอกาสและความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำการตลาด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนธุรกิจในอนาคต

นอกจากนี้ การศึกษาผลกระทบของการตลาดดิจิทัลยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมสปา ในภาพรวม โดย Robinson, K. (2012) ชี้ให้เห็นว่า ธุรกิจสปาที่สามารถปรับตัวเข้ากับการตลาดดิจิทัลได้ดีมีอัตราการเติบโตสูงกว่าค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 30 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาและ

การนำการตลาดดิจิทัลมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ในบทความนี้ผู้เขียนจะนำเสนอในส่วนที่ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของการตลาดดิจิทัลต่อธุรกิจสปา โดยมุ่งเน้นที่การเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค การปรับตัวของธุรกิจ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทั้งในแง่ของยอดขาย การสร้างแบรนด์ และความพึงพอใจของลูกค้า การศึกษานี้จะช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจสปาและนักการตลาดเข้าใจถึงบทบาทสำคัญของการตลาดดิจิทัลในการขับเคลื่อนธุรกิจในยุคปัจจุบัน และเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

การตลาดดิจิทัล

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลกำลังเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางธุรกิจอย่างรวดเร็ว อุตสาหกรรมสปาและบริการเพื่อสุขภาพกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ การเติบโตของเทคโนโลยีดิจิทัลไม่เพียงแต่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค แต่ยังส่งผลกระทบต่อวิธีการดำเนินธุรกิจในทุกภาคส่วน รวมถึงธุรกิจสปา ซึ่งแต่เดิมเน้นการให้บริการแบบตัวต่อตัวและประสบการณ์ทางกายภาพ ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ผู้บริโภคค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับบริการสปาออนไลน์ก่อนตัดสินใจใช้บริการ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีตัวตนในโลกดิจิทัลสำหรับธุรกิจสปา นอกจากนี้ ยังพบว่า การใช้การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์และการตลาดเนื้อหาช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของลูกค้าได้ถึงร้อยละ 45 เมื่อเทียบกับวิธีการตลาดแบบดั้งเดิม

พิทยุทธาณพิทักษ์ พัทรี ทับสุริ และชัยนรินทร์ อีระไชยพัฒน์ (2023) การดำเนินธุรกิจในปัจจุบันจึงเป็นมิติของสังคมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์การค้าออนไลน์ที่สามารถจำแนกองค์ประกอบออกได้เป็น 2 ส่วน ประกอบด้วยส่วนแรกคือเครือข่ายสังคมซึ่งทำหน้าที่เสมือนเป็นเว็บไซต์ที่สามารถเพิ่มคุณสมบัติเชิงพาณิชย์ที่อนุญาตสำหรับการโฆษณาและการซื้อ-ขายและ ส่วนที่สองคือพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ได้เพิ่มความสามารถของเครือข่ายสังคมในการเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจดังนั้นบทความนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่พฤติกรรมการซื้อซ้ำของผู้บริโภคในสังคมยุคดิจิทัลเพื่อไขแนวทางการตลาดดิจิทัลเพื่อการสนับสนุนการซื้อซ้ำของผู้บริโภค จากการศึกษาพบว่า 1) ผู้บริโภคคำนึงถึงการตอบสนองด้านความต้องการของตนเองเป็นสำคัญโดยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดมีส่วนกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อซ้ำ และ 2) แนวทางการตลาดดิจิทัลที่สำคัญคือ (1) การตลาดที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าของสินค้า ที่รับรู้การกำหนดราคา ที่มีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับคุณภาพมีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับร้านอื่นและมีราคาที่เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจ (2) การให้บริการของร้านต้องมีคุณภาพเสมอต้นเสมอปลายในการให้บริการมีความเป็นมืออาชีพด้านการให้บริการเว็บไซต์ ควรมีความทันสมัย สวยงาม สะดุดตา ขั้นตอนในการสั่งซื้อ จัดส่ง และการชำระเงินไม่ยุ่งยาก รวมถึงจัดให้มีสินค้าหลากหลายครบวงจร (3) ด้านคุณภาพของสินค้าเอกลักษณ์เฉพาะของสินค้าและเครื่องหมายรับรองผลิตภัณฑ์ (4) คุณภาพการสื่อสารทางการตลาดที่ดีมีคุณภาพการวางกลยุทธ์การตลาดโดยใช้การทำตลาดผ่านของ

ทางการค้นหา ใช้คำสำคัญในการตั้งชื่อเว็บไซต์เพื่อให้เว็บไซต์ของตนเองติดอันดับต้น ๆ ของหน้าการค้นหา การวางกลยุทธ์ ผ่านสื่อออนไลน์ในการทำโฆษณาผ่าน เฟซบุ๊ก รวมถึงคลิป์วิดีโอ

Pongsiri Kamkankaew, Suteera Sribenjachot, Jatupron Wongmahatlek, Vachiraporn Phattarowas, Surakit Khumwongpin (2023) บทความนี้นำเสนอการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาด ดิจิทัลและพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัล โดยครอบคลุม 3 ประเด็นหลัก (1) การตลาดดิจิทัลและกลยุทธ์ - อธิบายถึงความสำคัญของการตลาดดิจิทัลที่มีต่อธุรกิจ ทั้งในด้าน Inbound Marketing, E-commerce และ Social Networks โดยเฉพาะในช่วง COVID-19 ที่ทำให้การซื้อขายออนไลน์เติบโตอย่างมาก (2) การจัดการ การตลาดดิจิทัล เน้นความสำคัญของการวางแผน การจัดองค์กร การดำเนินการ และการประเมินผลกลยุทธ์ การตลาดดิจิทัล รวมถึงการวัดผลการดำเนินงานผ่านตัวชี้วัดต่างๆ (3) โอกาสและความท้าทายในพฤติกรรม ผู้บริโภคดิจิทัล วิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัล โดยชี้ให้เห็นทั้งโอกาส (เช่น การ เข้าถึงลูกค้าได้ง่ายขึ้น) และความท้าทาย (เช่น การแข่งขันที่สูงขึ้น ความคาดหวังของลูกค้าที่สูงขึ้น) บทความ สรุปรว่าการตลาดดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรในปัจจุบัน ธุรกิจจำเป็นต้องปรับตัวและ พัฒนากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลที่เหมาะสม เพื่อตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปและสร้างความ ได้เปรียบในการแข่งขัน

จากการศึกษาของ Worapongpat, N., & Somchob, P. (2024) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบ การจัดการการตลาดดิจิทัลสำหรับวิสาหกิจชุมชนและกลุ่มอาชีพน้ำพริกแกงครัวคลองที่จังหวัดนครปฐม โดยมี วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษากลยุทธ์การตลาดดิจิทัลและการพัฒนาสื่อสังคมออนไลน์ และสังเคราะห์การ เรียนรู้ของชุมชนเกี่ยวกับการตลาดดิจิทัล ผลการวิจัยที่สำคัญพบว่า Facebook เป็นแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยม สูงสุด รองลงมาเป็น Infographics และวิดีโอได้รับความนิยมพึงพอใจสูงสุด ส่วนกลุ่ม Baby Boomers ให้ความสำคัญกับความสวยงามของแบรนด์ Chatbot และ QR Code ช่วยเพิ่มประสบการณ์ผู้ใช้ อย่างมี นัยสำคัญ และคำแนะนำที่สำคัญของงานนี้ ได้แก่ ควรอัปเดตเนื้อหาบน Facebook อย่างสม่ำเสมอ พัฒนาสื่อ วิดีโอให้ทันสมัยอยู่เสมอ ปรับปรุงและพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นความสำคัญ ของการใช้การตลาดดิจิทัลในการเพิ่มการรับรู้แบรนด์และการมีส่วนร่วมของลูกค้าสำหรับวิสาหกิจชุมชน

อย่างไรก็ตาม การนำการตลาดดิจิทัลมาใช้ในธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางมักประสบปัญหาในการปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยี ใหม่ๆ และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการตลาดดิจิทัล ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันในระยะ ยาว การศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ผลกระทบของการตลาดดิจิทัลต่อธุรกิจสภา โดยพิจารณาถึงการ เปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค การปรับตัวของธุรกิจ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทั้งในแง่ของยอดขาย การสร้าง แแบรนด์ และความพึงพอใจของลูกค้า

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษา

1. วิเคราะห์ผลกระทบของการตลาดดิจิทัลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในธุรกิจสปา
2. ประเมินประสิทธิภาพของเครื่องมือการตลาดดิจิทัลต่างๆ ในบริบทของธุรกิจสปา
3. ศึกษาความท้าทายและโอกาสที่เกิดขึ้นจากการนำการตลาดดิจิทัลมาใช้ในธุรกิจสปา
4. เสนอแนะแนวทางในการใช้การตลาดดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับธุรกิจสปา

ผลการศึกษานี้จะช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจสปาและนักการตลาดเข้าใจถึงบทบาทสำคัญของการตลาดดิจิทัลในการขับเคลื่อนธุรกิจในยุคปัจจุบัน และเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

1. ความสำคัญของการตลาดดิจิทัลในธุรกิจสปา

ในยุคดิจิทัล การตลาดดิจิทัลได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ขาดไม่ได้สำหรับธุรกิจสปา การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคทำให้ธุรกิจสปาต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและการเติบโต จากการศึกษาของ พรณวดี สถิตถาวร และคณะ (2563) พบว่าร้อยละ 78 ของผู้ใช้บริการสปาในประเทศไทยค้นหาข้อมูลและรีวิวออนไลน์ก่อนตัดสินใจใช้บริการ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการมีตัวตนในโลกออนไลน์ของธุรกิจสปา นอกจากนี้ การตลาดดิจิทัลยังช่วยให้ธุรกิจสปาสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากขึ้น Johnson & Lee (2016) ระบุว่า การใช้เครื่องมือการตลาดดิจิทัล เช่น การทำ SEO และการโฆษณาผ่าน social media ช่วยเพิ่มการเข้าถึงลูกค้าใหม่ได้ถึงร้อยละ 65 เมื่อเทียบกับวิธีการตลาดแบบดั้งเดิม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการตลาดดิจิทัลในการขยายฐานลูกค้าของธุรกิจสปา การศึกษาของ วรรณภา จันทศิริ (2564) ยังชี้ให้เห็นว่า การตลาดดิจิทัลช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจสปาในตลาดที่มีการแข่งขันสูง โดยพบว่าธุรกิจสปาที่ใช้กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 18 ภายในระยะเวลา 2 ปี นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยี AI และ Big Data ในการวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้ายังช่วยให้ธุรกิจสปาสามารถนำเสนอบริการและโปรโมชั่นที่ตรงกับความต้องการของลูกค้าแต่ละรายได้อย่างแม่นยำมากขึ้น

ความสำคัญของการตลาดดิจิทัลยังสะท้อนให้เห็นผ่านการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการสื่อสารระหว่างธุรกิจสปาและลูกค้า Thompson (2017) พบว่าร้อยละ 72 ของลูกค้าสปาชื่นชอบการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น แชนบอท, LINE Official Account หรือ Facebook Messenger มากกว่าการติดต่อทางโทรศัพท์แบบดั้งเดิม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การสื่อสารของธุรกิจสปาให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าในยุคดิจิทัล

2. ผลกระทบของการตลาดดิจิทัลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค

การตลาดดิจิทัลได้ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคในธุรกิจสปา ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2564) พบว่า ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะเชื่อถือรีวิวและคำแนะนำออนไลน์มากขึ้น โดยร้อยละ

82 ของผู้ใช้บริการสปาอ่านรีวิวก่อนตัดสินใจใช้บริการ นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้บริโภคมีความคาดหวังในการได้รับข้อมูลและการตอบสนองที่รวดเร็วผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น

การศึกษาของ Wilson (2016) ยังชี้ให้เห็นว่า การใช้แอปพลิเคชันมือถือและการจองบริการออนไลน์ได้กลายเป็นความต้องการพื้นฐานของผู้ใช้บริการสปา โดยร้อยละ 73 ของผู้ใช้บริการสปาชื่นชอบการจองและการชำระเงินผ่านช่องทางดิจิทัล ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภคที่มุ่งเน้นความสะดวกสบายและความรวดเร็วมากขึ้น นอกจากนี้ การตลาดดิจิทัลยังส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ ญัฐพล ไยไพโรจน์ (2565) พบว่า การใช้ influencer marketing ในธุรกิจสปาและความงามส่งผลให้ยอดขายเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 35 โดยเฉพาะในกลุ่มลูกค้าอายุ 25-40 ปี ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเชื่อถือและทำตามคำแนะนำของ influencer มากกว่ากลุ่มอายุอื่น

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคยังรวมถึงความคาดหวังในการได้รับประสบการณ์ที่เป็นส่วนตัวและเฉพาะบุคคลมากขึ้น Lamberton, C., & Stephen, A. T. (2016) รายงานว่าร้อยละ 68 ของผู้ใช้บริการสปาคาดหวังให้ธุรกิจสปาสามารถนำเสนอบริการและโปรโมชั่นที่ตรงกับความต้องการส่วนบุคคล โดยอ้างอิงจากประวัติการใช้บริการและพฤติกรรมทางออนไลน์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้ข้อมูลดิจิทัลในการสร้างประสบการณ์ลูกค้าที่เป็นส่วนตัวมากขึ้น มีงานวิจัยที่วิเคราะห์ผลกระทบของความสามารถด้านการตลาดดิจิทัลที่มีต่อประสิทธิภาพทางการตลาดของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครปฐม โดยใช้แบบจำลองสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่าความสามารถด้านแพลตฟอร์มและเว็บไซต์มีผลกระทบทางตรงต่อความสามารถด้านการตลาดดิจิทัล และความสามารถด้านการตลาดดิจิทัลเป็นตัวแปรสื่อกลางที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพทางการตลาด นอกจากนี้ยังพบว่าวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องเพิ่มช่องทางการตลาดออนไลน์เพื่อประสิทธิภาพที่ดีขึ้น (Tongdhamachart & Niyomsilpa, 2022) การศึกษานี้เสนอโมเดลที่แสดงผลกระทบใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ พฤติกรรมผู้บริโภค การรับรู้แบรนด์ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ประสบการณ์ลูกค้า และการขยายตลาด ทั้งนี้ความสำเร็จในการใช้การตลาดดิจิทัลไม่ได้ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงความสามารถในการผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าสำหรับลูกค้าแต่ละราย

3. ความท้าทายในการนำการตลาดดิจิทัลมาใช้ในธุรกิจสปา

แม้ว่าการตลาดดิจิทัลจะมีความสำคัญ แต่การนำมาใช้ในธุรกิจสปาก็มีความท้าทายหลายประการ Daft, R. L. (2020) ระบุว่า ธุรกิจสปาขนาดเล็กและขนาดกลางมักประสบปัญหาในการปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และการจัดสรรงบประมาณสำหรับการตลาดดิจิทัล โดยพบว่าร้อยละ 62 ของธุรกิจสปาขนาดเล็กในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังขาดทักษะและความรู้ในการใช้เครื่องมือการตลาดดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การรักษาความเป็นส่วนตัวของลูกค้าและการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลก็เป็นความท้าทายสำคัญ ชี้ให้เห็นว่า ธุรกิจสปาต้องระมัดระวังในการเก็บรวบรวมและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าในการทำตลาดดิจิทัล เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาทางกฎหมายและการสูญเสียความไว้วางใจจากลูกค้า ความท้าทายอีกประการหนึ่งคือการรักษาความสมดุลระหว่างการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการสร้าง

ประสบการณ์ที่มีความเป็นมนุษย์ ธุรกิจสปาต้องระวังไม่ให้เกิดการใช้เทคโนโลยีมากเกินไปส่งผลกระทบต่อ การสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจกับลูกค้า โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่เน้นการสัมผัสและการดูแลเอาใจใส่ อย่างใกล้ชิด การแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นในโลกดิจิทัลก็เป็นอีกหนึ่งความท้าทาย ค่าใช้จ่ายในการโฆษณาดิจิทัล สำหรับธุรกิจสปาและความงามเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 28 ต่อปี ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการ แข่งขันของธุรกิจขนาดเล็กที่มีงบประมาณจำกัด นอกจากนี้ การสร้างเนื้อหาที่มีคุณภาพและน่าสนใจอย่าง ต่อเนื่องเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคในโลกดิจิทัลก็เป็นความท้าทายที่สำคัญ โดยเฉพาะสำหรับธุรกิจที่มี ทรัพยากรจำกัด

4. ผลลัพธ์ของการใช้การตลาดดิจิทัลในธุรกิจสปา

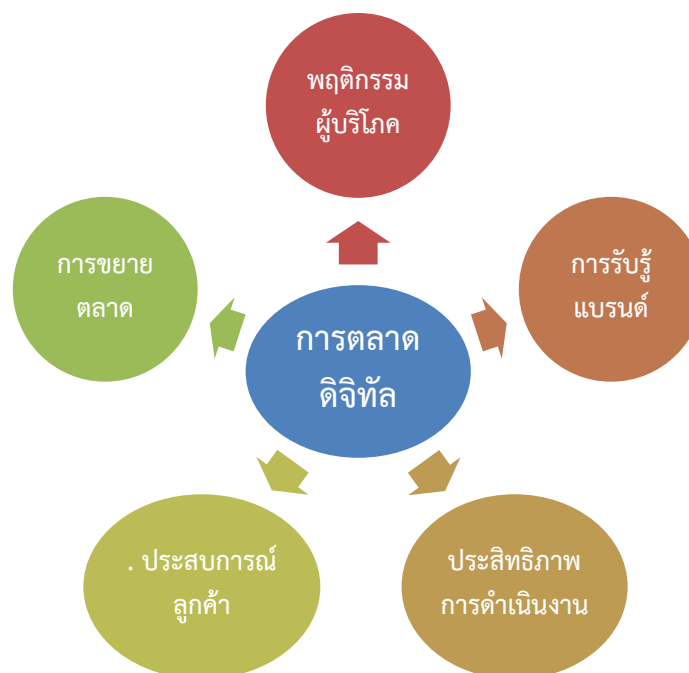
การนำการตลาดดิจิทัลมาใช้ในธุรกิจสปาได้ส่งผลลัพธ์ที่น่าสนใจหลายประการ Robinson (2012) รายงานว่า ธุรกิจสปาที่ใช้กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพมีอัตราการเติบโตของรายได้สูงกว่า ค่าเฉลี่ยของอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 30 นอกจากนี้ ยังพบว่าการใช้การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์และ การตลาดเนื้อหาช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของลูกค้าได้ถึง 45% เมื่อเทียบกับวิธีการตลาดแบบดั้งเดิม การศึกษา ของ Taiminen, H. M., & Karjaluoto, H. (2015) แสดงให้เห็นว่า การใช้แอปพลิเคชันมือถือในการจอง บริการและรับข้อมูลโปรโมชั่นช่วยเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าได้ถึงร้อยละ 68 ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการกลับมา ใช้บริการซ้ำและการแนะนำบอกต่อ นอกจากนี้ การใช้การตลาดดิจิทัลยังช่วยให้ธุรกิจสปาสามารถวิเคราะห์ พฤติกรรมและความต้องการของลูกค้าได้อย่างแม่นยำมากขึ้น ทำให้สามารถพัฒนาบริการและโปรโมชั่นที่ตรง กับความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยี AI และ Machine Learning ในการ วิเคราะห์ข้อมูลลูกค้าได้ส่งผลลัพธ์ที่น่าสนใจ พบว่า ธุรกิจสปาที่ใช้ AI ในการวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้าและ ปรับแต่งการนำเสนอบริการ สามารถเพิ่มอัตราการแปลงผู้เยี่ยมชมเว็บไซต์เป็นลูกค้าได้ถึงร้อยละ 25 และเพิ่ม มูลค่า การซื้อเฉลี่ยต่อครั้งได้ร้อยละ 15

การใช้การตลาดดิจิทัลยังส่งผลต่อการสร้างแบรนด์และการรับรู้ของผู้บริโภค ณัฐพล ไยไพโรจน์ (2565) รายงานว่า ธุรกิจสปาที่ใช้กลยุทธ์ Content Marketing อย่างมีประสิทธิภาพสามารถเพิ่มการรับรู้แบ รนด์ได้ถึงร้อยละ 78 ภายในระยะเวลา 6 เดือน โดยเฉพาะการสร้างเนื้อหาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพและ ความงามผ่านช่องทางดิจิทัลต่าง ๆ ในแง่ของการบริหารจัดการภายในองค์กร พบว่า การนำระบบการจอง ออนไลน์และการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ (CRM) แบบดิจิทัลมาช่วยลดต้นทุนการดำเนินงานของธุรกิจสปาได้ เฉลี่ยร้อยละ 18 และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานได้ถึงร้อยละ 30 เนื่องจากลดขั้นตอนการ ทำงานที่ซ้ำซ้อนและช่วยให้พนักงานสามารถให้บริการลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ของการใช้การตลาดดิจิทัลในธุรกิจสปาไม่ได้จำกัดอยู่แค่ตัวเลขทางธุรกิจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการ เปลี่ยนแปลงในวิธีการดำเนินธุรกิจและการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด ช่วยให้ธุรกิจสปาสามารถสร้างประสบการณ์ที่เป็นส่วนตัวและมีความเป็นมนุษย์มากขึ้น แม้จะอยู่ในโลกดิจิทัลก็ ตาม เช่น การใช้ chatbot ที่ฉลาดในการตอบคำถามเบื้องต้นของลูกค้า ทำให้พนักงานมีเวลามากขึ้นในการ

ให้บริการที่มีคุณค่าสูงและต้องใช้ทักษะมนุษย์โดยตรง การใช้การตลาดดิจิทัลยังส่งผลต่อการ ขยายตลาด และการเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ ธุรกิจสปาที่ใช้กลยุทธ์การตลาดดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพสามารถขยายฐาน ลูกค้าไปยังกลุ่มคนรุ่นใหม่ (อายุ 25-35 ปี) ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 40 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูงและ มีแนวโน้มที่จะใช้บริการสปาอย่างต่อเนื่องในระยะยาว

การตลาดดิจิทัลได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อธุรกิจในหลายมิติ ทั้งในแง่ของการเข้าถึงลูกค้า การสร้างแบรนด์ การเพิ่มยอดขาย และการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงาน แม้จะมีความท้าทายในการปรับตัวและการรักษาสมดุลระหว่างเทคโนโลยีกับความเป็นมนุษย์ แต่ผลลัพธ์ที่ได้ แสดงให้เห็นถึงประโยชน์อย่างชัดเจนของการนำการตลาดดิจิทัลมาใช้ในธุรกิจสปา อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จ ในการใช้การตลาดดิจิทัลไม่ได้ขึ้นอยู่กับการนำเทคโนโลยีมาใช้เพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงความสามารถใน การผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าและความเป็นส่วนตัวสำหรับลูกค้าแต่ละราย ธุรกิจสปาที่สามารถใช้ประโยชน์จากการตลาดดิจิทัลอย่างชาญฉลาดและสมดุลจะมีโอกาสประสบความสำเร็จ และเติบโตอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัลนี้ ซึ่งผู้เขียนได้สรุปเป็นโมเดลดังแผนภาพที่ 1

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์โดยผู้เขียน

จากแผนภาพที่ 1 โมเดลนี้แสดงผลกระทบของการตลาดดิจิทัลต่อธุรกิจสปาใน 5 ด้านหลัก

1. พฤติกรรมผู้บริโภค การตลาดดิจิทัลเปลี่ยนแปลงวิธีการที่ผู้บริโภคค้นหาข้อมูล ตัดสินใจ และใช้บริการสปา
2. การรับรู้แบรนด์ ช่องทางดิจิทัลช่วยเพิ่มการรับรู้และสร้างภาพลักษณ์แบรนด์ของธุรกิจสปา
3. ประสิทธิภาพการดำเนินงาน เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและให้บริการ
4. ประสบการณ์ลูกค้า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยสร้างประสบการณ์ที่เป็นส่วนตัวและน่าประทับใจให้กับลูกค้า
5. การขยายตลาด การตลาดดิจิทัลช่วยให้ธุรกิจสปาสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่และขยายตลาดได้กว้างขึ้น

กระบวนการและขั้นตอนการนำไปใช้

1. วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน ประเมินความพร้อมด้านดิจิทัลของธุรกิจและพฤติกรรมลูกค้า
2. กำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ วางแผนการใช้การตลาดดิจิทัลให้สอดคล้องกับเป้าหมายธุรกิจ
3. พัฒนาช่องทางดิจิทัล สร้างและปรับปรุงเว็บไซต์, แอปพลิเคชัน, และช่องทางโซเชียลมีเดีย
4. สร้างเนื้อหาที่มีคุณค่า ผลิตเนื้อหาที่ให้ความรู้และสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับสุขภาพและความงาม
5. ใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล นำ AI และ Big Data มาวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้าเพื่อปรับปรุงบริการ
6. ฝึกอบรมบุคลากร พัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้กับพนักงานทุกระดับ
7. ติดตามและปรับปรุง วัดผลการดำเนินงานและปรับกลยุทธ์อย่างต่อเนื่อง คุณค่าและประโยชน์ เพื่อยอดขายและส่วนแบ่งตลาด สร้างความภักดีต่อแบรนด์ ช่วยลดต้นทุนการดำเนินงาน สามารถเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า ตลอดจน สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน

แนวทางการนำไปใช้ประโยชน์

1. สำหรับผู้ประกอบการ ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ดิจิทัลและการลงทุนด้านเทคโนโลยี
2. สำหรับนักการตลาด ใช้เป็นกรอบในการออกแบบแคมเปญการตลาดดิจิทัลสำหรับธุรกิจสปา
3. สำหรับนักพัฒนาซอฟต์แวร์ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแอปพลิเคชันและระบบดิจิทัลสำหรับธุรกิจสปา
4. สำหรับสถาบันการศึกษา ใช้เป็นกรณีศึกษาในการสอนเกี่ยวกับการตลาดดิจิทัลและการบริหารธุรกิจบริการ

โมเดลนี้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบเชิงบวกของการตลาดดิจิทัลต่อธุรกิจสปาในหลายมิติ การนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมจะช่วยให้ธุรกิจสปาสามารถปรับตัวและเติบโตได้อย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

บทสรุป

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ดังนี้

1. โมเดลผลกระทบการตลาดดิจิทัลต่อธุรกิจสปา 5 ด้าน ประกอบด้วย พฤติกรรมผู้บริโภค การรับรู้แบรนด์ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ประสิทธิภาพลูกค้า และการขยายตลาด ซึ่งช่วยให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เครื่องมือการตลาดดิจิทัลและผลลัพธ์ทางธุรกิจ
2. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัล โดยพบว่าร้อยละ 82 ค้นหาข้อมูลออนไลน์ก่อนตัดสินใจใช้บริการ และร้อยละ 73 ต้องการจองและชำระเงินผ่านช่องทางดิจิทัล
3. ประสิทธิภาพของการตลาดดิจิทัลต่อธุรกิจสปา ที่พบว่าธุรกิจที่ปรับตัวมีอัตราการเติบโตสูงกว่าค่าเฉลี่ยถึงร้อยละ 30 และช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของลูกค้าได้ร้อยละ 45
4. การใช้ AI และ Machine Learning ในการวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้า ช่วยเพิ่มอัตราการแปลงผู้เยี่ยมชมเว็บไซต์เป็นลูกค้าได้ร้อยละ 25 และเพิ่มมูลค่าการซื้อต่อครั้งร้อยละ 15
5. กระบวนการนำการตลาดดิจิทัลไปใช้อย่างเป็นระบบ 7 ขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์สถานการณ์ การกำหนดเป้าหมาย การพัฒนาช่องทาง การสร้างเนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนาบุคลากร และการติดตามผล
6. ความท้าทายของธุรกิจสปาในการปรับตัวสู่ดิจิทัล โดยเฉพาะธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางที่ขาดทักษะและงบประมาณ รวมถึงการรักษาสมดุลระหว่างเทคโนโลยีกับการสร้างประสบการณ์ที่มีความเป็นมนุษย์
7. แนวทางการประยุกต์ใช้สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งผู้ประกอบการ นักการตลาด นักพัฒนาซอฟต์แวร์ และสถาบันการศึกษา เพื่อการพัฒนาธุรกิจสปาอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพล ไยไพโรจน์. (2565). *Digital Marketing*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). โอดีซี พรีเมียร์.
- พรรณวดี สถิตถาวร และ ประจวบ เพิ่มสุวรรณ. (2563). แนวคิดและพฤติกรรมกาปฏิบัติงานร่วมกันตามคุณลักษณะด้านทักษะและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของเจนเนอเรชั่นวายและเจนเนอเรชั่นเอ็กซ์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 10(4), 248-262.
- พิทยุช ญาณพิทักษ์, พัทธี ทับสุริ และชยันรินท ธีรไชยพัฒน์. (2566). การตลาดดิจิทัลเพื่อการซื้อซ้ำของผู้บริโภค. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 3 (1), 147-162.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภร เสรีรัตน์, ปณิศา มีจินดา, จิระวัฒน์ อนุวิชานนท์ และอรทัย เลิศวรรณวิทย์. (2546). *การบริหารการตลาดยุคใหม่ (ฉบับปรับปรุงใหม่)*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- Daft, R. L. (2020). *Organization theory & design (13th ed.)*. Cengage Learning.

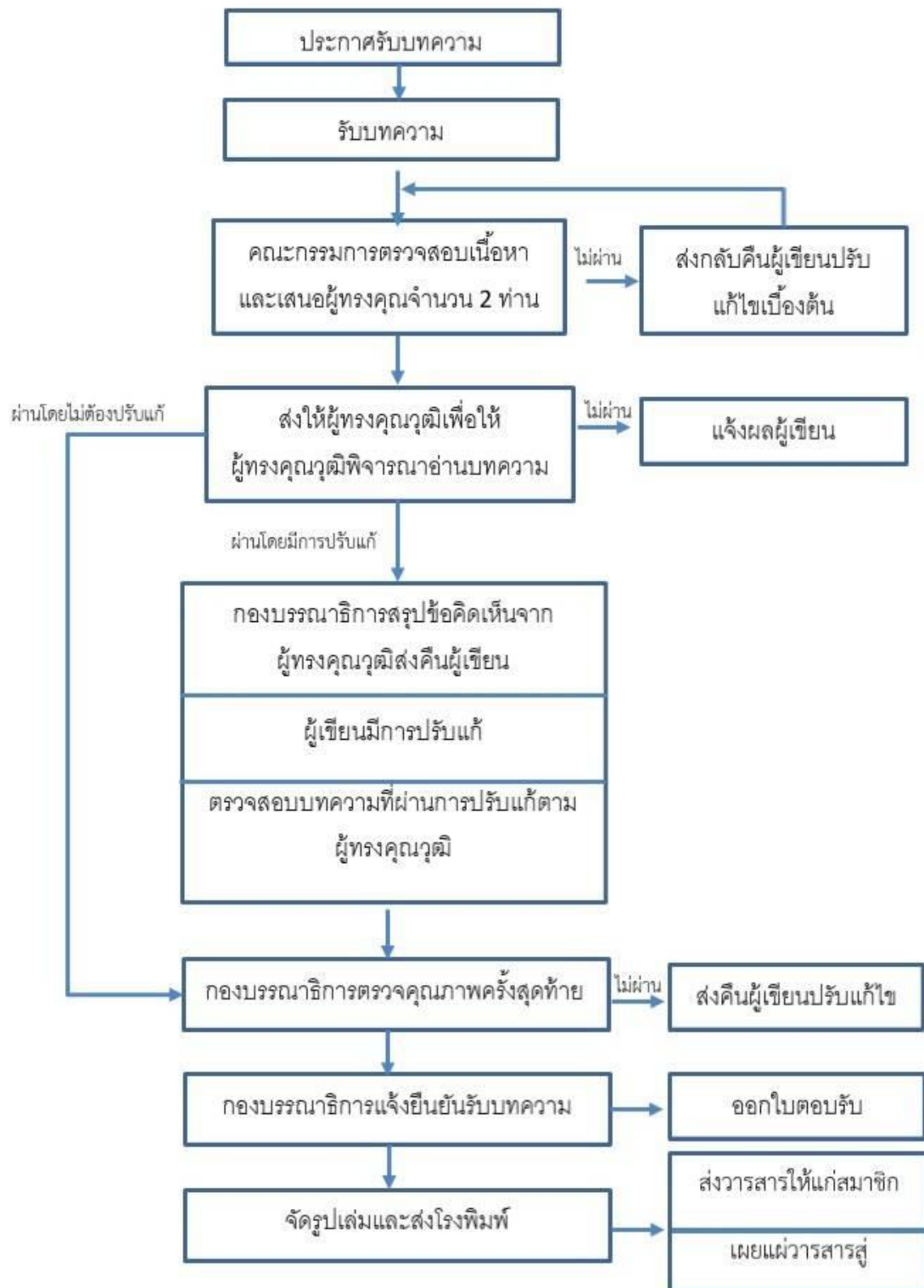
- Johnson, B., Brown, C., & Smith, A. (2018). Evolutionary Algorithms for Multi Objective Optimization: A Review. **IEEE Transactions on Evolutionary Computation**, 12(4), 532–555.
- Kannan, P. K., & Li, H. A. (2017). Digital marketing: A framework, review and research agenda. **International Journal of Research in Marketing**, 34(1), 22-45.
- Lamberton, C., & Stephen, A. T. (2016). A thematic exploration of digital, social media, and mobile marketing: Research evolution from 2000 to 2015 and an agenda for future inquiry. **Journal of Marketing**, 80(6), 146-172.
- Lanaj, K., Johnson, R. E., & Lee, S. M. (2016). Benefits of transformational behaviors for leaders: A daily investigation of leader behaviors and need fulfillment. **Journal of Applied Psychology**, 101(2), 237–251.
- Niracharapa, Tongdhamachart., Sakkarin, Niyomsilpa. (2022). Mediating Effect of Digital Marketing Capability on Marketing Effectiveness of Community Enterprises in Nakhon Pathom Province, Thailand. **Jurnal Komunikasi: Malaysian Journal of Communication**, 38, (1),201-220.
- Quinton, S., & Wilson, D. (2016). Tensions and ties in social media networks: Towards a model of understanding business relationship development and business performance enhancement through the use of LinkedIn. **Industrial Marketing Management**, 54, 15-24.
- Robinson, S. R., Irmak, C., & Jayachandran, S. (2012). Choice of cause in cause-related marketing. **Journal of marketing**, 76(4), 126-139.
- Taiminen, H. M., & Karjaluo, H. (2015). The usage of digital marketing channels in SMEs. **Journal of Small Business and Enterprise Development**, 22(4), 633-651.
- Worapongpat, N., & Somchob, P. (2024). Participatory Community Learning to Develop a Digital Market Management System for Community Enterprises and Stable Occupation Groups Nam Phrik Kaeng Krua Khanong, Song Khanong Subdistrict, Sam Phran District, Nakhon Pathom Province. **Journal of Education and Learning Reviews**, 1(6), 61-74.

ภาคผนวก

ขั้นตอนดำเนินงานวารสารรัตนบุศย์

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการรัตนบุศย์ (RATANABUTH JOURNAL)

เอกสารฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นคู่มือในการเขียนต้นฉบับผลงานทางวิชาการสำหรับผู้ที่มีความประสงค์ในการส่งบทความเข้าร่วมตีพิมพ์ลงวารสารรัตนบุศย์ โดยจะกำหนดทั้งรูปแบบและแนวทางในการพิมพ์บทความ ซึ่งจะใช้ในการจัดทำวารสารฯ ในแบบรูปเล่ม ดังนั้น เพื่อเป็นการควบคุมคุณภาพและเพื่อให้การจัดทำเอกสารเป็นไปด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว ผู้ส่งบทความควรพิมพ์บทความตามรูปแบบและแนวทางที่กำหนดอย่างเคร่งครัด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน เผยแพร่ผลงานวิชาการด้านศิลปะ วัฒนธรรม ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และเพื่อให้บริการวิชาการเกี่ยวกับการเผยแพร่งานวิชาการและนำเสนอทางออกในการแก้ปัญหาสังคม

1.2 ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์ ประกอบด้วยบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยอยู่ในรูปแบบของบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความหนังสือและบทความปริทัศน์ และการใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการของราชบัณฑิตยสถาน

1.3 ขอบเขตเนื้อหา ประกอบด้วย ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

1.4 กำหนดพิมพ์เผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม-เมษายน, พฤษภาคม-สิงหาคมและกรกฎาคม-ธันวาคม) ของทุกปี

2. นโยบายการพิจารณาถ้อยแถลงบทความ

2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่อยู่ในกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ในเชิงทฤษฎีหรือเชิงปฏิบัติ โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จำนวน 3 ท่าน ขึ้นไปตอบบทความและเป็นผู้มีผลงานทางวิจัยอย่างต่อเนื่อง

2.3 กองบรรณาธิการ อาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไข เพิ่มเติม หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

วารสารวิชาการรัตนบุศย์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 : กันยายน – ธันวาคม 2567

2.4 กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งมาตีพิมพ์

2.5 การยอมรับเรื่องที่ตีพิมพ์เป็นสิทธิของกองบรรณาธิการ และกองบรรณาธิการจะไม่รับผิดชอบในเนื้อหา หรือความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ทุกเรื่อง

3. รูปแบบการเขียนบทความผลงานวิจัยฉบับเต็ม (Full Paper)

3.1 การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1) ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 ($8\frac{1}{4} \times 11\frac{1}{4}$ นิ้ว = 21×29.7 ซม.) เว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.8 เซนติเมตร ด้านล่าง ขวาและซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร

2) ตำแหน่งของแท็บหยุด ตั้งค่าเริ่มต้นที่ 1.25 เซนติเมตร และตั้งเพิ่มขึ้นทีละ 0.5 เซนติเมตร

3.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด ระยะระหว่างบรรทัดเป็นแบบบรรทัดเดียว (Single Space) โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่ง ดังนี้

1) ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกลางหน้ากระดาษ

2) ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกลางหน้ากระดาษ

3) ชื่อผู้เขียน เว้น 1 บรรทัด ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษขวาได้ชื่อเรื่อง

4) ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา/ผู้วิจัยร่วม ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดา ชิดขอบกระดาษขวา ต่อจากชื่อผู้เขียน/ผู้วิจัยคนที่ 1 ตามลำดับ

5) หัวข้อใหญ่ในบทความ ขนาด 16 ชนิดตัวอักษรหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย ก่อนขึ้นหัวข้อต่อไป เว้น 1 บรรทัด และจัดย่อหน้าเป็นแบบกระจายแบบไทย

6) หัวข้อย่อย เว้นระยะห่างตามลำดับของแท็บหยุด ขนาด 16 ชนิดตัวอักษรหนา

7) รายการอ้างอิง (ดูในตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิง)

8) ท้ายกระดาษ จัดพิมพ์แบบ 1 คอลัมน์ ประกอบด้วย

นักศึกษาหลักสูตร... สาขาวิชา.. สถาบันการศึกษา... ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

ตำแหน่งทางวิชาการประจำ/พิเศษ สถาบันการศึกษา... ขนาด 12 ชนิดตัวอักษรธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษซ้าย

3.3 จำนวนหน้า ต้นฉบับควรมีความยาวไม่น้อยกว่า 8 หน้า แต่ไม่ควรเกิน 15 หน้า

4. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

เนื้อหา ภาษาไทยที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด (ในกรณีคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้) และควรใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน เนื้อหาต้องเรียงลำดับดังนี้

4.1 บทความวิจัย

1) **ชื่อเรื่อง** ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) **ชื่อผู้เขียน** เป็นภาษาไทยและระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

3) **บทคัดย่อ** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะคำศัพท์วิทยาศาสตร์

4) **คำสำคัญ** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ 3-5 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย

5) **บทนำ** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมาและเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัยและควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

6) **วัตถุประสงค์** ใช้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

7) **วิธีการดำเนินงานวิจัย** ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีหัวข้อ ดังนี้

7.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กล่าวถึงกลุ่มประชากร วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล

7.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

7.3) การเก็บรวบรวมข้อมูล

7.4) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

8) **สรุปผล** สรุปผลที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตารางกราฟ แผนภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้นขอบ ตารางด้านซ้ายและขวา หัวตารางแบบธรรมดาไม่มีสี ตารางควรมีเฉพาะที่จำเป็น ไม่ควรมีเกิน 5 ตาราง สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพขาวดำ ที่ชัดเจนและมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

9) **อภิปรายผล** การอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงไร และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการหรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม

10) ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

10.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

11) ตาราง รูปภาพหรือแผนภูมิ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็นและต้องมีคำอธิบายสั้นๆ แต่สื่อความหมายได้สาระครบถ้วน ในกรณีที่เป็นตารางคำอธิบายต้องอยู่ด้านบน ในกรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิคำอธิบายต้องอยู่ด้านล่าง

12) รายการอ้างอิง เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA. citation Styls ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศหากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนแรกแล้วตามด้วย “และคณะหรือ and others”

4.2 บทความวิชาการ

1) ชื่อเรื่อง ควรสั้นและกะทัดรัด ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) ชื่อผู้เขียน เป็นภาษาไทยและระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)

3) บทคัดย่อ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องอ่านแล้วเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (ABSTRACT) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะคำศัพท์วิทยาศาสตร์

4) คำสำคัญ เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คำ โดยให้คำสำคัญภาษาอังกฤษตรงกับคำสำคัญภาษาไทย

5) เนื้อหา มีองค์ประกอบดังนี้

5.1) บทนำ ความน่าสนใจของเรื่องที่น่าสนใจ ก่อนเข้าสู่เนื้อหา

5.2) เนื้อความ ควรนำเสนอพัฒนาการของเรื่องได้อย่างน่าสนใจและเนื้อเรื่องมีเนื้อหาใหม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

5.4) บทสรุป ควรย่อเฉพาะข้อมูลในเนื้อความให้สั้น ได้เนื้อหาสาระของเนื้อความครบถ้วน

5.3) เอกสารอ้างอิง ให้ระบุเฉพาะเอกสารที่ผู้เขียนบทความได้นำมาอ้างอิงในบทความวิชาการอย่างครบถ้วน โดยใช้ระบบการอ้างอิง APA citation styles ดูรายละเอียดและตัวอย่างการอ้างอิงในเนื้อความและการอ้างอิงท้ายเล่มในตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิง

4.3 บทวิจารณ์หนังสือ

1) ข้อมูลทางบรรณานุกรม/อ้างอิง

2) ชื่อผู้วิจารณ์

3) บทวิจารณ์

ตัวอย่างการเขียนรายการอ้างอิง (การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย)

1. การอ้างอิงในเนื้อหา เป็นระบบนาม-ปี ให้ข้อมูลผู้แต่ง ปีพิมพ์และเลขหน้าที่มีข้อความที่อ้างถึง ซึ่งมีรูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา ดังนี้

(ผู้แต่ง, ปีพิมพ์, เลขหน้า) ไว้ท้ายข้อความที่อ้างอิง

(สุนีย์ มัลลิกะมาส, 2549, : 200-205)

(McCartney & Phillips, 2006: 498-499)

(Murphy, 1999, p. 85)

กรณีที่ไม่ปรากฏเลขหน้าให้ลงแค่ชื่อผู้แต่งกับปีพิมพ์ไว้ในวงเล็บเดียวกัน

(สุนีย์ มัลลิกะมาส, 2549)

2. เอกสารอ้างอิง

● หนังสือ

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. ครั้งที่พิมพ์, เมืองที่พิมพ์ : สำนักพิมพ์.

มนตรี แย้มกสิกร.(2549). การวิจัยและทฤษฎีเทคโนโลยีการศึกษา. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

Norman, D, A. (2002). *The design of everyday things*. New York, NY: Basic books.

● วารสาร

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่), หน้า.

มนตรี แย้มกสิกร. (2551). เกณฑ์ประสิทธิภาพในงานวิจัยและพัฒนาสื่อการสอน: ความแตกต่าง 90/90 Standard และ E1/E2. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 19(1), 1-16.

Rinke, C. R. (2011). Career trajectories of urban teachers: A continuum of perspectives, participation, and plans shaping retention in the educational system. *Urban Education*, 46(4), 639-662.

● หนังสือพิมพ์

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปี เดือน วันที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์,เลขหน้าซึ่งปรากฏบทความ.

ไตรรัตน์ สุนทรประภัสสร. (2540, 8 พฤศจิกายน). อนาคตจีน-อเมริกา. *เดลินิวส์*, น. 6.

Schwartz, J. (1993, September 30). Obesity affects economic, social status. *The Washington Post*, pp. A1, A4.

● วิทยานิพนธ์

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. สถานที่พิมพ์: ชื่อสถาบันศึกษา.

วารสารวิชาการรัตนบุศย์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 : กันยายน – ธันวาคม 2567

ดร.ณนา นาคชัยฤทธิ์. (2550). ผลการเรียนรู้จากบทเรียนมัลติมีเดียบนระบบเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการศึกษาในห้องเรียน ของนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Darling, C. W. (1976). *Giver of due regard: The poetry of Richard Wilbur*. Unpublished doctoral dissertation, University of Connecticut, USA.

● รายงานการประชุม

ชื่อ//นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วันเดือนปีที่จัด. สถานที่จัด. สำนักพิมพ์. หน้า.

กรมวิชาการ. (2538). การประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน. 25-29 พฤศจิกายน 2528 ณ วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 7-8.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1991). *A motivational approach to self: Integration in personality*. In R. Densifier (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation: Vol.38. Perspectives on Motivation*. Lincoln: University of Nebraska Press. 237-288.

● สื่ออินเทอร์เน็ต

ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง. (ปี เดือน วันที่เผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ. วันที่สืบค้น : URL:<http://>

อานวย สุภเวชย์. (2542, 3 พฤษภาคม). เพื่อคิดประกันชีวิต : ตัวแทนประกันมีบทบาทสำคัญอย่างไร. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2542 จาก: <http://www.thainews.th.com>.

Wollman, N. (1999). *Influencing attitudes and behaviors for social change*. Retrieved from <http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html>.

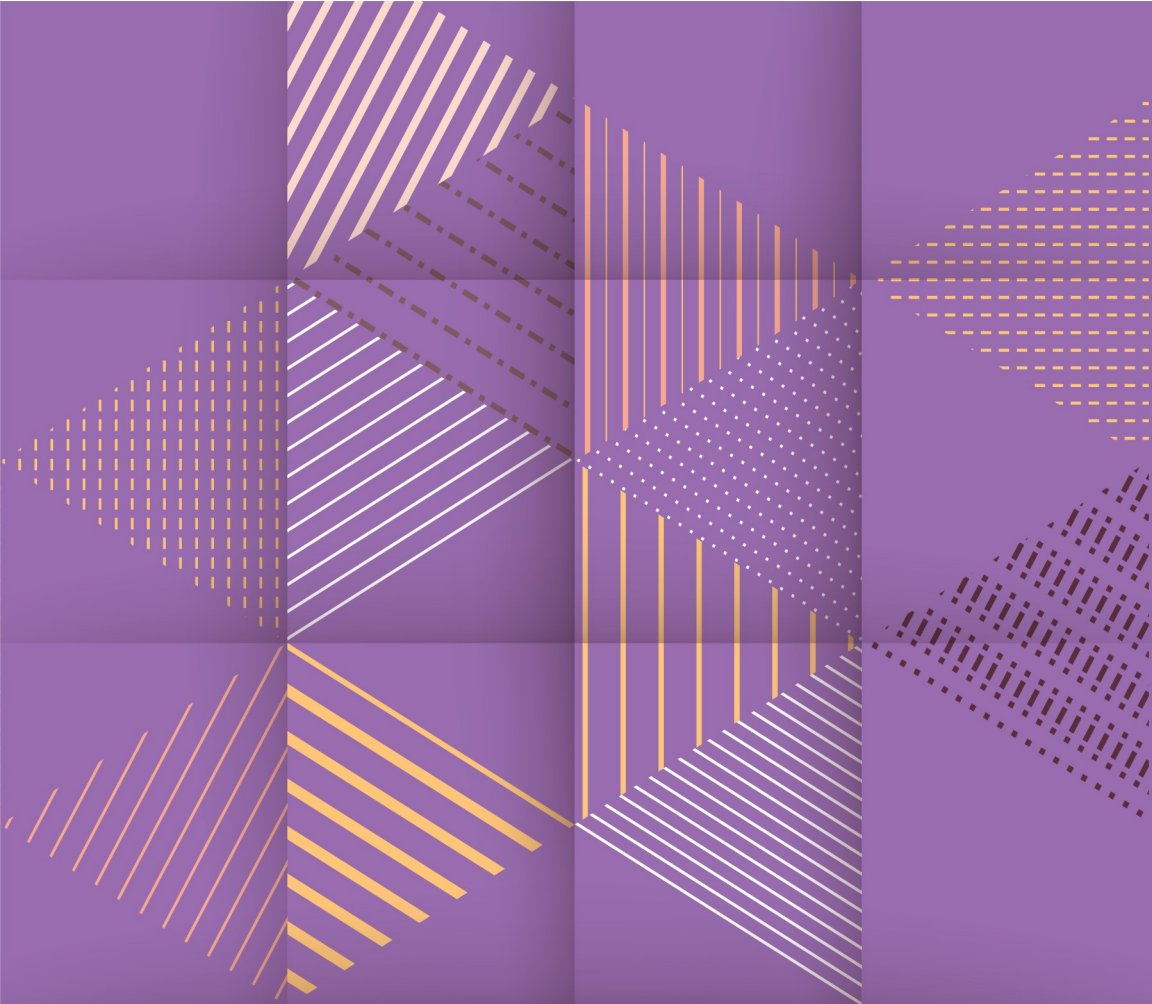
5. การส่งบทความ

5.1 กำหนดการรับบทความ สามารถส่งบทความถึงกองบรรณาธิการ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

5.2 วิธีการส่งบทความ ผู้เขียนลงทะเบียนเพื่อใช้งานระบบ Thaijo 2.0 และส่งบทความทางออนไลน์ผ่านระบบ ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/rtnb/index>

6. ติดต่อสอบถามข้อมูล

ติดตามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ เบอร์โทรศัพท์ บรรณาธิการ 09-3562-9856, ผู้ช่วยบรรณาธิการ 08-0169-6593

สมาคมนักวิชาการและนักวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น
Association of Area-based Academics and Researchers of Local Development

202/1 หมู่ที่ 4 ตำบลคู่ง อำเภอมือง จังหวัดยโสธร 35000
<https://so07.tci-thaijo.org/index.php/rtnb/index>